

กฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร
MODEL LAW ON MILITARY DISCIPLINE

ร้อยโทกฤษณัย ลิขิตจิตตะ
LIEUTENANT KRITTANAI LIKHITJITTA

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต
คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
พ.ศ. 2565
ลิขสิทธิ์ของคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

MODEL LAW ON MILITARY DISCIPLINE

LIEUTENANT KRITTANAI LIKHITJITTA

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT

OF THE REQUIREMENTS FOR THE DEGREE

OF DOCTOR OF LAWS

SCHOOL OF LAW

SRIPATUM UNIVERSITY

2022

COPYRIGHT OF SCHOOL OF LAW SRIPATUM UNIVERSITY

วิทยานิพนธ์เรื่อง	กฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร
คำสำคัญ	วินัยทหาร/จรรยาบรรณทหาร/การดำเนินการทางวินัยทหาร/ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์/กฎหมายต้นแบบ
นักศึกษา	ร้อยโทกฤตณัย ลิขิตจิตตะ
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ศาสตราจารย์ ดร.สุณีย์ มัลลิกะมาลย์
หลักสูตร	นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต
คณะ	นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม
พ.ศ.	2565

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารให้มีความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ

การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก การมีส่วนร่วมออกแบบ-ร่วมออกแบบ และการรับฟังความคิดเห็น ผลการวิจัยพบว่า ขอบเขตหน้าที่และอำนาจของทหารมีการพัฒนาเพิ่มมากขึ้นจากเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 แต่ทหารยังขาดการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิขั้นพื้นฐานตามหลักกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ ทำให้กฎหมายว่าด้วยวินัยทหารฉบับ พ.ศ. 2476 ไม่ทันสมัย การวิจัยได้ยกเลิกกฎหมายฉบับนี้และจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารใหม่ โดยมีโครงสร้างกฎหมายประกอบด้วย การรักษาจรรยาบรรณทหาร วินัยและการรักษาวินัยทหาร การดำเนินการทางวินัยทหาร คณะกรรมการวินัยทหาร การอุทธรณ์ การฟ้องคดี และบทเฉพาะกาล

การวิจัยเสนอแนะให้นำร่างพระราชบัญญัติเข้าสู่รัฐสภา เพื่อตราเป็นกฎหมายใช้บังคับ และให้ศาลทหารจัดตั้งแผนกคดีวินัยทหารขึ้นในศาลทหาร

THESIS TITLE	MODEL LAW ON MILITARY DISCIPLINE
KEYWORDS	MILITARY DISCIPLINE/MILITARY ETHICS/MILITARY DISCIPLINARY PROCEEDINGS/HUMAN DIGNITY/ MODEL LAW
STUDENT	LIEUTENANT KRITTANAI LIKHITJITTA
THESIS ADVISOR	PROFESSOR DR. SUNEE MALLIKAMARL
LEVEL OF STUDY	DOCTOR OF LAWS
FACULTY	SCHOOL OF LAW SRIPATUM UNIVERSITY
YEAR	2022

ABSTRACT

The objective of this research is to establish a model law on military disciplinary in compliance with the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560 and International public law. The data collection and analysis adopted is qualitative research consisting of documentary research; in -depth interview; participatory- design, co – design; and hearing.

The research results found that the scope of duties and powers of the military has been further developed from the original according to the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560 but soldiers still lack of the protection of human dignity and fundamental rights under the principles of public international law. causing the Military Discipline Act B.E. 2476 to be out of date The research repeal this law and created a new model law on military discipline. The legal structure are: Military ethics, Military Discipline, Military Disciplinary Proceedings, Military Disciplinary Committee, Appeals, Prosecutions; and Transitional provisions.

The research recommends that this bill present to the Parliament for enactment as an applicable law and the Military Court establishes Military disciplinary division in the Military Court.

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง กฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารเล่มนี้สำเร็จได้นั้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.สุณีย์ มัลลิกะมาลย์ เป็นอย่างสูงที่ให้ความอนุเคราะห์รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คอยช่วยเหลือแนะนำ ให้แนวทางในการศึกษาและวิจัย ตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ และขอขอบคุณ ศาสตราจารย์ พลตำรวจโท ดร.วิรพล กุลบุตร ที่ให้ความอนุเคราะห์รับเป็นประธานกรรมการสอบคณิศรนิพนธ์ พันเอก ดร.ประเสริฐ แดงไผ่ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้คอยแนะนำให้คำปรึกษา ผู้วิจัยเกี่ยวเรื่องวินัยทหารในเชิงลึกและเรื่องทางทหารอื่น ๆ รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิ โชคเหมาะ และ ดร.พิมลรัตน์ วรธนะหทัย ที่กรุณาให้คำแนะนำเพิ่มเติม จนทำให้วิทยานิพนธ์นี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณข้าราชการทหาร ข้าราชการตำรวจ ข้าราชการพลเรือน และผู้ทรงคุณวุฒิท่านอื่น ๆ ที่เสียสละเวลาให้ผู้วิจัยในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) การจัดทำ การมีส่วนร่วม ออกแบบ, ร่วมออกแบบ (Participatory Design, Co-Design) การจัดทำกรับฟังความคิดเห็น (Hearing) เจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยศรีปทุม ที่กรุณาให้คำแนะนำ แจ้งข้อมูลข่าวสาร ประสานงานในการจัดทำวิทยานิพนธ์ รวมถึงเพื่อนนักศึกษานิติศาสตรคณิศรบัณฑิตทั้งที่สำเร็จการศึกษาไปแล้วและอยู่ระหว่างศึกษาที่คอยให้การสนับสนุนเป็นอย่างดีเสมอมา

เหนือสิ่งอื่นใด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ นายอรรถพล ลิขิตจิตตะ และนางมาลี ลิขิตจิตตะ ผู้เป็นบิดาและมารดา คอยส่งเสริมให้กำลังใจผู้วิจัยเมื่อพบอุปสรรคต่าง ๆ ตลอดมา จนสำเร็จการศึกษานิติศาสตรคณิศรบัณฑิตสมดังเป้าหมาย

สุดท้ายนี้ หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้า ต่อยอดความรู้ ผู้วิจัยขอมอบความดีทั้งหมดแด่บิดามารดา อาจารย์และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจนทำให้ผู้วิจัยสามารถจัดทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จ หากมีหากวิทยานิพนธ์ของผู้วิจัยผิดพลาดในส่วนใด ผู้วิจัยต้องกราบขออภัย และขออน้อมรับความผิดนี้ไว้แต่ผู้เดียว

ร้อยโทกฤตณัย ลิขิตจิตตะ
มหาวิทยาลัยศรีปทุม

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	II
กิตติกรรมประกาศ	III
สารบัญ	IV
สารบัญตาราง	X
สารบัญรูปภาพ	XI

บทที่

1 บทนำ	1
1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.1 ความเป็นมาของปัญหา.....	1
1.2 ความสำคัญของปัญหา.....	4
2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	14
3 ขอบเขตของการวิจัย	15
3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา	15
3.2 ขอบเขตด้านประชากร.....	16
3.3 ขอบเขตด้านพื้นที่การศึกษา.....	17
4 กรอบแนวคิดและสมมติฐานของการวิจัย	17
4.1 กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)	17
4.2 สมมติฐานการวิจัย (Hypothesis).....	19
5 คำถามการวิจัย.....	19
6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	20
7 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	20
2 การทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	23
1 ความหมาย สาระสำคัญ ความเป็นมาของวินัยทหาร.....	24
1.1 ความหมายของวินัยทหาร	24

บทที่	หน้า
1.2	24
1.3	25
2	26
2.1	26
2.2	28
2.3	30
2.4	33
2.5	36
2.6	38
2.7	40
2.8	43
2.9	45
2.10	47
2.11	48
3	50
3.1	50
3.2	56
3.3	58
3.4	61
3.5	76
3.6	81
3.7	85
3.8	90
3.9	95
4	95
4.1	95

บทที่

หน้า

4.2 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948: (Universal Declaration of Human Rights: UDHR, 1948) (พ.ศ. 2491).....	97
4.3 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (พ.ศ. 2509): (International Covenant on Civil and Political Rights) (ICCPR)	98
4.4 ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 2012 (พ.ศ. 2555) (ASEAN Human Rights Declaration).....	101
5 กฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหาร	103
5.1 สหรัฐอเมริกา.....	103
5.2 เครือรัฐออสเตรเลีย	106
5.3 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี	109
6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	110
3 วิธีวิทยาการวิจัย (Research Methodology).....	113
1 การวิจัยเอกสาร (Documentary research)	113
1.1 ทฤษฎี และหลักการ	114
1.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง	114
1.3 เอกสารอื่น ๆ.....	115
2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview).....	115
2.1 วิธีการสัมภาษณ์.....	115
2.2 ประชากรสัมภาษณ์เชิงลึก.....	116
2.3 ประเด็นสัมภาษณ์เชิงลึก	116
3 การมีส่วนร่วมออกแบบ, ร่วมออกแบบ (Participatory Design, Co-Design) .	117
3.1 การกำหนดกลุ่มประชากรผู้มีส่วนได้เสีย.....	118
3.2 ขั้นตอนในการดำเนินการ	119
3.3 การวิเคราะห์ผลการทำ Co- Design.....	120
4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	120
5 วิธีการจัดทำร่างกฎหมาย	121
6 การรับฟังความคิดเห็น (Hearing)	121

บทที่	หน้า
7 กฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร	122
4 การจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร	124
1 สภาวะการณ์ของปัญหาและผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยวินัย ทหาร	125
2 กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้อง.....	134
2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560.....	135
2.2 ประมวลกฎหมายอาญาทหาร	137
2.3 พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457.....	138
2.4 พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476	139
2.5 พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498	141
2.6 พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542	142
2.7 พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565.....	143
2.8 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551	144
2.9 พระบรมราชโองการประกาศให้ใช้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580)	145
3 กฎหมายมหาชนระหว่างประเทศและกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง	146
3.1 กฎหมายมหาชนระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง	146
3.2 กฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง.....	150
4 รูปแบบกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร	153
5 กฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร.....	159
1 การจัดทำกรมีส่วนร่วมออกแบบ, ร่วมออกแบบ (Participatory Design, Co-Design).....	160
1.1 ขั้นตอนการเตรียมการ	161
1.2 ขั้นตอนการดำเนินการ.....	163
1.3 ประเด็นการทำ Co-Design โครงสร้างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร	166
1.4 ผลการทำ Co- Design ประชากรกลุ่มเฉพาะ	167
1.5 ผลการทำ Co-Design ประชากรกลุ่มผสม.....	178
1.6 การเปรียบเทียบผลการทำ Co-Design ระหว่างกลุ่มเฉพาะกับกลุ่มผสม	190
2 การเปรียบเทียบประเด็นจากผลการวิจัยกับผลการทำ Co-Design	196

บทที่

หน้า

3 การตรวจสอบการจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร	198
3.1 ความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ	198
3.2 ความสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี	199
3.3 การตรวจสอบหลักเกณฑ์การจัดทำกฎหมายตามพระราชบัญญัติ หลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562	201
4 การจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร	204
4.1 โครงสร้างพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ.	211
4.2 ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ.	211
5 การสัมมนารับฟังความคิดเห็น (Hearing)	236
6 ร่างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร	242
6 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	259
1 สรุป.....	261
2 อภิปรายผล	266
3 ข้อเสนอแนะ	270
3.1 การวิจัยมีข้อเสนอแนะ	270
3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	271
4 สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์และสมมติฐาน	272
4.1 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์	272
4.2 ผลการวิจัยตามสมมติฐานการวิจัย.....	272
บรรณานุกรม.....	273
ภาคผนวก	279
ภาคผนวก ก. รายชื่อและภาพการสัมภาษณ์เชิงลึกในกระบวนการวิจัย การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview).....	280
ภาคผนวก ข. รายชื่อผู้เข้าร่วมกระบวนการวิจัย การมีส่วนร่วมออกแบบ, ร่วมออก แบบ (Participatory Design, Co-Design)	288

บทที่	หน้า
ภาคผนวก ค. รายชื่อและภาพกิจกรรมในกระบวนการวิจัยการรับฟังความคิดเห็น (Hearing)	291
ประวัติผู้เขียน	294

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	ตารางเกณฑ์เทียบชั้นผู้ลงทุนและผู้รับทุน.....	67
4.1	การเปรียบเทียบการดำเนินการทางวินัยทหารในต่างประเทศ.....	152
5.1	การเปรียบเทียบคำตอบจากการทำ Co-Design ของกลุ่มเฉพาะ.....	173
5.2	การเปรียบเทียบคำตอบจากการทำ Co-Design ของกลุ่มผสม.....	185
5.3	การเปรียบเทียบคำตอบจากการทำ Co-Design ของกลุ่มเฉพาะกับกลุ่มผสม	192
5.4	ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ.	211

สารบัญรูปภาพ

ภาพประกอบที่		หน้า
1.1	กรอบแนวคิดการวิจัย.....	18
3.1	ประชากรกลุ่มเฉพาะ.....	118
3.2	ประชากรกลุ่มผสม.....	119
3.3	กระบวนการวิจัย.....	123
5.1	ประชากรผู้มีส่วนได้เสีย ลงทะเบียนเข้าร่วม Co-Design.....	162
5.2	การจัดเตรียมสถานที่จัดทำ Co-Design	163
5.3	อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้วิจัยนำเสนอวัตถุประสงค์และประเด็นการทำ Co-Design	164
5.4	กลุ่มเฉพาะแต่ละกลุ่มร่วมอภิปรายประเด็นการทำ Co-Design.....	164
5.5	การนำเสนอผลการสัมมนาของประชากรกลุ่มเฉพาะ	165
5.6	กลุ่มผสมแต่ละกลุ่มร่วมอภิปรายประเด็นการ Co-Design	165
5.7	การนำเสนอผลการสัมมนาของประชากรกลุ่มผสม	166
5.8	การสัมมนารับฟังความคิดเห็น (Hearing).....	236
5.9	การสัมมนารับฟังความคิดเห็น (Hearing).....	237
5.10	ผู้ร่วมสัมมนาแสดงความคิดเห็น.....	237
5.11	ผู้ร่วมสัมมนาแสดงความคิดเห็น.....	238

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

1.1 ความเป็นมาของปัญหา

การปกครองของประเทศไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบัน มี 2 ระบบ คือ ระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ และระบบประชาธิปไตย โดยในสมัยกรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา และกรุงรัตนโกสินทร์ ต้นต้นเป็นการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ พระมหากษัตริย์เป็นผู้นำสูงสุดในการปกครองเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตย และเป็นจอมทัพไทยยามมีศึกสงครามหรือเมื่อต้องการขยายอาณาเขตของประเทศ ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ที่ได้พระราชทานแก่ทหารบก ในวันพระราชทานธงชัยเฉลิมพล เมื่อ พ.ศ. 2435 ความว่า “...ทหารย่อมเป็นสิ่งสำคัญสำหรับที่จะป้องกันรักษาพระราชอาณาเขตและเป็นเหตุที่จะทำให้อำนาจบ้านเมืองกว้างขวางมั่นคงยั่งยืน ทหารไม่เป็นแต่สำหรับที่จะต่อสู้ในเวลาเกิดศึกสงครามอย่างเดียว ย่อมเป็นประกันห้ามการศึกสงครามมิให้เกิดมิได้ด้วย...” พระราชดำรัสนี้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของทหารที่ทำให้ประเทศไทยสามารถรักษาเอกราชจวบจนปัจจุบัน

ในปี พ.ศ. 2475 ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของประเทศ เป็นประเทศที่ใช้หลักนิติรัฐ คือปกครองด้วยกฎหมาย โดยมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศที่วางแนวนโยบายแห่งรัฐ กำหนดการคุ้มครองสิทธิต่าง ๆ ให้แก่ประชาชนและแบ่งแยกอำนาจการปกครองออกเป็น 3 อำนาจ คือ อำนาจนิติบัญญัติในการออกกฎหมาย อำนาจบริหารในการบริหารปกครองประเทศ และอำนาจตุลาการในการพิจารณาพิพากษาคดีความ และข้อพิพาทต่าง ๆ และในส่วนของกรรักษาความมั่นคงรัฐธรรมนูญกำหนดให้ทหารทำหน้าที่ในการรักษาความมั่นคง ดังเช่นบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 5 หน้าที่ของรัฐ มาตรา 52 วรรคแรก บัญญัติว่า “รัฐต้องจัดให้มีการทหาร การทูตและการข่าวกรองที่มีประสิทธิภาพ เพื่อพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ

ความมั่นคงของรัฐและความสงบเรียบร้อยของประชาชน” กำหนดหน้าที่ทหารในการป้องกันและรักษาอำนาจอธิปไตยของประเทศไทย

ทหารตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้นั้นก็คือ กองทัพไทยซึ่งปัจจุบันแบ่งส่วนราชการออกเป็น 5 ส่วนราชการ ตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2551 มาตรา 17 ได้แก่ กองบัญชาการกองทัพไทย กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ และส่วนราชการอื่นตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา กองทัพไทยมีทหารจำนวนมาก ซึ่งมีการจัดลำดับชั้นการบังคับบัญชาเป็นตำแหน่งทางทหาร เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่หรือการใช้อำนาจของทหารในการควบคุมหรือสั่งการใด ๆ เป็นไปตามลำดับชั้นยศทหารเพื่อให้เกิดการปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดเพื่อให้เกิดระเบียบวินัย ที่เรียกว่า “วินัยทหาร” โดยมีกฎหมายเฉพาะ คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ใช้บังคับและมีการปรับปรุงแก้ไขมาแล้ว 5 ครั้ง โดยปรับปรุงแก้ไขครั้งแรกในปี พ.ศ. 2477 และครั้งล่าสุดในปี พ.ศ. 2505 การปรับปรุงแก้ไขในแต่ละครั้งเป็นเรื่อง การแก้ไขตำแหน่งผู้บังคับบัญชาทหารผู้มีอำนาจลงทัณฑ์และตำแหน่งผู้รับทัณฑ์ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปมาก เพื่อให้ตำแหน่งดังกล่าวถูกต้องตรงกับที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

สาระสำคัญอันเป็นหลักการของกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ฉบับนี้ก็คือ การควบคุมให้ทหารมีความประพฤติตามแบบธรรมเนียมปฏิบัติของทหาร ซึ่งทหารทุกคนจะต้องรักษาโดยเคร่งครัดอยู่เสมอ ทหารผู้ใดฝ่าฝืนให้ถือว่าเป็นผู้กระทำผิดวินัยทหาร จะต้องรับทัณฑ์และอาจต้องถูกปลดจากประจำการ หรือถูกถอดจากยศทหาร การที่มีกฎหมายฉบับนี้ก็เพื่อเป็นเครื่องมือของผู้บังคับบัญชาในการควบคุมพฤติกรรมของผู้ใต้บังคับบัญชาที่จะต้องปฏิบัติตามคำสั่งเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่สั่งการ และเพื่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่ทหาร

ในช่วงของการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 เป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองจึงต้องให้ความสำคัญกับความมั่นคงของรัฐมากกว่าสิทธิเสรีภาพของทหาร แต่แม้ว่าประเทศไทยจะมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหลายฉบับในเวลาต่อมา โดยมีบทบัญญัติรัฐธรรมนูญที่ให้การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนมากขึ้นรวมทั้งการให้การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ดังเช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 4 บัญญัติให้การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และในหมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ซึ่งเมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 พบว่าบทบัญญัติดังกล่าวไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญในเรื่องสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย นอกจากนี้ ภาวะการเมืองการปกครองของไทยพบว่า มีการปฏิวัติรัฐประหารบ่อยครั้งทำให้สถานะของทหารมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะของความไม่เป็นปกติของการปกครองที่ไม่เป็นประชาธิปไตย ในขณะที่พฤติกรรมของทหารก็ยังคงมีการทำผิดวินัยเกิดขึ้นทั้งลักษณะของ

ความเคร่งครัดในการปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาในแต่ละช่วงของภาวะปกติกับภาวะไม่ปกติมีความแตกต่างกันจึงส่งผลต่อความไม่ชัดเจนของกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ฉบับนี้ที่ไม่สามารถบังคับใช้ได้เหมาะสมตามสภาพการณ์ของประเทศ

ปัญหาอีกประการ คือ บริบทของการรักษาความมั่นคงของประเทศได้เปลี่ยนสภาพจากในอดีตที่มีความสำคัญต่อการสู้รบเพื่อป้องกันภัยจากสงครามระหว่างประเทศซึ่งน้อยลงไปจนแทบจะไม่มี การสู้รบดังเช่นการสงครามในอดีต ดังนั้นบทบาทของทหารจึงปรับเปลี่ยนเป็นการรักษาความมั่นคงของประเทศในบริเวณตะเข็บชายแดนของประเทศ ที่มักจะมีปัญหาเสียดิน และการลักลอบเข้าเมืองโดยมิชอบ การค้ามนุษย์ การค้าอาวุธสงคราม ฯลฯ เป็นต้น ทั้งนี้รวมถึงหน้าที่ในการพัฒนาประเทศตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 52 วรรคสอง “กำลังทหารให้ใช้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศด้วย”

นอกจากนี้ การที่ประเทศไทยเป็นภาคีสหประชาชาติที่มีกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับทหารที่ประเทศไทยจำเป็นต้องอนุวัติการกฎหมายภายในของไทยให้สอดคล้องกับกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศด้วยซึ่งก็ยังไม่มีการอนุวัติการกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารให้สอดคล้องกับกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

จากสภาพการณ์ของปัญหาดังกล่าวย่อมส่งผลต่อการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร ซึ่งตราขึ้นใช้บังคับมาเป็นเวลานานถึง 89 ปี และแม้ว่าจะมีการปรับปรุงแก้ไขมาแล้วถึง 5 ครั้ง แต่ก็เป็นการแก้ไขในเรื่องยศ ตำแหน่งของทหารที่เปลี่ยนแปลงไป โดยไม่มีการแก้ไขในเรื่องการกระบวนกรดำเนินการทางวินัยทหารแต่อย่างใด ปัญหาอีกประการ คือ บริบทของการพัฒนาประเทศ และภัยสงครามเปลี่ยนแปลงไปจากในอดีต ในขณะที่วินัยทหารยังคงมีความสำคัญที่จะใช้กับทหารทุกนายทั้งในภาวะปกติและภาวะไม่ปกติ โดยในภาวะไม่ปกติมีการเปลี่ยนแปลงไปจากในอดีต ดังนั้นกระบวนกรดำเนินการทางวินัยทหารจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับบริบทของการเปลี่ยนแปลงของประเทศไทย โดยเฉพาะในกรณีภาวะไม่ปกติ จึงทำให้มีปัญหาของการบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้ ดังนั้นการวิจัยนี้จึงมีแนวคิดที่จะจัดทำกรร่างกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารใหม่เพื่อให้เป็นกฎหมายต้นแบบที่จะใช้บังคับกับทหารว่าด้วยวินัยทหารที่มีความทันสมัยเป็นสากลได้รับการยอมรับจากนานาประเทศ ซึ่งการจัดทำกฎหมายใหม่นี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 77 ว่า “รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็นและยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพโดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน และดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง” และมาตรา 258 ค. (1) “ให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศ

อย่างน้อยในด้านกฎหมายให้มีกลไกให้ดำเนินการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับต่าง ๆ ที่ใช้บังคับอยู่ก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ให้สอดคล้องกับหลักการตามมาตรา 77 และพัฒนาให้สอดคล้องกับหลักสากล...” ซึ่งการจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารนี้จะทำให้ได้กฎหมายว่าด้วยวินัยทหารที่มีความทันสมัย ชัดเจน มีมาตรฐานสากล คุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิเสรีภาพของทหารและนำมาซึ่งความยุติธรรม

1.2 ความสำคัญของปัญหา

จากความเป็นมาของปัญหาตามที่กล่าวมาแล้วในข้อ 1.1 นั้น การวิจัยเห็นถึงความสำคัญที่สมควรตรากฎหมายว่าด้วยวินัยทหารขึ้นใหม่ ซึ่งในการจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารนั้นจะต้องได้คำตอบจากการศึกษาและวิจัยที่จะนำไปสู่การจัดทำเป็นกฎหมายนี้ ดังนั้นการวิจัยจึงกำหนดประเด็นการศึกษาและวิจัย ดังต่อไปนี้

1.2.1 ทฤษฎี และหลักการที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเพื่อจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารการวิจัยเห็นถึงความสำคัญที่จะนำเอาทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการวิเคราะห์หาคำตอบ ดังนี้

1) ทฤษฎี

(1) ทฤษฎีรัฐและอำนาจรัฐ (Theory of State and Power of State)

ทฤษฎีรัฐและอำนาจรัฐ เป็นทฤษฎีเกี่ยวกับการก่อกำเนิดรัฐ (โภคิน พลกุล และชาญชัย แสวงศักดิ์, 2541, หน้า 28-42) รัฐมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ ประชากร (Population) ดินแดน (Territory) รัฐบาล (Government) และอำนาจอธิปไตย (Sovereignty) โดยมีแนวคิดเกี่ยวกับการก่อกำเนิดรัฐ 3 ประการ คือ รัฐเป็นผลของการกระทำพันธสัญญา (le contrat social) ที่มีแนวคิดว่ารัฐเกิดมาจากความยินยอมของประชาชน เพื่อความสงบสุขในสังคม รัฐเป็นผลของความขัดแย้ง (les conflits) ที่มีแนวคิดมาจากการต่อสู้ระหว่างชนชั้น ทำให้ต้องอาศัยอำนาจบังคับของรัฐที่จะทำให้สถานการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้อยู่ภายใต้ความสงบเรียบร้อย และรัฐเป็นผลของแนวคิดของการจัดสร้างสถาบัน (L'État et la notion d'institution) เป็นแนวคิดที่แยกอำนาจรัฐออกจากผู้ปกครองเป็นบุคคลสมมติ (นิติบุคคล) ให้ผู้ปกครองต้องอยู่ใต้กฎหมายแห่งรัฐ เพื่อความสงบสุขและความเป็นธรรมในรัฐ โดยอำนาจรัฐ (State Power) หรือ อำนาจอธิปไตย (Sovereignty) เป็นอำนาจอสูงสุดในการปกครองรัฐ ไม่มีอำนาจเหนือกว่าหรือขัดต่ออำนาจรัฐไม่ได้ อำนาจรัฐย่อมมีความแตกต่างกันไปในแต่ละระบอบการปกครอง เช่น ในระบอบประชาธิปไตย อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน กล่าวคือ ประชาชน คือ ผู้มีอำนาจอสูงสุดในการปกครองประเทศ มีสาระสำคัญอยู่ 4 ประการ (จรรยา สุภาพ, 2537, หน้า 15) คือ 1) มีความเด็ดขาด (Absoluteness) ไม่มีอำนาจอื่นใดภายในรัฐที่เหนือกว่า และจะไม่มีอำนาจอื่นที่มาจำกัดอำนาจในการออกกฎหมายของรัฐได้ 2) การทั่วไป

(Comprehensiveness) มีอยู่เหนือทุกคนและทุกองค์กรที่อยู่ในรัฐ 3) ความถาวร (Permanence) อำนาจอธิปไตยของรัฐยังคงมีอยู่ตราบเท่าที่รัฐยังคงดำรงอยู่ เปลี่ยนเฉพาะผู้ใช้อำนาจในนามของรัฐเท่านั้น แต่อำนาจอธิปไตยมิได้สูญหายไปจากรัฐ 4) แบ่งแยกมิได้ (Indivisibility) ในรัฐมีอำนาจอธิปไตยที่เป็นหนึ่งเดียวเท่านั้น หากมีการแบ่งแยกอำนาจอธิปไตยก็ย่อมเป็นการทำลายอำนาจอธิปไตย แต่สามารถจำแนกอำนาจรัฐตามลักษณะหน้าที่ออกเป็น 3 ด้าน คือ อำนาจนิติบัญญัติ (Legislative Power) อำนาจบริหาร (Executive Power) และอำนาจตุลาการ (Judicial Power) ทฤษฎีรัฐและอำนาจรัฐจึงมีความสำคัญในการจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารในส่วนบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการทบทวนตรวจสอบการใช้อำนาจของผู้บังคับบัญชาทางทหารในการลงโทษทางวินัยทหาร ซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจบริหาร โดยให้อำนาจศาลทหารซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการเข้ามามีหน้าที่และอำนาจในการทบทวนตรวจสอบว่าคำสั่งลงโทษทางวินัยทหารนั้นชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ จึงนำเอาทฤษฎีรัฐและอำนาจรัฐมาใช้ในการวิเคราะห์

(2) ทฤษฎีความยุติธรรม (Theory of Justice)

ความยุติธรรมในแนวความคิดของเพลโต (Plato) และ อริสโตเติล (Aristotle) หมายความว่า ความดีและความต้องการที่จะเชื่อฟังกฎหมาย ซึ่งไม่มีความสัมพันธ์ใด ๆ กับสิทธิและหน้าที่ ความยุติธรรมมีรากฐานมาจากศีลธรรมและจริยธรรม ความเป็นเหตุผล ความเที่ยงธรรม ความเป็นธรรมซึ่งมีอยู่ในธรรมชาติที่ทุกคนยอมรับ (สุนีย์ มัลลิกะมาลย์ และคณะ, 2565, หน้า 101, 103)

ความยุติธรรมเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน (Basic Rights) ของประชาชนทุกคนในสังคม ตามหลักสิทธิมนุษยชน ความยุติธรรมเป็นหัวใจสำคัญในการรักษาความสงบของสังคม เนื่องจากประชาชนในสังคมต่างมีและใช้สิทธิเสรีภาพตามอำเภอใจตน จึงอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างประชาชนด้วยกัน หรืออาจเป็นเหตุขัดแย้งกันระหว่างประชาชนกับสังคมโดยรวม ดังนั้น ปัญหาความขัดแย้งจึงเป็นเรื่องธรรมชาติที่เกิดขึ้นในสังคม ตั้งอยู่ และดับไป แต่การดับไปของปัญหาความขัดแย้งหรือการหาทางออกของปัญหาความขัดแย้งเหล่านั้นต้องอยู่บนพื้นฐานของความยุติธรรมเพื่อดำรงเป้าหมายสูงสุด คือ ความสุขสงบที่ยั่งยืนของสังคม

ทฤษฎีความยุติธรรมนั้น John Rawls (ค.ศ. 1921-2002) (พ.ศ. 2564-2545) นักปรัชญาการเมืองร่วมสมัยชาวอเมริกัน ได้อธิบายหลักการในเรื่อง ความยุติธรรม คือ ความเป็นธรรม (Justice as Fairness) โดยกล่าวผ่านงานเขียนหนังสือที่ชื่อว่า A Theory of Justice (ทวีป มหาสิงห์, 2563, หน้า 3) โดยแบ่งความยุติธรรมออกเป็น 2 ประเภท คือ ความยุติธรรมทางสังคม (Social Justice) และความยุติธรรมทางกฎหมาย (Legal Justice) ดังนี้ 1) ความยุติธรรมทางสังคม (Social Justice) เป็นความยุติธรรมของการเข้าถึงสิ่งจำเป็น ในปัจจัยพื้นฐานสำหรับการดำรงชีวิตในสังคม เช่น ปัจจัยสี่ สวัสดิการทางสังคม หรือบริการทางสังคม (Social goods) 2) ความยุติธรรม

ทางกฎหมาย (Legal Justice) ในความคิดของจอห์น รอลส์ เห็นว่าเป็นความยุติธรรมแบบภาวะวิสัย มีข้อเท็จจริงและมีบรรทัดฐานที่สามารถพิสูจน์ได้ โดยยึดถือตัวบทกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมเป็นหลักสำคัญ เช่น การพิจารณาพิพากษาคดีอย่างเป็นธรรม การลงโทษอย่างเป็นธรรม ซึ่งแตกต่างจากความยุติธรรมตามศีลธรรมที่เป็นความยุติธรรมแบบอัตวิสัยตามอารมณ์ ความรู้สึก หรือตามอำเภอใจของแต่ละบุคคล

ทฤษฎีความยุติธรรมนำมาใช้ในกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร เรื่องสิทธิในการอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินัยทหาร และการฟ้องคดีเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหารต่อศาลทหารสูงสุด ในกรณีทหารผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทหารเห็นว่าไม่ได้รับความยุติธรรมจากการคำสั่งลงโทษทางวินัยทหาร มีความจำเป็นที่จะต้องให้สิทธิในการเข้าถึงความยุติธรรมแก่ทหารทุกคนเพื่อเป็นหลักประกันความยุติธรรมแก่ทหารผู้ถูกลงโทษทางวินัยทหาร โดยเป็นไปตามที่บทบัญญัติในกฎหมายกำหนด

2) หลักการ

(1) หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Concept of Human Dignity)

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human Dignity) ในมุมมองของ เพลโต (Plato) อริสโตเติล (Aristotle) เป็นแทม (Bentham) ออสติน (Austin) ซีเซโร (Cicero) ต่างมีความเห็นไปในทางเดียวกันในเรื่องความหมายของ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในทำนองว่า มนุษย์เป็นศูนย์กลางที่จะได้รับการคุ้มครองในเรื่องสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคที่มนุษย์พึงจะได้รับการคุ้มครอง ซึ่งเรียกกันว่า การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (The Protection of Human Dignity) (สุนีย์ มัลลิกะมาลย์ และคณะ, 2565, หน้า 108-109)

ตามกฎหมายพื้นฐานของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีนั้น “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” (Menschenwürde) เป็นคุณค่าสูงสุดของรัฐธรรมนูญ การดำเนินการต่าง ๆ ของรัฐต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และต้องให้ความปกป้องคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ด้วยเหตุนี้ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์จึงถือว่าเป็นหลักพื้นฐานสำหรับหลักเสรีภาพของบุคคล และหลักความเสมอภาคด้วยการตีความเกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพทั้งหลาย จึงต้องนำเนื้อหาของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นพื้นฐานในการตีความสิทธิ เสรีภาพอื่น ๆ ด้วย และหากมีการกระทำอันเป็นการละเมิดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์แล้ว บุคคลนั้นย่อมต้องสามารถที่จะใช้สิทธิเรียกร้องต่อศาลได้ เพื่อให้รัฐดำเนินการปกป้องคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลนั้น ดังนั้น มนุษย์ทุกคนไม่ว่าอยู่ในฐานะใดย่อมมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่ต้องได้รับการปฏิบัติที่เป็นธรรมและเสมอภาคกัน

หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นหลักที่จำเป็นต้องนำมาวิเคราะห์ ในการสร้างกฎหมายต้นแบบโดยเฉพาะในบทบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของทหาร เช่น บทบัญญัติเกี่ยวกับลักษณะความผิดวินัยทหารและลักษณะโทษทางวินัยทหารที่ต้องมีความสอดคล้องกันและความชัดเจน การดำเนินการทางวินัยทหารในแต่ละขั้นตอนต้องมีกำหนดระยะเวลาที่แน่นอน เป็นต้น

(2) หลักนิติรัฐ (Legal State)

หลักนิติรัฐ หมายความว่า รัฐที่ยอมผูกพันตนโดยกฎหมายและกฎหมายดังกล่าวจะต้องเป็นไปตามรัฐธรรมนูญและหลักกฎหมายทั่วไป หลักนิติรัฐมีพื้นฐานและพัฒนาการมาจากสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ในช่วงก่อนปี ค.ศ. 1848 (พ.ศ. 2391) นักคิดที่สำคัญของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี คือ Robert von Mohl, Carl Welcker และ Johann Christoph (บรรเจิด สิงคะเนติ, 2564, หน้า 51) ได้กล่าวถึงคำว่า “นิติรัฐ” ให้ความหมายในตอนแรกว่า หมายถึง รัฐแห่งความมีเหตุผล อันเป็นรัฐที่ปกครองตามเจตจำนงโดยรวมที่มีเหตุผล และมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมเป็นไปด้วยความสงบสุข ต่อมา “นิติรัฐ” ได้รับการพัฒนาแนวทางและขอบเขตของนิติรัฐ โดยรัฐจะต้องเคารพในขอบเขตส่วนบุคคลของปัจเจกบุคคลและจะต้องให้การรับรองคุ้มครองขอบเขตส่วนบุคคลโดยกฎหมาย และทำให้เกิดความมั่นคงต่อแนวทางดังกล่าว พัฒนาการต่อมาของนิติรัฐสมัยใหม่ เป็นความพยายามที่จะนำข้อเรียกร้องทั้งหลายของหลักนิติรัฐที่ได้รับการพัฒนาตั้งแต่ศตวรรษที่ 19 มารวบรวมไว้ ดังนั้น “หลักนิติรัฐ” ตามแนวใหม่จึงเป็นหลักการที่ประกอบไปด้วยหลักย่อยหลายหลัก โดยนักวิชาการต่างแยกย่อยของหลักนิติรัฐไว้แตกต่างกัน การแบ่งหลักย่อยของหลักนิติรัฐตามแนวของ Theodor Maunz ซึ่งเห็นว่าหลักการสำคัญของหลักนิติรัฐ ประกอบด้วย (1) หลักแบ่งแยกอำนาจ (2) หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน (3) หลักความชอบด้วยกฎหมายของฝ่ายปกครองและฝ่ายตุลาการ (4) หลักความชอบด้วยกฎหมายในทางเนื้อหา (5) หลักความเป็นอิสระของผู้พิพากษา (6) หลัก “ไม่มีความผิด และไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย” (7) หลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

หลักนิติรัฐเป็นหลักการที่ถือตัวบทกฎหมายเป็นหลักในการปฏิบัติ การสร้างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร จะต้องมีการบัญญัติกฎหมายที่กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของทหารจึงจำเป็นต้องนำหลักนิติรัฐมาใช้ในการดำเนินการทางวินัยทหาร ผู้บังคับบัญชาจะดำเนินการทางวินัยทหารตามอำเภอใจไม่ได้

(3) หลักนิติธรรม (The Rule of Law)

หลักนิติธรรมเป็นหลักการของระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law System) ที่มีแนวคิดว่าผู้ปกครองก็ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายและปกครองประเทศอย่างมีคุณธรรม ด้วยวิถีทางของกฎหมาย โดยกฎหมายที่สอดคล้องกับหลักนิติธรรมตามที่ ลอน ลูวัวร์ ฟูลเลอร์ (Lon Luvois Fuller) นักกฎหมายธรรมชาติสมัยใหม่ จำแนกจริยธรรมภายในกฎหมายในเชิงกระบวนการ 8 หลักการ (สุรินทร์ มัลลิกะมาส และคณะ, 2565, หน้า 65-66) คือ

1. กฎหมายจะต้องมีลักษณะทั่วไปใช้ได้เป็นการทั่วไป (Generality) ในฐานะที่เป็นกฎเกณฑ์ซึ่งใช้เป็นหลักชี้้นำการกระทำต่าง ๆ
2. มีการประกาศใช้ (Promulgation) มีการเผยแพร่กฎเกณฑ์แก่สาธารณะ หรืออย่างน้อยก็ต่อบุคคลทุกคนที่อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์นี้
3. ไม่มีผลย้อนหลัง (Non-retroactivity) เป็นกฎเกณฑ์ต้องไม่มีผลย้อนหลัง
4. มีความชัดเจน (Clarity) กฎเกณฑ์ต้องมีลักษณะชัดเจนและเป็นที่ยอมรับ
5. ไม่ขัดแย้งในตัวเอง (Non-contradiction) กฎเกณฑ์จะต้องไม่ขัดแย้งกัน
6. สามารถปฏิบัติตามได้ (Possibility of compliance) กฎเกณฑ์จะต้องไม่เป็นการกำหนดในสิ่งที่เป็นไปได้
7. มีความคงที่ (Constancy) กฎเกณฑ์จะต้องมีความมั่นคง แน่นนอนไม่มีการเปลี่ยนแปลงบ่อยเกินไป
8. มีความสอดคล้องกันระหว่างกฎที่ประกาศใช้กับการดำเนินการของเจ้าพนักงาน (Congruence between declared rule and official action)

ดังนั้น กฎหมายที่มีหลักนิติธรรมจึงเป็นกฎหมายที่เข้าองค์ประกอบทั้ง 8 ข้อนี้ ซึ่งการวิจัยนี้จะนำเอาหลักนี้ไปใช้ในการจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร เนื่องจากกฎหมายต้นแบบฉบับนี้มีการกำหนดให้หน้าที่และอำนาจแก่คณะกรรมการวินัยทหาร การใช้อำนาจของคณะกรรมการวินัยทหารจึงต้องอยู่ภายในขอบเขตที่กฎหมายกำหนด และการจำกัดสิทธิเสรีภาพของทหารสามารถกระทำได้ที่จำเป็นและเท่าที่กฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้น

(4) หลักความเสมอภาค (Principle of Equality)

หลักความเสมอภาค คือ หลักพื้นฐานของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ซึ่งมนุษย์ย่อมได้รับการรับรองและคุ้มครองจากกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน ในฐานะที่เป็นมนุษย์โดยมิต้องคำนึงถึงคุณสมบัติอื่น ๆ อาทิ เชื้อชาติ ศาสนา ภาษาและถิ่นกำเนิด เป็นต้น (เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, 2556, หน้า 439) และขณะเดียวกันก็ถือได้ว่าหลักความเสมอภาคนี้เป็นหลักที่ควบคุมมิให้รัฐใช้อำนาจของตนตามอำเภอใจโดยการใช้อำนาจของรัฐแก่กลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่ง รัฐต้องสามารถ

อธิบายได้ว่าเพราะเหตุใดรัฐจึงกระทำการอันก่อให้เกิดผลกระทบหรือเป็น การให้ประโยชน์แก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้น โดยเฉพาะ หากการให้เหตุผลไม่อาจรับฟังได้แสดงว่าการใช้อำนาจของรัฐนั้นเป็นไปตามอำเภอใจ หลักความเสมอภาคเป็นหลักหนึ่งของสิทธิมนุษยชนที่ได้รับการยอมรับในรูปแบบที่เป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษร โดยสำนักกฎหมายฝ่ายบ้านเมือง ดังนั้นหลักความเสมอภาคจึงเป็นหลักสำคัญในการรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ของประชาชนและสามารถนำมาตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการได้ แนวคิดทางกฎหมายของหลักความเสมอภาคในปัจจุบันได้รับการรับรองอย่างชัดเจนโดยถือว่าบุคคลย่อมมีความเสมอภาคที่จะได้รับการรับรองและคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน

หลักความเสมอภาคนำมาใช้ในกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารในเรื่องการกำหนดผู้รับโทษทางวินัยทหาร ทหารที่ทำผิดวินัยทหารไม่ว่าชั้นยศจะต้องถูกดำเนินการลงโทษทางวินัยทหารอย่างเท่าเทียมกัน เป็นหลักการที่เข้ากับทหารทุกนายที่จะต้องอยู่ใต้การควบคุมโดยกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารที่มีความเท่าเทียมกัน หากมีทหารผู้ใดกระทำความผิดวินัยทหารก็จะได้รับโทษทางวินัยทหารตามที่กฎหมายกำหนดโดยไม่คำนึงถึงยศของผู้กระทำความผิดวินัยทหาร

(5) หลักความได้สัดส่วน (Principle of Proportionality)

หลักความได้สัดส่วน คือ หลักการที่สำคัญในการตรวจสอบการกระทำของรัฐทั้งหลาย อันมีผลสมบูรณ์หรือความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำของรัฐนั้น ๆ โดยมีสาระสำคัญอยู่ 3 ประการ (บรรเจิด สิงคะเนติ, 2562, หน้า 99) คือ หลักความเหมาะสม หลักความจำเป็น และหลักความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ

หลักความได้สัดส่วนเป็นหลักกฎหมายที่ศาลปกครองทั้งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและสาธารณรัฐฝรั่งเศสได้พัฒนาขึ้น จนเป็นที่ยอมรับของศาลรัฐธรรมนูญของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและคณะตุลาการรัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐฝรั่งเศสว่า เป็นหลักกฎหมายทั่วไปที่มีค่าบังคับระดับเดียวกับรัฐธรรมนูญหรือในอีกความหมายหนึ่งคือ หลักความได้สัดส่วนเป็นกฎหมายรัฐธรรมนูญที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร หลักความได้สัดส่วนมีความสำคัญและระดับการใช้ 2 กรณี คือ กรณีแรก การใช้หลักความได้สัดส่วนในการควบคุมกฎหมายระดับพระราชบัญญัติหรือกฎหมายอื่นที่ค่าบังคับลำดับรองจากรัฐธรรมนูญ มิให้ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้เพื่อมุ่งคุ้มครองมิให้รัฐหรือฝ่ายนิติบัญญัติออกกฎหมายจำกัดเสรีภาพของประชาชนเกินความจำเป็นและสมควร กรณีที่สอง การใช้หลักความได้สัดส่วนในการควบคุมการใช้ดุลพินิจของฝ่ายปกครองว่าเป็นการใช้ดุลพินิจที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่สุจริตหรือไม่ โดยการใช้ดุลพินิจจะต้องกระทำด้วยความจำเป็นและสมควร ไม่เป็นการจำกัดเสรีภาพประชาชนเกินสมควร และการใช้ดุลพินิจจะต้อง

เป็นไปเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมายที่ให้อำนาจใช้ดุลพินิจ และมาตรการที่กำหนดของการใช้ดุลพินิจจะต้องเป็นไปด้วยเหมาะสม

หลักความได้สัดส่วนนำมาใช้ในกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารในเรื่องการกำหนดโทษในกรณีกระทำผิดวินัยทหารไม่ร้ายแรงและกรณีกระทำผิดวินัยทหารร้ายแรงเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์กันระหว่างลักษณะความผิดทางวินัยทหารและโทษทางวินัยทหาร โดยลักษณะความผิดทางวินัยทหารและโทษทางวินัยทหารต้องได้สัดส่วนกันตามหลักการนี้ ดังนั้นหลักความได้สัดส่วนจึงมีความสำคัญต่อการจัดทำกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร

(6) หลักธรรมาภิบาล (Principle of Good Governance)

ธรรมาภิบาล ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 หมายความว่า การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีเป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมรัฐอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรู้รักสามัคคีและร่วมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนและเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็ง หรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศเพื่อบรรเทาป้องกันหรือแก้ไขเยียวยาภาวะวิกฤต ภัยอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต เพราะสังคมจะรู้สึกถึงความยุติธรรม ความโปร่งใส และความร่วมมืออัน เป็นคุณลักษณะสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สอดคล้องกับความเป็นไทย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และสภาวะการณ์โลกในปัจจุบัน หลักธรรมาภิบาลจึงเป็นหลักที่มีความสำคัญที่เป็นหลักเกณฑ์การปกครองบ้านเมือง การบริหาร การจัดการควบคุมดูแล กิจการต่าง ๆ ให้เป็นไปตามในครรลองธรรม (อริยัธัช แก้วเกาะ สะบัว, 2560, หน้า 3)

หลักธรรมาภิบาล ประกอบด้วยหลักการ 10 หลักการ ได้แก่ หลักประสิทธิผล (Effectiveness) หลักประสิทธิภาพ (Efficiency) หลักการตอบสนอง (Responsiveness) หลักการรับผิดชอบ (Accountability) หลักความโปร่งใส (Transparency) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) หลักนิติธรรม (Rule of Law) หลักความเสมอภาค (Equity) หลักมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus Oriented)

หลักธรรมาภิบาล เป็นหลักเกี่ยวกับการบริหารและการปกครองคนจำนวนมาก ซึ่งกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารเป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันของเหล่าทหารจำนวนมาก ในสังคมทหารจึงมีความจำเป็นต้องนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้เป็นในกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร

(7) หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง

ศาสตราจารย์ ดร.นันทวัฒน์ บรมานันท์ (ออนไลน์, 2551) ได้ให้ความหมายของหลักความชอบด้วยกฎหมาย (le principe de légalité) หมายถึง การกระทำใด ๆ ของฝ่ายปกครอง

จะต้องเคารพต่อกฎหมาย จะต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดและจะทำนอกขอบอำนาจที่กฎหมายกำหนดไม่ได้ ดังนั้น แม้ในทางปฏิบัติฝ่ายปกครองจะมีอำนาจมากเพียงใดก็ตาม ฝ่ายปกครองก็ต้องดำเนินการตามกรอบของกฎหมาย

การที่ทุกคนในรัฐต้องเคารพต่อกฎหมายของรัฐก็คือการที่ทุกคนกระทำการโดยชอบด้วยกฎหมาย คือ “หลักความชอบด้วยกฎหมาย” ในบทบาทของรัฐ องค์การรัฐ หน่วยงานรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งหลายนั้นเป็นผู้ที่ใช้อำนาจรัฐตามกฎหมายซึ่งหมายความว่าต้องปฏิบัติหน้าที่โดยเคารพกฎหมายอย่างเคร่งครัดและไม่ใช้อำนาจรัฐตามกฎหมายไปละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน ไม่เช่นนั้นแล้วอาจถือได้ว่าเป็นการใช้อำนาจโดยไม่ชอบและไม่เคารพต่อหลักความชอบด้วยกฎหมายและหลักนิติรัฐ กฎหมายที่รัฐ องค์การรัฐ หน่วยงานรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ต้องเคารพนั้นนอกจากเป็นกฎหมายที่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรแล้วยังรวมถึงกฎหมายที่ไม่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรด้วย เช่น กฎหมายจารีตประเพณี หลักทั่วไปของกฎหมาย (เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, 2556, หน้า 429)

หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองนำมาใช้ในกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร ในเรื่อง การแจ้งข้อกล่าวหา การเปิดโอกาสให้ชี้แจงโต้แย้ง แสดงหลักฐาน รวมถึงการแจ้งสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินัย สิทธิฟ้องคดีต่อศาล โดยเหตุที่การลงโทษทางวินัยถือว่าเป็นคำสั่งทางปกครอง เพราะฉะนั้นจึงต้องมีขั้นตอนในการดำเนินการซึ่งการกระทำทางปกครองนี้ได้กำหนดหลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองไว้ ดังนั้นจึงนำเอาหลักนี้มาใช้ในการวิเคราะห์

(8) หลักในการพิจารณาความผิดทางวินัย

ในการพิจารณาความผิดทางวินัยให้ถูกต้องและเป็นธรรมทั้งในทางนิติบัญญัติและในทางพฤตินัย มีหลักที่ควรคำนึงอยู่ 2 ประการ (จุฑารัตน์ แก้วกัญญา, 2555, หน้า 21-22) คือ

- 1) หลักนิติธรรม ได้แก่ การพิจารณาตามตัวบทกฎหมาย คือ การที่จะถือว่าการกระทำใดเป็นความผิดวินัยฐานใดนั้น ต้องมีบทกฎหมายบัญญัติด้วยว่า การกระทำเช่นนั้นเป็นความผิดทางวินัย ถ้าไม่มีบทกฎหมายบัญญัติว่า การกระทำเช่นนั้นเป็นความผิดทางวินัย ก็ไม่ถือว่าเป็นการกระทำผิด
- 2) หลักมโนธรรม ได้แก่ การพิจารณาโดยคำนึงถึงความเป็นจริงและความถูกต้องเหมาะสมตามเหตุผลที่ควรจะเป็น ซึ่งการพิจารณาโดยคำนึงถึงความเป็นจริงตามเหตุผลที่ควรจะเป็นไปได้นั้นต้องอาศัยข้อเท็จจริงและพฤติการณ์แวดล้อมประกอบการพิจารณา

หลักในการพิจารณาความผิดทางวินัย นำมาใช้ในกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร ในเรื่อง วินัยและการรักษาวินัย ในส่วนที่เกี่ยวกับลักษณะความผิดวินัยทหารไม่ร้ายแรง และลักษณะความผิดวินัยทหารร้ายแรง เพื่อให้เกิดความชัดเจนของกฎหมาย

(9) หลักในการพิจารณากำหนดโทษทางวินัย

ในการพิจารณากำหนดโทษ มีหลักสำคัญที่ควรคำนึงถึงอยู่ 4 ประการ (จุฑารัตน์ แก้วกัญญา, 2555, หน้า 22-23) ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม คือ การพิจารณาลงโทษ ต้องคำนึงถึงระดับโทษตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับ ความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ความผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง และ ความผิดวินัยเล็กน้อย 2) หลักมนุษยธรรม คือ การพิจารณาโดยคำนึงถึงความถูกต้องเหมาะสมตามเหตุผลที่ควรจะเป็นภายในขอบเขตระดับโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้ 3) หลักความเป็นธรรม คือ การวางโทษจะต้องให้ได้ระดับเสมอหน้ากัน ผู้ใดทำผิดผู้นั้นจะต้องถูกลงโทษ และการกระทำผิดอย่างเดียวกันในลักษณะและพฤติการณ์คล้ายคลึงกันควรจะถูกลงโทษเท่ากัน อย่างไรก็ตาม ความผิดอย่างเดียวกันอาจแตกต่างกันในลักษณะพฤติการณ์และเหตุผล 4) นโยบายของทางราชการ คือ ในการลงโทษข้าราชการที่กระทำผิดวินัยกรณีต่าง ๆ ผู้บังคับบัญชาจะได้ทราบนโยบายของทางราชการ เพื่อนำมาเป็นหลักการในการใช้ดุลพินิจกำหนดระดับโทษให้ได้มาตรฐานตามที่ทางราชการกำหนดไว้ ซึ่งนโยบายของทางราชการจะปรากฏอยู่ในคำแถลงนโยบายของรัฐบาล มติคณะรัฐมนตรี หรือมติ ก.พ. เป็นต้น

สาระสำคัญในการพิจารณากำหนดโทษทางวินัย คือ ก่อนที่ผู้บังคับบัญชาจะกำหนดโทษผู้ได้บังคับบัญชาต้องพิจารณาทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย และเหตุแวดล้อมอื่น ๆ อย่างรอบด้าน โดยมีหลักสำคัญ 4 ประการ ตามที่กล่าวมาแล้ว

หลักในการพิจารณากำหนดโทษทางวินัยนำมาใช้ในกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารในเรื่องการกำหนดบทลงโทษทางวินัยทหาร เป็น 2 กรณี กล่าวคือ โทษในกรณีไม่ร้ายแรง ได้แก่ ภาคทัณฑ์, ทัณฑ์ขม, กัก, ชัง, จำขัง, ตัดเงินเดือน, ไม่เลื่อนขั้นเงินเดือน และโทษในกรณีร้ายแรง ได้แก่ ไล่ออก, ปลดออก

1.2.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัยทหาร มีทั้งกฎหมายไทย กฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ และกฎหมายต่างประเทศหลายฉบับ เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระบรมราชโองการประกาศให้ใช้พุทธศาสน์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ประมวลกฎหมายอาญาทหาร พระราชบัญญัติกฏอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457 พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 กฎบัตรสหประชาชาติ ค.ศ. 1945 (พ.ศ. 2488) (Charter of the United Nations, 1945) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 (พ.ศ. 2491) (Universal Declaration of Human Rights, 1948) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966

(พ.ศ. 2509) (International Covenant on Civil and Political Rights, 1966) ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 2012 (พ.ศ. 2555) (ASEAN Human Rights Declaration, 2012) กฎหมายว่าด้วยยุติธรรมทหาร ค.ศ. 1950 (พ.ศ. 2493) (Uniform Code of Military Justice, 1950) พระราชบัญญัติป้องกันการทำความผิดวินัย ค.ศ. 1982 (พ.ศ. 2525) (The Defence Force Discipline Act 1982) กฎหมายพื้นฐานแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (Basic Law, 1949) (พ.ศ. 2492) ซึ่งการวิจัยให้ความสำคัญต่อการนำเอากฎหมายเหล่านั้นมาวิเคราะห์เพื่อให้ได้แนวทางในการจัดทำกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหารเพื่อการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของทหาร เพื่อจัดทำเป็นกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร

1.2.3 สถานการณ์ปัญหาและผลกระทบจากการใช้บังคับพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476

เนื่องจากประเทศไทยใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Law System) บางครั้งเรียกว่า ระบบประมวลกฎหมาย (Code Law System) การบังคับใช้กฎหมายต้องเป็นไปตามข้อความที่บัญญัติในกฎหมาย เมื่อพิจารณาไปที่บทบัญญัติทั้ง 32 มาตรา ของพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 เป็นกฎหมายที่บังคับใช้มานาน 89 ปี มีความล้าสมัย ไม่ชัดเจน และมีความไม่เหมาะสมในหลายประการ เช่น การไม่แยกแยะภาวะระหว่างการกระทำผิดวินัยทหาร ในภาวะปกติและภาวะไม่ปกติ การกำหนดลักษณะความผิดไว้ไม่ชัดเจน ว่าลักษณะความผิดใดเป็นความผิดวินัยร้ายแรง และลักษณะความผิดใดเป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง การกำหนดบทลงโทษไม่ชัดเจน ว่าลักษณะความผิดใดเป็นความผิดวินัยร้ายแรง ลักษณะความผิดใดเป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง การออกคำสั่งดำเนินการทางวินัยทหารโดยผู้บังคับบัญชาเพียงผู้เดียว การทบทวนคำสั่งดำเนินการทางวินัยทหารโดยผู้บังคับบัญชามีอำนาจทบทวนเพียงผู้เดียว การให้สิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมโดยไม่แยกแยะระหว่างการกระทำผิดวินัยทหาร ในภาวะปกติและภาวะไม่ปกติ ไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยทหาร ไม่มีการให้สิทธิอุทธรณ์เกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหารต่อองค์กรในรูปแบบคณะกรรมการ ไม่มีการให้สิทธิฟ้องคดีเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหารต่อองค์กรศาล

พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 มีการแก้ไขกฎหมายฉบับนี้รวม 5 ครั้ง โดยครั้งล่าสุด เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2505 แต่ปัญหาดังกล่าวยังไม่ได้รับการแก้ไข ซึ่งปัญหาเหล่านี้ยังคงมีอยู่จนปัจจุบันซึ่งส่งผลกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของทหารผู้ถูกกล่าวหาหรือถูกลงโทษทางวินัยทหาร หากทหารผู้นั้นไม่ได้กระทำผิดวินัยตามข้อกล่าวหาหรือเห็นว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมจากคำสั่งดำเนินการเกี่ยวกับวินัยทหารมีสิทธิตามกฎหมายเพียง ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาโดยตรงของผู้ออกคำสั่ง

ดำเนินการเกี่ยวกับวินัยทหารซึ่งเป็นบุคคลเพียงคนเดียว ไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมทางอื่นที่เป็นมาตรฐานสากล เช่น คณะกรรมการวินัยทหาร หรือองค์กรศาลได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะจัดทำกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารใหม่ทั้งฉบับให้คุ้มครองสิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมทางทหารที่มีความเหมาะสมแยกเป็นภาวะปกติและภาวะไม่ปกติ อีกทั้งเป็นภาระหน้าที่ของรัฐที่จะต้องจัดให้มีการทหารที่มีประสิทธิภาพ (Efficient Military) และมีการใช้กำลังทหาร (Armed Forces) เพื่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งถือว่าเป็นการปฏิรูปกฎหมายการปรับปรุงกฎหมายด้านกระบวนการยุติธรรมทางทหาร ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 27 วรรคห้า มาตรา 52 มาตรา 77 และมาตรา 258 ค. และ ง. ทั้งในรูปแบบการอุทธรณ์คำสั่งดำเนินการเกี่ยวกับวินัยทหารต่อคณะกรรมการวินัยทหารและฟ้องคดีวินัยทหารต่อศาลทหาร เพื่อทบทวนคำสั่งดำเนินการทางวินัยทหาร เป็นหลักประกันว่าผู้บังคับบัญชาทางทหารใช้อำนาจออกคำสั่งดำเนินการเกี่ยวกับวินัยทหารเป็นไปตามขอบเขตที่กฎหมายว่าด้วยวินัยทหารบัญญัติ เพื่อให้ความเป็นธรรมแก่ทหารผู้ถูกคำสั่งดำเนินการเกี่ยวกับวินัยทหาร

1.2.4 โครงสร้างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร

การจะสร้างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารขึ้นใหม่ทั้งฉบับ จำเป็นที่จะต้องกำหนดโครงสร้างของกฎหมายเพื่อให้เป็นการวางแนวทางในการจัดทำกฎหมายให้เห็นเป็นรูปธรรม ซึ่งการวิจัยให้ความสำคัญที่จะกำหนดโครงสร้างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร ประกอบด้วย การรักษาระยะยาวบรรณทหาร วินัยและการรักษาวินัยทหาร การดำเนินการทางวินัยทหาร คณะกรรมการวินัยทหาร การอุทธรณ์ การฟ้องคดี และบทเฉพาะกาล

1.2.5 การจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร

เป็นการนำเอาข้อมูลจากผลการวิเคราะห์ตามประเด็นการศึกษาและวิจัยที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดมาจัดทำเป็นกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร เพื่อจัดทำเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหารที่มีความเหมาะสมกับภาวะการปฏิบัติการทางทหาร สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิจัยทฤษฎี และหลักการที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัยทหาร
2. เพื่อศึกษาสภาพการณ์ปัญหาและผลกระทบของกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร
3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์กฎหมายไทย กฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ และกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัยทหาร
4. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์หาคำตอบโครงสร้างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยการวินัยทหาร

5. เพื่อจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร

3. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยกำหนดขอบเขตการวิจัย ประกอบด้วย

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาและวิจัยเพื่อนำไปสู่การจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร มีเนื้อหาที่งานวิจัยจะครอบคลุมในประเด็นดังต่อไปนี้

3.1.1 ทฤษฎี หลักการ

1) ทฤษฎี

- (1) ทฤษฎีรัฐและอำนาจรัฐ (Theory of State and Power of State)
- (2) ทฤษฎีความยุติธรรม (Theory of Justice)

2) หลักการ

- (1) หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human Dignity)
- (2) หลักนิติรัฐ (Legal State)
- (3) หลักนิติธรรม (Rule of Law)
- (4) หลักความเสมอภาค (Principle of Equality)
- (5) หลักความได้สัดส่วน (Principle of Proportionality)
- (6) หลักธรรมาภิบาล (Good Governance)
- (7) หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง
- (8) หลักในการพิจารณาความผิดทางวินัย
- (9) หลักในการพิจารณากำหนดโทษทางวินัย

3.1.2 กฎหมาย

1) กฎหมายไทย

- (1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
- (2) พระบรมราชโองการประกาศให้ใช้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580)
- (3) ประมวลกฎหมายอาญาทหาร พ.ศ. 2455
- (4) พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457
- (5) พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476
- (6) พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ.2498

(7) พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

(8) พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2565

(9) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551

2) กฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ

(1) กฎบัตรสหประชาชาติ ค.ศ. 1945 (พ.ศ. 2488) (Charter of the United Nations, 1945)

(2) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 (พ.ศ. 2491) (Universal Declaration of Human Rights, 1948)

(3) กติกาสากลว่าด้วยพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (พ.ศ. 2509) (International Covenant on Civil and Political Rights, 1966)

(4) ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 2012 (พ.ศ. 2555) (ASEAN Human Rights Declaration, 2012)

3) กฎหมายต่างประเทศ

(1) กฎหมายว่าด้วยยุติธรรมทหาร ค.ศ. 1950 (พ.ศ. 2493) (Uniform Code of Military Justice, 1950)

(2) พระราชบัญญัติป้องกันการกระทำความผิดวินัย ค.ศ. 1982 (พ.ศ. 2525) (The Defence Force Discipline Act 1982)

(3) กฎหมายพื้นฐานแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ค.ศ. 1949 (พ.ศ. 2492) (Basic Law, 1949)

3.1.3 ประเด็นวิจัย

1) สภาวะการณ์แห่งปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัยทหารของประเทศไทยในปัจจุบัน

2) ความจำเป็น ความสำคัญ และผลกระทบจากการดำเนินการทางวินัยทหาร

3) การคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยทหาร

4) บทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัยทหารในต่างประเทศ

5) บทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัยทหารในประเทศไทย

6) การจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารที่เป็นไปตามมาตรฐานสากล

3.2 ขอบเขตด้านประชากร

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มประชากรเป้าหมายที่จะเป็นผู้ให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วย

- 1) กลุ่มตุลาการพระธรรมนูญ
- 2) กลุ่มอัยการทหาร
- 3) กลุ่มนายทหาร
- 4) กลุ่มนายทหารพระธรรมนูญ

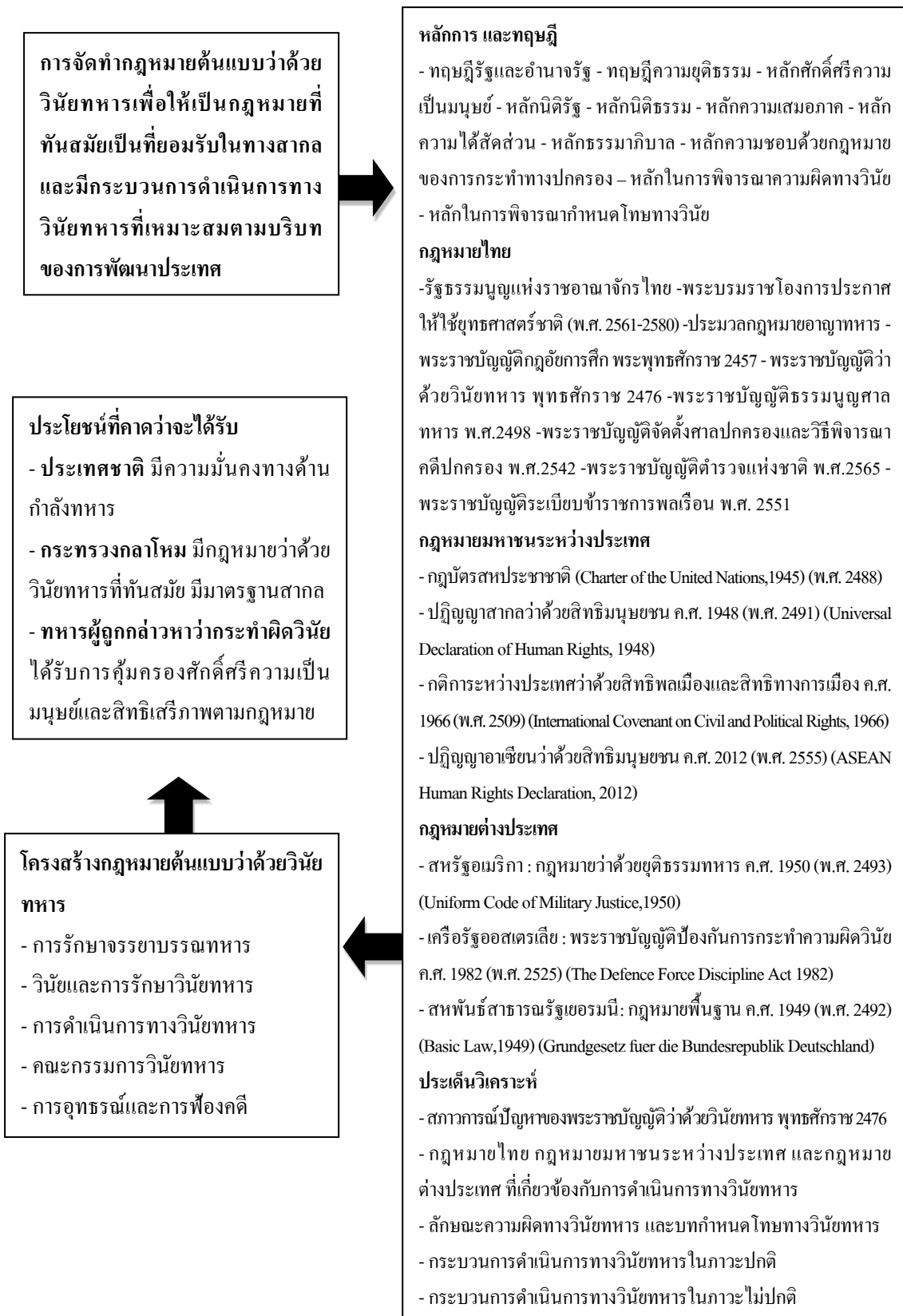
3.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษา

พื้นที่ศึกษาในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหาร กำหนดไว้เป็นพื้นที่ในเขตกรุงเทพมหานคร

4. กรอบแนวคิด และสมมติฐานการวิจัย

4.1 กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 มีปัญหาในเรื่องความล้าสมัย ไม่ชัดเจน ไม่แบ่งแยกภาวะตามการปฏิบัติการทางทหาร กระบวนการดำเนินการทางวินัยทหารไม่ได้มาตรฐานสากล กระทบต่อสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของทหาร การหาคำตอบ ใช้การวิเคราะห์ กฎหมายไทย กฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ และ กฎหมายต่างประเทศ กับข้อมูลจากการวิจัยโดยใช้ทฤษฎีรัฐและอำนาจรัฐ ทฤษฎีความยุติธรรม หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หลักนิติรัฐ หลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค หลักความได้สัดส่วน หลักธรรมาภิบาล หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง หลักในการพิจารณาความผิดทางวินัย หลักในการพิจารณากำหนดโทษทางวินัย โดยกำหนดประเด็นการวิเคราะห์ คือ สภาพการณ์ปัญหาของพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 กฎหมายไทย กฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ และ กฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัยทหาร จะทำให้ได้โครงสร้างกฎหมายที่เป็นคำตอบของกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร คือ การรักษาจรรยาบรรณทหาร วินัยและการรักษาวินัยทหาร การดำเนินการทางวินัยทหาร คณะกรรมการวินัยทหาร การอุทธรณ์และการฟ้องคดี และบทเฉพาะกาล (ดูภาพประกอบที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย)

ภาพประกอบที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4.2 สมมติฐานการวิจัย (Hypothesis)

พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 เป็นกฎหมายที่ล้ำสมัย ไม่สอดคล้องกับหน้าที่ของทหารตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ กระทั่งต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของทหารผู้ถูกลงโทษทางวินัยทหารเป็นอย่างมาก การจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารมีโครงสร้างกฎหมายประกอบด้วย การรักษาระยาบรรณทหาร วินัยและการรักษาวินัยทหาร การดำเนินการทางวินัยทหาร คณะกรรมการวินัยทหาร การอุทธรณ์และการฟ้องคดี และบทเฉพาะกาล เพื่อให้เป็นกฎหมายต้นแบบเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหารที่ทันสมัยสอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ

5. คำถามการวิจัย

การวิจัยกำหนดประเด็นคำถามวิจัย ดังนี้

1. เหตุใดจึงต้องมีการควบคุมทหารโดยกำหนดเป็นวินัยทหาร
2. พัฒนาการของวินัยทหาร จากอดีตถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร มีความสำคัญอย่างไร
3. ทฤษฎี และหลักการ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัยทหาร นำไปใช้ในการวิเคราะห์อะไร
4. สภาพการณ์แห่งปัญหาและผลกระทบของพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 เป็นอย่างไร
5. กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัยทหารมีกฎหมายใดบ้างและมีสาระสำคัญอย่างไร
6. กฎหมายมหาชนระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัยทหารมีกฎหมายใดบ้างและมีสาระสำคัญอย่างไร
7. กฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัยทหารมีประเทศใดบ้างและมีสาระสำคัญอย่างไร
8. มาตรฐานสากลในการลงโทษทางวินัย เป็นอย่างไร
9. หลักการและเหตุผลในการสร้างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารเป็นอย่างไร
10. โครงสร้างของกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร ประกอบด้วยอะไรบ้าง
11. ในภาวะปกติ กระบวนการดำเนินการทางวินัยทหารควรมีลักษณะอย่างไร
12. ในภาวะปกติ กระบวนการตรวจสอบการดำเนินการทางวินัยทหารควรมีลักษณะอย่างไร
13. ในภาวะไม่ปกติ กระบวนการดำเนินการทางวินัยทหารควรมีลักษณะอย่างไร

14. ในภาวะไม่ปกติ กระบวนการตรวจสอบการดำเนินการทางวินัยทหารควรมีลักษณะอย่างไร

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การมีกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร คาดว่าจะเป็นประโยชน์ ดังนี้

1. ประโยชน์ต่อประเทศชาติ

ทำให้มีการสร้างกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารให้สอดคล้องกับหลักกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศซึ่งเป็นการสร้างหลักประกันด้านสิทธิมนุษยชนสำหรับทหารทุกนายไว้ในกฎหมายไทย เพื่อให้เกิดการยอมรับในระดับนานาชาติว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการรับรองและคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในระดับมาตรฐานสากล เช่นเดียวกับ อารยะประเทศอื่น ๆ

2. ประโยชน์ต่อกระทรวงกลาโหม

กระทรวงกลาโหมมีกำลังทหารที่มีระเบียบวินัย มีความพร้อมปฏิบัติการเมื่อได้รับคำสั่งทางทหาร ทั้งในด้านการรักษาความมั่นคงของประเทศไทย และในด้านการพัฒนาประเทศไทยตามบริบทของประเทศไทยที่เปลี่ยนแปลงไปตามสังคมโลกปัจจุบัน

3. ประโยชน์ต่อทหาร

ทหารผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทหารได้รับการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิเสรีภาพตามกฎหมายอย่างครอบคลุมทุกภาวะการปฏิบัติการทางทหารทั้งในภาวะปกติและในภาวะไม่ปกติ และใช้บังคับกับทหารทุกนายอย่างเสมอภาคไม่ว่าชั้นยศใด สร้างความเป็นเอกภาพขึ้นในสังคมทหาร

7. นิยามศัพท์เฉพาะ

นิยามศัพท์เฉพาะที่มีความหมายเฉพาะสำหรับการวิจัย ประกอบด้วย

ทหาร หมายความว่า ข้าราชการกระทรวงกลาโหมซึ่งเป็นข้าราชการทหาร ทหารกองประจำการ นักเรียนทหารในสังกัดกระทรวงกลาโหมซึ่งขึ้นทะเบียนกองประจำการ และบุคคลซึ่งถูกเรียกเข้ารับราชการทหารในการเรียกกำลังพลสำรองเพื่อการระดมพลตามกฎหมายว่าด้วยรับราชการทหารและกฎหมายว่าด้วยกำลังพลสำรอง แต่ไม่หมายรวมถึง ข้าราชการในพระองค์ฝ่ายทหารขณะปฏิบัติราชการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการในพระองค์

วินัยทหาร หมายความว่า การประพฤติตามแบบธรรมเนียมทหาร

แบบธรรมเนียมทหาร หมายความว่า บรรดา กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง คำแนะนำ คำชี้แจงและสรรพนังสื่อต่าง ๆ ที่ผู้บังคับบัญชาได้ออกหรือได้วางไว้เป็นหลักฐานให้ทหารปฏิบัติ ซึ่งรวมทั้งขนบธรรมเนียมและประเพณีอันดีของทหารทั้งที่เป็นและไม่เป็นลายลักษณ์อักษร

ผู้บังคับบัญชา หมายความว่า ผู้ซึ่งมีอำนาจบังคับบัญชาโดยตรงและโดยลำดับชั้นตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารมีอำนาจลงโทษแก่ทหารผู้กระทำความผิดต่อวินัยทหารตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร ไม่ว่าจะเป็นการกระทำความผิดในหรือนอกราชอาณาจักร

ภาวะปกติ หมายความว่า ภาวะที่ไม่มีการรบหรือสถานะสงคราม หรือไม่ได้ประกาศใช้กฎอัยการศึก

ภาวะไม่ปกติ หมายความว่า ภาวะที่มีการรบหรือสถานะสงคราม หรือได้ประกาศใช้กฎอัยการศึก หรือยุทธบริเวณที่เป็นส่วนหนึ่งของเขตสงคราม

อุทธรณ์ หมายความว่า การที่ทหารผู้ถูกลงโทษทางวินัยทหารเห็นว่าตนถูกลงโทษทางวินัยทหารโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายจากผู้บังคับบัญชา จึงร้องขอต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปหรือคณะกรรมการวินัยทหารแล้วแต่กรณี เพื่อขอให้ทบทวนคำสั่งลงโทษทางวินัยทหารดังกล่าว

การฟ้องคดี หมายความว่า การที่ทหารผู้ถูกลงโทษทางวินัยทหารขอให้ศาลพิจารณาพิพากษาคดีวินัยทหาร ในกรณีที่ทหารผู้ถูกลงโทษทางวินัยทหารเห็นว่าตนถูกลงโทษทางวินัยทหารโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายและคดีดังกล่าวได้ผ่านขั้นตอนการอุทธรณ์มาแล้ว

ศาลทหาร หมายความว่า ศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหาร

จรรยาบรรณทหาร หมายความว่า ประมวลความประพฤติที่ทหารต้องรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียงและฐานะของทหาร

ก่อกำราบ หมายความว่า การที่ทหารกระทำการฝ่าฝืนหรือกระด้างกระเดื่อง ไม่เป็นตัวอย่างที่ดีในการเคารพต่อกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ แบบธรรมเนียมทหารหรือคำสั่งของผู้บังคับบัญชาที่สั่งการโดยชอบด้วยกฎหมาย

ภาคทัณฑ์ หมายความว่า การลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดอันควรต้องรับโทษสถานหนึ่งสถานใด แต่มีเหตุอันควรปรานีจึงเพียงแต่แสดงความผิดผู้นั้นให้ปรากฏไว้

ทัณฑกรรม หมายความว่า การให้ทำงานโยธา การให้อยู่เวรยาม นอกจากหน้าที่ประจำหรือการให้ทำงานสาธารณะประ โยชน์ซึ่งต้องไม่เกินหกชั่วโมงต่อหนึ่งวัน

กัก หมายความว่า การกักตัวไว้ในบริเวณใดบริเวณหนึ่ง

ขัง หมายความว่า การขังในที่จัดไว้เพื่อควบคุมแต่เฉพาะคนเดียวหรือหลายคนรวมกัน

จำขัง หมายความว่า ขังโดยส่งไปฝากให้อยู่ในความควบคุมของเรือนจำทหาร

ตัดเงินเดือน หมายความว่า การลงโทษตัดเงินเดือน โดยคำนวณเป็นจำนวนร้อยละของเงินเดือน

ไม่เลื่อนชั้นเงินเดือน หมายความว่า การลงโทษไม่เลื่อนชั้นเงินเดือน ในการพิจารณาบำเหน็จประจำปี

ปลดออก หมายความว่า โทษทางวินัยที่ใช้ลงแก่ทหารผู้กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ซึ่งมีผลให้ข้าราชการผู้นั้นออกจากราชการ แต่ยังมีสิทธิได้รับบำเหน็จบำนาญ

ไล่ออก หมายความว่า โทษทางวินัยที่ใช้ลงแก่ทหารผู้กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ซึ่งมีผลให้ข้าราชการผู้นั้นออกจากราชการ โดยไม่มีสิทธิได้รับบำเหน็จบำนาญ

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในงานวิจัยเรื่อง “กฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร” นี้ มีวัตถุประสงค์ที่จะนำเรื่อง การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของทหารทุกคน โดยให้ความสำคัญ ในการศึกษาและวิจัยในประเด็นที่จะให้มีกฎหมายเป็นกลไกหรือเครื่องมือในการหาคำตอบ เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของทหาร ซึ่งในปัจจุบัน เมื่อพิจารณา ไปที่บทบัญญัติทั้ง 32 มาตรา ของพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 แล้ว พบว่า เป็นกฎหมายที่บังคับใช้มานาน 89 ปี มีความล้าสมัย ไม่ชัดเจน และมีความไม่เหมาะสมในหลายประการ เช่น การไม่แยกแยะภาวะระหว่างการกระทำผิดวินัยทหารในภาวะปกติและภาวะไม่ปกติ การกำหนดลักษณะความผิดไว้ไม่ชัดเจน ว่าลักษณะความผิดใดเป็นความผิดวินัยร้ายแรง และ ลักษณะความผิดใดเป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง การกำหนดบทลงโทษไม่ชัดเจน ว่าลักษณะ ความผิดใดเป็นความผิดวินัยร้ายแรง ลักษณะความผิดใดเป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง การออกคำสั่ง ดำเนินการทางวินัยทหาร โดยผู้บังคับบัญชาเพียงผู้เดียว (มาตรา 10) การทบทวนคำสั่งดำเนินการ ทางวินัยทหาร โดยผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจทบทวนเพียงผู้เดียว (มาตรา 26, 28, 30) การให้สิทธิใน การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมโดยไม่แยกแยะระหว่างการกระทำผิดวินัยทหารในภาวะปกติ และภาวะไม่ปกติ ไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยทหาร ไม่มีการอุทธรณ์เกี่ยวกับการ ดำเนินการทางวินัยทหารต่อคณะกรรมการวินัยทหาร ไม่มีการฟ้องคดีเกี่ยวกับการดำเนินการ ทางวินัยทหารต่อองค์กรศาล

ในบทที่ 2 นี้ ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการ ทางวินัยทหารเพื่อให้เป็นแนวทางในการศึกษาและสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปสู่การวิเคราะห์ปัญหา ที่เกิดขึ้นเพื่อจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารขึ้นใหม่ทั้งฉบับ โดยได้กำหนดการทบทวน วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในบทนี้เพื่อที่จะทำการศึกษาถึงหลักการ ทฤษฎี และงานวิจัยที่ เกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหาร อันประกอบด้วย 6 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ความหมาย สาระสำคัญ ความเป็นมาของวินัยทหาร

ส่วนที่ 2 ทฤษฎี และหลักการที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัยทหาร

ส่วนที่ 3 กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัยทหาร

ส่วนที่ 4 กฎหมายมหาชนระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหาร

ส่วนที่ 5 กฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหาร

ส่วนที่ 6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วรรณกรรมที่ทบทวนนี้เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ในการจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารต่อไป

1. ความหมาย สาระสำคัญ ความเป็นมาของวินัยทหาร

ความหมายและสาระสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งประกอบไปด้วยสิทธิในชีวิตและร่างกาย และความเสมอภาคโดยจะทำการศึกษาตามลำดับ ดังนี้

1.1 ความหมายของวินัยทหาร

“วิ” แปลว่า ดี หรือ ต่าง

“นัย” แปลว่า ทาง นำไป

“วินัย” แปลว่า เครื่องนำไปในทางที่ดี ผู้มีวินัยจะเป็นคนดี

“วินัย” แปลว่า เครื่องนำให้มีความแตกต่าง ผู้มีวินัยจะแตกต่างกับผู้ไม่มีวินัย เช่น กลุ่มคนถืออาวุธซึ่งมีวินัย อาจเป็นกองทหาร ส่วนกลุ่มคนถืออาวุธที่ไม่มีวินัย อาจเป็นกองโจร (ประวิณ ฒ นคร, 2558, หน้า 3)

ความหมายของคำว่า “วินัย” หมายถึง การอยู่ในระเบียบแบบแผนและข้อบังคับ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556)

ความหมายของคำว่า “ทหาร” หมายถึง ผู้มีหน้าที่สู้รบป้องกันประเทศ, นักรบ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556)

“วินัยทหาร” คือ การที่ทหารต้องประพฤติตามแบบธรรมเนียมทหาร (มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476)

1.2 สาระสำคัญของวินัยทหาร

เนื่องจากทหารมีหน้าที่ป้องกันประเทศชาติโดยตรงและเป็นกลุ่มบุคคลที่ถืออาวุธ โดยเปิดเผย ย่อมกระทำผิดได้ง่ายกว่าบุคคลพลเรือนทั่วไป ดังนั้น การปกครองบังคับบัญชาทหารจึงจำเป็นต้องกระทำโดยเด็ดขาด สำหรับการบังคับบัญชา หมายถึง อำนาจปกครองควบคุมดูแลและสั่งการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ โดยเรียกผู้มีอำนาจปกครองควบคุมดูแลและสั่งการนั้นว่า “ผู้บังคับบัญชา” และเรียกผู้อยู่ใต้อำนาจปกครองควบคุมดูแลและสั่งการนั้นว่า “ผู้ใต้บังคับบัญชา” ปัจจัยสำคัญที่ทำให้คนจำนวนมากสามารถปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันได้อย่าง

มีประสิทธิภาพก็คือ ความมีวินัย ซึ่งหากทหารขาดวินัยหรือวินัยหย่อนยานเสียแล้ว ย่อมก่อให้เกิดความแตกแยก แยกความสามัคคีและยากที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุภารกิจ ซึ่งอาจส่งผลเสียหายอย่างร้ายแรงต่อส่วนรวมได้ในที่สุดสำหรับเครื่องมือสำคัญเครื่องมือสำคัญเบื้องต้นของผู้บังคับบัญชาในอันที่จะรักษาระเบียบวินัยของทหารก็คือ กฎหมายว่าด้วยวินัยทหารซึ่งเป็นกฎหมายที่ให้อำนาจผู้บังคับบัญชาเพื่อใช้ในการปกครองบังคับบัญชา ตลอดจนให้อำนาจลงทัณฑ์แก่ทหารผู้กระทำความผิดวินัยทหาร โดยเฉพาะ ทั้งยังเป็นการช่วยเสริมสร้างกองทัพให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพเข้มแข็ง

1.3 ความเป็นมาของวินัยทหาร

การปกครองของไทยในสมัยโบราณนับตั้งแต่กรุงสุโขทัย ยึดถือนโยบายการป้องกันประเทศเป็นหลัก ชายฉกรรจ์ทุกคนต้องเป็นทหาร การปกครองทั่วไปใช้วิธีปกครองอย่างทหาร ดังนั้นวินัยกับทหารจึงเป็นสิ่งที่คู่กันมาตลอดมา แต่ระเบียบกฎเกณฑ์หรือข้อบังคับต่าง ๆ ยังมีได้ตราขึ้นเป็นกฎหมาย คงยึดถือประเพณีหรือแบบธรรมเนียมที่ทหารต้องประพฤติปฏิบัติตาม ครั้นในสมัยต่อ ๆ มา แม้การศึกษาสงครามจะห่างลง ทำให้การปกครองอย่างทหารอ่อนคลายลงไป แต่ก็ยังคงถือเป็นหลักการอยู่ในสมัยกรุงศรีอยุธยา พระมหากษัตริย์กับกำลังทหารมีความเกี่ยวข้องผูกพันกันเป็นอย่างมาก ซึ่งจะพบว่ามีความหมายหลายฉบับที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการเกณฑ์ทหารและการออกสงคราม เช่น พระอัยการอาญาหลวง บัญญัติในแผ่นดินสมเด็จพระรามาธิบดีอยู่ทอง พ.ศ. 1895 พระอัยการกบฏศึก บัญญัติในแผ่นดินสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ พ.ศ. 2001 เป็นต้น ต่อมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) ได้ทรงตราพระราชบัญญัติและประกาศต่าง ๆ เล่ม 3 ออกใช้บังคับ ซึ่งในกฎหมายฉบับนี้มีประกาศพระราชกำหนดกฎหมายทหารโดยพระยาบุรุษรัตนพิศลจางวาง ผู้กำกับทหารบกทุกหมู่ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันอังคาร เดือน 7 ขึ้นค่ำหนึ่ง จ.ศ. 1225 (พ.ศ. 2406) สำหรับใช้บังคับแก่ทหารที่มียศต่าง ๆ ตั้งแต่ ครุ นายแฉวและทหารเลว รวม 13 ข้อ เพื่อยึดถือปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องการลา การเตรียมตัวเมื่อถึงเวลาฝึกหัด การระวังรักษาดูแลเครื่องแต่งกาย การจัดยามประจำหน้าที่ การลงโทษทหารที่เกียจคร้านการฝึก การลงโทษทหารที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา การลงโทษทหารที่นินทาว่าผู้บังคับบัญชาทั้งต่อหน้าและลับหลัง แบบธรรมเนียมในการแสดงความเคารพต่อผู้บังคับบัญชาและผู้ใหญ่นับได้ว่ากฎหมายฉบับนี้เป็นกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารและแบบธรรมเนียมต่าง ๆ สำหรับให้ทหารผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชายึดถือปฏิบัติในสมัยนั้น

ต่อมาพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6) ทรงพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ตรากฎหมายว่าด้วยวินัยทหารขึ้นสองฉบับ คือ กฎหมายว่าด้วยอำนาจลงอาญาทหารเรือ ลงวันที่ 21 มีนาคม 2454 สำหรับใช้บังคับทหารเรือ และกฎว่าด้วยยุทธวินัยและการลงอาญา

ทหารบกฐานละเมิดยุทธวินัย ลงวันที่ 7 มิถุนายน 2458 สำหรับใช้บังคับทหารบก จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2464 กฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าวไม่เหมาะสมแก่กาลสมัยและยังไม่มีข้อความชัดเจนพอ กล่าวคือ ไม่มีบทนิยามศัพท์ให้แน่ชัดว่าวินัยทหารคืออะไร อีกทั้งเมื่อได้ให้อำนาจแก่ผู้บังคับบัญชาแล้ว ก็สมควรมีหนทางให้ผู้ได้บังคับบัญชาสามารถร้องทุกข์ได้ ในกรณีที่ถูกผู้บังคับบัญชากดขี่โดยอยุติธรรมนั้นได้ด้วย ดังนั้นเสนาบดีกระทรวงกลาโหม และเสนาบดีกระทรวงทหารเรือในขณะนั้น จึงได้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตออกกฎหมายใหม่ และได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ตรากฎว่าด้วยยุทธวินัยและการลงอาญาทหารบกฐานละเมิดยุทธวินัย ลงวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2465 ขึ้นใช้บังคับและให้ยกเลิกกฎหมายเดิมทั้งสองฉบับนั้นเสีย

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองแผ่นดิน ในปี พ.ศ. 2476 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 7) ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้ตราพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ขึ้น โดยคำแนะนำและความยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร เนื่องจากขณะนั้น ทั้งทหารบกและทหารเรือ ได้รวมเป็นกระทรวงเดียวกัน จึงสมควรให้กฎหมายฉบับเดียวกันบังคับแก่ทหารทั้งหมด กับให้ยกเลิกกฎว่าด้วยยุทธวินัยและการลงอาญาทหารบกฐานละเมิดยุทธวินัยและยกเลิกกฎเสนาบดีว่าด้วยอำนาจลงอาญาทหารเรือ โดยให้พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม 2476 ตลอดจนถึงปัจจุบันนี้

2. ทฤษฎี และหลักการ ที่เกี่ยวข้อง

2.1 ทฤษฎีรัฐและอำนาจรัฐ (Theory of State and Power of State)

แนวความคิดของคำว่า “รัฐ” ตามที่ ศาสตราจารย์ ดร. เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์ และ (2556, หน้า 61-63) กล่าวโดยสรุปได้ว่า รัฐเกิดจากการยอมรับคำว่า “อำนาจ” (le pouvoir) หรืออำนาจรัฐ (le pouvoir d'Etat) ซึ่งสืบเนื่องมาจากอำนาจสูงสุดในการปกครองรัฐที่เรียกกันว่า “อำนาจอธิปไตย” โดยอำนาจรัฐแสดงถึงการมีอำนาจของผู้ปกครองรัฐที่มีอยู่เหนือผู้ที่อยู่ใต้การปกครองหรือพลเมืองของรัฐ อันเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชนของรัฐที่อยู่บนพื้นฐานแห่งความไม่เท่าเทียมกัน แนวความคิดดังกล่าวถือว่าเป็นปรัชญาหรือหัวใจของกฎหมายมหาชนที่กล่าวว่า “ถ้าไม่มีกฎหมายก็ไม่สามารถกระทำได้” ซึ่งมีแนวคิดที่ว่ารัฐได้รับมอบอำนาจและหน้าที่เฉพาะที่เกี่ยวกับการรักษาความสงบสุขของสังคม ซึ่งที่ทราบกันเป็นอย่างดีว่ารัฐเป็นสิ่งที่จับต้องไม่ได้และเป็นสิ่งที่มองไม่เห็นและก็ยังดำรงอยู่ในรูปของนามธรรม

คำว่า “รัฐ” นั้นโดยรากศัพท์คำดังกล่าวมาจากคำลาตินว่า “status” ที่แปลว่า สิ่งที่ยืนขึ้น (ce qui est debout) สถานะหรือสภาพ เป็นคำที่แต่ละประเทศเรียกต่างกัน เช่น สาธารณรัฐฝรั่งเศสใช้คำว่า “Etat” สหราชอาณาจักร ใช้คำว่า “State” สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ใช้คำว่า “Staat”

นิโคโล แมคคิอาเวลลี (Nicolo Machiavelli) เป็นนักปรัชญาคนแรก ให้ความหมายคำว่า “รัฐ” ในหนังสือ “Le Prince” ปี ค.ศ. 1513 ว่า “รัฐทุกรัฐซึ่งเคยมีหรือมีอำนาจเหนือมนุษย์ เคยเป็นหรือเป็นสาธารณรัฐหรือราชอาณาจักร” คำว่า รัฐ (Etat) ของแมคคิอาเวลลีได้รับการนิยามและมีความหมายเท่ากับคำว่า สาธารณรัฐ (République) และราชอาณาจักร (Principauté) และรัฐนั้นจะต้องมีอำนาจเหนือมนุษย์ ถ้ารัฐไม่มีอำนาจก็ถือว่าปราศจากความเป็นรัฐ หมายความว่านี่จึงเป็นแนวคิดใหม่ที่ว่า รัฐควบคู่กับอำนาจ หมายความว่า นอกจากรัฐจะมีอำนาจเหนือประชาชนของรัฐแล้ว รัฐยังต้องมีองค์กรของรัฐ สถาบันทางการเมืองของรัฐ ในการใช้อำนาจซึ่งทำให้รัฐจะต้องมีขอบเขตปริมาตรหรือดินแดนของรัฐด้วย

สรุปสาระสำคัญของทฤษฎีรัฐและอำนาจรัฐ การที่รัฐจะดำเนินการใด ๆ จะต้องมีอำนาจที่เรียกว่า อำนาจรัฐ (le pouvoir d'Etat) หรือ อำนาจทางการเมือง (le pouvoir politique) ในสังคมเมื่อคนหลายคนมาอยู่ร่วมกันย่อมเกิดความขัดแย้ง ต่างคนต่างต้องการความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สินของตนเอง จึงจำเป็นต้องหันหน้าเข้าหากันเข้ามาทำพันธสัญญากันขึ้น โดยทุกคนต่างมอบอำนาจที่ตนเป็นเจ้าของอยู่นั้นให้แก่รัฐ โดยมีผู้แทนของรัฐที่ทุกคนในสังคมนั้นให้การยอมรับเป็นผู้ใช้อำนาจดังกล่าวในฐานะที่เป็นหัวหน้าที่กล้าหาญและเข้มแข็ง ผู้ที่ใช้อำนาจดังกล่าวเป็นผู้ทรงสิทธิในการใช้อำนาจอธิปไตยและเป็นผู้ใช้อำนาจทางการเมืองด้วยในตัว อำนาจนี้จึงเป็นเอกสิทธิ์ของผู้ปกครองที่เห็นชัดเจนว่าเป็นตัวคน คือ เป็นสิทธิของผู้นั้นที่จะใช้อำนาจนั้นหรือไม่ใช้ จะใช้อย่างไร โดยวิธีใด เพื่ออะไรก็ได้และเป็นเอกสิทธิ์เนื่องจากคนอื่นไม่มีอำนาจนั้น เฉพาะผู้ปกครองเท่านั้นที่จะเห็นได้ว่าอำนาจรัฐอยู่ที่ตัวบุคคลเป็นสำคัญที่มีคุณสมบัติเฉพาะตัวเท่านั้น ไม่ได้มีการแยกอำนาจออกจากตัวบุคคลคน ถ้าบุคคลนั้นขาดคุณสมบัติแล้ว อำนาจทางการเมืองของบุคคลนั้นก็หมดไปด้วย การที่อำนาจอยู่ที่ตัวบุคคลทำให้บุคคลนั้นมีอำนาจมากและอาจใช้อำนาจตามอำเภอใจได้จนเป็นที่เดือดร้อนแก่ผู้ที่อยู่ใต้การปกครองได้

ช่วงเวลาต่อมา มีความพยายามที่จะแยกอำนาจทางการเมืองออกจากตัวบุคคล โดยการสร้างแนวความคิดเรื่องการแยกอำนาจทางการเมืองออกจากบุคคลไปให้สถาบัน (l'institutionnalisation du pouvoir) โดยมีสมมติฐานว่า อำนาจทางการเมืองนั้นเป็นของสถาบันที่เรียกว่า รัฐ เป็นการกระทำที่เป็นการจัดสถาบันให้อำนาจทางการเมือง ทำให้อำนาจทางการเมืองเป็นสถาบันอิสระออกมาจากตัวบุคคล และเป็นของนิติบุคคล ดังนั้น ตามแนวความคิดดังกล่าวจึงทำให้อำนาจการเมืองกลายมาเป็นของรัฐ ไม่ว่าจะในยุคดังกล่าวจะมีการปกครองแบบใด กษัตริย์หรือผู้นำประเทศที่ใช้อำนาจทางการเมืองก็เป็นเพียงตัวแทนที่ทำการแทนรัฐ อำนาจทางการเมืองก็ยังคงอยู่ที่รัฐนั่นเอง

ปัจจัยที่แสดงว่ามีการแยกอำนาจออกจากตัวบุคคลมายังรัฐ มีอยู่ 3 ปัจจัย ปัจจัยแรก ได้แก่ ปัจจัยทางกฎหมาย กล่าวคือ การเข้าสู่ตำแหน่งอาศัยความชอบธรรมแห่งกฎหมาย มิได้อาศัย

ความเก่งกาจ ความกล้าหาญหรือคุณสมบัติเฉพาะตัว ปัจจัยที่สอง คือ ความต่อเนื่องของอำนาจทางการเมือง จะต้องมีความต่อเนื่องเพื่อแสดงถึงความคงอยู่ของตัวมันเองซึ่งถ้าอำนาจทางการเมืองยังอยู่ที่ตัวบุคคล ความต่อเนื่องของอำนาจทางการเมืองอาจจะสิ้นสุดลงไปด้วยก็ได้ ปัจจัยที่สาม ความมีเหตุผลของรัฐ กล่าวคือ ผู้ปกครองรัฐจะต้องปฏิบัติหน้าที่เพื่อส่วนรวมอันจะทำให้ทุกคนในสังคมนั้นเห็นว่าทำไปเพื่อส่วนรวมไม่ใช่ทำไปเพื่อตนเอง

จากการทบทวนวรรณกรรมจะเห็นได้ว่า ทฤษฎีรัฐและอำนาจรัฐ มีหลักการสำคัญในการควบคุมมิให้รัฐใช้อำนาจของตนตามอำเภอใจ หรือก่อให้เกิดผลกระทบหรือเป็นการให้ประโยชน์แก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้น โดยเฉพาะหากการให้เหตุผลไม่อาจรับฟังได้แสดงว่าการใช้อำนาจของรัฐนั้นเป็นไปตามอำเภอใจ ดังนั้นทฤษฎีรัฐและอำนาจรัฐจึงเป็นหลักการสำคัญในการรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนและสามารถนำมาตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐไม่ว่าจะเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการได้ ทฤษฎีรัฐและอำนาจรัฐนี้จึงนำมาใช้มาเป็นหลักเกณฑ์หนึ่งในการศึกษาวิจัยกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร

2.2 ทฤษฎีความยุติธรรม (Theory of Justice)

ความยุติธรรมในมุมมองของ Plato (เพลโต) และ Aristotle (อริสโตเติล) สรุปความหมายได้ว่า ความยุติธรรม หมายถึง การทำกรรมดี หรือการทำให้ถูกต้อง ความยุติธรรมเป็นเสมือนองค์รวมของคุณธรรมที่เป็นความสำคัญที่สุดที่บุคคลผู้มีปัญญาจะค้นพบได้ แบ่งความยุติธรรมออกเป็น 2 ประเภท (สุนีย์ มัลลิกะมาลย์ และคณะ, 2565, หน้า 106) คือ

1) ความยุติธรรมโดยธรรมชาติ หมายถึง ความยุติธรรมที่มีลักษณะเป็นสากลใช้ได้ต่อมนุษย์ทุกคน ไม่มีขอบเขตจำกัดและค้นพบได้โดยเหตุผลบริสุทธิ์ของมนุษย์

2) ความยุติธรรมตามแบบแผน หมายถึง ความยุติธรรมที่เป็นไปตามตัวบทกฎหมายของบ้านเมือง ที่อาจเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลาและตามความเหมาะสม

จากความหมายนี้ย่อมแสดงให้เห็นได้ว่า กฎหมายเป็นเครื่องมือที่รัฐใช้ในการสร้างความยุติธรรม ดังนั้นการสร้างเครื่องมือให้มีประสิทธิภาพที่สามารถสะท้อนได้ถึงความยุติธรรมจึงจำเป็นที่จะต้องมียุติธรรมประกอบของกฎหมายที่มีความยุติธรรมแฝงอยู่ด้วย นั่นก็คือ ความเที่ยงธรรม ความชอบธรรม ความชอบด้วยเหตุผลความเสมอภาค เท่าเทียมกัน การเคารพในสิทธิ

ความยุติธรรมเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน (Basic Rights) ของพลเมืองซึ่งเป็นสมาชิกของสังคมตามหลักสิทธิมนุษยชน ความยุติธรรมจึงเป็นหัวใจสำคัญในการรักษาความเรียบร้อยในสังคมเนื่องจากประชาชนในสังคมต่างมีและใช้สิทธิเสรีภาพตามอำเภอใจของตน จึงอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างบุคคลด้วยกัน หรืออาจเป็นเหตุขัดแย้งกันระหว่างประชาชนกับสังคมหรือมหาชนโดยรวมได้ ดังนั้น ปัญหาความขัดแย้งจึงเป็นเรื่องปกติที่เกิดขึ้น ตั้งอยู่ และสิ้นไป เพียงแต่การสิ้นไป

ของปัญหาความขัดแย้งหรือการแสวงหาทางออกของปัญหาความขัดแย้งนั้นต้องอยู่บนพื้นฐานของความยุติธรรม เพื่อดำรงเป้าหมายสูงสุด คือ ความสุขสงบที่ยั่งยืนของสังคม

การใช้กฎหมายให้มีความยุติธรรมมีสถานะ 3 ประการ (สุทินย์ มัลลิกะมาลย์ และคณะ, 2565, หน้า 106-107) คือ

1) กฎหมายทุกฉบับย่อมมีหลักการและเหตุผลในการตรา คือ เพื่อการรักษาความสงบสุข ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และความเป็นธรรมโดยรวมของสังคมบนพื้นฐานของความชอบธรรมของกฎหมายและศีลธรรม การใช้กฎหมายให้เกิดความเป็นธรรมก็คือ ใช้กฎหมายให้ตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

2) มีการตรากฎหมายที่ชอบด้วยกระบวนการที่มีการพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบ ซึ่งในการปกครองระบอบประชาธิปไตยประชาชนทุกคนเป็นผู้มีอำนาจในการตรากฎหมาย และได้มอบอำนาจนี้ให้แก่ผู้แทนของตนตามกระบวนการเลือกผู้แทนที่เรียกว่าผู้แทนราษฎร เพื่อทำหน้าที่ในการตรากฎหมายตามกระบวนการตราที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่เป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศกำหนดไว้ เป็นการใช้อำนาจนิติบัญญัติคืออำนาจในการตรากฎหมาย

3) มีการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลง หมายความว่า ความทันสมัยทันต่อยุคกาลของกฎหมายจะส่งผลต่อการบังคับใช้กฎหมาย ทั้งนี้เพราะกฎหมายแต่ละฉบับที่ตราขึ้นมานั้นย่อมมีหลักการและเหตุผลในการตราให้เป็นกฎหมายที่สามารถใช้บังคับได้ในเชิงของการป้องกันแก้ไข ฟื้นฟู และเยียวยาตามสภาพแห่งบริบทของบ้านเมืองและสังคม เมื่อบริบทเปลี่ยนกฎหมายก็สมควรที่จะต้องเปลี่ยนแปลงด้วย

ประเทศไทยเป็นประเทศนิติรัฐ (Legal State) ที่มีการปกครองโดยกฎหมายเป็นหลักในการปกครองประเทศ การมีกฎหมายจึงเป็นการสร้างกฎเกณฑ์ให้ถือปฏิบัติมุ่งถึงการสร้างความเป็นธรรมและยุติธรรมแก่ทุกฝ่าย กฎหมายต้องมีลักษณะสากลที่ใช้ได้กับทุกคนโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ มีสภาพบังคับที่จะใช้เพื่อมิให้เกิดการฝ่าฝืนกฎหมาย การใช้กฎหมายก็เพื่อธำรงไว้ซึ่งความยุติธรรมไม่ใช่เพื่อการรักษาตัวบทกฎหมาย ดังพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ในพิธีพระราชทานประกาศนียบัตรแก่ผู้สอบไล่วิชาความรู้ชั้นเนติบัณฑิตสมัยที่ 33 ปีการศึกษา 2533 ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร 29 ตุลาคม 2524

“... กฎหมายไม่ใช่ตัวความยุติธรรมเป็นแต่เพียงเครื่องมืออย่างหนึ่งสำหรับใช้ในการรักษาและอำนวยความยุติธรรมเท่านั้น การใช้กฎหมายจึงต้องมุ่งหมายใช้เพื่อรักษาความยุติธรรม ไม่ใช่เพื่อรักษาตัวบทของกฎหมายเอง และการรักษาความยุติธรรมในแผ่นดินก็มีได้มีวงแคบอยู่เพียงแก่ขอบเขตของกฎหมาย หากต้องขยายออกไปให้ถึงศีลธรรมจรยาตลอดจนเหตุและผลตามเป็นจริงด้วย ...”

จากการทบทวนวรรณกรรม จะเห็นได้ว่า ความยุติธรรมนี้ถือเป็นหลักพื้นฐานที่ต้องมีในกฎหมายทุกฉบับ ความยุติธรรมไม่อาจแยกออกจากกฎหมายได้ โดยมีหลักสำคัญ คือ ความยุติธรรมเป็นการรักษาข้อกำหนด กฎเกณฑ์และกฎหมาย โดยองค์ประกอบของสังคมเพื่อให้ปัจเจกชนอยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข ดังนั้นความยุติธรรมจึงเป็นหลักสำคัญในการรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของทหารในฐานะประชาชนในประเทศไทย ทฤษฎีความยุติธรรมนี้จึงเข้ามาเป็นหลักเกณฑ์หนึ่งในการศึกษาเนื่องจากผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยทหารนั้นย่อมถือว่ามีสิทธิอย่างหนึ่งที่จะต้องได้รับการดำเนินการทางวินัยทหารด้วยความยุติธรรม

2.3 หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human Dignity)

“ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human Dignity)” และ “คุณค่าของความเป็นมนุษย์ (The Value of Human-Being)” ซึ่งตามที่ ศาสตราจารย์ ดร. เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์ (2562, หน้า 46-56) อธิบายว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มีแนวคิดที่มีวิวัฒนาการดำเนินมาตามขั้นตอนทาง ประวัติศาสตร์ เป็นมาอันยาวนานตั้งแต่สมัยเมโสโปเตเมีย - อียิปต์ที่เป็นบ่อเกิดของอารยธรรมของโลกที่เก่าแก่และมีความสำคัญเป็นอย่างมาก จากการศึกษาพบว่าปรากฏแนวคิดที่สะท้อนถึงหลักความเสมอภาคของมนุษย์ โดยอ้างว่าเป็นข้อความที่เทพเจ้าผู้สร้างไว้เป็นข้อความตอนหนึ่งที่เขียนไว้ในช่วงนั้น คือ “ข้าสร้างลมทั้งสี่ทิศ เพื่อให้มนุษย์ทุกคนได้หายใจ...ข้าทำให้น้ำท่วมพื้น เพื่อให้คนจนได้มีสิทธิ์ในน้ำเช่นเดียวกับคนใหญ่โต...ข้าทำให้มนุษย์ทุกคนเหมือนกันกับเพื่อนร่วมโลกของตน” จากข้อความนี้แสดงให้เห็นถึงความเท่าเทียมกันของมนุษย์ไม่ว่าจะยากดีมีจนก็มีความเสมอภาคกัน ถือเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์มนุษยชาติที่ได้รู้จักในความยุติธรรมของปัจเจกชน อันเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่ต่อยอดไปยังแนวคิดศักดิ์ศรีของมนุษย์

คำว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” ได้มีหลายความหมาย ทั้งในทางความหมายของประวัติศาสตร์ ศาสนา ปรัชญา และในทางกฎหมาย

W. Maihofer และ R.F. Behrendt อธิบายความหมาย “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” กล่าวคือ ความอิสระของบุคคลในการดำรงชีวิต เพื่อเป้าหมาย (Albert Bleckmann, 1997, p. 543)

ศาสตราจารย์ ดร. อุดม รัฐอมฤต (2558, หน้า 3) ได้แสดงความเห็นว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มีฐานที่มาจากทำให้คุณค่าของความเป็นมนุษย์หรือหลักสิทธิมนุษยชนซึ่งอาจแยกเป็น 2 ด้านคือ ด้านหนึ่งเป็นเรื่องธรรมชาติของมนุษย์อีกด้านหนึ่งเป็นเรื่องคุณค่าในเชิงศีลธรรม

ศาสตราจารย์ ดร. บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ (2549, หน้า 71) ได้แสดงความเห็นว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” หมายถึง ความมีค่าของมนุษย์แต่ละคนทั้งในแง่ของความมีค่าในตัวเองและในสถานภาพของความเป็นมนุษย์ ของแต่ละคนด้วย ทั้งยังเป็นส่วนที่เป็นสาระสำคัญของมนุษย์แต่ละคนอันไม่อาจจะพรากเสียได้

โดยสรุปจากการให้ความหมายของ “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” เป็นการแสดงถึงคุณค่าของมนุษย์ที่ทุกคนมีติดตัวมาตั้งแต่กำเนิดที่มีลักษณะเฉพาะเนื่องจากความเป็นมนุษย์และเป็นคุณค่าที่ผูกพันอยู่เฉพาะของตนเอง โดยเป็นสิ่งที่แสดงถึงความเสมอภาคกันของมนุษย์โดยไม่ต้องคำนึงถึงเชื้อชาติ ศาสนา ชาติ พันธุ์ สีผิว และสิ่งอื่นใด คุณค่าของมนุษย์จากที่กล่าวมานี้มีความมุ่งหมายให้มนุษย์นั้นมีความอิสระในการที่จะพัฒนาบุคลิกภาพส่วนบุคคลซึ่งอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของตนเอง ถือได้ว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” เป็นคุณค่าที่มีอาจจะล่วงละเมิดได้

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มีความสำคัญในเรื่องของการรองรับสิทธิเสรีภาพ และก่อให้เกิดหน้าที่ต่อรัฐและประเทศที่จะต้องให้การคุ้มครองและเคารพในตัวตนของมนุษย์ พร้อมกับป้องกันไม่ให้เกิดการละเมิดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เนื่องจากศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ได้รับรองอยู่ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน พันธสัญญาระหว่างประเทศอนุสัญญาและปฏิญญาระหว่างประเทศหลายฉบับ ซึ่งในปัจจุบันสังคมละเลยในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ จากการให้คุณค่าของแต่ละคนต่างกันตามสภาพความเป็นอยู่ทางสังคม เช่น นายกรัฐมนตรี นายตำรวจ นายทหาร ทหารกองประจำการ ซึ่งสถานะเหล่านี้มิใช่ตัวชี้วัดว่ามนุษย์มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือไม่ แต่การมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ คือ การที่จะให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ ตามธรรมชาติตั้งแต่เกิดมานั้นทุกคนมีคุณค่าเสมอกัน ไม่ว่าจะเป็นผู้ชาย ผู้หญิง กะเทย หรือคนยากจน จะต้องได้รับการปฏิบัติต่อกันอย่างมนุษย์ เพราะเป็นการเคารพต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ต่อกัน ความเสมอภาค และการเลือกปฏิบัติจะเป็นการเกณฑ์ในการวัดว่าสังคมใดสังคมหนึ่งจะมีการละเมิดหรือมีการเคารพต่อสิทธิมนุษยชนหรือไม่ (เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, 2562, หน้า 70)

สิทธิในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์จึงถือเป็น สิทธิแม่บท (Mother Right) ให้แก่สิทธิที่ตามมาจากสิทธิในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อีกชั้นหนึ่งซึ่งเรียกว่า สิทธิมนุษยชน (Human Rights) หรือเรียกว่าเป็น สิทธิขั้นพื้นฐาน (Fundamental Rights) อันได้แก่ สิทธิในชีวิตและร่างกายกับสิทธิในความเสมอภาคอันเป็นที่มาของสิทธิเสรีภาพทั้งปวง (เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, 2562, หน้า 20) ดังนั้น สิทธิมนุษยชนเปรียบเสมือนสิทธิลูกบท (Daughter Right) ซึ่งเป็นผลผลิตที่มาจากสิทธิในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อันเป็นสิทธิมูลบทหรือสิทธิแม่บท นอกจากนี้สิทธิมนุษยชน ได้แก่ สิทธิในชีวิตและร่างกายและสิทธิในความเสมอภาค เป็นสิทธิมูลบทให้แก่สิทธิเสรีภาพทั้งปวงที่เกิดขึ้นจากการมีชีวิตและร่างกายอีกชั้นหนึ่ง แต่เมื่อมองสิทธิตามรัฐธรรมนูญตามโครงสร้างแบบครอบครัว สิทธิเสรีภาพที่เกิดขึ้นมา จากการมีชีวิตและร่างกายนั้นจะเป็นสิทธิในชั้นหลาน (Granddaughter Rights) ดังนั้นถ้ามองเป็นรูปปิรามิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์จะมาก่อน และตามมาด้วยสิทธิมนุษยชน และสิทธิเสรีภาพอื่น ๆ ของมนุษย์ตามลำดับไล่เรียงตามกันมา ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์จึงเป็นสิทธิอย่างหนึ่งที่รับรองและ ให้การคุ้มครองแก่บุคคลมิให้ได้รับการปฏิบัติ

ที่ไม่สมกับความเป็นมนุษย์ของบุคคลนั้น โดยจะต้องพิจารณาในเชิงทฤษฎีว่าการกระทำใด ที่เห็นกันทั่วไปว่าละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้นมิใช่การพิจารณาในลักษณะอัตวิสัยตาม ความเห็นของแต่ละบุคคล (เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, 2562, หน้า 70-71)

การพิจารณาถึงสถานะของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์แบ่งการพิจารณาได้ ดังนี้

1) ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ในฐานะที่เป็นคุณค่าสูงสุดของรัฐธรรมนุษย์

“ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” ถือว่าเป็นคุณค่าสูงสุดของรัฐธรรมนุษย์หรือที่กล่าวกันว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้นเป็นหลักสูงสุดของรัฐธรรมนุษย์ การกระทำของรัฐทั้งหลายจึงต้องดำเนินการ ให้มีความสอดคล้องกับคุณค่าอันสูงสุดของรัฐธรรมนุษย์ดังกล่าว เพราะมนุษย์นั้น เป็นเป้าหมาย การดำเนินการของรัฐ มนุษย์มิใช่เป็นเพียงเครื่องมือในการดำเนินการของรัฐและการดำรงอยู่ของรัฐนั้น ก็ดำรงอยู่เพื่อมนุษย์มิใช่มนุษย์ดำรงอยู่เพื่อรัฐ ด้วยเหตุนี้ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์จึงถือว่าเป็นพื้นฐาน สำหรับการวางรากฐานของหลักเสรีภาพของบุคคลและหลักความเสมอภาคซึ่งสิทธิและเสรีภาพนั้น เป็นสิทธิที่ไม่อาจจำหน่าย จ่าย โอนได้

2) ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในฐานะที่เป็นสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพ รัฐธรรมนุษย์ ในแต่ละประเทศ นอกจากที่ได้กำหนดสิทธิและเสรีภาพไว้แล้ว ยังได้กำหนดให้มีหลักประกัน ในสิทธิและเสรีภาพลักษณะเดียวกัน คือ หลักห้ามมิให้จำกัดสิทธิและเสรีภาพอันมีผลเพื่อใช้บังคับ แก่กรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลหนึ่งเป็นการเฉพาะเจาะจง เมื่อพิจารณาถึงสถานะความเป็นมนุษย์ที่มีความ เสมอภาคกันในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์แล้วด้วยเหตุนี้การแทรกแซงใดที่เป็นการละเมิดต่อ ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ย่อมถือว่าเป็นการกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพ

3) ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในฐานะที่เป็นสิทธิประเภทหนึ่ง ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ เป็นเพียงหลักการกว้าง ๆ ที่ครอบคลุมสิทธิและ เสรีภาพทั้งหลายหรือว่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้น ถือว่าเป็นสิทธิที่มีลักษณะเฉพาะตนสิทธิหนึ่ง เมื่อพิจารณาจากการจัดระบบในเรื่องสิทธิขั้นพื้นฐาน และพัฒนาการในทางประวัติศาสตร์ของ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์แล้วถือว่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานซึ่งมีลักษณะ เป็นสิทธิหนึ่ง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์จึงทำหน้าที่ในการวินิจฉัย ในทางด้านคุณค่าต่าง ๆ ที่จะแสดงถึงทิศทางของการกระทำโดยการเรียกร้องให้สิทธิขั้นพื้นฐานต่าง ๆ สามารถจะบรรลุ เป้าหมายให้ได้มากที่สุดที่จะกระทำได้นอกเหนือจากการให้หลักประกันที่จะ ไม่ล่วงละเมิดสิทธิต่าง ๆ ขั้นพื้นฐานเหล่านั้น

จากการทบทวนวรรณกรรมในเรื่อง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นการให้คุณค่าแก่ ความเป็นคนว่าทุกคนมีคุณค่าเท่าเทียมกัน ซึ่งเป็นหลักการที่เป็นรากฐานที่สำคัญของสิทธิมนุษยชน ที่กำหนดสิทธิมาตั้งแต่เกิดใครจะละเมิดไม่ได้ และไม่สามารถถ่ายโอนให้แก่กันได้ ซึ่งรวมไปถึง สิทธิในการมีชีวิตและความมั่นคงในการมีชีวิตอยู่เพราะคนทุกคนที่เกิดมาบนโลกมีศักดิ์ศรีของ

การเป็นมนุษย์ ดังนั้นการปฏิบัติต่อกันของผู้คนในสังคมจึงต้องเคารพความเป็นมนุษย์ ดังนั้นกระบวนการดำเนินการทางวินัยก่อนการจะลงโทษทางวินัยทหารต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด ผู้บังคับบัญชาทางทหารจะลงโทษทางวินัยทหารเกินกว่าวิธีที่กฎหมายว่าด้วยวินัยทหารกำหนดมิได้ ทั้งนี้ เพื่อคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของทหารทุกคน จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้ ทหารก็ถือว่าเป็นมนุษย์คนหนึ่ง ซึ่งมีคุณค่าและมีความเท่าเทียมเหมือนมนุษย์ทั่วไปจึงย่อมได้รับความคุ้มครองตามหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร ดังนั้นหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นี้จึงเป็นหลักเกณฑ์หนึ่งที่สำคัญในการศึกษาในครั้งนี้

2.4 หลักนิติรัฐ (Rechtsstaatsprinzip) (Legal State)

คำว่า “นิติรัฐ” เป็นคำที่แปลมาจากภาษาเยอรมันว่า “Rechtsstaat” คำว่า “Rechtsstaat” ประกอบขึ้นจากคำสองคำ คือ คำว่า Recht ที่แปลว่า กฎหมาย และคำว่า Staat ที่แปลว่า รัฐ แต่คำสองคำนี้เมื่อมารวมกันแล้ว ได้กลายเป็นคำศัพท์ทางนิติศาสตร์ในระบบกฎหมายของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ซึ่งยากจะหาคำในภาษาต่างประเทศที่แปลแล้วให้ความหมายได้ตรงกับคำในภาษาเดิม (บรรเจิด สิงคะเนติ, 2564, หน้า 51) ในระบบกฎหมายของสหราชอาณาจักรแปล คำว่า Rechtsstaat ว่า Rule of law หรือ state-under-law ระบบกฎหมายสาธารณรัฐฝรั่งเศส แปลว่า état constitutionnel แต่ตำรากฎหมายสาธารณรัฐฝรั่งเศสยุคหลังส่วนใหญ่ แปลว่า état de droit ซึ่งเป็นแนวโน้มการแปลในภาษาอื่น ๆ ด้วย เช่น ระบบกฎหมายสาธารณรัฐอิตาลี แปลว่า Stato di diritto หรือระบบกฎหมายราชอาณาจักรสเปน แปลว่า Estado de derecho เป็นต้น สำหรับในสหรัฐอเมริกาหากไม่แปลคำว่า Rechtsstaat ว่า rule of law ก็มักจะยกเอาหลักการในทางกฎหมายที่มีเนื้อหาบางส่วนที่คล้ายคลึงกับ Rechtsstaat มาเทียบเคียง เช่น due-process-clause หรือการกล่าวถึง limited government ในฐานะมโนทัศน์ทางกฎหมายที่ใกล้เคียงกับ Rechtsstaat เป็นต้น

ความหมายของ นิติรัฐ คือ การปกครองใน Rechtsstaat นั้น กฎหมายจะต้องไม่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองใช้อำนาจตามอำเภอใจ ภายใต้กฎหมายบุคคลทุกคนต้องเสมอภาคกัน และบุคคลจะต้องสามารถทราบก่อนล่วงหน้าว่ากฎหมายมุ่งประสงค์จะบังคับให้ตนทำอะไรหรือไม่ให้ตนทำอะไร ผลร้ายอันเกิดจากการฝ่าฝืนกฎหมายคืออะไร ทั้งนี้เพื่อที่จะบุคคลได้ปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามกฎหมาย ก่อให้เกิดหลักต่าง ๆ ทางกฎหมายมากมาย เช่น หลักไม่มีความคิดไม่มีโทษโดยปราศจากกฎหมาย (nulla poena sine lege) หลักการห้ามลงโทษซ้ำซ้อน หลักการห้ามตรากฎหมายย้อนหลัง กำหนดโทษแก่บุคคล เป็นต้น

องค์ประกอบของหลักนิติรัฐ ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับในระบบกฎหมายสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีว่า หลักนิติรัฐมีองค์ประกอบสำคัญสองส่วน คือ องค์ประกอบในทางรูปแบบ และองค์ประกอบในทางเนื้อหา ความเป็นนิติรัฐในทางรูปแบบ คือ การที่รัฐผูกพันตนเองไว้กับกฎหมาย

ที่องค์กรของรัฐสร้างขึ้นตามกระบวนการที่รัฐธรรมนูญกำหนดขึ้นหรือที่รัฐธรรมนูญมอบอำนาจไว้ เพื่อจำกัดอำนาจของรัฐ เมื่อพิจารณาในทางรูปแบบแล้ว ย่อมจะเห็นได้ว่าหลักนิติรัฐมุ่งประกันความมั่นคงแน่นอนแห่งนิติฐานะของบุคคล ส่วนความเป็นนิติรัฐในทางเนื้อหา คือ การที่รัฐประกันสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของราษฎร โดยกำหนดให้บทบัญญัติว่าด้วยสิทธิเสรีภาพมีค่าบังคับในระดับรัฐธรรมนูญ เรียกร้องให้รัฐต้องกระทำการโดยยุติธรรมและถูกต้อง ในทางปฏิบัติเป็นไปได้เสมอที่หลักความมั่นคงแน่นอนแห่งนิติฐานะกับหลักความยุติธรรมอาจจะขัดแย้งกัน เป็นหน้าที่ขององค์กรนิติบัญญัติที่จะพยายามประสานสองหลักการนี้เข้าด้วยกัน และในบางกรณีจะต้องตัดสินใจว่าจะใช้หลักการใดเป็นหลักการนำ บ่อยครั้งที่องค์กรนิติบัญญัติตัดสินใจเลือกหลักความมั่นคงแน่นอนแห่งนิติฐานะเพื่อประกันความมั่นคงในระบบกฎหมาย เช่น การกำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับอายุความไว้ในระบบกฎหมาย เป็นต้น

1) องค์กรประกอบในทางรูปแบบของหลักนิติรัฐ

พิจารณาในทางรูปแบบ หลักนิติรัฐประกอบไปด้วยหลักการย่อยหลายประการที่สำคัญ ได้แก่ หลักการแบ่งแยกอำนาจ หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำขององค์กรรัฐ หลักการประกันสิทธิในกระบวนการพิจารณาคดี ตลอดจนหลักการประกันสิทธิของปัจเจกบุคคลในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม

หลักการแบ่งแยกอำนาจเรียกร้องไม่ให้อำนาจของรัฐรวมศูนย์อยู่ที่องค์กรใดองค์กรหนึ่ง แต่ให้มีการแบ่งแยกการใช้อำนาจหรือกระจายการใช้อำนาจของรัฐให้องค์กรต่างองค์กรกันเป็นผู้ใช้ เพื่อให้เกิดการถ่วงดุลและคานอำนาจซึ่งกันและกัน โดยทั่วไปรัฐธรรมนูญของนิติรัฐจะแบ่งแยกองค์กรที่ใช้อำนาจรัฐออกเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ องค์กรที่ใช้อำนาจบริหาร และองค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการ

หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำขององค์กรของรัฐเรียกร้องให้การกระทำขององค์กรฝ่ายนิติบัญญัติต้องผูกพันอยู่กับรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ ในการตรากฎหมายขึ้นใช้บังคับในรัฐนั้น องค์กรนิติบัญญัติจะตรากฎหมายเกินกรอบที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ไม่ได้ หลักการดังกล่าวนี้ยังเรียกร้ององค์กรฝ่ายบริหาร โดยเฉพาะองค์กรฝ่ายปกครอง และองค์กรฝ่ายตุลาการให้ต้องผูกพันต่อกฎหมายต้องผูกพันต่อรัฐธรรมนูญและบรรดากฎหมายต่าง ๆ ที่ใช้บังคับอยู่จริงในบ้านเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายที่องค์กรนิติบัญญัติได้ตราขึ้น กล่าวเฉพาะฝ่ายปกครองหลักการดังกล่าวนี้กำหนดให้ฝ่ายปกครองต้องกระทำการโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย และในกรณีที่การกระทำทางปกครองมีผลก้าวล่วงสิทธิเสรีภาพของราษฎร ย่อมจะต้องมีกฎหมายให้อำนาจฝ่ายปกครองกระทำการเช่นนั้นได้ หากไม่มีกฎหมายให้อำนาจแล้ว การกระทำทางปกครองนั้นย่อมไม่ชอบด้วยกฎหมาย

หลักการประกันสิทธิในกระบวนการพิจารณาในชั้นเจ้าหน้าที่และชั้นศาลกำหนดให้รัฐต้องเปิดโอกาสให้ราษฎรได้ต่อสู้ป้องกันสิทธิของตนในกระบวนการพิจารณาต่าง ๆ ของรัฐอย่างเต็มที่ ด้วยเหตุนี้ ระบบกฎหมายของรัฐจึงกำหนดให้องค์กรของรัฐต้องรับฟังบุคคล เปิดโอกาสให้บุคคล นำพยานหลักฐานเข้าหักล้างข้อกล่าวหาต่าง ๆ ก่อนที่จะตัดสินใจกำหนดมาตรการทางกฎหมายที่เป็นผลร้ายแก่บุคคลนั้น ทั้งนี้กระบวนการพิจารณาจะต้องมีความเป็นธรรม (fair) ด้วย ในกรณีที่ราษฎรได้รับความเสียหายจากการใช้อำนาจมหาชนขององค์กรของรัฐ รัฐจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถฟ้ององค์กรของรัฐที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ตนต่อศาลได้

หลักการประกันสิทธิของปัจเจกบุคคลในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมกำหนดให้รัฐกำหนดกระบวนการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทที่เกิดขึ้นระหว่างเอกชนกับเอกชนด้วยกันอย่างมีประสิทธิภาพ เอกชนที่พิพาทกันเองต้องมีหนทางในการนำข้อพิพาทนั้นไปสู่ศาล และกฎหมายวิธีพิจารณาคดีในชั้นศาลจะต้องได้รับการออกแบบให้การพิจารณาคดีเป็นไปอย่างรอบด้าน ตลอดจนกำหนดผลผูกพันเด็ดขาดของคำพิพากษาเพื่อให้เกิดความมั่นคงแน่นอนในระบบกฎหมาย

2) องค์กรประกอบในทางเนื้อหาของนิติรัฐ

ในบางครั้งการกำหนดให้องค์กรของรัฐต้องผูกพันต่อกฎหมายในการกระทำการต่าง ๆ นั้น อาจยังไม่เพียงพอที่จะช่วยปกป้องคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลได้ หากกฎหมายที่ได้รับการตราขึ้นนั้น ไม่สอดคล้องกับความถูกต้องเป็นธรรม ด้วยเหตุนี้หลักนิติรัฐจึงเรียกร้องต่อไปอีกว่า ในการตรากฎหมายขึ้นใช้บังคับกับประชาชนนั้น กฎหมายที่ได้รับการตราขึ้นจะต้องมีความชัดเจน และแน่นอนเพียงพอที่ประชาชนจะเข้าใจได้ ยิ่งไปกว่านั้นระบบกฎหมายจะต้องคุ้มครองความเชื่อถือและไว้วางใจที่ประชาชนมีต่อกฎหมาย การตรากฎหมายย้อนหลังไปเป็นผลร้ายแก่บุคคลไม่อาจกระทำได้

นอกจากหลักนิติรัฐในทางเนื้อหาซึ่งกำหนดให้สิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลมีค่าบังคับทางกฎหมายในระดับรัฐธรรมนูญและถือว่าบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิขั้นพื้นฐานเป็นกฎหมายโดยตรง อีกด้วย บทบัญญัติว่าด้วยสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลตามหลักนิติรัฐที่ปรากฏในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีจึงมีสองมิติ คือ มิติแรก สิทธิขั้นพื้นฐานมีลักษณะเป็นสิทธิหรืออำนาจที่ปัจเจกบุคคลสามารถยกขึ้นใช้ชนรัฐได้ โดยทั่วไปสิทธิขั้นพื้นฐานมีลักษณะเป็นสิทธิของปัจเจกบุคคลที่จะป้องกันตนจากการล่วงละเมิดโดยรัฐ เช่น สิทธิในชีวิต สิทธิในร่างกาย สิทธิในทรัพย์สิน แต่ในบางกรณี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรัฐที่เป็นสังคมนิยมหรือรัฐสวัสดิการ (Sozialstaat) สิทธิขั้นพื้นฐานยังมีลักษณะเป็นสิทธิที่ปัจเจกบุคคลสามารถเรียกร้องให้รัฐกระทำการที่เป็นประโยชน์แก่ตนด้วย เช่น สิทธิที่จะได้รับการรักษาพยาบาล เป็นต้น สำหรับอีกมิติหนึ่งหนึ่ง สิทธิขั้นพื้นฐานย่อมมีฐานะเป็น “กฎหมาย” ที่มีผลผูกพันองค์กรผู้ใช้อำนาจรัฐทุกองค์กรโดยตรง

หลักการสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ หลักความพอสมควรแก่เหตุ กำหนดให้การใช้อำนาจของรัฐจะต้องเป็นไปโดยพอเหมาะพอประมาณเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ชอบธรรม ในนิติรัฐ รัฐไม่อาจใช้มาตรการใด ๆ ก็ได้เพื่อที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตนต้องการ การบรรลุวัตถุประสงค์ที่ชอบธรรมต้องใช้มาตรการทางกฎหมายที่ถูกต้อง พอเหมาะพอประมาณด้วย แม้ว่าระบบกฎหมายจะมอบมาตรการทางกฎหมายให้องค์กรของรัฐดำเนินการ แต่หากการใช้อำนาจนั้นไม่อาจบรรลุวัตถุประสงค์ได้ หรือวัตถุประสงค์นั้นอาจบรรลุได้ เพียงแค่ใช้มาตรการทางกฎหมายที่รุนแรงน้อยกว่า หรือแม้ในที่สุดแม้ไม่มีมาตรการทางกฎหมายที่รุนแรงน้อยกว่า แต่การที่จะบรรลุวัตถุประสงค์นั้นปรากฏว่าทำให้บุคคลได้รับผลร้ายอย่างรุนแรง ต้องเสียหายเกินกว่าที่จะคาดหมายจากบุคคลนั้น ไม่ได้สัดส่วนกับประโยชน์ที่สาธารณะจะได้รับ การใช้มาตรการทางกฎหมายนั้นก็ย่อมไม่อาจกระทำได้ตามนิติรัฐ

หลักการสุดท้าย หลักนิติรัฐห้ามการกระทำตามอำเภอใจของรัฐ กำหนดให้รัฐต้องกระทำการโดยเคารพต่อหลักความเสมอภาค กล่าวคือ รัฐต้องปฏิบัติต่อสิ่งที่มีสาระสำคัญเหมือนกันให้เหมือนกัน และปฏิบัติต่อสิ่งที่มีสาระสำคัญแตกต่างกัน ให้แตกต่างกันออกไปตามสภาพของสิ่งนั้นด้วย

จากการทบทวนวรรณกรรม จะเห็นได้ว่าหลักนิติรัฐ มีหลักสำคัญในการควบคุมมิให้รัฐใช้อำนาจของตนตามอำเภอใจ หรือก่อให้เกิดผลกระทบหรือเป็นการให้ประโยชน์แก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้น เพื่อป้องกันมิให้เกิดการกระทำตามอำเภอใจของเจ้าหน้าที่รัฐซึ่งมีอำนาจทางปกครองเหนือกว่าบุคคลทั่วไป โดยมีกฎหมายกำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐไว้ ดังนั้นหลักนิติรัฐจึงเป็นหลักการสำคัญในการจำกัดอำนาจรัฐ เพื่อมิให้หน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานทางปกครองกระทำการทางปกครองใด ๆ อันกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนเกินสมควร ซึ่งทนายผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยก็เป็นประชาชนคนหนึ่งในประเทศไทย

2.5 หลักนิติธรรม (The Rule of Law)

คำว่า “หลักนิติธรรม” นั้น วงการกฎหมายไทยแปลมาจากคำว่า The Rule of Law ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานในระบบกฎหมายสหราชอาณาจักรมีแนวคิดที่ว่ามนุษย์ไม่ควรต้องถูกปกครองโดยมนุษย์ แต่ควรจะต้องถูกปกครองโดยกฎหมายนั้น ปรากฏขึ้นครั้งแรกในศตวรรษที่ 17 ในหนังสือชื่อ “The Common Wealth of Oceana” ของ James Harrington แม้จนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้ คำว่า rule of law เหมือนกับคำว่า Rechtsstaat (บรเรจิด สิงคะเนติ, 2564, หน้า 51) ที่ยากจะหาคำจำกัดความหรือนิยามซึ่งยอมรับกันเป็นยุติได้

นักกฎหมายรัฐธรรมนูญของสหราชอาณาจักร A.V. Dicey (ค.ศ. 1835 ถึง 1922) (พ.ศ. 2478-2465) ได้เขียนหนังสือ Introduction to the Study of the Law of the Constitution

(พิมพ์ครั้งแรก ค.ศ. 1885) (พ.ศ. 2428) เป็นหนังสือที่นักกฎหมายรัฐธรรมนูญสหราชอาณาจักรส่วนใหญ่ต้องอ้างอิง เมื่อจะต้องอธิบายความหมายของหลักนิติธรรม Dicey เห็นว่า หลักนิติธรรมจะต้องสัมพันธ์ใกล้ชิดกับความมีอำนาจสูงสุดของรัฐสภาและหลักนิติธรรมมีเนื้อหาสาระที่สำคัญ คือ บุคคลทุกคนย่อมเสมอภาคกันต่อหน้ากฎหมาย บุคคลไม่ว่าจะในชนชั้นใดย่อมต้องตกอยู่ภายใต้กฎหมายทั่วไปของแผ่นดิน (the ordinary law of the land) ซึ่งบรรดาศาลทั่วไป (Ordinary Courts) จะเป็นผู้รักษาไว้ซึ่งกฎหมายดังกล่าว หลักนิติธรรมในความหมายนี้หมายความว่าทุกคนในสังคมต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย รวมถึงกษัตริย์ด้วย

กล่าวโดยรวมแล้ว Dicey เห็นว่า บรรดาการกระทำทั้งหลายทั้งปวงของรัฐบาลและฝ่ายปกครองจะต้องอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมาย จะต้องไม่กระทำการก้าวล่วงสิทธิและเสรีภาพของราษฎรตามอำเภอใจ หากปรากฏว่ารัฐบาลหรือฝ่ายปกครองกระทำการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย การกระทำดังกล่าวย่อมต้องถูกฟ้องคดียังศาลยุติธรรมหรือศาลธรรมดา เพราะรัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่จะมีสิทธิพิเศษเหนือกว่าราษฎรไม่ได้ จะเห็นได้ว่าหลักนิติธรรมตามแนวความคิดของ Dicey นี้มุ่งเน้นไปที่ความผูกพันต่อกฎหมายของฝ่ายบริหาร ไม่ได้เรียกร้องฝ่ายนิติบัญญัติให้ต้องผูกพันต่อกฎเกณฑ์อื่นใดในการตรากฎหมาย

การที่ Dicey อธิบายเนื้อหาของหลักนิติธรรมในแง่ที่คนทุกคนต้องตกอยู่ภายใต้กฎหมายและภายใต้ศาลเดียวกันตามหลักความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย ส่งผลให้ Dicey ปฏิเสธการจัดตั้งศาลปกครองขึ้นมาเป็นอีกระบบศาลหนึ่งเคียงคู่ขนานกันไปกับศาลยุติธรรมหรือศาลธรรมดา โดย Dicey เห็นว่าหากจัดให้มีศาลปกครองหรือองค์กรอื่นซึ่งไม่ใช่ศาลยุติธรรมหรือศาลธรรมดาทำหน้าที่ตัดสินคดีปกครองแล้ว บรรดาข้าราชการต่าง ๆ ที่ถูกฟ้องในศาลปกครองว่ากระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายอยู่ในฐานะที่ได้เปรียบกว่าราษฎรทั่วไป ซึ่ง Dicey เห็นว่าไม่ถูกต้อง แนวความคิดนี้ได้รับการยึดถือและเดินตามในบรรดาประเทศที่ได้รับอิทธิพลจากระบบกฎหมายของสหราชอาณาจักรจนถึงปัจจุบันนี้

องค์ประกอบที่สำคัญของหลักนิติธรรม คือ ความคาดหมายได้ของการกระทำของรัฐ ความชัดเจนของกฎหมาย ความมั่นคงของกฎหมาย ความเป็นกฎหมายทั่วไปของกฎหมาย ความเป็นอิสระของศาล การเคารพในหลักความยุติธรรมตามธรรมชาติ ตลอดจนความสะดวกในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ในยุคหลังมีผู้อธิบายลักษณะของกฎหมายที่จะช่วยสร้างให้เกิดการปกครองตามหลักนิติธรรม ดังคำอธิบายของ ลอน ลูวัวร์ ฟูลเลอร์ (Lon Luvois Fuller) นักนิติศาสตร์ที่มีชื่อเสียงชาวอเมริกันที่เห็นว่ากฎหมายที่จะทำให้หลักนิติธรรมปรากฏเป็นจริงได้นั้นต้องมีลักษณะสำคัญ (สูนีย์ มัลลิกะมาลย์ และคณะ, 2565, หน้า 65-66) คือ

- 1) กฎหมายจะต้องบังคับเป็นการทั่วไปกับบุคคลทุกคน ไม่เว้นแม้แต่องค์กรเจ้าหน้าที่ของรัฐ
- 2) กฎหมายจะต้องได้รับการประกาศใช้อย่างเปิดเผย
- 3) กฎหมายจะต้องได้รับการตราขึ้นให้มีผลบังคับไปในอนาคต ไม่ใช่ตราขึ้นเพื่อใช้บังคับย้อนหลังไปในอดีต
- 4) กฎหมายจะต้องได้รับการตราขึ้นโดยมีข้อความที่ชัดเจน เพื่อหลีกเลี่ยงมิให้เกิดการบังคับใช้ที่ไม่เป็นธรรม
- 5) กฎหมายจะต้องไม่มีข้อความที่ขัดแย้งกันเอง
- 6) กฎหมายจะต้องไม่เรียกร้องให้บุคคลปฏิบัติในสิ่งที่ไม่อาจเป็นไปได้
- 7) กฎหมายต้องมีความมั่นคงตามสมควร แต่ก็จะต้องเปิดโอกาสให้แก้ไขให้สอดคล้องกับสภาพของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปได้

8) กฎหมายที่ได้รับการประกาศใช้แล้วจะต้องได้รับการบังคับให้สอดคล้องต้องกัน กล่าวคือต้องบังคับการให้เป็นไปตามเนื้อหาของกฎหมายที่ได้ประกาศใช้แล้วนั้น

จากการทบทวนวรรณกรรม หลักนิติธรรมจึงเป็นหลักการพื้นฐานที่มีความสำคัญในการปกครองระบอบประชาธิปไตยและการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ด้วยการอาศัยกลไกของกฎหมายมิใช่โดยตามอำเภอใจของมนุษย์ โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน กฎหมายในการปกครองย่อมต้องมีความสูงสุดและรับรองคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคล หากกฎหมายมุ่งคุ้มครองแต่ผู้ปกครองโดยไม่คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนย่อมไม่ถือเป็นการปกครองโดยกฎหมาย หลักนิติธรรมจึงมีบทบาทหน้าที่และความสำคัญในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ดังนั้นการดำเนินการทางวินัยทหารโดยใช้หลักนิติธรรมนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารภายใต้กรอบของกฎหมายให้ถูกต้องตามหลักเหตุผล เน้นการให้สิทธิกับทหารผู้ถูกดำเนินการทางวินัยให้เหมาะสมกับภาวะการปฏิบัติหน้าที่ของทหาร เพื่อเป็นหลักประกันความยุติธรรม และเป็นการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ให้กับทหารทุกคน

2.6 หลักความเสมอภาค (Principle of Equality)

หลักความเสมอภาคถือว่าเป็นหลักพื้นฐานของศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ (เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, 2556, หน้า 439) มนุษย์ย่อมได้รับการรับรองและคุ้มครองจากกฎหมายอย่างเท่าเทียมกันในฐานะมนุษย์โดยไม่คำนึงถึงคุณสมบัติอื่น ๆ เช่น ศาสนา เชื้อชาติ ถิ่นกำเนิด ภาษา เป็นต้น และหลักความเสมอภาคนี้เป็นหลักที่ควบคุมมิให้รัฐใช้อำนาจตามอำเภอใจ โดยการใช้อำนาจของรัฐแก่กลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่งรัฐต้องอธิบายได้ว่าเพราะเหตุใด รัฐจึงกระทำการ

อันก่อให้เกิดผลกระทบหรือเป็นการให้ประโยชน์แก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้น โดยเฉพาะหากการให้เหตุผลไม่อาจรับฟังได้แสดงว่าการใช้อำนาจของรัฐนั้นเป็นไปตามอำเภอใจ ดังนั้นหลักความเสมอภาคจึงเป็นหลักสำคัญในการรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนและสามารถนำมาตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ

หลักความเสมอภาคนั้นมีความใกล้ชิดกับหลักเสรีภาพเนื่องจากเป็นหลักการที่จะทำให้การใช้เสรีภาพเป็นไปอย่างเสมอกันทุกคน แต่หากเสรีภาพสามารถใช้ได้เพียงบุคคลบางคนเท่านั้น ในขณะที่คนบางกลุ่มบางคนเข้าถึงไม่ได้ในกรณีดังกล่าวก็ไม่ถือว่ามีเสรีภาพแต่ประการใด ความเสมอภาคจึงเป็นฐานของเสรีภาพและเป็นหลักประกันในการทำให้เสรีภาพเกิดขึ้นได้จริง ดังนั้น หลักความเสมอภาคได้กฎหมายจึงเป็นหลักการทำให้มีการปฏิบัติต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ๆ อย่างเท่าเทียมกันหรือไม่เลือกปฏิบัติ (non-discrimination) ทั้งนี้ การปฏิบัติตามหลักความเสมอภาคนั้นจะต้องปฏิบัติต่อสิ่งที่มีสาระสำคัญเหมือนกันอย่างเท่าเทียมกัน และจะต้องปฏิบัติต่อสิ่งที่มีสาระสำคัญแตกต่างกันให้แตกต่างกันไปตามลักษณะเรื่องนั้น ๆ จึงจะทำให้เกิดความยุติธรรมภายใต้หลักความเสมอภาค

หลักความเสมอภาคเมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายสามารถแยกประเภทของหลักความเสมอภาคได้ 2 ประเภท ดังนี้

1) หลักความเสมอภาคทั่วไป

หลักความเสมอภาคทั่วไปเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลทุกคนที่อาจกล่าวอ้างกับการกระทำใด ๆ ของรัฐได้ หากเรื่องนั้นมีได้มีการกำหนดไว้ในหลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่อง แต่หากเรื่องใดมีหลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่องกำหนดไว้แล้วก็ให้พิจารณาไปตามหลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่องนั้น ๆ

2) หลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่อง

หลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่อง คือ หลักความเสมอภาคที่ใช้เฉพาะภายในขอบเขตเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นการเฉพาะ เช่น หลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับชายและหญิง เป็นต้น

ความสัมพันธ์ระหว่างหลักความเสมอภาคทั่วไปกับหลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่องนั้น ถือได้ว่าหลักความเสมอภาคทั่วไปเป็นพื้นฐานของหลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่อง แต่หลักความเสมอภาคทั่วไปนั้นสามารถนำไปใช้ได้กับทุกเรื่องโดยไม่จำกัดขอบเขตและบุคคลทุกคนย่อมอ้างหลักความเสมอภาคทั่วไปได้ ส่วนหลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่องอาจถูกจำกัดโดยใช้เฉพาะเรื่องหรือเฉพาะกลุ่มบุคคลที่รัฐธรรมนูญมุ่งคุ้มครองเท่านั้น โดยหลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่องนั้นยังถือเป็นหลักกฎหมายพิเศษซึ่งย่อมมาก่อนหลักความเสมอภาคทั่วไป ถ้ากฎเกณฑ์ใดได้รับการ

พิจารณาหลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่องแล้วก็ไม่จำเป็นต้องนำมาพิจารณาตามหลักความเสมอภาคทั่วไปอีก

จากการทบทวนวรรณกรรม หลักความเสมอภาคมีหลักการสำคัญ คือ การปฏิบัติต่อสิ่งที่มีสาระสำคัญเหมือนกันอย่างเท่าเทียมกัน และจะต้องปฏิบัติต่อสิ่งที่มีสาระสำคัญแตกต่างกันให้แตกต่างกันไปตามลักษณะของเรื่องนั้น ๆ จึงจะทำให้เกิดความยุติธรรมภายใต้หลักความเสมอภาคขึ้นได้ ดังนั้นการดำเนินการทางวินัยทหารย่อมต้องมีความเสมอภาคกันไม่ว่าทหารชั้นยศใดกระทำผิดวินัยทหารย่อมต้องถูกดำเนินการทางวินัยทหารตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารทุกนาย แต่ในภาวะที่แตกต่างกันของการปฏิบัติการทางทหารจำเป็นต้องมีกระบวนการดำเนินการทางวินัยที่แตกต่างกันไป

2.7 หลักความได้สัดส่วน (Principle of Proportionality)

หลักความได้สัดส่วนมีวัตถุประสงค์และระดับการใช้ 2 กรณี (บรรเจิด สิงคะเนติ, 2564, หน้า 175) คือ กรณีแรกการใช้หลักความได้สัดส่วนในการควบคุมกฎหมายระดับพระราชบัญญัติหรือกฎหมายอื่นที่ค่าบังคับลำดับรองจากรัฐธรรมนูญ มิให้ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้เพื่อบังคับหรือไม่ให้รัฐหรือฝ่ายนิติบัญญัติออกกฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเกินความจำเป็นและสมควร และกรณีที่สอง หลักความได้สัดส่วนในการควบคุมกฎหมายลำดับรองหรือกฎหมายไม่ให้ขัดหรือแย้งกับกฎหมายแม่บท หรือกฎหมายที่ค่าบังคับระดับพระราชบัญญัติ โดยจะป้องกันการออกกฎหมายลำดับรองไม่ให้กำหนดข้อบังคับเกินความจำเป็นและนอกเหนือวัตถุประสงค์ของกฎหมายแม่บท และมาตรการที่กำหนดในกฎหมายลำดับรองจะต้องมีเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์กฎหมายแม่บทเท่านั้น

1) หลักแห่งความเหมาะสม (Principle of Suitability)

หลักแห่งความเหมาะสม หมายความว่า มาตรการที่กฎหมายให้อำนาจฝ่ายปกครองออกมาใช้บังคับแก่ประชาชนต้องเป็นมาตรการที่เหมาะสม กล่าวคือ สามารถดำเนินการเพื่อให้เกิดผลตามที่ฝ่ายนิติบัญญัติประสงค์จะให้เกิดขึ้นได้จริงในทางปฏิบัติ โดยรัฐธรรมนูญของรัฐเสรีประชาธิปไตยนั้น การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจะกระทำได้ก็เฉพาะเพียงเพื่อจัดระเบียบแห่งการใช้สิทธิและเสรีภาพเหล่านั้นไม่ให้การใช้สิทธิหรือเสรีภาพของประชาชนคนหนึ่งกระทบกระเทือนสิทธิและเสรีภาพของประชาชนคนอื่น ๆ หรือเพื่อรักษาไว้ซึ่งประโยชน์มหาชนเท่านั้น ดังนั้น การตรากฎหมายให้อำนาจฝ่ายปกครองออกคำสั่งบังคับให้ประชาชนกระทำการหรือมิให้กระทำการใด โดยที่สิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่นและหรือประโยชน์มหาชนไม่ได้รับการคุ้มครองให้ดีขึ้นมาเลย ก็เท่ากับเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพที่ขัดต่อหลักแห่งความเหมาะสม เพราะไม่สามารถบรรลุผลในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้จริงในทางปฏิบัติ

กล่าวคือ ในบรรดามาตรการที่กฎหมายเปิดช่องให้ออกกฎหมายมาใช้บังคับแก่ประชาชนได้นั้น ฝ่ายปกครองต้องใช้วิจารณญาณ เลือกมาตรการที่สามารถดำเนินการให้เจตนารมณ์หรือความมุ่งหมายของกฎหมายสำเร็จลุล่วงไปได้เท่านั้น (วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, 2540, หน้า 43) มาตรการใดก็ตามที่ไม่สามารถทำให้เจตนารมณ์หรือความมุ่งหมายของกฎหมายฉบับที่ให้อำนาจปรากฏเป็นจริงขึ้นได้เลย ย่อมเป็นมาตรการที่ขัดต่อหลักการดังกล่าว ดังนั้นจึงไม่มีผลบังคับได้ จะเห็นได้ว่าหลักแห่งความเหมาะสมนี้เรียกร่องความสัมพันธ์เชิงเหตุ (Cause) หรือ ผล (Effect) ระหว่างมาตราที่ฝ่ายปกครองออกมาใช้บังคับ กับสิ่งที่กฎหมายฉบับที่ให้อำนาจประสงค์ จะให้เกิดขึ้น ดังนั้น หลักความเหมาะสม จึงเป็นสิ่งเดียวกับสามัญสำนึก หากฝ่ายปกครองออกมาตรการที่ไม่สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์หรือความมุ่งหมายของกฎหมายได้อย่างแน่แท้ เกิดผลนอกเหนือจากผลที่กฎหมายประสงค์จะให้เกิดขึ้น เข้าข่ายเป็นการใช้อำนาจโดยมิชอบ (Abuse of Power)

2) หลักแห่งความจำเป็น (Principle of Necessity)

หลักแห่งความจำเป็น หมายความว่า มาตรการที่กฎหมายให้อำนาจฝ่ายปกครองออกมาใช้บังคับแก่ประชาชนต้องเป็นมาตรการที่จำเป็นแก่การดำเนินการเพื่อให้เจตนารมณ์หรือความมุ่งหมายของกฎหมายนั้นสำเร็จลุล่วง กล่าวคือ เป็นมาตรการที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนน้อยที่สุด โดยตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ รัฐจะเรียกร้องให้ประชาชนจำต้องยอมสละสิทธิและเสรีภาพของตนเพียงเท่าที่จำเป็นแก่การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นและหรือประโยชน์ส่วนรวมเท่านั้น ดังนั้น การจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนเกินกว่าความจำเป็นในการดำเนินการให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ย่อมขัดต่อหลักแห่งความจำเป็น

ในบรรดามาตรการหลายมาตรการซึ่งล้วนแต่สามารถทำให้เจตนารมณ์หรือความมุ่งหมายฉบับที่ให้อำนาจสำเร็จลุล่วงไปได้ แต่ทว่าแต่ละมาตรการมีผลกระทบต่อสิทธิหรือเสรีภาพของราษฎรมากน้อยแตกต่างกัน ฝ่ายปกครองต้องตัดสินใจเลือกออกมาตรการที่มีความรุนแรงน้อยที่สุด ดังนั้นฝ่ายปกครองจึงมีอำนาจจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของราษฎรได้เพียงเท่าที่จำเป็นแก่การให้เป็นไปตามความประสงค์ของกฎหมายเท่านั้น การจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของราษฎรเกินของเขตแห่งความจำเป็นแก่การดำเนินการให้เป็นไปตามความประสงค์ของกฎหมาย เป็นสิ่งที่ไม่ชอบธรรม (วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, 2540, หน้า 46-47)

3) หลักแห่งความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ (Principle of Proportionality in the Narrow Sense)

หลักแห่งความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ หรือหลักแห่งความสมดุล หมายถึง มาตรการที่กฎหมายให้อำนาจฝ่ายปกครองออกมาใช้บังคับแก่ประชาชนต้องเป็นมาตรการที่

ก่อให้เกิดประโยชน์แก่มหาชนยิ่งกว่าที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่เอกชนหรือแก่สังคมโดยรวม เพราะแม้ว่ากฎหมายนั้นจะกำหนดมาตรการที่เหมาะสมและจำเป็นแก่การดำเนินการเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่ฝ่ายนิติบัญญัติตั้งไว้ก็ตาม แต่หากการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายนั้นจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชนหรือต่อสังคมเป็นอย่างมากเมื่อเทียบกับประโยชน์ที่ส่วนรวมที่พึงได้รับ ถือว่าเป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อให้อำนาจฝ่ายปกครองกระทำการดังกล่าวขัดต่อหลักแห่งความสมดุล

การที่จะพิจารณาว่ากฎหมายใดกระทบต่อสาระของสิทธิและเสรีภาพเกินความจำเป็นสมควรหรือไม่ จะนำหลักความได้ส่วนในการพิจารณาประกอบ ถึงแม้ว่ารัฐธรรมนูญจะบัญญัติให้ฝ่ายนิติบัญญัติมีอำนาจในการตรากฎหมายจำกัดหรือให้อำนาจฝ่ายปกครองในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนแต่ละคนเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่นและเพื่อรักษาไว้ซึ่งประโยชน์มหาชนได้ก็ตาม แต่ก็หาได้มีอำนาจตัดหรือเพิกถอนสิทธิและเสรีภาพด้วยไม่ ดังนั้นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เพิกถอนสิทธิเสรีภาพด้านใดด้านหนึ่งของประชาชนย่อมมีข้อความชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้ แต่อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติมีกฎหมายที่กำหนดเงื่อนไขไว้อย่างเคร่งครัดให้ประชาชนต้องปฏิบัติก่อนที่จะใช้สิทธิหรือเสรีภาพนั้นได้ แต่ไม่มีประชาชนคนใดสามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้นได้ กฎหมายในลักษณะดังกล่าวถือว่าเป็นการกระทบถึงแก่นของสิทธิเสรีภาพ แม้ตามรูปแบบแล้วจะเป็นกฎหมายจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพ แต่ตามเนื้อหาก็คงมีผลไม่แตกต่างกับกฎหมายที่ตัดสิทธิหรือเสรีภาพ ดังนั้นกฎหมายดังกล่าวใช้บังคับไม่ได้ และในทำนองเดียวกัน กฎหมายที่บัญญัติว่าการกระทำหรือการละเว้นไม่กระทำการใดเป็นความผิดทางอาญา และกำหนดพระราชโทษทางอาญาไว้อย่างโหดร้ายทารุณ เช่น ตัดแขน ตัดขา เช่นนี้ ย่อมเป็นกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพในร่างกายของประชาชนจนถึงแก่นของสิทธิและเสรีภาพ ย่อมมีผลใช้บังคับไม่ได้เช่นกัน

กล่าวคือ หลักแห่งความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบเป็นความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์ (Zweck) และวิธีการ (Mittel) โดยมีหลักการว่า มาตรการอันใดอันหนึ่งจะต้องไม่อยู่เหนือขอบเขตความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ กล่าวคือ ผลกระทบจากการแทรกแซงในเสรีภาพของปัจเจกชน จะต้องไม่อยู่นอกเหนือจากขอบเขตความสัมพันธ์ อันเป็นเป้าหมายของสาธารณะที่กำหนดไว้ เมื่อชั่งน้ำหนักแล้วจะต้องมีน้ำหนักมากกว่าผลเสียที่เกิดจากมาตรการดังกล่าว ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์เคยวินิจฉัยไว้ว่า มาตรการอันใดอันหนึ่งจะต้องไม่ก่อให้เกิดภาระแก่ผู้ได้รับผลกระทบจนเกินขอบเขตและผลกระทบที่เกิดขึ้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล (บรรเจิด สิงคะเนติ และสมศักดิ์ นวตระกูลพิสุทธิ, 2543, หน้า 179) ซึ่งเป็นหลักการที่เรียกร้องให้เกิดภาวะสมดุลขึ้นระหว่างความเสียหายอันจะเกิดขึ้นแก่เอกชนและสังคมโดยรวม

กับประโยชน์อันมหาศาลจะพึงได้รับ ดังนั้นฝ่ายปกครองต้องทำการซึ่งผลดีและผลเสียของมาตรการแต่ละมาตรการ ที่จะออกมาบังคับแก่ราษฎร

จากการทบทวนวรรณกรรม จะเห็นได้ว่าหลักความได้สัดส่วนมีหลักสำคัญในการควบคุมมิให้รัฐใช้อำนาจของตนตามอำเภอใจ หรือก่อให้เกิดผลกระทบหรือเป็นการให้ประโยชน์แก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้น โดยเฉพาะหากการให้เหตุผลไม่อาจรับฟังได้แสดงว่าใช้อำนาจของรัฐนั้นเป็นไปตามอำเภอใจ ดังนั้นหลักความได้สัดส่วนจึงเป็นหลักสำคัญในการรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนและสามารถนำมาตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐไม่ว่าจะเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการได้ หลักความได้สัดส่วนนี้จึงใช้มาเป็นหลักเกณฑ์หนึ่งในการศึกษาโดยนำมาเป็นหลักในการกำหนดว่าลักษณะความผิดวินัยและโทษทางวินัยทหารต้องได้สัดส่วนกัน

2.8 หลักธรรมาภิบาล (Principle of Good Governance)

หลักธรรมาภิบาล “Good Governance” เป็นแนวคิดที่ประเทศต่าง ๆ นำมาใช้ในการบริหารประเทศรวมทั้งองค์การต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความโปร่งใส เป็นธรรม มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ซึ่งแนวคิด เรื่อง “Governance” ได้ปรากฏขึ้นมาตั้งแต่อารยธรรมการปกครองของกรีกสมัยโบราณ มาจาก รากศัพท์ของคำว่า “kubernan” ที่บัญญัติโดยนักปราชญ์ที่ชื่อ Plato จากการที่ได้พยายามค้นหาระบบการปกครองที่ดี (system of governing) คำว่า gubernare ซึ่งหมายถึง “rule making or steering” การกำหนด หรือถือหางเสือในการปกครอง แต่เดิมในสหราชอาณาจักรคำนี้ หมายถึง รัฐบาล (Government) ในเชิง นามธรรม (act of governing หรือ manner of governing) ซึ่งก็คือ การจัดการปกครอง คำว่า “governance” ไม่ใช่คำใหม่แต่อย่างใด เป็นคำศัพท์ที่ใช้กันมาในสาธารณรัฐฝรั่งเศส นับตั้งแต่ทศวรรษที่ 14 โดยหมายถึง ข้าราชการในสำนักพระราชวัง แต่ในปัจจุบันคำนี้ หมายถึง กระบวนการปกครอง หรือการกำกับควบคุม (อริยธัช แก้วเกาะสะบ้า, 2560, หน้า 3)

ธนาคารโลก หรือ World Bank ได้ให้ความหมายว่า Good Governance เป็นลักษณะ และ วิธีการของการใช้อำนาจทางการเมืองเพื่อบริหารจัดการทางปกครองโดยเฉพาะการจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเพื่อการพัฒนาตามความหมายของธนาคารโลก ที่ชี้ให้เห็นความสำคัญของการมี “Good Governance” ในการช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ รัฐบาลสามารถให้บริการที่มีประสิทธิภาพ มีระบบที่ยุติธรรม มีกระบวนการกฎหมายที่มีความเป็นอิสระ ทำให้การดำเนินงานเป็นไปตามสัญญา อีกทั้งระบบราชการ ฝ่ายนิติบัญญัติ และสื่อที่มีความโปร่งใส รับผิดชอบ และตรวจสอบได้ (ปธาน สุวรรณมงคล, 2558, หน้า 5) ธนาคารโลก (World Bank) เป็นองค์กรแรกๆที่เริ่มใช้ธรรมาภิบาล ในปี ค.ศ. 1989 (พ.ศ. 2532) เพื่ออธิบายถึงการบริหารจัดการที่เป็นมาตรฐานในการกำหนดที่จะเป็นเงื่อนไข การรับการช่วยเหลือทางการเงินระหว่างประเทศ (Donor international agency) ได้แก่ ธนาคารโลก กองทุนการเงินระหว่างประเทศ และองค์การ

สหประชาชาติ และประเทศที่ให้การช่วยเหลือระหว่าง ประเทศ (Donor countries) เช่น สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป เพื่อเป็นหลักประกันการใช้เงินช่วยเหลือระหว่างประเทศจะจัดการเงินสนับสนุนจากการช่วยเหลือได้อย่างมีประสิทธิภาพ องค์การชั้นนำระดับโลกได้นำหลักการนี้มาใช้เป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จทำให้การบริหารจัดการต่าง ๆ และการควบคุมดูแล เป็นไปตามครรลองธรรมเนียม ต้องมีการวางระบบและกลไกทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลแต่โดยที่กลไกทั้งหลาย อาศัยมนุษย์ การปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรมและจริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญต่อความสำเร็จและความยั่งยืนของธรรมาภิบาล ธรรมาภิบาลเป็นกลไกที่ใช้ในการควบคุมโครงสร้างระบบ และกระบวนการในการปฏิบัติงาน ส่วนคุณธรรมและจริยธรรม เป็นกลไกในการควบคุมพฤติกรรมตนเอง ซึ่งทั้งสองกลไกเป็นกลไกที่ควบคุมซึ่งกันและกัน (บวรศักดิ์ อุวรรณ โณ, 2542, อ้างถึงใน อริย์รัช แก้วเกาะสะบ้า, 2548, หน้า 105)

องค์การสหประชาชาติ หรือ United Nation (UN) ให้ความสำคัญกับ “ธรรมาภิบาล” หรือ “การบริหารจัดการที่ดี” เพราะเป็นหลักการพื้นฐานในการสร้างความเป็นอยู่ของคนในสังคมทุกประเทศให้มีการพัฒนาที่เท่าเทียมกันและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นการดำเนินการนี้ต้องเกิดความโปร่งใส “ธรรมรัฐ” หรือ “การบริหารจัดการที่ดี” หรือ “ธรรมาภิบาล” คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนและสังคมอย่างเท่าเทียมกันและมีคำตอบพร้อมเหตุผลที่สามารถชี้แจงกันได้

หลักธรรมาภิบาลในประเทศไทยเริ่มถูกนำมาใช้ภายหลังประเทศเกิดวิกฤตเศรษฐกิจใน พ.ศ. 2540 เมื่อมีการบังคับใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ก็ยังมุ่งเน้นการพัฒนาให้สัมพันธ์กับหลักธรรมาภิบาล โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาชน รวมถึงเรื่องการตรวจสอบอำนาจรัฐโดยภาคประชาชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง (อริย์รัช แก้วเกาะสะบ้า, 2548, หน้า 106) และนำมาพัฒนาและตราเป็นพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารราชการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ใช้บริหารงานในหน่วยงานของภาครัฐส่วนการบริหารงานภาคเอกชนเรียกว่า บรรษัทภิบาล (ยงยุทธ แสงรุ่งเรือง, 2559, หน้า 22)

สาระสำคัญของหลักธรรมาภิบาล คือ วิธีการที่ดีในการใช้อำนาจเพื่อบริหารจัดการทรัพยากรขององค์กร เป้าหมายของการใช้หลักธรรมาภิบาล คือ เพื่อการมีคุณธรรม ความสุจริต ความมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ซึ่งวิธีการที่จะสร้างให้เกิดมีธรรมาภิบาลขึ้นมาได้ คือ การมีความโปร่งใส มีความรับผิดชอบ ถูกตรวจสอบได้ และการมีส่วนร่วมเป็นสำคัญ แต่อาจประกอบไปด้วยหลักการอื่น ๆ อีกได้ด้วยแล้วแต่ผู้นำไปใช้ โดยสภาพแวดล้อมของธรรมาภิบาล อาจประกอบไปด้วยกฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ ประมวลจริยธรรม ประมวลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ และวัฒนธรรม ซึ่งล้วนเอื้อหรือไม่เอื้อต่อการบริหารจัดการที่ดี หลักธรรมาภิบาลสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ ในภาคต่าง ๆ อาทิภาครัฐ ธุรกิจ ประชาสังคม ปับเอกชน และองค์กรระหว่างประเทศ

ปัจจุบันหลักธรรมาภิบาลมี 10 ข้อ ได้แก่ หลักประสิทธิผล (Effectiveness) หลักประสิทธิภาพ (Efficiency) หลักการตอบสนอง (Responsiveness) หลักการรับผิดชอบ (Accountability) หลักความโปร่งใส (Transparency) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) หลักนิติธรรม (Rule of Law) หลักความเสมอภาค (Equity) หลักมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus Oriented)

จากการทบทวนวรรณกรรม หลักธรรมาภิบาล เป็นแนวทางที่สำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีประสิทธิภาพ เน้นการเชื่อมโยงส่วนต่าง ๆ ของสังคมให้มีการสนับสนุนซึ่งกันและกัน มีความเป็นธรรมทั้งในความคิดและการปฏิบัติมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน มีความเสมอภาค รับผิดชอบ โปร่งใส คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลักที่จะขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความสำเร็จอย่างมั่นคงและมีการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป ดังนั้น หลักธรรมาภิบาลจึงเป็นหลักการที่มีความสำคัญในการวิจัยนี้นำมาเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา เนื่องจากการดำเนินการทางวินัยทหารปัจจุบันส่งผลกระทบต่อด้านต่าง ๆ ขององค์กรทหาร จึงจะได้นำหลักธรรมาภิบาล มาเป็นแนวทางเพื่อสร้างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารที่มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล โดยมีการบริหารจัดการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เหมาะสม ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศชาติ รู้คุณค่าที่เหมาะสมตามหลักธรรมาภิบาล

2.9 หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง

ศาสตราจารย์ ดร.นันทวัฒน์ บรมานันท์ (ออนไลน์, 2551) ได้ให้ความหมายคำว่า ความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง หมายความว่า การกระทำใด ๆ ของฝ่ายปกครองจะต้องเคารพต่อกฎหมายจะต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดและจะทำนอกขอบอำนาจที่กฎหมายบัญญัติไม่ได้ ทำให้เกิดผลตามมาคือในการปฏิบัติงานของฝ่ายปกครองจะต้องเป็นไปตามที่กฎหมายให้อำนาจ และในเมื่อไม่มีกฎหมายให้อำนาจ ฝ่ายปกครองก็ไม่สามารถที่จะดำเนินการใด ๆ ได้ ดังนั้น “กฎหมาย” จึงเป็นทั้งที่มา (Source) ของการใช้อำนาจของฝ่ายปกครองและเป็น ข้อจำกัด (Limitation) ของการใช้อำนาจของฝ่ายปกครองด้วย

หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง หรือ การกระทำทางปกครอง ต้องชอบด้วยกฎหมาย เป็นหลักการพื้นฐานในกฎหมายปกครองที่ทำให้องค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองต้องผูกพันตนต่อกฎเกณฑ์ที่ฝ่ายนิติบัญญัติ และกฎเกณฑ์ที่ตนเองตราขึ้น หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองจะมีผลในทางปฏิบัติด้วยระบบกฎหมายกำหนดให้มีการควบคุมตรวจสอบการกระทำดังกล่าวได้ ระบบกฎหมายไทยกำหนดให้ศาลปกครองเป็นองค์กรหลักในการควบคุมและตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง ทั้งนี้ ภายใต้เขตอำนาจของศาลปกครองตามที่กฎหมายกำหนดหลักความชอบด้วยกฎหมายของการ

กระทำทางปกครองซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของหลักนิติรัฐ ประกอบด้วย หลักการย่อย 2 ประการ (อารีรัตน์ เลาหพล, 2559, หน้า 9) ได้แก่

1) หลักการว่าด้วยกระทำทางปกครองต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย

หลักการว่าด้วยกระทำทางปกครองต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย หมายความว่า องค์การฝ่ายปกครองต้องผูกพันตนต่อกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ จะออกคำสั่งทางปกครองที่กระทบประชาชน นอกจากหน้าที่และอำนาจที่กฎหมายกำหนดไม่ได้และคำสั่งทางปกครองนั้นต้องไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติและกฎหมายอื่นที่มีค่าบังคับเสมอด้วยพระราชบัญญัติด้วย เพื่อคุ้มครองประชาชนจากการกระทำขององค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง

2) หลักการว่าด้วยไม่มีกฎหมายไม่มีอำนาจ

หลักไม่มีกฎหมายไม่มีอำนาจ (วรเจตน์ ภาคีรัตน์, 2546, หน้า 21-28) กล่าวว่า องค์การฝ่ายปกครองจะกระทำการใด ๆ ได้ ก็ต่อเมื่อมีกฎหมายมอบอำนาจให้แก่องค์กรฝ่ายปกครอง ในการกระทำนั้น ๆ ในขณะที่หลักการกระทำทางปกครองต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย กล่าวคือ การกระทำที่อยู่ภายใต้กรอบของกฎหมายมีกฎหมายรองรับเท่านั้น ตามหลักประชาธิปไตยในระบบ รัฐสภา หลักนิติรัฐ นิติธรรมและหลักการประกันสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐาน อันเป็นการคุ้มครองประชาชนจากการกระทำขององค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองที่มีผลกระทบต่อสิทธิของตนเป็นสำคัญ

การกระทำทางปกครอง (วิษณุ วัลญญู และคณะ, 2551, หน้า 173-174) คือ ผลของการใช้อำนาจรัฐตามกฎหมายของฝ่ายปกครองอันเป็นองค์กรของรัฐฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระ หน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญ หรือองค์กรเอกชนที่ได้รับมอบอำนาจจากหน่วยงานของรัฐให้เป็นผู้ใช้อำนาจแทนก็ได้ หากการกระทำทางปกครองเป็นการใช้อำนาจรัฐตามกฎหมาย ตัวอย่างการกระทำทางปกครอง ฝ่ายบริหารออกคำสั่งทางปกครองโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติ การกระทำการในฐานะที่เป็นองค์กรของรัฐฝ่ายปกครองจึงถือว่าเป็นการกระทำทางปกครอง การกระทำทางปกครองอาจเป็นการใช้อำนาจรัฐ ตามกฎหมายขององค์กรของรัฐที่เป็นอิสระหรือหน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญ ถ้าองค์กรเหล่านี้กระทำการโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติ เช่น การที่องค์กรของรัฐที่เป็นอิสระอนุมัติการออกระเบียบการบริหารงานภายใน หรือให้ความเห็นชอบ บุคคลที่จะดำรงตำแหน่งเลขาธิการฯ หรือการที่หน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญ ออกคำสั่งแต่งตั้ง หรือลงโทษทางวินัยข้าราชการ การใช้อำนาจดังกล่าวถือได้ว่าเป็นการกระทำทางปกครอง

การใช้อำนาจหน้าที่ของฝ่ายปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยหลักการแล้วจะต้องใช้อำนาจโดยถูกต้องตามกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนในการใช้อำนาจตามกฎหมาย

โดยการพิจารณากฎหมายที่บัญญัติถึงลักษณะของการใช้อำนาจของฝ่ายปกครอง มีอยู่ 4 ขั้นตอน ดังนี้

(1) การพิจารณาข้อเท็จจริง คือ ข้อเท็จจริงที่กฎหมายกำหนดเอาไว้ว่า มีอยู่จริงหรือไม่หรืออาจทำการไต่สวนพิสูจน์

(2) การพิจารณาข้อกฎหมาย คือ ตีความเนื้อหาข้อกฎหมาย

(3) การปรับข้อเท็จจริงเข้ากับข้อกฎหมาย คือ ข้อเท็จจริงมีอยู่แล้ว ดูข้อกฎหมายแล้วปรับว่าเข้าหรือสอดคล้องกันหรือไม่

(4) ผลของกฎหมาย คือ ดูว่ากฎหมายกำหนดไว้ให้ต้องปฏิบัติอย่างไร กฎหมายกำหนดให้เจ้าหน้าที่ใช้ดุลพินิจได้หรือไม่

จากการทบทวนวรรณกรรม จะเห็นได้ว่าหลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองเป็นหลักการพื้นฐานในกฎหมายปกครองที่ทำให้องค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองต้องผูกพันตนต่อกฎหมายที่ฝ่ายนิติบัญญัติมีหลักสำคัญ คือ หลักการว่าด้วยไม่มีกฎหมายไม่มีอำนาจ และหลักการว่าด้วยกระทำทางปกครองต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย เพื่อควบคุมมิให้เจ้าหน้าที่รัฐใช้อำนาจของตนตามอำเภอใจ หรือก่อให้เกิดผลกระทบหรือเป็นการให้ประโยชน์แก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้น โดยเฉพาะหากการให้เหตุผลไม่อาจรับฟังได้แสดงว่าการใช้อำนาจของรัฐนั้นเป็นไปตามอำเภอใจ ดังนั้นหลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองจึงเป็นหลักการสำคัญในการรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนและสามารถนำมาตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐไม่ว่าจะเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการได้ หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองนี้จึงใช้มาเป็นหลักเกณฑ์หนึ่งในการศึกษา

2.10 หลักในการพิจารณาความผิดทางวินัย

ในการพิจารณาความผิดให้เป็นความถูกต้องและเป็นธรรมทั้งในทางวินัยและในทางพฤตินัย นั้น จุฑารัตน์ แก้วกัญญา (2555, หน้า 21) กล่าวว่า มีหลักที่ควรคำนึงอยู่ 2 หลักควบคู่กันไป คือ

1) หลักนิติธรรม

หลักนิติธรรม ได้แก่ การพิจารณาตามตัวบทกฎหมาย คือ การที่จะถือว่าการกระทำอย่างใดเป็นความผิดวินัยฐานใดนั้น ต้องมีบทกฎหมายบัญญัติด้วยว่า การกระทำเช่นนั้นเป็นความผิดทางวินัย ถ้าไม่มีบทกฎหมายบัญญัติว่า การกระทำเช่นนั้นเป็นความผิดทางวินัย ก็ไม่ถือว่าเป็นการกระทำผิด เนื่องจากการที่จะถือว่าการกระทำอย่างไรเป็นความผิดวินัย จะต้องพิจารณาให้เข้าองค์ประกอบความผิดของฐานความผิดวินัยนั้นทุกประการ ถ้าข้อเท็จจริงเข้า

องค์ประกอบความผิดตามมาตราใด ก็ให้ปรับบทความผิดไปตามมาตรานั้นและลงโทษตามความผิดนั้น

2) หลักมโนธรรม

หลักมโนธรรม ได้แก่ การพิจารณาโดยคำนึงถึงความเป็นจริงและความถูกต้องเหมาะสมตามเหตุผลที่ควรจะเป็น ซึ่งการพิจารณาโดยคำนึงถึงความเป็นจริงตามเหตุผลที่ควรจะเป็นไปได้นั้นต้องอาศัยข้อเท็จจริงและพฤติการณ์แวดล้อมประกอบการพิจารณา เช่น ข้าราชการที่กระทำผิดวินัยฐานไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการต้องพิจารณาว่า ข้าราชการผู้นั้นไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ เพราะสาเหตุใด หากข้าราชการผู้นั้นเป็นข้าราชการบรรจุใหม่ยังไม่ผ่านการอบรมหรือให้ความรู้เกี่ยวกับระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ หรือเพราะผู้บังคับบัญชาระดับเหนือกว่าสั่งให้ปฏิบัติตามนั้น แล้วจำเป็นต้องกระทำไปเพราะอยู่ภายใต้ภาวะกดดัน เป็นต้น

จากการทบทวนวรรณกรรม จะเห็นได้ว่าหลักในการพิจารณาความผิดทางวินัยมีความสำคัญในการควบคุมมิให้ผู้บังคับบัญชาทางทหารใช้อำนาจของตนตามอำเภอใจ หรือก่อให้เกิดผลกระทบหรือเป็นการให้ประโยชน์แก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้น โดยเฉพาะหากการให้เหตุผลไม่อาจรับฟังได้ แสดงว่าการใช้อำนาจของรัฐนั้นเป็นไปตามอำเภอใจ ดังนั้นหลักในการพิจารณาความผิดทางวินัยจึงเป็นหลักสำคัญในการรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของทหาร หลักความเสมอภาคนี้จึงใช้มาเป็นหลักเกณฑ์หนึ่งในการศึกษา เนื่องจากเป็นหลักการที่ผู้บังคับบัญชาทางทหารนำมาใช้ในการพิจารณาว่าการกระทำใด ๆ ของทหารผู้ถูกดำเนินการทางวินัยเป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารแล้วหรือไม่

2.11 หลักในการพิจารณากำหนดโทษทางวินัย

การพิจารณากำหนดโทษ นั้นจุฑารัตน์ แก้วกัญญา (2555, หน้า 21-23) กล่าวว่า มีหลักสำคัญที่ควรคำนึงถึง ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักมโนธรรม หลักความเป็นธรรม และนโยบายของทางราชการ ซึ่งมีรายละเอียด สรุปได้ดังนี้

1) หลักนิติธรรม

คำนึงถึงระดับโทษตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับ

(1) ความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ได้แก่ โทษปลดออกจากราชการ และโทษไล่ออกจากราชการ ตามความร้ายแรงแห่งกรณี ถ้ามีเหตุอันควรลดหย่อน สามารถลดหย่อนได้แต่ลดลงต่ำกว่าปลดออกจากราชการไม่ได้

(2) ความผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง ได้แก่ โทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือนและลดเงินเดือน ถ้ามีเหตุผลลดหย่อนจะนำมาประกอบการพิจารณาลงโทษก็ได้

(3) ความผิควินัยเล็กน้อยและพิจารณาแล้ว เห็นว่ามีเหตุอันควรงดโทษผู้บังคับบัญชาจะงดโทษให้โดยให้ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือ หรือว่ากล่าวตักเตือนก็ได้

2) หลักมโนธรรม

หลักมโนธรรม คือ การพิจารณาโดยคำนึงถึงความถูกต้องเหมาะสมตามเหตุผลที่ควรจะเป็นภายในขอบเขตระดับโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้

3) หลักความเป็นธรรม

หลักความเป็นธรรม คือ การวางโทษจะต้องให้ได้ระดับเสมอกัน ใครทำผิดก็จะต้องถูกลงโทษ และการกระทำผิดอย่างเดียวกันในลักษณะและพฤติการณ์คล้ายคลึงกันควรจะลงโทษเท่ากัน อย่างไรก็ตาม ความผิดอย่างเดียวกันอาจแตกต่างกันในลักษณะพฤติการณ์และเหตุผล ซึ่งการใช้ดุลพินิจวางระดับโทษจะแตกต่างกันตามควรแก่กรณีได้ โดยนำเหตุผลบางประการมาประกอบการพิจารณา เช่น ลักษณะของการกระทำผิด ผลแห่งการกระทำผิด คุณความดี การรู้หรือไม่ว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด การให้โอกาสแก่ความประพฤติ และเหตุเบื้องหลังการกระทำผิด

4) นโยบายของทางราชการ

นโยบายของทางราชการ คือ การลงโทษข้าราชการที่กระทำผิดวินัยกรณีต่าง ๆ ผู้บังคับบัญชาจะได้ทราบนโยบายของทางราชการ เพื่อนำมาเป็นหลักการในการใช้ดุลพินิจกำหนดระดับโทษให้ได้มาตรฐานตามที่ทางราชการกำหนดไว้ ซึ่งนโยบายของทางราชการจะปรากฏอยู่ในคำแถลงนโยบายของรัฐบาล มติคณะรัฐมนตรี หรือ มติ ก.พ. เป็นต้น

จากการทบทวนวรรณกรรม จะเห็นได้ว่าหลักในการพิจารณากำหนดโทษทางวินัยมีความสำคัญในการควบคุมมิให้ผู้บังคับบัญชาทางทหารใช้อำนาจของตนตามอำเภอใจ หรือก่อให้เกิดผลกระทบหรือเป็นการให้ประโยชน์แก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้น โดยเฉพาะหากการให้เหตุผลไม่อาจรับฟังได้แสดงว่าการใช้อำนาจของรัฐนั้นเป็นไปตามอำเภอใจ ดังนั้นหลักในการพิจารณากำหนดโทษทางวินัยจึงเป็นหลักสำคัญในการรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของทหาร หลักในการพิจารณากำหนดโทษทางวินัยใช้เป็นหลักเกณฑ์หนึ่งในการศึกษา เนื่องจากเป็นหลักการที่ผู้บังคับบัญชาทางทหารนำมาใช้ในการพิจารณาว่า เมื่อการกระทำใด ๆ ของทหารผู้ถูกดำเนินการทางวินัยเป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารแล้วจะลงโทษทางวินัยทหารได้เพียงใดตามที่กฎหมายว่าด้วยวินัยทหารบัญญัติ

3. กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้อง

3.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

การกำหนดหน้าที่ของรัฐในการจัดให้มีกำลังทหารเพื่อการรบหรือการสงครามหรือเพื่อปราบปรามการจลาจล และการพัฒนาประเทศไทย และเพื่อรักษาความมั่นคงของประเทศ ตามบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้กำหนดถึงหน้าที่ของรัฐในการจัดให้มีกำลังทหารเพื่อการรบหรือการสงครามหรือเพื่อปราบปรามการจลาจล และเพื่อรักษาความมั่นคงของประเทศไว้ในรัฐธรรมนูญและด้วยหน้าที่ดังกล่าวมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงของชาติ และการพัฒนาประเทศไทย ซึ่งตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ช่วง คือ ช่วงก่อนที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นที่หน้าที่ของรัฐในการจัดให้มีกำลังทหารเพื่อการรบหรือการสงครามหรือเพื่อปราบปรามการจลาจล และเพื่อการพัฒนาประเทศชาติ ตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับที่ 1-9 และช่วงที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นที่หน้าที่ของรัฐในการจัดให้มีกำลังทหารเพื่อการรบหรือการสงครามหรือเพื่อปราบปรามการจลาจล และเพื่อการพัฒนาประเทศไทย ตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับที่ 10-20

กฎหมายกำหนดให้เป็นที่หน้าที่ของรัฐในการจัดให้มีกำลังทหารเพื่อการรบหรือการสงครามหรือเพื่อปราบปรามการจลาจล เพื่อรักษาความมั่นคงของประเทศ

1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 ถึง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2515 เป็นช่วงก่อนที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นที่หน้าที่ของรัฐในการจัดให้มีกำลังทหารเพื่อการรบหรือการสงครามหรือเพื่อปราบปรามการจลาจล และเพื่อการพัฒนาประเทศชาติ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับที่ 1 ถึง ฉบับที่ 9 ได้แก่ พระราชบัญญัติธรรมนูญ การปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2490 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495 ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2502 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรพุทธศักราช 2515 ได้กำหนดรายละเอียดที่มีความสอดคล้องกันว่า รัฐมีหน้าที่จัดให้มีกำลังทหารเพื่อการรบหรือการสงครามหรือเพื่อปราบปรามการจลาจล แต่ไม่พบว่ามีบทบัญญัติกำหนดหน้าที่ของทหารในการพัฒนาประเทศไว้

2) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 ถึง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เป็นช่วงที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของรัฐในการจัดให้มีกำลังทหารเพื่อการรบหรือการสงครามหรือเพื่อปราบปรามการจลาจล และเพื่อการพัฒนาประเทศชาติ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับที่ 10 ถึง ฉบับที่ 20 ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2519 ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2520 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2534 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดเนื้อหาที่มีรายละเอียดเป็นลักษณะสอดคล้องกันในหมวดหน้าที่ของรัฐว่า รัฐมีหน้าที่ในการจัดให้มีกำลังทหารเพื่อการรบหรือการสงครามหรือเพื่อปราบปรามการจลาจล และเพื่อการพัฒนาประเทศชาติ

สำหรับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับงานวิจัยดังนี้

มาตรา 3 อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุข ทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์กักรอิสระ และหน่วยงานของรัฐ ต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และหลักนิติธรรม เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชนโดยรวม

มาตรา 8 พระมหากษัตริย์ทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพไทย

มาตรา 15 การแต่งตั้งและการให้ข้าราชการในพระองค์พ้นจากตำแหน่งให้เป็นไปตามพระราชอัธยาศัย

การจัดระเบียบราชการและการบริหารงานบุคคลของราชการในพระองค์ ให้เป็นไปตามพระราชอัธยาศัยตามที่บัญญัติไว้ในพระราชกฤษฎีกา

พระราชกฤษฎีกาจัดระเบียบราชการและการบริหารงานบุคคลของราชการในพระองค์ พ.ศ. 2560 มาตรา 10 มีหลักกฎหมายว่า ข้าราชการในพระองค์ฝ่ายทหารให้มีสถานภาพเป็นทหารตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการทหาร กฎหมายว่าด้วยการจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม กฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร ประมวลกฎหมายอาญาทหาร กฎหมายว่า

ด้วยศัพทการ กฎหมายว่าด้วยเครื่องแบบทหาร และกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารด้วย เว้นแต่จะกำหนดไว้เป็นการเฉพาะตามพระราชกฤษฎีกานี้หรือตามระเบียบหรือประกาศที่ออกตามพระราชกฤษฎีกานี้

มาตรา 25 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย นอกจากที่บัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแล้ว การใดที่มีได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำการนั้นได้และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นว่านั้นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น

สิทธิหรือเสรีภาพใดที่รัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ หรือให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ แม้ยังไม่มีการตรากฎหมายนั้นขึ้นใช้บังคับ บุคคลหรือชุมชนย่อมสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพนั้นได้ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้

บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพหรือจากการกระทำความผิดอาญาของบุคคลอื่น ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 26 การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุและจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุดูผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย

กฎหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง

มาตรา 27 บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการหรือผู้ช่วยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรของรัฐย่อมมีสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดไว้ในกฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม

มาตรา 28 บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

การจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือเสรีภาพในชีวิตหรือร่างกายจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ

การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้

มาตรา 50 บุคคลมีหน้าที่ ดังนี้

(5) รับราชการทหารตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 52 รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐและความสงบเรียบร้อยของประชาชน เพื่อประโยชน์แห่งการนี้ รัฐต้องจัดให้มีการทหาร การทูตและการข่าวกรองที่มีประสิทธิภาพ

กำลังทหารให้ใช้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศด้วย

มาตรา 77 รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพโดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน และดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง

ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอนเมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว รัฐพึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของ

กฎหมายทุกกรอบระยะเวลาที่กำหนดโดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วย เพื่อพัฒนา
กฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป

รัฐพึงใช้ระบบอนุญาตและระบบคณะกรรมการในกฎหมายเฉพาะกรณีที่ทำเป็น
พึงกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐและระยะเวลาในการดำเนินการตาม
ขั้นตอนต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายให้ชัดเจน และพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง

มาตรา 180 พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งข้าราชการฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือน ตำแหน่ง
ปลัดกระทรวง อธิบดี และเทียบเท่า และทรงให้พ้นจากตำแหน่ง เว้นแต่กรณีที่พ้นจากตำแหน่ง
เพราะความตาย เกษียณอายุ หรือพ้นจากราชการเพราะถูกลงโทษ

มาตรา 188 การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาล ซึ่งต้องดำเนินการให้
เป็นไปตามกฎหมาย และในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ผู้พิพากษาและตุลาการย่อมมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีตามรัฐธรรมนูญและ
กฎหมายให้เป็นไปโดยรวดเร็ว เป็นธรรม และปราศจากอคติทั้งปวง

มาตรา 190 พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งและให้ผู้พิพากษาและตุลาการพ้นจากตำแหน่ง
แต่ในกรณีที่พ้นจากตำแหน่งเพราะความตาย เกษียณอายุ ตามวาระ หรือพ้นจากราชการเพราะถูก
ลงโทษให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงทราบ

มาตรา 191 ก่อนเข้ารับหน้าที่ ผู้พิพากษาและตุลาการต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อ
พระมหากษัตริย์ด้วยถ้อยคำ ดังต่อไปนี้

“ข้าพระพุทธเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอดถวายสัตย์ปฏิญาณว่า ข้าพระพุทธเจ้าจะจงรักภักดี
ต่อพระมหากษัตริย์ และจะปฏิบัติหน้าที่ในพระปรมาภิไธยด้วยความซื่อสัตย์สุจริตโดยปราศจาก
อคติทั้งปวงเพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ประชาชน และความสงบสุขแห่งราชอาณาจักร ทั้งจะรักษาไว้
และปฏิบัติตามซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตาม
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและกฎหมายทุกประการ”

มาตรา 192 ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจระหว่างศาลยุติธรรม ศาลปกครอง
หรือศาลทหาร ให้พิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดโดยคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยประธานศาลฎีกาเป็น
ประธาน ประธานศาลปกครองสูงสุด หัวหน้าสำนักตุลาการทหาร และผู้ทรงคุณวุฒิอื่นอีกไม่เกินสี่คน
ตามที่กฎหมายบัญญัติเป็นกรรมการ

หลักเกณฑ์และวิธีการชี้ขาดปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจระหว่างศาลตามวรรคหนึ่ง
ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 193 ให้แต่ละศาล ยกเว้นศาลทหาร มีหน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการที่มีความเป็นอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น โดยให้มีหัวหน้าหน่วยงานคนหนึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาขึ้นตรงต่อประธานของแต่ละศาล ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

ให้ศาลยุติธรรมและศาลปกครองมีระบบเงินเดือนและค่าตอบแทนเป็นการเฉพาะตามความเหมาะสมตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 199 ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่ผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลซึ่งอยู่ในอำนาจศาลทหารและคดีอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การจัดตั้ง วิธีพิจารณาคดี และการดำเนินงานของศาลทหาร ตลอดจนการแต่งตั้งและการให้ตุลาการศาลทหารพ้นจากตำแหน่ง ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 257 การปฏิรูปประเทศตามหมวดนี้ต้องดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมาย ดังต่อไปนี้

(1) ประเทศชาติมีความสงบเรียบร้อย มีความสามัคคีปรองดอง มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีความสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านวัตถุกับการพัฒนาด้านจิตใจ

(2) สังคมมีความสงบสุข เป็นธรรม และมีโอกาสอันทัดเทียมกันเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำ

(3) ประชาชนมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

มาตรา 258 ให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศอย่างน้อยในด้านต่าง ๆ ให้เกิดผล ดังต่อไปนี้

ค. ด้านกฎหมาย

(1) มีกลไกให้ดำเนินการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับต่าง ๆ ที่ใช้บังคับอยู่ก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ให้สอดคล้องกับหลักการตามมาตรา 77 และพัฒนาให้สอดคล้องกับหลักสากล โดยให้มีการใช้ระบบอนุญาตและระบบการดำเนินการโดยคณะกรรมการเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อให้การทำงานเกิดความคล่องตัว โดยมีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน และไม่สร้างภาระแก่ประชาชนเกินความจำเป็น เพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ

ง. ด้านกระบวนการยุติธรรม

(1) ให้มีการกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่ชัดเจนเพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้า และมีกลไกช่วยเหลือประชาชนผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ให้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ รวมตลอดทั้งการสร้างกลไกเพื่อให้มีการบังคับการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมในสังคม

การศึกษาทบทวนวรรณกรรมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับขอบเขตแห่งหน้าที่และอำนาจของทหารที่มีการพัฒนาให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศและการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกก็คือ บทบัญญัติในมาตรา 52 ที่กำหนดให้ทหารมีหน้าที่ในการป้องกันประเทศและการพัฒนาประเทศ จึงเป็นสาระสำคัญที่จะนำไปสู่การจัดทำกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร นอกจากนี้บทบัญญัติรัฐธรรมนูญในมาตราอื่นตามที่นำเสนอมานี้ก็ยังสามารถใช้เป็นแนวทางในการสร้างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารที่สอดคล้อง ไม่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน ซึ่งกำหนดหน้าที่ทหารนอกจากป้องกันประเทศแล้วยังมีหน้าที่ในการพัฒนาประเทศอีกด้วย

3.2 ประมวลกฎหมายอาญาทหาร

ประมวลกฎหมายอาญาทหาร พ.ศ. 2454 หากไม่นับกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 แล้ว นับได้ว่าประมวลกฎหมายอาญาทหารเป็นประมวลกฎหมายฉบับแรกของไทยที่ได้มีการรวบรวมกฎหมายที่กระจัดกระจายให้เข้าเป็นหมวดหมู่หรือเป็นระบบเช่นสากลในปัจจุบัน (ภูมิ โชคเหมาะ, 2563, หน้า 35) เป็นกฎหมายหลักที่ทำให้มีการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ขึ้น เนื่องจากในอารัมภบทของพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 บัญญัติไว้ อย่างชัดเจนว่า

“พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรถวายคำปรึกษาว่า เพื่อปฏิบัติการตามความในมาตรา 7 แห่งประมวลกฎหมายอาญาทหาร และเนื่องจากทหารบก ทหารเรือ ได้รวมเป็นกระทรวงเดียวกันสมควรตราบทบัญญัติว่าด้วยวินัยทหารเสียใหม่

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้”

บทบัญญัติที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัยทหาร โดยสรุป มีดังนี้

มาตรา 7 ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร มีอำนาจลงทัณฑ์แก่ทหารผู้กระทำความผิดต่อวินัยทหารตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร ไม่ว่าจะเป็นการกระทำความผิดในหรือนอกราชอาณาจักร

มาตรา 8 การกระทำความผิดอย่างใด ๆ ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 21 มาตรา 23 มาตรา 24 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 มาตรา 30 มาตรา 31 มาตรา 32 มาตรา 33 มาตรา 34 มาตรา 35 มาตรา 36 มาตรา 37 มาตรา 39 มาตรา 41 มาตรา 42 มาตรา 43 มาตรา 44 มาตรา 46 และมาตรา 47 แห่งประมวลกฎหมายนี้ ถ้าผู้มีอำนาจบังคับบัญชาตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร พิจารณาเห็นว่า

เป็นการเล็กน้อยไม่สำคัญให้ถือว่าเป็นความผิดต่อวินัยทหาร และให้มีอำนาจลงทัณฑ์ตามมาตรา 7 เว้นแต่ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหารจะสั่งให้ส่งตัวผู้กระทำความผิดไปดำเนินคดีในศาลทหาร หรือจะมีการดำเนินคดีนั้นในศาลพลเรือนตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร จึงให้เป็นไปตามนั้น

สรุปฐานความผิดอาญาทหารเล็กน้อย ทั้ง 21 ฐานได้ ดังนี้

- 1) นายเรือทำให้เรือชำรุดหรืออับปาง (มาตรา 21)
- 2) ผู้ใดทำให้เรือของทหารชำรุดหรืออับปางโดยประมาท (มาตรา 23)
- 3) ความผิดที่กระทำต่อเรือที่ใช้เดินทางในลำน้ำ (มาตรา 24)
- 4) ทหารทำลายหรือละทิ้งเครื่องศาสตราวุธหรือทรัพย์สินที่ใช้ในการยุทธ (มาตรา 27)
- 5) ผู้ใดสบประมาทธง (มาตรา 28)
- 6) ทหารละทิ้งหน้าที่ (มาตรา 29)
- 7) ทหารขัดขืนหรือละเลยไม่กระทำตามคำสั่ง (มาตรา 30)
- 8) ทหารขัดขืนไม่กระทำตามคำสั่งอย่างองอาจ (มาตรา 31)
- 9) ทหารขัดขืนหรือละเลยไม่กระทำตามข้อบังคับ (มาตรา 32)
- 10) ทหารขัดขืนหรือไม่กระทำตามข้อบังคับอย่างองอาจ (มาตรา 33)
- 11) ทหารหลับยามหรือเมาสุรา (มาตรา 34)
- 12) ทหารไม่เอาใจใส่หรือประมาทในหน้าที่ (มาตรา 35)
- 13) ผู้ใดทำร้ายทหารยาม (มาตรา 36)
- 14) ผู้ใดหมิ่นประมาทหรือขู่เชิญทหารยาม (มาตรา 37)
- 15) ทหารทำร้ายทหารผู้ใหญ่เหนือตน (มาตรา 38)
- 16) ทหารแสดงอาฆาตหรือหมิ่นประมาทผู้บังคับบัญชา หรือทหารผู้ใหญ่เหนือตน (มาตรา 41)
- 17) ทหารประจำการกำเริบ (มาตรา 42)
- 18) ทหารประจำการกำเริบโดยมีศาสตราวุธ (มาตรา 43)
- 19) ทหารประจำการกำเริบแล้วเลิกไปโดยดี (มาตรา 44)
- 20) ทหารกระทำความผิดฐานหนีราชการ (มาตรา 46)
- 21) ทหารปลอมหรือปนทรัพย์สินของทหาร (มาตรา 47)

ถ้าผู้บังคับบัญชาเห็นว่าทหารผู้ได้บังคับบัญชากระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาทหารฐานหนึ่งฐานใดใน 21 ฐานความผิดนี้แล้วมีความเห็นว่าเป็นการเล็กน้อยไม่สำคัญให้ถือว่าเป็นการกระทำความผิดวินัยทหาร ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาสามารถใช้ดุลพินิจเลือกลงทัณฑ์

ทางวินัยทหาร แทนการนำคดีฟ้องศาลทหารได้ เพื่อประโยชน์ในการปกครองบังคับบัญชา และเป็น การแบ่งเบาภาระของศาลอีกด้วย เว้นแต่เข้าข้อยกเว้นประการใดประการหนึ่งดังต่อไปนี้ ผู้มีอำนาจ บังคับบัญชาจะต้องส่งฟ้องศาลเสมอ

1) กรณีผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาลทหารชั้นต้น ตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร มาตรา 30 จะสั่งให้ส่งตัวผู้กระทำความผิดไปดำเนินคดีในศาลทหาร

2) กรณีที่จะต้องมีการดำเนินคดีนั้นในศาลพลเรือนตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร มาตรา 14 และ 15 วรรคแรก

3) อำนาจลงทัณฑ์ของผู้บังคับบัญชาทหาร กรณีที่ทหารกระทำความผิดอาญาตาม กฎหมายอื่น ซึ่งเป็นความผิดลหุโทษและเปรียบเทียบปรับได้ (มาตรา 8)

ถ้าผู้มีอำนาจบังคับบัญชาพิจารณาเห็นว่าทหารผู้ได้บังคับบัญชากระทำความผิดตาม ประมวลกฎหมายอาญา หรือกฎหมายอื่นที่มีบัญญัติความผิดทางอาญา อันเป็นความผิดลหุโทษ หรือความผิดที่มีระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 1,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับและ เป็นความผิดที่เปรียบเทียบได้ ซึ่งได้แก่ ความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียวเมื่อผู้กระทำความผิด ยินยอมเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้นแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนศาลพิจารณา ความผิดนั้น ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาอาจส่งลงทัณฑ์ทางวินัยทหาร แทนการส่งตัวไปดำเนินคดีในศาล

มาตรา 9 ความที่บัญญัติไว้ในมาตรา 8 ให้ใช้ตลอดถึงความผิดลหุโทษ และความผิดที่ เปรียบเทียบได้ตามกฎหมาย

การศึกษาทบทวนวรรณกรรมประมวลกฎหมายอาญาทหาร เพื่อเป็นแนวทางในการสร้าง กฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารที่มีความสอดคล้องกับประมวลกฎหมายอาญาทหารซึ่งเป็นจุดเริ่มต้น ของกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร โดยเฉพาะในประเด็นความผิดอาญาทหารเล็กน้อยที่ผู้บังคับบัญชา ทางทหารสามารถส่งลงโทษทางวินัยทหารแทนการส่งฟ้องคดีอาญาทหารต่อศาลทหารได้

3.3 พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457

กฎอัยการศึก (The Martial Law) เป็นกฎหมายสากลที่ประเทศที่มีเอกราชทั้งหลาย ต่างกำหนดขึ้นควบคู่กับกฎหมายอาญาทหาร (ภูมิ โชคเหมาะ, 2563, หน้า 431) สำหรับกฎอัยการศึก ของประเทศไทยมีประวัติการใช้มานานกว่า 700 ปีมาแล้ว ซึ่งก่อนหน้านั้นในอดีตไม่ปรากฏว่า มีกฎหมายดังกล่าว เพิ่งจะปรากฏหลักฐานนับได้แต่สมัยพระเจ้ามังรายกษัตริย์แห่งล้านนา ซึ่งทรงสร้างเมืองใหม่ เมื่อ พ.ศ. 1835 โดยปรากฏหลักฐานอยู่ในกฎหมายพระเจ้ามังราย หรือมังรายราชศาสตร์ในมาตราหนึ่ง บัญญัติว่า

“ในการรบ ผู้ใดหลบหนีละทิ้งผู้บังคับบัญชาให้มาเสีย ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น มีดังนี้ ไพร์ นายสิบ นายห้าสิบ นายร้อย เจ้าพัน เจ้าแสน และพระยา เมื่อฆ่าแล้วให้รับครอบครัวทรัพย์สิน

ทั้งสิ้นเพื่อมิให้ผู้อื่นดูเยี่ยงอย่าง ให้สักหมึกไว้ที่หน้าผากว่า มันผู้นี้เจ้านายไม่รับเลี้ยงเพื่อให้เป็นที่น่า
 ละอายยิ่งนัก ในทำนองเดียวกันให้ฆ่าผู้ซึ่งละทิ้งลูกน้องในที่รบ ผู้บังคับบัญชาที่มีลำดับลงมาดังนี้
 เจ้าแสน เจ้าหมื่น สามหมื่น และพันน้อย สามทำ กว้านไพร่ เมื่อมาแล้วให้รับเอาทรัพย์สิ่งเสียดังกล่าว
 (หลวงสุทธีวาทนฤพุดิ, 2512, หน้า 215)

ข้อความดังกล่าวกฎหมายกำหนดลงโทษประหารชีวิตทหารผู้ได้บังคับบัญชาที่ละทิ้ง
 ผู้บังคับบัญชาในขณะที่ทำการรบพุ่ง และในทำนองเดียวกันก็ลงโทษประหารชีวิตผู้บังคับบัญชา
 ที่ละทิ้งทหารผู้ได้บังคับบัญชาในขณะที่ทำการรบพุ่งเช่นเดียวกัน

ในสมัยกรุงศรีอยุธยา สมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 มีกฎหมายลักษณะอาญาหลวง
 ซึ่งมีเนื้อหาสาระและบทกำหนดโทษเสมือนหนึ่งเป็นกฎอัยการศึก ซึ่งอาจนำมาเรียกว่าเป็นกฎอัยการศึก
 ในสมัยนั้นก็ว่าได้ คงจะเห็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้นอีกในสมัยสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 2 มีกฎหมาย
 ลักษณะอาญาศึก (อยู่ในลักษณะขบถศึก) (สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ,
 2490, หน้า 12)

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก จุลศักราช 1166 (พ.ศ. 2347) ทรงตั้ง
 กรรมการขึ้นคณะหนึ่งทำหน้าที่ชำระสะสางพระราชกำหนดกฎหมายต่าง ๆ ที่มีอยู่กระจัดกระจาย
 นำมารวบรวมจัดหมวดหมู่ขึ้นใหม่ และแล้วเสร็จ ทรงพระราชทานนามกฎหมายนั้นว่า “กฎหมาย
 ตามสามดวง”

ในกฎหมายตราสามดวงลักษณะอาญาหลวงเดิมมีข้อความอันมีผลใช้บังคับคล้ายกับ
 กฎอัยการศึกอยู่หลายมาตรา ที่ชัดเจนก็ คือ มาตรา 5 มีใจความว่า

“มีพระราชโองการตรัสใช้เสนามนตรีมุข ลูกขุน ให้ไปการรณรงค์สงครามก็ดีและทำการ
 ประการใด ๆ ก็ดี พระสุรัสวดีกะเกณฑ์ตนไป และตน มิไปการรณรงค์ตามตรัสใช้และมีไปกระทำ
 ตามกะเกณฑ์นั้นก็ดี และเสนาบดีมุขมนตรีท่านผู้กะเกณฑ์ให้กระทำกำแพงและประตูค่ายคูหอรบ
 เขิงเทิน เกย ซาลา ราชการบ้านเมืองสิ่งประการใดอันเป็นพนักงานของตน ๆ ละเลยชดทอราชการ
 เสียก็ดี แลมิได้กระทำตามพนักงาน กระทำนอกเหนือคำหรัส สั่งและกระทำเกินกฎหมาย
 ท่านบัญญัติแต่งตั้งไว้ ท่านว่าแลมิได้ ให้ลงโทษ 8 สถาน สถานหนึ่งคือให้บริบราชวาทว แลฆ่าเสีย
 สถานหนึ่งคือให้ตัดปากประจาน สถานหนึ่งคือให้โหมจตรคุณ แล้วเอาตัวลงหญ้าช้าง สถานหนึ่ง
 คือให้ทวนด้วยลวดหนังแลไม้หวาย 50 ที (พระยานิติศาสตรไพศาล, 2502, หน้า 160)

กฎหมายตราสามดวง ซึ่งมีกฎหมายอันมีผลบังคับใช้คล้ายกับกฎอัยการศึกในปัจจุบัน
 ได้ใช้บังคับต่อมาอีกหลายรัชกาล จนกระทั่งถึงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
 เจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) ได้มีพระบรมราชโองการให้ประกาศใช้พระราชบัญญัติกฎอัยการศึกขึ้น
 เรียกว่า “กฎอัยการศึก ร.ศ.126” โดยประกาศใช้เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม ร.ศ. 126 (พ.ศ. 2450)

มีรวมทั้งสิ้น 8 มาตรา มีสาระสำคัญคือ กำหนดให้การใช้กฏอัยการศึกต้องมีการประกาศ อำนาจการประกาศเป็นของพระมหากษัตริย์ซึ่งจะทรงประกาศใช้ในท้องที่หนึ่ง ให้อำนาจแก่ผู้บังคับบัญชาหน่วยทหารระดับตั้งแต่กองพันขึ้นไปมีอำนาจประกาศใช้กฏอัยการศึกในเขตอำนาจเหมือนกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนและกำหนดให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจในการค้นจับไล่ ตรวจค้นและจับกุมในเรื่องเกี่ยวกับอาวุธ กระสุน ดินปืน และสิ่งของต้องห้ามในการสงคราม

ต่อมาในสมัยรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6) โปรดให้ยกเลิกพระราชบัญญัติกฏอัยการศึก ร.ศ. 126 และทรงให้ประกาศใช้พระราชบัญญัติกฏอัยการศึก พ.ศ. 2457 ขึ้นแทน ทั้งนี้เพราะพระราชบัญญัติกฏอัยการศึก ร.ศ. 126 เดิมนั้นเก่าเกินไป กล่าวคือไม่เหมาะสมกับกาลสมัยหรือทันต่อเหตุการณ์ อีกทั้งมีบทบัญญัติน้อยไม่รัดกุมจึงไม่สะดวกในการใช้ ซึ่งจะสังเกตได้จากพระราชปรารภของพระองค์ท่านอันถือเสมือนหนึ่งเป็นหลักการและเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติกฏอัยการศึก พ.ศ. 2457 ดังนี้

พระราชปรารภ

“มีพระบรมราชโองการในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวคำรัสเหนือเกล้าฯ ให้ประกาศทราบทั่วกันว่า กฏอัยการศึกซึ่งได้ตราเป็นพระราชบัญญัติไว้ตั้งแต่ พ.ศ. 2450 (ร.ศ. 126) นั้น อำนาจเจ้าพนักงานฝ่ายทหารที่จะกระทำการใด ๆ ยังหาตรงกับระเบียบพิชัยสงครามอันจะได้รับความเรียบร้อยปราศจากภัย ซึ่งจะมีมาจากภายนอก หรือเกิดขึ้นภายในได้โดยสะดวกไม่ บัดนี้สมควรแก้ไขกฏอัยการศึก และเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับกาลสมัย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกเลิกกฏอัยการศึก พ.ศ. 2450 (ร.ศ. 126) นั้นเสีย และให้ใช้กฏอัยการศึกซึ่งได้ตราเป็นพระราชบัญญัติขึ้นใหม่ ดังต่อไปนี้”

พระราชบัญญัติกฏอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457 มีทั้งหมด 18 มาตรา สรุปลักษณะสำคัญได้ดังนี้ มาตรา 1 ชื่อพระราชบัญญัติ “กฏอัยการศึก พ.ศ. 2457” มาตรา 2 เจตนารมณ์ของกฏอัยการศึกเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย มาตรา 3 ลักษณะประกาศใช้กฏอัยการศึก มาตรา 4 ผู้มีอำนาจใช้กฏอัยการศึก มาตรา 5 การเลิกใช้กฏอัยการศึก มาตรา 6 อำนาจทหารเมื่อประกาศใช้กฏอัยการศึก มาตรา 7 อำนาจศาลทหารและอำนาจศาลพลเรือนเมื่อประกาศใช้กฏอัยการศึก มาตรา 8 เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจ มาตรา 9 การตรวจค้น มาตรา 10 การเกณฑ์พลเมือง ยานพาหนะ อาหาร อาวุธ เพื่อราชการทหาร มาตรา 11 การห้ามมั่วสุม ห้ามสิ่งพิมพ์ ห้ามโฆษณา ห้ามใช้ทางสาธารณะ ห้ามออกนอกเคหะสถานในเวลาที่กำหนด ห้ามเข้าเขตหรืออาศัยอยู่ในเขตท้องที่ใดเพื่อการยุทธ ห้ามกระทำการใดที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมกำหนด มาตรา 12 ยึดบรรดาสัตว์ของเพื่อมิให้เป็นประโยชน์แก่ราชศัตรู มาตรา 13 การเข้าอาศัยเพื่อประโยชน์ราชการทหาร มาตรา 14 การทำลายหรือเปลี่ยนแปลงสถานที่ มาตรา 15 การจับไล่หรือกักตัวบุคคลเพื่อการข่าวไม่เกิน 7 วัน มาตรา 16

ข้อยกเว้น ความรับผิดชอบทางแพ่งของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร มาตรา 17 กฎเสนาบดีหรือข้อบังคับของผู้บัญชาการทหารสูงสุดเมื่อได้ประกาศแล้วให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของพระราชบัญญัตินี้ มาตรา 18 บทบัญญัติเฉพาะกาล

การศึกษาทบทวนวรรณกรรมพระราชบัญญัติกฏอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457 เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร ในเรื่องการดำเนินการทางวินัยทหาร ในภาวะไม่ปกติ เมื่อมีการประกาศใช้กฏอัยการศึก การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมในภาวะไม่ปกติ เมื่อมีการประกาศใช้กฏอัยการศึก

3.4 พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476

เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารฉบับนี้ เป็นกฎหมายหลักที่ผู้วิจัยนำมาตั้งเป็นโจทย์ ในการวิจัยว่ากฎหมายฉบับนี้ล้ำสมัย ไม่สอดคล้องกับภาวะการปฏิบัติการทางทหารในปัจจุบัน ด้วยบทกฎหมายขาดความชัดเจนส่งผลให้ทหารเข้าถึงกฎหมายและเข้าใจกฎหมายฉบับนี้ได้ยาก ทำให้ปฏิบัติตามกฎหมายไม่ถูกต้อง ซึ่งเป็นปัญหา และเป็นภาระแก่ผู้บังคับบัญชาทางทหารและ ผู้ได้บังคับบัญชาในการใช้กฎหมายฉบับนี้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้สรุปสาระสำคัญของกฎหมายฉบับนี้ ไว้ ดังนี้

พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 มีทั้งหมด 32 มาตรา รวม 4 หมวด ดังนี้
หมวด 1 บทเบ็ดเสร็จทั่วไป ตั้งแต่มาตรา 1 ถึง มาตรา 3 เป็นชื่อพระราชบัญญัติ วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และให้ยกเลิกกฎหมายว่าด้วยยุทธวินัยและการลงอาญาทหารบก ฐานละเมิดยุทธวินัย กฎเสนาบดีว่าด้วยอำนาจลงอาญาทหารเรือและบรรดาข้อบังคับอื่น ๆ ในส่วนที่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้

หมวด 2 ว่าด้วยวินัย ตั้งแต่มาตรา 4 ถึงมาตรา 7 เป็นเรื่องบทนิยามศัพท์วินัยทหาร ตัวอย่าง การกระทำที่ถือว่าเป็นการผิดวินัย ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่กวดขันวินัย ถ้าจำเป็นต้องใช้อาวุธเพื่อการปราบปรามทหารผู้ก่อการกำเริบหรือละทิ้งหน้าที่ให้กลับมาทำหน้าที่ตนก็ดีไม่ต้องรับโทษและ ทหารที่กระทำผิดต่อวินัยทหารจะต้องรับทัณฑ์

หมวด 3 อำนาจลงทัณฑ์ตั้งแต่มาตรา 8 ถึงมาตรา 20 เป็นเรื่องทัณฑ์ที่จะลงแก่ทหาร ผู้กระทำผิดวินัยทหาร ได้แก่ ภาคทัณฑ์ ทัณฑ์กรรม กัก ขัง และจำขัง บทนิยามของทัณฑ์ทั้ง 5 สถาน ผู้มีอำนาจลงทัณฑ์ทางวินัยแก่ทหาร กรณีตำแหน่งไม่ตรงก็ให้เทียบตำแหน่งตามข้อบังคับทหาร อำนาจลงทัณฑ์ของผู้บังคับบัญชาสั่งลงทัณฑ์เต็มที่ได้สถานเดียว ไม่ลงทัณฑ์ทหารโดยโทสะจริต หรือไม่มีความผิดโดยชัดเจน การลงทัณฑ์ข้าราชการชั้นสัญญาบัตร กรณีความผิดนั้นควรรับทัณฑ์ที่เหนืออำนาจของผู้บังคับบัญชาที่จะสั่ง กรณีที่ผู้บังคับบัญชาลงทัณฑ์เหนืออำนาจได้ ผู้มีอำนาจลง ทัณฑ์ได้เหนือขึ้นไปอีก 1 ชั้น กรณีผู้รับทัณฑ์ขังนั้นกระทำผิดซ้ำอีกผู้มีอำนาจลงทัณฑ์จะสั่งเพิ่ม

ทัศน์หรือลดทัศน์หรือยกทัศน์ก็ได้ กรณีเพิ่มทัศน์ เมื่อรวมกันแล้วต้องไม่เกินอำนาจของผู้สั่ง
ลดทัศน์ อายุความในการลดทัศน์ไม่เกิน 3 เดือน

หมวด 4 วิธีร้องทุกข์ตั้งแต่มาตรา 21 ถึงมาตรา 32 เป็นเรื่องร้องทุกข์ได้เมื่อผู้บังคับบัญชา
ใช้อำนาจในทางที่ผิด บทนิยามศัพท์ของคำว่าร้องทุกข์ เงื่อนไขในการร้องทุกข์ (มาตรา 23 ถึง
มาตรา 25) ห้ามร้องทุกข์ภายใน 24 ชั่วโมง ห้ามร้องทุกข์ว่าผู้บังคับบัญชาลงทัณฑ์รุนแรงเกินไป วิธีการ
ร้องทุกข์ ร้องทุกข์ใหม่ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นสูงถัดขึ้นไปในเมื่อความเดือดร้อนยังไม่ปลดเปลื้อง
ผู้บังคับบัญชาที่ได้รับเรื่องร้องทุกข์แล้วจะเพิกเฉยไม่ได้ ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป
เมื่อยังสงสัย และถ้าร้องทุกข์ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือผิดระเบียบผู้นั้นกระทำผิดวินัย ผู้รักษาการ
ตามระเบียบนี้คือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

เจตนารมณ์และสาระสำคัญของพระราชบัญญัตินี้

1) เจตนารมณ์ของกฎหมาย

เพื่อปฏิบัติกิจการตามความในมาตรา 7 แห่งประมวลกฎหมายอาญาทหาร และเนื่องจาก
ทหารบก ทหารเรือ ได้รวมเป็นกระทรวงเดียวกันจึงสมควรตราพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร
เสียใหม่

วินัยทหารเป็นหลักสำคัญที่สุดสำหรับทหารทั้งในยามปกติและยามสงคราม เพราะ
ทหารมีหน้าที่ต้องใช้กำลังอาวุธป้องกันราชอาณาจักร การที่จะให้ทหารมีสมรรถภาพพร้อมรบ
ในยามปกติและมีสมรรถภาพในการต่อสู้ของชาติในยามสงคราม ทหารจะต้องอยู่ในวินัย มีขวัญดี
เชื่อฟัง และปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาอย่างเคร่งครัด เนื่องจากผู้บังคับบัญชาทหารมีหน้าที่
รับผิดชอบในการดูแลให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นผู้มีระเบียบวินัย ดังนั้น จึงถือเป็นหน้าที่ของ
ผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้นที่จะต้องคอยสอดส่องดูแลผู้ใต้บังคับบัญชาโดยกวาดขันอยู่เสมอผู้บังคับ
บัญชาจึงต้องเข้ามามีส่วนรับผิดชอบต่อการที่ทหารกระทำผิดวินัย และมีอำนาจลงทัณฑ์แก่ทหาร
ดังกล่าว

พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นในสมัย
พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร

กฎหมายว่าด้วยวินัยทหารเป็นกฎหมายที่บัญญัติถึงความเกี่ยวพันระหว่าง
ผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา กฎหมายฉบับนี้จึงถือเป็นเครื่องมือสำคัญในเบื้องต้นของ
ผู้บังคับบัญชาที่ใช้ในการรักษาวินัยทหาร ในอันที่จะเสริมสร้างกองทัพให้เป็นระเบียบวินัย
และมีประสิทธิภาพเข้มแข็ง

นอกจากนี้ ยังมีกฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับอำนาจของผู้บังคับบัญชาในการลงทัณฑ์ทหาร
ผู้กระทำผิดวินัยคือ ประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 7 ที่บัญญัติว่า ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาตาม

กฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร มีอำนาจลงทัณฑ์แก่ผู้กระทำความผิดวินัยทหารตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร ไม่ว่าจะเป็นการกระทำความผิดในหรือนอกราชอาณาจักร ซึ่งบัญญัติขึ้นเพื่อรองรับในกรณีที่กองกำลังทหารไทยเข้าปฏิบัติการร่วมกับกองกำลังต่างชาติในต่างประเทศ เพื่อให้อำนาจผู้บังคับบัญชาในการลงทัณฑ์ทางวินัยแก่ผู้ที่กระทำความผิดวินัยนอกราชอาณาจักร ผู้บังคับบัญชาสามารถลงทัณฑ์ทางวินัยได้

2) การใช้บังคับ

ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ประกาศเมื่อ 20 สิงหาคม 2476

3) นิยามศัพท์

(1) วินัยทหารนั้น คือ การที่ทหารต้องประพฤติตามแบบธรรมเนียมของทหาร

(2) แบบธรรมเนียมของทหาร หมายถึง บรรดา กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง คำแนะนำ คำชี้แจง และสรรพหนังสือต่าง ๆ ที่ผู้บังคับบัญชาได้ออกหรือได้วางไว้เป็นหลักฐานให้ทหารปฏิบัติ ซึ่งรวมทั้งขนบธรรมเนียมและประเพณีอันดีงามของทหารทั้งที่เป็นและไม่เป็นลายลักษณ์อักษร

(3) บุคคลที่อยู่ในบังคับแห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476

ทหารที่ต้องประพฤติตามแบบธรรมเนียมของทหารในที่นี้ นอกจากจะหมายถึงผู้ที่เป็นทหารตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยการรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 แล้ว ยังหมายความรวมถึงผู้ซึ่งอยู่ในฐานะผู้รับทัณฑ์ตามที่กำหนดไว้ในตารางเกณฑ์เทียบชั้นผู้ลงทัณฑ์และผู้รับทัณฑ์ตามมาตรา 10 กล่าวคือ

(3.1) ทหารกองประจำการ

(3.2) ทหารประจำการ

(3.3) ทหารกองเกินและทหารกองหนุนซึ่งถูกเรียกเข้ารับราชการ เมื่อมีการระดมพลเข้าฝึกวิชาทหาร หรือเข้ารับการทดลองความพร้อม

(3.4) นักเรียนทหาร ซึ่งเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะได้เป็นนายทหารชั้นสัญญาบัตร

(3.5) นักเรียนทหาร ซึ่งเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะได้เป็นนายทหารชั้นประทวน

(3.6) บุคคลซึ่งอยู่ในระหว่างเข้ารับการศึกษาฝึกวิชาทหาร โดยคำสั่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการศึกษาทหาร

บุคคลตามข้อ (3.1) และข้อ (3.2) เป็นทหารซึ่งต้องอยู่ในบังคับแห่งวินัยทหารตลอดเวลาที่รับราชการทหาร ส่วนบุคคลตามข้อ (3.3) จะอยู่ในบังคับแห่งวินัยทหารเฉพาะในห้วงเวลาที่ถูกเรียกเข้ารับราชการ สำหรับบุคคลตามข้อ (3.4) ข้อ (3.5) และข้อ (3.6) มิใช่เป็นทหารโดยสภาพ แต่จะตกอยู่ในบังคับแห่งวินัยทหารในฐานะผู้รับทัณฑ์ชั้น ช.และชั้น ฉ.เฉพาะในห้วงเวลาที่เข้ารับการศึกษาตามหลักสูตร หรือในห้วงเวลาที่เข้าฝึกวิชาทหารตามคำสั่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

4) ความสำคัญของวินัยทหารและตัวอย่างการกระทำผิดวินัยทหาร

(1) วินัยเป็นหลักสำคัญที่สุดสำหรับทหาร เพราะฉะนั้นทหารทุกคนก็ต้องรักษา โดยเคร่งครัดอยู่เสมอ ผู้ใดฝ่าฝืนท่านให้ถือว่าผู้นั้นกระทำผิด

(2) ตัวอย่างการกระทำผิดวินัยทหาร มีดังต่อไปนี้

(2.1) คือ ขัดขืน หลีกเลียง หรือละเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาเหนือตน

(2.2) ไม่รักษาระเบียบการเคารพระหว่างผู้ใหญ่ผู้น้อย

(2.3) ไม่รักษามารยาทให้ถูกต้องตามแบบธรรมเนียมของทหาร

(2.4) ก่อให้แตกความสามัคคีในคณะทหาร

(2.5) เกียจคร้าน ละทิ้ง หรือเดินเล่อต่อหน้าที่ราชการ

(2.6) กล่าวคำเท็จ

(2.7) ใช้กริยาวาจาไม่สมควร หรือประพฤติไม่สมควร

(2.8) ไม่ตักเตือน สั่งสอน หรือลงทัณฑ์ผู้ใต้บังคับบัญชาที่กระทำผิดตาม

โทษานุโทษ

(2.9) เสพเครื่องดองของเมาจนถึงเสียกริยา

มาตรานี้บัญญัติถึงความสำคัญของวินัยทหารซึ่งทหารทุกคนไม่ว่าจะเป็น ผู้บังคับบัญชาหรือผู้ใต้บังคับบัญชาต้องถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด สำหรับตัวอย่างการกระทำผิดวินัยทหารตามมาตรานี้มีได้จำกัดว่าจะมีเฉพาะ 9 ประการที่บัญญัติไว้เท่านั้น ซึ่งอาจจะมีการกระทำผิดอื่นนอกเหนือจากนี้ที่ถือว่าเป็นการกระทำผิดวินัยทหาร อาทิเช่น ผู้บังคับบัญชาได้รับเรื่องร้องทุกข์แล้วมีรีบจัดการแก้ไขหรือชี้แจงให้ผู้ร้องทุกข์ทราบตามมาตรา 29 เป็นต้น

สำหรับตัวอย่างการกระทำผิดวินัยทหารตามข้อ (2.2) ได้มีคำชี้แจงทหารที่ 2/2491-2486 เรื่องการรับการเคารพ ลงวันที่ 29 มกราคม 2486 ให้ยึดถือปฏิบัติ

ตัวอย่างการกระทำผิดวินัยทหารตามข้อ (2.9) ได้มีคำสั่งกระทรวงกลาโหม ที่ 144/35 เรื่อง จำกัดการเสพสุราของข้าราชการ ลงวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2535 ให้ยึดถือปฏิบัติ

5) การรักษาวินัยทหารซึ่งจำเป็นต้องใช้อาวุธ

ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่จัดการระวังรักษาวินัยที่ตนเป็นผู้บังคับบัญชาผู้นั้น โดยกวัดขั้น ถ้าหากว่าในการรักษาวินัยทหารนั้นจำเป็นต้องใช้อาวุธเพื่อทำการปราบปรามทหารผู้ก่อการกำเริบ หรือ เพื่อบังคับทหารผู้ละทิ้งหน้าที่ให้กลับทำหน้าที่ของตนก็ดี ผู้บังคับบัญชาและผู้ช่วยเหลือในการนั้น จะไม่ต้องรับโทษในการที่ตนได้กระทำไปโดยความจำเป็นนั้นเลย แต่เมื่อมีเหตุดังกล่าวนี้ ผู้บังคับบัญชาก็ต้องรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาเหนือตน และรายงานต่อไปตามลำดับชั้นจนถึง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมโดยเร็ว

การรักษาวินัยทหารที่จำเป็นต้องใช้อาวุธตามมาตรานี้ มีหลักเกณฑ์และหลักปฏิบัติคือ

- (1) เป็นการใช้อาวุธกับผู้ได้บังคับบัญชาของตนเท่านั้น
- (2) ต้องมีความจำเป็น โดยถือเหตุจำเป็นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 67 โดยอนุโลม กล่าวคือ การกระทำเพราะอยู่ในที่บังคับ หรือภายใต้อำนาจซึ่งไม่สามารถหลีกเลี่ยงหรือขัดขืนได้ หรือการกระทำเพราะเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นพ้นจากอันตรายที่ใกล้จะถึง และไม่สามารถหลีกเลี่ยงให้พ้นโดยวิธีอื่นใดได้ เมื่ออันตรายนั้นตนมิได้ก่อให้เกิดขึ้นเพราะความผิดของตน
- (3) ความจำเป็นในการใช้อาวุธเป็นไปเพื่อกรณีใดกรณีหนึ่ง ดังนี้
 - (3.1) ทำการปราบปรามทหารผู้ก่อการกำเริบ หรือ
 - (3.2) บังคับทหารผู้ละทิ้งหน้าที่ให้กลับทำหน้าที่ของตน
- (4) ในการนี้ผู้บังคับบัญชาและผู้ช่วยเหลือจะไม่ต้องรับโทษในการที่ตนได้กระทำไปโดยความจำเป็นนั้นเลย อย่างไรก็ตาม การกระทำด้วยความจำเป็นนี้จะต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 67 ด้วย กล่าวคือ การกระทำนั้นจะต้องไม่เป็นการเกินสมควรแก่เหตุ
- (5) เมื่อมีเหตุดังกล่าว เป็นหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาต้องรายงานผู้บังคับบัญชาโดยตรงและรายงานตามลำดับชั้นจนถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมโดยเร็ว

6) การรับทัณฑ์ทางวินัยและมาตรการทางปกครอง

ทหารผู้ใดกระทำผิดต่อวินัยทหาร จักต้องรับทัณฑ์ตามวิธีที่ปรากฏในหมวด 3 แห่งพระราชบัญญัตินี้ และอาจต้องถูกปลดจากประจำการ หรือถูกถอดจายศทหาร

การลงทัณฑ์ทางวินัยแก่ผู้กระทำผิดวินัยทหารตามวิธีการในหมวด 3 นั้น ใช้กับผู้รับทัณฑ์ทางวินัยทุกชั้น แต่ผู้ที่จะถูกปลดออกจากประจำการหรือถูกถอดยศทหารตามมาตรานี้ใช้บังคับเฉพาะผู้กระทำผิดวินัยที่เป็นทหารประจำการเท่านั้น และไม่ถือว่าเป็นการลงโทษซ้ำซ้อน เพราะการปลดออกจากประจำการหรือการถอดยศทหารเป็นมาตรการทางปกครองซึ่งมีระเบียบคำสั่ง ข้อบังคับ ซึ่งเป็นธรรมเนียมให้ยึดถือปฏิบัติซึ่งการกระทำผิดวินัยทหารถึงแม้จะไม่ใช่ความผิดทางอาญา แต่จากการกระทำนั้นเข้าข่ายหรืออยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะต้องปลดออกจากประจำการหรือต้องถอดยศทหารแล้ว ก็ต้องปฏิบัติตามระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับที่ทางราชการกำหนด

7) การลงทัณฑ์ทางวินัย

ทัณฑ์ที่จะลงแก่ผู้กระทำผิดต่อวินัยทหารดังกล่าวไว้ในหมวด 2 นั้น ให้มีกำหนดเป็น 5 สถาน โดยเรียงลำดับจากทัณฑ์สถานเบาไปจนถึงทัณฑ์สถานหนัก คือ

- (1) ภาคทัณฑ์
- (2) ทัณฑ์กรรม

- (3) กัก
- (4) ชัง
- (5) จำขัง

ทัณฑ์ไม่ใช่โทษตามประมวลกฎหมายอาญา ไม่ถือเป็นการลงโทษโดยคำพิพากษาของศาล (Non-Judicial punishment) (สุข เปรุณาวิน, 2510, หน้า 102)

8) ความหมายของทัณฑ์แต่ละสถาน

(1) ภาคทัณฑ์คือ ผู้กระทำความผิดมีความผิดอันควรต้องรับทัณฑ์สถานหนึ่งสถานใดดังกล่าวมาแล้ว แต่มีเหตุอันควรปรานีจึงเป็นแต่แสดงความผิดของผู้นั้นให้ปรากฏ หรือทำทัณฑ์บนไว้

(2) ทัณฑ์กรรมนั้น ให้กระทำการสุขา การ โยธา ฯลฯ เพิ่มจากหน้าที่ประจำซึ่งคนจะต้องปฏิบัติอยู่แล้ว หรือปรับให้อยู่เวรยามนอกจากหน้าที่ประจำ

(3) กัก คือ กักตัวไว้ในบริเวณใดบริเวณหนึ่งตามแต่จะกำหนดให้

(4) ชัง คือ ชังในที่ควบคุมแต่เฉพาะคนเดียวหรือรวมกันหลายคนแล้วแต่จะได้มี

คำสั่ง

(5) จำขัง คือ ขังโดยส่งไปฝากให้อยู่ในความควบคุมของเรือนจำทหาร

นอกจากทัณฑ์ที่กล่าวไว้นี้ ห้ามมิให้คิดขึ้นใหม่ หรือใช้วิธีลงทัณฑ์อย่างอื่นเป็นอันขาด มาตรา 9 บัญญัติถึงความหมายของทัณฑ์แต่ละสถาน ซึ่งในการลงทัณฑ์แก่ผู้กระทำความผิดวินัยทหารจะต้องเป็นทัณฑ์ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 8 และต้องปฏิบัติตามมาตรา 9

สำหรับความหมายของคำว่า ทัณฑ์กรรม ที่อธิบายไว้ในมาตรา 9 นั้น ได้มีรายละเอียดเพิ่มเติมทัณฑ์สถานนี้ไว้ในคำอธิบายตารางกำหนดทัณฑ์ด้วยว่า ทัณฑ์กรรมที่กำหนดไว้เป็นวัน ๆ หมายความว่า ทำทัณฑ์กรรมทุก ๆ วัน จนกว่าจะครบกำหนดในวันหนึ่งนั้น ผู้ที่จะส่งลงทัณฑ์จะกำหนดทัณฑ์กรรมได้ไม่เกินกว่าวันละ 6 ชั่วโมง แต่ถ้าให้อยู่เวรยามในวันหนึ่งไม่เกินกำหนดเวลาอยู่เวรยามปกติ ผู้ใดจะส่งลงทัณฑ์กรรมให้กำหนดโดยชัดเจนว่าทัณฑ์กรรมกี่วันและวันละเท่าใด อันเป็นการขยายความของความหมายทัณฑ์กรรมเพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

9) ผู้มีอำนาจลงทัณฑ์และผู้รับทัณฑ์

(1) ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาซึ่งลงทัณฑ์แก่ผู้กระทำความผิดได้นั้น คือ

(1.1) ผู้บังคับบัญชา หรือ

(1.2) ผู้ซึ่งได้รับมอบอำนาจให้บังคับบัญชาตามที่กระทรวงกลาโหม ส่วน

ราชการที่ขึ้นตรงต่อกระทรวงกลาโหม กองทัพบก กองทัพเรือ หรือกองทัพอากาศกำหนด

ในการส่งลงทัณฑ์นั้นให้กระทำได้แต่เฉพาะตามที่กำหนดในตารางกำหนดทัณฑ์ท้ายพระราชบัญญัตินี้

ส่วนผู้มีอำนาจบังคับบัญชาชั้นใด จะมีอำนาจเป็นผู้ส่งลงทัณฑ์ชั้นใด และผู้อยู่ในบังคับบัญชาชั้นใดจะเป็นผู้รับทัณฑ์ชั้นใด จะมีอำนาจเป็นผู้ส่งลงทัณฑ์ชั้นใด และผู้อยู่ในบังคับบัญชาชั้นใดจะเป็นผู้รับทัณฑ์ชั้นใด ให้ถือเกณฑ์เทียบดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2.1 ตารางเกณฑ์เทียบชั้นผู้ลงทัณฑ์และผู้รับทัณฑ์

ตำแหน่งชั้น	เป็นผู้ลงทัณฑ์ชั้น	เป็นผู้รับทัณฑ์ชั้น
1. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม	1	-
2. แม่ทัพ	2	-
3. ผู้บัญชาการกองพล ผู้บังคับการกองเรือ ผู้บัญชาการกองพลบิน	3	-
4. ผู้บังคับการกรม ผู้บังคับหมวดเรือ ผู้บังคับกองบิน	4	ก
5. ผู้บังคับหมู่เรือชั้น 1	5	ข
6. ผู้บังคับกองพัน ผู้บังคับหมู่เรือชั้น 2 ผู้บังคับการเรือชั้น 1 ผู้บังคับฝูงบิน	6	ค
7. ผู้บังคับหมู่เรือชั้น 3 ผู้บังคับการเรือชั้น 2 ต้นเรือชั้น 1 ผู้บังคับหมวดบินชั้น 1	7	ง
8. ผู้บังคับกองร้อย ผู้บังคับการเรือชั้น 3 ต้นเรือชั้น 2 นายกราบเรือ ผู้บังคับหมวดบินชั้น	8	จ
9. ผู้บังคับหมวด ต้นเรือชั้น 3 ผู้บังคับหมวดบินชั้น 3	9	ฉ
10. ผู้บังคับหมู่ นายตอน	-	ช
11. นักเรียนทหารซึ่งเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะได้เป็นนายทหารชั้นสัญญาบัตร บุคคลซึ่งอยู่ในการเข้ารับการศึกษาทหาร โดยคำสั่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการศึกษาทหาร	-	ซ
12. นักเรียนทหารซึ่งเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะได้เป็นนายทหารประทวน ลูกแถว	-	ณ

(2) ผู้ที่มีอำนาจส่งลงทัณฑ์ตามมาตรา 10 คือ ผู้บังคับบัญชา หรือผู้ที่มิได้เป็นผู้บังคับบัญชาแต่เป็นผู้ซึ่งได้รับมอบอำนาจให้บังคับบัญชาตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด

สำหรับผู้บังคับบัญชา หมายความว่า ผู้ซึ่งมีอำนาจและหน้าที่ปกครองดูแลทุกข์สุขของทหารทั้งรับผิดชอบในความประพฤติ การฝึกสอนอบรม การลงทัณฑ์ ตลอดจนสั่งการแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา และให้ความดีความชอบแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ ผู้บังคับบัญชาแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

(2.1) ผู้บังคับบัญชาโดยตรง คือ ผู้บังคับบัญชาที่อยู่ใกล้ชิดที่สุดสำหรับดูแลทุกข์สุขของผู้ใต้บังคับบัญชา เช่น ผู้บังคับบัญชาโดยตรงของพลทหารในหมู่ ก็คือ ผู้บังคับหมู่ เป็นต้น

(2.2) ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น คือ ผู้บังคับบัญชาตั้งแต่อันดับสูงถัดขึ้นไปจากผู้บังคับบัญชาโดยตรง เช่น ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นของพลทหารในหมู่หนึ่ง ๆ ได้แก่ ผู้บังคับหมวด ผู้บังคับกองร้อย ผู้บังคับกองพัน ผู้บังคับการกรม ผู้บัญชาการกองพล ฯลฯ เป็นต้น

ส่วนผู้ซึ่งได้รับมอบอำนาจบังคับบัญชานั้น มิใช่ผู้บังคับบัญชาแต่เป็นผู้ได้รับมอบอำนาจให้ปกครองบังคับบัญชา การมอบอำนาจดังกล่าวจะต้องเป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 10 (2) ซึ่งเมื่อการมอบอำนาจถูกต้องตามกฎหมาย ผู้ซึ่งได้รับมอบอำนาจย่อมมีอำนาจในการปกครองบังคับบัญชา และมีอำนาจลงทัณฑ์ได้เช่นเดียวกับผู้บังคับบัญชา

(3) การลงทัณฑ์แต่ละครั้ง สิ่งที่ต้องพิจารณา คือ ตารางเกณฑ์เทียบชั้นผู้ลงทัณฑ์และผู้รับทัณฑ์โดยถือตามตำแหน่งที่ครองอยู่ มิได้ถือตามยศทหาร เพื่อเทียบว่าผู้ดำรงตำแหน่งใดเป็นผู้ลงทัณฑ์ชั้นใด และเป็นผู้รับทัณฑ์ชั้นใด โดยนำไปพิจารณาประกอบกับตารางกำหนดทัณฑ์ทั่วยุทธราชบัญญัตินี้ ซึ่งเป็นตารางที่กำหนดว่า ผู้ลงทัณฑ์ชั้นใดจะมีอำนาจลงทัณฑ์แก่ผู้รับทัณฑ์ในชั้นใด ด้วยทัณฑ์สถานใด และมีกำหนดลงทัณฑ์จำนวนเท่าใด ซึ่งผู้ลงทัณฑ์จะสั่งลงทัณฑ์เกินกว่าเกณฑ์ที่กำหนดสูงสุดไม่ได้ แต่สามารถลงต่ำกว่าที่เกณฑ์กำหนดนั้นได้

10) การเทียบตำแหน่งผู้ลงทัณฑ์หรือรับทัณฑ์

ผู้ลงทัณฑ์หรือผู้รับทัณฑ์ ถ้าตำแหน่งไม่ตรงตามความในมาตรา 10 แห่งหมวดนี้แล้ว ให้ถือตามที่ได้เทียบตำแหน่งไว้ในข้อบังคับทหาร

สำหรับตำแหน่งชั้นของผู้ลงทัณฑ์และผู้รับทัณฑ์ตามมาตรา 10 เป็นตำแหน่งบังคับบัญชาของหน่วยรบในกรณีที่มีใช้หน่วยรบและผู้ดำรงตำแหน่งในหน่วยนั้น ๆ มีตำแหน่งไม่ตรงตามที่กำหนดไว้ในตารางเทียบชั้นผู้ลงทัณฑ์หรือผู้รับทัณฑ์ตามมาตรา 10 ให้ถือปฏิบัติตามข้อบังคับกระทรวงกลาโหม ว่าด้วยตำแหน่งและการเทียบตำแหน่งบังคับบัญชาข้าราชการกลาโหม พ.ศ. 2501 ข้อ 4 สรุปได้ว่าข้าราชการกลาโหมซึ่งมิได้ดำรงตำแหน่งบังคับบัญชาตรงตามที่กำหนดไว้ให้ถืออัตราเงินเดือนของตำแหน่งที่ดำรงอยู่เป็นหลักในการเทียบตำแหน่งบังคับบัญชา หากเทียบ

อัตราเงินเดือนของตำแหน่งที่ดำรงอยู่ไม่ได้ก็ให้ถือสหภาพหรือเงินเดือนที่ได้รับเป็นหลักในการเทียบตำแหน่ง

11) การส่งลงทัณฑ์เพียงสถานเดียว และการส่งลงทัณฑ์สองสถานพร้อมกัน

กำหนดอำนาจลงทัณฑ์ตามที่ตราไว้นี้ ผู้มีอำนาจส่งลงทัณฑ์เต็มที่ได้สถานใดสถานหนึ่งแต่สถานเดียว ถ้าส่งลงทัณฑ์ทั้งสองสถานพร้อมกันต้องกำหนดทัณฑ์ไว้เพียงกึ่งหนึ่งของอัตราในสถานนั้น ๆ ห้ามมิให้ลงทัณฑ์คราวเดียวมากกว่าสองสถาน

การลงทัณฑ์ทางวินัยแต่ละสถานมีกำหนดไว้ชัดเจนไว้ในตารางกำหนดทัณฑ์ในมาตรา 10 ซึ่งบัญญัติไว้แล้วว่า ผู้ลงทัณฑ์จะส่งลงทัณฑ์เกินเกณฑ์ที่กำหนดไว้ไม่ได้ ดังนั้น การลงทัณฑ์เต็มตามอำนาจในมาตรานี้จึงสอดคล้องกับมาตรา 10 ส่วนกรณีที่มีการส่งลงทัณฑ์ถึง 2 สถานพร้อม ๆ กันก็สามารถทำได้แต่กำหนดทัณฑ์ที่จะลงได้เพียงกึ่งหนึ่งของทัณฑ์แต่ละสถาน ส่วนข้อห้ามที่มีให้ลงทัณฑ์คราวเดียวกันมากกว่า 2 สถานนั้น เป็นเพราะความผิดวินัยมิใช่ความผิดทางอาญา และไม่ควรลงทัณฑ์ในลักษณะเกินกว่าเหตุซึ่งอาจถูกมองได้ว่าเป็นการกั่นแกล้งไม่เป็นธรรม

12) การพิจารณาความผิดก่อนลงทัณฑ์

ก่อนที่ผู้มีอำนาจลงทัณฑ์จะลงทัณฑ์ครั้งคราวใดก็ดีให้พิจารณาให้ถี่ถ้วนแน่นอนว่าผู้ที่จะต้องรับทัณฑ์นั้นมีความผิดจริงแล้วจึงส่งลงทัณฑ์นั้น ต้องระวังอย่าให้เป็นการลงทัณฑ์โดยโทษจริต หรือลงทัณฑ์แก่ผู้ที่ไม่มีความผิดโดยชัดเจนนั้นเป็นอันขาด เมื่อพิจารณาความผิดละเอียดแล้ว ต้องชี้แจงให้ผู้กระทำผิดนั้นทราบว่าการกระทำผิดในข้อใด เพราะเหตุใด แล้วจึงลงทัณฑ์

มาตรานี้เป็นหลักของผู้บังคับบัญชาสำหรับใช้พิจารณาก่อนส่งลงทัณฑ์ ซึ่งถือเป็นหลักคุณธรรมของผู้บังคับบัญชาที่ดี หากผู้บังคับบัญชาถือปฏิบัติโดยเคร่งครัดการส่งลงทัณฑ์ทุกครั้งด้วยเหตุและผลที่ชอบธรรมเช่นนี้ ย่อมส่งผลดีต่อการปกครองบังคับบัญชาเป็นส่วนรวม

13) การลงทัณฑ์นายทหารชั้นสัญญาบัตร

ถ้าผู้มีอำนาจบังคับบัญชาได้ลงทัณฑ์ข้าราชการชั้นสัญญาบัตร ต้องส่งรายงานการลงทัณฑ์นั้น เสนอตามลำดับชั้นจนถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

เมื่อมีการส่งลงทัณฑ์นายทหารชั้นสัญญาบัตร เป็นหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาโดยตรงของนายทหารสัญญาบัตรผู้นั้น ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามคำสั่งให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว และจะต้องส่งรายงานการลงทัณฑ์ตามลำดับชั้นจนถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม โดยให้แนบสำเนาคำสั่งการลงทัณฑ์ไปด้วย และต้องรายงานด้วยว่าผู้ถูกลงทัณฑ์เคยถูกลงทัณฑ์ในความผิดสถานใด มีกำหนดเท่าใดมาแล้ว ถ้าเป็นการลงทัณฑ์ครั้งแรกก็ให้ระบุไว้ด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้หน่วยเหนือได้ทราบเป็นข้อมูลค้ำกำลังพล

14) การลงทัณฑ์ผู้กระทำผิดที่ควรรับทัณฑ์เหนืออำนาจผู้ส่งลงทัณฑ์

เมื่อผู้มีอำนาจบังคับบัญชาได้ทราบว่า ผู้ซึ่งอยู่ในบังคับบัญชาของตนมีความผิดจนปรากฏแน่นอนแล้ว แต่ความผิดนั้นควรรับทัณฑ์ที่เหนืออำนาจจะสั่งกระทำก็ได้ ก็ให้รายงานชี้แจงความผิดนั้น ทั้งออกความเห็นว่าการลงทัณฑ์เพียงใด เสนอตามลำดับชั้นจนถึงผู้มีอำนาจลงทัณฑ์ได้พอดีกับความผิด เพื่อขอให้ผู้นั้นสั่งการต่อไป

มาตรานี้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ของมาตรา 10 วรรคสอง ที่บัญญัติว่า การส่งลงทัณฑ์นั้นให้กระทำได้เฉพาะตามที่กำหนดไว้ในตารางกำหนดทัณฑ์ กล่าวคือ จะต้องลงทัณฑ์ตามอำนาจที่กฎหมายบัญญัติไว้ ดังนั้น หากมีผู้ได้บังคับบัญชาผู้กระทำผิด และทัณฑ์ที่ควรจะได้รับนั้นเหนืออำนาจที่จะส่งลงทัณฑ์ในอำนาจของตน ก็จะต้องรายงานผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นพร้อมด้วยเหตุผล จนถึงผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจส่งลงทัณฑ์ตามรายงานนั้น

15) ข้อยกเว้นให้ลงทัณฑ์เหนืออำนาจของผู้ส่งลงทัณฑ์

(1) การลงทัณฑ์ความผิดซึ่งมีวิธีวางกำหนดทัณฑ์ไว้แน่นอนแล้ว (มาตรา 16)

ถ้าเป็นความผิดซึ่งมีวิธีวางอัตรากำหนดทัณฑ์ไว้แน่นอนแล้ว เช่น ความผิดฐานหนีราชการทหาร เป็นต้น หากกำหนดทัณฑ์นั้นเหนืออำนาจของผู้บังคับบัญชาที่จะส่งลงทัณฑ์ได้ ก็ให้นำเสนอเพียงชั้นที่จะกล่าวต่อไปนี้

(1.1) ฝ่ายทหารบก ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาตำแหน่งชั้นผู้บังคับการกรม หรือชั้นผู้บังคับการกองพันที่อยู่ต่างท้องถิ่นกับผู้มีอำนาจบังคับบัญชาชั้นผู้บังคับการกรม

(1.2) ฝ่ายทหารเรือ ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาตำแหน่งชั้นผู้บังคับหมวดเรือ หรือชั้นผู้บังคับกองพันที่อยู่ต่างท้องถิ่นกับผู้มีอำนาจบังคับบัญชาชั้นผู้บังคับหมวดเรือ

(1.3) ฝ่ายทหารอากาศ ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาชั้นผู้บังคับกองบิน

แม้ว่ากำหนดทัณฑ์นั้นจะเหนืออำนาจก็ดี ก็ให้ผู้บังคับบัญชาชั้นที่กล่าวนี้มีอำนาจลงทัณฑ์ได้ทีเดียว ไม่ต้องนำเสนอตามลำดับชั้นต่อไปอีก

(2) การลงทัณฑ์ของหัวหน้าควบคุมทหาร (มาตรา 17)

นายทหารที่เป็นหัวหน้าทำการควบคุมทหารไปโดยลำพัง ให้มีอำนาจที่จะส่งลงทัณฑ์ผู้อยู่ใต้อำนาจในระหว่างเวลาที่ควบคุมอยู่นั้นเสมอผู้มีอำนาจเหนือจากตำแหน่งของตนขึ้นไปอีกชั้นหนึ่งได้เว้นแต่ นายทหารซึ่งมีอำนาจเป็นผู้ลงทัณฑ์ชั้น 2 ขึ้นไป จึงไม่ต้องเพิ่ม

บทบัญญัติทั้งในมาตรา 16 และมาตรา 17 เป็นการใช้อำนาจส่งลงทัณฑ์ที่ไม่เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งมาตรา 10 และมาตรา 15 กล่าวคือ

ในมาตรา 16 เป็นกรณีที่เป็นความผิดซึ่งได้วางอัตรากำหนดทัณฑ์ไว้โดยแน่นอนแล้ว เช่น ความผิดฐานหนีราชการทหาร มีหลักเกณฑ์กำหนดไว้ในข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วย

การลงทัณฑ์ทหารขาดหนีราชการ พ.ศ. 2528 เพื่อลงทัณฑ์แก่ทหารขาดราชการหรือหนีราชการ ทั้งในเวลาปกติและในเวลาไม่ปกติ เช่น ข้อ 10.1 ทหารที่หนีราชการและคำนวณวันลงทัณฑ์แล้ว จะต้องรับทัณฑ์จำขังเกินกว่า 6 เดือนให้ส่งตัวฟ้องศาล ดังนั้น หากคำนวณวันที่จะต้องรับทัณฑ์จำขังไม่เกิน 6 เดือน ผู้บังคับบัญชามีอำนาจสั่งลงทัณฑ์ได้ตามข้อบังคับกระทรวงกลาโหมดังกล่าว แต่อำนาจในการลงทัณฑ์จำขังทหาร ตั้งแต่ 4 เดือน ถึง 6 เดือนเป็นอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมที่กำหนดไว้ในตารางกำหนดทัณฑ์ กรณีเช่นนี้หากผู้บังคับบัญชาจะลงทัณฑ์จำขังทหารหนีราชการมีกำหนดตั้งแต่ 4 เดือน ถึง 6 เดือน ก็ให้นำเสนอผู้บังคับบัญชาที่ระบุไว้ในมาตรา 16 (1) (2) หรือ (3) สั่งลงทัณฑ์ได้ แม้จะเป็นการลงทัณฑ์เหนืออำนาจของผู้บังคับบัญชาดังกล่าว โดยไม่ต้องเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเพื่อสั่งลงทัณฑ์

มาตรา 17 เป็นกรณีที่บัญญัติให้ผู้สั่งลงทัณฑ์มีอำนาจสั่งลงทัณฑ์เหนืออำนาจของตนขึ้นไปอีก 1 ชั้น ตามหลักเกณฑ์ดังนี้

(2.1) นายทหารผู้นั้นจะต้องเป็นผู้มีอำนาจลงทัณฑ์ และเป็นหัวหน้าควบคุมทหารไปโดยลำพังเพียงหน่วยเดียว

(2.2) อำนาจตามมาตรา 17 มีอยู่เฉพาะในระหว่างเวลาที่ควบคุมทหารอยู่เท่านั้น

(2.3) ผู้สั่งลงทัณฑ์เหนืออำนาจของตนขึ้นไป 1 ชั้น ในกรณีนี้ คือ ผู้ลงทัณฑ์ ตั้งแต่ชั้น 3 ลงมาถึงผู้ลงทัณฑ์ชั้น 7 ส่วนการที่ไม่เพิ่มอำนาจนี้ให้กับผู้ลงทัณฑ์ตั้งแต่ชั้น 2 ขึ้นไป เนื่องจากเป็นผู้มีอำนาจลงทัณฑ์ในอัตราสูงสุดอยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องเพิ่ม

16) การลงทัณฑ์แก่ผู้รับทัณฑ์ซึ่งที่กระทำผิดซ้ำอีก

ถ้าผู้มีอำนาจลงทัณฑ์ได้สั่งลงทัณฑ์ผู้กระทำผิดในฐานขังแล้ว และผู้ที่รับทัณฑ์ขังนั้น กระทำผิดซ้ำอีก ผู้มีอำนาจลงทัณฑ์จะสั่งเพิ่มทัณฑ์ ก็ให้พิจารณาคุกกำหนดทัณฑ์ที่ได้สั่งไว้แต่เดิมนั้นก่อน ห้ามมิให้กำหนดเวลาให้ผู้ต้องถูกขังทั้งกำหนดเดิมและกำหนดที่เพิ่มใหม่ รวมกันเกินกว่า กำหนดอำนาจของผู้สั่งลงทัณฑ์นั้นเป็นอันขาด หากผู้กระทำผิดนั้นควรต้องรับทัณฑ์เกินกว่า กำหนดอำนาจของผู้ที่จะสั่งลงทัณฑ์นั้นแล้ว ก็ให้ปฏิบัติตามมาตรา 15

การที่ผู้ต้องทัณฑ์ซึ่งกระทำผิดซ้ำอีกในขณะที่รับทัณฑ์อยู่นั้น ผู้มีอำนาจลงทัณฑ์จะสั่งเพิ่มทัณฑ์ก็ได้ แต่ทั้งนี้ การสั่งลงทัณฑ์ทั้ง 2 กรณีรวมกันแล้วจะต้องไม่เกินอำนาจของผู้สั่งลงทัณฑ์ หากผู้กระทำผิดควรรับทัณฑ์เกินกว่าอำนาจผู้สั่งลงทัณฑ์แล้ว ก็ต้องรายงานตามลำดับชั้นจนถึงผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่าที่สั่งลงทัณฑ์ได้ตามกำหนดนั้น

17) การจัดการให้ผู้กระทำผิดได้รับทัณฑ์ภายในกำหนด

นับตั้งแต่วันที่ปรากฏหลักฐานแห่งความผิดของผู้กระทำผิดซึ่งจะต้องรับทัณฑ์ตามพระราชบัญญัตินี้โดยแน่นอนแล้ว ถ้าผู้มีอำนาจลงทัณฑ์มิได้จัดการที่จะให้ผู้นั้นได้รับทัณฑ์ภายใน

กำหนด 3 เดือน เป็นอันนับว่าล่วงเลยเวลาที่จะลงทัณฑ์ตามพระราชบัญญัตินี้เสียแล้ว จะสั่งลงทัณฑ์ในอำนาจตนเองมิได้ เว้นเสียแต่ผู้ที่กระทำผิดนั้นขาดหนีราชการเสียแต่เมื่อก่อนครบกำหนด 3 เดือน จึงมิให้นับวันที่ขาดหนีนี้เข้าในกำหนดเวลาล่วงเลย ให้นับตั้งแต่วันที่ได้อำนาจกลับมายังที่รับราชการ

เมื่อมีการกระทำผิดวินัยเกิดขึ้น สมควรที่ผู้บังคับบัญชาจะต้องเร่งจัดการลงทัณฑ์แก่ผู้กระทำผิดโดยไม่ชักช้า หากผู้บังคับบัญชาเอาใจใส่และจัดการลงทัณฑ์โดยเร็ว ย่อมส่งผลดีต่อการปกครองบังคับบัญชา แต่ถ้าผู้มีอำนาจลงทัณฑ์มิได้จัดการให้ผู้กระทำผิดได้รับทัณฑ์ภายใน 3 เดือน นับแต่วันที่ปรากฏหลักฐานแห่งความผิด ก็คือ วันที่มีคำสั่งให้ลงทัณฑ์ ผู้บังคับบัญชาจะสั่งลงทัณฑ์ในอำนาจของตนมิได้ แต่ทั้งนี้ก็มีได้ตัดอำนาจผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปที่จะใช้อำนาจลงทัณฑ์ผู้กระทำผิดดังกล่าว ส่วนการนับระยะเวลา 3 เดือนตามมาตรานี้ ถ้าผู้กระทำผิดนั้นได้ขาดหนีราชการไปก่อนครบกำหนด 3 เดือน มิให้นับวันขาดหนีราชการรวมเข้ากับกำหนดดังกล่าว แต่ให้นับตั้งแต่วันที่ได้อำนาจกลับมายังหน่วยต้นสังกัด

18) การเพิ่มทัณฑ์ ลดทัณฑ์ หรือยกทัณฑ์

เมื่อผู้มีอำนาจได้สั่งลงทัณฑ์ตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว ผู้ที่สั่งลงทัณฑ์หรือผู้มีอำนาจบังคับบัญชาเหนือผู้ที่สั่งลงทัณฑ์ มีอำนาจที่จะเพิ่มทัณฑ์ หรือลดทัณฑ์ หรือยกทัณฑ์เสียก็ได้ แต่ถ้าเพิ่มทัณฑ์แล้วทัณฑ์ที่สั่งเพิ่มขึ้นนั้นรวมกับที่สั่งไว้เดิม ต้องมิให้เกินอำนาจของผู้ที่สั่งใหม่

เป็นอำนาจของผู้สั่งลงทัณฑ์ชั้นเหนือกว่าในการที่จะสั่งเปลี่ยนแปลงทัณฑ์ที่ผู้สั่งลงทัณฑ์ชั้นต่ำกว่าเป็นผู้สั่งลงทัณฑ์ไว้ หากเห็นว่าการลงทัณฑ์นั้นเกินกว่าเหตุหรือไม่เหมาะสม อยางไรก็ตามเป็นเรื่องที่ผู้สั่งลงทัณฑ์ชั้นเหนือจะต้องพิจารณาโดยละเอียดและรอบคอบในการใช้อำนาจเปลี่ยนแปลงทัณฑ์ที่จะลงไว้เดิมตามมาตรานี้ เพราะอาจส่งผลถึงความเชื่อมั่นในตัวผู้บังคับบัญชาผู้สั่งลงทัณฑ์ไว้เดิม และส่งผลต่อการบังคับบัญชาของหน่วยรองได้

19) การร้องทุกข์

ในการที่จะรักษาวินัยทหารให้เป็นระเบียบเรียบร้อยอยู่เสมอ ย่อมเป็นการจำเป็นที่ผู้บังคับบัญชาก็ต้องมีอำนาจในการบังคับบัญชาหรือลงทัณฑ์อยู่เองเป็นธรรมดา แต่ถ้าผู้บังคับบัญชาบางคนอาจใช้อำนาจในทางที่ผิดยุติธรรม ซึ่งเป็นการสมควรที่จะให้ผู้ได้บังคับบัญชามีโอกาสร้องทุกข์ได้ในทางเป็นระเบียบไม่ก้ำก๋าย

การที่กฎหมายบัญญัติให้ผู้บังคับบัญชามีอำนาจทั้งในการบังคับบัญชาและอำนาจในการลงทัณฑ์กฎหมายก็เปิดโอกาสให้ผู้ได้บังคับบัญชามีสิทธิร้องทุกข์ได้ หากผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจในทางที่ผิดและไม่ยุติธรรม แต่การร้องทุกข์จะต้องเป็นไปตามกฎหมาย

20) ความหมายของคำว่า “ร้องทุกข์”

คำชี้แจงของทนายว่าผู้บังคับบัญชากระทำแก่ตนด้วยการอันไม่ยุติธรรม หรือผิดกฎหมาย หรือแบบธรรมเนียมทหารว่าตนมิได้รับผลประโยชน์ หรือสิทธิตามที่ควรจะได้รับในราชการนั้น เรียกว่าร้องทุกข์

การร้องทุกข์ตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร จะต้องเป็นเรื่องที่ผู้ได้บังคับบัญชา กล่าวหาแก่ผู้บังคับบัญชาของตนตามเงื่อนไขแห่งมาตรา 22 นี้เท่านั้น ถ้าหากเป็นเรื่องอื่น นอกเหนือจากนี้แล้วไม่ถือว่าเป็นการร้องทุกข์

21) เงื่อนไขและข้อห้ามในการร้องทุกข์

(1) ทหารจะร้องทุกข์ได้แต่สำหรับตนเองเท่านั้น ห้ามมิให้ร้องทุกข์แทนผู้อื่นเป็น อันขาดและห้ามมิให้ลงชื่อรวมกัน หรือเข้ามาร้องทุกข์พร้อมกันหลายคน และห้ามมิให้ประชุมกัน เพื่อหารือเรื่องจะร้องทุกข์ (มาตรา 23)

(2) ห้ามมิให้ร้องทุกข์ในเวลาที่คุณกำลังเข้าแถว หรือในขณะที่กำลังทำหน้าที่ ราชการอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น เวลาเป็นยาม เป็นเวร และห้ามมิให้ร้องทุกข์ก่อนเวลาล่วงไปแล้ว 24 ชั่วโมง นับตั้งแต่ที่มีเหตุจะต้องร้องทุกข์เกิดขึ้น (มาตรา 24)

(3) ห้ามมิให้ร้องทุกข์ว่าผู้บังคับบัญชาลงทัณฑ์แรงเกินไป ถ้าหากว่าผู้บังคับบัญชา นั้นมิได้ลงทัณฑ์เกินอำนาจที่จะกระทำได้ (มาตรา 25)

บทบัญญัติแห่งมาตรา 23 มีทั้งเงื่อนไขในการร้องทุกข์และข้อห้ามในการร้องทุกข์ ส่วนมาตรา 24 และมาตรา 25 เป็นข้อห้ามในการร้องทุกข์เช่นกัน ซึ่งการร้องทุกข์ที่ฝ่าฝืนมาตรา 23 ถึงมาตรา 25 ถือว่าเป็นการร้องทุกข์ที่กระทำโดยผิดระเบียบตามมาตรา 31

22) วิธีร้องทุกข์

(1) ถ้าจะกล่าวโทษผู้ใด ให้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาโดยตรงของผู้นั้น จะร้องทุกข์ ด้วยวาจาหรือจะเขียนเป็นหนังสือก็ได้ ถ้าผู้ร้องทุกข์มาร้องทุกข์ด้วยวาจาให้ผู้รับการร้องทุกข์ จดข้อความสำคัญของเรื่องที่ร้องทุกข์นั้นให้ผู้ร้องทุกข์ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานด้วย

ถ้าหากว่าผู้ร้องทุกข์ไม่ทราบแน่ชัดว่าตนได้รับความเดือดร้อนเพราะผู้ใดแน่ ก็ให้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาโดยตรงของตน เพื่อเสนอไปตามลำดับชั้นจนถึงที่สุด คือ ผู้ที่จะส่งการ ไปไต่สวนและแก้ไขความเดือดร้อนนั้นได้ (มาตรา 26)

(2) ถ้าเขียนความร้องทุกข์เป็นจดหมายแล้ว จดหมายนั้นต้องลงลายมือชื่อของ ผู้ร้องทุกข์ไปร้องทุกข์ฉบับใดไม่มีลายมือชื่อ ผู้บังคับบัญชาไม่มีหน้าที่ต้องพิจารณา (มาตรา 27)

วิธีการร้องทุกข์ของผู้ได้บังคับบัญชา ตามมาตรา 26 และมาตรา 27 สรุปได้ดังนี้

ในกรณีที่รู้ตัวผู้ที่ทำให้ผู้ร้องทุกข์เดือดร้อน ให้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาโดยตรงของผู้นั้น โดยกระทำได้ทั้งร้องทุกข์ด้วยวาจาหรือทำเป็นหนังสือ ถ้าเป็นการร้องทุกข์ด้วยวาจา ผู้รับเรื่องร้องทุกข์จะจดข้อความร้องทุกข์ไว้ และให้ผู้ร้องทุกข์ลงลายมือชื่อเป็นหลักฐาน สำหรับการร้องทุกข์เป็นหนังสือ จะต้องลงลายมือชื่อของผู้ร้องทุกข์ เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ไปจนถึงผู้มีอำนาจสั่งสอบสวนและแก้ไขความเดือดร้อนนั้นได้

23) การร้องทุกข์ใหม่ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นสูงถัดขึ้นไป

(1) การร้องทุกข์ใหม่เมื่อยังไม่ปลดเปลื้องทุกข์ (มาตรา 28)

เมื่อใดที่ผู้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาตามระเบียบนี้แล้ว และเวลาว่างผ่านไป 15 วัน ยังไม่ได้รับความชี้แจงทั้งความเดือดร้อนก็ยังไม่ปลดเปลื้องไป ให้ร้องทุกข์ใหม่ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นสูงถัดขึ้นไปเป็นลำดับอีก และในการร้องทุกข์ครั้งนี้ให้ชี้แจงด้วยว่าได้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นใดมาแล้วแต่เมื่อใด

(2) การร้องทุกข์ใหม่เมื่อยังไม่สิ้นความสงสัย (มาตรา 30)

ถ้าผู้บังคับบัญชาที่ได้รับเรื่องร้องทุกข์ ได้ชี้แจงให้ผู้ร้องทุกข์ทราบแล้ว แต่ผู้ร้องทุกข์ยังไม่หมดความสงสัย ก็ให้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปได้ และต้องชี้แจงด้วยว่าได้ร้องทุกข์นี้ต่อผู้ใดและได้รับคำชี้แจงอย่างไรแล้วด้วย

การร้องทุกข์ใหม่ มาตรา 28 และมาตรา 30 นี้ จะต้องเป็นการร้องทุกข์ที่เป็นไปตามเงื่อนไขและไม่ฝ่าฝืนข้อห้ามในการร้องทุกข์มาแต่ต้น จึงจะมีสิทธิร้องทุกข์ใหม่ตามมาตรา 28 และมาตรา 30 ได้

ในชั้นแรก ผู้ร้องทุกข์จะต้องรอให้เวลาผ่านไป 15 วันเสียก่อน เมื่อพ้นกำหนดนี้แล้วยังไม่ได้รับคำชี้แจงจากผู้บังคับบัญชาประกอบกับยังคงได้รับความเดือดร้อนอยู่ จึงจะมีสิทธิร้องทุกข์ใหม่ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นสูงถัดขึ้นไปได้ โดยมีหลักเกณฑ์ว่าในการร้องทุกข์ครั้งใหม่ ผู้ร้องทุกข์ต้องชี้แจงด้วยว่าได้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นใดมาแล้ว และร้องทุกข์ตั้งแต่เมื่อใด เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาชั้นถัดไปทราบว่าผู้ร้องทุกข์ได้ปฏิบัติถูกต้องและครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด

ส่วนความในมาตรา 30 เป็นเหตุต่อเนื่องกับมาตรา 28 กล่าวคือ เป็นกรณีผู้บังคับบัญชาที่ได้รับเรื่องร้องทุกข์ได้ชี้แจงให้ผู้ร้องทุกข์ทราบแล้ว หากผู้ร้องทุกข์ยังคงคิดและไม่หายสงสัย ก็มีสิทธิร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปได้ แต่จะต้องชี้แจงด้วยว่าได้ร้องทุกข์นี้ต่อผู้ใด และได้รับคำชี้แจงอย่างไร ซึ่งการร้องทุกข์ตามมาตรา 30 นี้ สามารถร้องทุกข์ต่อ

ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปได้ทันที ภายหลังจากที่ได้รับคำชี้แจง โดยไม่ต้องรอให้ล่วงพ้นระยะเวลา เช่นมาตรา 28

การใช้สิทธิร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปตามมาตรา 28 และมาตรา 30 ไม่ถือว่าเป็นการร้องทุกข์ข้ามชั้น หากผู้ร้องทุกข์ได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดมาแต่ต้น

24) หน้าที่ของผู้บังคับบัญชาเมื่อได้รับเรื่องร้องทุกข์

ถ้าผู้บังคับบัญชาได้รับเรื่องร้องทุกข์เมื่อใด ต้องรีบไต่สวนและจัดการแก้ไข ความเดือดร้อนหรือชี้แจงให้ผู้ยื่นใบร้องทุกข์เข้าใจ จะเพิกเฉยเสียไม่ได้เป็นอันขาด ผู้ใดเพิกเฉย นับว่ากระทำผิดวินัยทหาร

เนื่องจากผู้บังคับบัญชาทหารเป็นผู้ซึ่งมีอำนาจและหน้าที่ปกครองดูแลทุกข์สุขของทหาร ดังนั้นเมื่อผู้ใต้บังคับบัญชาได้รับความเดือดร้อน จึงถือเป็นหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาในการจัดการ แก้ไข และชี้แจงให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทราบ ซึ่งหน้าที่ดังกล่าวนี้ผู้บังคับบัญชาต้องถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด การที่ผู้บังคับบัญชาได้รับเรื่องร้องทุกข์แล้ว ไม่ดำเนินการอย่างไร และไม่ยอมชี้แจงให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเข้าใจ นอกจากผู้บังคับบัญชาจะเป็นผู้กระทำผิดต่อวินัยทหารแล้ว ผู้ร้องทุกข์ ยังมีสิทธิร้องทุกข์ต่อไปยังผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปอีกได้ ตามมาตรา 28

25) ความผิดของผู้ร้องทุกข์ด้วยความเท็จหรือร้องทุกข์ผิดระเบียบ

หากปรากฏชัดว่าข้อความที่ร้องทุกข์เป็นความเท็จ หรือการร้องทุกข์นั้นกระทำไปโดย ผิดระเบียบที่กล่าวมา ผู้ร้องทุกข์จะต้องมีความผิดฐานกระทำผิดต่อวินัยทหาร

การกระทำเกี่ยวกับการร้องทุกข์ที่ถือว่าผิดวินัยทหาร ตามมาตรานี้ ก็คือ

(1) ร้องทุกข์เป็นความเท็จ ซึ่งเป็นความผิดต่อวินัยทหาร เช่น เกี่ยวกับการกล่าวคำเท็จ ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 5(6)

(2) ร้องทุกข์ผิดระเบียบ กล่าวคือร้องทุกข์ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ที่ กฎหมายบัญญัติ รวมถึงการร้องทุกข์ที่ฝ่าฝืนข้อห้ามไม่ว่าข้อใดข้อหนึ่ง ถือว่าเป็นการกระทำผิดต่อ วินัยทหารทั้งสิ้น (กรมพระธรรมนูญ กระทรวงกลาโหม, 2552, หน้า 324)

การศึกษาทบทวนวรรณกรรมพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารที่มีความสมบูรณ์มากกว่ากฎหมาย ฉบับเดิม โดยนำปัญหาที่ได้จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมมาตั้งเป็นปัญหาแล้วดำเนินการวิจัย โดยใช้วิธีการวิจัยต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหานั้น แล้วนำคำตอบที่ได้มาจัดทำเป็นกฎหมายต้นแบบ ว่าด้วยวินัยทหารฉบับใหม่

3.5 พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498

พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 มีที่มาจากพระธรรมนูญศาลทหารบก ร.ศ. 126 (พ.ศ. 2450) ใช้บังคับกับทหารบก และพระธรรมนูญศาลทหารเรือ ร.ศ. 127 (พ.ศ. 2451) ใช้บังคับสำหรับทหารเรือ ซึ่งเกิดขึ้นในเวลาเดียวกันกับร่างประมวลกฎหมายอาญาทหารบก ร.ศ. 126 และร่างประมวลกฎหมายอาญาทหารเรือ ร.ศ. 127 ซึ่งต่อมาได้รวมร่างทั้งสองฉบับเข้าด้วยกันใน ร.ศ. 130 (พ.ศ. 2454) เป็นประมวลกฎหมายอาญาทหารฉบับปัจจุบัน โดยที่ประมวลกฎหมายอาญาทหารเป็นกฎหมายสารบัญญัติ กล่าวถึงการกระทำความผิดฐานต่าง ๆ พร้อมทั้งระวางโทษที่ผู้กระทำความผิดจักต้องได้รับ เมื่อทหารได้กระทำความผิดขึ้นจึงจำเป็นต้องมีมาตรการทางกฎหมายลงโทษทหารที่กระทำความผิด โดยทั่วไปมี 2 วิธี คือ ผู้บังคับบัญชาลงทัณฑ์ทางวินัยอย่างหนึ่ง นำตัวผู้กระทำความผิดขึ้นศาลอีกอย่างหนึ่ง (ประสิทธิ์ ใจชื่น, 2528, หน้า 32)

สำหรับการลงทัณฑ์ทางวินัยนั้น ผู้บังคับบัญชาสามารถสั่งลงทัณฑ์ได้ภายใต้กฎหมายวินัยทหาร โดยไม่จำเป็นต้องนำคดีไปสู่ศาลทหาร ส่วนการที่จะนำตัวทหารผู้กระทำความผิดไปดำเนินคดีในศาลทหารเพื่อให้ศาลทหารพิจารณาพิพากษาลงโทษนั้นเป็นกระบวนการด้านวิธีสบัญญัติ พระธรรมนูญศาลทหารบกและพระธรรมนูญศาลทหารเรือจึงเกิดขึ้นเพื่อรองรับและกำหนดกระบวนการดังกล่าวให้ดำเนินไปอย่างมีระเบียบเป็นระบบและรวดเร็ว ทั้งนี้เพื่อบังคับใช้กับทหารบกและทหารเรือในสมัยนั้นซึ่งเดิมยังไม่มีกองทัพอากาศ แต่มีทหารอากาศสังกัดกรมอากาศยานขึ้นอยู่กับกองทัพบก และทหารในกรมนี้ยังคงมียศเป็นทหารบก ในเวลาต่อมาได้เปลี่ยนกรมอากาศยานเป็นกรมทหารอากาศ และยกฐานะเป็นกองทัพอากาศในปี พ.ศ. 2479 จึงได้มีการใช้ศททหารอากาศตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

อนึ่งได้มีการใช้พระธรรมนูญศาลทหารบกเรื่อยมาและได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมหลายครั้ง จนกระทั่งได้ตราเป็น พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหารบก พ.ศ. 2465 ขึ้นใช้บังคับซึ่งต่อมาก็ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม ใน พ.ศ. 2475 และ พ.ศ. 2476 ตามลำดับ โดยที่พระธรรมนูญศาลทหารเรือมิได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นเลยในช่วงเวลาดังกล่าว ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร โดยสภาผู้แทนราษฎรถวายคำปรึกษา สมควรรวมพระธรรมนูญศาลทหารบกและพระธรรมนูญศาลทหารเรือซึ่งแยกชำระความกันอยู่ให้เป็นพระธรรมนูญศาลทหารอันเดียวกันเพื่อเข้ารูปโครงการตาม พระราชบัญญัติจัดระเบียบป้องกันราชอาณาจักร พุทธศักราช 2476 จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้รวมกฎหมายทั้งสองฉบับเข้าด้วยกัน ใน พ.ศ. 2477 และให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นใหม่เรียกว่า “พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2477” โดยให้ยกเลิกพระธรรมนูญศาลทหารบกพร้อมด้วย พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลทหารบก และพระธรรมนูญศาลทหารเรือ ในเวลาต่อมาได้มีการยกเลิก พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร

พ.ศ. 2477 ใน พ.ศ. 2498 และใช้ พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 แทน และใช้ตลอดมาจนกระทั่งปัจจุบัน

ในช่วงเวลาต่อมาได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลง พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 นับเนื่องจากอดีตถึงปัจจุบัน รวมทั้งสิ้น 9 ครั้ง คือ

ครั้งที่ 1 พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2503

ครั้งที่ 2 พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2506

ครั้งที่ 3 พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2511

ครั้งที่ 4 ประกาศของคณะปฏิวัติ (ฉบับที่ 302) ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515

ครั้งที่ 5 พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2520

ครั้งที่ 6 ประกาศของคณะปฏิวัติ (ฉบับที่ 25) ลงวันที่ 8 พฤศจิกายน 2520

ครั้งที่ 7 พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2526

ครั้งที่ 8 พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2526

ครั้งที่ 9 พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2558

พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 เป็นบทบัญญัติว่าด้วยเรื่องการจัดตั้งศาลทหาร อำนาจศาลทหาร และวิธีพิจารณาความอาญาในศาลทหารจึงแตกต่างกับพระธรรมนูญศาลยุติธรรมตรงที่มีวิธีพิจารณาความอาญาในศาลทหารอยู่ด้วย และยังแตกต่างกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยเฉพาะในส่วนที่มีบทกฎหมายกำหนดให้อำนาจผู้บังคับบัญชาที่จะตั้งควบคุมผู้ต้องคดีอาญาซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารได้ด้วย

เหตุผลและความจำเป็นที่จะต้องให้มีพระธรรมนูญศาลทหารบัญญัติขึ้นไว้เป็นพิเศษ นอกเหนือจากพระธรรมนูญศาลยุติธรรมและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น ก็เช่นเดียวกับความจำเป็นที่จะต้องให้มีประมวลกฎหมายอาญาทหาร ทั้งนี้เพราะว่ารัฐทุกรัฐจำเป็นต้องมีทหารทำหน้าที่เป็นรั้วป้องกันประเทศอีกทั้งทหารเป็นผู้ได้รับเกียรติและความเชื่อถือให้ถืออาวุธขณะปฏิบัติหน้าที่ได้ จึงจำเป็นต้องมีวินัยเคร่งครัดเพื่อจะได้มีสมรรถภาพสูงหรือมีประสิทธิภาพสูงในการป้องกันประเทศชาติ ประมวลกฎหมายอาญาทหารจึงได้บัญญัติความผิดที่มีผลใช้บังคับกับทหารเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะเพิ่มขึ้น แต่ก็มีบางบทที่มีผลใช้บังคับกับพลเรือนทั่วไปด้วย ดังที่ได้อธิบายไว้แล้ว ดังนั้น ในกรณีที่ทหารหรือบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารกระทำความผิดอาญา โดยลำพังตามประมวลกฎหมายอาญาทหารก็ดี หรือตามกฎหมายอื่นใดที่บัญญัติความผิดทางอาญาไว้ก็ดี ถ้าจะให้ศาลพลเรือนซึ่งเป็นศาลยุติธรรมเป็นผู้พิจารณาพิพากษาคดีอาจไม่เหมาะสมกับความมุ่งหมายของทางราชการทหาร ประกอบกับการกิจหรือกิจกรรมด้านการทหารบางขณะ ต้องใช้มาตรการรุนแรง รวดเร็วและเด็ดขาด ซึ่งจะเห็นได้จากกระวางโทษที่กำหนดไว้ในประมวล

กฎหมายอาญาทหารบางบทที่ได้กำหนดโทษไว้รุนแรงหรือหนักเบาตามสถานการณ์ ซึ่งการพิจารณาพิพากษาคืออาญาของศาลทหารจำต้องสอดคล้องกับสถานการณ์เช่นเดียวกัน กล่าวคือ สามารถดำเนินกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดี ได้รวดเร็ว รุนแรงและเด็ดขาดมากกว่า ฯลฯ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดตั้งศาลทหารขึ้นเพื่อพิจารณาพิพากษาคืออาญาในกรณีที่บุคคลซึ่งอยู่ในอำนาจศาลทหารกระทำความผิดอาญาโดยเฉพาะ ซึ่งเป็นหลักสากลที่เกือบทุกประเทศทั่วโลกได้จัดให้มีศาลทหารของตนเองขึ้น ถือได้ว่าศาลทหารมีส่วนช่วยแบ่งเบาภาระหน้าที่ของศาลพลเรือน ได้มาก มิใช่การลดอำนาจหน้าที่ของศาลพลเรือนแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม ศาลทหารมีความจำเป็นต้องมีหน่วยงานที่จะต้องปฏิบัติหรือควบคุมดูแลรับผิดชอบ นั่นคือ กรมพระธรรมนูญซึ่งขึ้นตรงต่อสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงกลาโหม เช่นเดียวกับศาลพลเรือนหรือศาลยุติธรรมที่ต้องมีหน่วยงานคือสำนักงานศาลยุติธรรมควบคุมดูแลรับผิดชอบการปฏิบัติงานด้านการบริหาร อัตรากำลัง การจัดสรรงบประมาณและด้านธุรการ ฯลฯ แต่การพิจารณาพิพากษาและมีคำสั่งเกี่ยวกับบรรดาคดีใด ๆ นั้นย่อมเป็นอิสระแก่ศาลทหารและศาลพลเรือนโดยเฉพาะ ข้อเหมือนกันระหว่างศาลทหารกับศาลยุติธรรม (ภูมิ โสภนพินิจ, 2563, หน้า 254)

1) กระบวนการพิจารณาพิพากษาหรือคำสั่งใด ๆ ของศาลต่างก็ดำเนินไปภายใต้พระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์

2) การจัดตั้งศาลต่างก็จัดตั้งขึ้นโดยบทบัญญัติของกฎหมายเช่นเดียวกัน กล่าวคือ การแบ่งชั้นของศาล ต่างก็แบ่งออกเป็น 3 ชั้น เช่นเดียวกัน คือ

ศาลทหาร มี 3 ชั้น คือ ศาลทหารชั้นต้น ศาลทหารกลาง และศาลทหารสูงสุด (มาตรา 6)

ศาลยุติธรรม มี 3 ชั้น คือศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา (มาตรา 2)

3) วิธีพิจารณาความอาญาของศาลทหาร ได้กำหนดให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม ในกรณีที่พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหารฯ มิได้บัญญัติไว้ แสดงให้เห็นว่าการดำเนินกระบวนการพิจารณาความอาญาของศาลทหารนั้นเป็นไปเช่นเดียวกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลยุติธรรม (มาตรา 45)

4) การแต่งตั้งและถอดถอนตุลาการหรือผู้พิพากษา ต่างก็กระทำภายใต้พระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์เช่นเดียวกัน (มาตรา 10)

ข้อแตกต่างระหว่างศาลทหารกับศาลยุติธรรม (ภูมิ โสภนพินิจ, 2563, หน้า 255)

1) การแต่งตั้งและถอดถอนตุลาการเฉพาะศาลทหารชั้นต้น พระมหากษัตริย์ทรงมอบพระราชอำนาจให้แก่ผู้บังคับบัญชาทหารและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเป็นผู้แต่งตั้งและถอดถอน (มาตรา 30)

แต่การแต่งตั้งและถอดถอนผู้พิพากษาศาลพลเรือนทุกชั้นศาล พระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยแต่งตั้งและถอดถอน

2) ผู้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีในศาลทหารทุกชั้นศาล คือ ตุลาการศาลทหาร ประกอบเป็นองค์คณะตุลาการซึ่งประกอบด้วย ตุลาการพระธรรมนูญ (จบปริญญานิติศาสตรบัณฑิต) และตุลาการซึ่งมิใช่ตุลาการพระธรรมนูญหรือตุลาการร่วม ซึ่งได้แก่นายทหารชั้นสัญญาบัตรที่อยู่ในฐานะเป็นผู้บังคับบัญชาทหาร (ไม่จำเป็นต้องจบนิติศาสตรบัณฑิต) ซึ่งอาจเทียบได้กับผู้พิพากษาสมทบในศาลคดีเด็กและเยาวชน และผู้พิพากษาในศาลแรงงานซึ่งเป็นศาลฝ่ายพลเรือน

แต่ผู้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีในศาลยุติธรรมทุกชั้นศาล คือผู้พิพากษาร่วมเป็นองค์คณะผู้พิพากษาปกติเป็นผู้จบนิติศาสตรบัณฑิตและเนติบัณฑิต เว้นแต่ผู้พิพากษาสมทบอาจเป็นผู้ไม่จบกฎหมายก็ได้

พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 มีทั้งหมด 66 มาตรา แบ่งเป็น 5 ภาค มีสาระสำคัญโดยสรุป ดังนี้

มาตรา 1 ชื่อพระราชบัญญัติ มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 19 ตุลาคม 2498 มาตรา 3 ให้ยกเลิกกฎหมายเดิม มาตรา 4 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ภาค 1 ศาลทหาร (มาตรา 5-มาตรา 15) แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

(1) ลักษณะ 1 บททั่วไป (มาตรา 5-มาตรา 12) ประกอบด้วย ศาลทหารสังกัดกระทรวงกลาโหม ศาลทหารแบ่งออกเป็น 3 ชั้นศาล คือ ศาลทหารชั้นต้น ศาลทหารกลาง และศาลทหารสูงสุด การจัดตั้งศาลทหารชั้นต้น การแต่งตั้งตุลาการศาลทหารสูงสุด ศาลทหารกลาง ศาลทหารชั้นต้น เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับกิจการของศาลทหาร การฝึกหัดความในศาลทหารก่อนที่ จะเป็นอัยการทหาร

(2) ลักษณะ 2 อำนาจศาลทหาร (มาตรา 13-มาตรา 15) ประกอบด้วย อำนาจศาลทหารในเวลาปกติ คดีที่ไม่อยู่ในอำนาจของศาลทหาร คดีที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหารต้องฟ้องต่อศาลพลเรือน

ภาค 2 ศาลทหารในเวลาปกติ (มาตรา 16-มาตรา 35) แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

(1) ลักษณะ 1 เขตอำนาจศาล (มาตรา 16-มาตรา 24) ประกอบด้วย บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร มี 8 จำพวก เขตอำนาจศาลทหารชั้นต้น คำร้องขอของอัยการทหารหรือผู้ต้องหาไปดำเนินคดีในศาลทหารตามที่ร้องขอ อำนาจพิจารณาและพิพากษาคดีของศาลจังหวัดทหาร กรณีที่ศาลจังหวัดทหารมีอำนาจและหน้าที่ดังศาลมณฑลทหาร อำนาจพิจารณาและพิพากษาคดีของศาลมณฑลทหารและศาลประจำหน่วยทหาร อำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลทหารกรุงเทพฯ

อำนาจพิจารณาและพิพากษาคดีของศาลทหารกลาง อำนาจพิจารณาและพิพากษาคดีของศาลทหารสูงสุด

(2) ลักษณะที่ 2 องค์คณะตุลาการ (มาตรา 25-มาตรา 29) ประกอบด้วย อำนาจของตุลาการนายเดี่ยว องค์คณะตุลาการของศาลจังหวัดทหาร องค์คณะตุลาการของศาลมณฑลทหาร ศาลทหารกรุงเทพและศาลประจำหน่วยทหาร องค์คณะตุลาการของศาลทหารกลาง องค์คณะตุลาการศาลทหารสูงสุด

(3) ลักษณะที่ 3 การแต่งตั้งตุลาการ (มาตรา 30-มาตรา 35) ประกอบด้วย ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาลทหารชั้นต้น ตุลาการพระธรรมนูญต้องมียศทหารตามชั้นศาล ตุลาการต้องมียศสูงกว่าหรือเท่าเทียมที่มียศทหารสูงสุด การแต่งตั้งนายทหารที่เห็นสมควรเป็นตุลาการศาลทหารชั้นต้น การแต่งตั้งตุลาการสำรองประธานตุลาการให้ถือผู้อาวุโสสูงสุด

ภาค 3 ศาลทหารในเวลาไม่ปกติ (มาตรา 36-มาตรา 38) ประกอบด้วย ความหมายของศาลทหารในเวลาไม่ปกติมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาเหมือนศาลทหารในเวลาปกติ และคดีอาญาตามประกาศหรือคำสั่ง อำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่ค้างอยู่ในศาลหรือที่ยังมิได้ฟ้อง การแต่งตั้งผู้พิพากษา พนักงานอัยการและจำศาลพลเรือนเป็นเจ้าหน้าที่ศาล บทบัญญัติที่ใช้บังคับในศาลทหารในเวลาไม่ปกติ

ภาค 4 ศาลอาญาศึก (มาตรา 39-มาตรา 44) ประกอบด้วย การจัดตั้งศาลอาญาศึก การแต่งตั้งตุลาการศาลอาญาศึก ศาลทหารอื่นอาจมีอำนาจและหน้าที่ตั้งศาลอาญาศึกได้ องค์คณะตุลาการของศาลอาญาศึก อำนาจพิจารณาและพิพากษาคดีของศาลอาญาศึก ศาลอาญาศึกยังคงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่ค้างอยู่ในศาล ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยศาลทหารในเวลาไม่ปกติมาใช้บังคับในศาลอาญาศึกโดยอนุโลมภาค 5 วิธีพิจารณาความอาญาทหาร (มาตรา 45-มาตรา 65) แบ่งออกเป็น 7 ลักษณะ ดังนี้

(1) ลักษณะ 1 บททั่วไป (มาตรา 45) ให้นำกฎหมาย กฎและข้อบังคับซึ่งออกตามกฎหมายฝ่ายทหารมาใช้บังคับถ้าไม่มีให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้โดยอนุโลม ถ้าวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้บัญญัติไว้ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับเท่าที่จะใช้ได้

(2) ลักษณะ 2 การควบคุม (มาตรา 46) ระยะเวลาการควบคุมผู้ต้องหาไม่ว่าจะอยู่ในอำนาจศาลทหารหรือไม่รวมกันต้องไม่เกิน 90 วัน

(3) ลักษณะ 3 การสอบสวน (มาตรา 47 มาตรา 48) ประกอบด้วย ผู้ที่มีอำนาจทำการสอบสวนคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจของศาลทหาร อัยการทหารมีอำนาจสอบสวนเพิ่มเติมหรือสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติมก็ได้

(4) ลักษณะ 4 การฟ้องคดีอาญาและคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา (มาตรา 49- มาตรา 54) ประกอบด้วย ผู้ที่มีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาต่อศาลทหารในเวลาปกติ ผู้ที่มีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาต่อศาลทหารในเวลาไม่ปกติหรือศาลอาญาศึก หรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึก อำนาจของอัยการทหารเมื่อเห็นว่าคดีไม่อยู่ในอำนาจของศาลทหาร การฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา การยึดทรัพย์จำเลย ผู้เสียหายจะร้องขอทางแพ่งในศาลทหารไม่ได้ ผู้เสียหายต้องไปฟ้องเป็นคดีแพ่งต่อศาลพลเรือน

(5) ลักษณะ 5 การพิจารณา (มาตรา 55- มาตรา 60) ประกอบด้วย ทนายในศาลทหาร ซึ่งมี 2 ประเภทคือ กรณีคู่ความจัดหาทนายมาเอง เรียกว่า “การแต่งทนาย” ส่วนกรณีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจศาลทหารให้จำเลยเรียกว่า “การตั้งทนาย” การโอนคดีเพราะมีเหตุขัดขวางหรือไม่สะดวก การขอให้ส่งผู้ต้องหาไปดำเนินคดีในศาลทหารตามที่ร้องขอ การส่งประเด็นให้ศาลอื่นสืบพยานให้ การพิจารณาและการสืบพยานในศาลทหาร

(6) ลักษณะ 6 การอุทธรณ์และฎีกา (มาตรา 61- มาตรา 63) ประกอบด้วย อายุความในการอุทธรณ์หรือฎีกาแยกเป็น 2 กรณี กรณีโจทก์หรือจำเลยต้องภายใน 15 วัน ส่วนกรณีผู้ที่มีอำนาจสั่งลงโทษต้องภายใน 30 วัน นับแต่วันอ่านให้จำเลยฟัง คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารที่ห้ามอุทธรณ์หรือฎีกา ข้อห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง ข้อห้ามอุทธรณ์หรือฎีกาในปัญหาข้อกฎหมาย

(7) ลักษณะ 7 การบังคับตามคำพิพากษา (มาตรา 64- มาตรา 65) ประกอบด้วย การบังคับตามคำพิพากษา ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษจำเลยตามคำพิพากษาของศาลทหาร

บทเฉพาะกาล (มาตรา 66)

บทบัญญัติที่เกี่ยวกับหัวข้อการวิจัย เรื่อง กฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภาวะการปฏิบัติการทางทหารที่มีความแตกต่างกัน ได้แก่

- 1) การปฏิบัติการในภาวะปกติ
- 2) การปฏิบัติการในภาวะไม่ปกติ

การศึกษาทบทวนวรรณกรรมพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร ในเรื่องการแบ่งแยกภาวะการปฏิบัติการทางทหาร ออกเป็นภาวะปกติ และภาวะไม่ปกติ ซึ่งจะมีการกำหนดสิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมทางทหารที่แตกต่างกันตามภาวะการปฏิบัติการทางทหาร

3.6 พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

“ศาลปกครอง” เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มีอำนาจหน้าที่พิจารณาพิพากษา “คดีปกครอง” ซึ่งเป็นคดีพิพาทระหว่างหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ

รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับเอกชนกรณีหนึ่ง และข้อพิพาทระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยกันอีกกรณีหนึ่ง ทั้งนี้ เพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนและเพื่อสร้างบรรทัดฐานที่ถูกต้องในการปฏิบัติราชการ (โกคิน พลกุล, 2544, หน้า 1)

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มีทั้งหมด 107 มาตรา แบ่งเป็น 5 หมวด มีสาระสำคัญสรุปได้ ดังนี้

มาตรา 1 ถึงมาตรา 6 เป็นรูปแบบการยกร่างพระราชบัญญัติ คือ ชื่อพระราชบัญญัติ วันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ บทนิยามต่าง ๆ ผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ บรรดาระเบียบข้อบังคับหรือประกาศที่ออกโดยที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด (ก.ศป.) เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้ ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ ก.ศป. ต้องส่งให้สภาผู้แทนราษฎรในวันต่อกระเบียบดังกล่าวเพื่อตรวจสอบ

หมวด 1 การจัดตั้งและเขตอำนาจศาลปกครอง ตั้งแต่มาตรา 7 ถึงมาตรา 11 เนื้อหา ศาลปกครองแบ่งออกเป็น 2 ชั้น คือศาลปกครองสูงสุด และศาลปกครองชั้นต้น การจัดตั้งศาลปกครองและการกำหนดเขตอำนาจศาลปกครองให้กระทำโดยพระราชบัญญัติ คดีที่อยู่ในอำนาจศาลปกครองที่จะพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่ง เรื่องดังต่อไปนี้ไม่อยู่ในอำนาจศาลปกครอง คือ การดำเนินการเกี่ยวกับวินัยทหาร (มาตรา 9 วรรคสอง (1) อำนาจศาลปกครองชั้นต้นและศาลปกครองสูงสุด

หมวด 2 ตุลาการศาลปกครอง ตั้งแต่มาตรา 12 ถึงมาตรา 34 เนื้อหา ตำแหน่งตุลาการศาลปกครองในศาลปกครองสูงสุดมีประธาน รองประธาน ตุลาการหัวหน้าคณะและตุลาการศาลปกครองสูงสุด คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของตุลาการศาลปกครองสูงสุด ตำแหน่งตุลาการศาลปกครองในศาลปกครองชั้นต้นมีอธิบดี รองอธิบดี ตุลาการหัวหน้าคณะ และตุลาการศาลปกครองชั้นต้น คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของตุลาการศาลปกครองชั้นต้น ก.ศป. เป็นผู้พิจารณาคัดเลือกบุคคลที่จะเป็นตุลาการในศาลปกครองชั้นต้น เหตุที่ตุลาการศาลปกครองพ้นจากตำแหน่ง ตุลาการศาลปกครองต้องประพฤติตนตามวินัยที่ ก.ศป. กำหนด การประเมินสมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของตุลาการศาลปกครองที่จะมีอายุครบ 65 ปีบริบูรณ์ กรณีผ่านการประเมินให้ดำรงตำแหน่งต่อไปจนอายุครบ 70 ปีบริบูรณ์ การปฏิบัติหน้าที่ให้ตุลาการศาลปกครองเป็นเจ้าพนักงานในตำแหน่งตุลาการตามประมวลกฎหมายอาญา

หมวด 3 คณะกรรมการศาลปกครอง ตั้งแต่มาตรา 35 ถึงมาตรา 41 เนื้อหา คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของกรรมการตุลาการศาลปกครองผู้ทรงคุณวุฒิ การเลือกกรรมการตุลาการศาลปกครองผู้ทรงคุณวุฒิจากศาลปกครองสูงสุด จำนวน 6 คน จากศาลปกครองชั้นต้น จำนวน 3 คน จากวุฒิสภา

จำนวน 6 คน วาระการดำรงตำแหน่ง 2 ปี อาจได้รับเลือกใหม่ได้อีกแต่ติดต่อกันเกิน 2 วาระไม่ได้ การพ้นจากตำแหน่งกรรมการตุลาการศาลปกครองผู้ทรงคุณวุฒิ องค์กรประชุมของ ก.ศป. ไม่น้อยกว่า กึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด

หมวด 4 วิธีพิจารณาคดีปกครอง

ส่วนที่ 1 การฟ้องคดีปกครอง ตั้งแต่มาตรา 42 ถึงมาตรา 53 เนื้อหา หลักเกณฑ์และเงื่อนไข การใช้สิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครอง มีดังนี้

- 1) ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยง
- 2) อันเนื่องมาจากการกระทำหรือการงดเว้นการกระทำ
- 3) ของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือมีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองหรือกรณีอื่นใด หรือกรณีอื่นใดที่อยู่ในเขตอำนาจศาลปกครองตามมาตรา 9 และ
- 4) การแก้ไขหรือบรรเทาความเดือดร้อนหรือความเสียหายหรือยุติข้อโต้แย้งนั้น ต้องมีการบังคับตามที่กำหนดในมาตรา 72
- 5) ได้ดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายไว้โดยเฉพาะตามที่กฎหมายกำหนดมาแล้ว

คำฟ้องให้ใช้ถ้อยคำสุภาพและต้องมีข้อความที่กำหนด คำฟ้องให้ยื่นต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ของศาลปกครอง ที่ผู้ฟ้องคดีมีภูมิลำเนาหรือที่มูลคดีเกิดขึ้นในเขตศาลปกครองชั้นต้นนั้น การฟ้องคดีปกครองจะต้องยื่นฟ้องภายใน 90 วัน นับแต่วันที่รู้เหตุแห่งการฟ้องคดี กรอระยะเวลาในการฟ้องคดีปกครอง

ส่วนที่ 2 การดำเนินคดีปกครอง ตั้งแต่มาตรา 54 ถึงมาตรา 66 เนื้อหา องค์กรคณะตุลาการศาลปกครองสูงสุดต้องมีอย่างน้อย 5 คน องค์กรคณะตุลาการศาลปกครองชั้นต้นอย่างน้อย 3 คน การพิจารณาพิพากษาคดีต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จโดยเร็ว เปิดโอกาสให้คู่กรณีชี้แจงและแสดงพยานหลักฐานประกอบการชี้แจงของตนและการชี้แจงต้องทำเป็นหนังสือ คู่กรณีมีสิทธิของตรวจดูพยานหลักฐานที่แต่ละฝ่ายได้ยื่นไว้ในสำนวน ศาลปกครองจะรับฟังพยานหลักฐานต่าง ๆ นอกเหนือจากที่คู่กรณียื่นไว้ก็ได้ การพิจารณาคดีให้องค์กรคณะจัดให้มีการนั่งพิจารณาคดีอย่างน้อยหนึ่งครั้งเพื่อให้คู่กรณีมีโอกาสมาแถลงด้วยวาจาต่อหน้าองค์กรคณะ การนั่งพิจารณาคดีจะต้องกระทำโดยเปิดเผย ตุลาการศาลปกครองที่ได้รับมอบหมายจากองค์กรคณะมีอำนาจออกคำสั่งเรียกให้หน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่รัฐชี้แจงข้อเท็จจริง ให้ความเห็นเป็นหนังสือ ส่งวัตถุ เอกสาร หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้อง เรียกให้คู่กรณีมาให้ถ้อยคำหรือ นำพยานหลักฐานมาประกอบการพิจารณา หรือเรียกบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดีมาให้ถ้อยคำส่งพยานหลักฐาน ได้สวนหรือมีคำสั่งในเรื่องใดที่มีใช้การวินิจฉัยคดี กรณีจำเป็นมีอำนาจไปตรวจสอบสถานที่ บุคคลหรือสิ่งอื่นใด

เพื่อประกอบการพิจารณาก็ได้ ผู้ฟ้องคดีไม่มาให้ถ้อยคำหรือแสดงพยานหลักฐานตามที่ศาลสั่ง ภายในระยะเวลาที่กำหนดศาลปกครองจะสั่งจำหน่ายคดีก็ได้

ส่วนที่ 3 คำพิพากษาหรือคำสั่งคดีปกครอง ตั้งแต่มาตรา 67 ถึงมาตรา 75 เนื้อหา การบังคับ ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ใช้เสียงฝ่ายข้างมาก ส่วนความเห็นแย้งให้รวมในคำพิพากษาหรือคำสั่ง ด้วยการวินิจฉัยคดีหรือปัญหาใดโดยที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด องค์คณะของที่ ประชุมใหญ่ต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนตุลาการในศาลปกครองสูงสุด เนื้อหา ในคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดคดีปกครองอย่างน้อยต้องมีอะไรบ้าง คำพิพากษาผูกพันคู่กรณี ศาลปกครองมีอำนาจกำหนดค่าบังคับคดีนี้ สั่งให้เพิกถอนกฎหรือคำสั่ง สั่งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ ปฏิบัติตาม สั่งให้ใช้เงินหรือส่งมอบทรัพย์สิน สั่งให้ถือปฏิบัติต่อสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลที่เกี่ยวข้อง หรือสั่งให้บุคคลกระทำหรือละเว้นกระทำ ทั้งนี้ตามความเป็นธรรมแห่งกรณี การคัดค้านคำพิพากษา หรือคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้นให้ยื่นอุทธรณ์ภายใน 30 วันนับแต่วันที่คำพิพากษาหรือคำสั่ง ถ้ามิได้ยื่นอุทธรณ์ภายในกำหนดให้ถือว่าคดีนั้นเป็นอันถึงที่สุด เหตุผลที่จะขอให้ศาลปกครอง พิจารณาพิพากษาคดีหรือมีคำสั่งใหม่ มีดังนี้

- 1) ศาลปกครองฟังข้อเท็จจริงผิดพลาดหรือมีพยานหลักฐานใหม่อันอาจทำให้ข้อเท็จจริง ที่ฟังเป็นยุติแล้วเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญ
- 2) คู่กรณีที่เกี่ยวข้องหรือบุคคลภายนอกมิได้เข้ามาในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี หรือได้เข้ามาแล้วแต่ถูกตัดโอกาสโดยไม่เป็นธรรมในการมีส่วนร่วมในการดำเนินกระบวนการพิจารณา
- 3) มีข้อบกพร่องสำคัญในกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีที่ทำให้ผลของคดีไม่มีความยุติธรรม
- 4) คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นได้ทำขึ้นโดยอาศัยข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายใดและ ต่อมาข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายนั้นเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญซึ่งทำให้ผลแห่งคำพิพากษาหรือ คำสั่งขัดกับกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น

การยื่นคำขอให้พิจารณาพิพากษาคดีหรือมีคำสั่งใหม่ต้องกระทำภายใน 90 วันนับแต่วันที่ ผู้ยื่นได้รู้ถึงเหตุซึ่งอาจขอให้พิจารณาพิพากษาคดีหรือมีคำสั่งใหม่ได้ แต่ไม่เกิน 5 ปีนับแต่ศาล ปกครองได้มีคำพิพากษาคดีหรือคำสั่งชี้ขาด

หมวด 5 สำนักงานศาลปกครอง ตั้งแต่มาตรา 76 ถึงมาตรา 93 เนื้อหา ให้มีสำนักงาน ศาลปกครอง เป็นหน่วยงานอิสระมีฐานะเป็นนิติบุคคล อำนาจหน้าที่สำนักงานศาลปกครองให้ พนักงานคดีปกครองทำหน้าที่ช่วยเหลือตุลาการเจ้าของสำนวน คุณสมบัติพนักงานคดีปกครองให้มี คณะกรรมการข้าราชการฝ่ายศาลปกครอง คณะกรรมการนี้มีอำนาจระเบียบหรือประกาศเกี่ยวกับการบริหารงานทั่วไป งานบุคคล งบประมาณ การเงินและทรัพย์สิน การแบ่งส่วนราชการ การกำหนด

คุณสมบัติ การคัดเลือก การบรรจุแต่งตั้ง การย้าย การเลื่อนตำแหน่ง การรักษาราชการ การกำหนด
วันเวลาทำงาน วันหยุดราชการ การกำหนดเครื่องแบบและการแต่งกาย เป็นต้น

บทเฉพาะกาล ตั้งแต่มาตรา 94 ถึงมาตรา 107

การศึกษาทบทวนวรรณกรรมพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดี
ปกครอง พ.ศ. 2542 ทำให้ทราบว่าศาลปกครองไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งในเรื่องการ
ดำเนินการเกี่ยวกับวินัยทหาร ทำให้ผู้ถูกลงโทษทางวินัยทหารไม่สามารถนำคดีเกี่ยวกับการ
ดำเนินการทางวินัยทหารซึ่งมีลักษณะเป็นคำสั่งทางปกครองเข้าสู่การพิจารณาของศาลปกครองได้
ตามมาตรา 9 วรรคสอง (1)

3.7 พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565

พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565 เป็นกฎหมายว่าด้วยเรื่องที่เกี่ยวข้องกับข้าราชการ
ตำรวจ ตั้งแต่เข้าเป็นข้าราชการตำรวจจนออกจากข้าราชการตำรวจ เช่น การจัดระเบียบราชการ
ในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ คณะกรรมการนโยบายตำรวจแห่งชาติ คณะกรรมการข้าราชการ
ตำรวจ คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมข้าราชการตำรวจ คณะกรรมการพิจารณาเรื่องร้องเรียน
ตำรวจ ยศตำรวจและชั้นข้าราชการตำรวจ ระเบียบข้าราชการตำรวจ เป็นต้น

พระราชบัญญัติตำรวจ พ.ศ. 2565 มีทั้งหมด 181 มาตรา แบ่งเป็น 9 และ 1 บทเฉพาะกาล
กล่าวโดยสรุปได้ ดังนี้

รูปแบบการบัญญัติ เริ่มตั้งแต่ชื่อพระราชบัญญัตินี้ เรียกว่า พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ
พ.ศ. 2565 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 17 ตุลาคม 2565 ให้ยกเลิกกฎหมายว่าด้วยตำรวจแห่งชาติรวม
11 ฉบับ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้และมีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติ
ตามพระราชบัญญัตินี้

ลักษณะ 1 บททั่วไป ตั้งแต่มาตรา 6 ถึงมาตรา 9 สำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นส่วนราชการมี
ฐานะเป็นนิติบุคคลอยู่ในบังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรีมีหน้าที่และอำนาจที่สำคัญ เช่น รักษา
ความปลอดภัยขององค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ พระ
บรมวงศานุวงศ์ ผู้แทนพระองค์และพระราชอาคันตุกะ ดูแล ควบคุมและกำกับการทำงานของ
ข้าราชการตำรวจ ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญา รักษาความสงบเรียบร้อย
ความปลอดภัยของประชาชนและความมั่นคงของราชอาณาจักร ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมาย
กำหนด ช่วยเหลือการพัฒนาประเทศตามที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายหรือปฏิบัติการอื่นใดเพื่อส่งเสริม
และสนับสนุนให้การปฏิบัติตามหน้าที่และอำนาจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กำหนดหน้าที่
สำนักงานตำรวจแห่งชาติในการจัดระบบการบริหารการปฏิบัติงานการรักษาความสงบ และ
ความปลอดภัยของประชาชนให้เหมาะสมกับความจำเป็นของแต่ละท้องถิ่นและชุมชน โดยให้

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมสามารถติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงานตำรวจ กำหนดประเภทข้าราชการตำรวจ 2 ประเภท ได้แก่ ข้าราชการตำรวจที่มียศและข้าราชการตำรวจที่ไม่มียศ

ลักษณะ 2 การจัดระเบียบราชการในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตั้งแต่มาตรา 10 ถึงมาตรา 13 การจัดระเบียบราชการในสำนักงานตำรวจแห่งชาติต้องเป็นไปเพื่อผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ความมีประสิทธิภาพความคุ้มค่าและการอำนวยความสะดวกต่อประชาชนการแบ่งส่วนราชการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติแบ่งเป็น ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติและกองบัญชาการการแบ่งส่วนราชการ ดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีกองบัญชาการตำรวจนครบาลและตำรวจภูธรภาคกองบังคับการตำรวจนครบาล และตำรวจภูธรจังหวัดสถานีตำรวจระดับใหญ่ระดับกลางและระดับเล็ก

ลักษณะ 3 คณะกรรมการนโยบายตำรวจแห่งชาติ ตั้งแต่มาตรา 14 ถึงมาตรา 21 เรียกโดยย่อว่า ก.ต.ช. ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ รองนายกรัฐมนตรีคนหนึ่ง ซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นรองประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงกลาโหม ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงยุติธรรม อัยการสูงสุด เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม และผู้อำนวยการสำนักงานปราบปรามเป็นกรรมการ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านยุทธศาสตร์ด้านกฎหมาย ด้านพัฒนาองค์กร ด้านสื่อสารมวลชนหรือด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารด้านละ 1 คน และผู้แทนภาคประชาชนจำนวน 1 คน โดยมีผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเป็นกรรมการและเลขานุการ กำหนดหน้าที่และอำนาจของ ก.ต.ช. กำหนดคุณสมบัติและ ลักษณะต้องห้ามของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ วาระการดำรงตำแหน่งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิคราวละ 4 ปี การพ้นจากตำแหน่งและองค์ประชุม ก.ต.ช. ต้องไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด

ลักษณะ 4 คณะกรรมการข้าราชการตำรวจ ตั้งแต่มาตรา 22 ถึงมาตรา 32 เรียกโดยย่อว่า ก.ตร. ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเป็นรองประธาน กรรมการ โดยตำแหน่งและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ หน้าที่และอำนาจของ ก.ตร. ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวินัยข้าราชการตำรวจ ได้แก่ การกำหนดมาตรฐานการบริหารงานบุคคลให้เป็นไปตามระบบคุณธรรมมาตรฐานการอบรมและพัฒนาข้าราชการตำรวจและการดำเนินการทาง เมื่อมีการกระทำผิดวินัยข้าราชการตำรวจคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของกรรมการข้าราชการตำรวจ ผู้ทรงคุณวุฒิการเลือกกรรมการข้าราชการตำรวจผู้ทรงคุณวุฒิ วาระการดำรงตำแหน่งกรรมการ ข้าราชการตำรวจผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระ 4 ปีและดำรงตำแหน่งได้วาระ การพ้นจากตำแหน่งองค์ประชุม ก.ตร. ต้องไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการข้าราชการตำรวจทั้งหมด

ลักษณะ 5 คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมข้าราชการตำรวจ ตั้งแต่มาตรา 33 ถึง มาตรา 42 เรียกโดยย่อว่า ก.พ.ค.ตร. มีจำนวน 7 คนซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง และลักษณะต้องห้ามของกรรมการ ก.พ.ค.ตร. คณะกรรมการคัดเลือกกรรมการ ก.พ.ค.ตร. วาระการดำรงตำแหน่งของ

กรรมการ ก.พ.ค.ตร. มีระยะเวลา 6 ปีและดำรงตำแหน่งได้วาระเดียว การพ้นจากตำแหน่งกรรมการ ก.พ.ค.ตร. หน้าที่และอำนาจของ ก.พ.ค.ตร. ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวินัยข้าราชการตำรวจที่สำคัญ ได้แก่ พิจารณาวินัยจลยอุทธรณ์ตาม พิจารณาวินัยจลยเรื่องร้องทุกข์ พิจารณาเรื่องการคุ้มครองระบบ คุณธรรม การพิจารณาวินัยจลยอุทธรณ์กรณีถูกสั่งลงโทษปลดออกหรือไล่ออกหรือถูกสั่ง ออกจาก ราชการพิจารณาวินัยจลยเรื่องร้องทุกข์ที่เกิดจากหัวหน้าส่วนราชการระดับกองบัญชาการขึ้นไป หรือร้องทุกข์ว่าถูก ก.ตร. ไม่เป็นธรรมหรือขัดหรือแย้งต่อพระราชบัญญัตินี้ ก.พ.ค.ตร. ได้รับเงิน ประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีการวมทั้งค่าใช้จ่ายในการ เดินทางไปราชการเช่นเดียวกับผู้บริหารระดับสูง

ลักษณะ 6 คณะกรรมการพิจารณาเรื่องร้องเรียนตำรวจ ตั้งแต่มาตรา 43 ถึงมาตรา 53 เรียกโดยย่อว่า ก.ร.ตร. คณะกรรมการพิจารณาเรื่องร้องเรียนตำรวจ มีหน้าที่และอำนาจพิจารณา เรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับความเดือดร้อนหรือไม่ได้รับความเป็นธรรมของประชาชนจากการกระทำ หรือไม่กระทำการของข้าราชการตำรวจอันมิชอบ หรือการประพฤติปฏิบัติไม่เหมาะสมและเสื่อม เสียดแก่เกียรติศักดิ์ของตำรวจ กระทำผิดวินัย หรือละเมิดประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของ ตำรวจ ก.ร.ตร. ประกอบด้วย ประธาน ก.ร.ตร. และกรรมการ ก.ร.ตร. ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง จากบุคคล ได้แก่ ผู้ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินและกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติประชุมร่วมกัน คัดเลือก ผู้ซึ่งเคยรับราชการในตำแหน่งตั้งแต่ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์หรือเทียบเท่าขึ้นไป ผู้ซึ่งเคย รับราชการในตำแหน่งตั้งแต่อัยการพิเศษฝ่ายหรือเทียบเท่าขึ้นไป ผู้ซึ่งเคยรับราชการเป็นข้าราชการ ตำรวจในตำแหน่งตั้งแต่ผู้บัญชาการหรือเทียบเท่าขึ้นไป ทนายความซึ่งประกอบอาชีพทนายความ มาแล้วไม่น้อยกว่ายี่สิบปี ผู้แทนระดับจังหวัดของสภาองค์กรชุมชนตำบลซึ่งที่ประชุมในระดับชาติ ของสภาองค์กรชุมชนตำบลคัดเลือก โดยอย่างน้อยต้องเป็นสตรีจำนวนหนึ่งคน และให้จเรตำรวจ แห่งชาติเป็นกรรมการและเลขานุการ จะต้องมีองค์ประชุมไม่น้อยกว่า 7 คนในการปฏิบัติหน้าที่ กำหนดหน้าที่และอำนาจของ ก.ร.ตร. คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของกรรมการ ก.ร.ตร. มีระยะเวลาดำรงตำแหน่ง 4 ปี และวาระเดียว กรรมการ ก.ร.ตร. ได้รับเงินประจำตำแหน่งประโยชน์ ตอบแทนและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง

ลักษณะ 7 ยศตำรวจและชั้นข้าราชการตำรวจ ตั้งแต่มาตรา 54 ถึงมาตรา 59 ประกอบด้วย ยศตำรวจ ชั้นข้าราชการตำรวจมีชั้นสัญญาบัตร ชั้นประทวน และชั้นพลตำรวจ การแต่งตั้งยศตำรวจ ชั้นสัญญาบัตร การแต่งตั้งยศตำรวจชั้นประทวน การถอดยศและการออกจากยศตำรวจ

ลักษณะ 8 ระเบียบข้าราชการตำรวจ ตั้งแต่มาตรา 60 ถึง 155 แบ่งเป็น 12 หมวด ดังนี้

หมวด 1 การจัดระเบียบข้าราชการตำรวจ มาตรา 60

หมวด 2 ตำแหน่งและการกำหนดตำแหน่ง ตั้งแต่มาตรา 61 ถึงมาตรา 70

หมวด 3 การบรรจุการแต่งตั้งและการเลื่อนชั้นเงินเดือน ตั้งแต่มาตรา 71 ถึงมาตรา 97

หมวด 4 เงินเดือนเงินประจำตำแหน่งและเงินเพิ่มอื่น ตั้งแต่มาตรา 98 ถึง 104

หมวด 5 การรักษาราชการแทนและการปฏิบัติราชการแทน ตั้งแต่มาตรา 105 ถึง 109

หมวด 6 วินัยและการรักษาวินัย ตั้งแต่มาตรา 110 ถึงมาตรา 116

ข้าราชการตำรวจต้องถือและปฏิบัติตามกฎหมายและต้องรักษาวินัยโดยเคร่งครัดต้องไม่กระทำการอันเป็นข้อห้าม การกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรงและอย่างร้ายแรงเมื่อมีการกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการ กรณีจำเป็นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงให้ผู้บังคับบัญชามีอำนาจใช้อาวุธหรือกำลังบังคับเพื่อให้ข้าราชการตำรวจผู้ก่อการกำเริบหรือละทิ้งหน้าที่ให้กับทำหน้าที่ของตน โดยไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่งและ โทษวินัยมี 7 สถาน คือ ภาคทัณฑ์ ทัณฑกรรม กักขัง กักขัง ตัดเงินเดือน ปลดออก ไล่ออก การลงโทษวินัยให้ทำเป็นคำสั่งโดยระบุว่ากระทำผิดวินัยในกรณีใดและมาตราใด

หมวด 7 การดำเนินการทางวินัย ตั้งแต่มาตรา 117 ถึงมาตรา 132 เมื่อมีการกล่าวหาว่าจะกระทำผิดวินัยให้ผู้บังคับบัญชารีบดำเนินการสืบสวนข้อเท็จจริงเบื้องต้นว่ามีมูลตามที่กล่าวหาหรือไม่แจ้งเรื่องที่ถูกกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบเพื่อชี้แจงภายในระยะเวลาที่กำหนดกรณีไม่มีมูลกระทำผิดวินัยให้สั่งยุติเรื่องถ้า ให้ดำเนินการทันที การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนหลักเกณฑ์วิธีการและระยะเวลาในการสืบสวนสอบสวน กรอบระยะเวลาพิจารณาของผู้บังคับบัญชาให้แล้วเสร็จภายใน 60 วันนับแต่วันที่ได้รับสำนวนที่ครบถ้วนสมบูรณ์เว้นแต่มีเหตุจำเป็นขยายระยะเวลาได้ 2 ครั้งครั้งละไม่เกิน 30 วันหากยังไม่เสร็จอีกให้ผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปสั่งการแทนภายใน 30 วันนับแต่วันครบกำหนดพร้อมทั้งสั่งลงโทษวินัยผู้บังคับบัญชาผู้นั้น โดยไม่ต้องสืบสวนสอบสวนเรื่องที่อยู่ระหว่างพิจารณาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะกรรมการ ป.ป.ท. ไม่เป็นเหตุให้ต้องชะลอการดำเนินการทางวินัยและไม่ต้องรอผลการชี้มูล ให้ดำเนินการทางวินัยและลงโทษทางวินัยต่อไปกรณีเช่นเดียวกับคดีมีมูลทางอาญาและได้มีการดำเนินคดีอาญาด้วยก็ไม่เป็นเหตุให้ต้องชะลอการดำเนินการทางวินัยเช่นกัน ในกรณีลงโทษทางวินัยไปแล้วต่อมาศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดแต่ต่างไปจากผลการดำเนินการทางวินัยก็ให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณาทบทวนการลงโทษวินัยใหม่ให้สอดคล้องกับผลของคำพิพากษาดังกล่าว รวมทั้งการมีคำสั่งให้กลับเข้ารับราชการ แต่ถ้าผู้นั้นพ้นจากราชการไปก่อนแล้วก็ให้เยียวยาชดเชยตามความเป็นธรรมแล้วแต่กรณี เมื่อมีเหตุจำเป็นต้องกักตัวไม่เกิน 15 วัน การสั่งลงโทษวินัยกรณีไม่ร้ายแรงและการสั่งลงโทษกรณีอย่างร้ายแรง การรายงานผลการดำเนินการวินัยให้ผู้บัญชาผู้บังคับบัญชาที่ได้รับรายงานอายุคดีเรื่อง จดโทษ ลงโทษ เพิ่มโทษ ทำทัณฑ์บน ว่ากล่าวตักเตือน ยกโทษ โดยทำคำสั่งใหม่ยกเลิกคำสั่งเดิมหรือกลับคืนสู่ฐานะเดิม ก.ตร. เห็นควรจะต้องสอบสวนเพิ่มเติมในกรณีลงโทษวินัยอย่างร้ายแรงการสั่งพักราชการหรือสั่ง

ให้ออกจากราชการไว้ก่อน การสั่งให้กลับเข้ารับราชการในตำแหน่งเดิมหรือในระดับเดียวกันหากมิได้กระทำผิดวินัย

หมวด 8 การออกจากราชการ ตั้งแต่มาตรา 133 ถึงมาตรา 140 เหตุออกจากราชการของข้าราชการตำรวจการสั่งให้ออกจากราชการตำรวจข้าราชการตำรวจขอลาออกผู้บังคับบัญชาอาจจะยับยั้งการลาออกไว้ได้ 90 วันนับแต่วันขอลาออกการสั่งให้ออกจากราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญ เหตุทดแทนให้ออกจากราชการเพราะมีเหตุหย่อนความสามารถพร้อมต่อหน้าที่หรือประพฤติดนไม่เหมาะสมให้ออกจากราชการ มีมลทินหรือมัวหมองให้ออกจากราชการเพราะถูกลงโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดในความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือ การออกจากราชการตำรวจตำแหน่งตั้งแต่ผู้บังคับการหรือเทียบเท่าให้นายกรัฐมนตรีนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงทราบส่วนตำแหน่งที่สูงกว่าที่กล่าวจนถึงผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงมีพระบรมราชโองการให้พ้นจากตำแหน่งเว้นแต่กรณีพ้นเพราะความตายเกษียณอายุหรือเพราะถูกลงโทษ

หมวด 9 การอุทธรณ์ ตั้งแต่มาตรา 141 ถึงมาตรา 146 ข้าราชการตำรวจที่ถูกสั่งลงโทษภาคทัณฑ์พักการกรม กักขัง กักขัง หรือ ตัดเงินเดือน ให้อุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือผู้ที่สั่งลงโทษแต่กรณีผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเป็นผู้สั่งลงโทษให้อุทธรณ์ต่อ ก.ตร. กรณีถูกสั่งลงโทษปลดออกหรือไล่ออกหรือสั่งให้ออกจากราชการให้อุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวต่อ ก.พ.ค.ตร. การอุทธรณ์ต้องดำเนินการภายใน 30 วันนับแต่วันทราบคำสั่งการพิจารณาของผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป ก.ตร. หรือ ก.พ.ค.ตร. แล้วแต่กรณีให้พิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 120 วันนับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์กรณีมีเหตุขัดข้องให้ขยายระยะเวลาได้อีกไม่เกิน 2 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 60 วันโดยบันทึกเหตุขัดข้องไว้ด้วย เฉพาะกรณี ก.พ.ค.ตร. วินิจฉัยอุทธรณ์แล้วให้ผู้บังคับ ดำเนินการตามคำวินิจฉัยภายใน 30 วันนับแต่วันที่มิคำวินิจฉัยในกรณีผู้อุทธรณ์ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของ ก.พ.ค.ตร. ให้ฟ้องคดีต่อศาลปกครองสูงสุดภายใน 90 วันนับแต่วันที่ทราบหรือถือว่าทราบ คำวินิจฉัยผู้บังคับบัญชาผู้ใดไม่ปฏิบัติตามให้ถือว่าจงใจละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ ก.พ.ค.ตร. เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา เหตุแห่งการคัดค้านวิธีการคัดค้านและถอนตัวของ กรรมการ ก.พ.ค.ตร. เมื่อมีคำพิพากษาถึงที่สุดหรือคำวินิจฉัยถึงที่สุดแล้วสั่งเพิกถอนหรือแก้ไข คำสั่งเรื่องใดให้ผู้บังคับบัญชา หรือ ก.ตร. แล้วแต่กรณีสั่งการเยียวยาแก้ไขหรือดำเนินการตามสมควรแล้วแต่กรณี

หมวด 10 การร้องทุกข์ ตั้งแต่มาตรา 147 ถึงมาตรา 149 ข้าราชการตำรวจผู้ใดเห็นว่าผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจหน้าที่ปฏิบัติต่อตนโดยไม่ถูกต้องตามระเบียบกฎหมายหรือโดยมิชอบผู้นั้นอาจร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชา หรือ ก.พ.ค.ตร. แล้วแต่กรณีเพื่อขอให้แก้ไขได้ เว้นแต่เป็นกรณีที่มี

สิทธิอุทธรณ์ตามหมวดว่าด้วยการอุทธรณ์ ให้ใช้สิทธิอุทธรณ์ตามที่กำหนดไว้เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมกรณีผู้ร้องทุกข์ไม่พอใจคำวินิจฉัยของผู้บังคับบัญชามีสิทธิอุทธรณ์ต่อ ก.พ.ค.ตร. ได้ภายใน 30 วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัยคำวินิจฉัยของ ก.พ.ค.ตร. ให้เป็นที่สุด

หมวด 11 การคุ้มครองระบบคุณธรรม มาตรา 150 กรณี ก.พ.ค.ตร. เห็นว่า กฎกระทรวง กฏ ก.ตร.ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด ประกาศ มติ หรือคำสั่งใดที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ ไม่สอดคล้องกับระบบคุณธรรมให้แจ้งผู้มีอำนาจออกกฎกระทรวง กฏ ก.ตร.ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด ประกาศ มติ หรือคำสั่งดังกล่าวทราบเพื่อดำเนินการแก้ไขหรือยกเลิกตามสมควร แก่กรณี

หมวด 12 เครื่องแบบตำรวจตั้งแต่มาตรา 151 ถึงมาตรา 155

ลักษณะ 9 กองทุนเพื่อการสอบสวนสอบสวนการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดทางอาญา ตั้งแต่มาตรา 156 ถึงมาตรา 161 คณะกรรมการบริหารกองทุนฯ ประกอบด้วย ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเป็นประธานกรรมการ จเรตำรวจแห่งชาติ ผู้แทนกรมบัญชีกลาง ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด ผู้แทนสำนักงานประมาท และรองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติหรือผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติจำนวนสองคน เป็นกรรมการ กำหนดให้จัดตั้งกองทุนในสำนักงานตำรวจแห่งชาติโดยกองทุนดังกล่าวประกอบด้วย เงินอุดหนุนจากรัฐบาล เงินและทรัพย์สินที่กองทุนได้รับจากหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือมูลนิธิ ดอกผลที่เกิดจากกองทุน เป็นต้น โดยมีหน้าที่หลัก คือ บริหารกองทุนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุนและตามนโยบายที่ ก.ต.ช. กำหนด ออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์การจ่ายเงินกองทุนเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจในการทำหน้าที่เกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวน การป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดทางอาญา เป็นต้น

บทเฉพาะกาล ตั้งแต่มาตรา 162 ถึงมาตรา 181

การศึกษาทบทวนวรรณกรรมพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565 ทำให้ทราบว่าเมื่อข้าราชการตำรวจถูกลงโทษทางวินัยแล้วมีสิทธิตามกฎหมายที่จะอุทธรณ์ต่อ ก.ตร. หรือ ก.พ.ค.ตร. แล้วแต่กรณี นอกจากนี้หากข้าราชการตำรวจผู้ถูกลงโทษไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของ ก.พ.ค.ตร. ให้ฟ้องคดีต่อศาลปกครองสูงสุดได้ จึงนำมาเป็นแนวทางในการสร้างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร

3.8 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 บัญญัติขึ้นเพื่อปรับปรุงระบบการบริหารทรัพยากรบุคคลของข้าราชการพลเรือนให้มีความทันสมัย ก้าวทันกับสภาพการณ์ของสังคมในโลกปัจจุบันและอนาคต ข้าราชการได้รับค่าตอบแทนอย่างเป็นธรรมสอดคล้องกับความรู้

ความสามารถ ผลงาน ให้ข้าราชการปฏิบัติหน้าที่ราชการอย่างมีเกียรติ มีศักดิ์ศรี มีความมั่นคง มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีกลไกพิทักษ์ระบบคุณธรรมที่น่าเชื่อถือและมีประสิทธิภาพ

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มีทั้งหมด 139 มาตรา แบ่งเป็น 5 ลักษณะ มีสาระสำคัญสรุป ได้ดังนี้

มาตรา 1 ถึงมาตรา 5 เป็นรูปแบบการยกเว้นพระราชบัญญัติ คือ ชื่อพระราชบัญญัติ วันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติอะไรบ้าง บทนิยามต่าง ๆ และผู้รักษา ราชการตามพระราชบัญญัตินี้

ลักษณะ 1 คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ตั้งแต่มาตรา 6 ถึงมาตรา 23 เนื้อหาให้มี คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน เรียกโดยย่อว่า “ก.พ.” กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระ 3 ปี อำนาจ หน้าที่ของ ก.พ. องค์ประชุมของ ก.พ. กรณี ก.พ. มีมติและแจ้งให้ดำเนินการแล้วภายในเวลาที่ กำหนดแต่ไม่ปฏิบัติหรือปฏิบัติการโดยขัดหรือแย้งให้ถือว่าปลัดกระทรวง อธิบดีหรือผู้มีหน้าที่ ปฏิบัติแล้วแต่กรณีกระทำผิดวินัย ก.พ.มีอำนาจแต่งตั้ง “คณะอนุกรรมการวิสามัญ” เรียกโดยย่อว่า “อ.ก.พ.วิสามัญ” ให้มีสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน เรียกโดยย่อว่า “สำนักงาน ก.พ.” อำนาจหน้าที่ของสำนักงาน ก.พ. อ.ก.พ. สามัญแยกพิจารณาเป็น อ.ก.พ. กระทรวง อ.ก.พ. กรม อ.ก.พ.จังหวัด องค์ประกอบ อ.ก.พ. และอำนาจหน้าที่ของ อ.ก.พ. ดังกล่าว

ลักษณะ 2 คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม ตั้งแต่มาตรา 24 ถึงมาตรา 33 เนื้อหาให้มี คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม เรียกโดยย่อว่า “ก.พ.ค.” คุณสมบัติและเงื่อนไขของกรรมการ ก.พ.ค. วาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปี การพ้นจากตำแหน่ง อำนาจหน้าที่ของ ก.พ.ค. องค์ประชุม อ.ก.พ.

ลักษณะ 3 บททั่วไป ตั้งแต่มาตรา 34 ถึงมาตรา 41 เนื้อหาการจัดระเบียบข้าราชการพลเรือน ข้าราชการพลเรือน มี 2 ประเภท (พลเรือนสามัญ-พลเรือนในพระองค์) คุณสมบัติและลักษณะ ต้องห้ามของผู้ที่จะเข้ารับราชการพลเรือน การจ่ายเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่ง เงินเพิ่มสำหรับ ตำแหน่ง วันเวลาทำงาน วันหยุดราชการ การลาหยุดราชการให้เป็นไปตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด เครื่องแบบข้าราชการพลเรือน บำเหน็จบำนาญข้าราชการพลเรือน

ลักษณะ 4 ข้าราชการพลเรือนสามัญ

หมวด 1 การจัดระเบียบข้าราชการพลเรือนสามัญ ตั้งแต่มาตรา 42 ถึงมาตรา 43 เนื้อหา การจัดระเบียบข้าราชการพลเรือนสามัญให้ดำรงระบบคุณธรรม ข้าราชการพลเรือนสามัญมีเสรีภาพ ในการรวมกลุ่มตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติ

หมวด 2 การกำหนดตำแหน่ง และการให้ได้รับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งตั้งแต่ มาตรา 44 ถึงมาตรา 51 เนื้อหาการกำหนดตำแหน่ง ตำแหน่งข้าราชการพลเรือนสามัญ มี 4 ประเภท

(บริหาร อำนาจการ วิชาการ ทั่วไป) ระดับตำแหน่งข้าราชการพลเรือนสามัญ การจัดทำมาตรฐาน กำหนดตำแหน่ง (ก.พ.) การได้รับเงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง คณะรัฐมนตรีจะพิจารณาปรับ เงินเดือนหรือเงินประจำตำแหน่งของข้าราชการพลเรือนสามัญ

หมวด 3 การสรรหา การบรรจุและการแต่งตั้ง ตั้งแต่มาตรา 52 ถึงมาตรา 71 เนื้อหาการสรรหา บุคคลมาบรรจุเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ การสอบแข่งขัน การขึ้นบัญชี คุณสมบัติและลักษณะ ต้องห้ามของผู้สมัครสอบแข่งขัน กรณีมีเหตุพิเศษที่ไม่ต้องสอบแข่งขัน กรณีมีเหตุผลและความจำเป็นอย่างอื่นที่จะบรรจุบุคคลที่มีความรู้สูงเป็นพิเศษเข้ารับราชการ การบรรจุบุคคลเข้ารับ ราชการพลเรือนสามัญ การสับเปลี่ยนหน้าที่ ย้าย หรือโอนไปปฏิบัติหน้าที่อื่นเนื่องจากบริหาร ติดต่อกันมาครบ 4 ปี การทดลองปฏิบัติราชการ การย้าย การโอนหรือการเลื่อนข้าราชการ ไปแต่งตั้ง ให้ดำรงตำแหน่งในต่างหน่วยให้เป็นไปตามที่กฎ ก.พ.กำหนด การโอนมาบรรจุและการนับเวลา ราชการกรณีตำแหน่งข้าราชการพลเรือนสามัญว่างลงหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ กรณีมีเหตุผล จำเป็นผู้บังคับบัญชามีอำนาจสั่งข้าราชการพลเรือนสามัญให้ประจำส่วนราชการเป็นการชั่วคราว โดยให้พ้นจากตำแหน่งเดิม กรณีสั่งให้พ้นจากตำแหน่งหน้าที่และขาดจากอัตราเดิม กรณีศาลปกครอง มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้เพิกถอนคำสั่งแต่งตั้งข้าราชการพลเรือนสามัญ ให้ ก.พ. โดยความเห็นชอบ ของคณะรัฐมนตรี เสียอายุ แก้อายุ หรือดำเนินการตามที่เห็นสมควรได้

หมวด 4 การเพิ่มพูนประสิทธิภาพและเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติราชการ ตั้งแต่ มาตรา 72 ถึงมาตรา 77 เนื้อหา ให้ส่วนราชการมีหน้าที่เพิ่มพูนประสิทธิภาพและสร้างแรงจูงใจ ให้แก่พลเรือนสามัญ ผู้บังคับบัญชาต้องปฏิบัติตนต่อผู้ใต้บังคับบัญชา มีคุณธรรม เทียงธรรม ประพฤติตนอยู่ในจรรยาบรรณและระเบียบวินัยให้ข้าราชการพลเรือนสามัญ ไปศึกษาเพิ่มเติม ฝึกอบรม คุงานหรือปฏิบัติการวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ การประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อแต่งตั้งและเลื่อนเงินเดือน กรณีตายในหน้าที่ให้พิจารณาเลื่อนเงินเดือนเป็นกรณีพิเศษ

หมวด 5 การรักษাজรรยาบรรณข้าราชการ ตั้งแต่มาตรา 78 ถึงมาตรา 79 เนื้อหาข้าราชการ พลเรือนสามัญต้องรักษাজรรยาบรรณข้าราชการเพื่อเป็นข้าราชการที่ดี มีเกียรติและศักดิ์ศรี การไม่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณข้าราชการให้ผู้บังคับบัญชาคักเตือนและประกอบการเลื่อนเงินเดือน การแต่งตั้งหรือสั่งให้ได้รับการพัฒนา

หมวด 6 วินัยและการรักษาวินัย ตั้งแต่มาตรา 80 ถึงมาตรา 89 เนื้อหา ข้าราชการพลเรือน ต้องรักษาวินัย ต้องสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุข ข้อปฏิบัติที่ต้องกระทำและข้อห้ามไม่ให้กระทำ ข้าราชการไม่ปฏิบัติหรือฝ่าฝืนตามที่กล่าว ผู้นั้นกระทำความผิดวินัย(ไม่ร้ายแรง) ลักษณะการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงและไม่ร้ายแรง โทษทาง

วินัย มี 5 สถาน คือภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน ลดเงินเดือน ปลดออก ไล่ออก การลงโทษให้ทำเป็นคำสั่ง ต้องเหมาะสม ยุติธรรม และปราศจากอคติให้ระบุด้วยว่ากระทำผิดวินัยใดและมาตราใด

หมวด 7 การดำเนินการทางวินัย ตั้งแต่มาตรา 90 ถึงมาตรา 106 เนื้อหา เมื่อมีการกล่าวหา หรือสงสัยว่ากระทำผิดวินัยให้ผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจดำเนินการ โดยเร็ว ยุติธรรมและปราศจาก อคติ ถ้าเห็นว่ากรณีไม่มีมูลให้ยุติเรื่องได้ ถ้ามีมูลและมีใช้ความผิดวินัยร้ายแรงจะไม่ตั้งคณะกรรมการ สอบสวนก็ได้ กรณีมีมูลผิดวินัยอย่างร้ายแรงให้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ในการสอบสวน ต้องแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบพร้อมทั้งรับฟังคำชี้แจงของผู้ถูก กล่าวหา เสร็จแล้วให้รายงานผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจ ความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งตามที่ กฎ ก.พ. กำหนดจะดำเนินการทางวินัยโดยไม่ต้องสอบสวนก็ได้ กรณีกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรงให้ลงโทษ ภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือนหรือลดเงินเดือนตามความเหมาะสม กรณีกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ให้ลงโทษปลดออกหรือไล่ออกและส่งเรื่องให้ อ.ก.พ. พิจารณาและมีมติประการใดให้ ผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจปฏิบัติไปตามนั้น กรณีให้ข้อมูลในฐานะพยานอันเป็นประโยชน์ยังต่อทาง ราชการอาจได้รับบำเหน็จความชอบเป็นกรณีพิเศษ อาจถูกกั้นไว้เป็นพยานหรือลดโทษทางวินัยได้ ออกจากราชการไปแล้วก็ดำเนินการสืบสวนหรือพิจารณาดำเนินการทางวินัยและสั่งลงโทษได้ เสมือนหนึ่งว่าผู้นั้นยังไม่ได้ออกจากราชการแต่ต้องสั่งลงโทษภายใน 3 ปีนับแต่วันที่ออกจาก ราชการ กรณี ป.ป.ช. หรือ ป.ป.ท. จัดมูลความผิดแล้วให้ดำเนินการไปตามนั้น ผู้บังคับบัญชา สั่งพักราชการหรือสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนเพื่อรอฟังผลการสอบสวนหรือพิจารณาหรือ ผลแห่งคดีได้ถ้าภายหลังไม่ผิดให้ส่งกลับเข้ารับราชการในตำแหน่งเดิมหรือประเภทเดียวกันระดับ เดียวกันตามที่ ก.พ. กำหนด เมื่อผู้มีอำนาจสั่งลงโทษหรือลงทัณฑ์แล้วให้รายงาน อ.ก.พ. กระทรวง กรณีผู้แทน ก.พ. ซึ่งเป็นกรรมการใน อ.ก.พ. กระทรวงเห็นว่าการดำเนินการทางวินัยไม่ถูกต้อง หรือไม่เหมาะสมให้รายงาน ก.พ. เมื่อ ก.พ. มีมติอย่างไรให้ปฏิบัติตามมติ ก.พ. นั้น เว้นแต่อุทธรณ์ คำสั่งลงโทษต่อ ก.พ.ค. เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงโทษให้มีคำสั่งใหม่และคำสั่งใหม่ให้ยกเลิกคำสั่งเดิม พร้อมระบุวิธีการดำเนินการเกี่ยวกับโทษที่ได้รับไปแล้ว ข้าราชการพลเรือนสามัญซึ่ง โอนมาแต่มี กรณีกระทำผิดวินัยอยู่ก่อนวัน โอนมาบรรจุให้ดำเนินการทางวินัยต่อไป

หมวด 8 การออกจากราชการ ตั้งแต่มาตรา 107 ถึงมาตรา 113 เนื้อหา เหตุที่ข้าราชการ พลเรือนสามัญออกจากราชการ ต่ออายุราชการเพราะมีความจำเป็นเพื่อปฏิบัติหน้าที่ทางวิชาการ หรือความสามารถเฉพาะตัวได้อีกไม่เกิน 10 ปี ตามที่ ก.พ. กำหนด กรณีประสงค์จะขอลาออกให้ยื่น เป็นหนังสือล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 30 วัน ผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจสั่งยับยั้งการลาออกไว้ได้ไม่เกิน 90 วันนับแต่วันขอลาออก เหตุที่ผู้บังคับบัญชาสั่งให้ออกจากราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุ ทดแทน กรณีสั่งให้ออกจากราชการเพราะเหตุไปรับราชการทหาร ผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจไม่ใช่

อำนาจสั่งให้ออกจากราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุทดแทนโดยไม่มีเหตุอันสมควรให้ผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจระดับเหนือขึ้นไปมีอำนาจสั่งได้ การออกจากราชการตำแหน่งที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯแต่งตั้งให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อมีพระบรมราชโองการให้พ้นจากตำแหน่งนับแต่วันออกจากราชการเว้นแต่กรณีตายให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงทราบ

หมวด 9 การอุทธรณ์ ตั้งแต่มาตรา 114 ถึงมาตรา 121 เนื้อหา ผู้ถูกสั่งลงโทษหรือสั่งให้ออกจากราชการมีสิทธิอุทธรณ์ต่อ ก.พ.ค. ภายใน 30 วันนับแต่ทราบคำสั่ง การพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ของ ก.พ.ค. ให้เป็นไปตามกฎ ก.พ.ค. เมื่อ ก.พ.ค. วินิจฉัยแล้วให้ผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจดำเนินการภายใน 30 วันนับแต่ ก.พ.ค. มีคำวินิจฉัย กรณีผู้อุทธรณ์ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของ ก.พ.ค. ให้ฟ้องคดีต่อศาลปกครองสูงสุดภายใน 90 วัน นับแต่วันทราบคำวินิจฉัยของ ก.พ.ค. ในการปฏิบัติหน้าที่ให้กรรมการ ก.พ.ค. และกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาและมีอำนาจสั่งให้ส่งสำนวนการสอบสวน สั่งให้มาให้ถ้อยคำเข้าไปในเคหสถานในเวลากลางวัน สอบสวนใหม่หรือเพิ่มเติม ก.พ.ค. วินิจฉัยอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จภายใน 120 วัน นับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ขยายระยะเวลาได้อีก 2 ครั้ง ๆ ละไม่เกิน 60 วัน ในการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ให้ ก.พ.ค. มีอำนาจไม่รับหรือยกอุทธรณ์หรือแก้ไขยกเลิกคำสั่งลงโทษและให้เยียวยาความเสียหายเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม เหตุที่คัดค้านกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์

หมวด 10 การร้องทุกข์ ตั้งแต่มาตรา 122 ถึงมาตรา 125 เนื้อหา ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดมีความคับข้องใจอันเกิดจากผู้บังคับบัญชาปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติและไม่อาจอุทธรณ์ได้ให้มีสิทธิร้องทุกข์ได้ ลำดับการร้องทุกข์ให้เป็นไปตามลำดับชั้น

กรณีร้องทุกข์หัวหน้าส่วนราชการให้ร้องทุกข์ต่อ ก.พ.ค. การพิจารณาวินิจฉัยร้องทุกข์ให้ ก.พ.ค. มีอำนาจไม่รับหรือยกคำร้องทุกข์หรือมีคำวินิจฉัยให้แก้ไขหรือยกเลิกคำสั่งและให้เยียวยาความเสียหายหรือให้ดำเนินการอื่นใดเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม เหตุที่จะคัดค้านกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์

หมวด 11 การคุ้มครองระบบคุณธรรม มาตรา 126 เนื้อหา กรณี ก.พ.ค. เห็นว่ากฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใดไม่สอดคล้องกับระบบคุณธรรมให้แจ้งหน่วยงานหรือผู้ออกกฎ ระเบียบ หรือคำสั่งดังกล่าวเพื่อดำเนินการแก้ไขหรือยกเลิกตามควรแก่กรณี

ลักษณะ 5 ข้าราชการพลเรือนในพระองค์ มาตรา 127 (ยกเลิกโดย มาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการในพระองค์ พ.ศ. 2560

บทเฉพาะกาล ตั้งแต่มาตรา 128 ถึงมาตรา 139

การศึกษาทบทวนวรรณกรรมพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ทำให้ทราบว่า ข้าราชการพลเรือนมีการกำหนดเรื่องการรักษาจรรยาบรรณข้าราชการ เพื่อให้

ข้าราชการพลเรือนเป็นข้าราชการที่ดี มีเกียรติและศักดิ์ศรีความเป็นข้าราชการ และเมื่อข้าราชการพลเรือนถูกลงโทษทางวินัยแล้วมีสิทธิตามกฎหมายที่จะอุทธรณ์ต่อ ก.พ.ค. นอกจากนี้หากข้าราชการพลเรือนผู้ถูกลงโทษไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของ ก.พ.ค. ให้ฟ้องคดีต่อศาลปกครองสูงสุดได้ จึงนำมาเป็นแนวทางในการสร้างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร

3.9 พระบรมราชโองการประกาศให้ใช้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580)

ประกาศพระราชโองการให้ใช้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) เป็นยุทธศาสตร์ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือเป็นคติพจน์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ภายในช่วงเวลา 20 ปี เพื่อความสุขของคนไทยทุกคน

ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ที่มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข ประเทศมีความมั่นคง ปลอดภัย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับตั้งแต่ระดับชาติ สังคม ชุมชน มุ่งเน้นการพัฒนาคนให้มีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยใช้กลไกการแก้ปัญหาแบบบูรณาการทั้งส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาสังคม และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ บนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล เพื่อเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการดำเนินการของยุทธศาสตร์ชาติด้านอื่น ๆ ให้สามารถขับเคลื่อนไปได้ตามทิศทางและเป้าหมายที่กำหนด

การจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารมีเจตนาสร้างมาตรฐานกระบวนการยุติธรรมทางวินัยทหาร เพื่อคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของทหารให้เหมาะสมตามภาวะการปฏิบัติหน้าที่ทางทหารซึ่งทหารมีหน้าที่โดยตรงในการรักษาความมั่นคงของประเทศ เป็นไปตามยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง จึงต้องนำยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี มาศึกษาวิเคราะห์ด้วย

4. กฎหมายมหาชนระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

4.1 กฎบัตรสหประชาชาติ ค.ศ. 1945: (Charter of the United Nations: UN Charter, 1945) (พ.ศ. 2488)

กฎบัตรสหประชาชาติ ค.ศ. 1945 (พ.ศ. 2488) เป็นกฎหมายระหว่างประเทศและเป็นตราสารก่อตั้งที่สถาปนาองค์กรสหประชาชาติ (United Nations) ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นทางการ โดยองค์การสหประชาชาติได้ก่อตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ. 2488 (ค.ศ. 1945) ซึ่งเป็นวันที่สาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐฝรั่งเศส สหภาพสาธารณรัฐสังคมนิยมโซเวียต

สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา และประเทศอื่น ๆ ได้มีการให้สัตยาบันต่อ กฎบัตรสหประชาชาติ ค.ศ. 1945 (พ.ศ. 2488) โดยทุกประเทศที่เป็นสมาชิกสหประชาชาติจะต้องปฏิบัติตามกฎบัตร สหประชาชาติอย่างเคร่งครัด ยกเว้นเพียงแต่ นครรัฐวาติกันที่เป็นประเทศผู้สังเกตการณ์ ซึ่งเป็น ข้อยกเว้นข้อตกลงที่บรรดาประเทศผู้ก่อตั้งและร่วมเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติได้ให้ สัตยาบันเข้าผูกพัน ปัจจุบันมีภาคีประเทศเกือบทั่วโลก จำนวน 197 ประเทศ (สุนีย์ มัลลิกะมาลย์ และคณะ, 2565, หน้า 124)

กฎบัตรดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- 1) เพื่อสร้างไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ
- 2) เพื่อพัฒนาความสัมพันธ์ฉันมิตรระหว่างประชาชาติทั้งหลาย โดยเคารพหลักการ แห่งสิทธิเท่าเทียมกัน และการกำหนดเจตจำนงของตนเอง
- 3) เพื่อให้บรรลุถึงความร่วมมือระหว่างประเทศในอันที่จะแก้ปัญหาระหว่างประเทศ ทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมหรือมนุษยธรรม และการส่งเสริม สนับสนุนการเคารพสิทธิมนุษยชน และอิสรภาพสำหรับทุกคน โดยไม่เลือกปฏิบัติในเรื่องเชื้อชาติ เพศ ภาษาหรือศาสนา
- 4) เพื่อเป็นศูนย์กลางสำหรับประสานการดำเนินงานของประชาชาติทั้งหลายให้ กลมกลืนกัน

บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไว้ในหมวด 7 การดำเนินการ เกี่ยวกับการคุกคามต่อสันติภาพ การละเมิดสันติภาพ และการกระทำการรุกราน ในมาตรา 39 ถึง มาตรา 51 โดยมุ่งเน้นในการคุ้มครองการคุกคามต่อสันติภาพ การละเมิดสันติภาพ และการกระทำ การรุกราน โดยได้กำหนดมาตรการอื่นใดโดยไม่ใช้กำลังอาวุธ เพื่อยังผลให้เกิดคำวินิจฉัยของ คณะรัฐมนตรี และอาจเรียกร้องให้สมาชิกแห่งสหประชาชาติใช้มาตรการเช่นว่านั้น มาตรการ เหล่านี้อาจรวมถึงการตัดความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ และการคมนาคมทางรถไฟ ทางทะเล ทางอากาศ ทางไปรษณีย์ ทางโทรเลข ทางวิทยุ และวิถีทางคมนาคมอย่างอื่น โดยสิ้นเชิงหรือแต่บางส่วน และ การตัดความสัมพันธ์ทางการทูตด้วย

หมวดที่ 9 ความร่วมมือระหว่างประเทศ ในมาตรา 55 ถึงมาตรา 60 โดยมุ่งเน้นที่จะให้ ความเคารพต่อหลักการแห่งสิทธิอันเท่าเทียมกัน และการกำหนดเจตจำนงของตนเองของประชาชน เป็นมูลฐาน และให้การคุ้มครองในการปฏิบัติตามสิทธิมนุษยชนและอิสรภาพ อันเป็นหลักมูลฐาน สำหรับมนุษย์ทุกคน โดยปราศจากความแตกต่างในทางเชื้อชาติ เพศ ภาษา หรือศาสนา

หมวด 10 คณะมนตรีเศรษฐกิจและการสังคม ในมาตรา 61 ถึงมาตรา 72 โดยได้กำหนด องค์ประกอบ อำนาจหน้าที่ การลงคะแนนเสียง และวิธีการดำเนินการประชุม ซึ่งคณะมนตรีฯ ดังกล่าว อาจทำหรือริเริ่มการศึกษาและรายงานเกี่ยวกับเรื่องระหว่างประเทศทางเศรษฐกิจ การสังคม

วัฒนธรรม การศึกษา อนามัย และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และอาจทำคำแนะนำเกี่ยวกับเรื่องเช่นว่านั้น เสนอต่อสมัชชา ต่อมาสมัชชาของสหประชาชาติและต่อทบวงการชำนัญพิเศษที่เกี่ยวข้อง และอาจทำคำแนะนำเพื่อความมุ่งหมายที่จะส่งเสริมการเคารพ และการปฏิบัติตามสิทธิมนุษยชน และอิสรภาพอันเป็นหลักมูลสำหรับทุกคน

เนื้อหาโดยสรุปของกฎบัตรสหประชาชาติ ค.ศ. 1945 (พ.ศ. 2488) คือ เป็นข้อตกลงระหว่างประเทศที่จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์สร้างเสริมสันติภาพระหว่างประเทศ สอดรับกับหลักความยุติธรรม มุ่งคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนภายในแต่ละประเทศโดยเน้นความเท่าเทียมกัน จึงมีความสำคัญกับกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร

4.2 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 : (Universal Declaration of Human Rights: UDHR, 1948) (พ.ศ. 2491)

จากการตื่นตัวของรัฐต่าง ๆ ภายหลังจากเหตุการณ์ที่กองทัพนาซีได้กระทำทารุณโหดร้ายต่อชาวยิวในสงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้ผู้แทนของสาธารณรัฐประชาชนจีน สหภาพโซเวียต สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา จึงได้ประชุมร่วมกันที่คฤหาสน์ดัมบาร์ตัน โอ๊คส์ กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. สหรัฐอเมริกา เพื่อวางแนวทางในการจัดตั้งองค์การระหว่างประเทศขึ้นใหม่เมื่อสงครามยุติลงใน ค.ศ. 1945 (พ.ศ. 2488) โดยต่อมาผู้แทนของ 50 ประเทศได้ประชุมที่นครซานฟรานซิสโก เพื่อดำเนินการร่างกฎบัตรขององค์การสหประชาชาติขึ้น ในที่สุดองค์การสหประชาชาติก็ถือกำเนิดขึ้นเมื่อวันที่ 24 ตุลาคม ค.ศ. 1945 (พ.ศ. 2488) เมื่อกฎบัตรได้รับสัตยาบันจากสาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐฝรั่งเศส สหภาพสาธารณรัฐสังคมนิยมโซเวียต สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา และจากชาติอื่น ๆ ที่ลงนามในกฎบัตรเป็นส่วนใหญ่

ราชอาณาจักรไทยที่ได้เป็นภาคีสหประชาชาติ เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2489 (ค.ศ. 1946) เป็นลำดับที่ 55 (กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ, 2551, หน้า 1) และได้ให้การรับรองปฏิญญาฉบับนี้เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2548 ร่วมกับประเทศอื่นอีก 47 ประเทศในการประชุมสมัชชาสหประชาชาติ ในสมัยประชุมที่สาม ตามข้อมติที่ 217 ที่จัดขึ้น ณ วังปาเลเดอชาโย (The Palais de Chaillot) กรุงปารีส สาธารณรัฐฝรั่งเศส และถึงแม้ว่าปฏิญญาฉบับนี้จะไม่ใช่สนธิสัญญา ระหว่างประเทศแต่ก็จัดเป็นกฎหมายจารีตระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่สำคัญ ซึ่งประเทศต่าง ๆ จำต้องเคารพต่อหลักการสิทธิมนุษยชนที่ได้ตราไว้ในปฏิญญาฉบับนี้ โดยที่ปฏิญญาฉบับนี้ยังเป็นพื้นฐานสำคัญของสนธิสัญญาหรือกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนอื่น ๆ อีกหลายฉบับ รวมทั้งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองและกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม

เนื้อหาโดยสรุปของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 ประกอบไปด้วย หลักมนุษยทุกคนเกิดมาเท่าเทียมกัน ไม่แบ่งแยก สิทธิในชีวิต การไม่ตกเป็นทาส การไม่ถูกทรมาน ความเท่าเทียมกันตามกฎหมาย สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย การไม่ถูกคุมขังโดยพลการ การได้รับการพิจารณาอย่างเป็นธรรม การเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าศาลจะตัดสิน สิทธิความเป็นส่วนตัว เสรีภาพในการเดินทาง สิทธิที่จะลี้ภัย สิทธิที่จะมีสัญชาติ เสรีภาพในการแต่งงาน สิทธิในการครอบครองทรัพย์สิน เสรีภาพในการนับถือศาสนา เสรีภาพในการแสดงออก เสรีภาพในการชุมนุมอย่างสันติ การมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ การได้รับการดูแลและคุ้มครองจากรัฐ สิทธิในการทำงาน สิทธิในการพักผ่อน การมีคุณภาพชีวิตที่ดี สิทธิในการศึกษา การมีส่วนร่วมทางวัฒนธรรม การมีสันติภาพระหว่างประเทศ การเคารพสิทธิของบุคคลอื่น และไม่มีบุคคลใดพรากสิทธิข้างต้นไปจากบุคคลได้ จึงมีความสำคัญกับกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร

4.3 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (พ.ศ. 2509): (International Covenant on Civil and Political Rights) (ICCPR)

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง เป็นข้อตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในเรื่องสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง รวมถึงสิทธิเสรีภาพ ในการแสดงออก ทางการพูด ทางการชุมนุม การเลือกตั้งและการใช้สิทธิในกระบวนการยุติธรรม เป็นต้น

สมัชชาใหญ่สหประชาชาติให้การรับรองกติกาสากลว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, ม.ป.ป., หน้า 15-45) เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2509 มีผลบังคับใช้เมื่อ 23 มีนาคม พ.ศ. 2519 ซึ่งประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคี เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม พ.ศ. 2539 และมีผลใช้บังคับในประเทศไทย เมื่อวันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2540

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ประกอบด้วยโครงสร้างและเนื้อหาสำคัญ คือ อารัมภบท และบทบัญญัติรวม 53 ข้อ ซึ่งแบ่งเป็น 6 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 (ข้อ 1) ประกอบด้วย เจตจำนงของประชาชน โดยอาศัยสิทธิของตนทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

ส่วนที่ 2 (ข้อ 2 ถึง ข้อ 5) ประกอบด้วย เรื่องรัฐภาคีจะเคารพและประกันสิทธิทั้งหลายตามกติกานี้ เท่าเทียมกันของบุรุษและสตรีจะไม่มี การจำกัดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน

ส่วนที่ 3 (ข้อ 6 ถึง ข้อ 27) ประกอบด้วย เรื่องมนุษยทุกคนมีสิทธิที่จะมีชีวิตมาแต่กำเนิด ได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมาย การลงโทษประหารชีวิตอาจกระทำได้เฉพาะคดีอุกฉกรรจ์ที่สุด มีสิทธิขอภัยโทษ ลดหย่อนผ่อนโทษ นิรโทษกรรม การอภัยโทษ ห้ามการทรมานหรือการลงโทษที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรม จะถูกเอาตัวลงเป็นทาสมิได้ ทุกคนมีสิทธิเสรีภาพจะถูกจับกุมควบคุมหรือลิดรอนสิทธิโดยอำเภอใจมิได้ ได้รับการปฏิบัติด้วยความมีมนุษยธรรมและเคารพในศักดิ์ศรี

ความเป็นมนุษย์ จะถูกจำกัดเพราะเหตุไม่ชำระหนี้ตามสัญญาไม่ได้ เสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ เสรีภาพในการเดินทางเข้า-ออกประเทศ ทุกคนเสมอกันในการพิจารณาของศาลอย่างเปิดเผยและเป็นธรรม บุคคลจะต้องรับผิดชอบทางอาญาต่อเมื่อกระทำการในขณะที่กฎหมายบัญญัติเป็นความผิด และจะลงโทษหนักกว่าที่กฎหมายบัญญัติมิได้ ทุกคนมีสิทธิได้รับการยอมรับว่าเป็นบุคคลตามกฎหมายในทุกแห่งหน บุคคลจะถูกแทรกแซงและถูกลบหลู่เกียรติและชื่อเสียงมิได้ ทุกคนมีเสรีภาพทางความคิดและศาสนา ทุกคนมีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นและแสดงออก การโฆษณาชวนเชื่อใด ๆ เพื่อการสงครามเป็นสิ่งต้องห้าม สิทธิในการชุมนุมโดยสงบ สิทธิในการรวมตัวกันเป็นสมาคม สิทธิของชายและหญิงที่จะสมรสและมีครอบครัว เด็กทุกคนมีสิทธิได้รับความคุ้มครอง ได้รับการจดทะเบียนทันทีหลังเกิดและต้องมีชื่อการได้มาซึ่งสัญชาติ ทุกคนเสมอกันตามกฎหมายและได้รับการคุ้มครองเท่าเทียมกัน

ส่วนที่ 4 (ข้อ 28 ถึง ข้อ 45) ประกอบด้วย การจัดตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน การคัดเลือกกรรมการ โดยวิธีลงคะแนนลับ จะมีคนชาติจากรัฐเดียวกันเกินกว่าหนึ่งคนไม่ได้ อยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี และมีสิทธิได้รับเลือกตั้งใหม่ได้ กรรมการตายหรือลาออกประธานต้องแจ้งเลขาธิการสหประชาชาติทันที การจัดหาผู้เข้าแทนตำแหน่งที่ว่าง กรรมการได้รับค่าตอบแทนจากเงินของสหประชาชาติ เลขาธิการสหประชาชาติเป็นผู้จัดเจ้าหน้าที่และสิ่งต่าง ๆ ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ การประชุมคณะกรรมการ ก่อนเริ่มการปฏิบัติหน้าที่กรรมการทุกคนต้องปฏิญาณตนต่อที่ประชุมอันเปิดเผยว่า ตนจะปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ลำเอียง และโดยมีมโนธรรม ระเบียบข้อบังคับการประชุมคณะกรรมการ การประกาศยอมรับอำนาจของคณะกรรมการที่จะรับและพิจารณาโดยรัฐภาคี การแต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจเพื่อหาข้อยุติฉันท์มิตรและเคารพต่อกติกาใหม่ การเสนอรายงานประจำปีต่อสมัชชาสหประชาชาติ

ส่วนที่ 5 (ข้อ 46 ถึง ข้อ 47) ประกอบด้วย เรื่อง การตีความกติกานี้บัญญัติไว้ไปในทางเสื่อมเสียต่อบทบัญญัติของกฎบัตรสหประชาชาติมิได้

ส่วนที่ 6 (ข้อ 48 ถึง ข้อ 53) ประกอบด้วย เรื่อง การลงนามโดยรัฐสมาชิกของสหประชาชาติ กติกานี้มีผลใช้บังคับเมื่อครบ 3 เดือนนับจากวันถัดจากการมอบสัตยาบันสารแล้ว และมีผลครอบคลุมทุกภาคของรัฐ รัฐภาคีอาจเสนอแก้ไขกติกานี้และยื่นต่อเลขาธิการสหประชาชาติ

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิพลเมือง ดังนี้

1) ข้อ 9

(1) บุคคลทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพและความปลอดภัยของร่างกาย บุคคลจะถูกจับกุมหรือควบคุมโดยอำเภอใจมิได้ บุคคลจะถูกลิดรอนเสรีภาพของตนมิได้ ยกเว้นโดยเหตุและโดยเป็นไปตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

(2) ในขณะที่จับกุม บุคคลใดที่ถูกจับกุมจะต้องได้รับการแจ้งถึงเหตุผลในการจับกุม และจะต้องได้รับแจ้งถึงข้อหาที่ถูกจับกุมโดยพลัน

(3) บุคคลใดที่ถูกจับกุมหรือควบคุมตัวในข้อหาทางอาญา จะต้องถูกนำตัวโดยพลันไปยังศาลหรือเจ้าหน้าที่อื่นที่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะใช้อำนาจทางตุลาการ และจะต้องมีสิทธิได้รับการพิจารณาคดีภายในเวลาอันสมควร หรือได้รับการปล่อยตัวไป มิให้ถือเป็นหลักทั่วไปว่า จะต้องควบคุมบุคคลที่รอการพิจารณาคดี แต่ในการปล่อยตัวอาจกำหนดให้มีการประกันว่าจะมาปรากฏตัวในการพิจารณาคดี ในขั้นตอนอื่นของกระบวนการพิจารณา และจะมาปรากฏตัวเพื่อการบังคับตามคำพิพากษา เมื่อถึงวาระนั้น

(4) บุคคลใดที่ถูกลิดรอนเสรีภาพ โดยการจับกุมหรือการควบคุม มีสิทธินำคดีขึ้นสู่ศาล เพื่อให้ศาลตัดสิน โดยไม่ชักช้าถึงความชอบด้วยกฎหมายของการควบคุมผู้นั้น และหากการควบคุมไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ให้ศาลมีคำสั่งปล่อยตัวไป

(5) บุคคลใดที่ถูกจับกุมหรือถูกควบคุมโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายมีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทน

2) ข้อ 10 วรรคหนึ่ง

บุคคลทั้งปวงที่ถูกลิดรอนเสรีภาพต้องได้รับการปฏิบัติด้วยความมีมนุษยธรรม และความเคารพในศักดิ์ศรีแต่กำเนิดแห่งความเป็นมนุษย์

3) ข้อ 15 วรรคหนึ่ง

บุคคลย่อมไม่ต้องรับผิดชอบทางอาญา เพราะกระทำหรือละเว้นกระทำการใดซึ่งในขณะที่กระทำไม่เป็นความผิดอาญาตามกฎหมายภายในหรือกฎหมายระหว่างประเทศ และจะบอกโทษให้หนักกว่าโทษที่มีอยู่ในขณะที่ได้กระทำความผิดอาญาไม่ได้ หากภายหลังการกระทำผิดนั้นได้มีบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดโทษเบาลง ผู้กระทำผิดย่อมได้รับประโยชน์จากบทบัญญัตินั้น

4) ข้อ 16

บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการยอมรับว่าเป็นบุคคลตามกฎหมายในทุกแห่งหน

5) ข้อ 17

(1) บุคคลจะถูกแทรกแซงความเป็นส่วนตัว ครอบครัว เกษสถาน หรือการติดต่อสื่อสาร โดยพลการหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายมิได้ และจะถูกลบล้างเกียรติและชื่อเสียงโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายมิได้

(2) บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายให้ถูกแทรกแซงหรือลบล้างเช่นว่านั้น

6) ข้อ 26

บุคคลทั้งปวงย่อมเสมอกันตามกฎหมาย และมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกันตามกฎหมาย โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใด ๆ ในกรณีนี้ กฎหมายจะต้องห้ามการเลือกปฏิบัติใด ๆ และต้องประกันการคุ้มครองบุคคลทุกคนอย่างเสมอภาคและเป็นผลจริงจึ่งจากการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุผลใด เช่น เชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรือความคิดเห็นอื่นใด เผ่าพันธุ์แห่งชาติหรือสังคม ทรัพย์สิน กำเนิด หรือสถานะอื่น ๆ

เนื้อหาโดยสรุปของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (พ.ศ. 2509) คือ เป็นข้อตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในเรื่องสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง รวมถึงสิทธิเสรีภาพในร่างกายและการใช้สิทธิในกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะการได้รับการพิจารณาคดีโดยศาล จึงมีความสำคัญกับกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร โดยเฉพาะในส่วนการใช้สิทธิในกระบวนการยุติธรรมโดยองค์กรศาล

4.4 ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 2012 (พ.ศ. 2555) (ASEAN Human Rights Declaration)

ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ, 2556) ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (ASEAN Human Rights Declaration-AHRD) จัดทำขึ้นโดยคณะกรรมการระหว่างรัฐบาลอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (ASEAN Intergovernmental Commission on Human Rights-AICHR) ซึ่งได้รับมอบหมายจากที่ประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน ครั้งที่ 42 เมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2552 โดยที่ประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนประสงค์ให้ปฏิญญาฉบับนี้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาไปสู่การเป็นกรอบความร่วมมืออาเซียนด้านสิทธิมนุษยชน เช่น อนุสัญญาสิทธิสัญญา รวมทั้งตราสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกัสิทธิมนุษยชนในอนาคต

ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน เป็นเอกสารทางการเมืองที่ไม่มีข้อผูกพันตามกฎหมาย ซึ่งแสดงเจตนารมณ์ของอาเซียนในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และสะท้อนถึงลักษณะเฉพาะของอาเซียนที่มีความแตกต่างในด้านการเมือง สังคมและวัฒนธรรม นอกจากนี้ประเทศสมาชิกจะต้องรักษามาตรฐานสิทธิมนุษยชนตามหลักสากล รวมทั้งสร้างมูลค่าเพิ่มเติม

จากปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 (พ.ศ. 2491) (Universal Declaration of Human Rights) ปฏิญญาและแผนปฏิบัติการเวียนนา (Vienna Declaration and Programme of Action) และตราสารระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่ประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นภาคีปฏิญญาฯ ฉบับนี้เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของอาเซียนที่ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเพื่อประโยชน์ในระยะยาวของประชาชนและภูมิภาคอาเซียน

เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2555 ประมุขแห่งรัฐและหัวหน้ารัฐบาลของรัฐสมาชิกของสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) ได้แก่ บรูไนดารุสซาลาม ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐอินโดนีเซีย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มาเลเซีย สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐสิงคโปร์ ราชอาณาจักรไทย และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามในวาระการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 21 ณ กรุงพนมเปญ ราชอาณาจักรกัมพูชา ได้ร่วมกันลงนามให้การรับรองปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชนฉบับนี้

เนื้อหาของปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 2012 (พ.ศ. 2555) ประกอบด้วย 7 ส่วน ได้แก่

- 1) อาร์มบท
- 2) หลักการทั่วไป
- 3) สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง
- 4) สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม
- 5) สิทธิในการพัฒนา
- 6) สิทธิในสันติภาพ
- 7) ความร่วมมือในการส่งเสริมและปกป้องสิทธิมนุษยชน

สาระสำคัญของปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ได้แก่

ข้อ 2 บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิและเสรีภาพทั้งปวงตามที่กำหนดไว้ในปฏิญญานี้ โดยปราศจากการแบ่งแยก ไม่ว่าชนชาติใด ๆ อาทิ เชื้อชาติ เพศสภาพ อายุ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง หรือทางอื่น ภูมิภาคหรือชาติหรือสังคม สถานะทางเศรษฐกิจ การเกิด ความพิการ หรือสถานะอื่น

ข้อ 3 บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการยอมรับทุกแห่งหนว่าเป็นบุคคลตามกฎหมาย บุคคลทุกคนเสมอภาคกันตามกฎหมาย บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองของกฎหมายเท่าเทียมกัน โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ

ข้อ 6 การใช้สิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานต้องสอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่ที่สอดคล้องกัน เนื่องจากบุคคลทุกคนมีความรับผิดชอบต่อบุคคลอื่น ๆ ทั้งหมด ชุมชนและ

สังคมที่ตนอาศัยอยู่ ในท้ายที่สุด ความรับผิดชอบหลักในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่พึงอยู่ที่มีรัฐสมาชิกอาเซียนทุกรัฐ

ข้อ 7 สิทธิมนุษยชนทั้งหมด มีความเป็นสากล ไม่อาจแบ่งแยกได้เชื่อมโยงและสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน สิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานทั้งหมดในปฏิญญานี้ต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม เสมอภาค อยู่บนพื้นฐานเดียวกันและมีความสำคัญเท่าเทียมกัน ในขณะเดียวกัน การบรรลุสิทธิมนุษยชนต้องได้รับการพิจารณาในบริบทของภูมิภาคและของประเทศโดยคำนึงถึงความแตกต่างของภูมิหลังทางการเมือง เศรษฐกิจ กฎหมาย สังคมวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์และศาสนา

ข้อ 8 สิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลทุกคนจะต้องใช้โดยคำนึงถึงสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลอื่น สิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานจะอยู่ภายใต้ข้อจำกัดเพียงเท่าที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย เฉพาะเพื่อวัตถุประสงค์ของการได้มาซึ่งการยอมรับสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของผู้อื่นและเพื่อให้สอดคล้องกับความจำเป็นตามเหตุผลในเรื่องความมั่นคงของชาติความสงบเรียบร้อยของสาธารณะสาธารณสุข ความปลอดภัยของสาธารณะ ศีลธรรมอันดีของประชาชน รวมทั้งสวัสดิการทั่วไปของประชาชนในสังคมประชาธิปไตย

เนื้อหาโดยสรุปของปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 2012 (พ.ศ. 2555) ถือเป็นข้อตกลงระหว่างประเทศในภูมิภาคอาเซียนเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน มีแนวคิดให้ประชาชนทุกคนในประเทศได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายโดยเสมอภาค การใช้สิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานต้องสอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่ที่สอดคล้องกัน สิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานจะอยู่ภายใต้ข้อจำกัดเพียงเท่าที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย จึงมีความสำคัญกับกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร โดยเฉพาะในส่วนการใช้สิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานต้องสอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่ที่สอดคล้องกัน

5. กฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัยทหาร

5.1 สหรัฐอเมริกา

กฎหมายว่าด้วยยุติธรรมทหาร ค.ศ. 1950 (Uniform Code of Military Justice, 1950: UCMJ) (พ.ศ. 2493)

การดำเนินการทางวินัยทหารของสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นประเทศที่ใช้กฎหมายระบบ Common Law มีการจัดกำลังทหารประจำกองทัพไว้ ทั้งภายในประเทศและไปประจำในต่างประเทศ ถือเป็นเรื่องปกติที่การปกครองบังคับบัญชาทหารผู้ถืออาวุธ ซึ่งมีกำลังพลเป็นจำนวนมากในกองทัพจำเป็นต้องมีกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่งและกฎที่เคร่งครัด เพื่อให้อำนาจแก่

ผู้บังคับบัญชาทหารในการสั่งการปกครองบังคับบัญชาแก่ทหารผู้อยู่ในปกครอง จึงมีการตรากฎหมายโดยสภา Congress เพื่อใช้บังคับแก่บรรดาเหล่าทหารของกองทัพ คือ กฎหมายว่าด้วยยุติธรรมทหาร ค.ศ. 1950 (พ.ศ. 2493) (Uniform Code of Military Justice: UCMJ) โดยประมวลกฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดอำนาจการลงโทษทางวินัยของผู้บังคับบัญชา (Non judicial Punishment or Disciplinary Punishment) การใช้มาตรการทางวินัย โดยโทษทางวินัยที่จะลงแก่ทหารที่กระทำผิดจะใช้หลักจำกัดสิทธิ (Less Due Process) ซึ่งไม่ถือว่าเป็นโทษจำคุก แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 1. ผู้กระทำผิดวินัยเป็นนายทหารชั้นประทวน และ 2. ผู้กระทำความผิดเป็นนายทหารชั้นสัญญาบัตร

มาตรการทางเลือกก่อนการนำคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลทหาร (Alternative Disposition) มี 2 มาตรการ (เสนีย์ พรหมวิวัฒน์, 2553, หน้า 43-44)

(1) การใช้มาตรการทางปกครอง (Administrative Corrective or Non-Punitive Measures) เป็นเครื่องมือในการแก้ไขการกระทำผิดเล็กน้อยของกำลังพล ได้แก่ การให้คำปรึกษา (Counseling) การว่ากล่าวตักเตือน/การตำหนิ (Admonition/Reprimand) การแนะนำทางทหารเพิ่มเป็นพิเศษ (Extra Military Instruction - EMI) การระงับสิทธิพิเศษ (Administrative Withholding of Privileges)

(2) การลงโทษโดยไม่ผ่านการพิจารณาของศาล (Nonjudicial Punishment) เป็นมาตรการทางวินัยที่มีความรุนแรงกว่าการใช้มาตรการทางปกครอง แต่ไม่รุนแรงเท่ากับการถูกดำเนินคดีโดยศาลทหาร ผู้รับโทษจะไม่ถือว่าเป็นผู้กระทำความผิดอาญา (Uniform Code of Military Justice, Article 15) วิธีการนี้ให้อำนาจแก่ผู้บังคับบัญชาทหารในการพิจารณาลงโทษทางวินัยแก่ทหารที่กระทำผิดตามประมวลยุติธรรมทหารซึ่งเป็นการกระทำผิดเล็กน้อย โดยคู่มือศาลทหาร (Manual for Courts-Martial United States) นั้นกำหนดว่า การจะนำวิธีการลงโทษโดยไม่ผ่านการพิจารณาของศาล (Nonjudicial Punishment) มาใช้ได้นั้น ต้องเป็นการกระทำความผิดเล็กน้อย สำหรับการกระทำความผิดที่ถือเป็นความผิดเล็กน้อย คือ ความผิดที่หากการพิจารณาในศาลทหารทั่วไป (General Courts-Martial) จะมีอัตราโทษสูงสุด ไม่รวมถึงการปลดออกหรือ กักขังเกินกว่า 1 ปี ซึ่งจะเป็นความผิดที่มีบทลงโทษตามส่วนที่สี่ของคู่มือศาลทหาร (Part IV ของ Manual for Courts-Martial United States) ส่วนการที่จะถือว่า ความผิดใดจะเป็นความผิดเล็กน้อยนั้น จะต้องดูปัจจัยหลายอย่างประกอบกัน ไม่ว่าจะเป็นลักษณะของความผิด สถานการณ์แวดล้อม อายุ ยศ ตำแหน่ง หน้าที่ ความรับผิดชอบ ประวัติ และประสบการณ์ของผู้กระทำความผิดรวมทั้งอัตราโทษของความผิดด้วย ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาเห็นว่า การใช้มาตรการทางปกครองนั้นไม่เพียงพอ ผู้ถูกกล่าวหาที่มีสิทธิที่จะเลือกยอมรับการดำเนินคดีโดยศาลทหารแทนได้ หากไม่ใช่ผู้ที่ประจำการหรือปฏิบัติหน้าที่อยู่ในเรือ ส่วนการยอมรับให้ดำเนินการทางวินัยไม่ถือว่าเป็นการสารภาพต่อความผิด แต่เป็นการปฏิเสธที่จะใช้สิทธิในการต่อสู้คดี

ในศาลทหาร หลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการพิจารณาหากผลไม่เป็นที่พอใจสามารถอุทธรณ์ผลการพิจารณาต่อผู้บังคับบัญชาในระดับสูงขึ้นไปได้

การใช้มาตรการทางวินัย การพิจารณาโทษทางวินัย เป็นมาตรการกวดขันทางวินัย ซึ่งผู้เป็นผู้บังคับบัญชาของทหาร สามารถนำไปใช้ในการพิจารณาลงทัณฑ์ผู้ได้บังคับบัญชา โดยอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายยุติธรรมทหาร มาตรา 15 ซึ่งเป็นกระบวนการพิจารณาที่รวดเร็วใช้หลักจำกัดสิทธิ เนื่องจากกระทบสิทธิของทหารไม่รุนแรงนัก เนื่องจากไม่ใช่การพิจารณาโดยศาลไม่ถือเป็นโทษจำคุก ไม่มีโทษปลดออกจากราชการ มาตรการทางวินัยมีเงื่อนไขและขั้นตอน มีดังนี้ 1. เป็นการกระทำผิดต่อประมวลกฎหมายยุติธรรมทหารเท่านั้นแต่เป็นความผิดเล็กน้อย 2. ผู้กระทำผิดจะได้รับการคุ้มครองสิทธิหลายประการ เช่น สิทธิที่จะปฏิเสธการใช้อำนาจพิจารณาทางวินัยของผู้บังคับบัญชา โดยเลือกให้ศาลทหารพิจารณา สิทธิปรึกษาทนายความหากจำเป็น สิทธิตรวจสอบพยานหลักฐาน สิทธิในการพิจารณาต่อหน้าหรือพิจารณาลับหลังผู้บังคับบัญชา สิทธิในการนำพยานหลักฐานมาสืบต่อผู้ สิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์กับตนเอง สิทธิอุทธรณ์การลงโทษ

ขั้นตอนในการพิจารณาทางวินัยของผู้บังคับบัญชา มีดังต่อไปนี้ 1. ผู้บังคับบัญชาเสนอข้อกล่าวหา โดยสำเนาข้อกล่าวหาและพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องให้ผู้กระทำผิดทราบ 2. ผู้กระทำผิดเลือกเงื่อนไขภายในกำหนด 3 วัน โดยวิธียอมให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณาโทษทางวินัยหรือเลือกให้ยื่นฟ้องต่อศาลทหารวิธีพิจารณาต่อหน้าหรือลับหลังผู้บังคับบัญชาหรือด้วยวิธีการแถลงเป็นหนังสือหรือด้วยวาจาว่าขอต่อสู้คดีหรือยอมรับข้อกล่าวหา ขั้นตอนของผู้บังคับบัญชาพิจารณาข้อต่อสู้หรือคำรับของผู้กระทำผิด ขั้นตอนของผู้บังคับบัญชาวินิจฉัยว่า ผู้กระทำผิดมีความผิดจริงตามข้อกล่าวหาหรือไม่มีความผิด ขั้นตอนผู้บังคับบัญชากำหนดโทษ โดยหารือนายทหารพระธรรมนูญ ขั้นตอนผู้กระทำผิดอุทธรณ์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป ภายในกำหนดเวลาไม่เกิน 5 วัน โดยอุทธรณ์ต้องทำเป็นหนังสือ ไม่มีสิทธิแถลงต่อหน้าผู้พิจารณาอุทธรณ์ และคำวินิจฉัยของผู้พิจารณาอุทธรณ์เป็นอันถึงที่สุด โทษทางวินัยที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดแยกเป็น 2 กรณี คือ กรณีผู้กระทำผิดวินัยเป็นนายทหารประทวนและกรณีผู้กระทำผิดเป็นนายทหารชั้นสัญญาบัตร แม้จะเป็นเพียงมาตรการทางวินัย ทหารที่กระทำผิดต่อกฎหมายวินัยทหารของสหรัฐอเมริกา ก็ยังได้รับการคุ้มครองสิทธิสามารถปรึกษาทนายความหากจำเป็น มีสิทธิตรวจสอบพยานหลักฐาน มีสิทธินำพยานหลักฐานมาสืบต่อผู้หรือสิทธิอุทธรณ์การลงโทษได้ เป็นต้น (ศูนย์ข้อมูลและข่าวสืบสวนเพื่อสิทธิพลเมือง, ออนไลน์, 2560)

การศึกษากฎหมายว่าด้วยยุติธรรมทหาร ค.ศ. 1950 (พ.ศ. 2493) นำมาเป็นแนวทางในการสร้างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร ในเรื่องการกำหนดสิทธิของทหารผู้ถูกดำเนินการ

ทางวินัยทหารให้ได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานต่าง ๆ เช่น สามารถปรึกษาทนายความ ตรวจสอบ พยานหลักฐาน อุทธรณ์การลงโทษ ฟ้องคดีต่อศาล เป็นต้น (เสนีย์ พรหมวิวัฒน์, 2553, หน้า 54-60)

5.2 เครื่องรัฐออสเตรเลีย :

พระราชบัญญัติวินัยกองทัพ ค.ศ. 1982 “Australia : The Defence Force Discipline Act 1982 (DFDA) (พ.ศ. 2525)

กระบวนการยุติธรรมทางทหารของเครือรัฐออสเตรเลียนั้นมีพระราชบัญญัติวินัยของกองทัพ (The Defence Force Discipline Act 1982: DFDA) (พ.ศ. 2525) เป็นกฎหมายฉบับหลัก ซึ่งระบุนความผิดอาญาทหารและวินัยทหาร โดยกำหนดโทษและวิธีพิจารณาคดีไว้ ซึ่งผู้ที่ทำหน้าที่ในการพิจารณาคดีแบ่งออกเป็นสองกลุ่ม (The Defence Force Discipline Act 1982, Part VII) กลุ่มแรก คือ ศาลทหาร (Court Martial) แบ่งออกเป็น ศาลทหารทั่วไป (General Court Martial) ศาลทหารแบบจำกัด (Restricted Court Martial) และศาลผู้บังคับบัญชาทหาร (Defence Force Magistrate) กลุ่มที่สอง คืออำนาจในการบังคับบัญชาที่จะพิจารณาคดีโดยรวบรัด (Summary Authorities) ประกอบด้วยผู้บังคับบัญชาระดับสูงที่จะพิจารณาคดีโดยรวบรัด (Superior Summary Authorities) นายทหารบังคับบัญชา (Commanding office) และการพิจารณาโดยผู้บังคับบัญชาระดับรอง (Subordinate Summary Authorities) อำนาจการพิจารณาคดีตามที่พระราชบัญญัติกองทัพได้ให้อำนาจในการดำเนินคดีที่กำลังพลและพลเรือนที่สังกัดกองทัพกระทำผิดตามที่พระราชบัญญัติกองทัพได้ให้อำนาจในการดำเนินคดีที่กำลังพลและพลเรือนที่สังกัดกองทัพกระทำผิดตามที่พระราชบัญญัติกองทัพกำหนด

นอกจากนี้แล้วได้มีการเพิ่มเจ้าหน้าที่ทางวินัยขึ้นมา เพื่อพิจารณาเกี่ยวกับการกระทำผิดวินัยเล็กน้อยสำหรับกำลังพลที่มียศต่ำกว่านายทหารชั้นประทวนที่ไม่เคยทำผิดมาก่อนและประสงค์ที่จะให้เจ้าหน้าที่ทางวินัยเป็นผู้พิจารณาความผิดและสั่งลงโทษซึ่งหากมีความผิดและได้รับโทษก็ไม่ถือว่าเคยต้องโทษทางอาญา ในการพิจารณาไม่อนุญาตให้มีทนายความแก้ต่าง แต่สามารถนำพยานและหลักฐานมาเสนอได้

การพิจารณาคดีโดยศาลทหารชั้นต้นของเครือรัฐออสเตรเลีย มีดังนี้

1) ศาลทหารทั่วไป (General Court Martial)

ศาลทหารทั่วไปไม่ใช่ศาลที่ตั้งขึ้นมาเพื่อรับฟ้องคดีเหมือนศาลทหารของประเทศไทย แต่จะเป็นการจัดตั้งเมื่อมีการเสนอให้พิจารณาคดีโดยศาลนี้ตามคำสั่งของผู้มีอำนาจตั้งศาลทหาร (Convening Authority) ศาลนี้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาได้ทุกความผิดต่อบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ยกเว้นแต่ความผิดที่กระทำในระหว่างต้องขัง (Custodial Offences) และความผิดที่กำหนดไว้ใน มาตรา 63 ซึ่งรวมถึงความผิดฐานกบฏ ฆ่าคนตาย ข่มขืน หรือเป็นชู้ ซึ่งจะต้องได้รับความยินยอม

จากอัยการสูงสุด (The Director of Public Prosecution) (Frank B. Healy, 2002, p. 93 อ้างถึงใน เสนีย์ พรหมวิวัฒน์, 2553, หน้า 55) และ โทษที่ศาลทหารทั่วไปจะลงได้สูงสุดคือ จำคุกตลอดชีวิต (The Defence Force Discipline Act 1982, Section 67 (1), 68 (1), Schedule 2. สำหรับองค์คณะของศาลทหารทั่วไปจะประกอบไปด้วยตุลาการที่เป็นประธานหนึ่งคนและตุลาการอื่นอีกไม่น้อยกว่าสี่คน ซึ่งคุณสมบัติของตุลาการนั้นต้องมีคุณสมบัติสามประการ คือ 1) เป็นนายทหารชั้นสัญญาบัตร 2) รับราชการชั้นสัญญาบัตรมาไม่น้อยกว่าสามปี 3) ต้องมีศไม่ต่ำกว่าจ่าเลยและสำหรับคนที่เป็นประธานตุลาการนั้น ต้องมีศไม่ต่ำกว่า พันเอก นาวาเอก หรือนาวาอากาศเอก

2) ศาลทหารแบบจำกัด (Restricted Court Martial)

ศาลทหารแบบจำกัดมีลักษณะเหมือนกับศาลทหารทั่วไป คือ จะตั้งเมื่อมีการเสนอให้พิจารณาคดีโดยศาลนี้ตามคำสั่งของผู้มีอำนาจตั้งศาลทหาร องค์คณะตุลาการของศาลทหารแบบจำกัดประกอบด้วยประธานหนึ่งนายและองค์คณะอื่นไม่น้อยกว่าสองนาย โดยประธานตุลาการต้อง มีศไม่ต่ำกว่าพันโท นาวาโท หรือนาวาอากาศโท ซึ่งคุณสมบัติของตุลาการจะเหมือนกับตุลาการศาลทหารทั่วไปและมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน

3) ศาลผู้บังคับบัญชาทหาร (Defence Force Magistrate)

ศาลผู้บังคับบัญชาทหารนี้เป็นศาลที่มีตุลาการนายเดียว ผู้ที่ทำหน้าที่ตุลาการในศาลนี้จะมาจากคณะนายทหารพระธรรมนูญโดยการแต่งตั้งจากเจ้ากรมพระธรรมนูญ ซึ่งคำสั่งที่จะให้นายทหารเข้ามาอยู่ในคณะนายทหารพระธรรมนูญนี้จะออกโดยผู้บัญชาการของเหล่าทัพ โดยศาลผู้บังคับบัญชาทหารนั้นมีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน เช่นเดียวกับศาลทหารแบบจำกัด ซึ่งการที่คดีใดจะขึ้นศาลทหารแบบจำกัดหรือศาลผู้บังคับบัญชาทหารขึ้นอยู่กับอำนาจของผู้มีอำนาจตั้งศาลทหาร

การพิจารณาคดีโดยรวบรัดนั้น ผู้ที่มีอำนาจในการบังคับบัญชาที่จะพิจารณาคดีโดยรวบรัด (Summary Authorities) มีดังนี้

(1) ผู้บังคับบัญชาระดับสูงที่จะพิจารณาคดีโดยรวบรัด (Superior Summary Authorities) ผู้ทำหน้าที่พิจารณาจะได้รับการแต่งตั้งจากผู้บัญชาการเหล่าทัพ สามารถพิจารณาคดีที่ผู้กระทำความผิดเป็นนายทหารสัญญาบัตรที่มียศพันตรี นาวาตรี หรือนาวาอากาศตรีลงมา และต้องมีใช้ความผิดฐานที่เกี่ยวกับกบฏ ฆ่าคนตาย ข่มขืน หรือเป็นชู้ นอกจากนี้แล้ว การพิจารณาของผู้บังคับบัญชาระดับสูงที่จะพิจารณาคดีโดยรวบรัดนี้ยังสามารถพิจารณาคดีที่ผู้กระทำความผิดมีชั้นยศเป็นนายทหารสัญญาบัตรพิเศษ (Warrant Officer) หรือเป็นบุคคลพลเรือนที่กระทำความผิดตามกฎหมายนี้ด้วย ซึ่งโทษที่ผู้บังคับบัญชาระดับสูงที่จะพิจารณาคดีโดยรวบรัดสามารถจะลงแก่จำเลยได้สูงสุดคือปรับไม่เกินจำนวนค่าจ้างสิบสี่วัน โดยที่คดีจะถูกส่งมาจากผู้มีอำนาจตั้งศาลและผู้บังคับบัญชา

(2) นายทหารบังคับบัญชา (Commanding Office) การพิจารณาโดยผู้บังคับบัญชา มีอำนาจพิจารณาคดีที่ผู้กระทำผิดเป็นนายทหารสัญญาบัตรที่มีชั้นยศร้อยเอก เรือเอก หรือเรืออากาศเอก ลงมา รวมทั้งบุคคลพลเรือนที่กระทำผิดตามกฎหมายนี้ และต้องไม่ใช่ ความผิดฐานที่เกี่ยวกับกบฏ ฆ่าคนตาย ข่มขืน หรือเป็นผู้ต้องหาเป็นผู้เลือกที่จะรับการพิจารณา และลงโทษโดยผู้บังคับบัญชา โทษที่ผู้บังคับบัญชาสามารถลงโทษแก่จำเลยได้สูงสุดคือขังไม่เกิน สี่สิบสองวัน โดยที่คดีจะถูกส่งมาจากผู้มีอำนาจศาลและผู้บังคับบัญชาระดับรอง

(3) ผู้บังคับบัญชาระดับรอง (Subordinate Summary Authorities)

แต่งตั้งโดยผู้บังคับบัญชา มีอำนาจตามที่คำสั่งแต่งตั้งกำหนดไว้ซึ่งโดยมากจะเป็น นายทหารชั้นประทวน ซึ่งโทษสูงสุดที่ผู้บังคับบัญชาระดับรองจะลงโทษแก่จำเลยได้สูงสุดคือปรับ ไม่เกินเงินเดือนเจ็ดวัน

การทบทวนการพิจารณา ผู้บัญชาการเหล่าทัพจะเป็นผู้แต่งตั้งผู้ทำหน้าที่ทบทวน การพิจารณา โดยการทบทวนการพิจารณานั้นมีได้ ดังนี้

(1) ผู้บังคับบัญชาระดับรอง การพิจารณาคดีโดยผู้บังคับบัญชาระดับรองนั้นจะต้อง ผ่านการทบทวนโดยผู้บังคับบัญชา หลังจากนั้นผู้บังคับบัญชาจะส่งบันทึกการพิจารณาและรายงาน การทบทวนให้กับเจ้าหน้าที่กฎหมาย หากเจ้าหน้าที่กฎหมายไม่พอใจการทบทวนของผู้บังคับบัญชา ก็จะส่งบันทึกการพิจารณาและรายงานการทบทวนให้กับผู้ทำหน้าที่ทบทวนพิจารณา

(2) นายทหารบังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชาระดับสูงที่จะพิจารณาคดีโดยรวบรัด ศาลผู้บังคับบัญชาทหาร ศาลทหารแบบจำกัดและศาลทหารทั่วไป สำหรับการทบทวนการพิจารณา ของผู้ทำหน้าที่ในการพิจารณาคดี นอกเหนือไปจากผู้บังคับบัญชาระดับรองนั้นจะเป็นการ ทบทวนโดยอัตโนมัติโดยผู้ทำหน้าที่ทบทวนการพิจารณาก่อนการทบทวน โดยก่อนการทบทวน ผู้ทำหน้าที่ทบทวนการพิจารณาจะต้องได้รับรายงานจากเจ้าหน้าที่กฎหมายที่ได้รับการแต่งตั้ง จากผู้บังคับบัญชาเหล่าทัพโดยคำแนะนำของเจ้ากรมพระธรรมนูญ

(3) การทบทวนโดยการยื่นคำร้องต่อผู้ทำหน้าที่ทบทวนการพิจารณา ซึ่งผู้ที่ถูก คัดลिनว่ามีโทษอาจยื่นคำร้องภายใน 90 วัน เพื่อขอให้มีการทบทวนการพิจารณา หรือหากมีการยื่น อุทธรณ์ต่อศาลทหารชั้นอุทธรณ์ (The Defence Force Discipline appeal Tribunal) แล้วได้รับการ ปฏิเสธก็สามารถขอให้มีการทบทวนการพิจารณาในส่วนที่ขออุทธรณ์ภายใน 60 วัน โดยก่อนการ ทบทวนผู้ทำหน้าที่ทบทวนการพิจารณาจะต้องได้รับรายงานจากเจ้าหน้าที่กฎหมาย

(4) การทบทวนโดยผู้บัญชาการเหล่าทัพ หากมีเหตุอันควรอาจมีการทบทวน โดยผู้บัญชาการเหล่าทัพอีกครั้ง หลังจากที่มีการทบทวนโดยผู้ทำหน้าที่ทบทวนการพิจารณา

ซึ่งจะต้องได้รับรายงานการพิจารณาจากเจ้ากรมพระธรรมนูญหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายก่อนแล้ว การทบทวนจะต้องเกี่ยวกับปัญหาข้อกฎหมายที่ปรากฏอยู่ในรายงานนั้น

การอุทธรณ์หรือฎีกา

หลังจากที่ผ่านการพิจารณาโดยศาลทหารในชั้นต้นแล้ว หากฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่พอใจ อาจอุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษาของศาลทหารชั้นต้น ไปยังศาลทหารชั้นอุทธรณ์ได้ สำหรับศาลทหารชั้นอุทธรณ์องค์คณะจะได้รับการแต่งตั้งโดยผู้สำเร็จราชการซึ่งประกอบด้วยตุลาการ 3 นาย ผู้ดำรงตำแหน่งประธานและรองประธานจะต้องเป็นตุลาการของศาลอุทธรณ์ (Federal Court) หรือศาลสูงของรัฐ (Supreme Court of a State or Territory) ซึ่งเป็นศาลพลเรือน ส่วนสมาชิกต้องมีคุณสมบัติตามที่กล่าวมาแล้วหรือเป็นตุลาการศาลแขวงหรือศาลจังหวัด (District Court or County of a state) ซึ่งเป็นศาลพลเรือนอีกเช่นกัน โดยศาลทหารชั้นอุทธรณ์นี้ โดยหลักแล้วจะพิจารณาเฉพาะปัญหาข้อกฎหมาย หลังจากนั้นก็สามารถอุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์กลาง (Federal Court of Australia) ซึ่งเป็นศาลพลเรือนจนถึงศาลสูง (High Court of Australia) หรือศาลฎีกาได้ด้วย

การศึกษาพระราชบัญญัติวินัยกองทัพ ค.ศ. 1982 (พ.ศ. 2525) นำมาเป็นแนวทางในการสร้างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร ในเรื่องของการกำหนดสิทธิของทหารผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทหารให้ได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานต่าง ๆ เช่น การอุทธรณ์การลงโทษ การฟ้องคดีต่อศาล เป็นต้น

5.3 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

กฎหมายพื้นฐาน ค.ศ. 1949 (Basic Law, 1949) (พ.ศ. 2492)

ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี รัฐธรรมนูญของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (อมร รักษาสัตย์, 2536, หน้า 47-48) ได้มีการจัดแบ่งเกี่ยวกับเรื่องศาลไว้ใน หมวด 9 ว่าด้วยการบริหารการยุติธรรม โดยมีบทบัญญัติที่กำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดตั้งศาลทหารไว้ในมาตรา 96 (2) (3) ซึ่งกำหนดไว้ว่า

(2) สหพันธ์จะจัดตั้งศาลอาญาทหารเพื่อเป็นศาลสหพันธ์พิจารณาคดีเกี่ยวกับทหารก็ได้ แต่ศาลเหล่านี้จะมีเขตอำนาจพิจารณาคดีอาญาเฉพาะในกรณีที่อยู่ระหว่างการประกาศภาวะฉุกเฉิน เพื่อป้องกันการรุกรานจากภายนอก และมีอำนาจพิจารณาคดีเหนือบุคคลที่ถูกส่งออกไปปฏิบัติราชการนอกประเทศหรืออยู่ในเรือรบ รายละเอียดต่าง ๆ ให้กำหนดไว้ในกฎหมายของสหพันธ์ให้ศาลเหล่านี้อยู่ในความรับผิดชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมและผู้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาประจำในศาลเหล่านี้จะต้องมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับผู้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาทั่วไปด้วย

(3) ให้ศาลสหพันธ์คดีทั่วไปเป็นศาลฎีกาสำหรับศาลในวรรคหนึ่งและสอง

สาระสำคัญของมาตรา 96 คือ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีอาจตรากฎหมายตั้งศาลพิจารณาคดีเกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สินของผู้ประกอบการอุตสาหกรรม คดีอาญาของทหาร คดีวินัย

ของข้าราชการได้และเรื่องใดที่ต้องอาศัยความยินยอมของวุฒิสภาซึ่งเป็นตัวแทนของมลรัฐต่าง ๆ จะมอบให้ศาลของมลรัฐพิจารณาคดีแทนศาลสหพันธรัฐก็ได้

ตามที่รัฐธรรมนูญของสหพันธรัฐเยอรมนี ได้บัญญัติไว้ดังกล่าว จึงทำให้ในเวลาปกติสหพันธรัฐเยอรมนีจะไม่มีการจัดตั้งศาลทหาร โดยจะมีการตั้งศาลอาญาทหารได้เฉพาะกรณีที่มีการประกาศภาวะฉุกเฉินหรือมีสงครามเท่านั้น

ศาลอาญาทหารของสหพันธรัฐเยอรมนี มีอำนาจเหนือบุคคลที่เป็นทหารที่ถูกส่งไปปฏิบัติหน้าที่นอกประเทศหรือในเรือรบเท่านั้น จะไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับประชาชนทั่วไป

โดยผู้มีอำนาจฟ้องต่อศาลในสหพันธรัฐเยอรมนีมิได้เฉพาะพนักงานอัยการเท่านั้น ส่วนผู้เสียหายโดยหลักแล้วไม่มีสิทธิฟ้องคดีอาญา เนื่องจากสหพันธรัฐเยอรมนีถือหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ ดังนั้น ผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาลทหารจึงมิได้เฉพาะพนักงานอัยการเช่นเดียวกับผู้มีอำนาจฟ้องในศาลพลเรือน

ศาลอาญาทหารของสหพันธรัฐเยอรมนีอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมและผู้พิพากษาศาลอาญาทหารของสหพันธรัฐเยอรมนีจะต้องมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับผู้พิพากษาศาลพลเรือนด้วย

การอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลอาญาทหารในสหพันธรัฐเยอรมนี รัฐธรรมนูญของสหพันธรัฐเยอรมนีได้กำหนดให้อุทธรณ์ต่อศาลสหพันธรัฐคดีทั่วไป โดยทำหน้าที่เป็นศาลฎีกาซึ่งก็เป็นศาลฎีกาของพลเรือนเช่นกัน

การศึกษากฎหมายพื้นฐาน ค.ศ. 1949 (พ.ศ. 2492) นำมาเป็นแนวทางในการสร้างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร ในเรื่องการกำหนดสิทธิของทหารผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทหาร ให้ได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานต่าง ๆ เช่น การอุทธรณ์การลงโทษ การฟ้องคดีต่อศาล เป็นต้น

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประเสริฐ แดงไผ่ (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบศาลทหารที่เป็นอิสระจากอำนาจบริหาร โดยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษา การจัดทำรูปแบบศาลทหารให้เป็นอิสระจากฝ่ายบริหาร กำหนดขอบเขต การวิจัยเฉพาะศาลทหารปกติ การวิจัยพบว่าศาลทหารไม่เป็นอิสระในการใช้อำนาจตุลาการจาก 5 ปัจจัยที่บ่งชี้ถึงความเป็นอิสระของศาลทหารจากฝ่ายบริหาร คือ องค์การตั้งกีด คณะกรรมการตุลาการศาลทหาร การแต่งตั้งและถอดถอนตุลาการ องค์คณะตุลาการ การออกข้อบังคับและระเบียบศาลทหาร ซึ่งสะท้อนถึงผลกระทบของการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม และแตกต่างจากศาลทหารของประเทศพัฒนา

ผู้วิจัยได้เสนอให้พัฒนารูปแบบศาลทหารให้เป็นอิสระจากฝ่ายบริหารดังนี้ ด้านองค์กร
 สังกัดต้องแก้ไขและเพิ่มเติม มาตรา 5 วรรคแรก ให้เป็นอิสระจากฝ่ายบริหาร ด้านองค์ประกอบ
 คณะกรรมการตุลาการทหาร (กตท.) ปัจจุบัน กำหนดโดยข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยตุลาการ
 ศาลทหาร พ.ศ. 2528 แต่หากจะให้ กตท. มีรูปแบบตามผลของการวิจัยนี้ จึงเสนอแนะให้แก้ไข
 ข้อกำหนดของข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยตุลาการศาลทหาร พ.ศ. 2528 อันเป็น “กฎ”
 ที่ปัจจุบันนี้ออกโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม การวิจัยจึงเสนอแนะให้แก้ไข
 พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 โดยการเพิ่มเติม มาตรา 5/1 โดยให้สัดส่วนของตุลาการ
 พระธรรมนูญมากกว่าฝ่ายบริหาร ด้านการแต่งตั้งและถอดถอนตุลาการศาลทหาร การวิจัยเสนอแนะ
 ให้แก้ไขและเพิ่มเติม มาตรา 10 วรรคสุดท้าย มาตรา 20 และมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญ
 ศาลทหาร พ.ศ. 2498 ให้การแต่งตั้งและถอดถอนตุลาการในศาลจังหวัดทหาร ศาลมณฑลทหาร และศาล
 ทหารกรุงเทพ เป็นอำนาจของฝ่ายตุลาการพระธรรมนูญด้วยการรับมอบพระราชอำนาจจาก
 พระมหากษัตริย์ ด้านองค์คณะตุลาการศาลทหาร ต้องแก้ไขและเพิ่มเติม มาตรา 25 ถึง มาตรา 29
 เพื่อให้สัดส่วนองค์คณะและขอบเขตอำนาจเป็นไปตามผลการวิจัย ด้านอำนาจการออกข้อบังคับ
 และระเบียบศาลทหาร ต้องแก้ไขและเพิ่มเติม มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 11 มาตรา 11/1 มาตรา 12
 และมาตรา 18 ให้เป็นอำนาจของตุลาการฝ่ายพระธรรมนูญ

อภิสิทธิ์ เนียมกล้า (2564) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนากฎหมายว่า ด้วยรูปแบบ
 การเกณฑ์ทหาร โดยมีจุดประสงค์เพื่อปรับปรุงแก้ไขกฎหมายว่าด้วยรูปแบบการเกณฑ์ทหาร
 เพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของผู้เข้ารับการเกณฑ์ทหารที่เป็นรูปธรรม ปัญหาที่ได้จากการวิจัย
 ใน 2 ประเด็นสำคัญ ก็คือ 1) กฎหมายที่ใช้บังคับกับการเกณฑ์ทหาร คือ พระราชบัญญัติรับราชการทหาร
 พ.ศ. 2497 เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นใช้บังคับในปี พ.ศ. 2497 และยังคงบังคับใช้อยู่จนถึงปัจจุบัน
 ซึ่งมีความไม่เหมาะสมต่อบริบทของการพัฒนาประเทศอันนำไปสู่ผลกระทบที่ตามมาคือผู้รับการ
 เกณฑ์ทหารไม่ได้รับการคุ้มครองตามหลักสิทธิมนุษยชน 2) กระบวนการเกณฑ์ทหารก่อให้เกิด
 ปัญหาตามขั้นตอนการลงบัญชีทหารกองเกิน การตรวจคัดเลือก การฝึกอบรมและการปฏิบัติหน้าที่
 การแสวงหาประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการใช้อำนาจหน้าที่โดยทุจริต และสิทธิประโยชน์ของทหาร
 กองประจำการในปัจจุบันนั้นไม่ชอบ เลือกปฏิบัติ หรือมีการกระทำที่เห็นได้ชัดถึงความไม่เสมอภาค
 หรือเป็นที่มาของช่องทางในการใช้อำนาจหน้าที่ โดยไม่ชอบและมีการแสวงหาประโยชน์ตามมา
 ส่งผลกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันแสดงถึงสภาพปัญหา
 ความไม่เสมอภาคของกฎหมายที่มีต่อชายไทย และจากความบกพร่องของกฎหมายที่บัญญัติไว้ไม่มี
 ความเหมาะสมกับปัจจุบัน

ผู้วิจัยเสนอให้ปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 มีโครงสร้างของกฎหมาย ประกอบด้วยหลักการสำคัญดังนี้ การลงบัญชีทหารกองเกิน (มาตรา 5) โดยเป็นแก้ไขเพิ่มเติม การลงบัญชีทหารกองเกิน และกำหนดความรับผิดของเจ้าหน้าที่ในการกระทำทุจริต หมวด 1 บททั่วไป (มาตรา 7-12 ทวิ) เพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา 8/1 เป็นการเพิ่มเติมมาตรการในการฝึกของทหารกองประจำการ และการกำหนดหลักสูตร และหลักเกณฑ์ในการฝึกทหารกองประจำการ และเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา 8/2 ขอบเขตแห่งหน้าที่ของทหารกองประจำการ และเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา 8/3 สิทธิประโยชน์ของ ทหารกองประจำการระหว่างปฏิบัติภารกิจ และเมื่อปลดกองประจำการ หมวด 5 การตรวจเลือกรับสมัคร คนเข้ากองประจำการ (28-37) เป็นการแก้ไขปรับปรุงมาตรา 28 ทวิ การกำหนดคณะกรรมการตรวจ คัดเลือกการเกณฑ์ทหาร และการกำหนดวิธีคัดเลือกในขั้นตอนของการตรวจสุขภาพ หมวด 7 บทกำหนดโทษ (42-49/1) เป็นการกำหนดความรับผิดโดยแยกออกเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 ความรับผิดของผู้เข้ารับราชการทหารกองประจำการ และส่วนที่ 2 ความรับผิดสัตย์ คณะกรรมการตรวจคัดเลือก การเกณฑ์ทหารและครูฝึก ส่วนที่ 1 ความรับผิดของผู้เข้ารับราชการทหารกองประจำการ (มาตรา 42-49) เป็นการแก้ไขปรับปรุงมาตรา 44 การกำหนดอัตราโทษบุคคลที่ไม่มาลงบัญชีทหารกองเกิน และการแก้ไขปรับปรุงมาตรา 45 การกำหนดอัตราโทษกับผู้หลีกเลี่ยง หรือขัดขืนไม่มาให้ คณะกรรมการตรวจเลือกทำการตรวจเลือกเข้ารับราชการทหารกองประจำการ ส่วนที่ 2 ความรับผิด สัตย์ คณะกรรมการตรวจคัดเลือก การเกณฑ์ทหาร และครูฝึก เป็นเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา มาตรา 49/1 ในเรื่องการกระทำความผิดที่เกิดจากการกระทำการทุจริตในการคัดเลือกคนเข้ากองประจำการ และการกระทำการด้วยวิธีทารุณ โหดร้าย หรือทรามาน จนได้รับบาดเจ็บ อันตรายสาหัส หรือตาย

บทที่ 3

วิธีวิทยาการวิจัย (Research Methodology)

การศึกษาและวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร ดังนั้น การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลจึงกำหนดวิธีวิทยาการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วย การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) การมีส่วนร่วมออกแบบ, ร่วมออกแบบ (Participatory Design, Co-Design) และการรับฟังความคิดเห็น (Hearing) โดยมีรายละเอียดของวิธีวิจัยแต่ละวิธี ดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร (Documentary Research)

การวิจัยเอกสาร เป็นการวิจัยโดยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นเอกสารในรูปแบบต่าง ๆ โดยแยกประเภทข้อมูล ดังนี้

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลเอกสารข้างต้นที่เป็นต้นตอของข้อมูล (Originality) ซึ่งเป็นข้อมูลที่ผู้เขียนหรือเจ้าของวรรณกรรมเป็นผู้ผลิตวรรณกรรมหรือเป็นวรรณกรรมที่ยังไม่มีการวิเคราะห์มาก่อน เช่น ตำบทยกกฎหมาย คำพิพากษาศาล รายงานการประชุม บันทึกข้อความ หนังสืออนุมัติต่าง ๆ ของทางราชการ ฯลฯ ข้อมูลประเภทนี้ผู้วิจัยจะต้องนำมาวิเคราะห์หาคำตอบเอง

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลเอกสารระดับรองที่ไม่ใช่ต้นตอแต่เป็นข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์ การตีความ และการอธิบายมาแล้ว ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องนำข้อมูลมาสังเคราะห์หาคำตอบ ซึ่งการสังเคราะห์เป็นการนำข้อมูลที่มีการวิเคราะห์มาแล้วนำมาวิเคราะห์อีกครั้งหนึ่ง ส่วนสำคัญประการหนึ่งซึ่งผู้วิจัยจะต้องคำนึงถึงหากจะนำข้อมูลประเภทนี้มาสังเคราะห์

การวิจัยได้กำหนดประเภทเอกสารและประเด็นที่ต้องการวิเคราะห์เพื่อให้ได้คำตอบที่จะนำไปสู่การจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร โดยมีประเภทเอกสาร คือ หนังสือ ตำรา รายงานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความ และเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้อง จากแหล่งข้อมูลเอกสาร คือ ห้องสมุด หน่วยงานราชการ และทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Internet)

ข้อมูลเอกสารที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ ประกอบด้วย

1.1 ทฤษฎีและหลักการ

- 1) ทฤษฎีรัฐและอำนาจรัฐ
- 2) ทฤษฎีความยุติธรรม
- 3) หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
- 4) หลักนิติรัฐ
- 5) หลักนิติธรรม
- 6) หลักความเสมอภาค
- 7) หลักความได้สัดส่วน
- 8) หลักธรรมาภิบาล
- 9) หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง
- 10) หลักในการพิจารณาความผิดทางวินัย
- 11) หลักในการพิจารณากำหนดโทษทางวินัย

1.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

- 1) กฎหมายไทย
 - (1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
 - (2) พระบรมราชโองการประกาศให้ใช้ทศสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580)
 - (3) ประมวลกฎหมายอาญาทหาร
 - (4) พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457
 - (5) พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476
 - (6) พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498
 - (7) พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542
 - (8) พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565
 - (9) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551
- 2) กฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ
 - (1) กฎบัตรสหประชาชาติ ค.ศ. 1945 (Charter of the United Nations) (พ.ศ. 2488)
 - (2) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 (Universal Declaration of Human Rights) (พ.ศ. 2491)
 - (3) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (International Covenant on Civil and Political Rights) (พ.ศ. 2509)

(4) ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 2012 (ASEAN Human Rights Declaration) (พ.ศ. 2555)

3) กฎหมายต่างประเทศ

(1) สหรัฐอเมริกา : กฎหมายว่าด้วยยุติธรรมทหาร ค.ศ. 1950 (Uniform Code of Military Justice) (พ.ศ. 2493)

(2) เครือรัฐออสเตรเลีย : พระราชบัญญัติป้องกันการกระทำความผิดวินัย ค.ศ. 1982 (The Defence Force Discipline Act) (พ.ศ. 2525)

(3) สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี : กฎหมายพื้นฐาน ค.ศ. 1949 (Basic Law) (พ.ศ. 2492)

1.3 เอกสารอื่น ๆ

เอกสารอื่น ๆ ได้แก่ คำรา รายงานการวิจัย เอกสารการเรียนการสอน เอกสารรายงานการประชุมสัมมนา วิทยานิพนธ์ และบทความ รวมทั้งเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัยทหารในภาวะปกติ และการดำเนินการทางวินัยทหารในภาวะไม่ปกติ เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับมาประกอบการศึกษาและสร้างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)

การสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงลึกโดยการสัมภาษณ์โดยตรงจากผู้ที่มีหน้าที่และอำนาจในการกำหนดนโยบาย สั่งการ หรือกำหนดแผนปฏิบัติการ ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ มีประสบการณ์ หรือมีอำนาจตัดสินใจ หรือเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัยทหาร การสัมภาษณ์เชิงลึก มีเป้าหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลอันจำเป็นต่อการนำไปวิเคราะห์หาคำตอบในการจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร การสัมภาษณ์เป็นไปอย่างไม่เป็นรูปแบบ ซึ่งอาจจะเพิ่มหรือลดประเด็นสัมภาษณ์ก็ได้ ผู้วิจัยกำหนดให้มีการสัมภาษณ์ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยจะดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเองตามประเด็นสัมภาษณ์ด้วยตนเองตามประเด็นสัมภาษณ์ที่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้า มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

2.1 วิธีการสัมภาษณ์

แบ่งเป็นขั้นตอน ดังนี้

1) การติดต่อ

ผู้วิจัยได้ใช้หนังสือนำจากหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต และการติดต่อทางโทรศัพท์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์เชิงลึก และนัดหมายวันและเวลาในการสัมภาษณ์เชิงลึก และการยืนยันการให้สัมภาษณ์เชิงลึก

2) การจัดทำประเด็นสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้จัดเตรียมประเด็นในการสัมภาษณ์ล่วงหน้าโดยมีการกำหนดประเด็นเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่จะนำไปวิเคราะห์หาคำตอบของโจทย์และวัตถุประสงค์ตามที่ได้กำหนดไว้

3) การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจะนำไปวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลเอกสาร โดยมี ทฤษฎี และหลักการ กฎหมายไทย กฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ และกฎหมายต่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัยทหาร รวมทั้งข้อมูลอื่น ๆ ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ร่วมกันเพื่อให้ได้คำตอบและสาระสำคัญสำหรับการจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร เพื่อให้กฎหมายที่จัดทำขึ้นนั้นสามารถที่จะคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพของทหารได้อย่างเหมาะสมกับภาวะการปฏิบัติการทางทหารในปัจจุบัน

2.2 ประชากรสัมภาษณ์เชิงลึก

ประชากรสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 10 คน เป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย

1) ตุลาการศาลทหาร เนื่องจากเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาคดีต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัยทหาร ได้แก่ หัวหน้าสำนักตุลาการทหาร ตุลาการพระธรรมนูญหัวหน้าสำนักงานศาลมณฑลทหาร หัวหน้าคณะฝ่ายศาลทหารสูงสุด หัวหน้าศาลทหารกลาง หัวหน้าศาลทหารกรุงเทพ

2) อัยการทหาร เนื่องจากเป็นเจ้าหน้าที่ทหารที่จะนำข้อพิพาททางวินัยทหารเข้าสู่การพิจารณาขององค์ตุลาการศาลทหาร ได้แก่ หัวหน้าอัยการทหาร

3) นายทหารพระธรรมนูญ เนื่องจากเป็นผู้รวบรวมหลักฐานการกระทำผิดวินัยทหารต่าง ๆ ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงานพระธรรมนูญทหารบก ผู้อำนวยการสำนักงานพระธรรมนูญทหารเรือ ผู้อำนวยการสำนักงานพระธรรมนูญทหารอากาศ ผู้อำนวยการสำนักงานพระธรรมนูญทหาร

4) ทนายทหาร เนื่องจากเป็นผู้รวบรวมหลักฐานการกระทำผิดวินัยทหารต่าง ๆ ให้กับผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยทหาร ได้แก่ ผู้อำนวยการกองสงเคราะห์ทางกฎหมาย

ประชากรสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยกำหนดดังกล่าวเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกระบวนการดำเนินการทางวินัยทหารและเป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญในกระบวนการดำเนินการทางวินัยทหาร

2.3 ประเด็นสัมภาษณ์เชิงลึก

เป็นการสัมภาษณ์เชิงเชิงสนทนาระหว่างประชากรสัมภาษณ์กับผู้วิจัยตามประเด็นเกี่ยวกับการจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยการดำเนินการทางวินัยทหาร ตามที่กำหนดไว้และมอบให้ประชากรสัมภาษณ์เป็นการล่วงหน้า แยกเป็นประเด็นคำถาม 10 ประเด็น ดังต่อไปนี้

- 1) การดำเนินการทางวินัยทหารภาวะปกติและการดำเนินการทางวินัยทหารภาวะไม่ปกติ
- 2) ทักษะที่เหมาะสมสำหรับผู้กระทำผิดวินัยทหาร
- 3) ลักษณะของการกระทำผิดวินัยทหารอย่างร้ายแรง และอย่างไม่ร้ายแรง
- 4) กระบวนการหรือขั้นตอนสำหรับการพิจารณาความผิดวินัยทหาร และองค์การพิจารณาความผิด
- 5) การให้สิทธิแก่ผู้ถูกล่าหาในการต่อสู้คดีวินัยทหารในภาวะปกติ และการให้สิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินัยทหาร กับการใช้สิทธิฟ้องคดีต่อศาลทหารสูงสุดเพื่อการตรวจสอบถ่วงดุล
- 6) การเพิ่มบทบาท หน้าที่และอำนาจแก่ศาลทหารในการรับฟ้องและวินิจฉัยคดีวินัยทหารกรณีทหารกระทำผิดวินัยร้ายแรงและถูกลงทัณฑ์ซึ่งตนเห็นว่าควรลงทัณฑ์นั้น ไม่ได้รับความเป็นธรรม
- 7) ระดับศาลทหารที่จะให้มีหน้าที่และอำนาจในการรับฟ้องและพิจารณาพิพากษาคดีวินัยทหารร้ายแรง
- 8) การกำหนดกรอบระยะเวลาในการดำเนินการทางวินัยทหารในทุกขั้นตอนของฝ่ายบริหาร
- 9) การเพิ่มแผนกคดีวินัยทหารในศาลทหารสูงสุด
- 10) ข้อเสนอแนะหรือข้อแนะนำอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร

3. การมีส่วนร่วมออกแบบ, ร่วมออกแบบ (Participatory Designs, Co-Design)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร ซึ่งวิธีการจัดทำเป็นกฎหมายที่ดีนั้นสมควรที่จะให้ผู้มีส่วนได้เสียในการมีส่วนร่วมออกแบบประเด็นกฎหมาย ในฐานะที่จะเป็นผู้ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย หรือ เป็นผู้บังคับใช้กฎหมายโดยตรง ทั้งนี้เพื่อจะทำให้ได้ตัวต้นแบบกฎหมายที่มีได้มาจากผู้วิจัยเท่านั้น ดังนั้นการมีส่วนร่วมออกแบบ, ร่วมออกแบบ (Participatory Design, Co-Design) ในบริบทของการวิจัยทางกฎหมาย คือ การที่ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) กับกฎหมายฉบับนั้น ๆ ได้เข้ามีส่วนร่วมในการออกแบบสาระสำคัญของบทบัญญัติกฎหมาย ที่เห็นว่าควรจะให้บัญญัติไว้ในกฎหมาย ซึ่งวิธีการนี้เป็นอีกวิธีหนึ่งที่มีการนำไปใช้เป็นที่วิพากษ์การวิจัยที่มุ่งต่อการจัดทำเป็นต้นแบบ หรือรูปแบบ (Model) จากการวิจัย

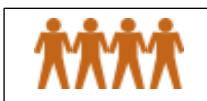
สำหรับการวิจัยนี้ได้นำเอาแนวคิดการวิจัย (สุนีย์ มัลลิกะมาลย์, 2560, หน้า 11) ที่กล่าวว่า การวิจัยหรือดำเนินการปรับปรุงแก้ไข โดยผู้วิจัยมีหน้าที่ในการนำเอาคำตอบจากการใช้วิธีวิจัยนี้ไป วิเคราะห์ตามหลักวิชาการ และวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลจากการวิจัยด้วยวิธีการต่าง ๆ ตาม ที่กำหนดไว้ ข้อมูลที่ได้มาทั้งหมดจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้สำหรับการจัดทำกฎหมายให้เป็นกฎหมายที่ เหมาะสมต่อการบังคับใช้ ทั้งนี้เพราะกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ส่วนใหญ่ยังมีข้อจำกัดในการ บังคับใช้และการปฏิบัติตามเพราะกฎหมายมักมุ่งเน้น ไปสู่การบังคับและมีกำหนดโทษที่จะทำให้มี การยอมทำตามเพราะกลัวการถูกลงโทษจึงส่งผลให้มีการพยายามหลีกเลี่ยงกฎหมายเป็นประโยชน์ ในแง่ของการตีความ กฎหมายที่ดีจึงควรจะคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่จะทำให้สามารถบังคับใช้ได้จริง ด้วยเหตุนี้ การจัดทำกฎหมายต้นแบบของ การวิจัยนี้จึงนำเอาวิธีการมีส่วนร่วมออกแบบ, ร่วมออกแบบ มาใช้โดยมีรายละเอียดของการดำเนินการ ดังนี้

3.1 การกำหนดกลุ่มประชากรผู้มีส่วนได้เสีย

ประชากรผู้มีส่วนได้เสีย แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเฉพาะ และกลุ่มผสม ดังนั้น ประชากร ที่จะอยู่ในแต่ละกลุ่ม จึงประกอบด้วย

1) กลุ่มตุลาการพระธรรมนูญ และอัยการทหาร	จำนวน 4 คน
2) กลุ่มนายทหารพระธรรมนูญ	จำนวน 4 คน
3) กลุ่มนายทหาร ทนายความทั่วไป และนักวิชาการ	จำนวน 4 คน
4) กลุ่มข้าราชการพลเรือนและข้าราชการตำรวจ	จำนวน 4 คน

กลุ่มประชากรเฉพาะมี 4 กลุ่ม แต่ละกลุ่มจะร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็นและ ความต้องการที่จะให้มีในกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร ตามประสบการณ์ที่มีอยู่ ดังนั้น กฎหมายต้นแบบที่จะได้จึงมาจากผู้มีส่วนได้เสีย ทั้ง 4 กลุ่มเฉพาะซึ่งอาจจะเหมือนหรือแตกต่างกัน ก็ได้ (ดูภาพประกอบที่ 3.1)

กลุ่มเฉพาะ 1	กลุ่มเฉพาะ 2	กลุ่มเฉพาะ 3	กลุ่มเฉพาะ 4
			

ภาพประกอบที่ 3.1 ประชากรกลุ่มเฉพาะ

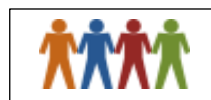
ประชากรกลุ่มเฉพาะ 1 ตุลาการพระธรรมนูญ และอัยการทหาร

ประชากรกลุ่มเฉพาะ 2 นายทหารพระธรรมนูญ

ประชากรกลุ่มเฉพาะ 3 ทนายทหาร ทนายความทั่วไป และนักวิชาการ

ประชากรกลุ่มเฉพาะ 4 ข้าราชการพลเรือนและข้าราชการตำรวจ

กลุ่มประชากรผสม มี 4 กลุ่ม เป็นการแยกประชากรกลุ่มเฉพาะแต่ละกลุ่มมารวมกัน เป็นกลุ่มผสม ดังนั้นกลุ่มผสมจึงมีประชากรจากกลุ่มตุลาการพระธรรมนุญ และอัยการทหาร กลุ่มนายทหารพระธรรมนุญ กลุ่มทนายทหาร ทนายความทั่วไป และนักวิชาการ กลุ่มข้าราชการพลเรือนและข้าราชการตำรวจ โดยมีหลักการและเหตุผลของการมีกลุ่มผสม คือ การให้ผู้มีส่วนได้เสียที่มีประสบการณ์แตกต่างกันมาร่วมอภิปรายตามความคิดเห็นของแต่ละฝ่ายซึ่งอาจสอดคล้องกัน หรือแตกต่างกันก็ได้ โดยแต่ละกลุ่มจะต้องมีข้อสรุปของกลุ่ม (ดูภาพประกอบที่ 3.2)

กลุ่มผสม1	กลุ่มผสม2	กลุ่มผสม3	กลุ่มผสม
			

ภาพประกอบที่ 3.2 ประชากรกลุ่มผสม

3.2 ขั้นตอนในการดำเนินการ

การเตรียมความพร้อม ด้วยการกำหนดประชากรผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัยทหารในแต่ละส่วนงาน และมีหนังสือเชิญประชากรให้เข้ามีส่วนร่วมออกแบบสำหรับสถานที่ที่เป็นห้อง สำหรับอุปกรณ์ที่ใช้ในการออกแบบประกอบด้วย กระดาษสำหรับเขียนคำตอบเพื่อนำเสนอต่อที่ประชุมกลุ่มทุกกลุ่ม ปากกาสำหรับเขียนคำตอบ

การดำเนินการ แบ่งเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงเช้า เป็นการมีส่วนร่วมออกแบบของกลุ่มประชากรเฉพาะ 4 กลุ่ม ช่วงบ่าย เป็นกลุ่มประชากรผสม 4 กลุ่ม ทั้ง 2 ช่วงแม้กลุ่มประชากรจะแตกต่างกันแต่ก็ใช้ประเด็นหรือหัวข้อที่จะให้ออกแบบเดียวกัน การดำเนินการทั้ง 2 ช่วงเวลาดังกล่าวจะมีการเลือกประธานกลุ่ม เพื่อทำหน้าที่นำเสนอคำตอบของกลุ่มตนต่อที่ประชุม โดยมีรายละเอียดของการดำเนินการมีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดประเด็นที่เป็นหัวข้อสำหรับให้กลุ่มประชากรที่กำหนดไว้ร่วมออกแบบตามหัวข้อที่กำหนด ซึ่งประเด็นในการวิจัยนี้ ก็คือ ร่างสาระสำคัญที่เป็นองค์ประกอบ โครงสร้างของกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลตามโจทย์วิจัยที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 2 ให้แต่ละกลุ่มเฉพาะ 4 กลุ่มในชุดแรก แยกกันดำเนินการร่วมออกแบบด้วยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น อภิปรายร่วมกัน พร้อมหาข้อยุติของคำตอบของกลุ่มในแต่ละประเด็นที่กำหนดไว้ โดยมีผู้วิจัยอยู่ประจำแต่ละกลุ่มพร้อมอำนวยความสะดวกในการจดเนื้อความที่ได้จากการออกแบบของแต่ละกลุ่ม เป็นคำตอบจากการตกลงร่วมกันภายในกลุ่มนั้น ๆ

ขั้นตอนที่ 3 ให้ผู้แทนแต่ละกลุ่มประชากรเฉพาะ นำเสนอรูปแบบที่จัดทำขึ้นมาแล้วต่อที่ประชุมเพื่อรับฟังและรับรู้รูปแบบของกลุ่มตน

การดำเนินการขั้นตอนที่ 1 - 3 จะใช้เวลาในการดำเนินการประมาณ 2 ชั่วโมง ซึ่งโดยปกติจะเป็นช่วงเวลาเช้า

ขั้นตอนที่ 4 จัดกลุ่มประชากรใหม่อีกครั้งเป็นกลุ่มประชากรผสมที่มาจากตัวแทนของประชากรกลุ่มเฉพาะมารวมเป็นกลุ่มใหม่ ได้ 4 กลุ่ม และดำเนินการเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ 1 - 3

ขั้นตอนนี้จะใช้เวลาเท่ากับขั้นตอนที่ 1 - 3 คือ ประมาณ 2 ชั่วโมง ดังนั้น การดำเนินการจึงเป็นช่วงบ่ายในวันเดียวกันเพื่อจะได้ความต่อเนื่องของความคิด เมื่อได้คำตอบของรูปแบบมาแล้วผู้แทนกลุ่มจะนำเสนอแบบที่ร่วมกันจัดทำโดยเสนอต่อที่ประชุมเช่นเดียวกับการดำเนินการในช่วงเช้า โดยคำตอบที่ได้จากกลุ่มประชากรชุดที่ 1 และชุดที่ 2 นี้ผู้วิจัยจะนำไปวิเคราะห์เปรียบเทียบในรูปแบบของตารางเปรียบเทียบ และวิเคราะห์เพื่อให้ได้คำตอบที่ร่างของกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารต่อไป

3.3 การวิเคราะห์ผลการทำ Co-Design

คำตอบที่ได้มาจากการทำ Co-Design ของประชากรกลุ่มเฉพาะ 4 กลุ่ม จะนำมาเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างระหว่างกลุ่มตามประเด็นที่การวิจัยได้มาในเบื้องต้น และแสดงด้วยตารางเปรียบเทียบคำตอบกลุ่มเฉพาะ

คำตอบที่ได้มาจากการทำ Co-Design ของประชากรกลุ่มผสม 4 กลุ่ม จะนำมาเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างระหว่างกลุ่มตามประเด็นที่การวิจัยได้มาในเบื้องต้น และแสดงด้วยตารางเปรียบเทียบคำตอบกลุ่มผสม

คำตอบจากการเปรียบเทียบผลการทำ Co-Design ของกลุ่มเฉพาะกับกลุ่มผสมจะนำมาเปรียบเทียบอีกครั้งและแสดงด้วยตารางเปรียบเทียบคำตอบระหว่างกลุ่มเฉพาะกับกลุ่มผสมแล้วนำผลการเปรียบเทียบนั้นไปเปรียบเทียบกับคำตอบของการวิจัยที่เป็นร่างประเด็นในกฎหมายที่จะจัดทำเพื่อวิเคราะห์ถึงความเหมือนและความแตกต่าง เพื่อการวิจัยจะได้วิเคราะห์เป็นข้อยุติในประเด็นที่สมควรจะให้มืออยู่ในบทบัญญัติกฎหมายที่จะจัดทำขึ้นมา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิจัยฉบับนี้มีแนวคิดในการจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร ซึ่งการวิจัยได้นำเอาผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ข้อมูลเอกสาร ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ข้อมูลจากการทำ Co-Design ตามที่กำหนดไว้ให้เป็นวิธีวิทยาการวิจัย มาร่วมกันวิเคราะห์ เพื่อหาคำตอบที่เป็นประเด็นสำคัญที่จะให้มืออยู่ในบทบัญญัติของกฎหมายที่จะจัดทำขึ้นมาซึ่งมีโครงสร้างกฎหมาย

ประกอบด้วย การรักษาจรรยาบรรณทหาร วินัยและการรักษาวินัยทหาร การดำเนินการทางวินัยทหาร การอุทธรณ์ การฟ้องคดี และบทเฉพาะกาล และกฎหมายที่จะจัดทำขึ้นมานี้เป็นกฎหมายที่เป็นต้นแบบหมายความว่า เป็นกฎหมายที่สามารถใช้เป็นแบบอย่างในการตราเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับ หรือ เป็นต้นแบบกฎหมายที่สามารถใช้ในการประยุกต์สู่การตราเป็นกฎหมายใช้บังคับได้ และเนื่องจากเป็นกฎหมายใหม่ดังนั้นลำดับศักดิ์ของกฎหมายจึงเป็นพระราชบัญญัติ

5. วิธีการจัดทำร่างกฎหมาย

ในการจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารนั้น การวิจัยกำหนดการตรวจสอบหลักการจัดทำกฎหมายโดยการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 77 ได้กำหนดว่า “รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็นและยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพโดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชนและดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง” ตรวจสอบความสอดคล้องของกฎหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580 ในเรื่องความมั่นคง ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงมีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข โดยกรอบแนวคิดความมั่นคงให้น้ำหนักความสำคัญกับมิติที่เกี่ยวข้อง ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการทหาร แตกต่างกันไปตามบริบทแวดล้อมของแต่ละช่วงเวลา และตรวจสอบความถูกต้องตามพระราชบัญญัติการตรวจสอบหลักการจัดทำกฎหมายตามพระราชบัญญัติหลักการจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 หมวด 3 การตรวจสอบเนื้อหาของร่างกฎหมาย ในมาตรา 21 ที่กำหนดเกณฑ์ในการจัดทำร่างกฎหมายจะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ 9 เกณฑ์

6. การรับฟังความคิดเห็น (Hearing)

เป็นการจัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อร่างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร เมื่อผู้วิจัยได้จัดทำร่างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารแล้วเสร็จและนำเสนอเป็นข้อค้นพบของงานวิจัยให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้วิพากษ์และเสนอแนะความคิดเห็น เพื่อให้ผู้วิจัยได้นำไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้ตัวกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารที่มีความสมบูรณ์มากที่สุดที่จะนำไปใช้บังคับต่อไป

ประชากรที่ร่วมรับฟังความคิดเห็นเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร ประกอบด้วย ตุลาการพระธรรมนูญ อัยการทหาร นายทหารพระธรรมนูญ ทนายทหาร นายทหาร สัญญาบัตรนายทหารประทวน ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ ข้าราชการพลเรือน ข้าราชการตำรวจ นายความผู้ทรงคุณวุฒิทางนิติศาสตร์ และประชาชน จำนวน 36 คน

ข้อมูลที่ได้มาจากการวิพากษ์ (Comment) และข้อเสนอแนะจากการทำ Hearing นี้ การวิจัยจะนำมาวิเคราะห์เพื่อการปรับปรุงร่างกฎหมายต้นแบบให้มีความสมบูรณ์

7. กฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร

จากวิธีวิทยาการวิจัยที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนี้ทำให้ได้คำตอบตามที่การวิจัยนี้ได้กำหนดเป้าหมายที่เป็นวัตถุประสงค์การวิจัยอันเป็นผลผลิต (Output) ของการวิจัย คือ กฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร โดยมีกระบวนการดำเนินการ เป็นข้อสรุป ดังนี้

การจัดทำร่างต้นแบบกฎหมายได้นำแนวคิด ทฤษฎี หลักการที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม และคำตอบจากการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) มาใช้ในการจัดทำประเด็นกฎหมายที่จะให้มีในบทบัญญัติกฎหมายต้นแบบเพื่อให้ประชากรผู้มีส่วนได้เสียได้ร่วมกันออกแบบประเด็นกฎหมายด้วยวิธีการมีส่วนร่วมออกแบบ, ร่วมออกแบบ (Participatory design, Co-design) และเมื่อได้คำตอบเป็นตัวร่างกฎหมายต้นแบบแล้วจึงนำไปสู่การรับฟังความคิดเห็น (Hearing) เพื่อปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งจะทำให้ได้กฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารที่มีความสมบูรณ์

ขั้นตอนการวิจัยตามวิธีวิทยาการวิจัยดังกล่าว มีดังนี้ (รูปภาพประกอบที่ 3.3)

ภาพประกอบที่ 3.3 กระบวนการวิธีวิทยาการวิจัย

บทที่ 4

การจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร

ทหารของประเทศทำหน้าที่ในการปกป้องเอกราชและรักษาความมั่นคง และโดยพันธะหน้าที่ทำให้ทหารมีความจำเป็นที่จะต้องพกพาอาวุธเพื่อปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบ ที่เป็นปัญหา ก็คือ ในการปฏิบัติหน้าที่ของทหารนั้นบางครั้งต้องใช้ความรุนแรงเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย นอกจากนี้ โดยหน้าที่ของทหารแล้วจำเป็นที่ต้องใช้กำลังพลจำนวนมากในการปกป้องรักษาความมั่นคง ปลอดภัยให้แก่ประเทศเพื่อสร้างความสงบสุข และเพื่อป้องกันการรุกรานของศัตรูทั้งนอกและในประเทศ เมื่อมีทหารจำนวนมากอยู่ร่วมกันย่อมจะต้องมีความขัดแย้งกัน ดังนั้นจึงต้องมีการกำหนดกฎเกณฑ์กติกาในการอยู่ร่วมกันและการเคารพเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา เพื่อมิให้เกิดการต่อต้าน และเพื่อให้ทหารอยู่ในระเบียบที่จะควบคุมพฤติกรรมต่าง ๆ ของทหาร มิให้แตกแยก หรือแตกความสามัคคี ดังนั้นการกำหนดให้มีวินัยทหารจึงเป็นสิ่งสำคัญ ที่มีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทั้งในช่วงของการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในอดีตและการปกครองระบอบประชาธิปไตย ในปัจจุบัน

อย่างไรก็ตามแม้ในปัจจุบันบริบทของบทบาทอำนาจหน้าที่ของทหารจะได้เปลี่ยนแปลงไปจากอดีต คือหน้าที่ของทหารนอกจากการป้องกันประเทศ ยังมีหน้าที่ในการพัฒนาประเทศอีกด้วย แต่ความสำคัญที่ต้องมีวินัยควบคุมพฤติกรรมทหารก็ยังคงมีอยู่ ซึ่งวินัยทหารนี้มีในทุกประเทศ ไม่ว่าจะมีการปกครองระบอบใดก็ตาม ปัญหาก็คือ วินัยทหารจำเป็นที่จะต้องมีกฎหมายรองรับ และกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารก็ควรที่จะต้องเป็นกฎหมายที่กำหนดหลักการและวัตถุประสงค์ในการสร้างระเบียบและควบคุมให้ทหารอยู่ในระเบียบที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ย่อมหมายความว่าความรวมถึงการให้การคุ้มครองสิทธิบางประการแก่ทหารเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องด้วย

สำหรับประเทศไทย มีกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2476 หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากรบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็น ระบอบประชาธิปไตย เป็นเวลา 1 ปี และมีผลใช้บังคับมาจนปัจจุบัน โดยไม่มีการปรับปรุงแก้ไขในสาระสำคัญที่สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงบทบาทของทหารทำให้การบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้อาจไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงบทบาททหาร และยังมีข้อตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องที่ประเทศไทยจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติตาม ดังนั้นการวิจัยจึงมีแนวคิดที่จะยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 แล้ว

สร้างกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารฉบับใหม่ ซึ่งมีการวิเคราะห์ข้อมูลที่จะนำไปสู่การจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารตามวิธีวิทยาการวิจัยที่กำหนดไว้ โดยการวิจัยกำหนดประเด็นการวิเคราะห์ดังนี้

1. สถานการณ์ของปัญหาและผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร

การปกครองของไทยในสมัยโบราณนั้นนับตั้งแต่กรุงสุโขทัย ถิ่นนโยบายการป้องกันประเทศ เป็นหลักชายฉกรรจ์ทุกคนต้องเป็นทหาร การปกครองทั่วไปใช้วิธีปกครองอย่างทหาร วินัยกับทหารจึงเป็นสิ่งที่คู่กันตลอดมา แต่ระเบียบกฎเกณฑ์หรือข้อบังคับต่าง ๆ ยังมีได้ตราขึ้นเป็นกฎหมายถือเป็นประเพณีหรือแบบธรรมเนียมที่ทหารต้องประพฤติปฏิบัติตาม ต่อมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ที่มีการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ พระมหากษัตริย์เป็นจอมทัพไทย คำสั่งของพระมหากษัตริย์เป็นกฎหมาย ต่อมาในปี พ.ศ. 2475 มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากรบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมีรัฐธรรมนูญ ฉบับแรกของประเทศไทย

ภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2476 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 7) ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ขึ้น โดยคำแนะนำและความยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร เนื่องจากขณะนั้นทหารบกและทหารเรือได้รวมเป็นกระทรวงเดียวกัน จึงสมควรใช้กฎหมายฉบับเดียวกันบังคับแก่ทหารทั้งหมด มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 12 สิงหาคม 2476 มาจนถึงปัจจุบัน แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของวินัยทหารแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองแผ่นดิน

ปัจจุบัน พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ใช้บังคับมาเป็นเวลานานถึง 89 ปี และแม้ว่าจะมีการปรับปรุงแก้ไขมาแล้วถึง 5 ครั้ง ครั้งสุดท้าย เมื่อ พ.ศ. 2505 แต่ก็เป็นการแก้ไขในเรื่องยศ ตำแหน่งของทหารที่เปลี่ยนแปลงไป โดยไม่มีการแก้ไขในเรื่องการกระบวนกรดำเนินการทางวินัยทหารแต่อย่างใด นอกจากนี้บริบทหน้าที่ของทหารตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีการเพิ่มหน้าที่ของทหารนอกจากการป้องกันประเทศ คือ มีหน้าที่ในการพัฒนาประเทศอีกด้วย ในขณะที่วินัยทหารยังคงมีความสำคัญที่จะใช้กับทหารทุกนายทั้งในภาวะปกติและภาวะไม่ปกติ ซึ่งในแต่ละภาวะมีความจำเป็นเร่งด่วนแตกต่างกัน จำเป็นต้องมีกระบวนการดำเนินการทางวินัยทหารที่แตกต่างกันในแต่ละภาวะ ประกอบกับในภาวะไม่ปกติ มีการเปลี่ยนแปลงไปจากในอดีต กล่าวคือ ภาวะสงครามซึ่งแทบจะไม่ปรากฏว่าประเทศไทยเข้าร่วมสงครามต่าง ๆ ในปัจจุบัน ดังนั้นกระบวนการดำเนินการทางวินัยทหารจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับบริบทของการเปลี่ยนแปลงของประเทศไทย ทั้งในส่วน

ลักษณะความผิดวินัยทหาร ซึ่งกำหนดไว้อย่างกว้างไม่มีการกำหนดว่าลักษณะความผิดวินัยทหารอย่างไรเป็นความผิดวินัยร้ายแรง ลักษณะความผิดวินัยทหารอย่างไรเป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง ลักษณะโทษทางวินัยทหารอย่างไรเป็นโทษทางวินัยร้ายแรง ลักษณะโทษทางวินัยทหารอย่างไรเป็นโทษทางวินัยไม่ร้ายแรง การไม่แบ่งภาวะให้เหมาะสมกับขั้นตอนการดำเนินการทางวินัยทหาร การไม่กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการทางวินัยทหารให้ชัดเจน การไม่กำหนดให้มีคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยทหาร การไม่กำหนดให้สิทธิทนายความหรือบุคคลที่ทหารผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทหารไว้ใจเข้าร่วมฟังการสอบสวน การไม่ให้สิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินัยทหาร การไม่ให้สิทธิฟ้องคดีต่อศาลทหาร เป็นต้น

การวิเคราะห์เพื่อแสดงให้เห็นถึงสภาพการณ์ปัญหาของพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ที่ไม่เหมาะสมกับการปฏิบัติหน้าที่ทางทหารในปัจจุบัน การวิจัยกำหนดประเด็นวิเคราะห์ ดังนี้

1) กรณีความผิดวินัยโทษปลดออกจากราชการและถอดยศทหาร (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 164/2554)

ข้อเท็จจริงปรากฏว่านายพลท่านหนึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดอาญา และได้ถูกสั่งพักราชการ ต่อมาถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดอาญารฐานอื่นอีก และถูกศาลจังหวัดชัยบุรีออกหมายจับเนื่องจากต้องหาว่ากระทำผิดทางอาญาแล้วหลบหนีไป จากนั้นผู้ฟ้องคดีจึงไปมอบตัวรับทราบข้อกล่าวหา ต่อมากระทรวงกลาโหมมีคำสั่งให้ผู้ถูกฟ้องคดีออกจากราชการและให้ถอดยศทหารตั้งแต่วันที่ศาลออกหมายจับ ซึ่งผู้ฟ้องคดีเห็นว่า คำสั่งดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมายขอให้ศาลเพิกถอนคำสั่งให้ผู้ถูกฟ้องคดีออกจากราชการและถอดยศทหาร และขอให้ศาลมีคำสั่งทุเลาการบังคับคำสั่งให้ผู้ถูกฟ้องคดีออกจากราชการและถอดยศทหารจนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง

ศาลปกครองกลาง พิจารณาแล้วเห็นว่า มูลเหตุแห่งการออกคำสั่งให้ผู้ถูกฟ้องคดีออกจากราชการและมีพระบรมราชานุญาตให้ถอดยศทหารนั้น เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินการทางวินัยทหาร ตามนัยมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการทหาร พ.ศ. 2521 และมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 คดีจึงไม่อยู่ในอำนาจของศาลปกครองที่จะพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งได้ ตามนัยมาตรา 9 วรรคสอง (1) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ศาลปกครองกลางจึงมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณาและให้จำหน่ายคดีออกจากสารบบความ และเมื่อศาลไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณาแล้วจึงไม่อาจรับคำขอทุเลาการบังคับตามคำสั่งทางปกครองไว้พิจารณาเช่นกัน

ต่อมานายพลท่านนั้นได้ยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งของศาลปกครองกลางที่ไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณา โดยให้เหตุผลว่าคำสั่งให้ผู้ถูกฟ้องคดีออกจากราชการและให้ถอดยศทหารเป็นคำสั่งที่

ไม่ถูกต้อง เนื่องจากในคำสั่งดังกล่าวอ้างเหตุผลว่าผู้ฟ้องคดีกระทำผิดฐานต้องหาคดีอาญาแล้วหลบหนีไปและศาลได้ออกหมายจับ ต่อมาผู้ฟ้องคดีได้เข้ามาพบกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ หมายจับจึงสิ้นสภาพไป ตามมาตรา 68 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ส่วนในข้อหาคดีอาญาต้องรอให้ผลคดีถึงที่สุดก่อนจึงจะรายงานปลดและถอดยศทหารได้ แต่ผู้ถูกฟ้องคดีกลับทำรายงานเพื่อขอปลดและถอดยศทหารในขณะที่คดีอาญายังไม่ถึงที่สุด อันเป็นข้อเท็จจริงที่บกพร่องไม่สมบูรณ์ และผู้ถูกฟ้องรู้อยู่แล้วว่าไม่เป็นความจริง แต่ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ตรวจสอบข้อเท็จจริงให้สมบูรณ์ จึงเป็นการกั่นแกล้งผู้ฟ้องคดี ไม่เป็นมาตรฐานเดียวกันกับทหารนายอื่น การที่ผู้ถูกฟ้องคดีได้ออกคำสั่งที่ไม่ชอบกฎหมายดังกล่าวจึงไม่อยู่ในข้อยกเว้นที่ว่าเป็นการดำเนินการเกี่ยวกับวินัยทหาร ตามมาตรา 9 วรรคสอง (1) แห่ง พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542 เพราะการจะเข้าข้อยกเว้นดังกล่าวจะต้องปรากฏว่าได้มีการปฏิบัติถูกต้องแล้วตามกฎหมาย เมื่อการออกคำสั่งให้ผู้ฟ้องคดีออกจากราชการและถอดยศทหารเป็นไปโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายและไม่เป็นมาตรฐานเดียวกับทหารนายอื่นซึ่งเคยถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดอาญาในลักษณะเดียวกันแต่ไม่ถูกสั่งให้ออกจากราชการ รูปคดีจึงอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครอง ตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (1) แห่ง พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542 ขอให้ศาลปกครองสูงสุดมีคำสั่งกลับคำสั่งศาลปกครองกลางเป็นรับฟ้องคดีของผู้ฟ้องไว้พิจารณา

คำสั่งศาลปกครองสูงสุด พิจารณาแล้วเห็นว่า มูลเหตุของการออกคำสั่งให้ผู้ฟ้องคดีออกจากราชการและถอดยศทหาร เกิดขึ้นมาจากการที่ผู้ฟ้องคดีต้องหาในคดีอาญาแล้วหลบหนีไปจนถูกศาลออกหมายจับ และผู้ถูกฟ้องได้มีคำสั่งให้ผู้ฟ้องคดีออกจากราชการและถอดยศทหารเป็นการดำเนินการเกี่ยวกับวินัยทหาร ตามนัยมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการทหาร พ.ศ. 2521 และมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 คดีจึงไม่อยู่ในอำนาจของศาลปกครองที่จะพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งได้ ตามนัยมาตรา 9 วรรคสอง (1) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ข้ออ้างผู้ฟ้องคดีที่ว่าคำสั่งดังกล่าวเข้าลักษณะเป็นคดีพิพาทตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ไม่อาจรับฟังได้ ที่ศาลปกครองกลางมีคำสั่งไม่รับฟ้องไว้พิจารณาและให้จำหน่ายคดีออกจากสารบบความ และไม่รับคำขอทุเลาการบังคับตามคำสั่งทางปกครองไว้พิจารณาจึงชอบแล้ว ศาลปกครองสูงสุดเห็นฟ้องด้วย

2) กรณีปลดนายทหารนอกประจำการออกจากราชการทหารย้อนหลัง 23 ปี

นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ อดีตนายกรัฐมนตรี เป็น โจทก์ ยื่นฟ้อง พล.อ.อ. สุกำพล สุวรรณทัต อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เรื่องขอให้ศาลเพิกถอนคำสั่งของ

กระทรวงกลาโหม ที่ให้ปลดนายอภิสิทธิ์ ออกจากราชการ โดยศาลอุทธรณ์ ได้มีคำพิพากษากลับจากที่ยกฟ้อง เป็นให้เพิกถอนคำสั่งของกระทรวงกลาโหมที่ปลดนายอภิสิทธิ์ ออกจากราชการ ซึ่งจำเลยออกคำสั่งปลดโจทก์ ออกจากราชการ ในขณะที่โจทก์มิได้อยู่ในราชการ แต่เป็นนายทหารนอกประจำการ ซึ่งโจทก์เองไม่เคยถูกตั้งกรรมการสอบทางวินัย หรือถูกสั่งพักราชการหรือเป็นกรณีที่โจทก์หนีราชการ ที่จำเลยจะใช้อำนาจสั่งปลดโจทก์ให้มีผลย้อนหลังถึง 23 ปี เมื่อได้ความว่าคำสั่งการปลดโจทก์ในขณะที่โจทก์มิได้รับราชการแล้ว จำเลยจึงไม่มีอำนาจสั่งปลดโจทก์ ออกจากราชการตามพระราชบัญญัติวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 มาตรา 7 ทั้งไม่อาจแปลความให้เป็นผลร้ายแก่โจทก์ได้ การที่จำเลยออกคำสั่งปลดโจทก์ ออกจากราชการโดยให้มีผลย้อนหลังไปถึงวันที่ 2 มิถุนายน 2531 ซึ่งโจทก์พ้นจากราชการมาก่อนแล้วถึง 23 ปีเศษ ก็ส่อไปในทางไม่สุจริต ถือเป็น การละเมิดสิทธิของโจทก์ โจทก์ย่อมมีสิทธิขอให้ศาลเพิกถอนคำสั่งของจำเลยได้

ศาลแพ่ง (ศาลชั้นต้น) มีคำพิพากษาว่าคำสั่งของกระทรวงกลาโหมนั้นชอบแล้ว โดยระบุว่า ไม่มีเหตุเพิกถอนคำสั่งของจำเลย เนื่องจากเหตุที่จำเลยปลดโจทก์ ออกจากราชการ เพราะโจทก์ขาดการตรวจเลือกทหารแล้วนำไปสำคัญ (ใบ สด.9) แทนฉบับที่ชำรุดสูญหายอันเป็นเท็จ มาแสดงต่อสัสดีจังหวัดนครนายก ทำให้สัสดีจังหวัดนครนายก ไม่ทราบความจริงว่าโจทก์ครบเวลาที่จะต้องเข้ารับการตรวจเลือกทหาร จึงไม่ได้ระบุดูสถานะว่า เป็นผู้ขาดการเกณฑ์ทหาร เป็นเหตุให้ สัสดีจังหวัดนครนายกออกใบสำคัญ สด.3 (ใบขึ้นทะเบียนกองประจำการ) ให้แก่โจทก์ และโจทก์ไม่มีใบ สด.41 เป็นเอกสารแสดงว่า ได้รับการผ่อนผันกรณีศึกษาที่ต่างประเทศว่าไม่ต้องเข้ารับการตรวจเลือกทหาร โจทก์จึงเป็นผู้ขาดคุณสมบัติและไม่มีคุณสมบัติที่จะบรรจุเข้ารับราชการกลาโหมพลเรือนชั้นสัญญาบัตรได้ การสมัครและบรรจุโจทก์เป็นข้าราชการกลาโหมพลเรือนชั้นสัญญาบัตรกับการแต่งตั้งโจทก์เป็นนายทหารสัญญาบัตรฯ ตามคำสั่งกระทรวงกลาโหมเป็นการไม่ชอบ คำสั่งของจำเลยที่ให้ปลดโจทก์ ออกจากราชการ จึงเป็นคำสั่งที่ชอบแล้ว ต่อมานายอภิสิทธิ์ฯ ได้อุทธรณ์คดีนี้

ศาลอุทธรณ์ พิเคราะห์แล้ว เห็นว่า ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการทหาร พ.ศ. 2521 มาตรา 4 บัญญัตินิยาม “ข้าราชการทหาร” หมายถึง ทหารประจำการ และข้าราชการกลาโหมพลเรือนที่บรรจุในตำแหน่งอัตราทหาร โดยมาตรา 15 บัญญัติว่า วินัยของข้าราชการทหาร กองประจำการ และนักเรียนในสังกัดกระทรวงกลาโหมให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร ข้อบังคับและระเบียบแบบแผนที่กระทรวงกลาโหมกำหนด โดยพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 ยังบัญญัติว่า ทหารกองเกินและทหารกองหนุนที่ถูกเรียกเข้ารับราชการ และทหารประจำการต้องอยู่ในวินัยทหาร เหมือนทหารกองประจำการ จึงทำให้เห็นว่าทหารประจำการและทหารกองประจำการเท่านั้นที่ต้องอยู่ในวินัยทหาร และในส่วนของข้อบังคับทหารว่าด้วยการ

แบ่งประเภทนายทหารสัญญาบัตร โดยมาตรา 11 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า นายทหารสัญญาบัตรประจำการ ต้องขึ้นทะเบียนกองประจำการและรับราชการในกองจนครบกำหนดตามพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่กระทรวงกลาโหมจะสั่งปลดเป็นนายทหารประเภทอื่น หากถูกถอดหรือออกจากยศสัญญาบัตร ก็ให้ปลดพ้นราชการทหารประเภทที่ 2 ขณะที่ มาตรา 11 วรรคสอง บัญญัติว่า การแบ่งประเภทนายทหารสัญญาบัตรนั้นแล้วแต่กระทรวงกลาโหมจะกำหนด จึงทำให้เห็นว่า นายทหารสัญญาบัตรประจำการ เป็นผู้รับราชการทหารตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว และอาจถูกสั่งปลดได้เท่านั้น

โดยพระราชบัญญัติวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 มาตรา 7 บัญญัติว่า ทหารผู้ใดกระทำผิดต่อวินัยทหารจะต้องรับทัณฑ์ตามวิธีในพระราชบัญญัติ และอาจถูกปลดจากประจำการ หรือถูกถอดยศทหาร โดยมาตรา 10 บัญญัติถึงผู้มีอำนาจที่ลงทัณฑ์ และเทียบชั้นผู้รับทัณฑ์รวม 12 ชั้น ตั้งแต่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม แม่ทัพภาค ผู้บัญชาการกองพล ผู้บังคับการกองเรือ ผู้บัญชาการกองพลบิน ผู้บังคับกองพัน จนถึงนักเรียนทหาร ซึ่งเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะได้เป็นนายทหารประทวน รูปแถว ซึ่งทำให้เห็นว่า ทหารที่จะถูกลงโทษทางวินัย ต้องเป็นทหารประจำการหรือทหารกองประจำการที่รับราชการอยู่

แต่คดีนี้ ขณะที่จำเลย มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนการรับราชการทหารของโจทก์ และมีคำสั่งปลดโจทก์ออกจากราชการ ซึ่งโจทก์เป็นนายทหารนอกราชการ จึงเป็นกระบวนการลงโทษทางวินัยทหารหลังจากโจทก์พ้นจากราชการแล้วถึง 23 ปีเศษ แม้ไม่มีกฎหมายกำหนดอายุความไว้ แต่การพิจารณาและลงโทษข้าราชการทางวินัย ย่อมต้องพิจารณาและลงโทษในขณะที่บุคคลนั้นรับราชการอยู่ เพื่อป้องกันไม่ให้บุคคลนั้นก่อให้เกิดความเสียหายแก่ราชการต่อไป ซึ่งหากบุคคลนั้นพ้นจากราชการแล้วย่อมไม่อาจก่อความเสียหายได้อีก

การพิจารณาวินัยทหารและลงโทษทางวินัยทหารกับโจทก์ย้อนหลังให้มีผลขณะที่โจทก์รับราชการอยู่โดยไม่มีกฎหมายให้อำนาจไว้จึงไม่อาจกระทำได้ ซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกาเคยตอบข้อหารือของสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม เรื่องดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการทหารที่พ้นราชการด้วยเหตุเกษียณอายุราชการ และมีสิทธิรับบำนาญว่า การปลดข้าราชการทหารออกจากประจำการต้องเป็นข้าราชการทหารที่ประจำการอยู่ หากพ้นราชการแล้วก็ไม่อาจพ้นออกจากประจำการได้โดยสภาพ

ส่วนที่จำเลย อ้างว่า เคยมีการลงโทษทางวินัยข้าราชการทหารหลังจากพ้นราชการไปแล้ว ตามประกาศกระทรวงกลาโหม และคำสั่งกระทรวงกลาโหมนั้น ศาลอุทธรณ์ เห็นว่ากรณีดังกล่าวเป็นการตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัย และสั่งพักราชการก่อนพ้นจากราชการ กับเป็นกรณีหนีราชการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมจึงมีคำสั่งลงโทษปลดจากราชการย้อนหลังไปจนถึง

วันที่รับราชการวันสุดท้าย ซึ่งคำสั่งเป็นไปตามระเบียบข้อบังคับและกฎเกณฑ์ที่ถือปฏิบัติแล้ว แตกต่างจากคำสั่งปลดโจทก์ออกจากราชการทั้งที่โจทก์ไม่ได้รับราชการแล้ว โดยให้มีผลในวันที่ 2 มิถุนายน 2531 ซึ่งเป็นวันที่อ้างว่าโจทก์กระทำผิดวินัยทหาร กรณีจึงไม่ได้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับและกฎเกณฑ์ที่ถือปฏิบัติ จึงไม่อาจตีความปิดช่องว่างทางกฎหมายให้เป็นผลร้ายกับโจทก์ ซึ่งเป็นผู้ถูกกล่าวหาและถูกลงโทษทางวินัยตามที่ศาลชั้นต้นวินิจฉัยว่าได้

ดังนั้น จำเลยจึงไม่มีอำนาจสั่งปลดโจทก์ออกจากราชการ ตาม พระราชบัญญัติวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 มาตรา 7 อุทธรณ์ของโจทก์ฟังขึ้น จึงพิพากษากลับเป็นว่าให้เพิกถอนคำสั่งกระทรวงกลาโหมที่ 1163/2555 เรื่องให้ปลดนายทหารสัญญาบัตรออกจากราชการ ลงวันที่ 8 พฤศจิกายน 2555

ศาลฎีกามีคำพิพากษาให้เพิกถอนคำสั่งกระทรวงกลาโหม ที่ 1163 /2555 ลงวันที่ 8 พฤศจิกายน 2555 ที่ ลงนามโดย พล.อ.อ.สุกำพล สุวรรณทัต รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมในขณะนั้น ให้ปลด ว่าที่ ร.ต. อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ออกจากราชการทหารย้อนหลัง 23 ปี เพราะขณะที่ พล.อ.อ.สุกำพล สุวรรณทัต มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนการรับราชการทหารของโจทก์ และมีคำสั่งปลด ว่าที่ ร.ต. อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ออกจากราชการ ว่าที่ ร.ต. อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ จึงเป็นนายทหารนอกราชการ ซึ่งเป็นกระบวนการลงโทษทางวินัยทหารหลังจากโจทก์พ้นจากราชการแล้วถึง 23 ปีเศษ แม้ไม่มีกฎหมายกำหนดอายุความไว้ แต่การพิจารณาและลงโทษข้าราชการทางวินัย ย่อมต้องพิจารณาและลงโทษในขณะที่บุคคลนั้นรับราชการอยู่ เพื่อป้องกันไม่ให้บุคคลนั้นก่อให้เกิดความเสียหายแก่ราชการต่อไป ซึ่งหากบุคคลนั้นพ้นจากราชการแล้ว ย่อมไม่อาจก่อความเสียหายได้อีก ซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกาเคยตอบข้อหารือของสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหมเรื่องดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการทหารที่พ้นราชการด้วยเหตุเกษียณอายุราชการ และมีสิทธิรับบำนาญว่า การปลดข้าราชการทหารออกจากประจำการต้องเป็นข้าราชการทหารที่ประจำการอยู่ หากพ้นราชการแล้วก็ไม่อาจพ้นออกจากประจำการได้โดยสภาพ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ได้ให้ความเห็นว่าคดีดังกล่าวเป็นการดำเนินการทางวินัยทหาร โดยแท้ คำสั่งปลดออกจากราชการซึ่งโดยสภาพเป็นคำสั่งทางปกครอง แต่เมื่อเป็นการดำเนินการเกี่ยวกับวินัยทหาร ตามมาตรา 9 วรรคสอง (1) แห่ง พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 คดีนั้นจึงไม่อยู่ในอำนาจการพิจารณาของศาลปกครอง แต่ก็ไม่ควรพิจารณาโดยศาลพลเรือนเพราะเรื่องการปลดออกจากราชการ ควรได้รับการพิจารณาโดยองค์กรทหาร เห็นว่าควรให้ศาลทหารเข้ามามีอำนาจพิจารณาในเรื่องการดำเนินการทางวินัยทหาร เฉพาะในเรื่องการปลดออกจากราชการ อาจจะต้องแก้ไขพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ให้ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาคดีเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยเฉพาะกรณีปลดออกจากราชการด้วย

3) กรณี ทหารถูกลงทัณฑ์ปลดเนื่องจากประพฤติไม่สมควร แต่ไม่พอใจคำสั่งดำเนินการทางวินัยทหารจึงนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครอง (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 65/2544 วันที่ 24 กันยายน พ.ศ. 2544)

นายทหารนายหนึ่งรับราชการในกองทัพอากาศได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลปกครองกลางมีคำสั่งยกเลิกคำสั่งกระทรวงกลาโหมที่ให้ปลดผู้ฟ้องคดีออกจากราชการและขอให้มีคำสั่งให้กลับไปปฏิบัติหน้าที่ตามเดิม ขอให้กองทัพอากาศชดใช้ค่าเสียหายทดแทนและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ตลอดจนบรรดาลิทธิที่เสียไปทั้งหมดแก่ผู้ฟ้องคดี ขอให้กองทัพอากาศพิจารณาลงโทษบุคคลที่กระทำการหรือละเว้นไม่กระทำการตามกฎหมาย เพื่อถ่วงดุลให้ได้รับความเดือดร้อนโดยมิชอบ ขอให้กองทัพอากาศออกคำสั่งแต่งตั้งยศชั้นสัญญาบัตรให้แก่ผู้ฟ้องคดีรวมทั้งบำเหน็จประจำปีที่ถูกละเมิดคืนแก่ผู้ฟ้องคดี

ศาลปกครองกลาง พิจารณาแล้วเห็นว่า คำสั่งกระทรวงกลาโหมที่ให้ปลดผู้ฟ้องคดีออกจากราชการ เป็นคำสั่งให้ปลดผู้ฟ้องคดีออกจากราชการ เนื่องจากกระทำผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ฐานประพฤติไม่สมควร โดยปลอมและใช้เอกสารราชการปลอม คำสั่งดังกล่าวจึงเป็นการดำเนินการเกี่ยวกับวินัยทหาร ไม่อยู่ในอำนาจศาลปกครองที่จะรับไว้พิจารณา ส่วนคำร้องในข้ออื่น ๆ เมื่อศาลไม่มีอำนาจพิจารณาในข้อหาข้อแรกแล้ว ก็ไม่มีกรณีต้องพิจารณาอีก ศาลปกครองกลางจึงมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณาและให้จำหน่ายคดีออกจากสารบบความ

ต่อมาผู้ฟ้องคดียื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งศาลปกครองกลางต่อศาลปกครองสูงสุด โดยอุทธรณ์ว่าคำสั่งกระทรวงกลาโหมที่ให้ปลดผู้ฟ้องคดีออกจากราชการนั้น เป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ขอให้ศาลปกครองสูงสุดเพิกถอนคำสั่งกระทรวงกลาโหมดังกล่าวซึ่งอยู่ในอำนาจของศาลปกครอง จึงขอให้ศาลปกครองสูงสุดรับคำฟ้องไว้พิจารณาพิพากษาต่อไป

ศาลปกครองสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นว่า เหตุแห่งการฟ้องคดีนี้สืบเนื่องมาจากคำสั่งกระทรวงกลาโหมที่ให้ปลดผู้ฟ้องคดีออกจากราชการ เนื่องจากกระทำผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ฐานประพฤติไม่สมควร โดยปลอมและใช้เอกสารราชการปลอม นั้น คำสั่งดังกล่าวจึงเป็นผลการดำเนินการเกี่ยวกับวินัยทหาร ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 คดีจึงไม่อยู่ในอำนาจศาลปกครองที่จะรับไว้พิจารณา ตามนัยมาตรา 9 วรรคสอง (1) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 เมื่อได้วินิจฉัยเช่นนี้แล้ว คำฟ้องในข้ออื่น ๆ ซึ่งเป็นผลโดยตรงจากคำสั่งกระทรวงกลาโหมดังกล่าว ก็ไม่มีมูลที่จะพิจารณาต่อไป ศาลปกครองสูงสุดจึงมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณาและให้จำหน่ายคดีออกจากสารบบความ ยืนตามคำสั่งของศาลปกครองกลางที่ไม่รับคำฟ้องของผู้ฟ้องคดีไว้พิจารณา

4) กรณี ทหารถูกลงทัณฑ์จำขัง แต่ไม่พอใจคำสั่งดำเนินการทางวินัยทหารจึงนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครอง (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 19/2544 วันที่ 9 กรกฎาคม พ.ศ. 2544)

ทหารนายหนึ่งเห็นว่าตนไม่ได้รับความเป็นธรรมจากผู้บังคับบัญชาและคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงที่มีคำสั่งลงโทษทางวินัยจำขังผู้ฟ้องคดี เป็นเวลา 15 วัน จากเหตุที่ผู้ฟ้องคดีถูกร้องเรียนว่าประพฤติดนเลื่อมเสียดังกล่าวโดยกักขังหน่วงเหนี่ยวและพยายามข่มขืนหญิงอื่นซึ่งมิใช่ภริยาตน จึงยื่นคำร้องขอให้ศาลปกครองกลางพิจารณาให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ฟ้องคดี

ศาลปกครองกลางพิจารณาแล้ว เห็นว่า เหตุแห่งการฟ้องคดีมาจากกระบวนการดำเนินการทางวินัยทหาร ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 คดีจึงไม่อยู่ในอำนาจศาลปกครองที่จะรับไว้พิจารณา ตามนัยมาตรา 9 วรรคสอง (1) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ศาลปกครองกลางจึงมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณาและให้จำหน่ายคดีออกจากสารบบความ

ต่อมาผู้ฟ้องคดียื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งศาลปกครองกลางต่อศาลปกครองสูงสุด โดยอุทธรณ์ขอให้ศาลปกครองสูงสุดพิจารณาให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ฟ้องคดี

ศาลปกครองสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นว่า เหตุแห่งการฟ้องคดีมาจากกระบวนการดำเนินการทางวินัยทหาร ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 คดีจึงไม่อยู่ในอำนาจศาลปกครองที่จะรับไว้พิจารณา ตามนัยมาตรา 9 วรรคสอง (1) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ที่ศาลปกครองกลางมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณาและให้จำหน่ายคดีออกจากสารบบความจึงชอบแล้ว

5) กรณี ทหารถูกลงทัณฑ์กักและภาคทัณฑ์ (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 342/2545 วันที่ 23 สิงหาคม พ.ศ. 2545)

ทหารนายหนึ่งไม่ได้รับการเสนอให้เลื่อนชั้นยศและได้รับคำสั่งย้ายให้ไปปฏิบัติหน้าที่ยังสถานที่อื่น จึงไปร้องทุกข์ต่อผู้บัญชาการทหารเรือและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ผู้บังคับบัญชาจึงสั่งลงทัณฑ์ “กัก” ฐานร้องทุกข์ผิดระเบียบว่าด้วยการร้องทุกข์ และเมื่อย้ายไปรายงานตัวที่สถานที่ใหม่ถูกผู้บังคับบัญชาลงทัณฑ์ “ภาคทัณฑ์” เพราะ “ไม่รักษาระเบียบการเคารพระหว่างผู้ใหญ่ผู้น้อย แต่งกายไม่เหมาะสมในการเข้ารายงานตัว” ซึ่งทหารนายดังกล่าวเห็นว่าการออกคำสั่งดังกล่าวไม่ชอบ จึงฟ้องคดีต่อศาลปกครองกลาง ขอให้ศาลให้เลื่อนชั้นยศตั้งแต่วันที่มิสิทธิได้รับยศ ขอให้ผู้บังคับบัญชาเพิกถอนคำสั่งลงทัณฑ์ ขอให้ยกเลิกคำสั่งลงทัณฑ์ที่บันทึกในสมุดประวัติรับราชการ และขอให้บำเหน็จคืน นับแต่วันที่มิสิทธิจะได้รับเงินบำเหน็จ

ศาลปกครองกลางพิจารณาแล้ว เห็นว่า คำขอเกี่ยวกับการให้เลื่อนชั้นยศอยู่ในอำนาจของผู้บังคับบัญชาที่จะพิจารณาตามระเบียบกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการแต่งตั้งยศและเลื่อนยศของข้าราชการทหาร พ.ศ. 2541 ไม่อยู่ในอำนาจของศาลปกครองที่จำกัดคำบังคับตามมาตรา 72 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ส่วนคำขออื่น ๆ เนื่องจากผู้ฟ้องคดีอุทธรณ์ “กัก” และ “ภาคทัณฑ์” ซึ่งเป็นการดำเนินการทางวินัยทหาร ตามมาตรา 8 และมาตรา 10 ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 คดีจึงไม่อยู่ในอำนาจศาลปกครองที่จะรับไว้พิจารณา ตามมาตรา 9 วรรคสอง (1) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ศาลปกครองกลางจึงมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณาและให้จำหน่ายคดีออกจากสารบบความ

ต่อมาผู้ฟ้องคดียื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งศาลปกครองกลางต่อศาลปกครองสูงสุด โดยอุทธรณ์ว่า การอุทธรณ์ดังกล่าวไม่เกี่ยวกับวินัยทหาร จึงขอความเป็นธรรมต่อศาลปกครองสูงสุด

ศาลปกครองสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 กำหนดการลงทัณฑ์ทหารผู้กระทำผิดวินัยทหารไว้ 5 สถาน คือ ภาคทัณฑ์ ทัณฑกรรม กัก ขัง และจำขัง โดยให้ผู้บังคับบัญชาเป็นผู้มีอำนาจลงทัณฑ์แก่ผู้กระทำผิดตามตารางเกณฑ์เทียบชั้นผู้ลงทัณฑ์และผู้รับทัณฑ์ เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้บังคับบัญชามีคำสั่งลงทัณฑ์ “กัก” และ “ภาคทัณฑ์” เนื่องจากผู้ฟ้องคดีกระทำผิดวินัยฐานร้องทุกข์ผิดระเบียบว่าด้วยการร้องทุกข์ และไม่รักษาระเบียบการเคารพระหว่างผู้ใหญ่ผู้น้อย แต่งกายไม่เหมาะสมในการเข้ารายงานตัว เป็นการประพฤติน่าสมควร คำสั่งลงทัณฑ์ดังกล่าวเป็นผลมาจากกระบวนการดำเนินการทางวินัยทหาร ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 คดีจึงไม่อยู่ในอำนาจศาลปกครองที่จะรับไว้พิจารณา ตามมาตรา 9 วรรคสอง (1) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ที่ศาลปกครองกลางมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณาและให้จำหน่ายคดีออกจากสารบบความจึงชอบแล้ว

จากคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่กล่าวมาทั้งหมดนั้น ทำให้เกิดปัญหาว่า เมื่อผู้บังคับบัญชาทางทหารมีคำสั่งดำเนินการทางวินัยทหารแล้ว ทหารผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทหารนั้นเห็นว่าตนไม่ได้รับความยุติธรรมจากคำสั่งลงทัณฑ์ทางวินัยทหารนั้น ไม่ว่าจะเป็นการภาคทัณฑ์ ทัณฑกรรม กัก ขัง จำขัง ตามมาตรา 8 และรวมถึงการถูกปลดจากประจำการ หรือถูกถอดจากยศทหาร ตามมาตรา 7 นั้น ซึ่งโดยลักษณะคำสั่งดังกล่าวเป็นคำสั่งทางปกครอง แต่เมื่อเป็นการดำเนินการเกี่ยวกับวินัยทหาร ตามมาตรา 9 วรรคสอง (1) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 คดีนั้นไม่อยู่ในอำนาจการพิจารณาของศาล

ปกครอง ทำให้เกิดปัญหาที่ว่า การดำเนินการทางวินัยทหาร ไม่มีองค์กรศาลใดเข้ามาตรวจสอบ ถ่วงดุลการใช้อำนาจทางปกครอง

ปัญหาต่อมา คือ องค์กรศาลใดจะเข้ามามีบทบาทในการถ่วงดุลตรวจสอบการดำเนินการทางวินัยทหารนี้ ศาลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีทั้งหมด 4 ศาล ได้แก่ ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง และศาลทหาร เมื่อพิจารณาอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญพบว่าไม่มีอำนาจพิจารณาการดำเนินการทางวินัยทหารเนื่องจากเนื่องจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561 มิได้บัญญัติให้อำนาจไว้ เมื่อพิจารณาอำนาจของศาลปกครอง การดำเนินการทางวินัยทหารไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาของศาลปกครองอย่างชัดเจน ในมาตรา 9 วรรคสอง (1) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ทั้งนี้โดยลักษณะแล้วการดำเนินการทางวินัยทหารเป็นคำสั่งทางปกครอง ตามนิยามในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาตรา 5 “คำสั่งทางปกครอง หมายความว่า การใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ที่มีเป็นการสร้างนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคลในอันที่จะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน ระงับ หรือมีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคล แต่ไม่หมายรวมถึงกฎ” เมื่อพิจารณาอำนาจของศาลทหารก็ไม่มีอำนาจพิจารณาการดำเนินการทางวินัยทหารเนื่องจากพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ไม่ได้ให้อำนาจไว้ คงเหลือแต่เพียงศาลยุติธรรมที่จะรับผิดชอบการดำเนินการทางวินัยทหารไว้พิจารณาเพื่ออุดช่องว่างทางกฎหมายนี้ ซึ่งแต่เดิมศาลปกครองได้แยกออกมาจากศาลยุติธรรมในปี พ.ศ. 2540 ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งผู้วิจัยมีแนวคิดว่าการดำเนินการเกี่ยวกับวินัยทหารในปัจจุบันควรให้ศาลทหาร ซึ่งมีองค์กรตุลาการศาลทหารผู้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร แบบธรรมเนียมทหาร โดยตรงเข้ามาตัดสินคดีเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหาร จึงให้ความยุติธรรมได้ดีกว่าการให้ผู้พิพากษาศาลยุติธรรมตัดสินคดีเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหาร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของประชากรตุลาการพระธรรมนูญที่ผู้วิจัยได้เข้าไปสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของทหารผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทหารให้เหมาะสมกับภาวะการปฏิบัติราชการทหาร

2. กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้อง

ในการจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร เพื่อให้เป็นกฎหมายที่มีมาตรฐานตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และมีกระบวนการดำเนินการทางวินัยที่คุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของทหารทุกนายนั้น จำเป็นต้องศึกษาและวิเคราะห์กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 4 บัญญัติว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง

ปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน” จะเห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญมีเจตนาที่จะคุ้มครองศักดิ์ศรีศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของประชาชนชาวไทยทุกคนซึ่งรวมถึงทหารด้วย แต่จะต้องพิจารณาควบคู่กับการจำกัดสิทธิเสรีภาพ มาตรา 26 ด้วย

บทบัญญัติในหมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาตรา 25 บัญญัติว่า “สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย นอกจากที่บัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแล้ว การใดที่มีได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำเช่นนั้นได้และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นว่านั้นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น

สิทธิหรือเสรีภาพใดที่รัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ หรือให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ แม้ยังไม่มีกฎหมายนั้นขึ้นใช้บังคับ บุคคลหรือชุมชนย่อมสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพนั้นได้ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้

บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพหรือจากการกระทำความผิดอาญาของบุคคลอื่น ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ”

มาตรา 26 บัญญัติว่า “การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุและจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย

กฎหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง”

มาตรา 27 บัญญัติว่า “บุคคลย่อมเสมอกัน ในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าจะด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะบุคคลฐานะทางเศรษฐกิจ หรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการหรือผู้ด้อยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรของรัฐย่อมมีสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดไว้ในกฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม”

กล่าวโดยสรุป มาตรา 25 – มาตรา 27 กำหนดเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของประชาชนทั่วไปทุกคน การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ทหารแม้จะเป็นประชาชนแต่ก็มีกฎหมายเฉพาะจำกัดสิทธิและเสรีภาพเอาไว้ โดยเฉพาะในเรื่องกฎหมายเกี่ยวกับวินัยทหาร

มาตรา 52 บัญญัติว่า “รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐและความสงบเรียบร้อยของประชาชน เพื่อประโยชน์แห่งการนี้ รัฐต้องจัดให้มีการทหาร การทูตและการข่าวกรองที่มีประสิทธิภาพ

กำลังทหารให้ใช้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศด้วย”

บทบัญญัติในมาตรา 52 แสดงให้เห็นถึงหน้าที่ของทหารไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 นอกจากมีหน้าที่รักษาความมั่นคงของประเทศจากการรุกรานของราชศัตรูแล้ว ยังมีหน้าที่ในการพัฒนาประเทศอีกด้วย ซึ่งมีความแตกต่างจากบริบทของทหารในอดีตซึ่งมีการรบสงครามอยู่บ่อยครั้ง ทหารจึงมีหน้าที่เพียงใช้กำลังอาวุธในการรักษาความมั่นคงของประเทศเพียงเท่านั้น

มาตรา 199 บัญญัติว่า “ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่ผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลซึ่งอยู่ในอำนาจศาลทหารและคดีอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

บทบัญญัติในมาตรานี้กล่าวถึงอำนาจของศาลทหารในการพิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่ผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลซึ่งอยู่ในอำนาจศาลทหาร และยังเปิดช่องไว้สำหรับคดีอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ ผู้วิจัยเห็นว่าเนื่องจากปัญหาการดำเนินการเกี่ยวกับวินัยทหารซึ่งไม่อยู่ในอำนาจ

พิจารณาของศาลปกครอง แต่อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรม (ศาลแพ่ง) ซึ่งพิจารณาคดีด้วยผู้พิพากษาพลเรือนซึ่งอาจมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวินัยทหารที่ไม่มากเท่ากับตุลาการทหาร และระบบการพิจารณาของศาลยุติธรรมใช้ระบบกล่าวหา แต่ศาลปกครองใช้ระบบไต่สวนในการค้นหาความจริง ซึ่งอาจส่งผลต่อการพิจารณาและพิพากษาคดีการดำเนินการเกี่ยวกับวินัยทหาร

ในการจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารนี้ผู้วิจัยมีแนวคิดที่จะปรับปรุงขั้นตอนการดำเนินการทางวินัยทหารต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 สภาวะความเปลี่ยนแปลงทางสังคมไทยและสังคมโลกโดยกฎหมายต้นแบบฉบับนี้มุ่งคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของทหารให้เหมาะสมตามสภาวะการปฏิบัติหน้าที่ทางทหาร จึงต้องนำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาศึกษาวิเคราะห์ด้วย

2.2 ประมวลกฎหมายอาญาทหาร

ทหารเป็นผู้ถืออาวุธ ในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันประเทศและพัฒนาประเทศเพื่อประโยชน์ในการปกครองบังคับบัญชานอกจากผู้บังคับบัญชามีอำนาจลงโทษทางวินัยตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารแก่ทหารที่กระทำผิดวินัยแล้ว ในกรณีที่ทหารกระทำความผิดอาญาทหารตามที่กำหนดไว้ หากผู้บังคับบัญชาพิจารณาเห็นว่าเป็นการเล็กน้อยไม่สำคัญ ก็ให้สั่งลงโทษแทนการฟ้องศาลได้ทำให้ทหารมีความเคารพยำเกรงผู้บังคับบัญชามากยิ่งขึ้นเพื่อควบคุมทหารให้อยู่ในวินัยทหาร เนื่องจากทหารเป็นผู้ถืออาวุธในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเปิดเผย จำต้องมีกฎหมายพิเศษเพื่อควบคุมทหารเป็นส่วนใหญ่โดยเฉพาะ เพื่อบัญญัติฐานความผิดอาญาทหารเพิ่มเติมนอกเหนือจากความผิดอาญาทั่วไป อีกทั้งมีการกำหนดโทษในความผิดอาญาทหาร ในอัตราที่สูงกว่าความผิดอาญาทั่วไป

อำนาจลงโทษของผู้บังคับบัญชาทหารกรณีที่ทหารกระทำความผิดวินัยทหาร

ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร มีอำนาจลงโทษแก่ทหารผู้กระทำความผิดต่อวินัยทหารตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร ไม่ว่าจะเป็นการกระทำความผิดในหรือนอกราชอาณาจักร (มาตรา 7)

อำนาจลงโทษของผู้บังคับบัญชาทหาร กรณีที่ทหารกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาทหารบางมาตรา (มาตรา 8) โดยความผิดทั้ง 21 มาตราเหล่านี้ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารพิจารณาแล้วมีความเห็นว่าเป็นการเล็กน้อยไม่สำคัญ ให้ถือว่าเป็นการกระทำความผิดวินัยทหาร ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาสามารถใช้ดุลพินิจเลือกลงโทษทางวินัยทหารแทนการนำคดีฟ้องศาลได้ เพื่อประโยชน์ในการปกครองบังคับบัญชา และเป็นการแบ่งเบาภาระของศาลอีกด้วย

จะเห็นได้ว่าประมวลกฎหมายอาญาทหารมีความเกี่ยวข้องกับกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร โดยตรงในส่วนความผิดอาญาทหารเล็กน้อยตามมาตรา 8 ความผิดทั้ง 21 มาตราเหล่านี้ ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารพิจารณาแล้วมีความเห็นว่าเป็นการเล็กน้อยไม่สำคัญ ให้ถือว่าเป็นการกระทำความผิดวินัยทหาร ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาสามารถใช้ดุลพินิจเลือกลงทัณฑ์ทางวินัยทหาร แทนการนำคดีฟ้องศาลได้ เพื่อประโยชน์ในการปกครองบังคับบัญชา เว้นแต่เข้าข่ายยกเว้นประการใดประการหนึ่งในมาตรา 8 ตอนที่ ๕ ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาจะต้องส่งฟ้องศาลทหารเสมอ นอกจากนี้ ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร มีอำนาจลงทัณฑ์แก่ทหารผู้กระทำความผิดต่อวินัยทหารตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร ไม่ว่าจะเป็นการกระทำความผิดในหรือนอกราชอาณาจักรอีกด้วย จึงต้องนำประมวลกฎหมายอาญาทหารมาศึกษาวิเคราะห์ด้วย

2.3 พระราชบัญญัติกฏอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติกฏอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457 คือ จะประกาศใช้เมื่อเวลาเกิดเหตุอันจำเป็นเพื่อรักษาความเรียบร้อยซึ่งจะมาจากภายนอกหรือภายในราชอาณาจักรแล้วแต่จะได้มีประกาศพระบรมราชโองการให้ใช้กฏอัยการศึก ตามความเหมาะสมของสถานการณ์ อาจใช้บังคับกฎหมายทุกมาตราหรือแต่บางมาตรา หรือข้อความส่วนใดส่วนหนึ่งของมาตรา ตลอดจนการกำหนดเงื่อนไขแห่งการใช้บทบัญญัตินั้นบังคับในส่วนหนึ่งส่วนใดของราชอาณาจักรหรือตลอดทั่วราชอาณาจักร และเมื่อประกาศใช้เมื่อใด หรือพื้นที่ใดในราชอาณาจักรไทยแล้ว ข้อความในพระราชบัญญัติหรือบทกฎหมายใด ซึ่งขัดกับความของกฏอัยการศึกที่ใช้บังคับต้องระงับและใช้บทบัญญัติของกฏอัยการศึกที่ใช้บังคับนั้นแทน

ในเขตที่ประกาศใช้กฏอัยการศึก เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจเหนือเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนในส่วนที่เกี่ยวกับการยุทธ การระงับปราบปราม หรือการรักษาความสงบเรียบร้อยและเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนต้องปฏิบัติตามความต้องการของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร (มาตรา 6)

เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจที่จะตรวจค้นเกณฑ์ ห้าม ยึด เข้าอาศัย ทำลายหรือเปลี่ยนแปลงสถานที่ และจับได้ โดยเป็นไปตามเงื่อนไขที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจ (มาตรา 8)

ความเสียหายที่เกิดจากการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารตามมาตรา 8 ถึง มาตรา 15 บุคคลหรือนิติบุคคลไม่สามารถร้องขอค่าเสียหายหรือค่าปรับแก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร (มาตรา 16)

พระราชบัญญัติกฏอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457 เป็นแนวทางในการสร้างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร ในเรื่องการดำเนินการทางวินัยทหารในภาวะไม่ปกติ เมื่อมีการประกาศใช้กฏอัยการศึก การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมในภาวะไม่ปกติ เมื่อมีการประกาศใช้กฏอัยการศึก

2.4 พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476

เจตนารมณ์ของกฎหมาย เพื่อปฏิบัติกิจการตามความในมาตรา 7 แห่งประมวลกฎหมายอาญาทหาร และเนื่องจากทหารบก ทหารเรือ ได้รวมเป็นกระทรวงเดียวกันจึงสมควรตราพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหารเสียใหม่

วินัยทหารเป็นหลักสำคัญที่สุดสำหรับทหารทั้งในยามปกติและยามสงคราม เพราะทหารมีหน้าที่ต้องใช้กำลังอาวุธป้องกันราชอาณาจักร การที่จะให้ทหารมีสมรรถภาพพร้อมรบในยามปกติและมีสมรรถภาพในการต่อสู้ของชาติในยามสงคราม ทหารจะต้องอยู่ในวินัย มีขวัญดี เชื่อฟัง และปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาอย่างเคร่งครัด เนื่องจากผู้บังคับบัญชาทหารมีหน้าที่รับผิดชอบในการดูแลให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นผู้มีระเบียบวินัย ดังนั้น จึงถือเป็นหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้นที่จะต้องคอยสอดส่องดูแลผู้ใต้บังคับบัญชาโดยกวัดจั่นอยู่เสมอ ผู้บังคับบัญชาจึงต้องเข้ามามีส่วนรับผิดชอบต่อการที่ทหารกระทำผิดวินัย และมีอำนาจลงทัณฑ์แก่ทหารดังกล่าว

ความสำคัญของวินัยทหารและตัวอย่างการกระทำผิดวินัยทหาร

วินัยเป็นหลักสำคัญที่สุดสำหรับทหาร เพราะฉะนั้นทหารทุกคนจึงต้องรักษาโดยเคร่งครัดอยู่เสมอ ผู้ใดฝ่าฝืนท่านให้ถือว่าผู้นั้นกระทำผิด

ตัวอย่างการกระทำผิดวินัยทหาร มีดังต่อไปนี้

- 1) คือ ขัดจีน หลีกเลียง หรือละเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาเหนือตน
- 2) ไม่รักษาระเบียบการเคารพระหว่างผู้ใหญ่ผู้น้อย
- 3) ไม่รักษามารยาทให้ถูกต้องตามแบบธรรมเนียมของทหาร
- 4) ก่อให้เกิดความสามัคคีในคณะทหาร
- 5) เกียจคร้าน ละทิ้ง หรือเล่นเล่อต่อหน้าที่ราชการ
- 6) กล่าวคำเท็จ
- 7) ใช้กริยาวาจาไม่สมควร หรือประพฤติไม่สมควร
- 8) ไม่ตักเตือน สั่งสอน หรือลงทัณฑ์ผู้ใต้บังคับบัญชาที่กระทำผิดตามโทษานุโทษ
- 9) เสพเครื่องดองของเมาจนถึงเสียกริยา

จากการศึกษาจะพบว่าตัวอย่างการกระทำผิดวินัยทหารดังกล่าวมีความไม่ชัดเจนในเรื่องลักษณะการกระทำผิด นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 กับพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 และ พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565 จะพบว่าพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ไม่มีการแบ่งลักษณะ

ความคิดวินัยว่าลักษณะความผิดใดบ้างเป็นความคิดวินัยไม่ร้ายแรง ลักษณะความผิดใดบ้างเป็นความคิดวินัยร้ายแรง

การลงทัณฑ์ทางวินัย

ทัณฑ์ที่จะลงแก่ผู้กระทำผิดต่อวินัยทหารดังกล่าวไว้ในหมวด 2 นั้น ให้มีกำหนดเป็น 5 สถาน โดยเรียงลำดับจากทัณฑ์สถานเบาไปจนถึงทัณฑ์สถานหนัก คือ

- 1) ภาคทัณฑ์
- 2) ทัณฑ์กรรม
- 3) กัก
- 4) ชัง
- 5) จำขัง

จากการศึกษาจะพบว่าตัวอย่างการกระทำผิดวินัยทหารดังกล่าวมีความไม่ชัดเจนในเรื่องโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำผิดวินัยทหาร เพียงแต่กำหนดไว้ 5 สถาน นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 กับพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 และ พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565 จะพบว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ไม่มีการแบ่งระดับโทษทางวินัยว่า โทษทางวินัยไม่ร้ายแรงมีโทษใดบ้าง และโทษทางวินัยร้ายแรงมีโทษใดบ้าง

ผู้มีอำนาจลงทัณฑ์และผู้รับทัณฑ์

- 1) ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาซึ่งลงทัณฑ์แก่ผู้กระทำผิดได้นั้น คือ
 - (1) ผู้บังคับบัญชา หรือ
 - (2) ผู้ซึ่งได้รับมอบอำนาจให้บังคับบัญชาตามที่กระทรวงกลาโหม ส่วนราชการที่ขึ้นตรงต่อกระทรวงกลาโหม กองทัพบก กองทัพเรือ หรือกองทัพอากาศกำหนด

จากการศึกษาพบว่า ข้าราชการทหารชั้นยศนายพลตั้งแต่พลตรีขึ้นไปไม่ถูกกำหนดให้เป็นผู้รับทัณฑ์ทางวินัยทหารในตารางเกณฑ์เทียบชั้นผู้ลงทัณฑ์และผู้รับทัณฑ์ พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 มาตรา 10

เงื่อนไขและข้อห้ามในการร้องทุกข์

- 1) ทหารจะร้องทุกข์ได้แต่สำหรับตนเองเท่านั้น ห้ามมิให้ร้องทุกข์แทนผู้อื่นเป็นอันขาด และห้ามมิให้ลงชื่อรวมกัน หรือเข้ามาร้องทุกข์พร้อมกันหลายคน และห้ามมิให้ประชุมกันเพื่อหารือเรื่องจะร้องทุกข์ (มาตรา 23)

2) ห้ามมิให้ร้องทุกข์ในเวลาที่กำลังเข้าแถว หรือในขณะที่กำลังทำหน้าที่ราชการ อย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น เวลาเป็นยาม เป็นเวร และห้ามมิให้ร้องทุกข์ก่อนเวลาผ่านไปแล้ว 24 ชั่วโมง นับตั้งแต่ที่มีเหตุจะต้องร้องทุกข์เกิดขึ้น (มาตรา 24)

3) ห้ามมิให้ร้องทุกข์ว่าผู้บังคับบัญชาลงทัณฑ์แรงเกินไป ถ้าหากว่าผู้บังคับบัญชานั้น มิได้ลงทัณฑ์เกินอำนาจที่จะกระทำได้ (มาตรา 25)

จากการศึกษาพบว่า ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565 จะไม่มีการบัญญัติข้อห้ามการร้องทุกข์ในลักษณะดังกล่าว

กล่าวโดยสรุป พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 นี้ เป็นกฎหมายที่บังคับใช้มานาน 89 ปี มีความล้าสมัย ไม่ชัดเจน และมีความไม่เหมาะสมในหลายประการ เช่น การกำหนดลักษณะความผิดไว้ไม่ชัดเจน ว่าลักษณะความผิดใดเป็นความผิดวินัยร้ายแรง และลักษณะความผิดใดเป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง การกำหนดบทลงโทษไม่ชัดเจน ว่าลักษณะความผิดใดเป็นความผิดวินัยร้ายแรง ลักษณะความผิดใดเป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง การออกคำสั่งดำเนินการทางวินัยทหารโดยผู้บังคับบัญชาเพียงผู้เดียว (มาตรา 10) การทบทวนคำสั่งดำเนินการทางวินัยทหารโดยผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจทบทวนเพียงผู้เดียว (มาตรา 26 มาตรา 28 และมาตรา 30) การไม่แยกแยะภาวะระหว่างการกระทำผิดวินัยทหารในภาวะปกติและภาวะไม่ปกติ การให้สิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมโดยไม่แยกแยะระหว่างการกระทำผิดวินัยทหารในภาวะปกติและภาวะไม่ปกติ ไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยทหาร ไม่มีการอุทธรณ์เกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหารต่อคณะกรรมการวินัยทหาร, ไม่มีการฟ้องคดีเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหารต่อองค์กรศาล จึงต้องนำพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 มาศึกษาวิเคราะห์ด้วย

2.5 พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498

บทบัญญัติที่เกี่ยวกับหัวข้อการวิจัย เรื่อง กฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการทางทหารที่มีความแตกต่างกัน ได้แก่ การปฏิบัติการในภาวะปกติ และการปฏิบัติการในภาวะไม่ปกติ

โดยมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ดังนี้

ภาค 2 ศาลทหารในเวลาปกติ (มาตรา 16 - มาตรา 35) แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

1) ลักษณะ 1 เขตอำนาจศาล (มาตรา 16 - มาตรา 24) ประกอบด้วย บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร มี 8 จำพวก เขตอำนาจศาลทหารชั้นต้น คำร้องขอของอัยการทหารหรือผู้ต้องหาไปดำเนินคดีในศาลทหารตามที่ร้องขอ อำนาจพิจารณาและพิพากษาคดีของศาลจังหวัดทหาร กรณีที่ศาลจังหวัดทหารมีอำนาจและหน้าที่ดังศาลมณฑลทหาร อำนาจพิจารณาและพิพากษาคดี

ของศาลมณฑลทหารและศาลประจำหน่วยทหาร อำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลทหาร
กรุงเทพฯ อำนาจพิจารณาและพิพากษาคดีของศาลทหารกลาง อำนาจพิจารณาและพิพากษาคดีของ
ศาลทหารสูงสุด

2) ลักษณะที่ 2 องค์คณะตุลาการ (มาตรา 25 - มาตรา 29) ประกอบด้วย อำนาจของ
ตุลาการนายเดียว องค์คณะตุลาการของศาลจังหวัดทหาร องค์คณะตุลาการของศาลมณฑลทหาร
ศาลทหารกรุงเทพและศาลประจำหน่วยทหาร องค์คณะตุลาการของศาลทหารกลาง องค์คณะตุลาการ
ศาลทหารสูงสุด

3) ลักษณะที่ 3 การแต่งตั้งตุลาการ (มาตรา 30 - มาตรา 35) ประกอบด้วย ผู้มีอำนาจ
แต่งตั้งตุลาการศาลทหารชั้นต้น ตุลาการพระธรรมนูญต้องมียศทหารตามชั้นศาล ตุลาการต้องมียศ
สูงกว่าหรือเท่าจำเลยที่มียศทหารสูงสุด การแต่งตั้งนายทหารที่เห็นสมควรเป็นตุลาการศาลทหาร
ชั้นต้น การแต่งตั้งตุลาการสำรองประธานตุลาการให้ถือผู้อาวุโสสูงสุด

ภาค 3 ศาลทหารในเวลาไม่ปกติ (มาตรา 36 - มาตรา 38) ประกอบด้วย ความหมายของ
ศาลทหารในเวลาไม่ปกติมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาเหมือนศาลทหารในเวลาปกติ และ
คดีอาญาตามประกาศหรือคำสั่ง อำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่ค้างอยู่ในศาลหรือที่ยังมิได้ฟ้อง
การแต่งตั้งผู้พิพากษา พนักงานอัยการและจำศาลพลเรือนเป็นเจ้าหน้าที่ศาล บทบัญญัติที่ใช้บังคับ
ในศาลทหารในเวลาไม่ปกติ

โดยในมาตรา 36 ได้ให้นิยามความหมายคำว่า “ในเวลาไม่ปกติ” คือ ในเวลาที่มีการรบ
หรือสถานะสงครามหรือได้ประกาศใช้กฎอัยการศึก

จะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 นี้ กำหนดอำนาจของศาล
ทหารให้มีอำนาจพิจารณาและพิพากษาเฉพาะคดีอาญาทหารเท่านั้น มีการแบ่งภาวะปกติ และภาวะ
ไม่ปกติ ซึ่งในภาวะปกติสามารถอุทธรณ์หรือฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลทหารได้ แต่ในภาวะไม่
ปกติห้ามอุทธรณ์หรือฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลทหาร นอกจากนี้ยังมีข้อสังเกตว่าศาลทหารไม่
มีอำนาจพิจารณาและพิพากษาคดีเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหาร จึงต้องนำพระราชบัญญัติ
ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 มาศึกษาวิเคราะห์ด้วย

2.6 พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542
ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่อง “กฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร”

หมวด 1 การจัดตั้งและเขตอำนาจศาลปกครอง ตั้งแต่มาตรา 7 ถึงมาตรา 11 ซึ่งมี
สาระสำคัญเกี่ยวกับศาลปกครองแบ่งออกเป็น 2 ชั้น คือ ศาลปกครองสูงสุด และศาลปกครองชั้นต้น
การจัดตั้งศาลปกครองและการกำหนดอำนาจศาลปกครองให้กระทำโดยพระราชบัญญัติ คดีที่อยู่

อำนาจศาลปกครองที่จะพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่ง ตามมาตรา 9 วรรคแรก และคดีที่อยู่ในอำนาจศาลปกครองที่จะพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่ง ตามมาตรา 9 วรรคสอง โดยที่คดีเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหารเป็นเรื่องที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลปกครอง ตามมาตรา 9 วรรคสอง (1) ทำให้ทหารผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทหารไม่สามารถนำคดีขึ้นสู่ศาลปกครองเพื่อให้เกิดการทบทวนการใช้อำนาจของฝ่ายบริหาร ขาดหลักประกันความยุติธรรม

ในการจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร ในส่วนที่เกี่ยวกับการฟ้องคดีต่อศาลนั้น เมื่อ มาตรา 9 วรรคสอง (1) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ไม่ให้อำนาจแก่ศาลปกครองในการพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหารแล้ว ทั้งที่โดยลักษณะคดีเป็นคดีทางปกครอง จึงทำให้เกิดแนวคิดว่าควรจะมีองค์กรศาลตามรัฐธรรมนูญที่มีอำนาจพิจารณาคดีเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหารนี้ โดยตรงแทนศาลปกครอง ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดให้ศาลทหารเป็นองค์กรที่มีอำนาจพิจารณาคดีเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหารแทน

2.7 พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565 ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่อง “กฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร”

บทบัญญัติในลักษณะ 8 ระเบียบข้าราชการตำรวจ ในหมวด 6 เรื่อง วินัยและการรักษาวินัย นำมาเป็นแนวทางในการสร้างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร ในหมวด 2 เรื่อง วินัยและการรักษาวินัยทหาร เนื่องจากพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565 มีการกำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าลักษณะการกระทำความผิดอย่างไรเป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง และลักษณะความผิดอย่างไรเป็นความผิดวินัยร้ายแรง

หมวด 7 เรื่อง การดำเนินการทางวินัย นำมาเป็นแนวทางในการสร้างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร ในหมวด 3 การดำเนินการทางวินัยทหาร เนื่องจากพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565 มีการกำหนดขั้นตอนในการสืบสวนข้อเท็จจริง มีการให้ออกาสให้ผู้ถูกกล่าวหาได้ชี้แจงข้อเท็จจริง มีการตั้งคณะกรรมการสอบสวน มีการแจ้งสิทธิขั้นพื้นฐานต่าง ๆ แก่ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยและมีการกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการทางวินัยไว้อย่างเป็นรูปธรรมตัวกฎหมาย

หมวด 9 เรื่อง การอุทธรณ์ นำมาเป็นแนวทางในการสร้างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร ในหมวด 5 การอุทธรณ์และฟ้องคดี เนื่องจากพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565 มีการกำหนดให้สิทธิอุทธรณ์แก่ข้าราชการตำรวจผู้ถูกสั่งลงโทษ ต่อ ก.ตร. หรือ ก.พ.ค.ตร. แล้วแต่กรณี อันเป็นการคุ้มครองสิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ทำให้เกิดการทบทวนตรวจสอบภายใน

องค์กรในรูปแบบคณะกรรมการวินัย นอกจากนี้หากผู้อุทธรณ์ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยอุทธรณ์ มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองสูงสุดได้ ภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด

เมื่อวิเคราะห์พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565 จะเห็นได้ว่ากฎหมายเกี่ยวกับวินัยของข้าราชการตำรวจซึ่งเป็นข้าราชการที่มีลักษณะการปฏิบัติงานคล้ายกับทหารกล่าวคือ สามารถพักอาวุธปืนในการปฏิบัติหน้าที่รักษาความสงบ มีการแบ่งประเภทความผิดวินัยอย่างร้ายแรงและอย่างไม่ร้ายแรง แบ่งโทษทางวินัยอย่างร้ายแรงและอย่างไม่ร้ายแรง มีระยะเวลาการดำเนินการทางวินัย มีการร้องทุกข์ การอุทธรณ์ต่อองค์กรในรูปแบบคณะกรรมการ มีบทบัญญัติให้ฟ้องคดีต่อศาลปกครองสูงสุด เพื่อขอให้ศาลปกครองคุ้มครองคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพจากการใช้อำนาจของผู้บังคับบัญชา ต่างกับการดำเนินการทางวินัยทหารที่ไม่อยู่ในอำนาจของศาลปกครอง จึงต้องนำพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565 มาศึกษาวิเคราะห์ด้วย

2.8 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ที่เกี่ยวข้องกับกรวิจัยเรื่อง “กฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร”

ลักษณะ 2 เรื่อง คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม นำมาเป็นแนวทางในการสร้างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร ในหมวด 4 เรื่อง คณะกรรมการวินัยทหาร เนื่องจากพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 กำหนดหน้าที่คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมในการวินิจฉัยอุทธรณ์ที่เกี่ยวกับการถูกลงโทษทางวินัยของข้าราชการพลเรือน ทำให้เกิดการทบทวนตรวจสอบภายในองค์กรเป็นหลักประกันความยุติธรรมให้แก่ผู้ถูกลงโทษทางวินัย

หมวด 5 การรักษาราชการข้าราชการ นำมาเป็นแนวทางในการสร้างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร ในหมวด 1 เรื่อง การรักษาราชการบรรณข้าราชการทหาร เนื่องจากพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มีการกำหนดให้ข้าราชการพลเรือนต้องรักษาราชการมีจุดประสงค์เพื่อให้เป็นข้าราชการที่ดี มีเกียรติและศักดิ์ศรี โดยบรรณบรรณเป็นเรื่องพื้นฐานของวินัย หากข้าราชการมีบรรณบรรณดีจะเป็นการป้องกันมิให้เกิดการกระทำผิดวินัยในรูปแบบต่าง ๆ ได้

หมวด 6 เรื่อง วินัยและการรักษาวินัย นำมาเป็นแนวทางในการสร้างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร ในหมวด 2 เรื่อง วินัยและการรักษาวินัยทหาร เนื่องจากพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มีการกำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าลักษณะการทำความผิดอย่างไรเป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง และลักษณะความผิดอย่างไรเป็นความผิดวินัยร้ายแรง

หมวด 7 เรื่อง การดำเนินการทางวินัย นำมาเป็นแนวทางในการสร้างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร ในหมวด 3 การดำเนินการทางวินัยทหาร เนื่องจากพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ

พลเรือน พ.ศ. 2551 มีการกำหนดให้แจ้งสิทธิขั้นพื้นฐานต่าง ๆ แก่ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย และมีการกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการทางวินัยไว้อย่างเป็นรูปธรรมตัวกฎหมาย

หมวด 9 การอุทธรณ์ นำมาเป็นแนวทางในการสร้างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร ในหมวด 5 การอุทธรณ์และฟ้องคดี เนื่องจากพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มีการกำหนดให้สิทธิอุทธรณ์แก่ข้าราชการพลเรือนผู้ถูกสั่งลงโทษ ต่อ ก.พ.ค. อันเป็นการคุ้มครองสิทธิ ในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ทำให้เกิดการทบทวนตรวจสอบภายในองค์กรในรูปแบบ คณะกรรมการวินัย นอกจากนี้หากผู้อุทธรณ์ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยอุทธรณ์ มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาล ปกครองสูงสุดได้ ภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด

จากการวิเคราะห์กฎหมายเกี่ยวกับวินัยของข้าราชการพลเรือนซึ่งเป็นข้าราชการส่วนใหญ่ ของประเทศไทย กำหนดให้มีจรรยาข้าราชการ มีการแบ่งประเภทความผิดวินัยอย่างร้ายแรงและ อย่างไม่ร้ายแรง มีกำหนดระยะเวลาการดำเนินการทางวินัย มีการอุทธรณ์ต่อองค์กรในรูปแบบ คณะกรรมการ การฟ้องคดีต่อศาลปกครองสูงสุด เป็นหน่วยงานที่มีมาตรฐานในการดำเนินการทางวินัย แสดงให้เห็นว่าข้าราชการพลเรือนได้รับการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ เนื่องจากการดำเนินการทางวินัยของข้าราชการพลเรือน มีการตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจของ ผู้บังคับบัญชาในการออกคำสั่งดำเนินการทางวินัยโดยองค์กรในรูปแบบคณะกรรมการและองค์กรศาล เพื่อคุ้มครองคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพจากการใช้อำนาจของผู้บังคับบัญชา จึงต้องนำพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาศึกษาวิเคราะห์ด้วย

2.9 พระบรมราชโองการประกาศให้ใช้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580)

พระบรมราชโองการประกาศให้ใช้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) ที่เกี่ยวข้องกับ กฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร คือ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการ บริหารจัดการภาครัฐ ในหัวข้อที่ 4 ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการ บริหารจัดการภาครัฐ ข้อย่อยที่ 4.7 กฎหมายมีความสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ และมีเท่าที่ จำเป็นกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับมีเท่าที่จำเป็น ทันสมัย มีความเป็นสากล มีประสิทธิภาพ โดยมุ่งใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือ ในการสนับสนุนการพัฒนา การเพิ่มขีดความสามารถในการ แข่งขันของประเทศ การแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่นำไปสู่ความเหลื่อมล้ำด้านต่าง ๆ เอื้อต่อการ ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ และหัวข้อย่อยที่ 4.8 กระบวนการยุติธรรมเคารพสิทธิมนุษยชนและ ปฏิบัติต่อประชาชน โดยเสมอภาคมีความเป็นกลาง นำเชื่อถือ โปร่งใส ตรวจสอบได้ กระบวนการ ยุติธรรมมีการบริหารที่มีประสิทธิภาพ ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก มุ่งให้เกิดการสร้างมาตรฐานและเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการยุติธรรมเทียบเท่าระดับสากล

ตามหลักนิติธรรม โปร่งใสลดความเหลื่อมล้ำและสร้างโอกาสในการเข้าถึงความยุติธรรม สร้างความสมดุลระหว่างสิทธิและเสรีภาพของประชาชนกับประโยชน์สาธารณะ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงเป็นหลักการสำคัญในการจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร โดยผู้วิจัยมีเจตนาสร้างมาตรฐานกระบวนการยุติธรรมทางวินัยทหาร เพื่อคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของทหารให้เหมาะสมกับภาวะการปฏิบัติหน้าที่ทางทหารซึ่งทหารมีหน้าที่โดยตรงในการรักษาความมั่นคงของประเทศ เป็นไปตามยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

3. กฎหมายมหาชนระหว่างประเทศและกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

3.1 กฎหมายมหาชนระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

1) กฎบัตรสหประชาชาติ ค.ศ. 1945 (พ.ศ. 2488) (Charter of the United Nations, 1945)

สรุปสาระสำคัญของ กฎบัตรสหประชาชาติ ค.ศ. 1945 (พ.ศ. 2488) มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

(1) หลักความเสมอภาคในอธิปไตย กล่าวคือ ทุกรัฐมีความเสมอภาคกันในฐานะอธิปไตย ประเทศสมาชิกสหประชาชาติจึงมีสิทธิเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็นประเทศใหญ่หรือประเทศเล็ก

(2) หลักความมั่นคงร่วมกัน กล่าวคือ ประเทศสมาชิกต้องรวมกำลังกันเพื่อธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงร่วมกัน โดยต้องยอมรับและปฏิบัติตามข้อผูกพันตามกฎหมาย โดยเฉพาะคำวินิจฉัยของคณะมนตรีความมั่นคงระหว่างประเทศ

(3) หลักเอกภาพระหว่างมหาอำนาจ กล่าวคือ กฎบัตรให้ความสำคัญเป็นพิเศษแก่มหาอำนาจ 5 ประเทศเป็นสมาชิกถาวรของคณะมนตรีความมั่นคงระหว่างประเทศ และให้สิทธิยับยั้ง (Veto)

(4) หลักการไม่ใช้กำลังและการระงับข้อพิพาทโดยสันติวิธี กล่าวคือ เพื่อจำกัดความขัดแย้งทั้งหลายให้อยู่ในขอบเขต ไม่กระทบสันติภาพโดยรวม

(5) หลักความเป็นสากลขององค์กร กล่าวคือ เปิดกว้างแก่รัฐที่รักษสันติทั้งปวง และให้ประเทศที่ไม่ได้เป็นสมาชิกพึงปฏิบัติตามหลักการของสหประชาชาติเท่าที่จำเป็นแก่การรักษาสันติภาพ

(6) หลักการเคารพเขตอำนาจศาลภายใน กล่าวคือ ไม่มีข้อความใดในกฎบัตรที่ให้อำนาจแก่สหประชาชาติเข้าแทรกแซงกิจการที่อยู่ในเขตอำนาจภายในของรัฐ

การศึกษากฎบัตรสหประชาชาติ ค.ศ. 1945 (พ.ศ. 2488) ทำให้ทราบถึง หลักการของ กฎหมายมหาชนระหว่างประเทศที่มีความมุ่งหมายที่จะเสริมสร้างสันติภาพความมั่นคงระหว่างประเทศ ในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประชาชนในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านการเข้าถึงความยุติธรรม และความเท่าเทียมกัน เป็นหลักการที่ประเทศไทยจะต้องนำมาอนุวัติการกฎหมายภายในประเทศ ให้สอดคล้องกับหลักการดังกล่าวด้วย จึงมีความสำคัญกับงานวิจัยกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร ในการจัดทำกฎหมายโดยคำนึงถึงการเข้าถึงความยุติธรรมของทหารและความเท่าเทียมกัน ของทหารทุกนายด้วย

2) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 (พ.ศ. 2491) (Universal Declaration of Human Rights, 1948)

สาระสำคัญของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 (พ.ศ. 2491) กำหนด มาตรฐานขั้นต่ำ (Minimum Standard) สำหรับการปฏิบัติต่อมนุษย์ครอบคลุมสิทธิ 5 ประการ คือ

(1) สิทธิพลเมือง (Civil Rights) เป็นสิทธิที่มนุษย์ทุกคนพึงได้รับการคุ้มครอง ในด้านสิทธิในชีวิต และร่างกาย สิทธิในเสรีภาพและความมั่นคงในชีวิต ไม่ถูกทรมาน ไม่ถูกทำร้าย หรือถูกฆ่า สิทธิในกระบวนการยุติธรรม เป็นสิทธิที่ให้ความเสมอภาคในกฎหมาย การได้รับการ ปกป้องคุ้มครองในเสรีภาพต่อร่างกาย เช่น การจับกุม การคุมขังโดยไม่ชอบและความยุติธรรม ในการพิจารณาของศาล

(2) สิทธิทางการเมือง (Political Rights) เป็นสิทธิที่จะเลือกวิถีชีวิตของตนเอง รวมทั้งการเมือง สิทธิในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง สิทธิในการร่วมกับภาครัฐในการ ดำเนินกิจการที่เป็นประโยชน์สาธารณะ สิทธิในการรวมกลุ่ม การชุมนุมโดยสงบและสิทธิในการ เลือกตั้ง

(3) สิทธิทางเศรษฐกิจ (Economic Rights) เป็นสิทธิในการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน ของตนเอง สิทธิในการทำงานและเลือกประเภทงาน สิทธิในการได้รับค่าตอบแทนการทำงาน อย่างเป็นธรรม และสิทธิที่จะได้รับมาตรฐานการครองชีพอย่างเพียงพอ

(4) สิทธิทางสังคม (Social Rights) เป็นสิทธิที่จะได้รับความมั่นคงทางสังคม สิทธิที่จะได้รับการศึกษา หลักประกันสุขภาพ การพัฒนาบุคลิกภาพ การเลือกคู่ครอง และสร้างครอบครัว

(5) สิทธิทางวัฒนธรรม (Cultural Rights) เป็นสิทธิในการเลือกใช้ภาษา ประเพณี วัฒนธรรมประจำถิ่น การแต่งกายตามวัฒนธรรมท้องถิ่น การเลือกศาล ปฏิบัติตามความเชื่อทางศาสนา การศึกษาปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 (พ.ศ. 2491) ทำให้ทราบถึง หลักการของ กฎหมายมหาชนระหว่างประเทศที่มีความมุ่งหมายในเรื่องการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในเรื่อง พื้นฐานต่าง ๆ โดยเฉพาะ การได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน การปฏิบัติต่อมนุษย์

ในฐานะมนุษย์ด้วยกันมิใช่ทาส การได้รับการพิจารณาอย่างเป็นธรรม เป็นต้น ซึ่งเป็นหลักการที่ประเทศไทยจะต้องนำมาอนุวัติการกฎหมายภายในประเทศให้สอดคล้องกับหลักการดังกล่าวด้วย จึงมีความสำคัญกับงานวิจัยกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารในการจัดทำกฎหมาย ในเรื่องขั้นตอนการดำเนินการทางวินัยทหารอย่างเป็นธรรมทั้งในภาวะปกติและในภาวะไม่ปกติ การลงโทษทางวินัยกับทหารผู้กระทำผิดวินัยทหารทุกคน โดยไม่มีข้อยกเว้น

3) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966

(พ.ศ. 2509) (International Covenant on Civil and Political Rights, 1966) (ICCPR)

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (พ.ศ. 2509) ในส่วนที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิพลเมือง ที่นำมาเป็นแนวคิดในการจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร สรุปได้ดังนี้

(1) บุคคลจะถูกทรมานหรือปฏิบัติอย่างโหดร้ายได้ ยกเว้น โดยเหตุและโดยเป็นไปตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

(2) บุคคลใดที่ถูกทรมานหรือปฏิบัติอย่างโหดร้าย มีสิทธินำคดีขึ้นสู่ศาลเพื่อให้ศาลตัดสิน โดยไม่ชักช้า

(3) บุคคลที่ถูกทรมานหรือปฏิบัติอย่างโหดร้ายต้องได้รับการปฏิบัติด้วยความมีมนุษยธรรม และความเคารพในศักดิ์ศรีแต่กำเนิดแห่งความเป็นมนุษย์

(4) บุคคลทั้งปวงย่อมเสมอภาคกันตามกฎหมาย และมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกันตามกฎหมาย โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใด ๆ ในกรณีนี้ กฎหมายจะต้องห้ามการเลือกปฏิบัติใด ๆ และต้องประกันการคุ้มครองบุคคลทุกคนอย่างเสมอภาค เช่น เชื้อชาติ ศิพ พศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรือความคิดเห็นอื่นใด เผ่าพันธุ์แห่งชาติหรือสังคม ทรัพย์สิน กำเนิด หรือสถานะอื่น ๆ

การศึกษากติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (พ.ศ. 2509) ทำให้ทราบถึง หลักการของกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศที่มีความมุ่งหมายในเรื่องการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะเรื่องสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนทุกคน แต่สิทธิดังกล่าวอาจถูกจำกัดได้ด้วยผลของกฎหมาย ประชาชนทุกคนเสมอภาคกันตามกฎหมาย และมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกันตามกฎหมาย โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใด ๆ ซึ่งเป็นหลักการที่ประเทศไทยจะต้องนำมาอนุวัติการกฎหมายภายในประเทศให้สอดคล้องกับหลักการดังกล่าวด้วย จึงมีความสำคัญกับงานวิจัยกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารในการจัดทำกฎหมาย ในเรื่องขั้นตอนการดำเนินการทางวินัยทหารอย่างเป็นธรรมทั้งในภาวะปกติและในภาวะไม่ปกติ การอุทธรณ์คดีวินัยทหาร การฟ้องคดีวินัยทหาร

4) ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 2012 (พ.ศ. 2555) (ASEAN Human Rights Declaration)

ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 2012 (พ.ศ. 2555) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิพลเมือง ที่นำมาเป็นแนวคิดในการจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารสรุปได้ดังนี้

(1) บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิและเสรีภาพ โดยปราศจากการแบ่งแยก ไม่ว่าจะชนิดใด ๆ อาทิ เชื้อชาติ เพศสภาพ อายุ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรือทางอื่น ภูมิภาคหลังทางชาติ หรือสังคม สถานะทางเศรษฐกิจ การเกิด ความพิการ หรือสถานะอื่น

(2) บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการยอมรับว่าเป็นบุคคลตามกฎหมาย บุคคลทุกคนเสมอภาคกันตามกฎหมาย ได้รับความคุ้มครองของกฎหมายเท่าเทียมกัน โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ

(3) การใช้สิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานต้องสอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่ที่สอดคล้องกัน เนื่องจากบุคคลทุกคนมีความรับผิดชอบต่อบังคับทุกคนอื่น ๆ ทั้งหมด

(4) สิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลทุกคนจะต้องใช้โดยคำนึงถึงสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลอื่น สิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานจะอยู่ภายใต้ข้อจำกัดเพียงเท่าที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย

การศึกษาปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 2012 (พ.ศ. 2555) ทำให้ทราบถึงหลักการของกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศที่มีความมุ่งหมายในเรื่องการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะเรื่องการใช้สิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานต้องสอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่ที่สอดคล้องกัน ซึ่งเป็นหลักการที่ประเทศไทยจะต้องนำมาอนุวัติการกฎหมายภายในประเทศให้สอดคล้องกับหลักการดังกล่าวด้วย จึงมีความสำคัญกับงานวิจัยกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารในการจัดทำกฎหมาย ในเรื่องขั้นตอนการดำเนินการทางวินัยทหารอย่างเป็นทางการให้เหมาะสมกับการปฏิบัติการทางทหารทั้งในภาวะปกติและในภาวะไม่ปกติ

บทบัญญัติของกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศทั้ง 4 ฉบับ คือ กฎบัตรสหประชาชาติ ค.ศ. 1945 (พ.ศ. 2488) (Charter of the United Nations) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 (พ.ศ. 2491) (Universal Declaration of Human Rights) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (พ.ศ. 2509) (International Covenant on Civil and Political Rights) และปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 2012 (พ.ศ. 2555) (ASEAN Human Rights Declaration) นี้ย่อมเป็นข้อกำหนดที่ประเทศภาคีสหประชาชาติที่ให้การรับรองจะต้องยึดถือเป็นแนวทางไปปฏิบัติ ประเทศไทยมีสถานะของการเป็นภาคีสหประชาชาติและได้ให้การรับรองกฎหมายมหาชน

ระหว่างประเทศ ทั้ง 4 ฉบับนี้ จึงมีพันธกรณีที่จำเป็นต้องปฏิบัติตามสาระสำคัญของกฎหมายดังกล่าว ด้วย เพื่อสร้างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารที่มีความเป็นมาตรฐานสากลสามารถคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของทหารในฐานะประชาชนคนไทย

3.2 กฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

1) สหรัฐอเมริกา

กฎหมายว่าด้วยยุติธรรมทหาร ค.ศ. 1950 (พ.ศ. 2493) (Uniform Code of Military Justice, 1950: UCMJ) (United States)

กฎหมายว่าด้วยยุติธรรมทหาร ค.ศ. 1950 (พ.ศ. 2493) ให้อำนาจการลงโทษทางวินัยทหารแก่ผู้บังคับบัญชาทางทหารในการลงโทษทหารที่กระทำผิดวินัย แต่ในขณะเดียวกันกฎหมายดังกล่าวก็บัญญัติรับรองสิทธิแก่ทหารผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทหาร เช่น สิทธิที่จะปฏิเสธการใช้อำนาจพิจารณาทางวินัยของผู้บังคับบัญชา โดยเลือกให้ศาลทหารพิจารณา สิทธิปรึกษาทนายความหากจำเป็น สิทธิตรวจสอบพยานหลักฐาน สิทธิในการพิจารณาต่อหน้าหรือพิจารณาลับหลังผู้บังคับบัญชา สิทธิในการนำพยานหลักฐานมาสืบต่อสู้ สิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์กับตนเอง สิทธิอุทธรณ์การลงโทษ ซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของทหาร

ลักษณะเด่นของกฎหมายฉบับนี้อยู่ที่ขั้นตอนการดำเนินการทางวินัยทหารซึ่งทหารผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทหารสามารถเลือกได้ว่าจะให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณาโทษทางวินัยหรือเลือกให้ยื่นฟ้องต่อศาลทหาร

สาระสำคัญของกฎหมายทั้งหลายเหล่านี้ นำมาเป็นแนวคิดในการจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารเพื่อคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของทหารให้เหมาะสมกับภาวะการปฏิบัติการทางทหาร

2) เครือรัฐออสเตรเลีย

พระราชบัญญัติป้องกันการกระทำผิดวินัย ค.ศ. 1982 (พ.ศ. 2525) (Australia : The Defence Force Discipline Act 1982 : DFDA)

พระราชบัญญัติป้องกันการกระทำผิดวินัย ค.ศ. 1982 (พ.ศ. 2525) สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีในเวลาปกติจะไม่มีการจัดตั้งศาลทหาร โดยจะมีการจัดตั้งศาลทหารได้ก็ต่อเมื่อมีการประกาศภาวะฉุกเฉินหรือมีสงครามเท่านั้น โดยเมื่อมีการจัดตั้งศาลทหารแล้ว ศาลทหารจะมีอำนาจเหนือบุคคลที่เป็นทหารที่กระทำความผิดอาญาและบุคคลฝ่ายทหารที่ถูกส่งไปปฏิบัติราชการนอกประเทศหรืออยู่ในเรือรบ โดยการอุทธรณ์คำพิพากษาศาลทหารนั้นให้อุทธรณ์ต่อศาลสหพันธ์รัฐ โดยทำหน้าที่เป็นศาลฎีกาซึ่งเป็นศาลเดียวกันกับศาลฎีกาของพลเรือน

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติป้องกันการกระทำความผิดวินัย ค.ศ. 1982 (พ.ศ. 2525) คือ การให้สิทธิทหารในการอุทธรณ์และฎีกาต่อศาล เพื่อให้เกิดการทบทวนตรวจสอบการลงโทษทางวินัยทหาร นำมาเป็นแนวคิดในการจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของทหารผู้ถูกลงโทษทางวินัยทหาร เป็นหลักประกันความเป็นธรรม

3) สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

กฎหมายพื้นฐาน ค.ศ. 1949 (พ.ศ. 2492) (Basic Law, 1949) (Grundgesetz fuer die Bundesrepublik Deutschland)

กฎหมายพื้นฐาน ค.ศ. 1949 (พ.ศ. 2492) สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีในเวลาปกติจะไม่มีการจัดตั้งศาลทหาร โดยจะมีการจัดตั้งศาลทหารได้ก็ต่อเมื่อมีการประกาศภาวะฉุกเฉินหรือมีสงครามเท่านั้น โดยเมื่อมีการจัดตั้งศาลทหารแล้ว ศาลทหารจะมีอำนาจเหนือบุคคลที่เป็นทหารที่กระทำความผิดอาญาและบุคคลฝ่ายทหารที่ถูกส่งไปปฏิบัติราชการนอกประเทศหรืออยู่ในเรือรบ โดยการอุทธรณ์คำพิพากษาศาลทหารนั้นให้อุทธรณ์ต่อศาลสหพันธ์รัฐ โดยทำหน้าที่เป็นศาลฎีกา ซึ่งเป็นศาลเดียวกันกับศาลฎีกาของพลเรือน

สาระสำคัญของกฎหมายพื้นฐาน ค.ศ. 1949 (พ.ศ. 2492) คือ การให้สิทธิทหารในการอุทธรณ์และฎีกาต่อศาล เพื่อให้เกิดการทบทวนตรวจสอบการลงโทษทางวินัยทหาร นำมาเป็นแนวคิดในการจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของทหารผู้ถูกลงโทษทางวินัยทหาร เป็นหลักประกันความเป็นธรรม

จากการศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหารของสหรัฐอเมริกา เครือรัฐออสเตรเลีย สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ดังกล่าวข้างต้นเมื่อนำมาเปรียบเทียบจะพบถึงความแตกต่างกันในบางประเด็นและคล้ายคลึงกันในบางประเด็น (ดูตารางที่ 4.1) ดังนี้

(1) โทษที่ลงกับทหารผู้กระทำความผิดวินัย จะพบว่า โทษภาคทัณฑ์ ทัณฑกรรม กัก ขัง เป็นโทษที่มีทั้งในสหรัฐอเมริกา เครือรัฐออสเตรเลีย และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี แต่โทษถอดออกจากยศทหาร ไม่มีบัญญัติไว้ทั้งในสหรัฐอเมริกา เครือรัฐออสเตรเลีย และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีแต่อย่างใด

(2) การร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป สหรัฐอเมริกาและเครือรัฐออสเตรเลีย กำหนดให้สิทธิผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทหารร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป เพื่อขอให้ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปทบทวนการออกคำสั่งดำเนินการทางวินัยทหาร

(3) การฟ้องคดีวินัยทหารต่อศาลทหาร เครือรัฐออสเตรเลีย และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี กำหนดให้สิทธิผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทหารฟ้องคดีวินัยทหารต่อศาลทหาร เพื่อขอให้ศาลทหารทบทวนการออกคำสั่งดำเนินการทางวินัยทหาร

(4) สิทธิปรึกษาทนายความ ทั้งในสหรัฐอเมริกา เครือรัฐออสเตรเลีย และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีกำหนดให้สิทธิทนายผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทนายปรึกษาทนายความ

(5) สิทธิที่จะปฏิเสธการใช้อำนาจพิจารณาทางวินัยของผู้บังคับบัญชา โดยเลือกให้ศาลทหารพิจารณา สหรัฐอเมริกาให้สิทธิแก่ทนายผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทนายเป็นผู้เลือกผู้พิจารณาความผิดทางวินัยทหารระหว่างผู้บังคับบัญชาหรือศาลทหาร

ตารางที่ 4.1 การเปรียบเทียบการดำเนินการทางวินัยทหารในต่างประเทศ

การดำเนินการทางวินัยทหาร	สหรัฐอเมริกา	เครือรัฐออสเตรเลีย	สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี
ภาคทัณฑ์	✓	✓	✓
ทัณฑกรรม	✓	✓	✓
กัก	✓	✓	✓
ขัง	✓	✓	✓
ขังเดี่ยว		✓	
จำขัง		✓	
ปลด			
ถอดยศ			
ว่ากล่าวตักเตือน		✓	
ว่ากล่าวตักเตือนหน้าแถว		✓	
ปรับ		✓	
ตัดเงินเดือน	✓		
ลดขั้นเงินเดือน			
ลดยศ			
ตัดเงินบำนาญ			
งดเลื่อนยศ			
งดลาพัก		✓	
สิทธิที่จะปฏิเสธการใช้อำนาจพิจารณาทางวินัยของผู้บังคับบัญชา โดยเลือกให้ศาลทหารพิจารณา	✓		

การดำเนินการทางวินัยทหาร	สหรัฐอเมริกา	เครือรัฐ ออสเตรเลีย	สหพันธ์สาธารณรัฐ เยอรมนี
สิทธิปรึกษาทนายความ	✓	✓	✓
สิทธิตรวจสอบพยาน หลักฐาน	✓		
สิทธิในการพิจารณาต่อหน้าหรือพิจารณา ลับหลังผู้บังคับบัญชา	✓		
สิทธิในการนำพยาน หลักฐานมาสืบต่อผู้	✓		
สิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์กับตนเอง	✓		
สิทธิอุทธรณ์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป	✓	✓	
สิทธิฟ้องคดีต่อศาล	✓	✓	✓

4. รูปแบบกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร

ทหารเป็นกองกำลังสำคัญของประเทศชาติที่มีหน้าที่ในการพิทักษ์รักษาประเทศให้ปลอดภัยจากการรุกรานของต่างชาติและเพื่อรักษาความมั่นคงให้แก่ประเทศ จึงต้องมีกองกำลังจำนวนมาก ดังนั้นการกำหนดให้ทหารต้องมีจริยเชื่อฟังคำสั่งของผู้บังคับบัญชาจึงเป็นเรื่องสำคัญและการป้องกันแก้ไขข้อพิพาทระหว่างทหารด้วยกัน จึงได้มีกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร ฉบับแรกคือพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ซึ่งหากพิจารณาจากบทบัญญัติของกฎหมายแล้วจะพบว่า สำหรับในยุคสมัยปัจจุบันปี พ.ศ. 2565 การพัฒนาประเทศ และบริบทความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก รวมทั้งในยุคสมัยปัจจุบันประชาชนของประเทศพัฒนาหลายประเทศรวมทั้งประเทศไทยต่างก็เรียกร้องให้มีการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิมนุษยชน ทำให้บทบัญญัติของกฎหมายฉบับนี้มีความล้าสมัย ไม่ชัดเจนในหลายประเด็น เป็นต้นว่า ไม่เหมาะสม ไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 52 ที่กำหนดให้ทหารมีหน้าที่มากกว่าการป้องกันประเทศ คือ ยังมีหน้าที่ในการพัฒนาประเทศด้วย ซึ่งกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารไม่มีบทบัญญัติครอบคลุมไปถึง ทั้งนี้รวมทั้งยังมีอีกบางประเด็นที่ไม่มีบัญญัติไว้ เช่น การกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการทางวินัย การกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการในขั้นตอนต่าง ๆ และที่สำคัญก็คือไม่สอดคล้องกับกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ ในเรื่อง การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ความเสมอภาคในการใช้บังคับกฎหมายอีกด้วย

จากปัญหาดังกล่าวการวิจัยจึงได้นำเอาข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มาตามวิธีวิทยาการวิจัยที่กำหนดไว้ในบทที่ 3 และได้คำตอบจากการวิเคราะห์ มาจัดทำเป็นกฎหมายฉบับใหม่โดยยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 เพื่อให้เป็นต้นแบบของกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร โดยมีวัตถุประสงค์ให้เป็นกฎหมายที่ใช้เป็นเครื่องมือของผู้บังคับบัญชาทางทหารในการสั่งการบังคับบัญชาเหล่าทหาร ผู้ใต้บังคับบัญชาให้อยู่ในระเบียบวินัยทหารและมีความสามัคคีภายในกองทัพเพื่อปฏิบัติหน้าที่ทางทหารให้บรรลุเป้าหมายทางทหาร คือ การป้องกันประเทศและการพัฒนาประเทศ ในขณะเดียวกันกฎหมายต้นแบบนี้ก็เป็นสิ่งคุ้มครองทหารผู้ใต้บังคับบัญชาให้ได้รับความยุติธรรมจากการใช้อำนาจและหน้าที่ตามอำเภอใจของผู้บังคับบัญชาทางทหารด้วย โดยการวิจัยนำเอาข้อมูลจากการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกมาจัดทำเป็น โครงสร้างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร โดยกำหนดเป็นประเด็น 7 ประเด็น ดังนี้

โครงสร้างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร

- (1) องค์กรพิจารณาโทษทางวินัยทหาร
- (2) กระบวนการดำเนินการทางวินัยทหาร
- (3) สิทธิของผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทหาร
- (4) ลักษณะความผิดวินัยทหาร
- (5) โทษทางวินัยทหาร
- (6) ระยะเวลาในการดำเนินการทางวินัยทหาร
- (7) บทเฉพาะกาล

1) องค์กรที่พิจารณาโทษทางวินัยทหาร

บุคคลหรือองค์กรที่มีหน้าที่และอำนาจในการพิจารณาลงโทษทางวินัยทหารแก่ทหาร ผู้กระทำความผิดวินัยทหารตามที่กฎหมายว่าด้วยวินัยทหารฉบับนี้บัญญัติไว้ได้แก่

- (1) ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาซึ่งสั่งลงโทษ
- (2) ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป

(3) คณะกรรมการวินัยทหาร ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงกลาโหม เป็นประธาน เจ้ากรมพระธรรมนูญ หัวหน้าสำนักตุลาการทหาร หัวหน้าอัยการทหาร ผู้อำนวยการสำนักงานพระธรรมนูญทหาร ผู้อำนวยการสำนักงานพระธรรมนูญทหารบก ผู้อำนวยการสำนักงานพระธรรมนูญทหารเรือ ผู้อำนวยการสำนักงานพระธรรมนูญทหารอากาศ เป็นกรรมการ แล้วให้นายกรัฐมนตรี นำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้ง

(4) ศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหาร

(4.1) องค์คณะตุลาการประกอบด้วย ตุลาการพระธรรมนูญ 3 นาย ตุลาการทหาร

2 นาย

(4.2) ใช้ระบบไต่สวนในการวิธีพิจารณาคดีวินัยทหาร

2) กระบวนการดำเนินการทางวินัยทหาร

แบ่งกระบวนการดำเนินการทางวินัยทหารให้เหมาะสมตามภาวะการปฏิบัติการ

ทางทหาร

(1) ภาวะปกติ (สิ้นสุดที่ ศาลทหาร)

(1.1) ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาซึ่งส่งลงโทษ

(1.2) ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป

(1.3) คณะกรรมการวินัยทหาร

(1.4) ศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหาร

(2) ภาวะไม่ปกติ (โดยหลักสิ้นสุดที่ ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป)

(2.1) ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาซึ่งส่งลงโทษ

(2.2) ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป เว้นแต่กรณี ผู้บัญชาการเหล่าทัพ เป็นผู้สั่ง

ลงโทษ จะสิ้นสุดที่คณะกรรมการวินัยทหาร

(2.3) คณะกรรมการวินัยทหาร

3) สิทธิของผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทหาร

(1) สิทธิพื้นฐานในชั้นสอบสวน (แจ้งข้อกล่าวหา/มีทนายหรือผู้ที่ตนไว้วางใจร่วมฟังการสอบสวน/โต้แย้งชี้แจง)

(2) สิทธิร้องทุกข์ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป

(3) สิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินัยทหาร

(4) สิทธิฟ้องคดีต่อศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหาร

4) ลักษณะการกระทำผิดวินัยทหาร

(1) การกระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง ได้แก่

(1.1) คือ ขัดขึ้น หลีกเลียง หรือละเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาเหนือตน

(1.2) ไม่รักษาระเบียบการเคารพระหว่างผู้ใหญ่ผู้น้อย

(1.3) ไม่รักษามรรยาทให้ถูกต้องตามแบบธรรมเนียมของทหาร

(1.4) ก่อให้เกิดความสามัคคีในคณะทหาร

(1.5) เกียจคร้าน ละทิ้ง หรือเลินเล่อต่อหน้าที่ราชการ

(1.6) กล่าวคำเท็จ

(1.7) ใช้กิริยาวาจาไม่สมควร หรือประพฤติน่าไม่สมควร

(1.8) ไม่ตักเตือนสั่งสอน หรือลงทัณฑ์ผู้ได้บังคับบัญชาที่กระทำผิดตาม

โทษานุโทษ

(1.9) เสพเครื่องดองของเมาจนถึงเสียกิริยา

(1.10) กระทำการหรือไม่กระทำการตามที่กำหนดใน กฎกระทรวงกลาโหม

(2) การกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ได้แก่

(2.1) คือ ขัดขึ้น หลีกเลียง หรือละเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาเหนือตน

อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง

(2.2) ก่อให้เกิดความสามัคคีในคณะทหาร อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการ

อย่างร้ายแรง

(2.3) เกียจคร้าน ละทิ้ง หรือเดินเล่อต่อหน้าที่ราชการ อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่

ราชการอย่างร้ายแรง

(2.4) กล่าวคำเท็จ อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง

(2.5) ใช้กิริยาวาจาไม่สมควร หรือประพฤติน่าไม่สมควร อันเป็นเหตุให้เสียหาย

แก่ราชการอย่างร้ายแรง

(2.6) เสพเครื่องดองของเมาจนถึงเสียกิริยา อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการ

อย่างร้ายแรง

(2.7) กระทำการหรือไม่กระทำการตามที่กำหนดใน กฎกระทรวงกลาโหม

5) โทษทางวินัยทหาร

(1) โทษทางวินัยทหารไม่ร้ายแรง

- ภาคทัณฑ์/ ตัดเงินเดือน/ลดเงินเดือน/ทัณฑ์กรรม/กัก/ขัง/จำขัง

(2) โทษทางวินัยทหารร้ายแรง

- ปลดออก/ให้ออก/ไล่ออก

6) ระยะเวลาในการดำเนินการทางวินัยทหาร

(1) ขั้นตอนการสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้น ภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ผู้บังคับบัญชามีคำสั่งให้สอบข้อเท็จจริงเบื้องต้น

(2) ขั้นตอนการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนความผิดวินัยทหาร ภายใน 90 วัน นับแต่วันที่ผู้บังคับบัญชามีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ในกรณีมีเหตุจำเป็นอื่น ขยายระยะเวลาได้ 2 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 30 วัน

(3) ขั้นตอนออกคำสั่งดำเนินการทางวินัยของผู้บังคับบัญชาภายใน 5 วัน นับแต่วันที่คณะกรรมการสอบสวนฯ สรุปความเห็นมายังผู้บังคับบัญชา

(4) ขั้นตอนการร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป ภายใน 10 วัน นับแต่วันที่ผู้บังคับบัญชามีคำสั่งดำเนินการทางวินัยทหาร

(5) ขั้นตอนการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนความผิดวินัยทหาร ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนฯ ในกรณีมีเหตุจำเป็นอื่น ขยายระยะเวลาได้ 2 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 15 วัน

(6) ขั้นตอนออกคำสั่งดำเนินการทางวินัยของผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป ภายใน 5 วัน นับแต่วันที่คณะกรรมการสอบสวนฯ สรุปความเห็นมายังผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป

(7) ขั้นตอนการอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินัยทหาร ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปออกคำสั่งดำเนินการทางวินัยทหารนั้น

(8) ขั้นตอนการพิจารณาอุทธรณ์และมีคำสั่งของคณะกรรมการวินัยทหาร การพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ ให้ดำเนินการ ให้แล้วเสร็จภายใน 30 วันนับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ เว้นแต่มีเหตุขัดข้องที่ทำให้ การพิจารณาไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลาดังกล่าว ก็ให้ขยายระยะเวลาได้อีกซึ่งไม่เกิน 2 ครั้ง โดยแต่ละครั้งจะต้องไม่เกิน 30 วัน และให้บันทึกเหตุขัดข้องให้ปรากฏไว้ด้วย เมื่อคณะกรรมการวินัยทหารพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์แล้ว ให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยนั้นภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ คณะกรรมการวินัยทหารมีคำวินิจฉัย

(9) ขั้นตอนการฟ้องคดีต่อศาลทหาร ในกรณีที่ผู้อุทธรณ์ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของคณะกรรมการวินัยทหาร ให้ฟ้องคดี ต่อศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหาร ภายใน 90 วันนับแต่วันที่ทราบหรือถือว่าทราบคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินัยทหาร

7) บทเฉพาะกาล

(1) กฎหมายใดอ้าง พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ให้ถือว่าอ้างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร เช่น ประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 8

(2) กฎกระทรวง ระเบียบ ประกาศ หรือข้อบังคับเดิมยังมีผลใช้บังคับเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับ กฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร

(3) คดีวินัยทหารที่ค้างพิจารณาให้สิทธิทหารผู้ถูกลงโทษทางวินัยทหาร อุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินัยทหาร และฟ้องคดีต่อศาลทหาร (ใช้กฎหมายย้อนหลังในส่วนที่เป็นคุณประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 3 วรรคหนึ่ง)

ประเด็นโครงสร้างของกฎหมายข้างต้น การวิจัยได้นำไปสู่การจัดทำกรมีส่วนร่วมออกแบบ, ร่วมออกแบบ (Participatory Design, Co-Design) ตามที่ได้กำหนดไว้ในวิธีวิทยาการวิจัย เพื่อให้ประชากรที่เป็นผู้มีส่วนได้เสียได้ร่วมกันออกแบบโครงสร้างกฎหมายที่จำเป็นและเหมาะสม เพื่อการวิจัยจะได้นำไปวิเคราะห์และจัดทำเป็นกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร ในบทที่ 5 ต่อไป

บทที่ 5

กฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร

ทหารมีหน้าที่ในการปกป้องเอกราชและรักษาความมั่นคง และโดยพันธะหน้าที่ ทำให้ทหารมีความจำเป็นที่จะต้องพกพาอาวุธเพื่อปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบ ที่เป็นปัญหา ก็คือ ในการปฏิบัติหน้าที่ของทหารนั้นบางครั้งต้องใช้ความรุนแรงเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย นอกจากนี้ โดยหน้าที่ของทหารแล้วจำเป็นที่ต้องใช้กำลังพลจำนวนมากในการปกป้องรักษาความมั่นคง ปลอดภัยให้แก่ประเทศเพื่อสร้างความสงบสุข และเพื่อป้องกันการรุกรานของศัตรูทั้งนอกและในประเทศ เมื่อมีทหารจำนวนมากอยู่ร่วมกันย่อมจะต้องมีความขัดแย้งกัน ดังนั้นจึงต้องมีการ กำหนดกฎเกณฑ์กติกาในการอยู่ร่วมกันและการเคารพเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา เพื่อมิให้เกิดการต่อต้าน และเพื่อให้ทหารอยู่ในระเบียบที่จะควบคุมพฤติกรรมต่าง ๆ ของทหาร มิให้แตกแถว หรือแตกความสามัคคี ดังนั้นการกำหนดให้มีวินัยทหารจึงเป็นสิ่งสำคัญ ที่มีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทั้งในช่วงของการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในอดีตและการปกครองระบอบประชาธิปไตย ในปัจจุบัน

อย่างไรก็ตามแม้ในปัจจุบันบริบทของบทบาทอำนาจหน้าที่ของทหารจะได้เปลี่ยนแปลง ไปจากอดีต คือหน้าที่ของทหารนอกจากการป้องกันประเทศ ยังมีหน้าที่ในการพัฒนาประเทศอีกด้วย แต่ความสำคัญที่ต้องมีวินัยควบคุมพฤติกรรมทหารก็ยังคงมีอยู่ ซึ่งวินัยทหารนี้มีในทุกประเทศ ไม่ว่าจะมีการปกครองระบอบใดก็ตาม ปัญหา ก็คือ วินัยทหารจำเป็นที่จะต้องมีกฎหมายรองรับ และ กฎหมายว่าด้วยวินัยทหารก็ควรที่จะต้องเป็นกฎหมายที่กำหนดหลักการและวัตถุประสงค์ในการ สร้างระเบียบและควบคุมให้ทหารอยู่ในระเบียบที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ย่อมหมายความว่าความรวมถึงการให้ และการคุ้มครองสิทธิบางประการแก่ทหารเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องด้วย

สำหรับประเทศไทย มีกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2476 หลังการ เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย เป็นเวลา 1 ปีและมีผลใช้บังคับมาจนปัจจุบัน โดยไม่มีการปรับปรุงแก้ไขในสาระสำคัญที่สอดคล้องกับบริบท การเปลี่ยนแปลงบทบาทของทหารทำให้การบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้อาจไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง บทบาททหาร และยังมีข้อตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องที่ประเทศไทยจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติตาม ดังนั้น การวิจัยจึงมีแนวคิดที่จะยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 แล้ว

สร้างกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารฉบับใหม่ ซึ่งการวิจัยนี้ได้ค้นพบคำตอบเบื้องต้นถึงรูปแบบของกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารในบทที่ 4 เพื่อนำไปสู่การจัดทำเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหาร และเพื่อให้คำตอบของการวิจัยมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นการวิจัยจึงได้นำเอาวิธีวิทยาการวิจัยการมีส่วนร่วมในการออกแบบ, ร่วมออกแบบ (Participatory Design, Co-Design) ตามที่ได้กำหนดไว้ในบทที่ 3 มาใช้เพื่อให้กลุ่มประชากรผู้มีส่วนได้เสียโดยตรง (Stakeholders) ได้ร่วมกันออกแบบโครงสร้างกฎหมายเกี่ยวกับวินัยทหาร เพื่อนำไปสู่การจัดทำเป็นกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร โดยมีกระบวนการการมีส่วนร่วมในการออกแบบ/ร่วมออกแบบ ดังต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมออกแบบ, ร่วมออกแบบ (Participatory Design, Co-Design)

การมีส่วนร่วมในการออกแบบ/ร่วมออกแบบ (Participatory Design, Co-Design) หรือ Co-Design เป็นเทคนิควิธีวิทยาการวิจัยวิธีหนึ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลไปวิเคราะห์สำหรับงานวิจัยที่มุ่งให้ได้คำตอบที่เป็นต้นแบบในเรื่องนั้น ๆ โดยมีแนวคิดที่มุ่งประสงค์จะให้การออกแบบในเรื่องใดก็ตามสมควรที่จะให้ผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) ที่เกี่ยวข้องกับการได้รับผลกระทบจากรูปแบบที่จะกำหนดขึ้นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบรูปแบบนั้น ๆ เพื่อให้แน่ใจว่ารูปแบบที่จัดทำขึ้นมานั้น (ไม่ว่าจะเป็นผลิตภัณฑ์ หรือสินค้า หรือการให้บริการ ฯลฯ) สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องและนำไปใช้ได้จริง การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีนี้มีความแตกต่างจากการเก็บรวบรวมที่ทำตามปกติของการวิจัยซึ่งเป็นลักษณะ Top-down approach แต่วิธีการนี้เป็น Bottom-up approach หมายความว่า ความคิด ความต้องการ และกระบวนการวิธีการต่าง ๆ จะมาจากผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องโดยตรง มิใช่ผู้วิจัยคิดเอาเอง (สุนีย์ มัลลิกะมาลย์, 2560, หน้า 111)

ในการจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร เพื่อให้ได้กฎหมายที่ดีสามารถใช้งานได้เป็นอย่างดีอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าควรที่จะให้ผู้มีประสบการณ์หรือผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) ในกฎหมายดังกล่าวได้มีโอกาสที่จะมีส่วนร่วมในการออกแบบสาระสำคัญของบทบัญญัติกฎหมายที่เห็นว่าควรจะมีบัญญัติไว้ในกฎหมาย โดยผู้วิจัยมีหน้าที่ในการนำเอาคำตอบจากการมีส่วนร่วมในการออกแบบ, ร่วมออกแบบ (Participatory Design, Co-Design) ไปวิเคราะห์ตามหลักวิชาการและนำไปวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการวิจัยด้วยระเบียบวิธีวิจัยอื่น ซึ่งข้อมูลที่ได้มาทั้งหมดจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้สำหรับการจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารที่เหมาะสมต่อไป กระบวนการการดำเนินงานการมีส่วนร่วมในการออกแบบ, ร่วมออกแบบ แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 ขั้นตอนการเตรียมการ

เป็นขั้นตอนการเตรียมความพร้อมก่อนการจัดให้มีการมีส่วนร่วมในการออกแบบ, ร่วมออกแบบ (Participatory Design, Co-Design) หรือ Co-Design ประกอบด้วย

1) การกำหนดประชากร

กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมการมีส่วนร่วมในการออกแบบ, ร่วมออกแบบ (Participatory Design, Co-Design) เป็นประชากรผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) โดยตรงกับการจัดทำกฎหมาย ต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร จำนวน 16 คน ประกอบด้วย ตุลาการพระธรรมนูญ และอัยการทหาร จำนวน 4 คน นายทหารพระธรรมนูญ จำนวน 4 คน ทนายทหาร ทนายความทั่วไป และนักวิชาการ จำนวน 4 คน ข้าราชการพลเรือนและข้าราชการตำรวจ จำนวน 4 คน โดยในการอภิปรายจะแยกประชากรออกเป็น 2 ชุด คือ

ชุดที่ 1 ประชากรกลุ่มเฉพาะ หมายถึง ประชากรผู้มีส่วนได้เสียซึ่งมีประสบการณ์ ลักษณะงานที่เหมือนหรือคล้ายกันหรือมีหน้าที่เฉพาะในแต่ละด้านที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร มี 4 กลุ่ม ๆ ละ 4 คน ได้แก่

กลุ่มเฉพาะ 1 กลุ่มตุลาการพระธรรมนูญ และอัยการทหาร จำนวน 4 คน

กลุ่มเฉพาะ 2 กลุ่มนายทหารพระธรรมนูญ จำนวน 4 คน

กลุ่มเฉพาะ 3 กลุ่มทนายทหาร ทนายความทั่วไป และนักวิชาการ จำนวน 4 คน

กลุ่มเฉพาะ 4 กลุ่มข้าราชการพลเรือนและข้าราชการตำรวจ จำนวน 4 คน

ชุดที่ 2 ประชากรกลุ่มผสม คือ กลุ่มประชากรที่มาจากประชากรกลุ่มเฉพาะดังกล่าว ข้างต้นแยกมากลุ่มละ 1 คน ผสมรวมเป็น 4 คน ต่อ 1 กลุ่ม จะได้กลุ่มผสม 4 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มผสม 1 ประกอบด้วย ตุลาการพระธรรมนูญ และอัยการทหาร จำนวน 1 คน นายทหารพระธรรมนูญ จำนวน 1 คน ทนายทหาร ทนายความทั่วไป และนักวิชาการ จำนวน 1 คน ข้าราชการพลเรือนและข้าราชการตำรวจ จำนวน 1 คน

กลุ่มผสม 2 ประกอบด้วย ตุลาการพระธรรมนูญ และอัยการทหาร จำนวน 1 คน นายทหารพระธรรมนูญ จำนวน 1 คน ทนายทหาร ทนายความทั่วไป และนักวิชาการ จำนวน 1 คน ข้าราชการพลเรือนและข้าราชการตำรวจ จำนวน 1 คน

กลุ่มผสม 3 ประกอบด้วย ตุลาการพระธรรมนูญ และอัยการทหาร จำนวน 1 คน นายทหารพระธรรมนูญ จำนวน 1 คน ทนายทหาร ทนายความทั่วไป และนักวิชาการ จำนวน 1 คน ข้าราชการพลเรือนและข้าราชการตำรวจ จำนวน 1 คน

กลุ่มผสม 4 ประกอบด้วย ตุลาการพระธรรมนูญ และอัยการทหาร จำนวน 1 คน นายทหารพระธรรมนูญ จำนวน 1 คน ทนายทหาร ทนายความทั่วไป และนักวิชาการ จำนวน 1 คน ข้าราชการพลเรือนและข้าราชการตำรวจ จำนวน 1 คน

เหตุผลของการจัดให้มีประชากร 2 ชุด คือ การจัดให้มีประชากรผู้มีส่วนได้เสียเป็นกลุ่มเฉพาะมักมีประสบการณ์ ลักษณะงานที่เหมือนหรือคล้ายกันและการปฏิบัติงานในระดับเดียวกัน เมื่อมีการอภิปรายร่วมกันในหัวข้อประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างกฎหมาย ต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร มักจะมีความคิดเห็น ที่ไม่แตกต่างกันนัก ดังนั้น ความคิด ความต้องการ ให้มีสาระสำคัญของบทบัญญัติกฎหมายที่จะบัญญัติไว้ในกฎหมาย จึงเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ส่วนประชากรผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มผสมมีตำแหน่งประสบการณ์ และการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน อาจจะมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันตามแต่ประสบการณ์ของแต่ละคน เมื่อมีการอภิปรายร่วมกัน ย่อมจะเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์และปัญหาที่พบต่อกัน ทำให้ความคิดเห็นและความต้องการที่จะให้มีบทบัญญัติกฎหมายอาจเหมือนหรือแตกต่างไปจากกลุ่มเฉพาะก็ได้

ภาพประกอบที่ 5.1 ประชากรผู้มีส่วนได้เสีย ลงทะเบียนเข้าร่วม Co-Design

2) การจัดเตรียมสถานที่จัดทำ Co-Design

การจัดทำ Co-design ในงานวิจัยนี้ มีการแบ่งกลุ่มประชากรผู้มีส่วนได้เสียเพื่อร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็นออกเป็นกลุ่ม จำนวน 4 กลุ่ม การจัดที่นั่งจึงต้องจัดให้นั่งเป็นกลุ่ม จำนวน 4 กลุ่ม (โต๊ะ) โดยแต่ละกลุ่มจะต้องให้มีระยะห่างจากกันพอสมควรเพื่อไม่ให้เกิดการแสดงความเห็นของรบกวนกัน ดังนั้น ห้องที่จัดทำ Co-design จำเป็นที่จะต้องจัดในห้องขนาดใหญ่ จึงจัดขึ้นที่ ห้องไอวี 3 อาคาร ทีเค 3 ชั้น 2 โรงแรมทีเค พาเลซ แอนด์ คอนเวนชั่น หลักสี่ กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นห้องขนาดใหญ่ และเป็นสถานที่ที่ประชากรผู้มีส่วนได้เสียทั้งกลุ่มเฉพาะและกลุ่มผสมสามารถเดินทางเข้าร่วมจัดทำ Co-Design ได้โดยสะดวก

ภาพประกอบที่ 5.2 การจัดเตรียมสถานที่จัดทำ Co-Design

3) การจัดเตรียมอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดทำ Co-Design

ผู้วิจัยจัดเตรียมประเด็น โครงสร้างว่าด้วยวินัยทหาร อุปกรณ์เครื่องเขียนสำหรับประชากรที่เข้าร่วมการจัดทำ Co-design และจัดเตรียมกระดาษแผ่นใหญ่พร้อมแท่นที่ตั้งและเครื่องเขียน เพื่อให้ตัวแทนหรือเลขากลุ่มเขียนคำตอบในแต่ละประเด็นจากมติดของแต่ละกลุ่ม เพื่อให้ตัวแทนของแต่ละกลุ่มนำเสนอต่อที่ประชุม

4) การจัดเตรียมเลขานุการกลุ่ม

มีการจัดเตรียมบุคคลที่จะทำหน้าที่เป็นเลขานุการประจำกลุ่ม ๆ ละ 1 คน เพื่อทำหน้าที่อำนวยความสะดวก ช่วยชี้แจงวิธีการขั้นตอนการอภิปราย การตอบข้อสงสัยเบื้องต้น และเพื่อทำหน้าที่ในการบันทึกมติดของที่ประชุมกลุ่ม

1.2 ขั้นตอนการดำเนินการ

ขั้นตอนการดำเนินการ แบ่งเป็น 2 ช่วง คือ

ช่วงเช้าเป็นช่วงแรกของการจัดทำ Co-Design เป็นการให้ประชากรกลุ่มเฉพาะแต่ละกลุ่มร่วมกันออกแบบ แสดงความคิดเห็นในประเด็นที่ผู้วิจัยกำหนดหรือประเด็นอื่นที่กลุ่มเห็นว่าเหมาะสมที่จะนำเสนอต่อผู้วิจัย ซึ่งการร่วมออกแบบใช้เวลาดำเนินการประมาณ 3 ชั่วโมง มีการดำเนินการ ดังนี้

กลุ่มเฉพาะทั้ง 4 กลุ่ม เลือกผู้แทนหรือประธานกลุ่มเพื่อนำคำตอบหรือมติดที่ได้จากการร่วมออกแบบแสดงความคิดเห็นของกลุ่มตนเองเสนอต่อกลุ่มอื่น ๆ ในที่ประชุม

ผู้วิจัยนำเสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วัตถุประสงค์การจัดทำ Co-Design และประเด็นที่ได้จากการวิเคราะห์ในบทที่ 4 พร้อมทั้งอธิบายแต่ละประเด็นให้ประชากรกลุ่มที่เข้าร่วม Co-Design ได้รับทราบและเข้าใจเพื่อจะได้ร่วมกันอภิปรายในประเด็นต่าง ๆ ต่อไป

ภาพประกอบที่ 5.3 อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้วิจัยนำเสนอวัตถุประสงค์และประเด็นการทำ Co-Design

ประชากรแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายประเด็นตามที่ผู้วิจัยนำเสนอ แต่ไม่จำกัดว่าในการอภิปรายจะต้องยึดตามประเด็นเหล่านั้น ประชากรกลุ่มเฉพาะสามารถที่จะนำประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องและคิดว่าเหมาะสมมานำเสนอและอภิปรายได้

ภาพประกอบที่ 5.4 กลุ่มเฉพาะแต่ละกลุ่มร่วมอภิปรายประเด็นการทำ Co-Design

1) เมื่อได้คำตอบหรือมติจากการอภิปรายในกลุ่มเฉพาะแต่ละกลุ่มแล้ว ผู้แทนหรือประธานกลุ่มนำเสนอคำตอบหรือมติของกลุ่มต่อที่ประชุม และเมื่อมีการนำเสนอต่อที่ประชุมแล้ว ถือว่าเป็นการเสร็จสิ้นการดำเนินการมีส่วนร่วมออกแบบของประชากรกลุ่มเฉพาะซึ่งคำตอบหรือผลการวิจัยที่ได้ จะเป็นข้อมูลนำไปสู่การวิเคราะห์ต่อไป

ภาพประกอบที่ 5.5 การนำเสนอผลการสัมมนาของประชากรกลุ่มเฉพาะ

ช่วงบ่ายเป็นช่วงที่ 2 ของการจัดทำ Co-Design เป็นการให้ประชากรกลุ่มผสมแต่ละกลุ่มร่วมกันออกแบบแสดงความคิดเห็นในประเด็นเดียวกันกับที่ให้ประชากรกลุ่มเฉพาะได้ร่วมกันออกแบบแสดงความคิดเห็นในช่วงเช้า โดยวิธีการดำเนินการเช่นเดียวกับกลุ่มเฉพาะ ซึ่งการร่วมออกแบบใช้เวลาดำเนินการประมาณ 2 ชั่วโมง

ภาพประกอบที่ 5.6 กลุ่มผสมแต่ละกลุ่มร่วมอภิปรายประเด็นการ Co-Design

ภาพประกอบที่ 5.7 การนำเสนอผลการสัมมนาของประชากรกลุ่มผสม

1.3 ประเด็นการทำ Co-Design โครงสร้างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร

จากการวิเคราะห์ในบทที่ 4 ได้คำตอบของกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร ที่เป็นประเด็นเพื่อนำไปจัดทำร่างโครงสร้างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร มีจำนวน 7 ประเด็น ผู้วิจัยจึงจัดให้ประชากรผู้มีส่วนได้เสียเข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบ, ร่วมออกแบบ (Participatory Design, Co-Design) โดยนำประเด็นตามโครงสร้างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารดังกล่าว มาให้ประชากรทั้งกลุ่มเฉพาะและกลุ่มผสมได้ร่วมกันอภิปรายซึ่งคำตอบที่ได้อาจจะยึดตามประเด็นเหล่านี้หรือไม่ก็ได้ หรืออาจมีการเพิ่มเติมบางประเด็นก็ได้

ประเด็นที่นำเสนอเพื่อให้ประชากรร่วมในการออกแบบ ทั้ง 7 ประเด็น มีดังนี้

- 1) องค์กรพิจารณาโทษทางวินัยทหาร
- 2) กระบวนการดำเนินการทางวินัยทหาร
- 3) สิทธิของผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทหาร
- 4) ลักษณะความผิดวินัยทหาร
- 5) โทษทางวินัยทหาร
- 6) ระยะเวลาในการดำเนินการทางวินัยทหาร
- 7) บทเฉพาะกาล

1.4 ผลการทำ Co- Design ประชากรกลุ่มเฉพาะ

ประชากรกลุ่มเฉพาะทั้ง 4 กลุ่มประกอบด้วย

กลุ่มเฉพาะ 1 กลุ่มตุลาการพระธรรมนูญ และอัยการทหาร จำนวน 4 คน

กลุ่มเฉพาะ 2 กลุ่มนายทหารพระธรรมนูญ จำนวน 4 คน

กลุ่มเฉพาะ 3 กลุ่มทนายทหาร ทนายความทั่วไป และนักวิชาการ จำนวน 4 คน

กลุ่มเฉพาะ 4 กลุ่มข้าราชการพลเรือนและข้าราชการตำรวจ จำนวน 4 คน

แต่ละกลุ่มได้อภิปรายร่วมกันในประเด็นที่กำหนดไว้เพื่อหาคำตอบที่จะเป็นรูปแบบของโครงสร้างกฎหมายว่าด้วยกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารแล้ว ได้คำตอบแยกตามประเด็นดังนี้

1) โครงสร้างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร

(1) องค์กรพิจารณาโทษทางวินัยทหาร หมายถึง บุคคลหรือคณะกรรมการผู้ซึ่งกฎหมายเกี่ยวกับวินัยทหารบัญญัติให้อำนาจในการพิจารณาลงโทษผู้กระทำความผิดวินัยทหารตามขอบเขตอำนาจที่กฎหมายนั้น ๆ กำหนดไว้ ได้แก่ ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาซึ่งสั่งลงโทษผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป คณะกรรมการวินัยทหาร ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงกลาโหม เป็นประธาน เจ้ากรมพระธรรมนูญ หัวหน้าสำนักตุลาการทหาร หัวหน้าอัยการทหาร ผู้อำนวยการสำนักงานพระธรรมนูญทหาร ผู้อำนวยการสำนักงานพระธรรมนูญทหารบก ผู้อำนวยการสำนักงานพระธรรมนูญทหารเรือ ผู้อำนวยการสำนักงานพระธรรมนูญทหารอากาศ เป็นกรรมการ แล้วให้นายกรัฐมนตรีนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งและศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหาร โดยมีองค์คณะตุลาการประกอบด้วย ตุลาการพระธรรมนูญ 3 นาย ตุลาการทหาร 2 นาย

คำตอบที่ได้มา มีดังนี้

กลุ่มเฉพาะ 1

ประชากรกลุ่มเฉพาะ 1 เห็นด้วยกับการจัดตั้ง คณะกรรมการวินัยทหารและศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหาร เห็นว่าเป็นเรื่องที่ดีกับทหารผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทหารทั้งในภาวะปกติและภาวะไม่ปกติ สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมทางวินัยทหารได้มากขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ที่กระบวนการดำเนินการทางวินัยทหารสิ้นสุดที่ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปเท่านั้น เป็นการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของทหารทุกคน โดยมีข้อเสนอแนะ คือ คณะกรรมการวินัยทหารควรมี ผู้บังคับบัญชาระดับสูงของแต่ละเหล่าทัพเข้าเป็นคณะกรรมการดังกล่าวด้วย

กลุ่มเฉพาะ 2

ประชากรกลุ่มเฉพาะ 2 เห็นด้วยกับการจัดตั้ง คณะกรรมการวินัยทหารและศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหารเพิ่มขึ้นมาจากเดิม โดยมีข้อเสนอแนะ คือ คณะกรรมการวินัยทหารควรมีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการวินัยทหารของกระทรวงกลาโหมและของเหล่าทัพต่าง ๆ แยกออกมาโดยเฉพาะ

กลุ่มเฉพาะ 3

ประชากรกลุ่มเฉพาะ 3 เห็นด้วยกับการจัดตั้ง คณะกรรมการวินัยทหารและศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหารเพิ่มขึ้นมาจากเดิม โดยมีข้อเสนอแนะ คือ ให้ศาลทหารชั้นต้นในแต่ละพื้นที่ดำเนินการ แทน ศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหาร และให้คดีถึงที่สุด

กลุ่มเฉพาะ 4

ประชากรกลุ่มเฉพาะ 4 เห็นด้วยกับการจัดตั้ง คณะกรรมการวินัยทหารและศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหารเพิ่มขึ้นมาจากเดิม โดยมีข้อเสนอแนะ คือ ให้เปลี่ยนจาก “ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป” เป็นคณะกรรมการที่มีหน้าที่เกี่ยวกับวินัยทหารโดยเฉพาะ

สรุปคำตอบที่ได้มา ประชากรกลุ่มเฉพาะทั้ง 4 กลุ่ม เห็นด้วยกับองค์กรพิจารณาโทษทางวินัยทหาร ได้แก่ ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาซึ่งสั่งลงโทษ ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป คณะกรรมการวินัยทหาร และศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหาร โดยมีองค์คณะตุลาการประกอบด้วย ตุลาการพระธรรมนูญ 3 นาย ตุลาการทหาร 2 นาย ใช้ระบบไต่สวนในการวิธีพิจารณาคดีวินัยทหาร

(2) กระบวนการดำเนินการทางวินัยทหาร

การแบ่งภาวะปกติและภาวะไม่ปกติ ซึ่งการดำเนินการทางวินัยทหารในภาวะปกติจะไปสิ้นสุดที่ศาลทหารแผนกคดีวินัยทหาร แต่ในภาวะไม่ปกติ การดำเนินการทางวินัยทหารในภาวะปกติจะไปสิ้นสุดที่คณะกรรมการวินัยทหาร

คำตอบที่ได้มา มีดังนี้

กลุ่มเฉพาะ 1

ประชากรกลุ่มเฉพาะ 1 เห็นด้วยกับการแบ่งภาวะปกติและภาวะไม่ปกติ โดยมีข้อเสนอแนะว่า ขั้นตอนการดำเนินการทางวินัยทหารในภาวะปกติมีหลายขั้นตอน อาจทำให้เกิดความล่าช้า

กลุ่มเฉพาะ 2

ประชากรกลุ่มเฉพาะ 2 เห็นด้วยกับผู้วิจัยทุกประเด็นย่อย

กลุ่มเฉพาะ 3

ประชากรกลุ่มเฉพาะ 3 เห็นด้วยกับผู้วิจัยทุกประเด็นย่อย โดยมีข้อเสนอแนะว่า ในภาวะปกติควรกำหนดให้ผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทหารสามารถร้องขอชะลอการลงโทษได้

กลุ่มเฉพาะ 4

ประชากรกลุ่มเฉพาะ 4 เห็นด้วยกับผู้วิจัยทุกประเด็นย่อย ยกเว้นประเด็นผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป โดยมีข้อเสนอแนะว่า เปลี่ยนจาก “ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป” เป็นคณะกรรมการที่มีหน้าที่เกี่ยวกับวินัยทหารโดยเฉพาะ

สรุปคำตอบที่ได้มา ประชากรกลุ่มเฉพาะทั้ง 4 กลุ่ม เห็นด้วยกับการแบ่งภาวะปกติและภาวะไม่ปกติ ซึ่งการดำเนินการทางวินัยทหารในภาวะปกติจะไปสิ้นสุดที่ศาลทหารแผนกคดีวินัยทหาร แต่ในภาวะไม่ปกติ การดำเนินการทางวินัยทหารในภาวะปกติจะไปสิ้นสุดที่คณะกรรมการวินัยทหาร โดยมีเพียงกลุ่มเฉพาะ 4 เสนอแนะว่า ให้เปลี่ยนจาก “ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป” เป็นคณะกรรมการที่มีหน้าที่เกี่ยวกับวินัยทหารโดยเฉพาะ

(3) สิทธิของผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทหาร

ผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทหารจะได้รับสิทธิตามกฎหมาย ดังนี้ สิทธิพื้นฐานในชั้นสอบสวน (แจ้งข้อกล่าวหา/มีทนายหรือผู้ที่ตนไว้วางใจร่วมฟังการสอบสวน/โต้แย้งชี้แจง) สิทธิร้องทุกข์ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป สิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินัยทหาร และสิทธิฟ้องคดีต่อศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหาร

คำตอบที่ได้มา มีดังนี้

ประชากรกลุ่มเฉพาะกลุ่มที่ 1 กลุ่มที่ 3 และกลุ่มที่ 4 เห็นด้วยกับสิทธิของผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทหาร โดยมีกลุ่มเฉพาะที่ 2 เห็นว่า สิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินัยทหารไม่ควรมีขั้นตอนนี้เพื่อลดขั้นตอนการดำเนินการทางวินัยทหาร ให้ฟ้องคดีต่อศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหารได้ทันที

(4) ลักษณะการกระทำผิดวินัยทหาร

(4.1) การกระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง

- 1) ดื้อ ขัดจีน หลีกเลี่ยง หรือละเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาเหนือตน
- 2) ไม่รักษาระเบียบการเคารพระหว่างผู้ใหญ่ผู้น้อย
- 3) ไม่รักษามรรยาทให้ถูกต้องตามแบบธรรมเนียมของทหาร
- 4) ก่อให้แตกความสามัคคีในคณะทหาร
- 5) เกียจคร้าน ละทิ้ง หรือเดินเล่อต่อหน้าที่ราชการ
- 6) กล่าวคำเท็จ

7) ใช้กริยาวาจาไม่สมควร หรือประพจน์ไม่สมควร

8) ไม่ตักเตือนสั่งสอน หรือลงทัณฑ์ผู้ได้บังคับบัญชาที่กระทำผิดตาม

โทษานุโทษ

9) เสพเครื่องคองของเมฆจนถึงเสียกิริยา

10) กระทำการหรือไม่กระทำการตามที่กำหนดใน กฎกระทรวงกลาโหม

(4.2) การกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง

1) คือ ขัดจีน หลีกเลียง หรือละเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาเหนือตน อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง

2) ก่อให้เกิดความสามัคคีในคณะทหาร อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง

3) เกียจคร้าน ละทิ้ง หรือเลินเล่อต่อหน้าที่ราชการ อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง

4) กล่าวคำเท็จ อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง

5) ใช้กริยาวาจาไม่สมควร หรือประพจน์ไม่สมควร อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง

6) เสพเครื่องคองของเมฆจนถึงเสียกิริยา อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง

7) กระทำการหรือไม่กระทำการตามที่กำหนดในกฎกระทรวงกลาโหม คำตอบที่ได้มา มีดังนี้

ประชากรกลุ่มเฉพาะทุกกลุ่มเห็นด้วยกับผู้วิจัย โดยมีข้อเสนอแนะให้ระบุให้ชัดเจนถึงลักษณะการกระทำผิดวินัยทหารอย่างร้ายแรง เนื่องจากเป็นบทบัญญัติที่กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทหารเป็นอย่างมาก

(5) โทษทางวินัยทหาร

(5.1) การกระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง ได้แก่ ภาคทัณฑ์/ ตัดเงินเดือน/ ลดเงินเดือน/พักการกรม/กัก/ขัง/จำขัง

(5.2) การกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ได้แก่ ปลดออก/ให้ออก/ไล่ออก คำตอบที่ได้มา มีดังนี้

ประชากรกลุ่มเฉพาะกลุ่มที่ 2 กลุ่มที่ 3 และกลุ่มที่ 4 เห็นด้วยกับโทษทางวินัยทหาร โดยมีกลุ่มเฉพาะที่ 1 เห็นว่า ตัดเงินเดือน ลดเงินเดือน ไม่ควรมีเป็นโทษที่ลดรอนสิทธิทหารมาก

เกินไป และเสนอแนะว่า ให้ผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทหารฟ้องคดีต่อศาลปกครองก่อน หากศาลปกครองไม่รับพิจารณา จึงจะมายื่นฟ้องคดีต่อศาลทหาร

และกลุ่มเฉพาะทุกกลุ่มเห็นว่า นายทหารชั้นนายพลควรที่จะเป็นผู้รับโทษทางวินัยทหารด้วย เนื่องจากเป็นทหารเหมือนกันต้องอยู่ในระเบียบวินัยทหาร เมื่อกระทำผิดวินัยทหารก็ต้องรับผิดทางวินัยทหาร ควรแก้ไขตารางกำหนดทัณฑ์ให้ทหารชั้นยศนายพลเป็นผู้รับทัณฑ์ด้วยเพื่อความเสมอภาค

(6) ระยะเวลาในการดำเนินการทางวินัยทหาร

(6.1) ขั้นตอนการสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้น ภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ผู้บังคับบัญชามีคำสั่งให้สอบข้อเท็จจริงเบื้องต้น

(6.2) ขั้นตอนการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนความผิดวินัยทหาร ภายใน 90 วัน นับแต่วันที่ผู้บังคับบัญชามีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ในกรณีมีเหตุจำเป็นอื่นขยายระยะเวลาได้ 2 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 30 วัน

(6.3) ขั้นตอนออกคำสั่งดำเนินการทางวินัยของผู้บังคับบัญชาภายใน 5 วัน นับแต่วันที่คณะกรรมการสอบสวนฯ สรุปความเห็นมายังผู้บังคับบัญชา

(6.4) ขั้นตอนการร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป ภายใน 10 วัน นับแต่วันที่ผู้บังคับบัญชามีคำสั่งดำเนินการทางวินัยทหาร

(6.5) ขั้นตอนการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนความผิดวินัยทหาร ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนฯ ในกรณีมีเหตุจำเป็นอื่น ขยายระยะเวลาได้ 2 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 15 วัน

(6.6) ขั้นตอนออกคำสั่งดำเนินการทางวินัยของผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป ภายใน 5 วัน นับแต่วันที่คณะกรรมการสอบสวนฯ สรุปความเห็นมายังผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป

(6.7) ขั้นตอนการอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินัยทหาร ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปออกคำสั่งดำเนินการทางวินัยทหารนั้น

(6.8) ขั้นตอนการพิจารณาอุทธรณ์และมีคำสั่งของคณะกรรมการวินัยทหาร การพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ ให้ดำเนินการ ให้แล้วเสร็จภายใน 30 วันนับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ เว้นแต่มีเหตุขัดข้องที่ทำให้ การพิจารณาไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลาดังกล่าว ก็ให้ขยายระยะเวลาได้อีกซึ่งไม่เกิน 2 ครั้ง โดยแต่ละครั้งจะต้องไม่เกิน 30 วัน และให้บันทึกเหตุขัดข้องให้ปรากฏไว้ด้วย เมื่อคณะกรรมการวินัยทหารพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์แล้ว ให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยนั้นภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ คณะกรรมการวินัยทหารมีคำวินิจฉัย

(6.9) ขั้นตอนการฟ้องคดีต่อศาลทหาร ในกรณีที่ผู้อุทธรณ์ไม่เห็นด้วยกับ คำวินิจฉัยอุทธรณ์ของคณะกรรมการวินัยทหารให้ฟ้องคดี ต่อศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหาร ภายใน 90 วันนับแต่วันที่ทราบหรือถือว่าทราบคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินัยทหาร

คำตอบที่ได้มา มีดังนี้

ประชากรกลุ่มเฉพาะกลุ่มที่ 2 กลุ่มที่ 3 และกลุ่มที่ 4 เห็นด้วยกับระยะเวลาในการ ดำเนินการทางวินัยทหาร โดยมีกลุ่มเฉพาะที่ 1 เห็นว่า ระยะเวลาในการดำเนินการทางวินัยทหาร ควรแยกระยะเวลาเป็น 2 กรณี ในเวลาปกติ และในเวลาปกติ ซึ่งในแต่ละช่วงควรมีกำหนด ระยะเวลาในการดำเนินการทางวินัยให้แตกต่างกัน ตามความจำเป็นเร่งด่วน โดยในภาวะไม่ปกติ ควรมีระยะเวลาในการดำเนินการทางวินัยทหารที่สั้นกว่าในภาวะปกติ

(7) บทเฉพาะกาล

(7.1) กฎหมายใดอ้าง พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ให้ถือว่าอ้างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร เช่น ประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 8

(7.2) กฎกระทรวง ระเบียบ ประกาศ หรือข้อบังคับเดิมยังมีผลใช้บังคับ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับ กฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร

(7.3) คดีวินัยทหารที่ค้างพิจารณาให้สิทธิทหารผู้ถูกลงโทษทางวินัยทหาร อุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินัยทหาร และฟ้องคดีต่อศาลทหาร (ใช้กฎหมายย้อนหลังในส่วนที่เป็นคุณ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 3 วรรคหนึ่ง)

ประชากรกลุ่มเฉพาะทุกกลุ่มเห็นด้วยกับผู้วิจัยทุกประเด็นย่อย

จากการจัดทำ Co – Design คำตอบที่ได้จากกลุ่มเฉพาะส่วนใหญ่เห็นด้วยตามประเด็น ที่ผู้วิจัยนำเสนอ แต่ก็ยังมีบางประเด็นที่ไม่เห็นด้วยและมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในบางประเด็นให้กับ ผู้วิจัยเพื่อปรับปรุงในงานวิจัยนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ดังนี้

1) คณะกรรมการวินัยทหาร ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการวินัยทหารของ กระทรวงกลาโหมและของเหล่าทัพต่าง ๆ แยกออกมาโดยเฉพาะ โดยแต่งตั้งโดยคณะกรรมการ วินัยทหารชุดหลัก

2) ให้ศาลทหารชั้นต้นในแต่ละพื้นที่ดำเนินการ แทน ศาลทหารสูงสุดแผนกคดี วินัยทหาร และให้คดีถึงที่สุด เนื่องจากจำนวนตุลาการพระธรรมนูญในศาลทหารสูงสุดมีจำนวน ไม่มาก อาจเกิดปัญหาในทางปฏิบัติ

3) กระบวนการดำเนินการทางวินัยทหารในภาวะปกติควรกำหนดให้ผู้ถูกดำเนินการ ทางวินัยทหารสามารถร้องขอต่อศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหารเพื่อให้มีคำสั่งชะลอการลงโทษ ได้ในระหว่างการฟ้องคดี

4) โทษลดเงินเดือน อาจกระทบต่อสหภาพได้ เนื่องจากการครองสหภาพจะมีความสัมพันธ์กับเงินเดือนของทหารผู้นั้น อาจไม่เหมาะสมที่จะกำหนดโทษลดเงินเดือนไว้ในกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร ส่วนโทษตัดเงินเดือนมีความเหมาะสมแล้วแต่ให้กำหนดระยะเวลาและสัดส่วนเงินเดือนที่จะถูกตัดเงินเดือนให้ชัดเจนด้วย

5) การฟ้องคดีต่อศาลปกครองก่อนนำคดีมาฟ้องต่อศาลทหาร เพื่อเป็นการยืนยันว่าคดีวินัยทหารดังกล่าวไม่อยู่ในอำนาจศาลปกครอง เนื่องจากการปลดออกจากราชการทหารในบางกรณี เป็นผลมาจากการดำเนินการทางกฎหมายอื่นซึ่งอาจไม่ใช่การดำเนินการทางวินัยทหารก็เป็นได้

6) ควรแก้ไขตารางกำหนดทัณฑ์ให้ทหารชั้นยศนายพลเป็นผู้รับทัณฑ์ด้วยเพื่อความเสมอภาค เนื่องจากทหารชั้นยศนายพลเป็นทหารเหมือนกันต้องอยู่ในระเบียบวินัยทหารเมื่อกระทำผิดวินัยทหารก็ต้องรับผิดทางวินัยทหาร

7) ระยะเวลาในการดำเนินการทางวินัยทหาร ควรแยกระยะเวลาเป็น 2 กรณี ในเวลาปกติ และในเวลาปกติ ซึ่งในแต่ละช่วงควรมีกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการทางวินัยให้แตกต่างกัน ตามความจำเป็นเร่งด่วน โดยในภาวะไม่ปกติ ควรมีระยะเวลาในการดำเนินการทางวินัยทหารที่สั้นกว่าในภาวะปกติ

8) เสนอแนะให้มีการกำหนดคำนิยามศัพท์คำที่มีความหมายเฉพาะสำหรับกฎหมายฉบับนี้ เพื่อกำหนดขอบเขตความหมายให้มีความชัดเจน และสร้างความเข้าใจร่วมกันของผู้ที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายฉบับนี้

จากการทำ Co-Design ได้มีการสรุปคำตอบของกลุ่มเฉพาะแต่ละกลุ่มเปรียบเทียบได้ดังนี้ (ดูตารางที่ 5.1)

ตารางที่ 5.1 การเปรียบเทียบคำตอบจากการทำ Co- Design ของกลุ่มเฉพาะ

ประเด็น	กลุ่ม 1*	กลุ่ม 2*	กลุ่ม 3*	กลุ่ม 4*
ประเด็นที่ 1 องค์กรที่พิจารณาโทษทางวินัยทหาร	✓	✓	✓	✓
1.1 ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาซึ่งส่งลงโทษ	✓	✓	✓	✓
1.2 ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป	✓	✓	✓	✗
1.3 คณะกรรมการวินัยทหาร ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงกลาโหม เป็นประธาน เจ้ากรมพระธรรมนูญ หัวหน้าสำนักตุลาการทหาร หัวหน้าอัยการทหาร ผู้อำนวยการสำนักงานพระธรรมนูญทหาร ผู้อำนวยการ	✓	✓	✓	✓

ประเด็น	กลุ่ม 1*	กลุ่ม 2*	กลุ่ม 3*	กลุ่ม 4*
สำนักงานพระธรรมทูตทหารบก ผู้อำนวยการสำนักงานพระธรรมทูตทหารเรือ ผู้อำนวยการสำนักงานพระธรรมทูตทหารอากาศ เป็น กรรมการ แล้วให้นายกรัฐมนตรีนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง				
1.4 ศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหาร - องค์คณะตุลาการประกอบด้วย ตุลาการพระธรรมทูต 3 นาย ตุลาการทหาร 2 นาย - ใช้ระบบไต่สวนในการวิธีพิจารณาคดีวินัยทหาร	✓	✓	✓	✓
ประเด็นที่ 2 กระบวนการดำเนินการทางวินัยทหาร	✓	✓	✓	✓
2.1 ภาวะปกติ (สิ้นสุดที่ ศาลทหาร)	✓	✓	✓	✓
2.1.1 ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาซึ่งสั่งลงโทษ	✓	✓	✓	✓
2.1.2 ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป	✓	✓	✓	✗
2.1.3 คณะกรรมการวินัยทหาร	✓	✓	✓	✓
2.1.4 ศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหาร	✓	✓	✓	✓
2.2 ภาวะไม่ปกติ (โดยหลักสิ้นสุดที่ ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป)	✓	✓	✓	✓
2.2.1 ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาซึ่งสั่งลงโทษ	✓	✓	✓	✓
2.2.2 ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป เว้นแต่กรณี ผู้บัญชาการเหล่าทัพ เป็นผู้สั่งลงโทษ จะสิ้นสุดที่	✓	✓	✓	✗
2.2.3 คณะกรรมการวินัยทหาร	✓	✓	✓	✓
ประเด็นที่ 3 สิทธิของผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทหาร	✓	✓	✓	✓
3.1 สิทธิพื้นฐานในชั้นสอบสวน (แจ้งข้อกล่าวหา/มีทนายหรือผู้ที่ตนไว้วางใจร่วมฟังการสอบสวน/โต้แย้งชี้แจง)	✓	✓	✓	✓
3.2 สิทธิร้องทุกข์ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป	✓	✓	✓	✓
3.3 สิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินัยทหาร	✓	✗	✓	✓
3.4 สิทธิฟ้องคดีต่อศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหาร	✓	✓	✓	✓
ประเด็นที่ 4 ลักษณะการกระทำผิดวินัยทหาร	✓	✓	✓	✓
4.1 การกระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง	✓	✓	✓	✓

ประเด็น	กลุ่ม 1*	กลุ่ม 2*	กลุ่ม 3*	กลุ่ม 4*
<p>1) คือ ขัดขึ้น หลีกเลี่ยง หรือละเลยไม่ปฏิบัติตาม คำสั่งผู้บังคับบัญชาเหนือตน</p> <p>2) ไม่รักษาระเบียบการเคารพระหว่างผู้ใหญ่ผู้น้อย</p> <p>3) ไม่รักษามรรยาทให้ถูกต้องตามแบบธรรมเนียมของทหาร</p> <p>4) ก่อให้เกิดความสามัคคีในคณะทหาร</p> <p>5) เกียจคร้าน ละทิ้ง หรือเดินเลื้อยต่อหน้าที่ราชการ</p> <p>6) กล่าวคำเท็จ</p> <p>7) ใช้กิริยาวาจาไม่สมควร หรือประพฤติไม่สมควร</p> <p>8) ไม่คัดเตือนสั่งสอน หรือลงทัณฑ์ผู้ใต้บังคับบัญชาที่กระทำผิดตามโทษานุโทษ</p> <p>9) เสพเครื่องดองของเมาจนถึงเสียกิริยา</p> <p>10) กระทำการหรือไม่กระทำการตามที่กำหนดในกฎกระทรวงกลาโหม</p>				
<p>4.2 การกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง</p> <p>1) คือ ขัดขึ้น หลีกเลี่ยง หรือละเลยไม่ปฏิบัติตาม คำสั่งผู้บังคับบัญชาเหนือตนอันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง</p> <p>2) ก่อให้เกิดความสามัคคีในคณะทหาร อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง</p> <p>3) เกียจคร้าน ละทิ้ง หรือเดินเลื้อยต่อหน้าที่ราชการอันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง</p> <p>4) กล่าวคำเท็จ อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง</p> <p>5) ใช้กิริยาวาจาไม่สมควร หรือประพฤติไม่สมควรอันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง</p> <p>6) เสพเครื่องดองของเมาจนถึงเสียกิริยา อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง</p> <p>7) กระทำการหรือไม่กระทำการตามที่กำหนดใน กฎ</p>	✓	✓	✓	✓

ประเด็น	กลุ่ม 1*	กลุ่ม 2*	กลุ่ม 3*	กลุ่ม 4*
กระทรวงกลาโหม				
ประเด็นที่ 5 โทษทางวินัยทหาร	✓	✓	✓	✓
5.1 การกระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง - ภาคทัณฑ์/ ตัดเงินเดือน/ลดเงินเดือน/ทัณฑ์กรรม/ กัก/ขัง/จำขัง	✗	✓	✓	✓
5.2 การกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง - ปลดออก/ให้ออก/ไล่ออก	✓	✓	✓	✓
5.3 ตารางกำหนดโทษ	✓	✓	✓	✓
ประเด็นที่ 6 ระยะเวลาในการดำเนินการทางวินัยทหาร	✗	✓	✓	✓
6.1 ขั้นตอนการสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้น ภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ผู้บังคับบัญชามีคำสั่งให้สอบข้อเท็จจริง เบื้องต้น	✗	✓	✓	✓
6.2 ขั้นตอนการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวน ความผิดวินัยทหาร ภายใน 90 วัน นับแต่วันที่ผู้บังคับบัญชา มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ในกรณีมีเหตุ จำเป็นอื่น ขยายระยะเวลาได้ 2 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 30 วัน	✗	✓	✓	✓
6.3 ขั้นตอนออกคำสั่งดำเนินการทางวินัยของผู้บังคับบัญชา ภายใน 5 วัน นับแต่วันที่คณะกรรมการสอบสวนฯ สรุป ความเห็นมายังผู้บังคับบัญชา	✗	✓	✓	✓
6.4 ขั้นตอนการร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป ภายใน 10 วัน นับแต่วันที่ผู้บังคับบัญชามีคำสั่ง ดำเนินการทางวินัยทหาร	✗	✓	✓	✓
6.5 ขั้นตอนการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวน ความผิดวินัยทหาร ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ผู้บังคับบัญชา ชั้นเหนือขึ้นไปมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนฯ ในกรณีมีเหตุจำเป็นอื่น ขยายระยะเวลาได้ 2 ครั้ง ครั้งละไม่ เกิน 15 วัน	✗	✓	✓	✓
6.6 ขั้นตอนออกคำสั่งดำเนินการทางวินัยของผู้บังคับบัญชา ชั้นเหนือขึ้นไป ภายใน 5 วัน นับแต่วันที่คณะกรรมการ	✗	✓	✓	✗

ประเด็น	กลุ่ม 1*	กลุ่ม 2*	กลุ่ม 3*	กลุ่ม 4*
สอบสวนฯ สรุปความเห็นมายังผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป				
6.7 ขั้นตอนการอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินัยทหาร ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป ออกคำสั่งดำเนินการทางวินัยทหารนั้น	✘	✓	✓	✓
6.8 ขั้นตอนการพิจารณาอุทธรณ์และมีคำสั่งของคณะกรรมการวินัยทหาร การพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ ให้ดำเนินการ ให้แล้วเสร็จภายใน 30 วันนับแต่วันที่ ได้รับอุทธรณ์ เว้นแต่มีเหตุขัดข้องที่ทำให้ การพิจารณา ไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลาดังกล่าว ก็ให้ขยายระยะเวลา ได้อีกซึ่งไม่เกิน 2 ครั้ง โดยแต่ละครั้งจะต้องไม่เกิน 30 วัน และให้บันทึกเหตุขัดข้องให้ปรากฏไว้ด้วย เมื่อคณะกรรมการ วินัยทหารพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์แล้ว ให้ผู้บังคับบัญชา ดำเนินการให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยนั้นภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ คณะกรรมการวินัยทหารมีคำวินิจฉัย	✘	✓	✓	✓
6.9 ขั้นตอนการฟ้องคดีต่อศาลทหาร ในกรณีที่ผู้อุทธรณ์ ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของคณะกรรมการวินัย ทหารให้ฟ้องคดี ต่อศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหาร ภายใน 90 วัน นับแต่วันที่ทราบหรือถือว่าทราบคำ วินิจฉัยของคณะกรรมการวินัยทหาร	✘	✓	✓	✓
ประเด็นที่ 7 บทเฉพาะกาล	✓	✓	✓	✓
7.1 กฎหมายใดอ้าง พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ให้ถือว่าอ้างกฎหมายต้นแบบว่าด้วย วินัยทหาร เช่น ประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 8	✓	✓	✓	✓
7.2 กฎกระทรวง ระเบียบ ประกาศ หรือข้อบังคับเดิมยังมีผลใช้บังคับเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับ กฎหมายต้นแบบว่า ด้วยวินัยทหาร	✓	✓	✓	✓
7.3 คดีวินัยทหารที่ค้างพิจารณาให้สิทธิทหารผู้ถูกลงโทษ ทางวินัยทหาร อุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินัยทหาร และ	✓	✓	✓	✓

ประเด็น	กลุ่ม 1*	กลุ่ม 2*	กลุ่ม 3*	กลุ่ม 4*
ปัจจัยต่อศาลทหาร (ใช้กฎหมายย้อนหลังในส่วนที่เป็นคุณ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 3 วรรคหนึ่ง)				

กลุ่มเฉพาะ 1 กลุ่มตุลาการพระธรรมนูญ และอัยการทหาร

กลุ่มเฉพาะ 2 กลุ่มนายทหารพระธรรมนูญ

กลุ่มเฉพาะ 3 กลุ่มนายทหาร ทนายความทั่วไป และนักวิชาการ

กลุ่มเฉพาะ 4 กลุ่มข้าราชการพลเรือนและข้าราชการตำรวจ

1.5 ผลการทำ Co-Design ประชากรกลุ่มผสม

ประชากรกลุ่มผสมทั้ง 4 กลุ่มประกอบด้วย

กลุ่มผสม 1 ประกอบด้วย ตุลาการพระธรรมนูญ และอัยการทหาร จำนวน 1 คน นายทหารพระธรรมนูญ จำนวน 1 คน ทนายทหาร ทนายความทั่วไป และนักวิชาการ จำนวน 1 คน ข้าราชการพลเรือนและข้าราชการตำรวจ จำนวน 1 คน

กลุ่มผสม 2 ประกอบด้วย ตุลาการพระธรรมนูญ และอัยการทหาร จำนวน 1 คน นายทหารพระธรรมนูญ จำนวน 1 คน ทนายทหาร ทนายความทั่วไป และนักวิชาการ จำนวน 1 คน ข้าราชการพลเรือนและข้าราชการตำรวจ จำนวน 1 คน

กลุ่มผสม 3 ประกอบด้วย ตุลาการพระธรรมนูญ และอัยการทหาร จำนวน 1 คน นายทหารพระธรรมนูญ จำนวน 1 คน ทนายทหาร ทนายความทั่วไป และนักวิชาการ จำนวน 1 คน ข้าราชการพลเรือนและข้าราชการตำรวจ จำนวน 1 คน

กลุ่มผสม 4 ประกอบด้วย ตุลาการพระธรรมนูญ และอัยการทหาร จำนวน 1 คน นายทหารพระธรรมนูญ จำนวน 1 คน ทนายทหาร ทนายความทั่วไป และนักวิชาการ จำนวน 1 คน ข้าราชการพลเรือนและข้าราชการตำรวจ จำนวน 1 คน

ประชากรกลุ่มผสมทั้ง 4 กลุ่ม แต่ละกลุ่มได้อภิปรายร่วมกันในประเด็นที่กำหนดไว้ เพื่อหาคำตอบที่จะเป็นรูปแบบของโครงสร้างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร ได้คำตอบแยกตามประเด็น ดังนี้

1) องค์กรพิจารณาโทษทางวินัยทหาร

(1) องค์กรพิจารณาโทษทางวินัยทหาร ได้แก่ ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาซึ่งสั่งลงโทษ ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป คณะกรรมการวินัยทหาร ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงกลาโหม เป็นประธาน เจ้ากรมพระธรรมนูญ หัวหน้าสำนักตุลาการทหาร หัวหน้าอัยการทหาร ผู้อำนวยการสำนักงานพระธรรมนูญทหาร ผู้อำนวยการสำนักงานพระธรรมนูญทหารบก ผู้อำนวยการสำนักงาน

พระธรรมนูญทหารเรือ ผู้อำนวยการสำนักงานพระธรรมนูญทหารอากาศ เป็นกรรมการ แล้วให้นายกรัฐมนตรีนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง และศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหาร โดยมีองค์คณะตุลาการประกอบด้วย ตุลาการพระธรรมนูญ 3 นาย ตุลาการทหาร 2 นาย ใช้ระบบไต่สวนในการวิธีพิจารณาคดีวินัยทหาร

คำตอบที่ได้มา มีดังนี้

กลุ่มผสม 1

ประชากรกลุ่มผสม 1 เห็นด้วยกับการจัดตั้ง คณะกรรมการวินัยทหารและศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหาร โดยมีข้อเสนอแนะ ให้คณะกรรมการวินัยทหารได้รับการโปรดเกล้าฯ โดยมีคณะกรรมการโดยตำแหน่ง และคณะกรรมการโดยการสรรหาจากผู้ทรงคุณวุฒิในด้านต่าง ๆ

กลุ่มผสม 2

ประชากรกลุ่มผสม 2 เห็นด้วยกับการจัดตั้ง คณะกรรมการวินัยทหาร แต่ในส่วนศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหารมีข้อเสนอแนะ คือ ให้ปรับองค์คณะตุลาการศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหารจากเดิมตุลาการพระธรรมนูญ 3 นาย ตุลาการทหาร 2 นาย เป็น ตุลาการพระธรรมนูญ 2 นาย ตุลาการทหาร 3 นาย

กลุ่มผสม 3

ประชากรกลุ่มผสม 3 เห็นด้วยกับการจัดตั้ง คณะกรรมการวินัยทหารและศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหารเพิ่มขึ้นมาจากเดิม โดยมีข้อเสนอแนะ ในส่วนคณะกรรมการวินัยทหารควรมีคณะกรรมการที่มีผู้บัญชาการแต่ละเหล่าทัพหรือผู้แทนแต่ละเหล่าทัพเป็นคณะกรรมการด้วย

กลุ่มผสม 4

ประชากรกลุ่มผสม 4 เห็นด้วยกับการจัดตั้ง คณะกรรมการวินัยทหาร โดยมีข้อเสนอแนะ คือ ควรมีคณะกรรมการวินัยทหาร 3 ชุด ชุดที่ 1 คณะกรรมการวินัยทหาร ระดับกองทัพอากาศ ชุดที่ 2 คณะกรรมการวินัยทหาร ระดับเหล่าทัพ ชุดที่ 3 คณะกรรมการวินัยทหาร ระดับกระทรวงกลาโหม แต่ไม่เห็นด้วยกับการฟ้องศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหาร โดยเสนอแนะว่า ควรให้คดีวินัยทหารขึ้นสู่ศาลทหารชั้นต้นในพื้นที่และคดีถึงที่สุด โดยใช้องค์คณะตามศาลทหารชั้นต้นซึ่งคณะกรรมการวินัยทหารกลางเป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการทั้ง 3 ชุด ดังกล่าว

สรุปคำตอบที่ได้มา ประชากรกลุ่มผสมส่วนใหญ่ เห็นด้วยกับองค์กรพิจารณาโทษทางวินัยทหาร ได้แก่ ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาซึ่งส่งลงโทษ ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป คณะกรรมการวินัยทหาร และควรมีองค์กรศาลทหารเข้ามาตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจในการดำเนินการทางวินัยทหารของผู้บังคับบัญชาทหาร โดยใช้ระบบไต่สวน

(2) กระบวนการดำเนินการทางวินัยทหาร

การแบ่งภาวะปกติและภาวะไม่ปกติ ซึ่งการดำเนินการทางวินัยทหารในภาวะปกติ จะไปสิ้นสุดที่ศาลทหารแผนกคดีวินัยทหาร แต่ในภาวะไม่ปกติ การดำเนินการทางวินัยทหารใน ภาวะปกติจะไปสิ้นสุดที่คณะกรรมการวินัยทหาร

คำตอบที่ได้มา มีดังนี้

ประชากรกลุ่มผสมทั้ง 4 กลุ่ม เห็นด้วยกับการแบ่งภาวะปกติและภาวะไม่ปกติ ซึ่งการดำเนินการทางวินัยทหารในภาวะปกติจะไปสิ้นสุดที่ศาลทหารแผนกคดีวินัยทหาร แต่ใน ภาวะไม่ปกติ การดำเนินการทางวินัยทหารในภาวะปกติจะไปสิ้นสุดที่คณะกรรมการวินัยทหาร โดยมีเพียงกลุ่มผสม 4 ไม่เห็นด้วยเฉพาะกรณีการให้อำนาจศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหาร พิจารณาคดีวินัยทหารร้ายแรงในภาวะปกติ โดยเสนอแนะว่า ควรเป็นอำนาจของศาลทหารชั้นต้น และให้คดีถึงที่สุด

(3) สิทธิของผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทหาร

ผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทหารจะได้รับสิทธิตามกฎหมายดังนี้ สิทธิพื้นฐานในชั้น สอบสวน (แจ้งข้อกล่าวหา/มีทนายหรือผู้ที่ตนไว้วางใจร่วมฟังการสอบสวน/โต้แย้งชี้แจง) สิทธิร้องทุกข์ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป สิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินัยทหาร และสิทธิฟ้องคดี ต่อศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหาร

คำตอบที่ได้มา มีดังนี้

ประชากรกลุ่มผสมทั้ง 4 กลุ่ม เห็นด้วยกับสิทธิพื้นฐานในชั้นสอบสวน (แจ้งข้อกล่าวหา/มีทนายหรือผู้ที่ตนไว้วางใจร่วมฟังการสอบสวน/โต้แย้งชี้แจง) สิทธิร้องทุกข์ ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป สิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินัยทหาร และสิทธิฟ้องคดีต่อศาล ทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหาร โดยมีข้อเสนอนแนะเพิ่มเติม ควรกำหนดให้สิทธิชะลอการลงโทษ ทางวินัยทหาร โดยยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการวินัยทหาร

(4) ลักษณะการกระทำผิดวินัยทหาร

(4.1) การกระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง

- 1) ดื้อ ขัดขืน หลีกเลียง หรือละเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาเหนือตน
- 2) ไม่รักษาระเบียบการเคารพระหว่างผู้ใหญ่ผู้น้อย
- 3) ไม่รักษามรรยาทให้ถูกต้องตามแบบธรรมเนียมของทหาร
- 4) ก่อให้เกิดความสามัคคีในคณะทหาร
- 5) เกียจคร้าน ละทิ้ง หรือเดินเล่อต่อหน้าที่ราชการ
- 6) กล่าวคำเท็จ

7) ใช้กริยาวาจาไม่สมควร หรือประพจน์ไม่สมควร

8) ไม่ตักเตือนสั่งสอน หรือลงทัณฑ์ผู้ได้บังคับบัญชาที่กระทำผิดตาม

โทษานุโทษ

9) เสพเครื่องคองของเมฆจนถึงเสียกิริยา

10) กระทำการหรือไม่กระทำการตามที่กำหนดใน กฎกระทรวงกลาโหม

(4.2) การกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง

1) คือ ขัดจีน หลีกเลียง หรือละเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาเหนือตน อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง

2) ก่อให้แตกความสามัคคีในคณะทหาร อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง

3) เกียจคร้าน ละทิ้ง หรือเลินเล่อต่อหน้าที่ราชการ อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง

4) กล่าวคำเท็จ อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง

5) ใช้กริยาวาจาไม่สมควร หรือประพจน์ไม่สมควร อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง

6) เสพเครื่องคองของเมฆจนถึงเสียกิริยา อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง

7) กระทำการหรือไม่กระทำการตามที่กำหนดใน กฎกระทรวงกลาโหม คำตอบที่ได้มา มีดังนี้

ประชากรกลุ่มผสมทุกกลุ่มเห็นด้วยกับผู้วิจัย โดยมีข้อเสนอแนะให้ระบุให้ชัดเจนถึงลักษณะการกระทำผิดวินัยทหารอย่างร้ายแรง เนื่องจากเป็นบทบัญญัติที่กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทหารเป็นอย่างมาก

(5) โทษทางวินัยทหาร

(5.1) โทษทางวินัยทหารอย่างไม่ร้ายแรง ได้แก่ ภาคทัณฑ์/ ตัดเงินเดือน/ ลดเงินเดือน/พัฒนากรรม/กัก/ขัง/จำขัง

(5.2) โทษทางวินัยทหารอย่างร้ายแรง ได้แก่ ปลดออก/ให้ออก/ไล่ออก

คำตอบที่ได้มา มีดังนี้

กลุ่มผสม 1

ประชากรกลุ่มผสมที่ 1 เห็นด้วยกับโทษทางวินัยทหารทั้งหมด แต่ไม่เห็นด้วยเฉพาะโทษลดเงินเดือน เห็นว่าอาจจะกระทบต่อฐานเงินเดือนและการครองยศทหาร และโทษตัดเงินเดือน ควรกำหนดระยะเวลาให้ชัดเจน

กลุ่มผสม 2

ประชากรกลุ่มผสมที่ 2 เห็นด้วยกับโทษทางวินัยทหารทั้งหมด แต่ไม่เห็นด้วยกับโทษตัดเงินเดือน และลดเงินเดือน เห็นว่ากระทบต่อสิทธิเสรีภาพของทหารมากเกินไป

และกลุ่มผสมทุกกลุ่มเห็นว่า นายทหารชั้นนายพลควรที่จะเป็นผู้รับโทษทางวินัยทหารด้วย เนื่องจากเป็นทหารเหมือนกันต้องอยู่ในระเบียบวินัยทหาร เมื่อกระทำผิดวินัยทหารก็ต้องรับผิดทางวินัยทหาร ควรแก้ไขตารางกำหนดทัณฑ์ให้ทหารชั้นนายพลเป็นผู้รับทัณฑ์เพื่อความเสมอภาค

กลุ่มผสม 3

ประชากรกลุ่มผสมที่ 3 และ กลุ่มผสมที่ 4 เห็นด้วยกับผู้วิจัยทุกประเด็น ในหลักการที่ว่าควรมีการแบ่งโทษทางวินัยทหารให้ชัดเจนว่าโทษทางวินัยทหารอย่างร้ายแรง มีโทษใดบ้าง และโทษทางวินัยทหารอย่างร้ายแรง มีโทษใดบ้าง

สรุปคำตอบที่ได้มา ประชากรกลุ่มผสมส่วนใหญ่ เห็นด้วยกับหลักการที่ว่าควรมีการแบ่งโทษทางวินัยทหารให้ชัดเจนว่าโทษทางวินัยทหารอย่างร้ายแรง มีโทษใดบ้าง และโทษทางวินัยทหารอย่างร้ายแรง มีโทษใดบ้าง และนายทหารชั้นนายพลควรที่จะเป็นผู้รับโทษทางวินัยทหารด้วย

(6) ระยะเวลาในการดำเนินการทางวินัยทหาร

(6.1) ขั้นตอนการสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้น ภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ผู้บังคับบัญชา มีคำสั่งให้สอบข้อเท็จจริงเบื้องต้น

(6.2) ขั้นตอนการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนความผิดวินัยทหาร ภายใน 90 วัน นับแต่วันที่ผู้บังคับบัญชามีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ในกรณีมีเหตุจำเป็นอื่น ขยายระยะเวลาได้ 2 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 30 วัน

(6.3) ขั้นตอนออกคำสั่งดำเนินการทางวินัยของผู้บังคับบัญชาภายใน 5 วัน นับแต่วันที่คณะกรรมการสอบสวนฯ สรุปความเห็นมายังผู้บังคับบัญชา

(6.4) ขั้นตอนการร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป ภายใน 10 วัน นับแต่วันที่ผู้บังคับบัญชามีคำสั่งดำเนินการทางวินัยทหาร

(6.5) ขั้นตอนการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนความผิดวินัยทหาร ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนฯ ในกรณีมีเหตุจำเป็นอื่น ขยายระยะเวลาได้ 2 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 15 วัน

(6.6) ขั้นตอนออกคำสั่งดำเนินการทางวินัยของผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป ภายใน 5 วัน นับแต่วันที่คณะกรรมการสอบสวนฯ สรุปความเห็นมายังผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป

(6.7) ขั้นตอนการอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินัยทหาร ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปออกคำสั่งดำเนินการทางวินัยทหารนั้น

(6.8) ขั้นตอนการพิจารณาอุทธรณ์และมีคำสั่งของคณะกรรมการวินัยทหาร การพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ ให้ดำเนินการ ให้แล้วเสร็จภายใน 30 วันนับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ เว้นแต่มีเหตุขัดข้องที่ทำให้ การพิจารณาไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลาดังกล่าว ก็ให้ขยายระยะเวลา ได้อีกซึ่งไม่เกิน 2 ครั้ง โดยแต่ละครั้งจะต้องไม่เกิน 30 วัน และให้บันทึกเหตุขัดข้องให้ปรากฏไว้ด้วย เมื่อคณะกรรมการวินัยทหารพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์แล้ว ให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการให้เป็นไป ตามคำวินิจฉัยนั้นภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ คณะกรรมการวินัยทหารมีคำวินิจฉัย

(6.9) ขั้นตอนการฟ้องคดีต่อศาลทหาร ในกรณีที่ผู้อุทธรณ์ไม่เห็นด้วยกับ คำวินิจฉัยอุทธรณ์ของคณะกรรมการวินัยทหารให้ฟ้องคดี ต่อศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหาร ภายใน 90 วันนับแต่วันที่ทราบหรือถือว่าทราบคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินัยทหาร

คำตอบที่ได้มีดังนี้

ประชากรกลุ่มผสมทุกกลุ่มเห็นด้วยกับผู้วิจัย โดยมีข้อเสนอแนะว่า กำหนด ระยะเวลาในการดำเนินการในแต่ละขั้นตอน ควรมีการระบุเหตุในการขยายระยะเวลาเพื่อความยืดหยุ่น ในการดำเนินการทางวินัย และระยะเวลาในการดำเนินการในภาวะไม่ปกติควรมีกำหนดเวลาที่ เร็วกว่าในภาวะปกติ

(7) บทเฉพาะกาล

(7.1) กฎหมายใดอ้าง พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ให้ถือว่าอ้างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร เช่น ประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 8

(7.2) กฎกระทรวง ระเบียบ ประกาศ หรือข้อบังคับเดิมยังมีผลใช้บังคับเท่าที่ ไม่ขัดหรือแย้งกับ กฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร

(7.3) คดีวินัยทหารที่ค้างพิจารณาให้สิทธิทหารผู้ถูกลงโทษทางวินัยทหาร อุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินัยทหาร และฟ้องคดีต่อศาลทหาร (ใช้กฎหมายย้อนหลังในส่วนที่เป็นคุณสมบัติ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 3 วรรคหนึ่ง)

ประชากรกลุ่มเฉพาะทุกกลุ่มเห็นด้วยกับผู้วิจัยทุกประเด็นย่อย

จากคำตอบของประชากรกลุ่มผสมทั้ง 4 กลุ่ม เห็นด้วยตามประเด็นที่ผู้วิจัยนำเสนอ แต่มีบางประเด็นที่ไม่เห็นด้วยและมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม คือ

1) ควรมีคณะกรรมการวินัยทหาร 3 ชุด ชุดที่ 1 คณะกรรมการวินัยทหาร ระดับกองทัพอากาศ ชุดที่ 2 คณะกรรมการวินัยทหาร ระดับเหล่าทัพ ชุดที่ 3 คณะกรรมการวินัยทหาร ระดับกระทรวงกลาโหม แต่ไม่เห็นด้วยกับการฟ้องศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหาร โดยเสนอแนะว่า ควรให้คดีวินัยทหารขึ้นสู่ศาลทหารชั้นต้นในพื้นที่และคดีถึงที่สุด โดยใช้องค์คณะตามศาลทหารชั้นต้น ซึ่งคณะกรรมการวินัยทหารกลางเป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการทั้ง 3 ชุด ดังกล่าว

2) การให้อำนาจศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหารพิจารณาคดีวินัยทหารร้ายแรงในภาวะปกติ โดยเสนอแนะว่า ควรเป็นอำนาจของศาลทหารชั้นต้นและให้คดีถึงที่สุด เนื่องจากอาจเกิดปัญหาในทางปฏิบัติในเรื่องจำนวนตุลาการพระธรรมนูญที่มีอย่างจำกัด อาจไม่สอดคล้องกับจำนวนคดีวินัยทหาร

3) เสนอแนะเพิ่มเติม ควรกำหนดให้สิทธิชะลอการลงโทษทางวินัยทหารโดยยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการวินัยทหาร

4) โทษลดเงินเดือนไม่ควรกำหนดเป็นโทษทางวินัยทหาร เพราะอาจกระทบต่อยศทหารได้ เนื่องจากการครองยศทหารจะมีความสัมพันธ์กับเงินเดือนของทหารผู้นั้น และโทษตัดเงินเดือนควรกำหนดระยะเวลาในการตัดเงินเดือนให้ชัดเจนด้วย เช่น ให้ลงโทษตัดเงินเดือนไม่เกินร้อยละ 5 ของเงินเดือน เป็นระยะเวลา 3 เดือน เป็นต้น

5) นายทหารชั้นนายพลควรที่จะเป็นผู้รับโทษทางวินัยทหารด้วย เพื่อความเสมอภาคในการบังคับใช้กฎหมายกับประชาชนทุกคน ไม่มีข้อยกเว้น

6) ระยะเวลาในการดำเนินการทางวินัยทหารทั้งในภาวะปกติและในภาวะไม่ปกติ ควรมีการระบุเหตุในการขยายระยะเวลาในการดำเนินการทางวินัยทหาร เพื่อความยืดหยุ่นทั้งในส่วนของคณะกรรมการวินัยทหารและในส่วนของผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทหาร

7) ระยะเวลาในการดำเนินการทางวินัยทหารในการดำเนินการทางวินัยในภาวะไม่ปกติควรมีกำหนดเวลาที่เร็วกว่าในภาวะปกติ

8) ควรกำหนดนิยามศัพท์เฉพาะต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการใช้กฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร

จากการทำ Co-Design เมื่อได้คำตอบแล้วจึงได้จัดทำตารางเปรียบเทียบคำตอบได้ ดังนี้ (ดูตารางที่ 5.2)

ตารางที่ 5.2 การเปรียบเทียบคำตอบจากการทำ Co-Design ของกลุ่มผสม

ประเด็น	กลุ่ม 1 *	กลุ่ม 2 *	กลุ่ม 3 *	กลุ่ม 4 *
ประเด็นที่ 1 องค์กรที่พิจารณาโทษทางวินัยทหาร	✓	✓	✓	✓
1.1 ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาซึ่งสั่งลงโทษ				
1.2 ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป	✓	✓	✓	✓
1.3 คณะกรรมการวินัยทหาร ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงกลาโหม เป็นประธาน เจ้ากรมพระธรรมนูญ หัวหน้าสำนักตุลาการทหาร หัวหน้าอัยการทหาร ผู้อำนวยการสำนักงานพระธรรมนูญทหาร ผู้อำนวยการสำนักงานพระธรรมนูญทหารบก ผู้อำนวยการสำนักงานพระธรรมนูญทหารเรือ ผู้อำนวยการสำนักงานพระธรรมนูญทหารอากาศ เป็นกรรมการ แล้วให้นายกรัฐมนตรีนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง	✓	✓	✓	✓
1.4 ศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหาร - องค์กรตุลาการประกอบด้วย ตุลาการพระธรรมนูญ 3 นาย ตุลาการทหาร 2 นาย - ใช้ระบบไต่สวนในการวิธีพิจารณาคดีวินัยทหาร	✓	✓	✓	✓
ประเด็นที่ 2 กระบวนการดำเนินการทางวินัยทหาร	✓	✓	✓	✓
2.1 ภาวะปกติ (สิ้นสุดที่ ศาลทหาร)	✓	✓	✓	✓
2.1.1 ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาซึ่งสั่งลงโทษ	✓	✓	✓	✓
2.1.2 ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป	✓	✓	✓	✓
2.1.3 คณะกรรมการวินัยทหาร	✗	✗	✗	✗
2.1.4 ศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหาร	✓	✓	✓	✓
2.2 ภาวะไม่ปกติ (โดยหลักสิ้นสุดที่ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป)	✓	✓	✓	✓
2.2.1 ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาซึ่งสั่งลงโทษ	✓	✓	✓	✓
2.2.2 ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป เว้นแต่กรณี	✗	✗	✗	✗

ประเด็น	กลุ่ม 1*	กลุ่ม 2*	กลุ่ม 3*	กลุ่ม 4*
ผู้บัญชาการเหล่าทัพ เป็นผู้สั่งลงโทษ จะสิ้นสุดที่				
2.2.3 คณะกรรมการวินัยทหาร	×	×	×	×
ประเด็นที่ 3 สิทธิของผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทหาร	×	×	×	×
3.1 สิทธิพื้นฐานในชั้นสอบสวน (แจ้งข้อกล่าวหา/ มีทนายหรือผู้ที่ตนไว้วางใจร่วมฟังการสอบสวน/ โต้แย้งชี้แจง)	×	×	×	×
3.2 สิทธิร้องทุกข์ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป	×	×	×	×
3.3 สิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินัยทหาร	×	×	×	×
3.4 สิทธิฟ้องคดีต่อศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหาร	×	×	×	×
ประเด็นที่ 4 ลักษณะการกระทำผิดวินัยทหาร	×	×	×	×
4.1 การกระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง 1) คือ ขัดจีน หลีกเลียง หรือละเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาเหนือตน 2) ไม่รักษาระเบียบการเคารพระหว่างผู้ใหญ่ผู้น้อย 3) ไม่รักษามรรยาทให้ถูกต้องตามแบบธรรมเนียมของทหาร 4) ก่อให้เกิดความสามัคคีในคณะทหาร 5) เกียจคร้าน ละทิ้ง หรือเดินเล่อต่อหน้าที่ราชการ 6) กล่าวคำเท็จ 7) ใช้กริยาวาจาไม่สมควร หรือประพฤติน่าไม่สมควร 8) ไม่คัดเตือนสั่งสอน หรือลงทัณฑ์ผู้ใต้บังคับบัญชาที่กระทำผิดตามโทษานุโทษ 9) เสพเครื่องดองของเมาจนถึงเสียกริยา 10) กระทำการหรือไม่กระทำการตามที่กำหนดใน กฎ กระทรวงกลาโหม	×	×	×	×
4.2 การกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง 1) คือ ขัดจีน หลีกเลียง หรือละเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาเหนือตนอันเป็นเหตุให้	×	×	×	×

ประเด็น	กลุ่ม 1*	กลุ่ม 2*	กลุ่ม 3*	กลุ่ม 4*
<p>เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง</p> <p>2) ก่อให้เกิดความสามัคคีในคณะทหาร อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง</p> <p>3) เกียจคร้าน ละทิ้ง หรือเดินเลื่อต่อหน้าที่ราชการ อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง</p> <p>4) กล่าวคำเท็จ อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง</p> <p>5) ใช้กริยาวาจาไม่สมควร หรือประพฤติน่าไม่สมควร อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง</p> <p>6) เสพเครื่องคองของเมฆจนถึงเสียกริยา อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง</p> <p>7) กระทำการหรือไม่กระทำการตามที่กำหนดใน กฎกระทรวงกลาโหม</p>				
ประเด็นที่ 5 โทษทางวินัยทหาร	✓	✓	✓	✓
5.1 โทษทางวินัยทหารอย่างไม่ร้ายแรง				
- ภาคทัณฑ์/ ตัดเงินเดือน/ลดเงินเดือน/ทัณฑกรรม/กัก/ขัง/จำขัง	✓	✓	✓	✓
5.2 โทษทางวินัยทหารอย่างร้ายแรง				
- ปลดออก/ให้ออก/ไล่ออก	✓	✓	✓	✓
5.3 ตารางกำหนดโทษ	✓	✓	✓	✓
ประเด็นที่ 6 ระยะเวลาในการดำเนินการทางวินัยทหาร	✗	✗	✗	✗
6.1 ขั้นตอนการสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้น ภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ผู้บังคับบัญชามีคำสั่งให้สอบข้อเท็จจริงเบื้องต้น	✗	✗	✗	✗
6.2 ขั้นตอนการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนความผิดวินัยทหาร ภายใน 90 วัน นับแต่วันที่ผู้บังคับบัญชามีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ในกรณีมีเหตุจำเป็นอื่น ขยายระยะเวลา	✓	✓	✓	✓

ประเด็น	กลุ่ม 1*	กลุ่ม 2*	กลุ่ม 3*	กลุ่ม 4*
ได้ 2 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 30 วัน				
6.3 ขั้นตอนออกคำสั่งดำเนินการทางวินัยของผู้บังคับบัญชา ภายใน 5 วัน นับแต่วันที่คณะกรรมการสอบสวนฯ สรุปความเห็นมายังผู้บังคับบัญชา	✓	✓	✓	✓
6.4 ขั้นตอนการร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป ภายใน 10 วัน นับแต่วันที่ผู้บังคับบัญชามีคำสั่งดำเนินการทางวินัยทหาร	✓	✓	✓	✓
6.5 ขั้นตอนการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนความผิดวินัยทหาร ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนฯ ในกรณีมีเหตุจำเป็นอื่นขยายระยะเวลาได้ 2 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 15 วัน	✓	✓	✓	✓
6.6 ขั้นตอนออกคำสั่งดำเนินการทางวินัยของผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป ภายใน 5 วัน นับแต่วันที่คณะกรรมการสอบสวนฯ สรุปความเห็นมายังผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป	✓	✓	✓	✓
6.7 ขั้นตอนการอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินัยทหาร ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปออกคำสั่งดำเนินการทางวินัยทหารนั้น	✓	✓	✓	✓
6.8 ขั้นตอนการพิจารณาอุทธรณ์และมีคำสั่งของคณะกรรมการวินัยทหาร การพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ ให้ดำเนินการ ให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ เว้นแต่มีเหตุขัดข้องที่ทำให้ การพิจารณาไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลาดังกล่าว ก็ให้ขยายระยะเวลาได้อีกซึ่งไม่เกิน 2 ครั้ง โดยแต่ละครั้งจะต้องไม่เกิน 30 วัน และให้บันทึกเหตุขัดข้องให้ปรากฏไว้ด้วย เมื่อคณะกรรมการวินัยทหารพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์แล้ว ให้	✓	✓	✓	✓

ประเด็น	กลุ่ม 1*	กลุ่ม 2*	กลุ่ม 3*	กลุ่ม 4*
ผู้บังคับบัญชาดำเนินการให้เป็นไปตามคำวินิจฉัย นั้นภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ คณะกรรมการวินัยทหาร มีคำวินิจฉัย				
6.9 ขั้นตอนการฟ้องคดีต่อศาลทหาร ในกรณีที่มีผู้ อุทธรณ์ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของ คณะกรรมการวินัยทหารให้ฟ้องคดี ต่อศาลทหาร สูงสุดแผนกคดีวินัยทหาร ภายใน 90 วันนับแต่ วันที่ทราบหรือถือว่าทราบคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ วินัยทหาร	✓	✓	✓	✓
ประเด็นที่ 7 บทเฉพาะกาล	✓	✓	✓	✓
7.1 กฎหมายใดอ้าง พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัย ทหาร พุทธศักราช 2476 ให้ถือว่าอ้างกฎหมาย ต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร เช่น ประมวลกฎหมาย อาญาทหาร มาตรา 8	✓	✓	✓	✓
7.2 กฎกระทรวง ระเบียบ ประกาศ หรือข้อบังคับ เดิมยังมีผลใช้บังคับเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับ กฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร	✓	✓	✓	✓
7.3 คดีวินัยทหารที่ค้างพิจารณาให้สิทธิทหารผู้ถูก ลงโทษทางวินัยทหาร อุทธรณ์ต่อคณะกรรมการ วินัยทหาร และฟ้องคดีต่อศาลทหาร (ใช้กฎหมาย ย้อนหลังในส่วนที่เป็นคุณ ประมวลกฎหมาย อาญา มาตรา 3 วรรคหนึ่ง)	✓	✓	✓	✓

* **กลุ่มผสม 1** ประกอบด้วย ตุลาการพระธรรมนูญ และอัยการทหาร จำนวน 1 คน นายทหาร
พระธรรมนูญ จำนวน 1 คน ทนายทหาร ทนายความทั่วไป และนักวิชาการ จำนวน 1 คน
ข้าราชการพลเรือนและข้าราชการตำรวจ จำนวน 1 คน

* **กลุ่มผสม 2** ประกอบด้วย ตุลาการพระธรรมนูญ และอัยการทหาร จำนวน 1 คน นายทหารพระ
ธรรมนูญ จำนวน 1 คน ทนายทหาร ทนายความทั่วไป และนักวิชาการ จำนวน 1 คน ข้าราชการพล
เรือนและข้าราชการตำรวจ จำนวน 1 คน

* **กลุ่มผสม 3** ประกอบด้วย ตุลาการพระธรรมนูญ และอัยการทหาร จำนวน 1 คน นายทหารพระธรรมนูญ จำนวน 1 คน ทนายทหาร ทนายความทั่วไป และนักวิชาการ จำนวน 1 คน ข้าราชการพลเรือนและข้าราชการตำรวจ จำนวน 1 คน

* **กลุ่มผสม 4** ประกอบด้วย ตุลาการพระธรรมนูญ และอัยการทหาร จำนวน 1 คน นายทหารพระธรรมนูญ จำนวน 1 คน ทนายทหาร ทนายความทั่วไป และนักวิชาการ จำนวน 1 คน ข้าราชการพลเรือนและข้าราชการตำรวจ จำนวน 1 คน

1.6 การเปรียบเทียบผลการทำ Co-Design ระหว่างกลุ่มเฉพาะกับกลุ่มผสม

จากการจัดทำ Co-Design ประชากรผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มเฉพาะกับกลุ่มผสมตามที่น่าเสนอไปแล้วนั้น เมื่อนำเอาคำตอบที่ได้มาเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มเฉพาะและกลุ่มผสม พบว่าประเด็นส่วนใหญ่ไม่มีความแตกต่างกัน ยกเว้น บางประเด็นดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 องค์การที่พิจารณาโทษทางวินัยทหาร ประชากรกลุ่มเฉพาะและประชากรกลุ่มผสม เห็นด้วยกับผู้วิจัยทั้งหมด

เว้นแต่ ประเด็นการกำหนดให้ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปมีอำนาจรับเรื่องร้องทุกข์นั้น ประชากรกลุ่มเฉพาะเห็นด้วยกับผู้วิจัย 3 กลุ่ม ไม่เห็นด้วยกับผู้วิจัย 1 กลุ่ม โดยเสนอแนะว่า ควรเปลี่ยนจาก ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปเป็นคณะกรรมการที่มีหน้าที่เกี่ยวกับวินัยทหาร โดยเฉพาะจะเหมาะสมกว่า ส่วนประชากรกลุ่มผสมเห็นด้วยกับผู้วิจัยทั้งหมด

ส่วนประเด็นการกำหนดให้ศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหารมีอำนาจตัดสินคดีเกี่ยวกับวินัยทหารที่เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงในภาวะปกตินั้น ประชากรกลุ่มเฉพาะเห็นด้วยกับผู้วิจัยทั้งหมดแต่ประชากรกลุ่มผสมเห็นด้วยกับผู้วิจัย 3 กลุ่ม ไม่เห็นด้วยกับผู้วิจัย 1 กลุ่ม โดยเสนอแนะว่า ควรเปลี่ยนจาก ศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหารมาเป็นศาลทหารชั้นต้นจะเหมาะสมกว่า ส่วนประชากรกลุ่มเฉพาะเห็นด้วยกับผู้วิจัยทั้งหมด

ประเด็นที่ 2 กระบวนการดำเนินการทางวินัยทหาร ประชากรกลุ่มเฉพาะและประชากรกลุ่มผสม เห็นด้วยกับผู้วิจัยทั้งหมด

เว้นแต่ ประเด็นการให้ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปพิจารณาดำเนินการทางวินัยทหาร ประชากรกลุ่มเฉพาะเห็นด้วยกับผู้วิจัย 3 กลุ่ม ประชากรกลุ่มเฉพาะไม่เห็นด้วยกับผู้วิจัย 1 กลุ่ม โดยเสนอแนะว่า ให้เปลี่ยนจาก “ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป” เป็นคณะกรรมการที่มีหน้าที่เกี่ยวกับวินัยทหาร โดยเฉพาะจะเหมาะสมกว่า ส่วนประชากรกลุ่มผสมเห็นด้วยกับผู้วิจัยทั้งหมด

ประเด็นการให้ศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหารมีอำนาจตัดสินคดีเกี่ยวกับวินัยทหารที่เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงในภาวะปกตินั้น ประชากรกลุ่มผสมเห็นด้วยกับผู้วิจัย 3 กลุ่ม

ประชากรกลุ่มผสมไม่เห็นด้วย 1 กลุ่ม โดยเสนอแนะว่า ควรให้เป็นอำนาจของศาลทหารชั้นต้น พิจารณาจะเหมาะสมกว่า โดยกำหนดให้คดีดังกล่าวถึงที่สุดชั้นศาลชั้นต้น ส่วนประชากรกลุ่ม เฉพาะเห็นด้วยกับผู้วิจัยทั้งหมด

ประเด็นที่ 3 สิทธิของผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทหาร ประชากรกลุ่มเฉพาะและประชากร กลุ่มผสม เห็นด้วยกับผู้วิจัยทั้งหมด

เว้นแต่ ประเด็นการให้สิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินัยทหารแก่ผู้ถูกดำเนินการทางวินัย ประชากรกลุ่มเฉพาะเห็นด้วยกับผู้วิจัย 3 กลุ่ม ประชากรกลุ่มเฉพาะไม่เห็นด้วยกับผู้วิจัย 1 กลุ่ม โดยเสนอแนะว่า ไม่ควรมีขั้นตอนนี้เพื่อลดขั้นตอนการดำเนินการทางวินัยทหาร ควรกำหนดให้ ฟ้องคดีต่อศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหารได้โดยตรง ไม่ต้องผ่านการอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการ วินัยทหาร ส่วนประชากรกลุ่มผสมเห็นด้วยกับผู้วิจัยทั้งหมด

ประเด็นที่ 4 ลักษณะการกระทำผิดวินัยทหาร ผู้วิจัยกำหนดลักษณะการกระทำผิดวินัยทหาร ให้ชัดเจน โดยแบ่งแยกว่าลักษณะการกระทำผิดวินัยอย่างไรเป็นความผิดวินัยทหารอย่างร้ายแรง และลักษณะการกระทำผิดวินัยอย่างไรเป็นความผิดวินัยทหารอย่างไม่ร้ายแรงให้ชัดเจนยิ่งขึ้นนั้น ประชากรกลุ่มเฉพาะและประชากรกลุ่มผสม เห็นด้วยกับผู้วิจัยทั้งหมด

ประเด็นที่ 5 โทษทางวินัยทหาร ผู้วิจัยกำหนดโทษทางวินัยทหารให้ชัดเจนโดยแบ่งแยก ว่าโทษทางวินัยทหารอย่างร้ายแรงมีโทษใดบ้างและโทษทางวินัยทหารอย่างไม่ร้ายแรงมีโทษ ใดบ้าง ประชากรกลุ่มเฉพาะและประชากรกลุ่มผสม เห็นด้วยกับผู้วิจัยทั้งหมด เว้นแต่ กรณีที่โทษ ทางวินัยอย่างไม่ร้ายแรง ที่ผู้วิจัยกำหนดให้โทษ ลดเงินเดือน ใวันนั้น มีประชากรกลุ่มเฉพาะเห็นด้วย กับผู้วิจัย 3 กลุ่ม ประชากรกลุ่มเฉพาะไม่เห็นด้วยกับผู้วิจัย 1 กลุ่ม และประชากรกลุ่มผสม เห็นด้วย กับผู้วิจัย 2 กลุ่ม ประชากรกลุ่มผสมไม่เห็นด้วยกับผู้วิจัย 2 กลุ่ม โดยให้เหตุผลไปในทางเดียวกันว่า โทษลดเงินเดือน อาจกระทบต่อสุขภาพได้ เนื่องจากการครองยศทหารจะมีความสัมพันธ์กับ เงินเดือนของทหารผู้นั้น ส่วนโทษตัดเงินเดือนควรกำหนดระยะเวลาที่จะถูกตัดเงินเดือนให้มีกำหนด ระยะเวลาที่แน่นอนด้วย เนื่องจากกระทบต่อสิทธิของทหารผู้ถูกลงโทษตัดเงินเดือน

ประเด็นที่ 6 ระยะเวลาในการดำเนินการทางวินัยทหาร ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบระยะเวลา ในการปฏิบัติงานของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัยทหารเพื่อให้เกิดความชัดเจน เกี่ยวกับระยะเวลาในการดำเนินการทางวินัยทหารซึ่งกฎหมายเกี่ยวกับวินัยทหารไม่มีความชัดเจน ในเรื่องระยะเวลาในการดำเนินการทางวินัยทหาร ประชากรกลุ่มเฉพาะและประชากรกลุ่มผสม เห็นด้วยกับผู้วิจัยทั้งหมด

เว้นแต่ ประชากรกลุ่มเฉพาะ 3 กลุ่มเห็นด้วยกับผู้วิจัย ประชากรกลุ่มเฉพาะ 1 กลุ่มไม่เห็นด้วย กับผู้วิจัย โดยมีความเห็นว่าระยะเวลาในการดำเนินการทางวินัยทหารทั้งในภาวะปกติและในภาวะ

ไม่ปกติ ควรแยกระยะเวลาในการดำเนินการทางวินัยทหาร เป็น 2 กรณี คือ ระยะเวลาในการดำเนินการทางวินัยทหารในเวลาไม่ปกติ และระยะเวลาในการดำเนินการทางวินัยทหารในเวลาปกติ ซึ่งในแต่ละช่วงควรมีกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการทางวินัยให้แตกต่างกัน ตามความจำเป็นเร่งด่วน โดยระยะเวลาในการดำเนินการทางวินัยทหารในเวลาไม่ปกติควรกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการทางวินัยทหารให้เร็วกว่าระยะเวลาในการดำเนินการทางวินัยทหารในเวลาปกติ

ประเด็นขั้นตอนการออกคำสั่งดำเนินการทางวินัยของผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป ภายใน 5 วัน นับแต่วันที่คณะกรรมการสอบสวนฯ สรุปความเห็นมายังผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปนั้น ประชากรกลุ่มเฉพาะ 2 กลุ่ม เห็นด้วยกับผู้วิจัย ประชากรกลุ่มเฉพาะ 2 กลุ่ม ไม่เห็นด้วยกับผู้วิจัย โดยเห็นว่าไม่ควรมีขั้นตอนนี้

ประเด็นที่ 7 บทเฉพาะกาล ประชากรกลุ่มเฉพาะและประชากรกลุ่มผสม เห็นด้วยกับผู้วิจัยทั้งหมด

เมื่อเปรียบเทียบคำตอบแล้วจัดทำตารางเปรียบเทียบคำตอบได้ ดังนี้ (ดูตารางที่ 5.3)

ตารางที่ 5.3 การเปรียบเทียบคำตอบจากการทำ Co-Design ของกลุ่มเฉพาะกับกลุ่มผสม

ประเด็น	กลุ่มเฉพาะ	กลุ่มผสม
ประเด็นที่ 1 องค์กรที่พิจารณาโทษทางวินัยทหาร	4	4
1.1 ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาซึ่งส่งลงโทษ	4	4
1.2 ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป	3	4
1.3 คณะกรรมการวินัยทหาร ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงกลาโหม เป็นประธาน เจ้ากรมพระธรรมนูญ หัวหน้าสำนักตุลาการทหาร หัวหน้าอัยการทหาร ผู้อำนวยการสำนักงานพระธรรมนูญทหาร ผู้อำนวยการสำนักงานพระธรรมนูญทหารบก ผู้อำนวยการสำนักงานพระธรรมนูญทหารเรือ ผู้อำนวยการสำนักงานพระธรรมนูญทหารอากาศ เป็นกรรมการ แล้วให้นายกรัฐมนตรีนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง	4	4
1.4 ศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหาร - องค์กรคณะตุลาการประกอบด้วย ตุลาการพระธรรมนูญ 3 นาย ตุลาการทหาร 2 นาย - ใช้ระบบใดส่วนในการวิธีพิจารณาคดีวินัยทหาร	4	3

ประเด็น	กลุ่มเฉพาะ	กลุ่มผสม
ประเด็นที่ 2 กระบวนการดำเนินการทางวินัยทหาร	4	4
2.1 ภาวะปกติ (สิ้นสุดที่ ศาลทหาร)	4	4
2.1.1 ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาซึ่งสั่งลงโทษ	4	4
2.1.2 ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป	3	4
2.1.3 คณะกรรมการวินัยทหาร	4	4
2.1.4 ศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหาร	4	3
2.2 ภาวะไม่ปกติ (โดยหลักสิ้นสุดที่ ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป)	4	4
2.2.1 ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาซึ่งสั่งลงโทษ	4	4
2.2.2 ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป เว้นแต่กรณี	4	4
2.2.3 คณะกรรมการวินัยทหาร	4	4
ประเด็นที่ 3 สิทธิของผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทหาร	4	4
3.1 สิทธิพื้นฐานในชั้นสอบสวน (แจ้งข้อกล่าวหา/มีทนายหรือผู้ที่ตนไว้วางใจร่วมฟังการสอบสวน/โต้แย้งชี้แจง)	4	4
3.2 สิทธิร้องทุกข์ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป	4	4
3.3 สิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินัยทหาร	3	4
3.4 สิทธิฟ้องคดีต่อศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหาร	4	4
ประเด็นที่ 4 ลักษณะการกระทำผิดวินัยทหาร	4	4
4.1 การกระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง 1) คือ ขัดจีน หลีกเลียง หรือละเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาเหนือตน 2) ไม่รักษาระเบียบการเคารพระหว่างผู้ใหญ่ผู้น้อย 3) ไม่รักษามรรยาทให้ถูกต้องตามแบบธรรมเนียมของทหาร 4) ก่อให้เกิดความสามัคคีในคณะทหาร 5) เกียจคร้าน ละทิ้ง หรือเดินเล่อต่อหน้าที่ราชการ 6) กล่าวคำเท็จ 7) ใช้กริยาวาจาไม่สมควร หรือประพฤติไม่สมควร 8) ไม่ตักเตือนสั่งสอน หรือลงทัณฑ์ผู้ใต้บังคับบัญชาที่	4	4

ประเด็น	กลุ่มเฉพาะ	กลุ่มผสม
<p>กระทำผิดตามโทษานุโทษ</p> <p>9) เสพเครื่องดองของเมาจนถึงเสียกิริยา</p> <p>10) กระทำการหรือไม่กระทำการตามที่กำหนดใน กฎ กระทรวงกลาโหม</p>		
<p>4.2 การกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง</p> <p>1) คือ ขัดขืน หลีกเลียง หรือละเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง ผู้บังคับบัญชาเหนือตนอันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการ อย่างร้ายแรง</p> <p>2) ก่อให้เกิดความสามัคคีในคณะทหาร อันเป็นเหตุให้ เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง</p> <p>3) เกียจคร้าน ละทิ้ง หรือเดินเล่อต่อหน้าที่ราชการ อัน เป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง</p> <p>4) กล่าวคำเท็จ อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่าง ร้ายแรง</p> <p>5) ใช้กิริยาวาจาไม่สมควร หรือประพฤติไม่สมควร อัน เป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง</p> <p>6) เสพเครื่องดองของเมาจนถึงเสียกิริยา อันเป็นเหตุให้ เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง</p> <p>7) กระทำการหรือไม่กระทำการตามที่กำหนดใน กฎ กระทรวงกลาโหม</p>	4	4
ประเด็นที่ 5 โทษทางวินัยทหาร	4	4
<p>5.1 โทษทางวินัยทหารอย่างไม่ร้ายแรง</p> <p>- ภาคทัณฑ์/ ตัดเงินเดือน/ลดเงินเดือน/ทัณฑกรรม/กัก/ ขัง/จำขัง</p>	3	2
<p>5.2 โทษทางวินัยทหารอย่างร้ายแรง</p> <p>-ปลดออก/ให้ออก/ไล่ออก</p>	4	4
5.3 ตารางกำหนดโทษ	4	4
ประเด็นที่ 6 ระยะเวลาในการดำเนินการทางวินัยทหาร	3	4
6.1 ขั้นตอนการสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้น ภายใน 15 วัน นับ	3	4

ประเด็น	กลุ่มเฉพาะ	กลุ่มผสม
แต่วันที่ผู้บังคับบัญชามีคำสั่งให้สอบข้อเท็จจริงเบื้องต้น		
6.2 ขั้นตอนการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนความผิดวินัยทหาร ภายใน 90 วัน นับแต่วันที่ผู้บังคับบัญชามีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ในกรณีมีเหตุจำเป็นอื่น ขยายระยะเวลาได้ 2 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 30 วัน	3	4
6.3 ขั้นตอนออกคำสั่งดำเนินการทางวินัยของผู้บังคับบัญชา ภายใน 5 วัน นับแต่วันที่คณะกรรมการสอบสวนฯ สรุปความเห็นมายังผู้บังคับบัญชา	3	4
6.4 ขั้นตอนการร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป ภายใน 10 วัน นับแต่วันที่ผู้บังคับบัญชามีคำสั่งดำเนินการทางวินัยทหาร	3	4
6.5 ขั้นตอนการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนความผิดวินัยทหาร ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนฯ ในกรณีมีเหตุจำเป็นอื่น ขยายระยะเวลาได้ 2 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 15 วัน	3	4
6.6 ขั้นตอนออกคำสั่งดำเนินการทางวินัยของผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป ภายใน 5 วัน นับแต่วันที่คณะกรรมการสอบสวนฯ สรุปความเห็นมายังผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป	2	4
6.7 ขั้นตอนการอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินัยทหาร ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปออกคำสั่งดำเนินการทางวินัยทหารนั้น	3	4
6.8 ขั้นตอนการพิจารณาอุทธรณ์และมีคำสั่งของคณะกรรมการวินัยทหาร การพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ ให้ดำเนินการ ให้แล้วเสร็จภายใน 30 วันนับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ เว้นแต่มีเหตุขัดข้องที่ทำให้ การพิจารณาไม่แล้วเสร็จภายใน ระยะเวลาดังกล่าว ก็ให้ขยายระยะเวลาได้อีกซึ่งไม่เกิน 2 ครั้ง โดยแต่ละครั้งจะต้องไม่เกิน 30 วัน และให้บันทึกเหตุขัดข้องให้ปรากฏไว้ด้วย เมื่อคณะกรรมการวินัยทหารพิจารณาวินิจฉัย	3	4

ประเด็น	กลุ่มเฉพาะ	กลุ่มผสม
อุทธรณ์แล้ว ให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยนั้นภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ คณะกรรมการวินัยทหารมีคำวินิจฉัย		
6.9 ขั้นตอนการฟ้องคดีต่อศาลทหาร ในกรณีที่มีผู้อุทธรณ์ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของคณะกรรมการวินัยทหาร ให้ฟ้องคดี ต่อศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหาร ภายใน 90 วันนับแต่วันที่ทราบหรือถือว่าทราบคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินัยทหาร	3	4
ประเด็นที่ 7 บทเฉพาะกาล	4	4
7.1 กฎหมายใดอ้าง พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ให้ถือว่าอ้างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร เช่น ประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 8	4	4
7.2 กฎกระทรวง ระเบียบ ประกาศ หรือข้อบังคับเดิมยังมีผลใช้บังคับเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับ กฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร	4	4
7.3 คดีวินัยทหารที่ค้างพิจารณาให้สิทธิทหารผู้ถูกลงโทษทางวินัยทหาร อุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินัยทหาร และฟ้องคดีต่อศาลทหาร (ใช้กฎหมายย้อนหลังในส่วนที่เป็นคุณสมบัติประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 3 วรรคหนึ่ง)	4	4

2. การเปรียบเทียบประเด็นจากผลการวิจัยกับผลการทำ Co-Design

โครงสร้างกฎหมายที่เป็นสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร ที่ได้จากการวิเคราะห์ในบทที่ 4 ได้นำมาเป็นประเด็นในการจัดทำกรมีส่วนร่วมในการออกแบบ, ร่วมออกแบบ (Participatory Design, Co-Design) แล้วได้คำตอบจากประชากรกลุ่มเฉพาะและกลุ่มผสม ดังที่ได้วิเคราะห์ไว้นั้น เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับ โครงสร้างกฎหมายที่ได้จากการวิเคราะห์ในบทที่ 4 ในประเด็นที่จะนำไปสู่การร่างกฎหมายเป็นกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร พบว่าส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับประเด็นที่ผู้วิจัยนำเสนอ ยกเว้น ในบางประเด็น

ที่ผลการทำ Co-Design ประชากรผู้มีส่วนได้เสียบางส่วนไม่เห็นด้วยและได้มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์

จากคำตอบที่ได้ ผู้วิจัยนำมาเปรียบเทียบประเด็นและได้สรุปสาระสำคัญตามประเด็นที่จะนำไปสู่การจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร ดังนี้

การวิจัยกับผลการจัดทำ Co-Design มีความเห็นสอดคล้องกันว่าในร่างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร ควรมีโครงสร้างหลัก ดังนี้ องค์การพิจารณาโทษทางวินัยทหาร กระบวนการดำเนินการทางวินัยทหาร สิทธิของผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทหาร ลักษณะความผิดวินัยทหาร โทษทางวินัยทหาร ระยะเวลาในการดำเนินการทางวินัยทหาร และบทเฉพาะกาล

องค์การพิจารณาโทษทางวินัยทหาร ประกอบด้วย ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาซึ่งส่งลงโทษ ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป คณะกรรมการวินัยทหาร ประกอบด้วยกรรมการ จำนวนเจ็ดคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา และศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหาร ประกอบด้วย ตุลาการพระธรรมนูญ 3 นาย ตุลาการทหาร 2 นาย

กระบวนการดำเนินการทางวินัยทหาร ประชากร Co-Design เห็นด้วยกับผู้วิจัยว่าควรมีการแยกกระบวนการดำเนินการทางวินัยทหารในภาวะปกติ และกระบวนการดำเนินการทางวินัยทหารในภาวะไม่ปกติออกจากกัน โดยในภาวะปกติกระบวนการดำเนินการทางวินัยทหารจะสิ้นสุดที่ศาลทหาร แต่ในภาวะไม่ปกติกระบวนการดำเนินการทางวินัยทหารจะสิ้นสุดที่ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป

สิทธิของผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทหาร ประชากร Co-Design เห็นด้วยกับผู้วิจัยว่าควรมีการกำหนดสิทธิขั้นพื้นฐานให้แก่ทหารผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทหาร เช่น สิทธิพื้นฐานในชั้นสอบสวน (แจ้งข้อกล่าวหา/ มีทนายหรือผู้ที่ตนไว้วางใจร่วมฟังการสอบสวน/ได้แย้งชี้แจง) สิทธิร้องทุกข์ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป สิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินัยทหาร และสิทธิฟ้องคดีต่อศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหาร

ลักษณะความผิดวินัยทหาร ประชากร Co-Design เห็นด้วยกับผู้วิจัยว่า กฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร ควรมีการแบ่งลักษณะความผิด ออกเป็น 2 ลักษณะความผิด คือ การกระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรงและการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง

โทษทางวินัยทหาร ประชากร Co-Design เห็นด้วยกับผู้วิจัยว่า ควรมีการแบ่งประเภทโทษทางวินัยทหาร ออกเป็น 2 ประเภท คือ โทษทางวินัยทหารไม่ร้ายแรง และโทษทางวินัยทหารร้ายแรง และผู้วิจัยเห็นด้วยกับ ประชากร Co-Design ส่วนใหญ่ที่เห็นว่า โทษทางวินัยทหารไม่ร้ายแรงควรมี ภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน ทัณฑกรรม กัก ขัง และจำขัง แต่ในส่วนโทษลดเงินเดือน อาจกระทบต่อยศทหารได้ เนื่องจากการครองยศทหารจะมีความสัมพันธ์กับเงินเดือนของทหารผู้นั้น ส่วนโทษ

ตัดเงินเดือนมีความเหมาะสมแล้วแต่ให้กำหนดระยะเวลาและสัดส่วนเงินเดือนที่จะถูกตัดเงินเดือนให้ชัดเจนด้วย

ระยะเวลาในการดำเนินการทางวินัยทหาร ผู้วิจัยเห็นด้วยกับที่ประชากร Co-Design เสนอว่า ควรกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการทางวินัยทหารในภาวะปกติ และการดำเนินการทางวินัยทหารในภาวะไม่ปกติให้แตกต่างกันด้วย

จากผลการวิจัยและการทำ Co-Design คำตอบที่ได้เป็นไปตามเป้าหมายในการจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร โดยจะนำสรุปสาระสำคัญไปสู่การจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารต่อไป

3. การตรวจสอบการจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร

กฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร เป็นการสร้างกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหาร ขึ้นใหม่ใช้ทั้งฉบับ โดยยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 โดยมีหลักการที่สำคัญ คือ การสร้างกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารที่มีความทันสมัย สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เป็นไปตามกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ และมีมาตรฐานไม่ต่ำกว่ากฎหมายเกี่ยวกับวินัยทหารของประเทศอื่นๆ เนื่องจากกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของประชาชนผู้ปฏิบัติหน้าที่ทหาร จึงต้องมีการตรวจสอบเนื้อหาของร่างกฎหมายให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์การร่างกฎหมายที่กำหนดไว้ดังนี้

3.1 ความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ มีบทบัญญัติในมาตรา 52 กำหนดให้ รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐและความสงบเรียบร้อยของประชาชน เพื่อประโยชน์แห่งการนี้ รัฐต้องจัดให้มีการทหาร การทูตและการข่าวกรองที่มีประสิทธิภาพ กำลังทหารให้ใช้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศด้วย มาตรา 77 รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิต หรือการประกอบอาชีพโดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน และดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่างๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง ก่อนตรากฎหมายทุกฉบับ รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง

วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน เมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว รัฐพึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกกรอบระยะเวลาที่กำหนดโดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วย เพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป มาตรา 199 ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่ผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลซึ่งอยู่ในอำนาจศาลทหารและคดีอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ การจัดตั้ง วิธีพิจารณาคดี และการดำเนินงานของศาลทหาร ตลอดจนการแต่งตั้งและการให้ตุลาการศาลทหารพ้นจากตำแหน่ง ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา 258 ก. (1) ด้านกฎหมาย กำหนดให้มีกลไกให้ดำเนินการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับต่าง ๆ ที่ใช้บังคับอยู่ก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ให้สอดคล้องกับหลักการตาม มาตรา 77 และพัฒนาให้สอดคล้องกับหลักสากล มาตรา 258 ง. (1) ด้านกระบวนการยุติธรรม ให้มีการกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่ชัดเจน เพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้า

ทหารในปัจจุบันนอกจากมีหน้าที่ป้องกันประเทศแล้วยังมีหน้าที่ในการพัฒนาประเทศอีกด้วยตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 บัญญัติไว้แสดงให้เห็นถึงการปฏิบัติหน้าที่ของทหารมีทั้งในภาวะปกติและในภาวะไม่ปกติ ซึ่งเมื่อทหารหลายคนมาอยู่ร่วมกันในสังคมทหาร ย่อมอาจเกิดเหตุกระทบกระทั่งในหมู่ทหารขึ้นได้ จึงมีความจำเป็นต้องมีกฎหมายเกี่ยวกับวินัยทหารที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับลักษณะความผิดวินัยทหาร โทษทางวินัยทหารที่มีความชัดเจน กระบวนการดำเนินการทางวินัยทหารที่มีความทันสมัย เหมาะสม เป็นสากล เพื่อรักษาระเบียบวินัยทหารซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดของทหาร และดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรมแก่ทหารทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งเมื่อตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญดังที่กล่าวมาแล้วพบว่ามีความสอดคล้องและไม่มีความขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแต่อย่างใด

3.2 ความสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-พ.ศ.2580) หรือยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เป็นยุทธศาสตร์ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือเป็นคติพจน์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ภายในช่วงเวลาดังกล่าว เพื่อความสุขของคนไทยทุกคน ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้าง

การเติบโตบนคุณภาพชีวิต ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ที่มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เน้นการบริหารจัดการสถานะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคงปลอดภัย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ สังคม ชุมชน

ความมั่นคงเป็นเป้าหมายสำคัญสูงสุดของทุกสังคมในทุกยุคทุกสมัย โดยกรอบแนวคิดความมั่นคงให้น้ำหนักความสำคัญกับมิติที่เกี่ยวข้อง ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการทหาร แตกต่างกันไปตามบริบทแวดล้อมของแต่ละช่วงเวลา ปัจจุบันในโลกยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ส่งผลให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดดและพลิกผัน ได้ทำให้มิติที่พึงถูกเชื่อมโยงเข้าด้วยกันอย่างไม่อาจแบ่งแยกได้ด้วยเหตุนี้ กรอบแนวคิดความมั่นคงแบบเดิมจึงถูกปรับเปลี่ยนให้เหมาะสม เป็นกรอบแนวคิดใหม่ที่เรียกว่า “ความมั่นคงแบบองค์รวม” ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงจึงมีเป้าหมายสำคัญเพื่อบริหารจัดการสถานะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคง ปลอดภัย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ สังคม ชุมชน ไปจนถึงระดับความมั่นคงของมนุษย์ และทุกมิติ ให้มีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ใช้กลไกการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการทั้งกับส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาสังคม และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ รวมถึงประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศทั่วโลกบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล เพื่อมุ่งที่จะเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการดำเนินการของยุทธศาสตร์ชาติด้านอื่น ๆ ให้สามารถขับเคลื่อนไปได้ตามทิศทางและเป้าหมายที่กำหนด

เมื่อพิจารณาในการจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร ซึ่งมีเจตนารมณ์ในการสร้างกฎหมายที่มีมาตรฐานในการดำเนินการทางวินัยทหารซึ่งทหารทุกคนต้องปฏิบัติตามกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารนี้ เพื่อเป็นเครื่องมือให้กับผู้บังคับบัญชาทหารในการบังคับบัญชาสั่งการเหล่าทหารเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการป้องกันประเทศและพัฒนาประเทศ นอกจากนี้กฎหมายดังกล่าวยังเป็นหลักประกันความยุติธรรมให้กับทหารทุกคนอีกด้วยจึงสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ที่มีเป้าหมายเพื่อการรักษาความสงบภายในประเทศ เพื่อสร้างเสริมความสงบเรียบร้อยและสันติสุขให้เกิดขึ้นกับประเทศชาติบ้านเมือง ประชาชนอยู่ดีมีสุข มีความมั่นคงปลอดภัยทั้งในชีวิตและทรัพย์สิน สังคมมีความเข้มแข็ง สามัคคีปรองดอง พร้อมทั้งจะร่วมกันแก้ไขปัญหาของชาติ การพัฒนาและเสริมสร้างคนในทุกภาคส่วนให้มีความเข้มแข็ง กองทัพ

หน่วยงานด้านความมั่นคง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน มีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคความมั่นคง

3.3 การตรวจสอบหลักเกณฑ์การจัดทำกฎหมายตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562

พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 เป็นกฎหมายที่มีความสำคัญต่อการปฏิรูประบบกฎหมายของประเทศมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมาย การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย และการเข้าถึงบทบัญญัติของกฎหมายของประชาชน โดยเหตุผลในการประกาศใช้ คือ “โดยที่เป็นการสมควรกำหนดหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมาย การตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย การรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายเพื่อประกอบการจัดทำร่างกฎหมาย การเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน หลักเกณฑ์การตรวจสอบเนื้อหาของร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับระบบการพิจารณาการพิจารณาคดี เพื่อให้การตรากฎหมายเป็นไปโดยละเอียดรอบครอบ ไม่สร้างภาระแก่ประชาชนเกินความจำเป็น ตลอดจนกำหนดหลักเกณฑ์ประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายภายหลังเมื่อกฎหมายมีผลบังคับแล้วเพื่อจัดทำ ออกแบบกฎหมายให้ทันสมัยและสอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป และการเข้าถึงบทบัญญัติของกฎหมายของประชาชน ทั้งนี้ ตามนัยมาตรา 77 ประกอบกับมาตรา 258 ค.ด้านกฎหมาย (1) และ (3) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้”

จึงได้นำเอาหลักเกณฑ์ การจัดทำร่างกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 ตามหมวด 3 การตรวจสอบเนื้อหาของร่างกฎหมาย มาตรา 21 ที่บัญญัติว่าให้หน่วยงานของรัฐต้องตรวจสอบและพิจารณาจัดทำร่างกฎหมายให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ 9 เกณฑ์ มาตราตรวจสอบการจัดทำร่างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร ดังต่อไปนี้

1) ต้องสอดคล้องและไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ โดยในกรณีที่เป็นการจัดทำร่างพระราชบัญญัติหรือประมวลกฎหมายต้องสอดคล้องและไม่ขัดหรือแย้งต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญด้วย

การจัดทำร่างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร มีเนื้อหาสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในข้อ 3.1

2) ต้องสอดคล้องและไม่ขัดแย้งกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580)

การจัดทำร่างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร มีเนื้อหาสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในข้อ 3.2

3) ต้องสอดคล้องกับหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

กฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร มีการกำหนดลักษณะความผิดวินัยทหาร โทษทางวินัยทหาร กระบวนการดำเนินการทางวินัยทหารในภาวะปกติ กระบวนการดำเนินการทางวินัยทหารในภาวะไม่ปกติ สิทธิของผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทหาร ระยะเวลาในการดำเนินการทางวินัยทหาร ที่ชัดเจนภายใต้หลักนิติธรรม เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการใช้กฎหมาย ไม่เลือกปฏิบัติ เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) จึงสอดคล้องกับหลักเกณฑ์นี้

4) การยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพเพื่อไม่ให้เป็นการแก่ประชาชน

กฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร เป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นใหม่ทั้งฉบับเพื่อสร้างกฎหมายเกี่ยวกับวินัยทหารที่มีความสอดคล้องกับหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสังคมโลก ให้สอดคล้องกับภาวะการปฏิบัติหน้าที่ของทหาร สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมทางวินัยทหาร ได้อย่างเหมาะสมกับภาวะการปฏิบัติหน้าที่ของทหาร โดยมีความสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน และกฎหมายไม่มีลักษณะเป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพที่เป็นภาระแก่ประชาชน จึงสอดคล้องกับหลักเกณฑ์นี้

5) ไม่ใช่ระบบอนุญาต เว้นแต่มีเหตุจำเป็นเพื่อรักษาประโยชน์ของประเทศชาติหรือประชาชนหรือมีกรณีจำเป็นไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ทั้งนี้ ในกรณีที่ต้องมีระบบอนุญาตการกำหนดระยะเวลาหรือขั้นตอนในการพิจารณายื่นคำขออนุญาตดำเนินการต่าง ๆ ต้องคำนึงถึงหลักการและสาระสำคัญของกฎหมายเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ

กฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องใด ๆ กับระบบอนุญาตจึงไม่ขัดกับหลักเกณฑ์ข้อนี้

6) ไม่ใช่ระบบคณะกรรมการ เว้นแต่เพื่อกำหนดคน โยบาย หรือกำกับ หรือกำหนดหลักเกณฑ์หรือเพื่อการอื่นที่จำเป็น ทั้งนี้ ในกรณีที่นำระบบคณะกรรมการมาใช้ ให้ระบุให้ชัดเจนด้วยว่ามติของคณะกรรมการผูกพันหน่วยงานที่มีผู้แทนเป็นกรรมการ โดยตำแหน่งด้วย

กฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารเป็นกฎหมายที่มีการนำระบบคณะกรรมการมาใช้ เนื่องจากมีความจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของทหารผู้ถูกลงโทษทางวินัยอย่างร้ายแรงและในเวลาปกติ และเมื่อเปรียบเทียบกับข้าราชการพลเรือนมีคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมทำหน้าที่คุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของข้าราชการพลเรือนผู้ถูกดำเนินการทางวินัย ในส่วนข้าราชการตำรวจมีคณะกรรมการตำรวจทำหน้าที่คุ้มครอง

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของข้าราชการตำรวจผู้ถูกดำเนินการทางวินัย เช่นกัน จึงไม่ขัดหรือแย้งกับหลักเกณฑ์ข้อนี้

7) การมีบทบัญญัติให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีดุลพินิจในการออกคำสั่งทางปกครองหรือดำเนินกิจการทางปกครองให้กระทำได้เท่าที่จำเป็น ทั้งนี้ ในกรณีที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีดุลพินิจให้กำหนดหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจและระยะเวลาในการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่เป็นสาระสำคัญไว้ในร่างกฎหมายให้ชัดเจน

กฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารกำหนดให้ผู้บังคับบัญชาทางทหารมีดุลพินิจในการออกคำสั่งลงโทษทางวินัยทหารให้เหมาะสมกับลักษณะการกระทำผิดวินัยทหารซึ่งกฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดแบ่งแยกโทษไว้อย่างชัดเจน คือ โทษทางวินัยทหารอย่างร้ายแรง และโทษทางวินัยทหารอย่างไม่ร้ายแรง และการดำเนินการทางวินัยทหารไม่ว่าในภาวะปกติ หรือการดำเนินการทางวินัยทหารในภาวะไม่ปกติ กฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดกรอบระยะเวลาและเหตุในการขยายระยะเวลาไว้อย่างชัดเจน จึงไม่ขัดหรือแย้งกับหลักเกณฑ์ข้อนี้

8) การกำหนดโทษทางอาญาสำหรับการกระทำความผิดใด ให้คำนึงถึงหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(1) การกระทำนั้นต้องกระทบต่อความมั่นคงหรือความปลอดภัยของประเทศ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างร้ายแรง และมีผลกระทบต่อส่วนรวม

(2) เป็นกรณีไม่สามารถใช้มาตรการอื่นใดเพื่อบังคับใช้กฎหมายอย่างได้ผลและมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะให้ประชาชนปฏิบัติตามกฎหมายได้

กฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารไม่มีบทกำหนดโทษทางอาญาสำหรับการกระทำผิดใด แต่เป็นกฎหมายที่มีโทษเกี่ยวกับทางวินัยสำหรับผู้กระทำผิด เป็นเครื่องมือในการบังคับบัญชาของผู้บังคับบัญชาทางทหารเพื่อให้เหล่าทหารซึ่งมาอยู่ร่วมกันในสังคมทหารอยู่ร่วมกันได้อย่างสามัคคี เคารพเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการป้องกันประเทศและพัฒนาประเทศ จึงสอดคล้องกับหลักเกณฑ์นี้

9) หลักเกณฑ์อื่นตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

ยังไม่ปรากฏหลักเกณฑ์ตามกฎหมายอื่นที่คณะรัฐมนตรีได้กำหนด

จากการตรวจสอบเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การจัดทำกฎหมายข้างต้น เห็นได้ว่ากฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร เป็นไปตามหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 ทุกประการ

ดังนั้น คำตอบของการวิจัยจึงเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้คือ การนำเอาคำตอบจากการวิจัยในประเด็นสำคัญที่เป็นปัญหาไปจัดทำเป็นร่างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร การวิจัยนี้จึงได้จัดทำโครงสร้างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร

4. การจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร

ทหารเป็นกองกำลังสำคัญของประเทศชาติที่มีหน้าที่ในการพิทักษ์รักษาประเทศให้ปลอดภัยจากการรุกรานของต่างชาติเพื่อรักษาความมั่นคงให้แก่ประเทศและพัฒนาประเทศ จึงต้องมีกองกำลังจำนวนมาก ดังนั้นการกำหนดให้ทหารต้องมีวินัยเชื่อฟังคำสั่งของผู้บังคับบัญชาจึงเป็นเรื่องสำคัญ และการป้องกันแก้ไขข้อพิพาทระหว่างทหารด้วยกัน จึงได้มีกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารฉบับแรกคือ พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ซึ่งหากพิจารณาจากบทบัญญัติของกฎหมายแล้วจะพบว่าสำหรับในยุคสมัยปัจจุบันปี พ.ศ. 2565 การพัฒนาประเทศ และบริบทความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก รวมทั้งในยุคสมัยปัจจุบันประชาชนของประเทศพัฒนาหลายประเทศรวมทั้งประเทศไทยต่างก็เรียกร้องให้มีการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิมนุษยชน ทำให้บทบัญญัติของกฎหมายฉบับนี้มีความล้าสมัย ไม่ชัดเจนในหลายประเด็นเป็นต้นว่า ไม่เหมาะสมไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 52 ที่กำหนดให้ทหารมีหน้าที่มากกว่าการป้องกันประเทศ คือ ยังมีหน้าที่ในการพัฒนาประเทศด้วย ซึ่งกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารไม่มีบทบัญญัติครอบคลุมไปถึง ทั้งนี้รวมทั้งยังมีอีกบางประเด็นที่ไม่มีบัญญัติไว้ เช่น การกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการทางวินัย การกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการในชั้นตอนต่าง ๆ และที่สำคัญก็คือไม่สอดคล้องกับกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ ในเรื่อง การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ความเสมอภาคในการใช้บังคับกฎหมายอีกด้วย

จากปัญหาดังกล่าวการวิจัยจึงได้นำเอาข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มาตามวิธีวิทยาการวิจัยที่กำหนดไว้ในบทที่ 3 และได้คำตอบจากการวิเคราะห์ มาจัดทำเป็นกฎหมายฉบับใหม่โดยยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 เพื่อให้เป็นต้นแบบของกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร โดยมีวัตถุประสงค์ให้เป็นกฎหมายที่ใช้เป็นเครื่องมือของผู้บังคับบัญชาทางทหารในการสั่งการบังคับบัญชาเหล่าทหารผู้ใต้บังคับบัญชาให้อยู่ในระเบียบวินัยทหารและมีความสามัคคีภายในกองทัพเพื่อปฏิบัติหน้าที่ทางทหารให้บรรลุเป้าหมายทางทหาร คือ การป้องกันประเทศและการพัฒนาประเทศ ในขณะเดียวกันกฎหมายต้นแบบนี้ก็เป็นสิ่งคุ้มครองทหารผู้ใต้บังคับบัญชาให้ได้รับความยุติธรรมจากการใช้อำนาจและหน้าที่ตามอำเภอใจของผู้บังคับบัญชาทางทหารด้วย

ในการจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารนี้ มีหลักการในการจัดทำ คือ

- 1) ให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และสอดคล้องกับหน้าที่และอำนาจของทหารในทุกเหล่าทัพและทุกชั้นยศ
- 2) ให้สอดคล้องกับกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศที่ประเทศไทยให้การรับรอง
- 3) เพื่อคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ และความเสมอภาคของทหาร
- 4) หลักนิติรัฐ หลักนิติธรรม หลักธรรมาภิบาล หลักความยุติธรรม หลักความได้สัดส่วน
- 5) หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง หลักในการพิจารณาความผิดทางวินัย หลักในการพิจารณากำหนดโทษทางวินัย

กฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารนี้ กำหนดโครงสร้างของกฎหมาย ประกอบด้วย

1) หลักการและเหตุผลของกฎหมาย

เนื่องจากพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 มีความล้าสมัย ไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ ดังนั้นเพื่อให้มีกฎหมายเกี่ยวกับวินัยทหารที่มีความสอดคล้องรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 4 การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล มาตรา 68 การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ มาตรา 77 การจัดทำกฎหมายให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ให้ชัดเจน และมาตรา 258 เรื่องการปฏิรูปประเทศในด้านกฎหมาย และด้านกระบวนการยุติธรรม ให้สอดคล้องกับหลักการตามมาตรา 77 และหลักสากล จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

2) คำนิยาม

วัตถุประสงค์ของการกำหนดคำนิยามไว้ในกฎหมายก็เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในการตีความและการใช้ดุลพินิจ นอกเหนือไปจากความหมายที่คำนิยามกำหนดไว้ ดังนี้

(1) ทหาร หมายความว่า ทหารประจำการ ข้าราชการกลาโหมพลเรือนที่บรรจุในตำแหน่งอัตราทหาร และนักเรียนในสังกัดกระทรวงกลาโหมตามกฎหมายว่าด้วยข้าราชการทหาร รวมถึงทหารกองประจำการ และผู้ที่เข้ารับราชการทหารในการเรียกกำลังพลสำรองเพื่อการระดมพลตามกฎหมายว่าด้วยรับราชการทหารและกฎหมายว่าด้วยกำลังพลสำรอง แต่ไม่หมายความรวมถึง ข้าราชการในพระองค์ฝ่ายทหาร

(2) วินัยทหาร หมายความว่า การประพฤติตามแบบธรรมเนียมทหาร

(3) แบบธรรมเนียมทหาร หมายความว่า บรรดา กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง คำแนะนำ คำชี้แจงและสรรพหนังสือต่าง ๆ ที่ผู้บังคับบัญชาได้ออกหรือได้วางไว้เป็นหลักฐานให้ทหารปฏิบัติ ซึ่งรวมทั้งขนบธรรมเนียมและประเพณีอันดีของทหารทั้งที่เป็นและไม่เป็นลายลักษณ์อักษร

(4) ผู้บังคับบัญชา หมายความว่า ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร มีอำนาจลงโทษแก่ทหารผู้กระทำความผิดต่อวินัยทหารตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร ไม่ว่าจะเป็นการกระทำความผิดในหรือนอกราชอาณาจักร

(5) ภาวะปกติ หมายความว่า ภาวะที่ไม่มีการรบหรือสถานะสงคราม หรือไม่ได้ประกาศใช้กฎอัยการศึก

(6) ภาวะไม่ปกติ หมายความว่า ภาวะที่มีการรบหรือสถานะสงคราม หรือได้ประกาศใช้กฎอัยการศึก หรือยุทธบริเวณที่เป็นส่วนหนึ่งของเขตสงคราม

(7) อุทธรณ์ หมายความว่า การที่ทหารผู้ถูกลงโทษทางวินัยทหารเห็นว่าตนถูกลงโทษทางวินัยทหาร โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายจากผู้บังคับบัญชา จึงร้องขอต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปหรือคณะกรรมการวินัยทหารแล้วแต่กรณี เพื่อขอให้ทบทวนคำสั่งลงโทษทางวินัยทหารดังกล่าว

(8) การฟ้องคดี หมายความว่า การที่ทหารผู้ถูกลงโทษทางวินัยทหารได้อุทธรณ์ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในหมวดว่าด้วย การอุทธรณ์ แต่เห็นว่าผลการอุทธรณ์ยังไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงขอให้ศาลพิจารณาพิพากษาคดีวินัยทหารดังกล่าว

(9) ศาล หมายความว่า ศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหาร

(10) จรรยาบรรณทหาร หมายความว่า ประมวลความประพฤติที่ทหารต้องรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียงและฐานะของทหาร

3) หมวด 1 การรักษาจรรยาบรรณทหาร

ในร่างกฎหมายฉบับนี้จะมีการกำหนดมาตรการใหม่ขึ้น คือ การรักษาจรรยาบรรณทหาร เพื่อให้ทหารต้องยึดถือปฏิบัติตามกฎหมาย บรรดา กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง คำแนะนำ คำชี้แจง และสรรพหนังสือต่าง ๆ ที่ผู้บังคับบัญชาได้ออกหรือได้วางไว้เป็นหลักฐานให้ ทหารปฏิบัติ ซึ่งรวมทั้งขนบธรรมเนียม และประเพณีอันดีงามของทหารทั้งที่เป็นและไม่เป็นลายลักษณ์อักษร และต้องรักษาวินัยทหารตามที่บัญญัติไว้โดยเคร่งครัด ทหารผู้ใดไม่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณทหารอันมิใช่เป็นความคิดวินัยทหารให้ผู้บังคับบัญชาดักเตือน สามารถนำไปประกอบการพิจารณาแต่งตั้งยศ เลื่อนเงินเดือนหรือสั่งให้ทหารผู้นั้นได้รับการพัฒนาการรักษาจรรยาบรรณทหาร โดยนำหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หลักความเสมอภาค หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง

4) หมวด 2 วินัยและการรักษาวินัยทหาร

ในร่างกฎหมายฉบับนี้จะมีการกำหนดแยกความผิดวินัยทหารออกเป็น 2 กรณี คือ

- (1) การกระทำความผิดวินัยทหารไม่ร้ายแรง
- (2) การกระทำความผิดวินัยทหารร้ายแรง

สาเหตุที่ผู้วิจัยแยกความผิดวินัยทหารออกเป็น 2 กรณี เพื่อความชัดเจนในการใช้กฎหมายของผู้บังคับบัญชาทางทหาร เป็นการลดการใช้อำนาจดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาทางทหาร เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 77 วรรคสาม โดยการกระทำความผิดวินัยทหารนี้มีความสอดคล้องกับโทษทางวินัยทหาร ซึ่งมี 9 สถาน

(3) โทษทางวินัยทหาร

โทษทางวินัยทหารตามกฎหมายฉบับนี้มี 9 สถาน ดังต่อไปนี้

- (1) ภาคทัณฑ์
- (2) ทัณฑกรรม
- (3) กัก
- (4) ขัง
- (5) ตัดเงินเดือน ไม่เกินร้อยละห้าของเงินเดือนขณะถูกลงโทษตัดเงินเดือน เป็น

เวลาไม่เกินสามเดือน

- (6) จำขัง
- (7) ให้ออก
- (8) ปลดออก
- (9) ไล่ออก

โทษทางวินัยทหารทั้ง 9 สถาน นี้ จะมีความสัมพันธ์กับการกระทำความผิดวินัยทหาร กล่าวคือ หากกระทำความผิดวินัยทหารไม่ร้ายแรงจะได้รับโทษทางวินัยทหารตาม (1)-(6) แต่หากกระทำความผิดวินัยทหารร้ายแรงจะได้รับโทษทางวินัยทหารตาม (7)-(9) แล้วแต่กรณี

การพิจารณาความผิดทางวินัยได้นำหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หลักความเสมอภาค หลักนิติรัฐ หลักนิติธรรม หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง หลักในการพิจารณาความผิดทางวินัยมาใช้ในการจัดทำกฎหมายฉบับนี้

5) หมวด 3 การดำเนินการทางวินัยทหาร

ร่างกฎหมายฉบับนี้มีการแบ่งแยกการดำเนินการทางวินัยทหารในเวลาไม่ปกติและการดำเนินการทางวินัยทหารในเวลาปกติ โดยในแต่ละภาวะ จะต้องมีการระบุว่าการกระทำผิดวินัย

ทหารนั้น เป็นความผิดวินัยทหาร ไม่ร้ายแรงหรือความผิดวินัยทหารร้ายแรง เพื่อให้เหมาะสมกับการปฏิบัติหน้าที่ทางทหารของทหารแต่ละนาย

ส่วนที่ 1 การดำเนินการทางวินัยทหารในเวลาไม่ปกติ

(1) กรณีความผิดวินัยไม่ร้ายแรง

กระบวนการดำเนินการทางวินัยจะเริ่มเมื่อมีการร้องเรียนจากบุคคลภายนอกหรือผู้บังคับบัญชาทางทหารพบการกระทำผิดวินัยทหารด้วยตนเอง ซึ่งการดำเนินการจะเริ่มจากการสืบข้อเท็จจริงหากมีมูลความผิดจะตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อสรุปสำนวนการสอบสวนหรือไม่ก็ได้ แล้วเสนอผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจสั่งลงโทษพิจารณาลงโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้ สำหรับความผิดวินัยไม่ร้ายแรงให้ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษลงโทษ ภาคทัณฑ์ ทัณฑ์กรรม กัก ขัง จำขัง ลดเงินเดือนหรือไม่เลื่อนขึ้นเงินเดือน ตามควรแก่กรณีให้เหมาะสมกับความผิด

(2) กรณีความผิดวินัยร้ายแรง

กระบวนการดำเนินการทางวินัยจะเริ่มเมื่อมีการร้องเรียนจากบุคคลภายนอกหรือผู้บังคับบัญชาทางทหารพบการกระทำผิดวินัยทหารด้วยตนเอง จะเริ่มกระบวนการดำเนินการทางวินัยด้วยการสืบข้อเท็จจริงหากมีมูลความผิดจะต้องดำเนินการตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อสรุปสำนวนการสอบสวนแล้วเสนอผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจสั่งลงโทษพิจารณาลงโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดวินัยร้ายแรง ให้ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษลงโทษให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกตามความร้ายแรงแห่งกรณี ถ้ามีเหตุอันควรลดหย่อนจะนำมาประกอบการพิจารณาลงโทษก็ได้ แต่ห้ามมิให้ลดโทษต่ำกว่าให้ออก

เมื่อทหารผู้ถูกลงโทษทางวินัยทหาร ไม่เห็นด้วยกับคำสั่งลงโทษทางวินัยของผู้บังคับบัญชาดังกล่าว มีสิทธิอุทธรณ์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปของผู้บังคับบัญชาที่สั่งลงโทษวินัยนั้น แต่ในกรณีที่ผู้บัญชาการเหล่าทัพเป็นผู้สั่งลงโทษวินัยให้อุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินัยทหาร โดยคำสั่งผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปของผู้บังคับบัญชาที่สั่งลงโทษวินัย หรือคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินัยทหารตามแล้วแต่กรณี ให้เป็นที่สุดในภาวะไม่ปกตินี้

ผู้วิจัยนำหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง หลักความได้สัดส่วน ทฤษฎีความยุติธรรม หลักความเสมอภาค หลักนิติรัฐ หลักนิติธรรม หลักในการพิจารณาความผิดทางวินัย หลักในการพิจารณากำหนดโทษทางวินัยมาใช้ในการจัดทำกฎหมายฉบับนี้

ส่วนที่ 2 การดำเนินการทางวินัยทหารในเวลาปกติ

(3) กรณีความผิดวินัยไม่ร้ายแรง

กระบวนการดำเนินการทางวินัยจะเริ่มเมื่อมีการร้องเรียนจากบุคคลภายนอกหรือผู้บังคับบัญชาทางทหารพบการกระทำผิดวินัยทหารด้วยตนเอง จะเริ่มกระบวนการดำเนินการทางวินัยด้วยการสืบข้อเท็จจริงหากมีมูลความผิดจะดำเนินการตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อสรุปสำนวนการสอบสวนหรือไม่ก็ได้ แล้วเสนอผู้บังคับบัญชามีอำนาจสั่งลงโทษพิจารณาลงโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดวินัยไม่ร้ายแรง ให้ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษลงโทษ ภาคทัณฑ์ ทัณฑ์ข่มขู่ กักขัง จำขัง หรือลดเงินเดือน ตามควรแก่กรณีให้เหมาะสมกับความผิด

(4) กรณีความผิดวินัยร้ายแรง

กระบวนการดำเนินการทางวินัยจะเริ่มเมื่อมีการร้องเรียนจากบุคคลภายนอกหรือผู้บังคับบัญชาทางทหารพบการกระทำผิดวินัยทหารด้วยตนเอง จะเริ่มกระบวนการดำเนินการทางวินัยด้วยการสืบข้อเท็จจริงหากมีมูลความผิดจะต้องดำเนินการตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อสรุปสำนวนการสอบสวนแล้วเสนอผู้บังคับบัญชามีอำนาจสั่งลงโทษพิจารณาลงโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดวินัยร้ายแรง ให้ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษลงโทษ ให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกตามความร้ายแรงแห่งกรณี ถ้ามีเหตุอันควรลดหย่อนจะนำมาประกอบการพิจารณาลงโทษก็ได้ แต่ห้ามมิให้ลดโทษต่ำกว่าให้ออก

หากทหารผู้ถูกลงโทษทางวินัยทหาร ไม่เห็นด้วยกับคำสั่งลงโทษทางวินัยของผู้บังคับบัญชาดังกล่าว มีสิทธิอุทธรณ์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปของผู้บังคับบัญชาที่สั่งลงโทษวินัยนั้น แต่ในกรณีที่ผู้บัญชาการเหล่าทัพเป็นผู้สั่งลงโทษวินัยให้อุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินัยทหาร เฉพาะกรณี ทหารผู้ถูกลงโทษทางวินัยอย่างแรงในภาวะปกติเท่านั้น ที่จะมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหาร เพื่อทบทวนคำสั่งลงโทษดังกล่าว

ผู้วิจัยนำหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง หลักความได้สัดส่วน ทฤษฎีความยุติธรรม หลักความเสมอภาค หลักนิติรัฐ หลักนิติธรรม หลักในการพิจารณาความผิดทางวินัย หลักในการพิจารณากำหนดโทษทางวินัยมาใช้ในการจัดทำกฎหมายฉบับนี้

6) หมวด 4 การอุทธรณ์

ร่างกฎหมายฉบับนี้ให้มีคณะกรรมการวินัยทหาร เรียกโดยย่อว่า “ก.ท.” ประกอบด้วยกรรมการ จำนวนเจ็ดคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา มีหน้าที่และอำนาจที่สำคัญ พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยทหาร แต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ สนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐ เอกชนและประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกัน

กระทำผิดวินัยทหาร นอกจากนี้ยังกำหนดให้หน้าที่และอำนาจในการพิจารณาอุทธรณ์แก่ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปอีกด้วย

ผู้วิจัยนำหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง หลักความได้สัดส่วน ทฤษฎีความยุติธรรม หลักความเสมอภาค หลักนิติรัฐ หลักนิติธรรม หลักในการพิจารณาความผิดทางวินัย หลักในการพิจารณากำหนดโทษทางวินัยมาใช้ในการจัดทำกฎหมายฉบับนี้

7) หมวด 5 การฟ้องคดี

ทหารผู้ถูกลงโทษทางวินัยทหารอย่างร้ายแรงในภาวะปกติ ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของคณะกรรมการวินัยทหาร มีสิทธิที่จะยื่นฟ้องคดีวินัยทหารต่อศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหาร ภายในเก้าสิบวันนับตั้งแต่วันที่ทราบหรือถือว่าทราบคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินัยทหาร

ผู้วิจัยนำหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง หลักความได้สัดส่วน ทฤษฎีความยุติธรรม หลักความเสมอภาค หลักนิติรัฐ หลักนิติธรรม หลักในการพิจารณาความผิดทางวินัย หลักในการพิจารณากำหนดโทษทางวินัยมาใช้ในการจัดทำกฎหมายฉบับนี้

8) บทเฉพาะกาล

เมื่อพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. นี้ใช้บังคับแล้ว บทบัญญัติแห่งกฎหมายใด อ้างถึงบทบัญญัติพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ให้ถือว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นอ้างถึงบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. นี้ ในบทมาตรามีนัยเช่นเดียวกัน

กฎกระทรวง ระเบียบ ประกาศหรือข้อบังคับที่ออกตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 หรือกฎหมายอื่น ที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. นี้ใช้บังคับ ให้ยังคงใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. จนกว่าจะมีกฎกระทรวง ระเบียบ ประกาศหรือข้อบังคับที่ออกตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. นี้

บรรดาคดีความผิดวินัยทหารซึ่งค้างพิจารณาอยู่ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ซึ่งก่อนวันที่พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. นี้ใช้บังคับให้ทหารผู้ถูกลงโทษวินัยทหารมีสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินัยทหาร และฟ้องคดีต่อศาลทหารสูงสุดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ.

ให้จัดตั้งแผนกคดีวินัยทหารในศาลทหารสูงสุดภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป โดยมีองค์คณะตุลาการตามที่กฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาล

ทหารกำหนด และให้ศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหารมีอำนาจรับฟ้องและพิจารณาพิพากษาคดีวินัยทหารที่อุทธรณ์คำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินัยทหารตามพระราชบัญญัตินี้

การจัดทำกฎหมายนี้เป็นกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร โดยการจัดทำเป็นร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. มีสาระสำคัญ ดังนี้

4.1 โครงสร้างพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ.

ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. มีโครงสร้างกฎหมายประกอบด้วยบทบัญญัติทั้งหมด 38 มาตรา แบ่งเป็น 5 หมวด 1 บทเฉพาะกาล ดังนี้

หมวด 1 การรักษাজรรยาบรรณทหาร	(มาตรา 6-7)
หมวด 2 วินัยและการรักษาวินัยทหาร	(มาตรา 8-14)
หมวด 3 การดำเนินการทางวินัยทหาร	
ส่วนที่ 1 การดำเนินการทางวินัยทหารในภาวะไม่ปกติ	(มาตรา 15-21)
ส่วนที่ 2 การดำเนินการทางวินัยทหารในภาวะปกติ	(มาตรา 22-27)
หมวด 4 การอุทธรณ์	(มาตรา 28-34)
หมวด 5 การฟ้องคดี	(มาตรา 35-36)
บทเฉพาะกาล	(มาตรา 37-38)

4.2 ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ.

การจัดทำกฎหมายฉบับนี้ เป็นการจัดทำกฎหมายขึ้นใหม่ทั้งฉบับเพื่อเป็นต้นแบบของกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหาร เพื่อยกร่างเป็นพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. มีรายละเอียดปรากฏในตารางที่ 5.4 (ดูตารางที่ 5.4)

ตารางที่ 5.4 ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ.

มาตรา	ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ.	หลักการและเหตุผล
1	พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ.”	เพื่อให้มีกฎหมายเกี่ยวกับวินัยทหารที่มีความเหมาะสมกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของทหารผู้อยู่ในบังคับของกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร จึงจำเป็นต้องมีการตรา

มาตรา	ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ.	หลักการและเหตุผล
		พระราชบัญญัตินี้ - ทฤษฎีอำนาจรัฐ
2	พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป	เพื่อให้มีการเตรียมความพร้อมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก่อนที่กฎหมายจะมีผลใช้บังคับ - ทฤษฎีอำนาจรัฐ
3	ให้ยกเลิก (1) พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 (2) พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2477 (3) พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2477 (4) พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร (ฉบับที่ 4) พุทธศักราช 2480 (5) พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2505 บรรดากฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่งอื่นในส่วนที่ได้บัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน	เป็นหลักการทั่วไปเมื่อมีกฎหมายฉบับใหม่ก็ต้องยกเลิกกฎหมายฉบับเก่า
4	ในพระราชบัญญัตินี้ (1) ทหาร หมายความว่า ทหารประจำการ ข้าราชการกลาโหมพลเรือนที่บรรจุในตำแหน่งอัตราทหาร และนักเรียนในสังกัดกระทรวงกลาโหม ตามกฎหมายว่าด้วยข้าราชการทหาร รวมถึงทหารกองประจำการ และผู้ที่เข้ารับราชการทหาร ในการเรียกกำลังพลสำรองเพื่อการระดมพลตาม	เป็นหลักการในการบัญญัติกฎหมายเพื่อนำบทนิยามไปอ้างอิงในมาตราต่าง ๆ ที่บัญญัติตามมาภายหลัง เพื่อใช้ประโยชน์ในการตีความข้อความ

มาตรา	ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ.	หลักการและเหตุผล
	<p>กฎหมายว่าด้วยรับราชการทหารและกฎหมายว่าด้วยกำลังพลสำรอง แต่ไม่หมายรวมถึงข้าราชการในพระองค์ฝ่ายทหาร</p> <p>(2) วินัยทหาร หมายความว่า การประพฤติตามแบบธรรมเนียมทหาร</p> <p>(3) แบบธรรมเนียมทหาร หมายความว่า บรรดา กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง คำแนะนำ คำชี้แจงและสรรพหนังสือต่าง ๆ ที่ผู้บังคับบัญชาได้ออกหรือได้วางไว้เป็นหลักฐานให้ทหารปฏิบัติ ซึ่งรวมทั้งขนบธรรมเนียมและประเพณีอันดีของทหารทั้งที่เป็นและไม่เป็นลายลักษณ์อักษร</p> <p>(4) ผู้บังคับบัญชา หมายความว่า ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารมีอำนาจลงโทษแก่ทหารผู้กระทำความผิดต่อวินัยทหารตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร ไม่ว่าเป็นการกระทำความผิดในหรือนอกราชอาณาจักร</p> <p>(5) ภาวะปกติ หมายความว่า ภาวะที่ไม่มีการรบหรือสถานะสงคราม หรือไม่ได้ประกาศใช้กฎอัยการศึก</p> <p>(6) ภาวะไม่ปกติ หมายความว่า ภาวะที่มีการรบหรือสถานะสงคราม หรือได้ประกาศใช้กฎอัยการศึก หรือยุทธบริเวณที่เป็นส่วนหนึ่งของเขตสงคราม</p> <p>(7) อุทธรณ์ หมายความว่า การที่ทหารผู้ถูกลงโทษทางวินัยทหารเห็นว่าตนถูกลงโทษทางวินัยทหารโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายจากผู้บังคับบัญชา จึงร้องขอต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปหรือคณะกรรมการวินัยทหารแล้วแต่</p>	

มาตรา	ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ.	หลักการและเหตุผล
	<p>กรณี เพื่อขอให้ทบพวณคำสั่งลงโทษทางวินัยทหารดังกล่าว</p> <p>(8) การฟ้องคดี หมายความว่า การที่ทหารผู้ถูกลงโทษทางวินัยทหารได้อุทธรณ์ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในหมวดว่าด้วย การอุทธรณ์แล้วยังเห็นว่าผลการอุทธรณ์ยังไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงร้องขอให้ศาลพิจารณาพิพากษาคดีวินัยทหารดังกล่าว</p> <p>(9) ศาล หมายความว่า ศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหาร</p> <p>(10) จรรยาบรรณทหาร หมายความว่า ประมวลความประพฤติที่ทหารต้องรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียงและฐานะของทหาร</p>	
5	<p>ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงหรือข้อบังคับ เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้</p> <p>กฎกระทรวงเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้</p>	เป็นหลักการทั่วไปของกฎหมายทุกฉบับต้องมีผู้รักษาการตามกฎหมาย
หมวด 1 การรักษาจรรยาบรรณทหาร		
6	<p>ทหารต้องยึดถือปฏิบัติตามกฎหมาย บรรดากฎข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง คำแนะนำ คำชี้แจงและสรรพหนังสือต่าง ๆ ที่ผู้บังคับบัญชาได้ออกหรือได้วางไว้เป็นหลักฐานให้ทหารปฏิบัติ ซึ่งรวมทั้งขนบธรรมเนียม และประเพณีอันดีงามของทหารทั้งที่เป็นและไม่เป็นลายลักษณ์อักษร และต้องรักษาวินัยทหารตามที่บัญญัติไว้โดยเคร่งครัด</p>	<p>- หลักนิติรัฐ</p> <p>- หลักนิติธรรม</p>

มาตรา	ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ.	หลักการและเหตุผล
7	<p>ทหารผู้ใดไม่ปฏิบัติตามจรรยาทหารอันมิใช่เป็นความผิดวินัยทหารให้ผู้บังคับบัญชาตักเตือนนำไปประกอบการพิจารณาแต่งตั้งเลื่อนเงินเดือนหรือสั่งให้ทหารผู้นั้นได้รับการพัฒนาการรักษาจรรยาทหาร</p> <p>การพัฒนาการรักษาจรรยาทหารตามวรรคแรก ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับกระทรวงกลาโหม</p>	<ul style="list-style-type: none"> - หลักนิติรัฐ - หลักนิติธรรม
<p>หมวด 2</p> <p>วินัยและการรักษาวินัยทหาร</p>		
8	<p>การกระทำความผิดวินัยทหารไม่ร้ายแรง ได้แก่ การไม่รักษาวินัยทหาร ตามที่บัญญัติให้เป็นข้อปฏิบัติและข้อห้ามในเรื่องดังต่อไปนี้</p> <p>(1) ต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการทหารด้วยความซื่อสัตย์ สุจริตและเที่ยงธรรมเป็นไปตามกฎหมาย บรรดา กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง คำแนะนำ คำชี้แจงและสรรพหนังสือต่างที่ผู้บังคับบัญชาได้ออกหรือได้วางไว้เป็นหลักฐานให้ทหารปฏิบัติซึ่งรวมทั้งขนบธรรมเนียมและประเพณีอันดีงามของทหารทั้งที่เป็นและไม่เป็นลายลักษณ์อักษรและต้องรักษาวินัยทหารตามที่บัญญัติไว้โดยเคร่งครัด โดยไม่ขัดขึ้นหรือหลีกเลี่ยง</p> <p>(2) ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการทหาร โดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการทหาร โดยไม่ขัดขึ้นหรือหลีกเลี่ยง แต่ถ้าเห็นว่าการปฏิบัติตามคำสั่งนั้นจะทำให้เสียหายแก่ราชการทหารหรือจะเป็นการไม่รักษาผลประโยชน์ของทางราชการทหารจะเสนอความเห็นเป็นหนังสือ</p>	<p>เพื่อแบ่งการกระทำความผิดวินัยทหารเป็น 2 กรณีคือ กรณีไม่ร้ายแรงและกรณีอย่างร้ายแรงเพื่อความชัดเจนและลดการใช้ดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาว่าการกระทำความผิดวินัยนั้นเป็นกรณีไม่ร้ายแรงหรืออย่างร้ายแรงเพื่อความยุติธรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ - หลักความเสมอภาค - หลักนิติรัฐ - หลักนิติธรรม - หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง - หลักในการพิจารณาความผิดทางวินัย

มาตรา	ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ.	หลักการและเหตุผล
	<p>ทันทีเพื่อให้ผู้บังคับบัญชาทบทวนคำสั่งนั้นก็ได้ และเมื่อได้เสนอความเห็นแล้ว ถ้าผู้บังคับบัญชายังคงยืนยันให้ปฏิบัติตามคำสั่งเดิมก็ให้ผู้บังคับบัญชาต้องปฏิบัติตามนั้น</p> <p>(3) ต้องรักษาระเบียบการเคารพระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา</p> <p>(4) ต้องอุทิศเวลาของตนให้แก่ราชการทหารจะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการทหารมิได้</p> <p>(5) ต้องปฏิบัติราชการทหารโดยมิให้เป็นการกระทำการข่มผู้บังคับบัญชาเหนือตน เว้นแต่ผู้บังคับบัญชาเหนือตนขึ้นไปนั้นเป็นผู้สั่งการให้กระทำหรือได้รับอนุญาตเป็นกรณีพิเศษชั่วคราว</p> <p>(6) ต้องรักษาความลับของทางราชการ</p> <p>(7) ต้องสุภาพเรียบร้อย รักษาความสามัคคี และไม่กระทำการอย่างใดที่เป็นการกลั่นแกล้งกัน และต้องช่วยเหลือกันในการปฏิบัติราชการระหว่างทหารด้วยกันและผู้ร่วมปฏิบัติราชการ</p> <p>(8) ต้องต้อนรับให้ความสะดวก ให้ความเป็นธรรมและให้การสงเคราะห์แก่ประชาชนผู้ติดต่อราชการทหาร หรือในการปฏิบัติราชการทหารเกี่ยวกับหน้าที่ของตนโดยไม่ชักช้าและด้วยความสุภาพเรียบร้อย โดยห้ามมิให้ ดูหมิ่นเหยียดหยาม กดขี่หรือข่มเหงประชาชนผู้มาติดต่อราชการทหารหรือในการปฏิบัติราชการทหารเกี่ยวกับหน้าที่ของตนหรือภาพลักษณ์ขององค์กรทหาร</p> <p>(9) ต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการทหารด้วย</p>	

มาตรา	ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ.	หลักการและเหตุผล
	<p>ความตั้งใจ อุตสาหะ เพื่อให้เกิดผลดีหรือความก้าวหน้าแก่ราชการทหาร เอาใจใส่ระมัดระวังรักษาผลประโยชน์ของทางราชการทหาร และต้องไม่ประมาทเลินเล่อในหน้าที่ราชการทหาร</p> <p>(10) ต้องไม่กระทำการอันเป็นเหตุให้แตกความสามัคคีระหว่างทหารด้วยกันหรือระหว่างส่วนราชการด้วยกัน</p> <p>(11) ต้องไม่รายงานเท็จต่อผู้บังคับบัญชาการรายงาน โดยปกปิดข้อความซึ่งควรต้องแจ้งถือว่าเป็นรายงานเท็จด้วย</p> <p>(12) ต้องไม่ใช้กิริยาวาจาหรือประพฤติตนในลักษณะที่ไม่สมควร</p> <p>(13) ต้องไม่กระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว</p> <p>(14) ต้องไม่กระทำความประการใด ๆ ในลักษณะที่เป็นการบังคับผู้บังคับบัญชาเป็นการให้เสียระเบียบแบบแผนวินัยทหาร</p> <p>(15) ต้องไม่กระทำหรือละเว้นการกระทำใด ๆ อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการทหารหรือทำให้เสียระเบียบแบบแผนของทหารรวมทั้งเสียภาพลักษณ์ขององค์กรทหาร</p> <p>(16) ต้องไม่กระทำการหรือยอมให้ผู้อื่นกระทำการหาผลประโยชน์อันอาจทำให้เสียความเที่ยงธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ราชการทหารหรือเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการทหารของตนหรือเสื่อมเสียแก่ภาพลักษณ์ขององค์กรทหาร</p>	

มาตรา	ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ.	หลักการและเหตุผล
	<p>(17) ต้องไม่เป็นกรรมการผู้จัดการ หรือผู้จัดการหรือดำรงตำแหน่งอื่นใดที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันนั้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท</p> <p>(18) กระทำการหรือไม่กระทำการใด ๆ ตามที่กำหนดในข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง คำแนะนำ คำชี้แจงและสรรพหนังสือต่าง ๆ ที่ผู้บังคับบัญชาหรือกระทรวงกลาโหมกำหนด</p>	
9	<p>การกระทำความผิดวินัยทหารอย่างร้ายแรง ได้แก่การกระทำความผิดดังต่อไปนี้</p> <p>(1) ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการทหารโดยมิชอบเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์ที่มิควรได้</p> <p>(2) ละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการทหารโดยไม่มีเหตุอันสมควร เป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการทหารอย่างร้ายแรง หรือละทิ้งหน้าที่ราชการทหารติดต่อในคราวเดียวกันเป็นเวลาเกินสิบห้าวันโดยไม่มีเหตุอันสมควรหรือโดยมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง คำแนะนำ คำชี้แจง และสรรพหนังสือต่าง ๆ ที่ผู้บังคับบัญชาหรือกระทรวงกลาโหมกำหนด</p> <p>(3) เขยียดหยาม กดจี๋ ข่มเหงหรือทำร้ายประชาชนผู้ติดต่อราชการทหารหรือระหว่างปฏิบัติหน้าที่ราชการทหาร</p> <p>(4) กระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุกหรือโทษที่หนักกว่าโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหรือได้รับโทษที่หนักกว่าโทษจำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ</p>	<p>- หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์</p> <p>- หลักความเสมอภาค</p> <p>- หลักนิติรัฐ</p> <p>- หลักนิติธรรม</p> <p>- หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง</p> <p>- หลักในการพิจารณาความผิดทางวินัย</p>

มาตรา	ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ.	หลักการและเหตุผล
	<p>(5) กระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง</p> <p>(6) กระทำหรือละเว้นการกระทำใด ๆ รวมทั้งการกระทำความผิดวินัยทหารไม่ร้ายแรงตามมาตรา 7 อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการทหารอย่างร้ายแรง</p> <p>(7) กระทำการหรือไม่กระทำการใด ๆ ตามที่กำหนดในข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง คำแนะนำ คำชี้แจงและสรรพนังสือต่าง ๆ ที่ผู้บังคับบัญชาหรือกระทรวงกลาโหมกำหนด</p>	
10	<p>การกระทำความผิดอย่างใด ๆ ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 21 มาตรา 23 มาตรา 24 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 มาตรา 30 มาตรา 31 มาตรา 32 มาตรา 33 มาตรา 34 มาตรา 35 มาตรา 36 มาตรา 37 มาตรา 39 มาตรา 41 มาตรา 42 มาตรา 43 มาตรา 44 มาตรา 46 และมาตรา 47 แห่งประมวลกฎหมายอาญาทหาร ถ้าผู้มีอำนาจบังคับบัญชาตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร พิจารณาเห็นว่าเป็นการเล็กน้อยไม่สำคัญให้ถือว่าเป็นความผิดต่อวินัยทหาร และให้มีอำนาจลงโทษตามมาตรา 7 แห่งประมวลกฎหมายอาญาทหาร เว้นแต่ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหารจะสั่งให้ส่งตัวผู้กระทำความผิดไปดำเนินคดีในศาลทหาร หรือจะมีการดำเนินคดีนั้นในศาลพลเรือนตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร จึงให้เป็นไปตามนั้น</p>	<p>เพื่อรองรับให้ทหารผู้กระทำความผิดอาญาทหารเล็กน้อย ให้ผู้บังคับบัญชาทหารมีอำนาจดำเนินการทางวินัยทหารแทนการลงโทษทางอาญาทหารได้</p> <ul style="list-style-type: none"> - หลักความได้สัดส่วน - หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง
11	<p>ให้ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่เสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีวินัยป้องกันมิให้ผู้ใต้บังคับบัญชากระทำความผิดวินัยทหาร และ</p>	<p>เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาต้องมีส่วนร่วมไม่ให้ผู้ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัยทหารเพื่อป้องกันล่วงหน้า</p>

มาตรา	ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ.	หลักการและเหตุผล
	<p>ดำเนินการทางวินัยทหารแก่ผู้ได้บังคับบัญชาซึ่งมีกรณีอันมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยทหาร</p> <p>วิธีการเสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้ได้บังคับบัญชามีวินัยทหารและการป้องกันมิให้ผู้ได้บังคับบัญชากระทำความผิดวินัยทหารให้เป็นไปตามที่กำหนดในข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง คำแนะนำ คำชี้แจงและสรรพนหนังสือต่าง ๆ ที่ผู้บังคับบัญชาหรือกระทรวงกลาโหมกำหนด</p> <p>เมื่อปรากฏกรณีมีมูลที่ควรจะกล่าวหาว่าทหารผู้ใดกระทำความผิดวินัยทหารให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการทางวินัยทหารทันทีตามบัญญัติไว้ใน หมวด 3</p> <p>ผู้บังคับบัญชาผู้ใดละเลยไม่ปฏิบัติตามมาตรานี้และตามหมวด 3 หรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวโดยไม่สุจริต ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำความผิดวินัยทหารไม่ร้ายแรงตามมาตรา 8 หรือกระทำความผิดวินัยทหารอย่างร้ายแรง ตามมาตรา 9 แล้วแต่กรณี</p>	<p>ก่อนการกระทำความผิดวินัยทหารจะเกิดขึ้น</p> <ul style="list-style-type: none"> - หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ - หลักนิติรัฐ - หลักนิติธรรม
12	<p>เมื่อมีความจำเป็นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เพื่อประโยชน์ในการรักษาวินัยทหารและปราบปรามทหารผู้ก่อการกำเริบ หรือเพื่อบังคับทหารผู้ละทิ้งหน้าที่ให้กลับทำหน้าที่ของตน ผู้บังคับบัญชาอาจใช้อาวุธหรือกำลังบังคับได้ และถ้าได้กระทำโดยสุจริตตามสมควรแก่เหตุแล้ว ผู้บังคับบัญชาหรือผู้ช่วยเหลือไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่งทางอาญาและวินัยทหาร</p> <p>เมื่อมีเหตุดังกล่าว ผู้บังคับบัญชาจะต้องรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาเหนือตนตามลำดับ</p>	<p>หลักการเพื่อรองรับการให้อำนาจหน้าที่แก่ผู้บังคับบัญชาในการใช้อาวุธหรือกำลังบังคับในการรักษาความสงบและอยู่ในระเบียบวินัยทหาร</p> <ul style="list-style-type: none"> - หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ - หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง - หลักความได้สัดส่วน - หลักนิติรัฐ

มาตรา	ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ.	หลักการและเหตุผล
	ชั้น โดยเร็ว	- หลักนิติธรรม
13	<p>โทษทางวินัยทหารมี 9 สถาน ดังต่อไปนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) ภาคทัณฑ์ (2) ทัณฑกรรม (3) กัก (4) ชัง (5) ตัดเงินเดือน ไม่เกิน ร้อยละ ห้า ของเงินเดือนขณะถูกลงโทษตัดเงินเดือน เป็นเวลาไม่เกินสามเดือน (6) จำขัง (7) ให้ออก (8) ปลดออก (9) ไล่ออก <p>ภาคทัณฑ์ ได้แก่ การลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดอันควรต้องรับโทษสถานหนึ่งสถานใด แต่มีเหตุอันควรปรานีจึงเพียงแต่แสดงความผิดผู้นั้นให้ปรากฏไว้</p> <p>ทัณฑกรรม ได้แก่ การให้ทำงานโยธา การให้อยู่เวรยาม นอกจากหน้าที่ประจำ หรือการให้ทำงานสาธารณประโยชน์ซึ่งต้องไม่เกินหกชั่วโมงต่อหนึ่งวัน</p> <p>กัก ได้แก่ การกักตัวไว้ในบริเวณใดบริเวณหนึ่ง ระยะเวลาเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด</p> <p>ชัง ได้แก่ การขังในที่จัดไว้เพื่อควบคุมแต่เฉพาะคนเดียวหรือหลายคนรวมกัน ระยะเวลาเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด</p> <p>จำขัง ได้แก่ ขังโดยส่งไปฝากให้อยู่ในความควบคุมของเรือนจำทหาร ระยะเวลาเป็นไป</p>	<p>กำหนดโทษวินัยทหารใหม่ เป็น 9 สถาน เพื่อความชัดเจน เหมาะสม และยืดหยุ่นต่อการพิจารณาลงโทษวินัยทหารให้ตรงกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น</p> <p>- หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์</p> <p>- หลักความได้สัดส่วน</p> <p>- หลักความเสมอภาค</p> <p>- หลักนิติรัฐ</p> <p>- หลักนิติธรรม</p> <p>- หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง</p> <p>- หลักในการพิจารณากำหนดโทษทางวินัย</p>

มาตรา	ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ.	หลักการและเหตุผล
	ตามที่กฎหมายกำหนด	
14	<p>การลงโทษทหารให้ทำเป็นคำสั่งโดยระบุในคำสั่งด้วยว่าผู้ถูกลงโทษกระทำผิดวินัยในกรณีใดและมาตราใด</p> <p>วิธีการออกคำสั่งเกี่ยวกับการลงโทษวินัยทหารให้เป็นไปตามที่กำหนดในข้อบังคับกระทรวงกลาโหม</p>	<p>เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการลงโทษวินัยทหาร</p> <ul style="list-style-type: none"> -หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ -หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง - หลักนิติรัฐ - หลักนิติธรรม
หมวด 3 การดำเนินการทางวินัยทหาร		
ส่วนที่ 1 การดำเนินการทางวินัยทหารในเวลาไม่ปกติ		
15	<p>ภายใต้บังคับในเวลาไม่ปกติ เมื่อมีการกล่าวหาหรือมีกรณีเป็นที่สงสัยว่าทหารผู้ใดกระทำผิดวินัยทหารให้ผู้บังคับบัญชาริบดำเนินการสืบข้อเท็จจริงหรือพิจารณาในเบื้องต้นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัยทหารหรือไม่</p> <p>ในการสืบข้อเท็จจริงให้แจ้งเรื่องที่ถูกลกล่าวหาหรือถูกร้องเรียนให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ และให้ผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อแก้ข้อกล่าวหาภายในเวลาที่กำหนด ถ้าเห็นว่ากรณีไม่มีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยทหารให้สั่งยุติเรื่องได้ แต่ถ้าเห็นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยทหารให้ดำเนินการต่อไปทันที</p>	<p>เพื่อความรวดเร็วเด็ดขาดในการบังคับบัญชาทางทหาร โดยมีหลักการคือ ในภาวะไม่ปกติ เมื่อมีการกล่าวหาว่ามีการกระทำผิดวินัยเกิดขึ้นจะมีการตั้งคณะกรรมการสืบข้อเท็จจริงก่อนหรือไม่ก็ได้</p> <ul style="list-style-type: none"> - หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ - หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง - หลักความได้สัดส่วน - ทฤษฎีความยุติธรรม
16	<p>ในกรณีผลการสืบข้อเท็จจริงหรือพิจารณาตามมาตรา 16 ปรากฏว่ากรณีมีมูลกระทำผิดวินัยทหารไม่ร้ายแรงหรือกระทำความผิดวินัยทหารอย่างร้ายแรง และได้แจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานให้ทหารผู้ถูกกล่าวหาทราบ</p>	<p>เพื่อให้ความเป็นธรรมแก่ทหารผู้ถูกลงโทษดำเนินการทางวินัยทหารให้ทราบถึงสิทธิพื้นฐานทางกฎหมาย</p> <ul style="list-style-type: none"> - หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ - หลักความได้สัดส่วน

มาตรา	ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ.	หลักการและเหตุผล
	<p>พร้อมทั้งรับฟังคำชี้แจงของทหารผู้ถูกกล่าวหาแล้ว ผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจสั่งลงโทษวินัยทหารแน่ใจว่ามีการกระทำผิดวินัยจริงและข้าราชการผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำผิดวินัยตามข้อกล่าวหา ให้ผู้บังคับบัญชามีอำนาจสั่งลงโทษวินัยทหารตามสมควรและเหมาะสมแต่กรณี โดยไม่ต้องคณะกรรมการสอบสวนก็ได้</p> <p>ในกรณีตามวรรคหนึ่ง ถ้าผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจสั่งลงโทษวินัยทหารเห็นว่า ทหารผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้กระทำผิดวินัยทหารตามข้อกล่าวหา ให้ผู้บังคับบัญชาดังกล่าวสั่งยุติเรื่อง</p>	<p>- ทฤษฎีความยุติธรรม</p>
17	<p>เมื่อมีเหตุจำเป็นเพื่อป้องกันการจะหลบหนี หรือจะไปทำร้าย หรือข่มขู่ผู้เสียหายหรือพยานให้ ผู้บังคับบัญชามีอำนาจกักตัวทหารนั้นระหว่างดำเนินการสอบสวนได้เท่าที่จำเป็นแก่การสอบสวน แต่ต้องไม่เกินอำนาจลงโทษกักขังของผู้สังกัดตัวและต้องไม่เกินสิบห้าวัน</p> <p>ในกรณีที่ทหารตามวรรคหนึ่งถูกลงโทษกักขังหรือกักขังให้หักจำนวนวันที่ถูกกักตัวออกจากระยะเวลาที่กักขังหรือกักขังด้วย และในกรณีที่ถูกลงโทษทัณฑ์กรรม ให้ถือว่าการถูกกักตัวเป็นการรับโทษสำหรับความผิดนั้นแล้ว</p>	<p>เพื่อให้อำนาจผู้บังคับบัญชามีอำนาจกักตัวทหารนั้นระหว่างดำเนินการสอบสวนได้เท่าที่จำเป็นแก่การสอบสวน</p> <p>- หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์</p> <p>- หลักความได้สัดส่วน</p> <p>- หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง</p>
18	<p>ทหารผู้ถูกลงโทษวินัยตามมาตรา 17 ผู้ใด เห็นว่า ผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจหน้าที่ปฏิบัติต่อตนโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับ หรือเกิดจากการปฏิบัติโดยมิชอบของผู้บังคับบัญชาต่อตน ทหารผู้นั้นอาจร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปของผู้บังคับบัญชาที่สั่งลงโทษวินัย และต้องชี้แจง</p>	<p>หลักการให้ทหารผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทหารที่เห็นว่าตนไม่ได้รับความเป็นธรรมมีสิทธิร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปได้ เพื่อถ่วงกรองตรวจสอบ ให้ความเป็นธรรม</p> <p>- หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์</p>

มาตรา	ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ.	หลักการและเหตุผล
	<p>ด้วยว่าได้เคยร้องทุกข์นี้ต่อผู้บังคับบัญชาผู้ใด และได้รับคำชี้แจงอย่างไร แต่ในกรณี ที่ผู้บัญชาการเหล่าทัพเป็นผู้ส่งลงโทษวินัยให้ร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการวินัยทหาร</p> <p>คำสั่งผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปของผู้บังคับบัญชาที่ส่งลงโทษวินัย หรือคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินัยทหารตามวรรคหนึ่งแล้วแต่กรณี ให้เป็นที่สุด</p>	<p>- หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง</p>
19	<p>ทหารผู้ใดกระทำผิดวินัยทหารไม่ร้ายแรง ให้ผู้บังคับบัญชาส่งลงโทษภาคทัณฑ์ ทณฑกรรม กักขาม กักขัง จำขัง หรือลดเงินเดือน ตามควรแก่กรณีให้เหมาะสมกับความผิด ถ้ามีเหตุอันควรลดหย่อนจะนำมาประกอบการพิจารณาลดโทษก็ได้ แต่สำหรับการลงโทษภาคทัณฑ์ให้ใช้เฉพาะกรณีกระทำผิดวินัยทหารเล็กน้อยหรือมีเหตุอันควรลดหย่อน ซึ่งยังไม่ถึงกับจะต้องถูกลงโทษทณฑกรรม</p> <p>ถ้าผู้บังคับบัญชาเห็นว่าผู้กระทำผิดวินัยทหารควรได้รับโทษสูงกว่าที่ตนมีอำนาจสั่งลงโทษให้รายงานต่อผู้บังคับบัญชาของตนที่มีอำนาจ เพื่อให้พิจารณาดำเนินการเพื่อลงโทษตามควรแก่กรณี</p> <p>ในกรณีกระทำผิดวินัยทหารเล็กน้อยและมีเหตุอันควรลดโทษ จะลดโทษให้โดยให้ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือหรือว่ากล่าวตักเตือนก็ได้</p> <p>การลงโทษตามมาตรานี้ ผู้บังคับบัญชาจะมีอำนาจสั่งลงโทษผู้บังคับบัญชาในสถานโทษและอัตราโทษได้เพียงใด ให้เป็นไปตามที่กำหนดในข้อบังคับของกระทรวงกลาโหม</p>	<p>- หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์</p> <p>- หลักความได้สัดส่วน</p> <p>- หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง</p>

มาตรา	ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ.	หลักการและเหตุผล
20	<p>ทหารผู้ใดกระทำผิดวินัยทหารอย่างร้ายแรงให้ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกตามความร้ายแรงแห่งกรณี ถ้ามีเหตุอันควรลดหย่อนจะนำมาประกอบการพิจารณาลงโทษก็ได้ แต่ห้ามมิให้ลดโทษต่ำกว่าให้ออก</p> <p>การพิจารณาสั่งลงโทษให้ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษวินัยทหารตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อพิจารณากลับกรองเสนอรายงานและความเห็นต่อผู้บังคับบัญชา โดยคณะกรรมการสอบสวนดังกล่าวอย่างน้อยต้องประกอบด้วยรองหัวหน้าหน่วยงานนั้นทุกคน ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในข้อบังคับกระทรวงกลาโหม</p> <p>ผู้ถูกลงโทษปลดออกตามมาตรานี้ ให้มีสิทธิได้รับบำเหน็จบำนาญเสมือนว่าผู้นั้นลาออกจากราชการ</p>	<p>เพื่อกำหนดอำนาจของผู้มีอำนาจสั่งลงโทษกรณีเห็นสมควรลงโทษทางวินัยทหารอย่างร้ายแรง</p> <ul style="list-style-type: none"> - หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ - หลักความได้สัดส่วน - หลักความเสมอภาค - หลักนิติรัฐ - หลักนิติธรรม
21	<p>เมื่อผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการทางวินัยทหารกับผู้ใดแล้ว ให้รายงานการดำเนินการทางวินัยทหารต่อผู้บังคับบัญชาที่มีตำแหน่งเหนือผู้ดำเนินการทางวินัยทหารตามลำดับชั้นโดยเร็ว</p> <p>ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาที่ได้รับรายงานตามวรรคหนึ่งเห็นว่าการยุติเรื่อง การงดโทษหรือการลงโทษเป็นการไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสม ก็ให้มีอำนาจสั่งลงโทษ เพิ่มโทษเป็นสถานโทษหรืออัตราโทษที่หนักขึ้น ลดโทษลงเป็นสถานโทษหรืออัตราโทษที่เบาลง งดโทษโดยให้ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือหรือว่ากล่าวตักเตือนหรือยกโทษให้ถูกต้องหรือเหมาะสมตามควรแก่กรณีตลอดจนแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อความในคำสั่งเดิมให้ถูกต้องเหมาะสมได้ด้วย และในกรณีที่เห็นว่าควรดำเนินการ</p>	<p>เพื่อกำหนดหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาและผู้บังคับบัญชาที่มีตำแหน่งเหนือขึ้นไป</p> <ul style="list-style-type: none"> - หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ - หลักความได้สัดส่วน - หลักนิติรัฐ - หลักนิติธรรม - หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง - หลักในการพิจารณาความผิดทางวินัย - หลักในการพิจารณากำหนดโทษทางวินัย

มาตรา	ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ.	หลักการและเหตุผล
	<p>อย่างไรก็ตามเพิ่มเติมเพื่อประกอบการพิจารณาให้ได้ความจริงและยุติธรรมก็ให้มีอำนาจดำเนินการหรือสั่งดำเนินการได้ตามควรแก่กรณี โดยการสั่งลงโทษหรือเพิ่มโทษเป็นสถานโทษที่หนักขึ้นต้องไม่เกินอำนาจของตนตามมาตรา 20 และการเพิ่มอัตราโทษเมื่อรวมกับอัตราโทษเดิมต้องไม่เกินอำนาจนั้นด้วย ถ้าเกินอำนาจของตน ก็ให้รายงานต่อผู้บังคับบัญชาของผู้ขึ้นตามลำดับเพื่อให้พิจารณาดำเนินการตามควรแก่กรณี ทั้งนี้ถ้าเห็นว่าการจะสั่งลงโทษหรือเพิ่มโทษนั้นกรณีเป็นการกระทำผิดวินัยทหารอย่างร้ายแรง ก็ให้รายงานต่อผู้บังคับบัญชาเหนือตนขึ้นไปเพื่อพิจารณาดำเนินการ</p> <p>ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาสั่งลงโทษตามมาตรา 20 สั่งยุติเรื่อง หรือสั่งงดโทษทหารผู้ใดไปแล้ว แต่ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปนั้นเห็นว่ากรณีเป็นการกระทำผิดวินัยทหารอย่างร้ายแรง หรือเมื่อได้รับรายงานที่ผู้บังคับบัญชาตามวรรคสองเห็นว่ากรณีเป็นการกระทำผิดวินัยทหารอย่างร้ายแรง ก็ให้ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปนั้นมีอำนาจดำเนินการมาตรา 21</p> <p>เมื่อมีกรณีเพิ่มโทษ ลดโทษ งดโทษ หรือยกโทษ ให้ผู้สั่งมีคำสั่งใหม่ และในคำสั่งดังกล่าวให้สั่งยกเลิกคำสั่งลงโทษเดิมด้วย พร้อมทั้งระบุวิธีการดำเนินการให้ผู้ถูกลงโทษตามคำสั่งเดิมรับโทษที่เพิ่มขึ้นหรือกลับคืนสู่ฐานะเดิมแล้วแต่กรณี ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของกระทรวงกลาโหม</p>	

มาตรา	ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ.	หลักการและเหตุผล
ส่วนที่ 2 การดำเนินการทางวินัยทหารในเวลาปกติ		
22	<p>ภายใต้บังคับในเวลาปกติ เมื่อมีการกล่าวหาหรือมีกรณีเป็นที่สงสัยว่าทหารผู้ใดกระทำความผิดวินัยทหารให้ผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจริบดำเนินการสืบข้อเท็จจริงหรือพิจารณาในเบื้องต้นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าทหารผู้นั้นกระทำความผิดวินัยทหารหรือไม่</p> <p>ในกรณีสืบข้อเท็จจริงให้แจ้งเรื่องที่ถูกกล่าวหาหรือถูกร้องเรียนให้ทหารผู้ถูกกล่าวหาทราบและให้ทหารผู้ถูกกล่าวหาได้อธิบายข้อเท็จจริงภายในเวลาที่กำหนด ถ้าเห็นว่ากรณีไม่มีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยทหารให้สั่งยุติเรื่อง ถ้าเห็นว่าคดีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยทหารให้ดำเนินการต่อไปตาม มาตรา 23 หรือมาตรา 24 แล้วแต่กรณีทันที</p>	<p>เพื่อให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกกล่าวหา ภายใต้บังคับสภาพปกติ เมื่อมีการกล่าวหากระทำความผิดวินัยทหารต้องมีการสืบข้อเท็จจริงก่อน แจ้งข้อกล่าวหา</p> <ul style="list-style-type: none"> - หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ - หลักความได้สัดส่วน - หลักนิติรัฐ - หลักนิติธรรม - หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง
23	<p>ในกรณีผลการสืบข้อเท็จจริงปรากฏว่าทหารถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยทหารไม่ร้ายแรง ตาม มาตรา 22 ให้ผู้บังคับบัญชานำสำนวนการสืบข้อเท็จจริงตาม มาตรา 22 มาพิจารณาสั่งลงโทษ ภาคทัณฑ์ ทัณฑกรรม กักขัง จำขัง หรือ ตัดเงินเดือน ตามควรแก่กรณีให้เหมาะสมกับความผิดวินัยที่เกิดขึ้นทันทีโดยไม่ตั้งคณะกรรมการสอบสวนก็ได้</p> <p>ทหารผู้ถูกลงโทษวินัยตามวรรคหนึ่ง ผู้ใด เห็นว่าผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจหน้าที่ปฏิบัติ ต่อตน โดยไม่ถูกต้องหรือไม่ปฏิบัติให้ถูกต้อง ตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือเกิดจากการปฏิบัติโดยมิชอบของผู้บังคับบัญชาต่อตน ทหาร</p>	<p>เพื่อให้การลงโทษวินัยทหารไม่ร้ายแรงสัมพันธ์กับผลของการกระทำความผิดวินัยลักษณะไม่ร้ายแรง ได้สัดส่วนกัน</p> <ul style="list-style-type: none"> - หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ - หลักความได้สัดส่วน - หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง

มาตรา	ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ.	หลักการและเหตุผล
	<p>ผู้นั้นอาจร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปของผู้บังคับบัญชาที่ส่งลงโทษวินัย แต่ในกรณีที่ผู้บัญชาการเหล่าทัพเป็นผู้ส่งลงโทษวินัยให้ร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการวินัยทหาร</p>	
24	<p>ในกรณีผลการสืบข้อเท็จจริงปรากฏว่าทหารถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยทหารอย่างร้ายแรงตามมาตรา 22 ให้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนขึ้นทำการสอบสวน ในการสอบสวนต้องแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาเท่าที่มีให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ โดยจะระบุหรือไม่ระบุชื่อพยานก็ได้ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงและนำสืบแก้ข้อกล่าวหาเมื่อดำเนินการแล้ว ถ้าฟังได้ว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำผิดวินัยทหารอย่างร้ายแรงให้ดำเนินการสั่งลงโทษให้ออกปลดออก หรือไล่ออกตามความร้ายแรงของการกระทำผิดวินัยทหาร แล้วแต่กรณี ถ้าฟังไม่ได้ว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดวินัยทหารให้ตั้งยุติเรื่อง</p> <p>ทหารผู้ถูกสั่งลงโทษวินัยทหารอย่างร้ายแรงตามวรรคหนึ่งผู้ใด เห็นว่าผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจหน้าที่ปฏิบัติต่อตนโดยไม่ถูกต้อง หรือไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือเกิดจากการปฏิบัติโดยมิชอบของผู้บังคับบัญชาของตน ทหารผู้นั้นอาจร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปของผู้บังคับบัญชาที่ส่งลงโทษวินัยให้ผู้บังคับบัญชาตามที่กำหนดในข้อบังคับของกระทรวงกลาโหม เป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนตามวรรคหนึ่ง</p> <p>ในกรณีที่ทหารตำแหน่งต่างกันถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยทหารอย่างร้ายแรง</p>	<p>เพื่อให้การลงโทษวินัยทหารไม่ร้ายแรงสัมพันธ์กับผลของการกระทำผิดวินัยลักษณะไม่ร้ายแรงได้สัดส่วนกัน</p> <p>เหตุผล เพื่อความเป็นธรรม และลดการใช้ดุลพินิจในการสั่งลงโทษวินัยทหาร</p> <ul style="list-style-type: none"> - หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ - หลักความได้สัดส่วน - หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง

มาตรา	ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ.	หลักการและเหตุผล
	ร่วมกันให้ผู้มีอำนาจสำหรับผู้ถูกกล่าวหาที่มีตำแหน่งในระดับสูงกว่าเป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน	
25	<p>การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน หลักเกณฑ์วิธีการและกรอบระยะเวลาเกี่ยวกับการสืบข้อเท็จจริง และการสอบสวนที่ต้องดำเนินการตามมาตรา 22 ให้เป็นไปตามที่กำหนดในข้อบังคับของกระทรวงกลาโหม</p> <p>ในการพิจารณาของผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจสั่งลงโทษวินัยตามมาตรา 22 ให้พิจารณาสั่งการให้แล้วเสร็จภายในสองร้อยสี่สิบวันนับแต่วันได้รับสำนวน เว้นแต่มีเหตุจำเป็นตามที่กำหนดในข้อบังคับของกระทรวงกลาโหม ซึ่งทำให้การพิจารณาไม่แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าวก็ให้ขยายระยะเวลาได้อีกไม่เกินสองครั้ง โดยแต่ละครั้งจะต้องไม่เกินหกสิบวัน ในการนี้ หากยังพิจารณาไม่แล้วเสร็จ ให้ทหารผู้ถูกกล่าวหากลับคืนสู่ฐานะเดิมก่อน และให้ถือว่าไม่เป็นผู้ที่อยู่ระหว่างถูกสืบข้อเท็จจริงหรือสอบสวนแล้วแต่กรณี นับแต่วันครบกำหนดเวลาดังกล่าว จนกว่าการพิจารณาสั่งการในเรื่องนั้นจะเสร็จสิ้น และมีคำสั่ง</p> <p>ในกรณีที่เป็นความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งตามที่กำหนดในข้อบังคับของกระทรวงกลาโหม จะดำเนินการทางวินัยทหารโดยไม่ต้องสืบสวนหรือสอบสวนก็ได้</p>	<p>เพื่อกำหนดกรอบระยะเวลาเกี่ยวกับการสืบข้อเท็จจริง และการสอบสวนในการดำเนินการทางวินัยทหาร</p> <ul style="list-style-type: none"> - หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ - หลักนิติรัฐ - หลักนิติธรรม - หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง
26	ให้ผู้สืบข้อเท็จจริง กรรมการสืบข้อเท็จจริง กรรมการสอบสวนเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และให้กรรมการสอบสวนมี	เพื่อกำหนดหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสืบข้อเท็จจริงและคณะกรรมการสอบสวนในการ

มาตรา	ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ.	หลักการและเหตุผล
	<p>อำนาจเช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพียงเท่าที่เกี่ยวกับอำนาจและหน้าที่ของกรมการสอบสวน และให้มีอำนาจเรียกให้กระทรวง ทบวง กรม หน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานอื่นของรัฐ ห้างหุ้นส่วนบริษัท หรือบุคคลใด ๆ มาให้ถ้อยคำหรือชี้แจงข้อเท็จจริง ส่งเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ส่งผู้แทนหรือบุคคลในสังกัดมาชี้แจงหรือให้ถ้อยคำเกี่ยวกับเรื่องที่สอบสวน</p>	<p>ดำเนินการทางวินัยทหาร</p> <ul style="list-style-type: none"> - หลักนิติรัฐ - หลักนิติธรรม - หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง
27	<p>ทหารผู้ใดมีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยทหารอย่างร้ายแรงจนถูกตั้งกรรมการสอบสวนหรือต้องหาว่ากระทำผิดอาญาหรือถูกฟ้องคดีอาญา เว้นแต่เป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาตามที่กำหนดในข้อบังคับของกระทรวงกลาโหม มีอำนาจสั่งพักราชการหรือสั่งให้ออกจากราชการทหารไว้ก่อน เพื่อรอฟังผลการสอบสวนพิจารณาทางวินัยทหารได้ แต่ถ้าภายหลังปรากฏผลการสอบสวนพิจารณาทางวินัยทหารว่าผู้นั้นมิได้กระทำผิดหรือกระทำผิดไม่ถึงกับถูกลงโทษให้ออก ปลดออกหรือไล่ออก และไม่มีกรณีที่จะต้องออกจากราชการด้วยเหตุอื่นก็ให้ผู้นั้นมีอำนาจดังกล่าวสั่งให้ผู้นั้นกลับเข้ารับราชการทหารในตำแหน่งเดิมหรือตำแหน่งในระดับเดียวกันที่ผู้นั้นมีคุณสมบัติตรงตามคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งนั้น</p> <p>ในกรณีที่ผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการทหารไว้ก่อนได้รับคำสั่งให้กลับเข้ารับราชการ</p>	<p>เพื่อกำหนดอำนาจในการสั่งพักราชการหรือสั่งให้ออกจากราชการทหารไว้ก่อนในกรณีทหารถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยทหารอย่างร้ายแรงจนถูกตั้งกรรมการสอบสวนหรือต้องหาว่ากระทำผิดอาญาหรือถูกฟ้องคดีอาญา เว้นแต่เป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ</p> <ul style="list-style-type: none"> - หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ - หลักความได้สัดส่วน - หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง

มาตรา	ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ.	หลักการและเหตุผล
	<p>ทหารหรือได้รับคำสั่งให้ออกจากราชการด้วยเหตุใด ๆ ที่มีใช้เป็นการลงโทษ ให้ผู้นั้นมีสถานภาพเป็นทหารตลอดระยะเวลาระหว่างที่ถูกสั่งให้ออกจากราชการทหารไว้ก่อน</p> <p>เงินเดือน เงินอื่นที่จ่ายเป็นรายเดือน และเงินช่วยเหลือเยียวยาความเสียหายอย่างอื่น และการจ่ายเงินดังกล่าวของผู้ถูกสั่งพักราชการทหาร และผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการทหารไว้ก่อน ให้เป็นไปตามกฎหมายหรือข้อบังคับของกระทรวงกลาโหม</p> <p>หลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการสั่งพักราชการทหาร การสั่งให้ออกจากราชการทหารไว้ก่อน ระยะเวลาให้พักราชการและให้ออกจากราชการไว้ก่อน และการดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามผลการสอบสวนพิจารณาให้เป็นไปตามที่กำหนดในข้อบังคับของกระทรวงกลาโหม</p>	
หมวด 4 การอุทธรณ์		
28	<p>ให้มีคณะกรรมการวินัยทหารคณะหนึ่ง เรียกโดยย่อว่า “ก.ท.” ประกอบด้วยกรรมการ จำนวนเจ็ดคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา</p> <p>กรรมการวินัยทหารมีวาระการดำรงตำแหน่งห้าปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งและให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว</p> <p>คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ที่จะเป็นกรรมการวินัยทหาร ให้เป็นไปตามข้อบังคับของกระทรวงกลาโหม</p>	<p>เพื่อกำหนดจำนวน คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ที่จะเป็นกรรมการวินัยทหารให้มีความเหมาะสม</p> <ul style="list-style-type: none"> - ทฤษฎีรัฐและอำนาจรัฐ - ทฤษฎีความยุติธรรม - หลักนิติรัฐ - หลักนิติธรรม

มาตรา	ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ.	หลักการและเหตุผล
29	<p>ให้คณะกรรมการวินัยทหาร มีหน้าที่และอำนาจดังต่อไปนี้</p> <p>(1) พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ ตามมาตรา 32</p> <p>(2) เสนอแนะต่อผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้เพื่อออกกฎระเบียบ ข้อบังคับ และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้</p> <p>(3) แต่งตั้งคณะบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามข้อบังคับกระทรวงกลาโหมกำหนดเพื่อเป็นคณะอนุกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์</p> <p>(4) จัดทำหลักสูตรการสอนวินัยทหารและการฝึกอบรมบุคลากรในกองทัพ เพื่อป้องกันการกระทำผิดวินัยทหาร</p> <p>(5) สนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันการกระทำผิดวินัยทหาร</p>	<p>เพื่อกำหนดหน้าที่และอำนาจคณะกรรมการวินัยทหารในการดำเนินการทางวินัยทหาร</p> <p>- ทฤษฎีรัฐและอำนาจรัฐ</p> <p>- ทฤษฎีความยุติธรรม</p> <p>- หลักนิติรัฐ</p> <p>- หลักนิติธรรม</p>
30	<p>ทหารผู้ใดถูกสั่งลงโทษตามพระราชบัญญัตินี้ หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการ ทหารผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปหรือคณะกรรมการวินัยทหารภายในสามสิบวันนับแต่วันทราบหรือถือว่าทราบคำสั่งของผู้บังคับบัญชามีอำนาจสั่งลงโทษวินัยทหาร</p> <p>การอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในข้อบังคับกระทรวงกลาโหม</p>	<p>เพื่อกำหนดสิทธิของทหารผู้ถูกสั่งลงโทษ ให้มีสิทธิอุทธรณ์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปหรือคณะกรรมการวินัยทหารภายในระยะเวลาที่กำหนด</p> <p>- หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์</p> <p>- ทฤษฎีความยุติธรรม</p> <p>- หลักนิติรัฐ</p> <p>- หลักนิติธรรม</p>
31	<p>เมื่อผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการทางวินัยทหารอย่างร้ายแรงหรือสั่งให้ทหารออกจากราชการในเรื่องใดไปแล้ว ถ้าคณะกรรมการวินัยทหาร</p>	<p>เพื่อกำหนดหน้าที่และอำนาจของคณะอนุกรรมการวินัยทหาร</p> <p>- หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์</p>

มาตรา	ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ.	หลักการและเหตุผล
	<p>พิจารณาเห็นเป็นการสมควรที่จะต้องสอบสวนเพิ่มเติมหรือสอบสวนใหม่ให้คณะกรรมการวินัยทหาร มีอำนาจสอบสวนเพิ่มเติมหรือสอบสวนใหม่ในเรื่องนั้น ได้ตามความจำเป็น โดยจะสอบสวนเองหรือตั้งคณะกรรมการหรือให้คณะกรรมการสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมหรือสอบสวนใหม่แทนก็ได้ หรือกำหนดประเด็นหรือข้อสำคัญที่ต้องการทราบส่งไปเพื่อให้คณะกรรมการสอบสวนที่ผู้บังคับบัญชาได้แต่งตั้งไว้เดิมทำการสอบสวนเพิ่มเติมได้ด้วยการแต่งตั้งคณะกรรมการ การให้คณะกรรมการสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมหรือการกำหนดประเด็นที่ต้องการส่งไปสอบสวนเพิ่มเติมตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎของคณะกรรมการวินัยทหาร</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ทฤษฎีความยุติธรรม - หลักนิติรัฐ - หลักนิติธรรม
32	<p>ให้กรรมการวินัยทหารและอนุกรรมการวินัยทหารได้รับเงินประจำตำแหน่งและผลประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาและให้มีสิทธิได้รับค่าใช้จ่ายในการเดินทางตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการเช่นเดียวกับผู้ดำรงตำแหน่งบริหารระดับสูง</p>	<p>เพื่อให้กรรมการวินัยทหารและอนุกรรมการวินัยทหารได้รับเงินประจำตำแหน่งและผลประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นตามที่กฎหมายกำหนด</p>
33	<p>เมื่อคณะกรรมการวินัยทหารได้พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์แล้ว ให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจลงโทษวินัยทหารดำเนินการให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยนั้นภายในสามสิบวันนับแต่วันที่คณะกรรมการวินัยทหารมีคำวินิจฉัย</p> <p>ในกรณีที่ทหารผู้อุทธรณ์ไม่เห็นด้วยกับคำ</p>	<p>เพื่อกำหนดสิทธิของทหารผู้ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของคณะกรรมการวินัยทหารให้ฟ้องคดีต่อศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหารได้</p> <ul style="list-style-type: none"> - หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

มาตรา	ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ.	หลักการและเหตุผล
	<p>วินิจฉัยอุทธรณ์ของคณะกรรมการวินัยทหารให้ฟ้องคดีต่อศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหารภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ทราบหรือถือว่าทราบคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินัยทหาร</p> <p>ผู้บังคับบัญชาผู้ใดไม่ปฏิบัติตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าเป็นการจงใจละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ทฤษฎีความยุติธรรม - หลักนิติรัฐ - หลักนิติธรรม
34	<p>การพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ของคณะกรรมการวินัยทหารให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ เว้นแต่มีเหตุขัดข้องที่ทำให้การพิจารณาไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลาดังกล่าว ก็ให้ขยายระยะเวลาได้อีกซึ่งไม่เกินสองครั้ง โดยแต่ละครั้งจะต้องไม่เกินหกสิบวัน และให้บันทึกเหตุขัดข้องให้ปรากฏไว้ด้วย</p> <p>การพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการวินัยทหารจะแต่งตั้งและมอบหมายให้คณะอนุกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ดำเนินการแทนแล้วรายงานผลให้ทราบก็ได้</p> <p>การแต่งตั้ง การมอบหมายและการรายงานผลตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามข้อบังคับกระทรวงกลาโหม</p>	<p>เพื่อกำหนดระยะเวลาในการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ของคณะกรรมการวินัยทหาร</p> <ul style="list-style-type: none"> - หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ - หลักความได้สัดส่วน - ทฤษฎีความยุติธรรม - หลักนิติรัฐ - หลักนิติธรรม
<p>หมวด 5</p> <p>การฟ้องคดี</p>		
35	<p>ในกรณีทหารผู้ถูกลงโทษทางวินัยทหารอย่างร้ายแรงไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของคณะกรรมการวินัยทหาร มีสิทธิที่จะยื่นฟ้องคดีวินัยทหารต่อศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัย</p>	<p>เพื่อให้มีการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจฝ่ายบริหารของผู้บังคับบัญชาทหารโดยฝ่ายตุลาการซึ่งเป็นทหารผู้มีความรู้ทางด้านวินัยทหารโดยตรง</p>

มาตรา	ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ.	หลักการและเหตุผล
	ทหาร ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ทราบหรือถือว่าทราบคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินัยทหาร	<ul style="list-style-type: none"> - หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ - หลักนิติรัฐ - หลักนิติธรรม - ทฤษฎีรัฐและอำนาจรัฐ - ทฤษฎีความยุติธรรม
36	เมื่อศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหารมีคำพิพากษาหรือคำสั่งแล้ว ให้ผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจสั่งลงโทษทางวินัยทหาร ดำเนินการบังคับคดีให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งภายในเวลาสามสิบวันนับแต่วันที่รับทราบคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหาร และให้นำความมาตรา 33 วรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม	<p>เพื่อให้มีการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจฝ่ายบริหารของผู้บังคับบัญชาทหารโดยฝ่ายตุลาการซึ่งเป็นทหาร ผู้มีความรู้ทางด้านวินัยทหารโดยตรง</p> <ul style="list-style-type: none"> - หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ - หลักนิติรัฐ - หลักนิติธรรม - ทฤษฎีรัฐและอำนาจรัฐ - ทฤษฎีความยุติธรรม
บทเฉพาะกาล		
37	เมื่อพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. นี้ใช้บังคับแล้ว บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดอ้างถึงบทบัญญัติพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ให้ถือว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นอ้างถึงบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. นี้ ในบทมาตราที่มีนัยเช่นเดียวกัน	<p>เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร</p>
38	ให้จัดตั้งแผนกคดีวินัยทหารในศาลทหารสูงสุดภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป โดยมีองค์คณะตุลาการตามที่กฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหารกำหนด และให้ศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหารมีอำนาจรับฟ้องและพิจารณาพิพากษาคดีวินัยทหารที่ได้อุทธรณ์คำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินัยทหารตามพระราชบัญญัตินี้	<p>เพื่อจัดตั้งองค์กรศาลที่มีหน้าที่และอำนาจในการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจฝ่ายบริหารของผู้บังคับบัญชาทหารโดยฝ่ายตุลาการซึ่งเป็นทหาร ผู้มีความรู้ทางด้านวินัยทหารโดยตรง</p>

5. การสัมมนารับฟังความคิดเห็น (Hearing)

การวิจัยได้นำเอาผลการวิจัยและร่างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารเบื้องต้นมานำเสนอต่อประชาชนที่เข้าร่วมสัมมนารับฟังความคิดเห็น (Hearing) ซึ่งเป็นขั้นตอนหนึ่งของการวิจัย เพื่อให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องได้ร่วมรับฟังและร่วมวิพากษ์ (Comment) แสดงความคิดเห็นพร้อมทั้งให้คำแนะนำต่อร่างกฎหมายต้นแบบที่ได้จากการวิจัย เพื่อผู้วิจัยจะได้นำไปวิเคราะห์ในการปรับปรุงแก้ไขให้ร่างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

การวิจัยนี้ได้มีการจัดสัมมนารับฟังความคิดเห็นขึ้นเมื่อวันที่ 8 ตุลาคม พ.ศ. 2565 ณ ห้องแมกโนเลีย 1 ชั้น 4 อาคารทีเค 3 โรงแรมทีเค แอนด์ คอนเวนชัน หลักลี กรุงเทพมหานคร ระหว่างเวลา 09.00 – 12.00 นาฬิกา

ภาพประกอบที่ 5.8 การสัมมนารับฟังความคิดเห็น (Hearing)

ภาพประกอบที่ 5.9 การสัมมนารับฟังความคิดเห็น (Hearing)

ภาพประกอบที่ 5.10 ผู้ร่วมสัมมนาแสดงความคิดเห็น

ภาพประกอบที่ 5.11 ผู้ร่วมสัมมนาแสดงความคิดเห็น

การสัมมนารับฟังความคิดเห็นครั้งนี้ มีประชากรที่เข้าร่วมรับฟังความคิดเห็นจำนวน 36 คน ประกอบด้วย อดีตข้าราชการทหารระดับนายพล ตุลาการพระธรรมนูญ อัยการทหาร นายทหาร พระธรรมนูญ ผู้พิพากษา อัยการ ทนายความ นิติกร ข้าราชการตำรวจ ประชาชน ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้เสีย โดยผู้เข้าร่วมสัมมนาได้ร่วมวิพากษ์ (Comment) และให้ข้อเสนอแนะ เพื่อผู้วิจัยจะได้นำไปวิเคราะห์ เพื่อการปรับปรุงแก้ไขจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร ให้มีความสมบูรณ์มากที่สุด

กระบวนการจัดทำกรรับฟังความคิดเห็น (Hearing)

การรับฟังความคิดเห็น มีขั้นตอน ดังนี้

1) ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัย มีสาระสำคัญ คือ ความเป็นมาของปัญหาที่นำไปสู่การทำวิจัย วัตถุประสงค์การวิจัย วัตถุประสงค์การรับฟังความคิดเห็น (Hearing) วิธีวิทยาการวิจัยที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลการตรวจสอบร่างกฎหมายที่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-พ.ศ. 2580) และพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย และโครงสร้างร่างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร ซึ่งประกอบด้วย หลักการและเหตุผล คำนิยาม หมวด 1 การรักษาจรรยาข้าราชการทหาร หมวด 2 วินัยและการรักษาวินัยทหาร หมวด 3 การดำเนินการทางวินัยทหารในเวลาไม่ปกติ หมวด 4

การดำเนินการทางวินัยทหารในเวลาปกติ หมวด 5 การร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป
 หมวด 6 การอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินัยทหาร หมวด 7 การฟ้องคดีวินัยทหารต่อศาลทหารสูงสุด
 แผนกคดีวินัยทหาร และบทเฉพาะกาล จากนั้นได้ให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาการรับฟังความคิดเห็น
 (Hearing) ได้วิพากษ์และแสดงความคิดเห็นเสนอแนะเพิ่มเติมประเด็นที่เป็นประโยชน์ต่อร่าง
 กฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร

2) ผลการรับฟังความคิดเห็น ได้ข้อวิพากษ์และข้อแนะนำ ตามประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 วันที่พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหารฉบับนี้มีผลใช้บังคับตามมาตรา 2

ที่ประชุมมีความเห็นว่า ในปัจจุบันวันที่กฎหมายฉบับใหม่จะมีผลใช้บังคับจะใช้คำว่า
 “พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป”
 ซึ่งเป็นแนวทางในการบัญญัติกฎหมายในปัจจุบันที่คณะกรรมการกฤษฎีกาให้การยอมรับ

ประเด็นที่ 2 คำนิยาม

ที่ประชุมมีความเห็นว่า บทบัญญัติมาตรา 13 เรื่อง โทษทางวินัยทหาร ให้นำมาใช้เป็น
 คำนิยาม เช่น คำว่า “ภาคทัณฑ์” “ทัณฑ์กรรม” “กัก” “ขัง” “ตัดเงินเดือน” “จำขัง” ควรนำมาบัญญัติ
 รวมไว้ในมาตรา 4 และเพิ่มคำว่า “ให้ออก” “ปลดออก” “ไล่ออก” เป็นคำนิยาม

ประเด็นที่ 3 การดำเนินการกับทหารผู้ไม่รักษายจรรยาบรรณทหาร

มาตรา 6 และในมาตรา 7 มีความเห็นว่า ควรกำหนดให้ผู้บังคับบัญชาของทหารผู้ไม่รักษาย
 จรรยาบรรณทหารนั้น มีส่วนร่วมรับผิดชอบกับการไม่รักษายจรรยาบรรณของทหาร
 ผู้ได้บังคับบัญชาด้วย เช่น การกำหนดให้นำประวัติการฝ่าฝืนจรรยาบรรณทหารมาใช้เป็น
 องค์ประกอบการพิจารณาในเรื่องการปรับย้าย การเลื่อนระดับตำแหน่ง หรือการพิจารณาผลการ
 ปฏิบัติงานตามหน้าที่เพื่อให้ได้รับบำเหน็จความชอบ เป็นต้น

ประเด็นที่ 4 การเรียงลำดับภาวะการปฏิบัติทางทหาร

หมวด 3 วินัยและการรักษาวินัยทหาร ควรจัดลำดับภาวะ

มีความเห็นว่าควรจัดลำดับภาวะปกติ มาก่อนการดำเนินการทางวินัยทหารในภาวะ
 ไม่ปกติ เพื่อประโยชน์ในการเรียงลำดับขั้นตอนการดำเนินการทางวินัยทหาร

ประเด็นที่ 5 การได้รับเงินค่าตอบแทนและเงินค่าเดินทางของคณะกรรมการวินัยทหาร
 และอนุกรรมการวินัยทหาร

มาตรา 32 นั้นมีความเห็นว่า การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการวินัยทหาร และ
 อนุกรรมการวินัยทหาร ถือเป็นปฏิบัติหน้าที่ราชการตามปกติอยู่แล้ว จึงไม่ควรที่จะได้รับเงิน
 ค่าตอบแทนและเงินค่าเดินทาง

ประเด็นที่ 6 หลักเกณฑ์ในการพิจารณาความผิดวินัยทหารร้ายแรงหรือความผิดวินัยทหารไม่ร้ายแรงของผู้บังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป คณะกรรมการวินัยทหาร และคณะอนุกรรมการวินัยทหาร

มีข้อเสนอแนะในการกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาว่าความผิดใดเป็นความผิดวินัยทหารร้ายแรงหรือความผิดวินัยทหารไม่ร้ายแรง โดยมีหลักเกณฑ์การพิจารณาที่สำคัญ ดังนี้

(1) เกณฑ์วิญญูชน คือ วิญญูชนคนที่เป็นทหารในภาวะเช่นนั้น โดยทั่วไปจะกระทำการอย่างไร

(2) ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิดวินัยทหาร

(3) ตำแหน่งหน้าที่และวุฒิภาวะของทหารผู้กระทำผิดวินัยทหาร เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาความผิดวินัยทหารร้ายแรงหรือความผิดวินัยทหารไม่ร้ายแรง

ประเด็นที่ 7 การดำเนินการทางวินัยทหารไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด ในพระราชบัญญัตินี้ มาตรา 34 มีความเห็นว่า หากคณะกรรมการวินัยทหาร และคณะอนุกรรมการวินัยทหารดำเนินการทางวินัยทหารไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้จะมีผลอย่างไรต่อผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทหาร

ประเด็นที่ 8 จรรยาบรรณทหาร

มีความเห็นว่าให้ผู้วิจัย ศึกษาเปรียบเทียบกับระเบียบกระทรวงกลาโหมว่าด้วยประมวลจริยธรรมและการรักษาจริยธรรม พ.ศ. 2564 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 76 วรรคท้าย เพื่อนำมาสร้างเป็นจรรยาบรรณทหารตามพระราชบัญญัตินี้

กล่าวโดยสรุปจากข้อวิพากษ์และข้อเสนอแนะจากการ Hearing ดังกล่าวข้างต้นมีประเด็นสาระสำคัญที่จะนำไปปรับปรุงพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. ดังนี้

ประเด็นที่ 1 เรื่อง วันที่กฎหมายมีผลใช้บังคับ

วันที่พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหารฉบับนี้มีผลใช้บังคับตามมาตรา 2 ผู้วิจัยเห็นด้วยกับผู้ร่วมสัมมนาในประเด็นให้ใช้คำว่า “พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป” เพราะ เป็นแนวทางในการบัญญัติกฎหมายในปัจจุบันที่คณะกรรมการกฤษฎีกาให้การยอมรับ

ประเด็นที่ 2 เรื่อง คำนิยาม

ผู้วิจัยเห็นด้วยกับผู้ร่วมสัมมนาในประเด็นที่ว่า คำนิยามในกฎหมายต้นแบบฉบับนี้ควรรวมไว้ในมาตราเดียว และควรกำหนดคำนิยามคำว่า “ให้ออก” “ปลดออก” “ไล่ออก” ไว้ในกฎหมายฉบับนี้ด้วย ผู้วิจัยจะดำเนินการปรับแก้ในมาตรา 4 ซึ่งเป็นมาตราที่ให้ความหมายของคำนิยามศัพท์ โดยย้ายนิยามของคำว่า “ภาคทัณฑ์” “ทัณฑ์กรรม” “กัก” “ขัง” “ตัดเงินเดือน” “จำขัง”

ในมาตรา 13 มารวมไว้ในมาตรา 4 และให้เพิ่มนิยามของคำว่า “ปลดออก” “ไล่ออก” เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามที่ผู้ร่วมสัมมนาเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงกฎหมายต้นแบบฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

โดยความหมายของคำว่า “ภาคทัณฑ์” “ทัณฑ์กรรม” “กัก” “ขัง” “จำขัง” ผู้วิจัยนำมาจากพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 มาตรา 9 ส่วนคำว่า “ตัดเงินเดือน” “ปลดออก” “ไล่ออก” ผู้วิจัยนำมาจากพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 88

ประเด็นที่ 3 เรื่อง การดำเนินการกับทหารผู้ไม่รักษาจรรยาบรรณทหาร

ผู้วิจัยเห็นด้วยกับผู้ร่วมสัมมนาในประเด็นการกำหนดมาตรการดำเนินการกับทหาร

ผู้ไม่รักษาจรรยาบรรณทหารและผู้บังคับบัญชาของทหารผู้นั้นด้วย โดยผู้จะดำเนินการปรับแก้ในมาตรา 6 และมาตรา 7 โดยมีสาระสำคัญกำหนดให้ทหารผู้ไม่รักษาจรรยาบรรณทหารและผู้บังคับบัญชาของทหารผู้ไม่รักษาจรรยาบรรณทหารนั้น มีส่วนร่วมรับผิดชอบกับการไม่รักษาจรรยาบรรณทหาร เช่น การกำหนดให้นำประวัติการฝ่าฝืนจรรยาบรรณทหารมาใช้เป็นองค์ประกอบการพิจารณาในเรื่องการปรับย้าย การเลื่อนระดับตำแหน่ง หรือการพิจารณาผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่เพื่อให้ได้รับบำเหน็จความชอบ เป็นต้น

ประเด็นที่ 4 การเรียงลำดับภาวะการปฏิบัติการทางทหาร

ผู้วิจัยเห็นด้วยกับผู้ร่วมสัมมนาในประเด็นที่ว่า ควรมีการเรียงลำดับภาวะการปฏิบัติการทางทหาร โดยเริ่มจากภาวะปกติ ไปยังภาวะไม่ปกติ เพื่อให้สอดคล้องกับรูปแบบการจัดทำกฎหมาย โดยผู้วิจัยจะปรับแก้กฎหมายใน หมวด 3 วินัยและการรักษาวินัยทหาร ส่วนที่ 1 จะเป็นเรื่องการดำเนินการทางวินัยทหารในภาวะปกติ ส่วนที่ 2 จะเป็นเรื่องการดำเนินการทางวินัยทหารในภาวะไม่ปกติ เพื่อประโยชน์ในการเรียงลำดับขั้นตอนการดำเนินการทางวินัยทหาร

ประเด็นที่ 5 การได้รับเงินประจำตำแหน่งและเงินค่าเดินทางของคณะกรรมการวินัยทหารและอนุกรรมการวินัยทหาร

ผู้วิจัยเห็นด้วยกับผู้ร่วมสัมมนาในประเด็นที่ว่า การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการวินัยทหาร และอนุกรรมการวินัยทหารเป็นการปฏิบัติหน้าที่ราชการตามปกติอยู่แล้ว จึงไม่ควรที่จะได้รับเงินประจำตำแหน่ง โดยผู้จะดำเนินการปรับแก้ในมาตรา 32 โดยตัดคำว่า “เงินประจำตำแหน่ง” ออกไป แต่ในส่วนค่าตอบแทนอย่างอื่นและค่าใช้จ่ายในการเดินทางเห็นควรให้คงไว้ตามเดิม

ประเด็นที่ 6 หลักเกณฑ์ในการพิจารณาความผิดวินัยทหารร้ายแรงหรือความผิดวินัยทหารไม่ร้ายแรงของผู้บังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป คณะกรรมการวินัยทหาร และคณะอนุกรรมการวินัยทหาร

ผู้ร่วมประชุมมีข้อเสนอแนะในการกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาว่าความผิดใด เป็นความผิดวินัยทหารร้ายแรงหรือความผิดวินัยทหารไม่ร้ายแรง โดยมีหลักเกณฑ์การพิจารณาที่สำคัญ คือ 1. เกณฑ์วิญญูชน 2. ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิดวินัยทหาร 3. ตำแหน่งหน้าที่และ วุฒิกวาของทหารผู้กระทำผิดวินัยทหาร เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาความผิดวินัยทหารร้ายแรง หรือความผิดวินัยทหารไม่ร้ายแรง ผู้วิจัยเห็นด้วยกับผู้ร่วมสัมมนา เนื่องจากเป็นแนวทางที่เป็น มาตรฐานของหน่วยงานรัฐทั่วไป เพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณาว่าความผิดใดเป็นความผิด วินัยทหารร้ายแรงหรือความผิดวินัยทหารไม่ร้ายแรงของผู้มีอำนาจสั่งลงโทษหรือผู้มีอำนาจ พิจารณาอุทธรณ์ โดยผู้วิจัยเห็นว่าควรกำหนดรายละเอียดการพิจารณาดังกล่าวเป็นกฎกระทรวง กลาโหม

ประเด็นที่ 7 การดำเนินการทางวินัยทหารไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด ในพระราชบัญญัตินี้

ผู้ร่วมประชุมมีข้อเสนอแนะว่าหากคณะกรรมการวินัยทหาร และคณะอนุกรรมการ วินัยทหารดำเนินการทางวินัยทหารไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้จะมี ผลอย่างไรต่อผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทหาร ให้ผู้วิจัยกำหนดไว้ในกฎหมายต้นแบบฉบับนี้ด้วย ผู้วิจัยเห็นด้วยกับผู้ร่วมประชุม โดยปรับแก้ มาตรา 34 เพิ่มเติมบทบัญญัติในตอนท้ายของมาตรา 34 วรรคแรก โดยมีสาระสำคัญคือ หากคณะกรรมการวินัยทหาร หรือคณะอนุกรรมการวินัยทหารยัง พิจารณาไม่แล้วเสร็จ ให้ทหารผู้ถูกกล่าวหากลับคืนสู่ฐานะเดิมก่อน และให้ถือว่าไม่เป็นผู้ที่อยู่ ระหว่างถูกดำเนินการทางวินัยทหาร

ประเด็นที่ 8 จรรยาบรรณทหาร

ผู้ร่วมประชุมมีข้อเสนอแนะให้ผู้วิจัย ศึกษาเปรียบเทียบกับระเบียบกระทรวงกลาโหม ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและการรักษาจริยธรรม พ.ศ. 2564 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 76 วรรคท้าย เพื่อนำมาสร้างเป็นจรรยาบรรณทหารตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้วิจัยเห็นด้วยกับผู้ร่วมประชุม โดยจะนำไปใช้ในการปรับปรุงกฎหมายในหมวด 1 การรักษา จรรยาบรรณทหารในมาตรา 6 และมาตรา 7 เพื่อปรับปรุงกฎหมายต้นแบบฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ ยิ่งขึ้น

6. ร่างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร

จากการสัมมนารับฟังความคิดเห็น (Hearing) ได้นำผลมาวิเคราะห์หาคำตอบการวิจัย พบว่ามีประเด็นสาระสำคัญที่นำมาปรับปรุงและจัดทำร่างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร ซึ่งได้ผ่านการวิเคราะห์หลักเกณฑ์ในการจัดทำกฎหมายตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำ

ร่างกฎหมายและประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 แล้ว คั้งนั้น ร่างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร ซึ่งได้จัดทำเป็น ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. ประกอบด้วยบทบัญญัติ 38 มาตรา แบ่งเป็น 5 หมวด และ 1 บทเฉพาะกาล ดังนี้

บททั่วไป	(มาตรา 1-5)
หมวด 1 การรักษาจรรยาบรรณทหาร	(มาตรา 6-7)
หมวด 2 วินัยและการรักษาวินัยทหาร	(มาตรา 8-14)
หมวด 3 การดำเนินการทางวินัยทหาร	
ส่วนที่ 1 การดำเนินการทางวินัยทหารในภาวะปกติ	(มาตรา 15-20)
ส่วนที่ 2 การดำเนินการทางวินัยทหารในภาวะไม่ปกติ	(มาตรา 21-27)
หมวด 4 คณะกรรมการวินัยทหาร	(มาตรา 28-33)
หมวด 5 การอุทธรณ์และการฟ้องคดี	(มาตรา 34-36)
บทเฉพาะกาล	(มาตรา 37-38)

(ร่าง)

พระราชบัญญัติ

ว่าด้วยวินัยทหาร

พ.ศ.

.....

.....

.....

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร.....

..... จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ.”

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันถัดจากวันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้ยกเลิก

- (1) พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476
- (2) พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2477
- (3) พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2477
- (4) พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พุทธศักราช 2480
- (5) พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2505

บรรดากฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่งอื่นในส่วนที่ได้บัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

“ทหาร” หมายความว่า ข้าราชการกระทรวงกลาโหมซึ่งเป็นข้าราชการทหาร ทหารกองประจำการ นักเรียนทหารในสังกัดกระทรวงกลาโหมซึ่งขึ้นทะเบียนกองประจำการ และบุคคลซึ่งถูกเรียกเข้ารับราชการทหารในการเรียกกำลังพลสำรองเพื่อการระดมพลตามกฎหมายว่าด้วย

รับราชการทหารและกฎหมายว่าด้วยกำลังพลสำรอง แต่ไม่หมายรวมถึง ข้าราชการในพระองค์ฝ่ายทหาร ขณะปฏิบัติราชการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการในพระองค์

“วินัยทหาร” หมายความว่า การประพฤติตามแบบธรรมเนียมทหาร

“แบบธรรมเนียมทหาร” หมายความว่า บรรดา กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง คำแนะนำ คำชี้แจงและสรรพนหนังสือต่าง ๆ ที่ผู้บังคับบัญชาได้ออกหรือได้วางไว้เป็นหลักฐานให้ทหารปฏิบัติ ซึ่งรวมทั้งขนบธรรมเนียมและประเพณีอันดีของทหารทั้งที่เป็นและไม่เป็นลายลักษณ์อักษร

“ผู้บังคับบัญชา” หมายความว่า ผู้ซึ่งมีอำนาจบังคับบัญชาโดยตรงและโดยลำดับชั้นตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารมีอำนาจลงโทษแก่ทหารผู้กระทำความผิดต่อวินัยทหารตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร ไม่ว่าจะเป็นการกระทำความผิดในหรือนอกราชอาณาจักร

“ภาวะปกติ” หมายความว่า ภาวะที่ไม่มีการรบหรือสถานะสงคราม หรือไม่ได้ประกาศใช้กฎอัยการศึก

“ภาวะไม่ปกติ” หมายความว่า ภาวะที่มีการรบหรือสถานะสงคราม หรือได้ประกาศใช้กฎอัยการศึก หรือยุทธบริเวณที่เป็นส่วนหนึ่งของเขตสงคราม

“อุทธรณ์” หมายความว่า การที่ทหารผู้ถูกลงโทษทางวินัยทหารเห็นว่าตนถูกลงโทษทางวินัยทหารโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายจากผู้บังคับบัญชา จึงร้องขอต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปหรือคณะกรรมการวินัยทหารแล้วแต่กรณี เพื่อขอให้ทบทวนคำสั่งลงโทษทางวินัยทหารดังกล่าว

“การฟ้องคดี” หมายความว่า การที่ทหารผู้ถูกลงโทษทางวินัยทหารขอให้ศาลพิจารณาพิพากษาคดีวินัยทหาร ในกรณีที่ทหารผู้ถูกลงโทษทางวินัยทหารเห็นว่าตนถูกลงโทษทางวินัยทหารโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายและคดีดังกล่าวได้ผ่านขั้นตอนการอุทธรณ์มาแล้ว

“ศาลทหาร” หมายความว่า ศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหาร

“จรรยาบรรณทหาร” หมายความว่า ประมวลความประพฤติที่ทหารต้องรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียงและฐานะของทหาร

“ก่อนการกำเริบ” หมายความว่า การที่ทหารกระทำการฝ่าฝืนหรือกระด้างกระเดื่อง ไม่เป็นตัวอย่างที่ดีในการเคารพต่อกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ แบบธรรมเนียมทหารหรือคำสั่งของผู้บังคับบัญชาที่สั่งการโดยชอบด้วยกฎหมาย

“ภาคทัณฑ์” หมายความว่า การลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดอันควรต้องรับโทษสถานหนึ่งสถานใด แต่มีเหตุอันควรปรานีจึงเพียงแต่แสดงความผิดผู้นั้นให้ปรากฏไว้

“ทัณฑ์กรรม” หมายความว่า การให้ทำงานโยธา การให้อยู่เวรยาม นอกจากหน้าที่ประจำหรือการให้ทำงานสาธารณะประโยชน์ซึ่งต้องไม่เกินหกชั่วโมงต่อหนึ่งวัน

“กัก” หมายความว่า การกักตัวไว้ในบริเวณใดบริเวณหนึ่ง

“ขัง” หมายความว่า การขังในที่จัดไว้เพื่อควบคุมแต่เฉพาะคนเดียวหรือหลายคนรวมกัน

“จำขัง” หมายความว่า ขังโดยส่งไปฝากให้อยู่ในความควบคุมของเรือนจำทหาร

“ตัดเงินเดือน” หมายความว่า การลงโทษตัดเงินเดือนโดยคำนวณเป็นจำนวนร้อยละของเงินเดือน

“ไม่เลื่อนชั้นเงินเดือน” หมายความว่า การลงโทษไม่เลื่อนชั้นเงินเดือน ในการพิจารณาบำเหน็จประจำปี

“ปลดออก” หมายความว่า โทษทางวินัยที่ใช้ลงแก่ทหารผู้กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ซึ่งมีผลให้ข้าราชการผู้นั้นออกจากราชการ แต่ยังมีสิทธิได้รับบำเหน็จบำนาญ

“ไล่ออก” หมายความว่า โทษทางวินัยที่ใช้ลงแก่ทหารผู้กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ซึ่งมีผลให้ข้าราชการผู้นั้นออกจากราชการ โดยไม่มีสิทธิได้รับบำเหน็จบำนาญ

มาตรา 5 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงหรือข้อบังคับ เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

หมวด 1

การรักษาจรรยาบรรณทหาร

มาตรา 6 ทหารต้องยึดถือปฏิบัติตามกฎหมาย บรรดา กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง คำแนะนำ คำชี้แจงและสรรพนังสือต่าง ๆ ที่ผู้บังคับบัญชาได้ออกหรือได้วางไว้เป็นหลักฐานให้ทหารปฏิบัติ ซึ่งรวมทั้งขนบธรรมเนียม และประเพณีอันดีงามของทหารทั้งที่เป็นและไม่เป็นลายลักษณ์อักษร และต้องรักษาวินัยทหารตามที่บัญญัติไว้โดยเคร่งครัด

มาตรา 7 ทหารผู้ใดไม่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณทหารอันมิใช่เป็นความผิดวินัยทหาร ให้ผู้บังคับบัญชาดักเตือนทหารผู้นั้น และให้ผู้บังคับบัญชานำประวัติการไม่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณทหารมาประกอบการพิจารณาในเรื่องการปรับย้าย การเลื่อนระดับตำแหน่ง หรือการพิจารณาผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่เพื่อให้ได้รับบำเหน็จความชอบ หรือสั่งให้ทหารผู้นั้นได้รับการพัฒนาจรรยาบรรณทหาร

หมวด 2

วินัยและการรักษาวินัยทหาร

มาตรา 8 การกระทำความผิดวินัยทหารไม่ร้ายแรง ได้แก่การไม่รักษาวินัยทหาร ตามที่บัญญัติให้เป็นข้อปฏิบัติและข้อห้ามในลักษณะดังต่อไปนี้

- (1) ต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการทหารด้วยความซื่อสัตย์ สุจริตและเที่ยงธรรมเป็นไปแบบธรรมเนียมทหารและต้องรักษาวินัยทหารตามที่บัญญัติไว้โดยเคร่งครัด
- (2) ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการทหารโดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการทหาร โดยไม่ขัดขืนหรือหลีกเลี่ยง แต่ถ้าเห็นว่าการปฏิบัติตามคำสั่งนั้นจะทำให้เสียหายแก่ราชการทหาร หรือจะเป็นการไม่รักษาผลประโยชน์ของทางราชการทหารจะเสนอความเห็นเป็นหนังสือทันทีเพื่อให้ผู้บังคับบัญชาทบทวนคำสั่งนั้นก็ได้และเมื่อได้เสนอความเห็นแล้ว ถ้าผู้บังคับบัญชายังคงยืนยันให้ปฏิบัติตามคำสั่งเดิมก็ให้ผู้บังคับบัญชาต้องปฏิบัติตามนั้น
- (3) ต้องรักษาระเบียบการเคารพระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา
- (4) ต้องอุทิศเวลาของตนให้แก่ราชการทหารจะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการทหารมิได้
- (5) ต้องปฏิบัติราชการทหารโดยมิให้เป็นการกระทำการข้ามผู้บังคับบัญชาเหนือตน เว้นแต่ผู้บังคับบัญชาเหนือตนขึ้นไปนั้นเป็นผู้สั่งการให้กระทำหรือได้รับอนุญาตเป็นกรณีพิเศษ
- (6) ต้องรักษาความลับของทางราชการ
- (7) ต้องรักษาความสามัคคี และไม่กระทำการอย่างใดที่เป็นการกลั่นแกล้งกัน และต้องช่วยเหลือกันในการปฏิบัติราชการระหว่างทหารด้วยกันและร่วมปฏิบัติราชการ
- (8) ต้องอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนผู้ติดต่อราชการทหาร หรือในการปฏิบัติราชการทหารเกี่ยวกับหน้าที่ของตน โดยไม่ชักช้า ห้ามมิให้ดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่หรือข่มเหงประชาชนผู้มาติดต่อราชการทหารหรือในการปฏิบัติราชการทหารเกี่ยวกับหน้าที่ของตนเพื่อภาพลักษณ์ขององค์กรทหาร
- (9) ต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการทหารด้วยความตั้งใจ อุตสาหะ เพื่อให้เกิดผลดีหรือความก้าวหน้าแก่ราชการทหาร เอาใจใส่ ระวังระมัดระวังรักษาผลประโยชน์ของทางราชการทหาร และต้องไม่ประมาทเลินเล่อในหน้าที่ราชการทหาร
- (10) ต้องไม่กระทำการอันเป็นเหตุให้แตกความสามัคคีระหว่างทหารด้วยกันหรือระหว่างส่วนราชการด้วยกัน
- (11) ต้องไม่รายงานเท็จต่อผู้บังคับบัญชา การรายงานโดยปกปิดข้อความซึ่งควรต้องแจ้งถือว่าเป็นรายงานเท็จด้วย
- (12) ต้องไม่ใช้เกียรติวาจาหรือประพฤตินในลักษณะที่ไม่สมควร
- (13) ต้องไม่กระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว

(14) ต้องไม่กระทำหรือละเว้นการกระทำใด ๆ อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการทหารหรือทำให้เสียระเบียบแบบแผนของทหาร รวมทั้งเสียภาพลักษณ์ขององค์กรทหาร

(15) ต้องไม่กระทำการหรือยอมให้ผู้อื่นกระทำการหาผลประโยชน์อันอาจทำให้เสียความเที่ยงธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ราชการทหารหรือเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการทหารของตนหรือเสื่อมเสียแก่ภาพลักษณ์ขององค์กรทหาร

(16) ต้องไม่เป็นการผู้จัดการ หรือผู้จัดการหรือดำรงตำแหน่งอื่นใดที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันนั้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท

(17) กระทำการหรือไม่กระทำการใด ๆ ตามที่กำหนดในข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง คำแนะนำ คำชี้แจงและสรรพนหนังสือต่าง ๆ ที่ผู้บังคับบัญชาหรือกระทรวงกลาโหมกำหนด

มาตรา 9 การกระทำความผิดวินัยทหารอย่างร้ายแรง ได้แก่ การกระทำความผิดในลักษณะต่อไปนี้

(1) ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการทหาร โดยมีขอบเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์ที่มิควรได้

(2) ละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการทหาร โดยไม่มีเหตุอันสมควร เป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการทหารอย่างร้ายแรง หรือละทิ้งหน้าที่ราชการทหารติดต่อกันเป็นเวลานานเกินสิบห้าวันในภาวะปกติหรือเป็นเวลานานสามวันในภาวะไม่ปกติ โดยไม่มีเหตุอันสมควรหรือโดยมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง คำแนะนำ คำชี้แจง และสรรพนหนังสือต่าง ๆ ที่ผู้บังคับบัญชาหรือกระทรวงกลาโหมกำหนด

(3) เหยียดหยาม กดขี่ ข่มเหงหรือทำร้ายประชาชนผู้ติดต่อราชการทหารหรือระหว่างปฏิบัติหน้าที่ราชการทหาร

(4) กระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุกหรือโทษที่หนักกว่าโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหรือได้รับโทษที่หนักกว่าโทษจำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(5) กระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง

(6) กระทำหรือละเว้นการกระทำใด ๆ รวมทั้งการกระทำความผิดวินัยทหารไม่ร้ายแรงตามมาตรา 8 แต่ผลแห่งการกระทำผิดวินัยทหารดังกล่าวเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ราชการทหารอย่างร้ายแรง

(7) กระทำการหรือไม่กระทำการใด ๆ ตามที่กำหนดในข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง คำแนะนำ คำชี้แจงและสรรพนหนังสือต่าง ๆ ที่ผู้บังคับบัญชาหรือกระทรวงกลาโหมกำหนด อันเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ราชการทหารอย่างร้ายแรง

มาตรา 10 การกระทำความผิดอย่างใด ๆ ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 21 มาตรา 23 มาตรา 24 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 มาตรา 30 มาตรา 31 มาตรา 32 มาตรา 33 มาตรา 34 มาตรา 35 มาตรา 36 มาตรา 37 มาตรา 39 มาตรา 41 มาตรา 42 มาตรา 43 มาตรา 44 มาตรา 46 และมาตรา 47 แห่งประมวลกฎหมายอาญาทหาร ถ้าผู้มีอำนาจบังคับบัญชาตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร พิจารณาเห็นว่าเป็นการเล็กน้อยไม่สำคัญให้ถือว่าเป็นความผิดต่อวินัยทหาร และให้มีอำนาจลงโทษตาม มาตรา 7 แห่งประมวลกฎหมายอาญาทหาร เว้นแต่ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการตามกฎหมายว่าด้วย ธรรมนูญศาลทหารจะสั่งให้ส่งตัวผู้กระทำความผิดไปดำเนินคดีในศาลทหาร หรือจะมีการ ดำเนินคดีนั้นในศาลพลเรือนตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร จึงให้เป็นไปตามนั้น

ในกรณีที่ทหารกระทำความผิดอาญาทหาร และผู้บังคับบัญชาสั่งลงโทษ กัก ขัง หรือจำขัง แล้วให้นำจำนวนวันดังกล่าวมาหักออกจากโทษจำคุกตามคำพิพากษาคืออาญาทหาร

มาตรา 11 ให้ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่เสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีวินัยเพื่อ ป้องกันมิให้ผู้ใต้บังคับบัญชากระทำความผิดวินัยทหาร และดำเนินการทางวินัยทหารแก่ทหาร ผู้ใต้บังคับบัญชาที่กระทำความผิดวินัยทหาร

วิธีการเสริมสร้างและพัฒนาตามวรรคแรกให้เป็นไปตามที่กำหนดในข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง คำแนะนำ คำชี้แจงและสรรพนังสือต่าง ๆ ที่ผู้บังคับบัญชาหรือกระทรวงกลาโหมกำหนด

มาตรา 12 เมื่อมีความจำเป็นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เพื่อประโยชน์ในการรักษาวินัยทหาร และปราบปรามทหารผู้ก่อการกำเริบ หรือเพื่อบังคับทหารผู้ละทิ้งหน้าที่ให้กลับทำหน้าที่ของตน ผู้บังคับบัญชาอาจใช้อาวุธหรือกำลังบังคับได้ และถ้าได้กระทำโดยสุจริตตามสมควรแก่เหตุแล้ว ผู้บังคับบัญชาหรือผู้ช่วยเหลือไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่ง ทางอาญาและวินัยทหาร

เมื่อมีเหตุดังกล่าว ผู้บังคับบัญชาจะต้องรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาเหนือตนตามลำดับชั้น โดยเร็ว

มาตรา 13 โทษทางวินัยทหารมี 9 สถาน ดังต่อไปนี้

- (1) ภาคทัณฑ์
- (2) ทัณฑกรรม เป็นเวลาไม่เกินสามวัน
- (3) กัก เป็นเวลาไม่เกินสี่เดือน
- (4) ขัง เป็นเวลาไม่เกินห้าเดือน
- (5) จำขัง เป็นเวลาไม่เกินหกเดือน
- (6) ตัดเงินเดือน ไม่เกินร้อยละห้าของเงินเดือนขณะถูกลงโทษตัดเงินเดือน เป็นเวลาไม่เกินสามเดือน
- (7) ไม่เลื่อนชั้นเงินเดือน

(8) ปลดออก

(9) ไล่ออก

มาตรา 14 การลงโทษทหารให้ทำเป็นคำสั่งโดยระบุในคำสั่งด้วยว่าผู้ถูกลงโทษกระทำผิดวินัยในกรณีใดและมาตราใด

วิธีการออกคำสั่งเกี่ยวกับการลงโทษวินัยทหารให้เป็นไปตามที่กำหนดในข้อบังคับกระทรวงกลาโหม

หมวด 3

การดำเนินการทางวินัยทหาร

ส่วนที่ 1

การดำเนินการทางวินัยทหารในภาวะปกติ

มาตรา 15 ภายใต้บังคับในภาวะปกติ เมื่อมีการกล่าวหาหรือมีกรณีเป็นที่สงสัยว่าทหารผู้ใดกระทำผิดวินัยทหารให้ผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจสั่งลงโทษรีบดำเนินการสืบข้อเท็จจริงหรือพิจารณาในเบื้องต้นว่าเป็นความผิดวินัยทหารร้ายแรงหรือไม่ร้ายแรง หรือไม่มีมูลความผิด

ในการสืบข้อเท็จจริงให้คณะกรรมการสืบข้อเท็จจริงแจ้งเรื่องที่ถูกกล่าวหาหรือถูกร้องเรียนให้ทหารผู้ถูกกล่าวหาทราบและให้ทหารผู้ถูกกล่าวหาได้อ้างข้อเท็จจริงเพื่อแก้ข้อกล่าวหาภายในเวลาที่กำหนด ถ้าเห็นว่ากรณีไม่มีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยทหารให้สั่งยุติเรื่อง ถ้าเห็นว่าคดีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยทหารให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา 16 หรือมาตรา 17 แล้วแต่กรณีทันที

การแต่งตั้งคณะกรรมการสืบข้อเท็จจริง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในข้อบังคับของกระทรวงกลาโหม

มาตรา 16 ในกรณีผลการสืบข้อเท็จจริงตามมาตรา 15 ปรากฏว่าทหารถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยทหารไม่ร้ายแรง ให้ผู้บังคับบัญชานำสำนวนการสืบข้อเท็จจริงมาพิจารณาสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ทัณฑกรรม กัก ขัง จำขัง ตัดเงินเดือนหรือไม่เลื่อนขึ้นเงินเดือน ตามควรแก่กรณีให้เหมาะสมกับความผิดวินัยทหารที่เกิดขึ้นทันทีโดยไม่ตั้งคณะกรรมการสอบสวนก็ได้

ทหารผู้ถูกลงโทษวินัยตามวรรคหนึ่งผู้ใด เห็นว่าผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจหน้าที่ปฏิบัติต่อตนโดยไม่เป็นธรรมหรือไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือเกิดจากการปฏิบัติโดยมิชอบของผู้บังคับบัญชาต่อตน ทหารผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปของ

ผู้บังคับบัญชาที่ส่งลงโทษวินัย แต่ในกรณีที่ผู้บัญชาการเหล่าทัพเป็นผู้ส่งลงโทษวินัยให้อุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินัยทหาร

มาตรา 17 ในกรณีผลการสืบข้อเท็จจริงตามมาตรา 15 ปรากฏว่าทหารถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยทหารอย่างร้ายแรง ให้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนขึ้น ในการสอบสวนต้องแจ้งข้อกล่าวหาแจ้งสิทธิมีทนายหรือผู้ที่ตนไว้วางใจร่วมฟังการสอบสวนและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาเท่าที่มีให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ โดยจะระบุหรือไม่ระบุชื่อพยานก็ได้ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงและนำสืบแก้ข้อกล่าวหาเมื่อดำเนินการแล้ว ถ้าฟังได้ว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำผิดวินัยทหารอย่างร้ายแรงให้ดำเนินการส่งลงโทษปลดออก หรือไล่ออกตามความร้ายแรงของการกระทำผิดวินัยทหาร แล้วแต่กรณี ถ้าฟังไม่ได้ว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดวินัยทหารให้สั่งยุติเรื่อง

ทหารผู้ถูกส่งลงโทษวินัยทหารอย่างร้ายแรงตามวรรคหนึ่งผู้ใด เห็นว่าผู้บังคับบัญชาใช้หน้าที่และอำนาจปฏิบัติต่อตนโดยไม่เป็นธรรม หรือไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ หรือเกิดจากการปฏิบัติโดยมิชอบของผู้บังคับบัญชาของตน ทหารผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปของผู้บังคับบัญชาที่ส่งลงโทษวินัย

มาตรา 18 ในการสอบสวนวินัยทหารให้คณะกรรมการสอบสวนวินัยทหารแจ้งเรื่องที่ถูกกล่าวหาหรืออุทธรณ์เรียนให้ทหารผู้ถูกกล่าวหาทราบและให้ทหารผู้ถูกกล่าวหาได้อธิบายข้อเท็จจริงเพื่อแก้ข้อกล่าวหาภายในเวลาที่กำหนด ถ้าเห็นว่ากรณีไม่มีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยทหารให้สั่งยุติเรื่อง ถ้าเห็นว่าคดีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยทหารให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา 19 หรือมาตรา 20 ทันที

ในการพิจารณาของผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจส่งลงโทษวินัยตามมาตรา 15 ให้พิจารณาสั่งการให้แล้วเสร็จภายในสองร้อยสี่สิบวันนับแต่วันได้รับสำนวน เว้นแต่มีเหตุจำเป็นตามที่กำหนดในข้อบังคับของกระทรวงกลาโหม ซึ่งทำให้การพิจารณาไม่แล้วเสร็จภายในกำหนดครุณษะเวลาดังกล่าวก็ให้ขยายระยะเวลาได้อีกไม่เกินสองครั้ง โดยแต่ละครั้งจะต้องไม่เกินหกสิบวัน

ในกรณีที่เป็นการพิจารณาที่ปรากฏชัดแจ้งตามที่กำหนดในข้อบังคับของกระทรวงกลาโหมจะดำเนินการทางวินัยทหารโดยไม่ต้องสืบข้อเท็จจริงหรือสอบสวนก็ได้

การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในข้อบังคับของกระทรวงกลาโหม

มาตรา 19 ให้กรรมการสอบสวนเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และให้กรรมการสอบสวนมีอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพียงเท่าที่เกี่ยวกับอำนาจและหน้าที่ของกรรมการสอบสวน และให้มีอำนาจเรียกให้กระทรวง ทบวง กรม หน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานอื่นของรัฐ ห้างหุ้นส่วนบริษัท หรือบุคคลใด ๆ มา

ให้ถ้อยคำหรือชี้แจงข้อเท็จจริง ส่งเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ส่งผู้แทนหรือบุคคลในสังกัด มาชี้แจงหรือให้ถ้อยคำเกี่ยวกับเรื่องที่สอบสวน

มาตรา 20 ทหารผู้ใดมีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยทหารอย่างร้ายแรงจนถูกตั้งกรรมการสอบสวน หรือต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาหรือถูกฟ้องคดีอาญา เว้นแต่เป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาตามที่กำหนดในข้อบังคับของกระทรวงกลาโหม มีอำนาจสั่งพักราชการหรือสั่งให้ออกจากราชการทหารไว้ก่อน เพื่อรอผลการสอบสวนพิจารณาทางวินัยทหารได้ แต่ถ้าภายหลังปรากฏผลการสอบสวนพิจารณาทางวินัยทหารปรากฏว่าผู้นั้นมิได้กระทำความผิดหรือกระทำความผิดไม่ถึงกับถูกลงโทษปลดออกหรือไล่ออก และไม่มีกรณีที่จะต้องออกจากราชการด้วยเหตุอื่นก็ให้ผู้มีอำนาจดังกล่าวสั่งให้ผู้นั้นกลับเข้ารับปฏิบัติงานในตำแหน่งเดิมหรือตำแหน่งในระดับเดียวกันที่ผู้นั้นมีคุณสมบัติตรงตามคุณสมบัติเฉพาะ สำหรับตำแหน่งนั้น

การสั่งพักราชการทหาร หรือสั่งให้ออกจากราชการทหารไว้ก่อนตามวรรคแรก ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของกระทรวงกลาโหม

ส่วนที่ 2

การดำเนินการทางวินัยทหารในภาวะไม่ปกติ

มาตรา 21 ภายใต้บังคับในภาวะไม่ปกติ เมื่อมีการกล่าวหาหรือมีกรณีเป็นที่สงสัยว่าทหารผู้ใดกระทำความผิดวินัยทหาร ให้ผู้บังคับบัญชาริบดำเนินการสืบข้อเท็จจริงหรือพิจารณาในเบื้องต้นว่าเป็นกรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าเป็นความผิดวินัยทหารร้ายแรงหรือไม่ร้ายแรง หรือไม่มีมูลความผิด

ในการสืบข้อเท็จจริงให้แจ้งเรื่องที่ถูกกล่าวหาหรือถูกร้องเรียนให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบและให้ผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อแก้ข้อกล่าวหาภายในระยะเวลาที่กำหนด ถ้าเห็นว่ากรณีไม่มีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยทหารให้สั่งยุติเรื่อง แต่ถ้าเห็นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยทหารให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา 22 ทั้งนี้

การแต่งตั้งคณะกรรมการสืบข้อเท็จจริงให้นำ มาตรา 15 วรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 22 ในกรณีผลการสืบข้อเท็จจริงหรือพิจารณาตามมาตรา 21 ปรากฏว่ากรณีมีมูลกระทำความผิดวินัยทหารไม่ร้ายแรงหรือกระทำความผิดวินัยทหารอย่างร้ายแรง และได้แจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานให้ทหารผู้ถูกกล่าวหาทราบ พร้อมทั้งรับฟังคำชี้แจงของทหารผู้ถูกกล่าวหาแล้ว ผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจสั่งลงโทษวินัยทหารแน่ใจว่ามีการกระทำความผิดวินัยจริงและ

ทหารผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำผิดวินัยตามข้อกล่าวหา ให้ผู้บังคับบัญชามีอำนาจสั่งลงโทษวินัยทหารตามสมควรและเหมาะสมแก่กรณี โดยไม่ต้องคณะกรรมการสอบสวนก็ได้

ในกรณีตามวรรคหนึ่ง ถ้าผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจสั่งลงโทษวินัยทหารเห็นว่า ทหารผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้กระทำผิดวินัยทหารตามข้อกล่าวหา ให้ผู้บังคับบัญชาดังกล่าวสั่งยุติเรื่อง

การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนให้นำมาตรา 18 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 23 เมื่อมีเหตุจำเป็นเพื่อป้องกันการจะหลบหนี หรือจะไปทำร้าย หรือข่มขู่ผู้เสียหาย หรือพยานให้ผู้บังคับบัญชามีอำนาจกักหรือขังตัวทหารนั้นระหว่างดำเนินการสอบสวนได้เท่าที่จำเป็นแก่การสอบสวน แต่ต้องไม่เกินอำนาจลงโทษกักหรือขังของผู้ตั้งกักหรือขัง และต้องไม่เกินสิบห้าวัน

ในกรณีที่ทหารตามวรรคหนึ่งถูกลงโทษกักหรือขังให้หักจำนวนวันที่ถูกกักหรือขังออกจากระยะเวลากักหรือขังด้วย และในกรณีที่ถูกลงโทษทัณฑ์กรรม ให้ถือว่าการถูกกักหรือขังเป็นการรับโทษสำหรับความผิดนั้นแล้ว

มาตรา 24 ทหารผู้ถูกลงโทษวินัยทหารตามมาตรา 22 เห็นว่าผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจหน้าที่ปฏิบัติต่อตนโดยไม่เป็นธรรมหรือไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือเกิดจากการปฏิบัติโดยมิชอบของผู้บังคับบัญชาต่อตน ทหารผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปของผู้บังคับบัญชาที่สั่งลงโทษวินัย และต้องชี้แจงด้วยว่าได้เคยอุทธรณ์นี้ต่อผู้บังคับบัญชาผู้ใดและได้รับคำชี้แจงอย่างไร แต่ในกรณีที่ผู้บัญชาการเหล่าทัพเป็นผู้สั่งลงโทษวินัยให้อุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินัยทหาร

คำสั่งผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปของผู้บังคับบัญชาที่สั่งลงโทษวินัย หรือคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินัยทหารตามวรรคหนึ่งแล้วแต่กรณี ให้เป็นที่สิ้นสุด

มาตรา 25 ทหารผู้ใดกระทำความผิดวินัยทหารไม่ร้ายแรง ให้ผู้บังคับบัญชาสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ทัณฑ์กรรม กัก ขัง จำขัง ตัดเงินเดือนหรือไม่เลื่อนขึ้นเงินเดือน ตามควรแก่กรณีให้เหมาะสมกับความผิดวินัยทหาร ถ้ามีเหตุอันควรลดหย่อนจะนำมาประกอบการพิจารณาลดโทษก็ได้ แต่สำหรับการลงโทษภาคทัณฑ์ให้ใช้เฉพาะกรณีกระทำความผิดวินัยทหารเล็กน้อยหรือมีเหตุอันควรลดหย่อน ซึ่งยังไม่ถึงกับจะต้องถูกลงโทษทัณฑ์กรรม

ถ้าผู้บังคับบัญชาเห็นว่าผู้กระทำความผิดวินัยทหารควรได้รับโทษสูงกว่าที่ตนมีอำนาจสั่งลงโทษให้รายงานต่อผู้บังคับบัญชาของตนที่มีอำนาจ เพื่อให้พิจารณาคำเนิการเพื่อลงโทษตามควรแก่กรณี

ในกรณีกระทำความผิดวินัยทหารเล็กน้อยและมีเหตุอันควรลดโทษ จะงดโทษให้โดยให้ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือหรือว่ากล่าวตักเตือนก็ได้

การลงโทษตามมาตรา ๒๑ ผู้บังคับบัญชาจะมีอำนาจสั่งลงโทษผู้ใต้บังคับบัญชาในสถานโทษ ใดและอัตราโทษได้เพียงใด ให้เป็นไปตามที่กำหนดในข้อบังคับของกระทรวงกลาโหม

มาตรา 26 ทหารผู้ใดกระทำความผิดวินัยทหารอย่างร้ายแรงให้ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษปลดออก หรือไล่ออก ตามความร้ายแรงแห่งกรณี ถ้ามีเหตุอันควรลดหย่อนโทษวินัยทหารจะนำมาประกอบการพิจารณาลงโทษก็ได้ แต่ห้ามมิให้ลดโทษต่ำกว่าปลดออก

มาตรา 27 เมื่อผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการทางวินัยทหารแก่ทหารผู้ใดแล้ว ให้รายงานการดำเนินการทางวินัยทหารต่อผู้บังคับบัญชาที่มีตำแหน่งเหนือผู้ดำเนินการทางวินัยทหารตามลำดับชั้นโดยเร็ว

ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาที่ได้รับรายงานตามวรรคหนึ่งเห็นว่าการยุติเรื่อง การงดโทษหรือการลงโทษเป็นการไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสม ก็ให้มีอำนาจสั่งลงโทษ เพิ่มโทษเป็นสถานโทษ หรืออัตราโทษที่หนักขึ้น ลดโทษลงเป็นสถานโทษหรืออัตราโทษที่เบาลง งดโทษโดยให้ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือหรือว่ากล่าวตักเตือนหรือยกโทษ ให้ถูกต้องหรือเหมาะสมตามควรแก่กรณี ตลอดจนแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อความในคำสั่งเดิมให้ถูกต้องเหมาะสมได้ด้วย และในกรณีที่เห็นว่าควรดำเนินการอย่างไรเพิ่มเติมเพื่อประกอบการพิจารณาให้ได้รับความจริงและยุติธรรมก็ให้มีอำนาจดำเนินการหรือสั่งดำเนินการได้ตามควรแก่กรณี โดยการสั่งลงโทษหรือเพิ่มโทษเป็นสถานโทษที่หนักขึ้น ต้องไม่เกินอำนาจของตน และการเพิ่มอัตราโทษเมื่อรวมกับอัตราโทษเดิมต้องไม่เกินอำนาจนั้นด้วย ถ้าเกินอำนาจของตน ก็ให้รายงานต่อผู้บังคับบัญชาของผู้นั้นตามลำดับเพื่อให้พิจารณาดำเนินการตามควรแก่กรณี ทั้งนี้ ถ้าเห็นว่าการจะสั่งลงโทษหรือเพิ่มโทษนั้นกรณีเป็นการกระทำความผิดวินัยทหารอย่างร้ายแรง ก็ให้รายงานต่อผู้บังคับบัญชาเหนือตนขึ้นไปเพื่อให้พิจารณาดำเนินการ

ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาสั่งลงโทษสั่งยุติเรื่อง หรือสั่งงดโทษทหารผู้ใดไปแล้ว แต่ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปนั้นเห็นว่ากรณีเป็นการกระทำความผิดวินัยทหารอย่างร้ายแรง หรือเมื่อได้รับรายงานที่ผู้บังคับบัญชาตามวรรคสองเห็นว่ากรณีเป็นการกระทำความผิดวินัยทหารอย่างร้ายแรง ก็ให้ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปนั้น มีอำนาจดำเนินการมาตรา 22

เมื่อมีกรณีเพิ่มโทษ ลดโทษ งดโทษ หรือยกโทษ ให้ผู้สั่งมีคำสั่งใหม่ และในคำสั่งดังกล่าวให้สั่งยกเลิกคำสั่งลงโทษเดิมด้วย พร้อมทั้งระบุนิติการดำเนินการให้ผู้ถูกลงโทษตามคำสั่งเดิมรับโทษที่เพิ่มขึ้น ลดลง หรือกลับคืนสู่ฐานะเดิม แล้วแต่กรณี ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับกระทรวงกลาโหม

หมวด 4
คณะกรรมการวินัยทหาร

มาตรา 28 ให้มีคณะกรรมการวินัยทหารคณะหนึ่ง เรียกโดยย่อว่า “ก.ท.” ประกอบด้วย

(1) กรรมการโดยตำแหน่ง ปลัดกระทรวงกลาโหมเป็นประธาน ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ

(2) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนสามคน ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าแต่งตั้ง

(3) ให้เจ้ากรมพระธรรมนูญเป็นกรรมการและเลขานุการ

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระการดำรงตำแหน่งสามปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งและให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิให้เป็นไปตามข้อบังคับของกระทรวงกลาโหม

องค์ประชุมคณะกรรมการวินัยทหารต้องไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมด และให้ถือเสียงมากในการวินิจฉัยอุทธรณ์

มาตรา 29 ให้คณะกรรมการวินัยทหาร มีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(1) พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ ตามมาตรา 30

(2) เสนอแนะต่อผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้เพื่อออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

(3) แต่งตั้งคณะบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามข้อบังคับกระทรวงกลาโหมกำหนดเพื่อทำหน้าที่เป็นคณะอนุกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ประจำภาค เพื่อดำเนินการตามที่ได้รับมอบหมาย

(4) ให้ความเห็นชอบหลักสูตรการสอนวินัยทหารและการฝึกอบรมบุคลากรในกองทัพ เพื่อป้องกันการกระทำผิดวินัยทหาร

(5) สนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐ เอกชนและประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันการกระทำผิดวินัยทหาร

มาตรา 30 เมื่อผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการทางวินัยทหารอย่างร้ายแรงหรือสั่งให้ทหารออกจากราชการในเรื่องใดไปแล้ว ถ้าคณะกรรมการวินัยทหารพิจารณาเห็นเป็นการสมควรที่จะต้องสอบสวนเพิ่มเติมหรือสอบสวนใหม่ให้คณะกรรมการวินัยทหาร มีอำนาจสอบสวนเพิ่มเติมหรือสอบสวนใหม่ในเรื่องนั้น ได้ตามความจำเป็น โดยจะสอบสวนเองหรือมอบหมายให้คณะอนุกรรมการวินัยทหารหรือให้คณะกรรมการสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมหรือสอบสวน

ใหม่แทนก็ได้ หรือกำหนดประเด็นหรือข้อสำคัญที่ต้องการทราบส่งไป เพื่อให้คณะกรรมการสอบสวนที่ผู้บังคับบัญชาได้แต่งตั้งไว้เดิมทำการสอบสวนเพิ่มเติมได้ด้วย

การแต่งตั้งคณะกรรมการวินัยทหาร คณะกรรมการสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติม หรือการกำหนดประเด็นที่ต้องการส่งไปสอบสวนเพิ่มเติมตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับกระทรวงกลาโหม

มาตรา 31 ให้กรรมการวินัยทหาร อนุกรรมการวินัยทหาร และอนุกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ ได้รับผลประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาและให้มีสิทธิได้รับ ค่าใช้จ่ายในการเดินทางตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ

มาตรา 32 เมื่อคณะกรรมการวินัยทหาร ได้พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์แล้ว ให้ผู้บังคับบัญชา ซึ่งมีอำนาจลงโทษวินัยทหารดำเนินการให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยนั้นภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ คณะกรรมการวินัยทหารมีคำวินิจฉัย

ในกรณีที่ทหารผู้อุทธรณ์ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของคณะกรรมการวินัยทหารให้ ฟ้องคดีต่อศาลทหารภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ทราบหรือถือว่าทราบคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ วินัยทหาร

มาตรา 33 การพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ของคณะกรรมการวินัยทหารให้ดำเนินการให้แล้ว เสร็จภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ เว้นแต่มีเหตุขัดข้องที่ทำให้การพิจารณาไม่ แล้วเสร็จภายในระยะเวลาดังกล่าว ก็ให้ขยายระยะเวลาได้อีกซึ่งไม่เกินสองครั้ง โดยแต่ละครั้ง จะต้องไม่เกินหกสิบวัน และให้บันทึกเหตุขัดข้องให้ปรากฏไว้ด้วย

การพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการวินัยทหารจะแต่งตั้งและ มอบหมายให้คณะอนุกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ดำเนินการแทนแล้วรายงานผลให้ทราบก็ได้

การแต่งตั้ง การมอบหมายและการรายงานผลตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามข้อบังคับ กระทรวงกลาโหม

หมวด 5

การอุทธรณ์และการฟ้องคดี

มาตรา 34 ทหารผู้ใดถูกสั่งลงโทษตามพระราชบัญญัตินี้ ทหารผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์ต่อ ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปหรือคณะกรรมการวินัยทหาร แล้วแต่กรณี ภายในสามสิบวันนับแต่ วันทราบหรือถือว่าทราบคำสั่งของผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจสั่งลงโทษวินัยทหารหรือคำวินิจฉัยของ คณะกรรมการวินัยทหาร

การอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในข้อบังคับกระทรวงกลาโหม

มาตรา 35 ในภาวะปกติทหารผู้ถูกลงโทษทางวินัยทหารอย่างร้ายแรงไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของคณะกรรมการวินัยทหาร มีสิทธิที่จะยื่นฟ้องคดีวินัยทหารต่อศาลทหารภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ทราบหรือถือว่าทราบคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินัยทหาร

มาตรา 36 เมื่อศาลทหารมีคำพิพากษาหรือคำสั่งแล้ว ให้ผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจสั่งลงโทษทางวินัยทหาร ดำเนินการบังคับคดีให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งภายในเวลาสามสิบวันนับแต่วันที่รับทราบคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหาร และให้นำความมาตรา 33 วรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม

บทเฉพาะกาล

มาตรา 37 เมื่อพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. นี้ใช้บังคับแล้ว บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดอ้างถึงบทบัญญัติพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ให้ถือว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นอ้างถึงบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. นี้ ในบทมาตราที่มีนัยเช่นเดียวกัน

มาตรา 38 ให้จัดตั้งแผนกคดีวินัยทหารในศาลทหารสูงสุดภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป โดยมีองค์คณะตุลาการตามที่กฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหารกำหนด และให้ศาลทหารมีอำนาจรับฟ้องและพิจารณาพิพากษาคดีวินัยทหารที่ได้อุทธรณ์คำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินัยทหารตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ : เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ได้บังคับใช้มาเป็นเวลานานแล้ว ทำให้มีบทบัญญัติหลายประการไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ และภาวะการปฏิบัติการทางทหารในปัจจุบันซึ่งมีทั้งในภาวะปกติและไม่ภาวะปกติจำเป็นต้องมีกระบวนการดำเนินการทางวินัยทหารที่มีความสอดคล้องกับภาวะการปฏิบัติการทางทหาร ดังนั้น เพื่อคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของทหารผู้อยู่ในบังคับของกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร โดยกำหนดให้คณะกรรมการวินัยทหาร และศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหารเข้ามามีหน้าที่และอำนาจในการทบทวนตรวจสอบการดำเนินการทางวินัยทหารของผู้บังคับบัญชาทางทหาร ตามเงื่อนไขที่กฎหมายฉบับนี้กำหนด

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ประเทศไทยในอดีตตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยจนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ พระมหากษัตริย์เป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ ทุกพระราชดำรัสและคำสั่งถือเป็นกฎหมายที่ต้องปฏิบัติตาม ปัญหาที่เกิดขึ้นในยุคสมัยนั้นก็คือการรุกรานและการขยายพื้นที่ปกครองของประเทศข้างเคียงซึ่งเป็นหน้าที่ของพระมหากษัตริย์ที่จะต้องปกป้องรักษาประเทศ โดยมีประชาชนที่เป็นชายฉกรรจ์ทำหน้าที่เป็นทหาร เป็นกองกำลังให้กับพระมหากษัตริย์ การควบคุมให้อยู่ในกรอบวินัยและเชื่อฟังผู้บังคับบัญชาจึงเป็นเรื่องสำคัญที่มีมาตั้งแต่ยุคอดีต แต่เมื่อมีทหารมาอยู่ร่วมกันเป็นจำนวนมากย่อมเกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้นในสังคมทหารซึ่งพระมหากษัตริย์เป็นทรงใช้อำนาจในการตัดสินและลงโทษจึงไม่จำเป็นที่จะต้องมีการสร้างกฎเกณฑ์เป็นลายลักษณ์อักษร แต่หลังจากที่ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตยโดยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 7 ทรงสละพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ในการปกครองประเทศให้แก่ประชาชน ประเทศจึงเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นนิติรัฐคือประเทศที่ปกครองโดยกฎหมาย ในปี พ.ศ. 2475

แม้ประเทศจะได้ปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยแต่ความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องมิกองกำลังของประเทศทำหน้าที่ในการปกป้องรักษาความมั่นคงให้ปราศจากการรุกรานของประเทศอื่นก็ยังคงมีอยู่ ดังนั้นกองกำลังทหารจึงคงมีอยู่ในประเทศ การจะแก้ไขปัญหาและรักษาระเบียบวินัยของทหารจึงต้องมีการตราเป็นกฎหมาย โดยมีกฎหมายฉบับแรก คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 มีหลักการและเหตุผล คือ “เพื่อปฏิบัติการตามความในมาตรา 7 แห่งประมวลกฎหมายอาชญาทหาร และเนื่องจากทหารบก ทหารเรือ ได้รวมเป็นกระทรวงเดียวกันสมควรตราบทบัญญัติว่าด้วยวินัยทหารเสียใหม่”

แนวทางการรักษาความมั่นคงของประเทศได้ปรับเปลี่ยนไปภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 และมีการจัดตั้งองค์การระหว่างประเทศ คือ สหประชาชาติ ที่มีประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกมาร่วมกันเป็นภาคี สหประชาชาติทำให้ปัญหาการสงครามเกิดขึ้นน้อยลงไปจากในอดีตมาก เนื่องจากหากมีปัญหาคือพิพาทระหว่างประเทศเกิดขึ้นทางองค์การสหประชาชาติจะใช้ทุกวิถีทางที่จะระงับความขัดแย้ง แต่ถึงกระนั้นก็ตามความสำคัญและความจำเป็นที่แต่ละประเทศยังคงต้องมีกองกำลังทหารอยู่

เช่นเดียวกับประเทศไทย ที่มีกองกำลังทหารมาจนถึงปัจจุบัน ปัญหาการรักษาความสงบและความ เป็นระเบียบเรียบร้อยในกลุ่มทหาร การเชื่อฟังผู้บังคับบัญชาก็ยังคงต้องมียู่ ทำให้พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ฉบับนี้มีผลใช้บังคับนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2476 จนถึงปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2565 เป็นเวลานานถึง 89 ปี สาระสำคัญของบทบัญญัติก็ยังคงเดิม และแม้จะมีการปรับปรุงแก้ไขมาแล้ว 5 ครั้ง แต่ก็เป็นการปรับปรุงแก้ไขในเรื่องยศทหาร ตำแหน่งของทหาร ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยไม่มีการแก้ไขในเรื่องการกระบวนกรดำเนินการทางวินัยทหารแต่อย่างใด

สหประชาชาติเป็นองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศภาคีในการร่วมมือและทำความตกลงกันในการจัดทำกฎหมายระหว่างประเทศด้านต่าง ๆ ที่จะใช้เป็นแนวทางนำไปอนุวัติการกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ ซึ่งในด้านการทหารก็เช่นกัน มีกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับทหาร ทั้งในด้านการควบคุมความมั่นคงของประเทศ การรักษาระเบียบวินัยทหาร และการคุ้มครองสิทธิต่าง ๆ เช่น กฎบัตรสหประชาชาติ ค.ศ. 1945 (พ.ศ. 2488) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 (พ.ศ. 2491) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (พ.ศ. 2509) ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 2012 (พ.ศ. 2555) ซึ่งประเทศไทยก็ได้ให้การรับรองกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศเหล่านั้น จึงจำเป็นที่จะต้องอนุวัติการกฎหมายไทยให้สอดคล้องกับกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ นอกจากนี้บทบาท หน้าที่และอำนาจของทหารในบริบทปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่เคยมีเป้าหมายในการรักษาความมั่นคงของประเทศด้วยการเพิ่มหน้าที่และภารกิจมากขึ้น โดยให้รวมถึงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศด้วยทั้งนี้มีบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 52 บัญญัติว่า “รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐและความสงบเรียบร้อยของประชาชน เพื่อประโยชน์แห่งการนี้ รัฐต้องจัดให้มีการทหาร การทูตและการข่าวกรองที่มีประสิทธิภาพ กำลังทหารให้ใช้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศด้วย”

จากที่กล่าวมานี้ย่อมแสดงให้เห็นได้ว่าบริบทของประเทศและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้เปลี่ยนแปลงไปมากรวมทั้งแนวทางการอนุวัติการกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศที่ไทยได้ให้การรับรองนั้นเมื่อนำมาพิจารณาถึงพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 จึงพบว่าไม่ทันต่อยุคสมัยของการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นการวิจัยนี้จึงมีแนวคิดในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายฉบับนี้ แต่ด้วยเหตุที่กฎหมายฉบับนี้หากจะมีการปรับปรุงแก้ไขจะมีหลายประเด็นที่ยังไม่มีในบทบัญญัติกฎหมายและมีอีกหลายประเด็นที่กฎหมายฉบับนี้มีบทบัญญัติที่ยังไม่สอดคล้องกับกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ รวมทั้งยังไม่ทันต่อบริบทของการพัฒนาประเทศที่จะทำ

ทหารเป็นที่ยอมรับในทางสากล ดังนั้น แนวทางในการปรับปรุงแก้ไขจึงเป็นการยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 และจัดทำเป็นกฎหมายฉบับใหม่ คือพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ.

การจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารนี้การวิจัยได้นำเอาวิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ที่เป็นทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัยทหาร กฎหมายไทย กฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัยทหาร กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัยทหาร การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ตามประเด็นสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้โดยมีประชากรสัมภาษณ์ คือ หัวหน้าสำนักตุลาการทหาร หัวหน้าอัยการทหาร ผู้อำนวยการสำนักงานพระธรรมนูญทหาร ผู้อำนวยการสำนักงานพระธรรมนูญทหารบก ผู้อำนวยการสำนักงานพระธรรมนูญทหารเรือ ผู้อำนวยการสำนักงานพระธรรมนูญทหารอากาศ ผู้อำนวยการกองสงเคราะห์ทางกฎหมาย ผู้บังคับการกรมทหารพรานที่ 13 ทหารผู้เคยถูกดำเนินการทางวินัย รวมประชากรสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 10 คน การมีส่วนร่วมออกแบบ, ร่วมออกแบบ (Participatory Design, Co-Design) ซึ่งเป็นวิธีวิทยาการวิจัยใหม่ที่กำหนดให้ประชากรผู้มีส่วนได้เสีย จำนวน 16 คน มาร่วมออกแบบกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร (สุนีย์ มัลลิกะมาลย์, 2560) และเมื่อได้ร่างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารแล้ว ในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่กำหนดไว้เพื่อให้ได้คำตอบที่นำไปสู่การจัดทำเป็นพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. ได้นำคำตอบจากการวิจัยทั้งหมดไปสู่การรับฟังความคิดเห็นประชาชนที่เกี่ยวข้อง (Hearing) จำนวน 36 คน ได้ร่วมกันวิพากษ์กฎหมายที่ร่างจากผลการวิจัย พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะ ผลการวิจัยจากการค้นพบด้วยวิธีวิทยาการวิจัยนี้ทำให้ได้คำตอบซึ่งสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. สรุป

ข้อค้นพบจากการวิจัยสรุปผลได้ ดังนี้

1) สภาพปัญหาจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 นับตั้งแต่พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 นี้มีผลใช้บังคับมาเป็นเวลา 89 ปี นั้น การวิจัยสรุปได้ว่า หากยังคงใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ต่อไปจะพบปัญหา ดังนี้

(1) ปัญหาการไม่กำหนดว่าลักษณะความผิดทางวินัยทหารให้ชัดเจน พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ไม่มีการกำหนดว่าลักษณะความผิดวินัยทหารอย่างไร

เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง ลักษณะความผิดวินัยทหารอย่างไรเป็นความผิดวินัยร้ายแรง เพียงแต่กำหนดตัวอย่างการกระทำผิดวินัยทหารไว้อย่างกว้าง ทำให้เกิดปัญหาการตีความกฎหมาย

(2) ปัญหาการไม่กำหนดความร้ายแรงของโทษทางวินัยทหารให้ชัดเจน พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ไม่มีการระบุว่าโทษทางวินัยทหารไม่ร้ายแรง และ โทษทางวินัยทหารร้ายแรง ทำให้เกิดปัญหาการลงโทษทางวินัยทหารไม่ได้สัดส่วนกับความผิดวินัยที่ได้กระทำ

(3) ปัญหาด้านกระบวนการดำเนินการทางวินัยทหาร พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ไม่มีการแบ่งแยกการดำเนินการทางวินัยทหารให้เหมาะสมกับการปฏิบัติการทางทหาร ไม่มีการกำหนดกรอบระยะเวลาในการดำเนินการทางวินัยทหารในแต่ละขั้นตอนที่ชัดเจน ทำให้เกิดปัญหาการจำกัดสิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมโดยไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติการทางทหาร

(4) ปัญหาด้านการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของทหาร ตามกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศที่ประเทศไทยต้องอนุวัติการกฎหมายภายในให้สอดคล้องด้วยนั้น พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ไม่มีการกำหนดให้แจ้งสิทธิขั้นพื้นฐาน เช่น สิทธิได้รับการแจ้งข้อกล่าวหา สิทธิมีทนายหรือผู้ที่ตนไว้วางใจร่วมฟังการสอบสวน สิทธิได้รับการรักษาเมื่อเจ็บป่วย สิทธิอุทธรณ์ สิทธิฟ้องคดี ทำให้เกิดปัญหาทหารผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยทหารไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานตามกฎหมาย

ปัญหาตามที่กล่าวมาแล้วนั้น ล้วนส่งผลกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของทหารที่ถูกลงโทษทางวินัยทหารเป็นอย่างมาก

2) กฎหมายมหาชนระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎบัตรสหประชาชาติ ค.ศ. 1945 (พ.ศ. 2488) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 (พ.ศ. 2491) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (พ.ศ. 2509) ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 2012 (พ.ศ. 2555) กฎหมายดังกล่าวให้ความสำคัญกับการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของประชาชนในรัฐรวมถึงทหาร โดยเฉพาะเรื่องสิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม สิทธิได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรม การบัญญัติกฎหมายจะต้องไม่เลือกปฏิบัติใด ๆ ด้วยเหตุ เชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรือความคิดเห็นอื่นใด เผ่าพันธุ์ แห่งชาติหรือสังคม ทรัพย์สิน กำเนิด หรือสถานะอื่น ๆ และกฎหมายนั้นต้องคุ้มครองบุคคลทุกคนอย่างเสมอภาค เมื่อไทยเป็นภาคีให้การรับรองกฎหมายเหล่านั้นจึงมีพันธะที่จะต้องอนุวัติการกฎหมายภายในประเทศให้สอดคล้อง แต่เมื่อทำการศึกษาพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ทั้ง 32 มาตราแล้วพบว่า มีการจำกัดสิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของทหาร

โดยไม่มีการบัญญัติรับรองสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งดำเนินการทางวินัยทหารต่อคณะกรรมการ หรือสิทธิฟ้องคดีต่อศาล นอกจากนี้ ยังพบว่าในพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 มาตรา 10 ในตารางเทียบชั้นผู้ลงทัณฑ์และผู้รับทัณฑ์แล้วจะพบว่า นายทหารชั้นยศพลตรีขึ้นไป ไม่ถูกกำหนดให้เป็นผู้รับทัณฑ์ทางวินัย จึงเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมลงโทษทางวินัยทหารกับทหารชั้นยศต่ำกว่านายทหารชั้นยศพลตรี เท่านั้น

3) พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476

ผลการวิจัยสรุปได้ว่าพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 เป็นกฎหมาย ที่ตราขึ้นในช่วงเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศไทยจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบประชาธิปไตย เป็นกฎหมายที่เหมาะสมในช่วงเริ่มเปลี่ยนแปลงการปกครองในสมัยนั้น บทบัญญัติเกี่ยวกับวินัยทหารจึงเหมาะสมกับสภาพสังคมไทยในสมัยนั้น แต่ในปัจจุบันประเทศไทย มีความก้าวหน้าในทางกฎหมาย มีการกำหนดหน้าที่ทหารไว้อย่างชัดเจนในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 52 วรรคสอง บัญญัติว่า “กำลังทหารให้ใช้เพื่อประโยชน์ ในการพัฒนาประเทศด้วย” จึงแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของทหาร นอกจากทำหน้าที่ป้องกัน รักษาความมั่นคงประเทศแล้วยังมีหน้าที่พัฒนาประเทศอีกด้วย ดังนั้น พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 จึงมีบทบัญญัติที่ไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ในประเด็นเรื่อง ลักษณะความผิดวินัยทหาร ซึ่งกำหนดไว้อย่างกว้างไม่มีการกำหนดว่าลักษณะ ความผิดวินัยทหาร ที่เป็นความผิดวินัยร้ายแรง และความผิดวินัยทหารที่ไม่ร้ายแรง และประเภท ของโทษทางวินัยทหารที่เป็นโทษทางวินัยร้ายแรง และโทษทางวินัยที่ไม่ร้ายแรง การไม่แบ่งภาวะให้เหมาะสมกับขั้นตอนการดำเนินการทางวินัยทหาร การไม่กำหนดกรอบระยะเวลา ในการดำเนินการทางวินัยทหารให้ชัดเจน การไม่กำหนดให้มีคณะกรรมการสอบสวนทางวินัย ทหาร การไม่กำหนดให้สิทธิทนายความหรือบุคคลที่ทหารผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทหารไว้ใจเข้า ร่วมฟังการสอบสวน การไม่ให้สิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินัยทหาร การไม่ให้สิทธิฟ้องคดีต่อ ศาลทหาร และการไม่กำหนดให้นายทหารชั้นยศนายพลเป็นผู้รับทัณฑ์ เป็นต้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้ ยังคงมีอยู่ในปัจจุบัน กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของทหาร

จากข้อสรุปที่กล่าวมานี้ การวิจัยจึงได้ยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 และจัดทำเป็นกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารใหม่เพื่อให้เป็นต้นแบบ ของกฎหมายหากจะมีการนำไปสู่กระบวนการตรากฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติต่อไป โดยมีหลักการ ในการจัดทำกฎหมาย คือ

- 1) ให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และสอดคล้องกับหน้าที่และอำนาจของทหารในทุกเหล่าทัพและทุกชั้นยศ
- 2) ให้สอดคล้องกับกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศที่ประเทศไทยให้การรับรอง
- 3) เพื่อคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ และความเสมอภาคของทหาร
- 4) หลักนิติรัฐ หลักนิติธรรม หลักธรรมาภิบาล หลักความยุติธรรม หลักความได้สัดส่วน
- 5) หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง หลักในการพิจารณาความผิดทางวินัย หลักในการพิจารณากำหนดโทษทางวินัยเพื่อกำหนดเป็นแนวทางในการดำเนินการทางวินัยทหาร

จากหลักการเหล่านี้การวิจัยจึงนำไปสู่การจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร เพื่อให้เป็นกฎหมายต้นแบบของกฎหมายสำหรับการนำเข้าสู่กระบวนการทางนิติบัญญัติในการตราเป็นกฎหมายใช้บังคับ โดยการวิจัยได้ตรวจสอบความสอดคล้องของกฎหมายต้นแบบดังกล่าวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และหลักเกณฑ์การจัดทำกฎหมายตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 แล้ว สรุปได้ว่ากฎหมายต้นแบบ มีความสอดคล้องทุกมาตรา

โครงสร้างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร ประกอบด้วย บทบัญญัติ จำนวน 38 มาตรา แบ่งเป็น 5 หมวด และ 1 บทเฉพาะกาล โดยมีสาระสำคัญ สรุปได้ดังนี้

บททั่วไป จำนวน 5 มาตรา ตั้งแต่ มาตรา 1 ถึง มาตรา 5

เป็นบทบัญญัติในเรื่องทั่วไป ตั้งแต่ชื่อพระราชบัญญัติ วันที่พระราชบัญญัติมีผลใช้บังคับ การยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ฉบับก่อน คำนิยาม และกำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเป็นผู้รักษาการตามกฎหมายฉบับนี้

หมวด 1 การรักษาจรรยาบรรณทหาร จำนวน 2 มาตรา ตั้งแต่ มาตรา 6 ถึง มาตรา 7

เป็นมาตรการใหม่ที่กำหนดขึ้นเพื่อให้ทหารต้องยึดถือปฏิบัติตามกฎหมาย บรรดาข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง คำแนะนำ คำชี้แจงและสรรพนังสื่อต่าง ๆ ที่ผู้บังคับบัญชาได้ออกหรือได้วางไว้เป็นหลักฐานให้ทหารปฏิบัติ ซึ่งรวมทั้งขนบธรรมเนียม และประเพณีอันดีงามของทหาร ทั้งที่เป็นและไม่ใช่ลายลักษณ์อักษร เพื่อป้องกันการกระทำผิดวินัยทหารตั้งแต่ต้นเหตุโดยให้ทหารอยู่ในจรรยาบรรณของอาชีพทหาร แม้จะไม่ถึงขั้นเป็นความผิดวินัยทหาร แต่หากไม่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณทหาร ก็จะมีมาตรการในการปรับปรุงพฤติกรรมที่ไม่เป็นตามจรรยาบรรณทหารดังกล่าว เช่น การถูกตักเตือน การถูกปรับย้าย การพิจารณาบำเหน็จหรือถูกสั่งให้ทหารผู้นั้นได้รับการพัฒนาจรรยาบรรณทหาร เป็นต้น

หมวด 2 วินัยและการรักษาวินัยทหาร จำนวน 7 มาตรา ตั้งแต่ มาตรา 8 ถึง มาตรา 14

กำหนดแยกลักษณะความผิดวินัยทหารออกเป็น 2 กรณี คือ การกระทำความผิดวินัยทหารไม่ร้ายแรง และการกระทำความผิดวินัยทหารร้ายแรง โดยการกระทำความผิดวินัยทหารนี้มีความสอดคล้องกับโทษทางวินัยทหาร ซึ่งมี 9 สถาน ได้แก่ ภาคทัณฑ์ ทณฑกรรม กัก ขัง จำขัง ตัดเงินเดือน ไม่เลื่อนขึ้นเงินเดือน ปลดออก ไล่ออก แล้วแต่กรณี

หมวด 3 การดำเนินการทางวินัยทหาร จำนวน 13 มาตรา ตั้งแต่ มาตรา 15 ถึง มาตรา 27

กฎหมายฉบับนี้กำหนดการดำเนินการทางวินัยทหารออกเป็น 2 ภาวะ คือ ภาวะปกติ และภาวะไม่ปกติ โดยในแต่ละภาวะ จะมีการแยกการดำเนินการทางวินัยทหารออกเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรงและการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง โดยในภาวะปกติกระบวนการดำเนินการทางวินัยทหารจะไปสิ้นสุดที่ศาลทหารแผนกคดีวินัยทหาร ส่วนในภาวะไม่ปกติกระบวนการดำเนินการทางวินัยทหารจะไปสิ้นสุดที่คณะกรรมการวินัยทหาร

การกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการทางวินัยทหารในแต่ละขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การรับเรื่องราวร้องเรียนจากหน่วยงานภายนอกหรือผู้บังคับบัญชาพบเห็นการกระทำผิดวินัยทหารเอง การสืบข้อเท็จจริง การสอบสวน การออกคำสั่งดำเนินการทางวินัยทหาร และการแจ้งสิทธิขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ให้แก่ทหารผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทหารตามที่กฎหมายฉบับนี้กำหนดไว้

หมวด 4 คณะกรรมการวินัยทหาร จำนวน 6 มาตรา ตั้งแต่ มาตรา 28 ถึง มาตรา 33

กฎหมายฉบับนี้กำหนดให้มีคณะกรรมการวินัยทหาร เรียกโดยย่อว่า “ก.ท.” ประกอบด้วยกรรมการ โดยตำแหน่ง ได้แก่ ปลัดกระทรวงกลาโหมเป็นประธาน ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนสามคน ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าแต่งตั้ง และเจ้ากรมพระกรมพระธรรมนูญเป็นกรรมการและเลขานุการ มีหน้าที่และอำนาจที่สำคัญ คือ พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยทหาร แต่งตั้งคณะอนุกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ นอกจากนี้ยังกำหนดให้หน้าที่และอำนาจในการพิจารณาอุทธรณ์แก่ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปอีกด้วย ซึ่งการใช้สิทธิอุทธรณ์นั้นจะมีระยะเวลาในการใช้สิทธิอุทธรณ์ ระยะเวลาในการพิจารณาอุทธรณ์กำหนดไว้อย่างชัดเจน

หมวด 5 การอุทธรณ์และการฟ้องคดี จำนวน 3 มาตรา ตั้งแต่ มาตรา 34 ถึง มาตรา 36

กฎหมายฉบับนี้จะกำหนดรับรองสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งดำเนินการทางวินัยทหารแก่ทหารผู้ถูกสั่งลงโทษตามกฎหมายฉบับนี้ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปและคณะกรรมการวินัยทหาร โดยเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด และในภาวะปกติทหารผู้ถูกลงโทษทางวินัยทหารอย่างร้ายแรงไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของคณะกรรมการวินัยทหาร มีสิทธิที่จะยื่นฟ้องคดีวินัยทหารต่อศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหาร ภายในเก้าสิบวันนับตั้งแต่วันที่ทราบหรือถือว่าทราบ

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินัยทหาร เพื่อเป็นหลักประกันความยุติธรรมให้แก่ทหารทุกคน โดยเงื่อนไขในการใช้สิทธิฟ้องคดีต่อศาลเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายฉบับนี้กำหนด และเป็นไปตามหลักการถ่วงดุลตรวจสอบระหว่างอำนาจบริหารและอำนาจนิติบัญญัติ

บทเฉพาะกาล จำนวน 2 มาตรา ตั้งแต่ มาตรา 37 ถึง มาตรา 38

กำหนดให้กฎหมายใดอ้างถึงบทบัญญัติพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ให้ถือว่าอ้างถึงบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. นี้ ในบทมาตราที่มีนัยเช่นเดียวกัน และกำหนดระยะเวลาในการจัดตั้งแผนกคดีวินัยทหารในศาลทหารสูงสุดภายในระยะเวลาที่เหมาะสม เพื่อให้มีการเตรียมการในทางการบริหารจัดการภายในของศาลทหาร

2. อภิปรายผล

จากข้อสรุปผลการวิจัยที่นำไปสู่การจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร โดยมีโครงสร้างของกฎหมายตามที่ได้สรุปไว้แล้วนั้น ในการอภิปรายผลจะเป็นการนำเสนอถึงเหตุผลและความจำเป็นของการมีบทบัญญัติในแต่ละหมวดเพื่อเป็นการสนับสนุนผลการวิจัยตามที่ได้สรุปผล ดังนี้

โครงสร้างของกฎหมายที่มี 5 หมวด นั้น แต่ละหมวดมีเป้าหมายในการกำหนดบทบัญญัติ คือ

บททั่วไป

เป็นเรื่องทั่วไปที่กฎหมายทุกฉบับที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษาต้องดำเนินการตามรูปแบบการจัดทำกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อให้รูปแบบของกฎหมายในประเทศไทยเป็นไปในแนวทางเดียวกัน เช่น ชื่อกฎหมาย วันที่ประกาศใช้บังคับกฎหมาย การยกเลิกกฎหมายฉบับเก่า คำนิยาม และผู้รักษาการตามกฎหมาย

บทบัญญัติที่สำคัญในบททั่วไป คือ คำนิยาม บัญญัติขึ้นเพื่อให้ความหมายที่ใช้สำหรับการตีความกฎหมายซึ่งเป็นคำเฉพาะมีบัญญัติไว้ในกฎหมายและ เพื่อสร้างความเข้าใจและมีการตีความที่ตรงกันของผู้บังคับใช้กฎหมาย

หมวด 1 การรักษาจรรยาบรรณทหาร

จรรยาบรรณทหาร คือ ข้อปฏิบัติซึ่งกำหนดเพื่อเป็นแนวทางการประพฤติและปฏิบัติตนที่ดีของทหาร ซึ่งไม่มีบัญญัติในพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 การที่วิจัยนี้กำหนดให้มีหมวดว่าด้วยจรรยาบรรณทหารนั้นก็เพราะทหารที่รักษาจรรยาบรรณทหารจะเป็นทหารที่ดี มีเกียรติและศักดิ์ศรีความเป็นทหาร ซึ่งได้นำเอาแนวทางจากบทบัญญัติในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 78 และมาตรา 79 การกำหนดให้มีหมวดนี้ก็เพื่อประโยชน์

ต่อการช่วยเสริมสร้างควมมีวินัยของทหารทุกคน และป้องกันมิให้ทหารกระทำการไม่เหมาะสม อันจะนำไปสู่การกระทำผิดวินัยทหารในหมวด 2 เรื่องวินัยและการรักษาวินัยทหาร โดยทหาร ผู้ไม่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณทหารอันมิใช่ความผิดวินัยทหาร ให้ผู้บังคับบัญชาตักเตือนทหารผู้นั้น และทหารผู้นั้นอาจถูกปรับย้าย อาจถูกงดบำเหน็จ หรือต้องเข้ารับการพัฒนาจรรยาบรรณทหาร เป็นต้น โดยนำหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หลักความได้สัดส่วน หลักความเสมอภาค หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง มาเป็นหลักการในการสร้างบทบัญญัติในหมวดนี้

หมวด 2 วินัยและการรักษาวินัยทหาร

วินัยทหาร มีความสำคัญต่อทหารทุกคน เมื่อทหารหลายนายมาอยู่ร่วมกันในสังกัดทหาร ซึ่งมีทั้งทหารระดับผู้บังคับบัญชาและทหารระดับผู้ใต้บังคับบัญชา จะเห็นถึงความสำคัญของวินัยทหารเป็น 2 กรณี

1) ความสำคัญของวินัยทหารระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา วินัยทหารจะเป็นเครื่องมือในการสั่งการและการปกครองของผู้บังคับบัญชาทั้งในการสั่งการทางยุทธวิธีต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการป้องกันประเทศและพัฒนาประเทศ ส่วนในทางปกครองวินัยทหารถูกใช้เพื่อลงโทษทหารผู้ใต้บังคับบัญชาผู้กระทำผิดวินัยทหาร เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายในสังกัดทหาร

2) ความสำคัญของวินัยทหารระหว่างทหารผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยกันเอง เมื่อทหารทุกนายต่างยึดมั่นในระเบียบวินัยทหาร เคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน จะก่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่ทหาร อันจะเป็นผลดีต่อกองทัพไทย

ดังนั้น หากทหารขาดวินัยทหารย่อมก่อให้เกิดความสามัคคี เกิดความแตกแยก และยากที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุภารกิจ ซึ่งอาจส่งผลเสียหายอย่างร้ายแรงต่อประเทศได้ในที่สุด จึงมีความจำเป็นต้องกำหนดให้ทหารทุกคนรักษาวินัยทหาร แต่โดยเหตุที่การฝ่าฝืนวินัยทหาร มีทั้งกรณีที่ส่งผลกระทบต่อไม่ร้ายแรง และร้ายแรง ดังนั้น โทษทางวินัยทหารที่จะลงแก่ทหารผู้ฝ่าฝืนวินัยทหาร จะต้องมีความสัมพันธ์กับความร้ายแรงของลักษณะความผิดวินัยทหารด้วยแต่พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ไม่ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนจึงทำให้เกิดปัญหาในการพิจารณาโทษทางวินัยทหารที่เหมาะสมกับลักษณะการกระทำผิดวินัยทหารที่เกิดขึ้น ดังนั้นการวิจัยนี้จึงกำหนดบทบัญญัติโดยแยกให้เห็นถึงลักษณะความผิดวินัยทหารที่ไม่ร้ายแรงและลักษณะความผิดวินัยทหารที่ร้ายแรงและโทษทางวินัยทหารที่เหมาะสมกับลักษณะความผิดนั้น ๆ โดยนำหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หลักความได้สัดส่วน หลักความเสมอภาค หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง หลักในการพิจารณากำหนดโทษทางวินัย มาเป็นหลักการในการสร้างบทบัญญัติในหมวดนี้

หมวด 3 การดำเนินการทางวินัยทหาร

การดำเนินการทางวินัยทหาร เป็น กระบวนการหรือขั้นตอนของผู้บังคับบัญชาในการดำเนินการทางวินัยทหารนับตั้งแต่การถูกกล่าวหาว่าทำผิดวินัยทหาร การพิจารณา การสืบสวนสอบสวน ถึงมูลความผิดวินัยจนถึงขั้นตอนของการลงโทษ

การดำเนินการทางวินัยทหารมีความสำคัญต่อทั้งผู้บังคับบัญชาทหารและผู้ใต้บังคับบัญชา กล่าวคือ เมื่อผู้บังคับบัญชาทางทหารพบเห็นทหารกระทำผิดวินัยทหารหรือกรณีทหารถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยทหาร ตามที่บัญญัติไว้ในหมวด 2 เรื่อง วินัยและการรักษาวินัยทหาร แล้วก็จะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางวินัยทหารที่บัญญัติในหมวด 3 เรื่อง การดำเนินการทางวินัย โดยผู้บังคับบัญชาหรือคณะกรรมการสอบสวนวินัยทหารมีหน้าที่ต้องแจ้งสิทธิขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ให้แก่ทหารผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยทหารก่อนเริ่มกระบวนการสอบสวนค้นหาความจริง เพื่อให้โอกาสแก่ทหารผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยทหารทราบถึงสิทธิได้แจ้งแสดงพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตน จากนั้นผู้บังคับบัญชาจะพิจารณาว่าพยานหลักฐานเหล่านั้นรับฟังได้หรือไม่ หากพบว่าทหารผู้ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัยทหารจริงก็ต้องรับโทษตามความร้ายแรงโดยผู้บังคับบัญชาของทหารผู้นั้นเป็นผู้สั่ง

เหตุที่กฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารบัญญัติแยกการดำเนินการทางวินัยทหารออกเป็น การดำเนินการทางวินัยทหารในภาวะปกติและภาวะไม่ปกติ เนื่องจากในปัจจุบันการปฏิบัติการทางทหาร มีการปฏิบัติการทั้งในภาวะปกติและในภาวะไม่ปกติซึ่งมีความจำเป็นเร่งด่วนในการปฏิบัติหน้าที่แตกต่างกัน โดยในภาวะไม่ปกติทหารปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่เสี่ยงอันตราย เช่น ในพื้นที่ประกาศใช้กฎอัยการศึก ทหารจะต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรวดเร็วและเด็ดขาดกว่าในภาวะปกติ เป็นภาวะที่ความมั่นคงของประเทศอยู่เหนือสิทธิเสรีภาพประชาชน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องจำกัดสิทธิของทหารในบางประการเพื่อให้เกิดความรวดเร็วและเด็ดขาดในการดำเนินการทางวินัยทหาร แต่พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ยังมิได้มีการกำหนดแยกการดำเนินการทางวินัยทหารให้เหมาะสมตามภาวะการปฏิบัติการทางทหารแต่อย่างใด จึงมีความจำเป็นต้องแก้ไขบทบัญญัติเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหารเพื่อให้สอดคล้องกับภาวะการปฏิบัติการทางทหารที่เปลี่ยนแปลงไป ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

นอกจากนี้ร่างกฎหมายฉบับนี้กำหนดให้มีการแจ้งสิทธิขั้นพื้นฐานต่าง ๆ แก่ทหารผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทหารทราบตั้งแต่ในชั้นคณะกรรมการสอบสวน เช่น แจ้งข้อกล่าวหา แจ้งสิทธิมีทนายหรือผู้ที่ตนไว้วางใจร่วมฟังการสอบสวน สิทธิอุทธรณ์และสิทธิฟ้องคดี เป็นต้น กำหนดให้มีการรอบระยะเวลาในการดำเนินการทางวินัยทหารเป็นไปตามระยะเวลาที่กฎหมายฉบับนี้กำหนด โดยนำหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หลักความได้สัดส่วน หลักความเสมอภาค หลักความชอบด้วย

กฎหมายของการกระทำทางปกครอง หลักในการพิจารณากำหนดโทษทางวินัย ทฤษฎีความยุติธรรม มาเป็นหลักการในการสร้างบทบัญญัติในหมวดนี้

หมวด 4 คณะกรรมการวินัยทหาร

คณะกรรมการวินัยทหาร เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นใหม่ในกระบวนการดำเนินการทางวินัยทหาร โดยมีกรรมการซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ทางวินัยทหารทั้งทหารบก ทหารเรือ และทหารอากาศ คณะกรรมการชุดนี้มีหน้าที่และอำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยทหาร แต่งตั้งคณะอนุกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์เกี่ยวกับคำสั่งลงโทษทางวินัยทหาร ตามที่บัญญัติไว้ใน หมวด 3 เรื่อง การดำเนินการทางวินัย เพื่อเป็นหลักประกันความยุติธรรมให้แก่ทหารทุกนายทั้งในภาวะปกติและในภาวะไม่ปกติ คณะกรรมการวินัยทหารจึงมีความสำคัญทำให้เกิดการทบทวนตรวจสอบการใช้อำนาจทางบริหารของผู้บังคับบัญชาทางทหาร ป้องกันการใช้อำนาจตามอำเภอใจของผู้บังคับบัญชาทางทหาร แต่พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ยังมิได้มีการบัญญัติให้มีคณะกรรมการวินัยทหารขึ้นแต่อย่างใด ผู้วิจัยนำหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หลักความได้สัดส่วน หลักความเสมอภาค หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง หลักในการพิจารณากำหนดโทษทางวินัย ทฤษฎีความยุติธรรม มาเป็นหลักการในการสร้างบทบัญญัติในหมวดนี้

หมวด 5 การอุทธรณ์และการฟ้องคดี

การอุทธรณ์ คือ การที่ทหารผู้ถูกลงโทษทางวินัยทหารเห็นว่าตนถูกลงโทษทางวินัยทหารโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายจากผู้บังคับบัญชา จึงร้องขอต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปหรือคณะกรรมการวินัยทหารแล้วแต่กรณี เพื่อขอให้ทบทวนคำสั่งลงโทษทางวินัยทหารดังกล่าว

การฟ้องคดี คือ การที่ทหารผู้ถูกลงโทษทางวินัยทหารขอให้ศาลพิจารณาพิพากษาคดีวินัยทหาร ในกรณีที่ทหารผู้ถูกลงโทษทางวินัยทหารเห็นว่าตนถูกลงโทษทางวินัยทหารโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายและคดีดังกล่าวได้ผ่านขั้นตอนการอุทธรณ์มาแล้ว

เมื่อทหารถูกลงโทษทางวินัยทหารตามที่บัญญัติในหมวด 3 เรื่อง การดำเนินการทางวินัยทหารแล้ว ทหารผู้นั้นเห็นว่าตนไม่ได้รับความยุติธรรมก็มีสิทธิอุทธรณ์และฟ้องคดีได้โดยมีเงื่อนไขเป็นไปตามที่บทบัญญัติในหมวด 5 เรื่อง การอุทธรณ์และการฟ้องคดี กำหนดไว้ เพื่อเป็นหลักประกันความยุติธรรมให้แก่ผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทหารการ ดังนั้นการอุทธรณ์และการฟ้องคดีต่อศาลจึงมีความสำคัญต่อทหารผู้ถูกลงโทษเป็นอย่างมาก โดยสิทธิอุทธรณ์และฟ้องคดีเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่กฎหมายมหาชนระหว่างประเทศรับรอง แต่พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ยังมิได้มีการบัญญัติรับรองสิทธิในการอุทธรณ์และการฟ้องคดี ดังนั้น เพื่อจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารให้สอดคล้องกับกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศดังกล่าวจึงความจำเป็นที่จะต้อง

บัญญัติให้สิทธิอุทธรณ์และฟ้องคดีแก่ทนายผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทหาร โดยนำหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หลักความเสมอภาค ทฤษฎีความยุติธรรม มาเป็นหลักการในการสร้างบทบัญญัติในหมวดนี้

บทเฉพาะกาล

บทเฉพาะกาลเป็นการกำหนดระยะเวลาในการบังคับใช้กฎหมายเนื่องจากในระหว่างที่กฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารจะมีผลใช้บังคับ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายต้นแบบฉบับนี้ เตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านงานธุรการและงานด้านบุคลากร เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายต้นแบบฉบับนี้

เมื่อพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. นี้ใช้บังคับแล้ว บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดอ้างถึงบทบัญญัติพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ให้ถือว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นอ้างถึงบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. นี้ ในบทมาตราที่มีนัยเช่นเดียวกัน เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการใช้บังคับกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร

ร่างกฎหมายฉบับนี้กำหนดให้มีการจัดตั้งแผนกคดีวินัยทหารในศาลทหารสูงสุด เนื่องจากคดีเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหารไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาของศาลปกครองตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 9 วรรคสอง (1) ประกอบกับ พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ไม่ได้บัญญัติให้อำนาจศาลทหารในการพิจารณาคดีเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหารไว้ ส่งผลให้ทหารผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทหารไม่มีสิทธิฟ้องคดีเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหารต่อศาล ทำให้ขาดการถ่วงดุลตรวจสอบการใช้อำนาจของฝ่ายบริหาร โดยฝ่ายตุลาการ กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของทหารผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทหาร จึงมีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดบทเฉพาะกาลกำหนดให้จัดตั้งแผนกคดีวินัยทหารในศาลทหารสูงสุดภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป เพื่อให้ศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหารมีหน้าที่และอำนาจในการพิจารณาคดีเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหาร

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 การวิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

การนำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของสภานิติบัญญัติเพื่อจัดทำเป็นพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. การวิจัยเสนอแนะให้

1) ด้วยเหตุที่กฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารเป็นกฎหมายที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเป็นผู้รักษาการตามกฎหมายฉบับนี้ งานวิจัยจึงเสนอแนะให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

นำร่างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารนี้เสนอต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อดำเนินการนำร่างกฎหมายเข้าสู่กระบวนการทางนิติบัญญัติ เพื่อตราเป็นกฎหมายระดับพระราชบัญญัติใช้บังคับต่อไป

2) ในการบังคับใช้กฎหมายมีความจำเป็นที่จะต้องตรากฎหมายลำดับรองเพื่อกำหนดรายละเอียดในการปฏิบัติ การวิจัยจึงเสนอแนะให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมออกกฎกระทรวงกระทรวงกลาโหม เรื่อง เหตุจำเป็นในการขยายระยะเวลาในการสอบสวน ตามมาตรา 18

3) เมื่อกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารประกาศใช้บังคับแล้ว เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจแก่ทหารทุกคนอย่างเป็นรูปธรรม งานวิจัยจึงเสนอแนะให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมโดยกรมพระธรรมนูญดำเนินการเผยแพร่และจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารให้แก่ทหารทุกระดับชั้น

4) กฎหมายต้นแบบฉบับนี้กำหนดให้มีการจัดตั้งศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหารขึ้น งานวิจัยจึงเสนอแนะให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 แก้ไขเพิ่มเติมหน้าที่และอำนาจของศาลทหารสูงสุด ให้มีหน้าที่และอำนาจในการพิจารณาคดีเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหาร เพื่อให้เกิดการทบทวนตรวจสอบการใช้อำนาจของฝ่ายบริหาร โดยฝ่ายตุลาการในกระทรวงกลาโหม

3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ปัจจุบันคดีเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหารไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาคดีของศาลปกครอง ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 9 วรรคสอง (1) ประกอบกับคำตอบจากการวิจัยในเรื่อง กฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร ได้คำตอบว่า ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหาร คือ ศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหาร โดยใช้ระบบไต่สวนในการพิจารณาคดีเหมือนศาลปกครอง แต่ในปัจจุบันการพิจารณาและพิพากษาคดีของศาลทหาร ไม่ว่าจะในศาลมณฑลทหารบก ศาลทหารกลาง หรือศาลทหารสูงสุดใช้ระบบกล่าวหา เป็นหน้าที่ของคู่ความในการนำเสนอข้อเท็จจริงต่าง ๆ ต่อศาล โดยที่ศาลเป็นเพียงผู้ตัดสินคดีไม่สามารถเข้าไปหาข้อเท็จจริงอื่น ๆ ได้ ดังนั้น ในการพิจารณาคดีเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหารในศาลทหารจึงจำเป็นต้องใช้ระบบไต่สวนที่ให้อำนาจศาลทหารแสวงหาข้อเท็จจริงอื่นได้ เพื่อประโยชน์ของการพิจารณาคดีให้เกิดความรวดเร็วในการพิจารณาและพิพากษาคดีวินัยทหาร

ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป คือ “กฎหมายต้นแบบว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีวินัยทหารในศาลทหาร” เพื่อกำหนดวิธีพิจารณาคดีวินัยทหารในศาลทหารโดยใช้ระบบไต่สวนในการพิจารณาคดี ซึ่งมีความแตกต่างจากการวิธีพิจารณาคดีอาญาทหารในศาลทหารที่ใช้ระบบกล่าวหา จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายดังกล่าว

4. สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์และสมมติฐาน

4.1 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์

การวิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยไว้ดังนี้

1) เพื่อศึกษาและวิจัยแนวคิด ทฤษฎี และหลักการที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัยทหาร มีคำตอบอยู่ใน บทที่ 2

2) เพื่อศึกษาสภาวะการณ์ปัญหาและผลกระทบของกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร มีคำตอบอยู่ใน บทที่ 4

3) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์กฎหมายไทย กฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ และกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัยทหาร มีคำตอบอยู่ใน บทที่ 4

4) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์หาคำตอบโครงสร้างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยการวินัยทหาร มีคำตอบอยู่ใน บทที่ 4

5) เพื่อจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร มีคำตอบอยู่ใน บทที่ 5

สรุปคำตอบที่ได้มาตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ว่า มีคำตอบตามวัตถุประสงค์การวิจัยครบทุกข้อ

4.2 ผลการวิจัยตามสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ คือ

“พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 เป็นกฎหมายที่ล้ำสมัย ไม่สอดคล้องกับหน้าที่ของทหารตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ กระทั่งต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของทหารผู้ถูกลงโทษทางวินัยทหารเป็นอย่างมาก การจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารมีโครงสร้างกฎหมายประกอบด้วย การรักษาระบบราชการ วินัยและการรักษาวินัยทหาร การดำเนินการทางวินัยทหาร คณะกรรมการวินัยทหาร การอุทธรณ์และการฟ้องคดี และบทเฉพาะกาล เพื่อให้เป็นกฎหมายต้นแบบเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหารที่ทันสมัยสอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ”

คำตอบจากการวิจัยมีความสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ได้กำหนดไว้

บรรณานุกรม

กฎหมายไทย

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2515
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560
ประมวลกฎหมายอาญาทหาร พ.ศ. 2455
พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาทหาร (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2507
พระราชบัญญัติกฏอัยการศึก พุทธศักราช 2457
พระราชบัญญัติกฏอัยการศึก แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2502
พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542
พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 13) พ.ศ. 2564
พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2541
พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560
พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565
พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498
พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2558
พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545
พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2564
พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการทหาร พ.ศ. 2521
พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการทหาร แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2562
พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551
พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562
พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534
พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2553
พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497

พระราชบัญญัติรับราชการทหาร แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2516
 พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476
 พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2477 (ฉบับที่ 2)
 พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พุทธศักราช 2480
 พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2505
 พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562
 พระราชกฤษฎีกาจัดระเบียบราชการและการบริหารงานบุคคลของราชการในพระองค์ พ.ศ. 2560
 พระบรมราชโองการประกาศให้ใช้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580)

กฎหมายต่างประเทศ

ASEAN Human Rights Declaration 2012
 Basic Law, 1949 (Grundgesetz fuer die Bundesrepublik Deutschland)
 Charter of the United Nations 1945
 International Covenant on Civil and Political Rights 1966
 Uniform Code of Military Justice 1950
 Universal Declaration of Human Rights 1948
 The Defence Force Discipline Act 1982

หนังสือ

กรมพระธรรมนูญ. (2552). *คู่มือกฎหมาย กรมพระธรรมนูญ กระทรวงกลาโหม* (พิมพ์ครั้งที่ 1).
 กรุงเทพฯ: กรมพระธรรมนูญ

กรมยุทธการทหารบก. (2554). *เอกสารประกอบการสอนวิชาประวัติศาสตร์ทหาร*. กรุงเทพฯ:
 ห้างหุ้นส่วน จำกัด อรุณการพิมพ์.

เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์. (2556). *หลักพื้นฐานกฎหมายมหาชน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
 _____. (2564). *หลักพื้นฐานกฎหมายมหาชนว่าด้วยรัฐ รัฐธรรมนูญ และกฎหมาย*
 (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

คณิต ฅ นคร. (2548). *กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการดำเนินคดี*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

จรัญ อิศระ. (2517). *คำบรรยาย พระธรรมนูญศาลยุติธรรม* พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ:
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- จรรยา สุภาพ. (2537). *หลักรัฐศาสตร์ ฉบับพื้นฐาน* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ภูมิ โชคเหมาะ. (2563). *กฎหมายทหาร (Military Law) LAW 4148* พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชานินทร์ กรัยวิเชียร. (2540). *รวมคำบรรยายหลักวิชาวิชานักกฎหมาย* (พิมพ์ครั้งที่ 3) กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชานินทร์ ทนทุสวัตดี. (2544). *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวินัยทหาร*. กรุงเทพฯ: กรมพระธรรมนุญ.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. (2564). *หลักกฎหมายมหาชน หลักนิติธรรม/นิติรัฐ ในฐานะ “เกณฑ์” จำกัดอำนาจรัฐ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- _____. (2562). *หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์* (พิมพ์ครั้งที่ 6) กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2536). *กฎหมายมหาชน เล่ม 1: วิวัฒนาการทางปรัชญาและลักษณะของกฎหมายมหาชนยุคต่าง ๆ*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- _____. (2542). *การสร้างธรรมาภิบาล (Good governance) ในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- _____. (2546). *กฎหมายมหาชนเล่ม 1 วิวัฒนาการทางปรัชญาและลักษณะของกฎหมายมหาชนยุคต่าง ๆ* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ. (2549). *หลักการใช้อำนาจขององค์กรที่ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.
- _____. (2553). *กฎหมายรัฐธรรมนูญ* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปธาน สุวรรณมงคล. (2558). *การบริหารงานภาครัฐกับการสร้างธรรมาภิบาล*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- ประทีน พัฒนธรรม. (2525). *การดำเนินคดีอาญาทหารในศาลทหาร*. กรุงเทพฯ: บพิศการพิมพ์.
- ประสิทธิ์ ใจชื่น. (2528). *กฎหมายทหาร (Military Law)* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ปรีดี เกษมทรัพย์. (2550). *นิติปรัชญา* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- พระยานิติไพศาล. (2502). *ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย*. กรุงเทพฯ: วิริยะการพิมพ์.
- ไพโรจน์ วายุภาพ. (2543). *คู่มือปฏิบัติพระธรรมนูญศาลยุติธรรม*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด จีรัชการพิมพ์.

- ภาวิณี เพชรสว่าง. (2558). **พฤติกรรมองค์การ** (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ซีวี แอลการพิมพ์.
- โกกิน พลกุล และชาญชัย แสวงศักดิ์. (2541). **หลักกฎหมายมหาชน เล่ม 1** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: นิติธรรม
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554** (พิมพ์ครั้งที่ 2). เฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554 (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักงานราชบัณฑิตยสถาน.
- วรเจตน์ ภาคีรัตน์. (2546). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายปกครอง** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. (2538). **สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ**. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการส่งเสริมการวิจัย.
- _____. (2540). **หลักการพื้นฐานของกฎหมายปกครอง** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- วิญญู วรรณัญญ, ปิยะศาสตร์ ไชว์พันธุ์ และเจตน์ สถาวรศิลป์พร. (2551). **ตำรากฎหมายปกครองว่าด้วยกฎหมายปกครองทั่วไป**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ดอกเบี๋ย.
- สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ. (2490). **ตำนานกฎหมายเมืองไทย**. พระนคร: อุตสาหะพานิชย์ จำกัด.
- สมยศ เชื้อไทย. (2535). **คำอธิบายหลักรัฐธรรมนูญทั่วไป**. กรุงเทพฯ: เรือนแก้ว การพิมพ์.
- _____. (2535). **นิติปรัชญาเบื้องต้น** (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- สวิต วรทัต (ผู้รวบรวม). (2527). **คำพิพากษาศาลฎีกา และคำพิพากษาศาลทหารสูงสุดเกี่ยวกับธรรมนูญศาลทหาร ร.ศ.128 - พ.ศ. 2527**. พระนคร: สำนักงานอัยการทหาร กรมพระธรรมนูญ กระทรวงกลาโหม.
- สุข เปรูนาวิน. (2515). **ธรรมนูญศาลทหาร ประมวลกฎหมายทหาร วินัยทหารและกฎอัยการศึก** (พิมพ์ครั้งที่ 3). พระนคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุนีย์ มัลลิกะมาลย์. (2560). **วิธีวิทยาการวิจัยทางนิติศาสตร์ และสังคมศาสตร์** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: อาร์ทิพานิเย จำกัด.
- _____. และคณะ. (2565). **Philosophy of Law ปรัชญากฎหมาย** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: ธนาเพลส จำกัด.
- อุดม รัฐอมฤต. (2558). **กฎหมายรัฐธรรมนูญจีน**. กรุงเทพฯ : วิญญูชน

วารสาร บทความ

ทวีป มหาสิงห์. (2563). การก่อรูป “ทฤษฎีความยุติธรรม” ของจอห์น รอลส. *วารสารรัฐศาสตร์ และรัฐประศาสนศาสตร์*, 11 (กรกฎาคม-ธันวาคม).

วิชา มหาคุณ. (2554). ความเห็นเกี่ยวกับหลักนิติธรรม. *วารสารยุติธรรมคู่ขนาน*.

วิชัย ศรีรัตน์. (2544). พัฒนาการของสิทธิมนุษยชน. *ดุลพາห*.

วิญญู เครื่องงาม. (2533). สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ. *รัฐสภาสาร*.

เสนีย์ พรหมวิวัฒน์. (2553). โครงสร้างองค์กรและอำนาจหน้าที่ของศาลทหาร. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 1 (2) (กันยายน-ธันวาคม 2554).

อริย์รัช แก้วเกาะสะบ้า. (2548). ธรรมชาติของหลักสิทธิเสรีภาพในรัฐธรรมนูญ. *รัฐสภาสาร*, 53 (10), 105-112.

อมร รักษาสัตย์. (2536). ระบบการศาลแบบคู่ขนานของเยอรมนี. *วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*.

วิทยานิพนธ์

ประเสริฐ แดงไผ่. (2562). *การพัฒนารูปแบบศาลทหารที่เป็นอิสระจากอำนาจบริหาร*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์ดุสิตบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

เสนีย์ พรหมวิวัฒน์. (2553). *โครงสร้างองค์กรและอำนาจหน้าที่ของศาลทหาร*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์ดุสิตบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

อภิรักษ์ นิยมกล้า. (2564). *การพัฒนากฎหมายว่าด้วยรูปแบบการเกณฑ์ทหาร*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์ดุสิตบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

เอกสารอื่น ๆ

กฤษฎา เจริญพานิช. (2560). *หลักนิติธรรมกับการปกครองบังคับบัญชาทหาร*. เอกสารวิชาการหลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ 5 วิทยาลัยรัฐธรรมนูญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.

จุฑารัตน์ แก้วกัญญา. (2555). *การเริ่มต้นดำเนินการทางวินัยหรือการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน*. กรุงเทพฯ: สำนักกฎหมายปกครอง สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.

- บรรเจิด สิงคะเนติ. (2559). **“หลักนิติธรรม” ในฐานะ “เกณฑ์” ตรวจสอบการกระทำขององค์กรของรัฐ.** เอกสารวิชาการหลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ 4 วิทยาลัยรัฐธรรมนูญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.
- บรรเจิด สิงคะเนติ และสมศักดิ์ นวตระกูลพิสุทธิ์. (2543). ปัญหาในการบังคับใช้พระราชบัญญัติ ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540. *วารสารกฎหมายปกครอง*, 19 (1) (เมษายน 2543) 1-10.
- อารีรัตน์ เลาหล. (2559). **มาตรฐานในกระบวนการยุติธรรมไทย.** เอกสารวิชาการหลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ 4 วิทยาลัยรัฐธรรมนูญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.

ฐานข้อมูลออนไลน์

- กองข่าว หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย. (2540). **การก่อตั้งหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา.** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://amicmili.wixsite.com/intdafdc/history>.
- นันทวัฒน์ บรมานันท์. (2551). **หลักพื้นฐานของกฎหมายปกครอง.** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://public-law.net/publaw/view.aspx?id=1229>.
- วรเจตน์ ภาคีรัตน์. (2557). **“นิติธรรม (The Rule of Law)”.** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.enlightened-jurists.com/page/100/The-Rule-of-Law>.
- ศูนย์ข้อมูลและข่าวสืบสวนเพื่อสิทธิพลเมือง. (2560). **จับตา: การลงทัณฑ์ทางวินัยทหารในต่างประเทศ.** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.tcijthai.com/news/2017/4/watch/6901>.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2553). **สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย.** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.thaipolitics.government.org>.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

รายชื่อและภาพการสัมภาษณ์เชิงลึกในกระบวนการวิจัย
การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

รายชื่อประชากรสัมภาษณ์

1.พลตรี นิติน ออรุ่งโรจน์	หัวหน้าอัยการทหาร
2.พลตรี มนตรี โปษณเจริญ	ผู้อำนวยการสำนักงานพระธรรมนูญทหาร
3.พลตรี บุรินทร์ ทองประไพ	ผู้อำนวยการสำนักงานพระธรรมนูญทหารบก
4.พลอากาศตรี ชัยวัฒน์ วัชรศิริ	ผู้อำนวยการสำนักงานพระธรรมนูญทหารอากาศ
5.นาวาอากาศหญิง จำเรียง ช้างอยู่	ผู้อำนวยการกองสงเคราะห์ทางกฎหมาย
6.พันเอก บุรวัชน์ คุปต์กาญจนากุล	ผู้แทนหัวหน้าสำนักตุลาการทหาร
7.พันเอกหญิง ศิริภรณ์ รุจิวัฒนพงศ์	ผู้แทนตุลาการพระธรรมนูญหัวหน้าสำนักงาน
ศาลมณฑลทหาร
8.นาวาเอก ไพฑูรย์ สังข์ทอง	ผู้แทนผู้อำนวยการสำนักงานพระธรรมนูญ
ทหารเรือ
9.พันโท อติศักดิ์ ดาวรัมย์	ผู้แทนผู้บังคับการกรมทหารพรานที่ 13
10.ขอสงวนยศชื่อและนามสกุล	ผู้เคยรับทัณฑ์ทางวินัยทหาร

ประเด็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

กฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร

1) การแบ่งแยกออกเป็นการดำเนินการทางวินัยทหารภาวะปกติและการดำเนินการทางวินัยทหารภาวะไม่ปกติ ควรมีกี่ขั้นตอน อะไรบ้าง

2) การเปลี่ยนแปลงจากทัณฑ์มี 5 สถาน คือ ภาคทัณฑ์ ทัณฑ์กรรม กัก ขัง จำขัง ตามมาตรา 7 และมาตรา 8 ให้ถูกปลดจากประจำการ หรือถูกถอดจากยศทหาร ของพระราชบัญญัติวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 มาเป็นโทษ 10 สถาน คือ ภาคทัณฑ์ ทัณฑ์กรรม กัก ขัง จำขัง ตัดเงินเดือน ลดเงินเดือน ปลดออก ให้ออก และไล่ออก เหมาะสมหรือไม่

3) การกระทำผิดวินัยทหารในลักษณะใดบ้างเป็นการกระทำผิดวินัยทหารอย่างร้ายแรงและการกระทำผิดในลักษณะใดที่ถือว่าเป็นการกระทำผิดวินัยทหารอย่างไม่ร้ายแรง

4) การบัญญัติกฎหมายให้ชัดเจนว่าเมื่อทหารถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยทหารมีขั้นตอนการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงและถ้ามีมูลกระทำผิดต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยเพื่อตรวจสอบก่อนเสนอผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจสั่งการต่อไป ควรมีจำนวนคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงกี่คนและมีคุณสมบัติใดบ้าง

5) การเปลี่ยนแปลงโดยให้โอกาสต่อผู้คดีวินัยทหารในภาวะปกติแก่ทหารผู้ถูกลงทัณฑ์ทางวินัยทหารผู้ซึ่งตนคิดว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการดำเนินการทางวินัยทหาร สามารถใช้สิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินัยทหาร และใช้สิทธิฟ้องคดีต่อศาลทหารสูงสุดเพื่อการตรวจสอบก่อนการยกยัดโทษกรณีการอุทธรณ์และนิติรัฐ เหมาะสมหรือไม่

6) การเปลี่ยนแปลงให้ “ศาลทหาร” มีหน้าที่และอำนาจในการรับฟ้องและวินิจฉัยคดีวินัยทหารกรณีทหารกระทำผิดวินัยร้ายแรงและถูกลงทัณฑ์ซึ่งตนเห็นว่าการลงทัณฑ์นั้นไม่ได้รับความเป็นธรรม เหมาะสมหรือไม่

7) การเปลี่ยนแปลงที่ให้ “ศาลทหาร” มีอำนาจหน้าที่รับฟ้องและพิจารณาพิพากษาคดีวินัยทหารร้ายแรง และศาลทหารนั้น ควรเป็น “ศาลทหารสูงสุด” จะเหมาะสม ขอบด้วยหลักและเหตุผลที่ต้องการให้กระบวนการพิจารณาคดีวินัยทหารเป็นไปโดยรวดเร็วเป็นธรรมและปราศจากอคติทั้งปวง เหมาะสมหรือไม่

8) การกำหนดกรอบระยะเวลาในการดำเนินการทางวินัยทหารในทุกขั้นตอนของฝ่ายบริหารต้องมีความชัดเจน เช่น ขั้นตอนคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงให้แล้วเสร็จภายใน 45 วัน ขั้นตอนคณะกรรมการสอบสวนวินัย 45 วัน ขั้นตอนการวินิจฉัยลงทัณฑ์ของผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจ 30 วัน ขั้นตอนการอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินัยทหาร 15 วัน และต้องพิจารณาให้แล้ว

เสร็จภายใน 120 วัน และขั้นตอนการใช้สิทธิฟ้องคดีต่อศาลทหารสูงสุด 30 วัน ส่วนขั้นตอนการพิจารณาของศาลทหารสูงสุดซึ่งเป็นองค์กรอิสระจึงไม่อาจกำหนดกรอบเวลาได้ เหมาะสมหรือไม่

9) การเปลี่ยนแปลงให้ศาลทหารสูงสุดมีแผนกคดีวินัยทหารซึ่งถือได้ว่าเป็นศาลชำนาญพิเศษเพื่อรองรับการให้อำนาจศาลทหารสูงสุดสามารถรับคำฟ้องและพิจารณาพิพากษาคดีวินัยทหารที่ทหารผู้ถูกลงโทษได้ใช้สิทธิฟ้องคดีมายังศาลทหารสูงสุดโดยตรง เหมาะสมหรือไม่

10) ท่านมีข้อเสนอแนะหรือข้อแนะนำอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารหรือไม่

ผู้วิจัยหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ภาพถ่ายประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

ภาพที่ 1 สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้แทนหัวหน้าสำนักตุลาการทหารและผู้แทนตุลาการ
พระธรรมนูญหัวหน้าสำนักงานศาลมณฑลทหาร

ภาพที่ 2 สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) หัวหน้าอัยการทหาร

ภาพที่ 3 สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้อำนวยการสำนักงานพระธรรมนูญทหาร

ภาพที่ 4 สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้อำนวยการสำนักงานพระธรรมนูญทหารบก

ภาพที่ 5 สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้แทนผู้อำนวยการสำนักงานพระธรรมทูตทหารเรือ

ภาพที่ 6 สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้อำนวยการสำนักงานพระธรรมทูตทหารอากาศ

ภาพที่ 7 สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้อำนวยการกองสงเคราะห์ทางกฎหมาย

ภาพที่ 8 สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้แทนผู้บังคับการกรมทหารพรานที่ 13

ภาคผนวก ข.

รายชื่อผู้เข้าร่วมกระบวนการวิจัย

การมีส่วนร่วมออกแบบ, ร่วมออกแบบ (Participatory Design, Co-Design)

รายชื่อประชากรร่วมออกแบบ, ร่วมออกแบบ
(Participatory Design, Co-Design)

โครงการ Co-design เรื่อง กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
หลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต
ณ ห้องไอที 3 ชั้น 2 อาคาร TK 3 โรงแรม พิก พอส & คอนเวนชั่น
วันอาทิตย์ที่ 4 กันยายน 2565 เวลา 09.00-16.00 น.

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	หน่วยงาน	เบอร์โทรศัพท์	E-MAIL	ลายเซ็น
กลุ่มบุคลากรพระธรรมวชิร และอธิการบดี					
1	พันโท นิพนธ์ เสงี่ยมภัก	ก.อ.ร. ๕๙.	096 9985652		พัน. น. เสงี่ยมภัก
2	พันโท พลรบ ภิรมพรณ์	ก.อ.ร. ๕๙๔.	060 098๑548		พัน. พลรบ ภิรมพรณ์
3	ร้อยโท ณภัทร เอ็กพันธ์	ก.อ.ร. ๖๕	08๔-๑๑๐๖๖7		ร.ท. ณภัทร
4	ร้อยโท อรุณ จินนุณี	ก.อ.ร. ๑๙	0๙๙ ๙ ๐๐7๕7		ร.ท. อรุณ
กลุ่มนายทหารพระธรรมวชิร					
5	พันเอก คมัยพันธุ์ อิศสวระ	ก.อ.ร. ๖๖	0๕๔๔๕๖๕1๖๙		พัน. คมัยพันธุ์
6	พันโท ภิกษณ จันทโรจน์	ก.อ.ร. ๙๖	09๙ 93๖5๖7๗		พัน. ภิกษณ
7	ร้อยโท พงศ์พันธ์ เสือฉ้อ	ก.อ.ร. ๖๖๖.	0943536191		ร.ท. พงศ์พันธ์
8	ร้อยโทหญิง สรวิดา จินดาอินทร์	ก.อ.	09๕9491442		ร.ท.หญิง สรวิดา

โครงการ Co-design เรื่อง กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
หลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต
ณ ห้องไอที 3 ชั้น 2 อาคาร TK 3 โรงแรม พิก พอส & คอนเวนชั่น
วันอาทิตย์ที่ 4 กันยายน 2565 เวลา 09.00-16.00 น.

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	หน่วยงาน	เบอร์โทรศัพท์	E-MAIL	ลายเซ็น
กลุ่มนายทหาร พนายความทั่วไป และนักวิชาการ					
9	นาวาอากาศโท จิรัช ธีงพันธ์	ก.อ.ร. ๕๙๖๖๖	0๕5๔๖๖๖๖๖		น.ท. จิรัช
10	ร้อยเอกหญิง พัชรินทร์ ไขทอง	ก.อ.ร. ๕๙๖๖๖	06๖ ๐๐๖ ๕๕๖		ร.อ.หญิง พัชรินทร์
11	นางสาวสุพิน หมั่นเกิด	ก.อ.ร. ๕๙๖	0๖๖-๖๖๖๖๖๖		นางสาวสุพิน
12	นายอรรถพล อธิษิตชิตะ		0811750200		นายอรรถพล
13	พลตรี สมพร เอ็กพันธ์		0๙-๐๖๖๖๖๖		พล.ตรี สมพร
14	นายรัฐกร ศรีสุคนธ์	ก.อ.ร. ๕๙๖๖๖	0๖๖-๖๖๖๖๖๖		นายรัฐกร
กลุ่มข้าราชการพลเรือนและข้าราชการตำรวจ					
15	ดร.ณนภช พันธุพโกมล	ก.อ.ร. ๕๙๖๖๖/๕๙๖๖๖	081๙1406๖	knudg.p@gmail.com	ดร.ณนภช
16	นางสาวพรรณทิไล โอธรรม	ก.อ.ร. ๕๙๖๖๖	08๙11๖๖๖๖	peterpanpilai@gmail.com	นางสาวพรรณทิไล
17	นายปิศร ฉันทศักดิ์	ก.อ.ร. ๕๙๖๖๖	0๖๖51661๖๖		นายปิศร
18	พันตำรวจโท พระฤทธิ อุณาพร	ก.อ.ร. ๕๙๖๖๖	0๖๖๖๖๖๖๖		พัน.จ.ท. พระฤทธิ

การจัดทำ Co - design เรื่อง กฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร
หลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต
ณ ห้องโถง 3 ชั้น 2 อาคาร TK 3 โรงแรม ทีก พลาซ่า & คอนเวนชัน
วันอาทิตย์ที่ 4 กันยายน 2565 เวลา 09.00-16.00 น.

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	หน่วยงาน	เบอร์โทรศัพท์	E-MAIL	ลายเซ็น
กลุ่มผสม 1					
1	พินอค คน้อยพันธุ์ อัครสวระ	สอ.ท.ท.	09444865179		พ.น. น
2	พินโท พลธร วิเศษธรรม	ค.อ.ยศ.ต.ท.ท.ท.ท.	095 0969549		พ.น. น
3	พันตำรวจโท ทรงฤทธิ์ ภูนาถฤทธิ์	พ.ต.ต. ส.อ.ท.ท.ท.	0819834521		พ.น. น
4	นายอรรถพล อธิจิตตะ		081750200		พ.น. น
5	นายวิฑูกร ศรีทฤณ	ส.อ.ท.ท.ท. 21.21.ท.	095-5225999		พ.น. น
กลุ่มผสม 2					
6	พินโท นิพนธ์ เสงี่ยมภัก	สอ.ต.ท. ท.	0919965652		พ.น. น
7	พินโท ภักภณ จันทโรจน์	ท.อ. น.ท.	0997755577		พ.น. น
8	นายวราภสัทโท อธิทัต ธีงพันธ์	ท.อ.ท.ท. 5.5.ท.ท.ท.	0659258160		พ.น. น
9	นางสาวสุพิน หมั่นคิด	น.ท.ท.ท.ท.	091-7919824		พ.น. น
10	นางสาวพรพรรณทิไล โออรรณ	ส.อ.ท.ท.ท. ท.ท.ท.	089117019		พ.น. น

การจัดทำ Co - design เรื่อง กฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร
หลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต
ณ ห้องโถง 3 ชั้น 2 อาคาร TK 3 โรงแรม ทีก พลาซ่า & คอนเวนชัน
วันอาทิตย์ที่ 4 กันยายน 2565 เวลา 09.00-16.00 น.

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	หน่วยงาน	เบอร์โทรศัพท์	E-MAIL	ลายเซ็น
กลุ่มผสม 3					
11	ร้อยเอกหญิง พงษ์รินทร์ ไชยงค์	ส.อ.ท.ท. ท.ท.ท.	081 005 552		พ.น. น
12	ร้อยโท พงศ์ทัศน์ เชื้อฉวี	ท.ท.ท. ท.ท.ท.	0942526191		พ.น. น
13	ร้อยโท ฌกัทร เข็กพันธ์	พ.น. ท.	0940040904		พ.น. น
14	นายณิศร ชันตักคณา	ส.อ.ท.ท.ท.	0965166156		พ.น. น
กลุ่มผสม 4					
15	ร้อยโท อรุณ จันทูนิ	ส.อ.ท. ท.	0994002671		พ.น. น
16	ร้อยโทหญิง สรวิศา จินดาอินทร์	ท.ท.ท.	0929491442		พ.น. น
17	พลตรี สมพร เข็กพันธ์		081-9534566		พ.น. น
18	ดร.ณยศ พันธ์มาทโกมล	ท.ท.ท.ท.ท. / ส.อ.ท.ท.	0814414063	kamajud.p@gmail.com	พ.น. น

ภาคผนวก ค.

รายชื่อผู้เข้าร่วมกระบวนการวิจัย

การรับฟังความคิดเห็น (Hearing)

รายชื่อประชากรการรับฟังความคิดเห็น (Hearing)

SPU
SRIPATUM UNIVERSITY
โปลงพระเจี๊ยะ

การจัดทำ Hearing เรื่อง กฎหมายต้นแบบว่าด้วยวิทยุทหาร
หลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต
ณ ห้องแม่ไก่เหนือ 1 ชั้น 4 อาคาร TK 3 โรงแรม ทีเค พาณิช & คอนเวนชัน
วันอาทิตย์ที่ 8 ตุลาคม 2565 เวลา 09.00-12.00 น.

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	หน่วยงาน	เบอร์โทรศัพท์	E-MAIL	ลายเซ็น
1	พลตรี สมพร เด็กพจน์	กองบัญชาการกองทัพไทย	081-9534164		พลตรี สมพร
2	พันโท นิพนธ์ เสงี่ยมภัก	กรม. ศอ. ๑๖๓. ลพ.๓.	096-9965652		พ.ท. Niphat
3	พันโท พลรบ รัชมพรรณ์				
4	พันโท อธิภัทร ศ่างวัฒนา	กองบัญชาการกองทัพไทย	0656344563	athiphatrasu@yagm.com	พ.ท. อธิภัทร
5	นาวาตรีหญิง เมฆจวรรณ เกตุนคร	กองบัญชาการกองทัพไทย	0961461777	ketnet_88@hotmail.com	น.ท. เมฆจวรรณ
6	เรืออากาศเอกหญิง ณิชา สีทา	หน่วยบัญชาการทหารป้องกัน	0891645493	mdhina.2557@gmail.com	น.อ. ณิชา
7	เรืออากาศเอกหญิง วรณวณิช ศรีเจริญ				
8	ร้อยเอก สมเพชร ดุริธรรม	กองบัญชาการกองทัพไทย	080-9291312	beer1912@mindwall.com	ร.อ. สมเพชร
9	ร้อยโท อรุณ จันทร์		039-7007601	A.orn@hotmai.com	ร.ท. อรุณ
10	ร้อยโท ณัฏฐ์ เด็กพจน์	กองบัญชาการกองทัพไทย	080-0241404	Neeputhar@gmail.com	ร.ท. ณัฏฐ์
11	ร้อยโท พงศ์วัฒน์ เจริญ				
12	ร้อยโท อธิภัทร รัชมพรรณ์				
13	เรือโท ประดิษฐา จันทร์คาริน	กองบัญชาการกองทัพไทย	0823056277	pradichga@gmail.com	ร.ท. ประดิษฐา
14	ร้อยโท วีระวิช วัฒนพันธ์	กรมบัญชาการกองทัพไทย	090 980 4728	teerawat123@hotmail.com	ร.ท. วีระวิช

SPU
SRIPATUM UNIVERSITY
โปลงพระเจี๊ยะ

การจัดทำ Hearing เรื่อง กฎหมายต้นแบบว่าด้วยวิทยุทหาร
หลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต
ณ ห้องแม่ไก่เหนือ 1 ชั้น 4 อาคาร TK 3 โรงแรม ทีเค พาณิช & คอนเวนชัน
วันอาทิตย์ที่ 8 ตุลาคม 2565 เวลา 09.00-12.00 น.

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	หน่วยงาน	เบอร์โทรศัพท์	E-MAIL	ลายเซ็น
15	ร้อยโท สุภรณ์ ไบระภรณ์				ร.ท. สุภรณ์
16	ร้อยโทหญิง ประภัสสร ศาทรหมวก	กรม. ศอ. ๑๖๓. ลพ.๓.	0871164298		ร.ท. ประภัสสร
17	พันตำรวจโท ทรงฤทธิ์ คุณาฤทธิ์	กรม. ศอ. ๑๖๓. ลพ.๓.	0819834541		พ.ต.ท. ทรงฤทธิ์
18	ร้อยตำรวจเอก ดร. วีระชัย ศรีระดูไร	กรม. ศอ. ๑๖๓. ลพ.๓.	081-8879168		ร.ต.อ. วีระชัย
19	นายสมหวัง กองใจ	กรม. ศอ. ๑๖๓. ลพ.๓.	081-8621780		นายสมหวัง
20	นายพงศ์เกษม บุรีสการ	กรม. ศอ. ๑๖๓. ลพ.๓.	097 127 3762		นายพงศ์เกษม
21	ดร.คุณาชา ไชยสุนทร	บัณฑิตวิทยาลัย	081 8382799		ดร.คุณาชา
22	ดร.กมลสุดา พันธุมาทโกมล	บัณฑิตวิทยาลัย	081416087		ดร.กมลสุดา
23	นางกมลจิตติอาพร คำแสน	บัณฑิตวิทยาลัย	099-3947476		นางกมลจิตติอาพร
24	นางสาว สุพรรณิภา ศรีระดูไร	บัณฑิตวิทยาลัย	083-554 6938		นางสาว สุพรรณิภา
25	นางสาวสุทิน วัฒนศักดิ์	บัณฑิตวิทยาลัย	081-7469224		นางสาวสุทิน
26	นายณิศ เกตุนคร	บัณฑิตวิทยาลัย	099-245 5080		นายณิศ
27	นางภาวณัฐกานต์ นพรัตน์	บัณฑิตวิทยาลัย	0869801167		นางภาวณัฐกานต์
28	นายธรรมท สิทธิจิตตะ	บัณฑิตวิทยาลัย	081 1730 200		นายธรรมท

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ - สกุล	ร้อยโทกฤษณ์ ลิขิตจิตตะ
วันเดือนปีเกิด	11 พฤศจิกายน 2534
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	ชุดควบคุมกรมทหารพรานที่ 13 ตำบลเมืองไผ่ อำเภอรัฐประศาสน์ จังหวัดสระแก้ว 27210
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2556	นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
พ.ศ. 2559	นิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2560	รักษาราชการนายทหารพระธรรมนูญผู้ช่วย หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย
พ.ศ. 2563	อัยการผู้ช่วย ศาลมณฑลทหารบกที่ 19 กองทัพบก
พ.ศ. 2563-ปัจจุบัน	นายทหารพระธรรมนูญ กรมทหารพรานที่ 13 กองทัพบก